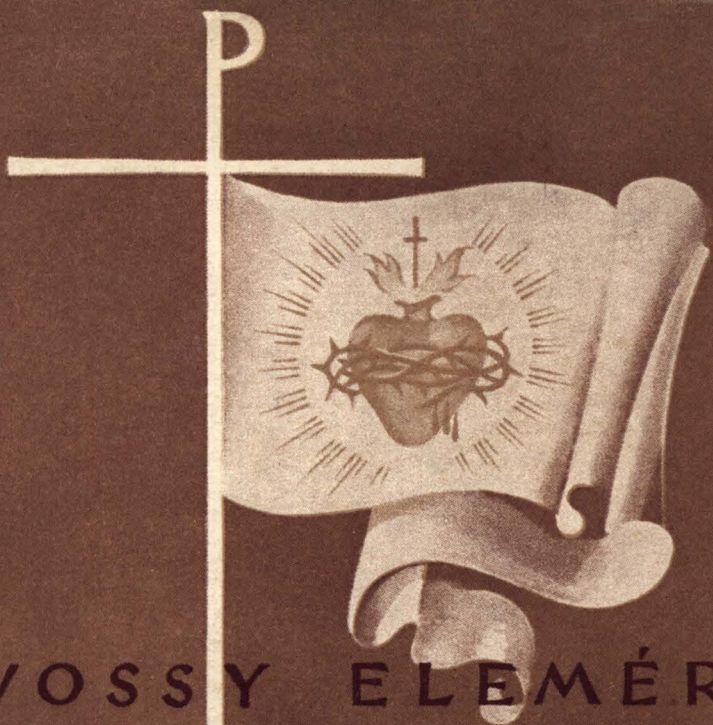
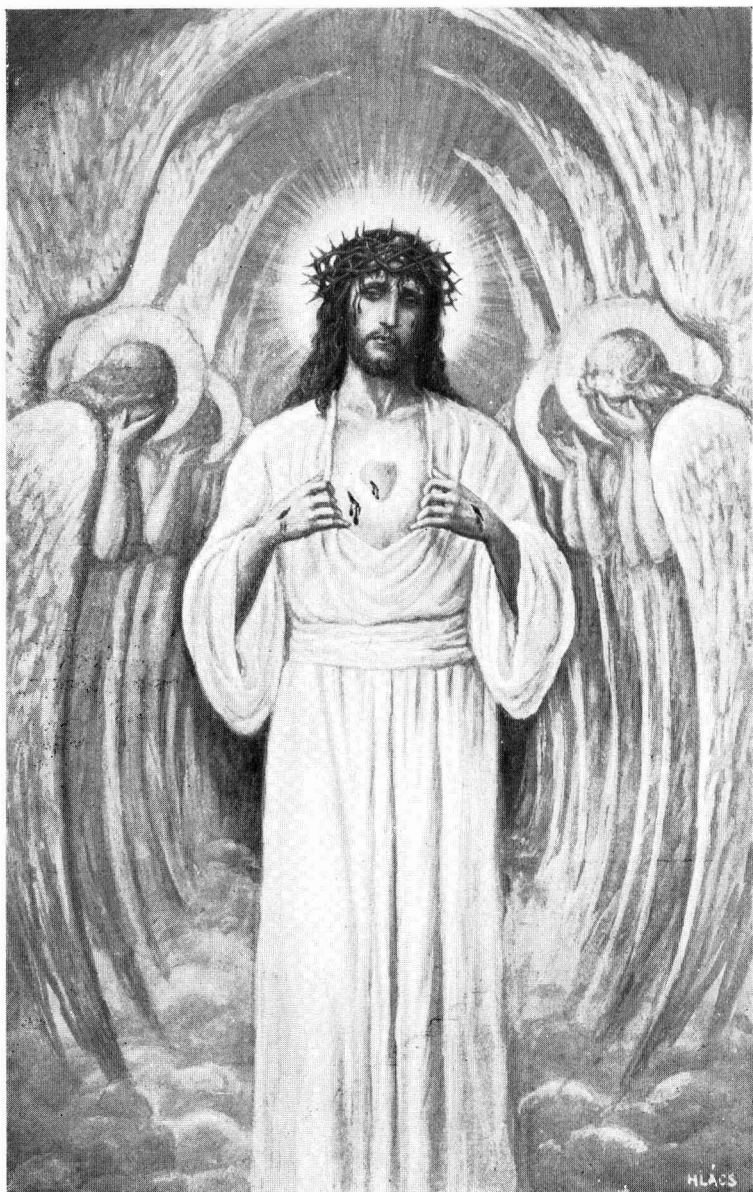

CSÁVOSSY ELEMÉR S.J.

**A
SZÁZADOK
NAGY
JELE**

KORDA · R.T. KIADÁSA · BPEST ·

Jézus szentséges Szíve, jöjjön el a Te országod!

A SZÁZADOK NAGY JELE

A JÉZUS SZIVE-TISZTELET MIVOLTA, GYAKORLATA
ÉS JELENTŐSÉGE

IRTA:
CSÁVOSSY ELEMÉR S. J.

BUDAPEST, 1942
K O R D A R. T. K I A D Á S A

Nr. 631. Budapestini, die 30. Junii 1941. Eugenius Somogyi S. J.
Praep. Prov. Hungariae. — Nihil obstat. Josephus Hitter S. J.
censor dioecesanus. Nr. 2884/1941. Imprimatur. Cassoviae, die 22. Aug
1941. Stephanus episcopus.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csepreghy-u. 2.

A nagy Jézus Szíve-apostol

P. Biró Ferenc S. J.

emlékének.

B. Colombière Kolos születésének

háromszázados fordulójára.

1641. febr. 2. — 1941. febr. 2.

Előszó

Ismét egy Jézus Szíve-könyv! Már oly sok van belőle. Talán nem is baj, hogy sok van; hiszen ebből soha sincs túl sok, csak jó legyen. Itt is áll Szent Leó szava: „Nem foghat ki ott a beszéd tárgya, ahol sohasem elég, amit mondtunk!” (Serm. 11 de Passione D.) De azért mégis minden könyvnek, mely a piacon megjelenik, kell hogy megfelelő oka legyen, mely megírását és megjelenését a közönség előtt indokolja.

Prohászka egyszer azt írta Naplójába, hogy már valami újat kellene írni az Oltáriszentségről. Meg is írta az Élet kenyerében. Nem oly értelemben gondolt új valamire a nagy püspök, mintha új, eddig nem ismert tanokat, igazságokat akarna hirdetni az Oltáriszentségről. Egészen új kő a katolikus Egyház dogmatikai épületében nem is lehetséges. Maga az igazság is mindig régi, mert örök; de épp ezért mindig új is. Hanem oly értelemben gondolt a katolikus írás művésze új valamire, hogy új nyelven, új megvilágításban, a mai ember lelkéhez szóló stílusban, a modern lélek szájaíze szerint kellene szólni a régi igazságokról. Prohászka, akiről művei kiadójával bátran mondhatjuk, hogy a legközönségesebb dolgot sem mondotta közönséges módon, mesterien megoldotta a feladatot, melyet maga elé tűzött.

De ugyanazt mondhatta volna Naplójában Jézus Szívé-ről is. Nem mondta és mégis az Élő vizek forrásában megadta nekünk azt a könyvet, mely erről a tárgyról is egészen új színekkel, gondolatokkal, meglátásokkal szól a modern ember lelkéhez, tanít és ösztönöz. A könyv német fordításának egyik ismertetője méltán kiemeli, hogy egészen újszerű az a hang és beállítás, mellyel a nagy író az Istenember Szívét festi le előttünk.

Szerénységünk tiltakozik az ellen, hogy proházkai értelembe akarjunk valami újat mondani Jézus Szívéről és mégis be kell vallanunk, hogy ezzel a könyvvel valami újat szeretnénk alkotni, legalább a magyar lelki irodalomban újat. Nem a stílus művészetével, nem új, eddig nem ismert beállításokkal akarunk túltenni mindazon, ami eddig ezen a téren irodalmunkban megjelent, hanem valami tárgyi hiányt szeretnénk pótolni, mely hazai lelki irodalmunkban valóban megvan.

Hiányzik ugyanis az összefoglaló, átfogó, a kor színvonalán álló könyv Jézus Szívéről, mely annak tiszteletét, jelentőségét a kor igényeihez mértén és világvonatkozásban bemutatná. Jézus Szívét bemutatni a világgyetemben, az Istentől előre megjelölt világrendben, a századok során, az emberi társadalom minden vonatkozásában, világgraszoló jelentőségében s ennek megfelelő követeléseiben: ez ennek a könyvnek célja. Ki akarja elégíteni a művelt világi közönséget, de az egyháziakat is anélkül, hogy szaktudományos mű akarna lenni. Ez a cél igazolja a könyv megjelenését. Az okadatolás biztosan helyes, csak legyen a kivitel is Isten kegyelméből megfelelő. A Szent Szív különös oltalmába helyezzük munkánkat, amikor azt a mai napon megkezdjük.

Kassa, 1939. évi augusztus hó 27-én, a nagy Jézus Szíveapostol, P. Biró halálának évfordulóján.

I. RÉSZ:

A TISZTELET TÁRGYA

A Szív önmagában

A tárgy meghatározásának jelentősége

Minden tisztelet, áhítat tárgyatól kapja jelentőségét, tárgyból meríti benső mivoltát. Ha tehát az áhítat lényegét, fontosságát meg akarjuk ismerni, elsősorban tudnunk kell, mi a tárgya.

Nincs talán az a hívő az Egyházban, aki homályosan meg nem értené, mit tisztel akkor, amikor Jézus Szívét tiszteli. Nincs az a buzgó Jézus Szíve-tisztelő, aki valamikép ne tudná, mi a Jézus Szíve-tisztelet tárgya.

Ámde más dolog valamit homályosan megsejteni és más dolog valaminek világosan meg tudni mondani lényeges megkülönböztető jegyeit. Más a homályos fogalom és más a világos megértés.

A Jézus Szíve-tiszteletnél is áll Kempis Tamás örökérvényű megállapítása, hogy nem a tudás a legfontosabb, hanem a gyakorlat. Lehet valaki Jézus Szívének nagy s mélységes tisztelője, lánglelkű apostola a nélkül, hogy talán részleteiben meg tudná magyarázni, mi is voltaképpen a Jézus Szíve-tisztelet igazi tárgya. A gyakorlathoz elég bizonyos általános ismeret, mely az elmélyedést s az apostoli buzgalmat lehetővé teszi. Viszont biztos dolog az is, hogy amit szeretünk, azt bensőbben, mélyebben, részleteiben is iparkodunk megismerni; s a bensőbb megismerés, ha nem tisztán elméleti, hanem szeretettől kísért megismerés, nagyobb, mélyebb szeretetnek, odaadásnak lesz forrása és eszköze.

A Jézus Szíve-tisztelet tárgyának megismerésénél is kétféle megismerést különböztethetünk meg: tudományos, merőben elméleti megismerést és szeretettől áthatott, gyakorlati megismerést, mely azonban nem szükségképp felületes, hanem

maga is valamikép az elméleti megismerésen alapszik. Az utóbbi megismerés megszerzésére nyújtanak módot a következő lapok.

A nagy kinyilatkoztatások

Ha meg akarjuk állapítani, mi voltaképp Jézus Szíve tiszteletének tárgya, elsősorban az Egyház nyilatkozatait, a pápák idevágó rendeleteit s körleveleit, az Egyház által jóváhagyott liturgiát kellene szemügyre vennünk. Mert a Jézus Szíve-tisztelet nem alapszik pusztán magánkinyilatkoztatáson, hanem mély dogmatikai alapja van. S általánosságban is minden tan vagy áhitat megalapozásában elsősorban az Egyház tévmentes tanítótekinvélyéhez kell folyamodnunk.

Jelen esetben mégis úgy véljük, hogy gyakorlatilag jobb, ha először nem az Egyház tanító tekinvélyének megnyilatkozásait s az azon alapuló liturgiát vesszük szemügyre, hanem azokat a magánkinyilatkoztatásokat, melyek a Jézus Szíve-tiszteletnek mai alakjában az Egyházba való bevezetéséhez megadták a lökést.

Miért?

Azért, mert az Egyház, tanítótekinvélyének súlyával, lényegében bizonyára azt akarta jóváhagyni, amit ezek a magánkinyilatkoztatások tartalmaznak. Lényegében azt a Jézus Szíve-tiszteletet akarta hivatalos elismerésben részesíteni, melyre az Úr az ő választott tanítványát, Alacoque Szent Margitot tanította. Ha az Egyház másfajta Jézus Szíve-tiszteletet akart volna tanítótekinvélyével alátámasztani, vagy az Alacoque Szent Margit által hirdetett Jézus Szíve-tiszteleten lényeges változtatásokat akart volna eszközölni, azt bizonyára kifejezetten megmondotta volna. Már pedig minderről a Szentszék nyilatkozataiban nincs szó. Sőt ellenkezőleg XI. Pius pápa a *Miserentissimus Redemptor* kezdetű körlevelében kifejezetten Alacoque Szent Margit szavaira hivatkozik. Tehát fel kell tételeznünk, hogy az Egyház azt a Jézus Szíve-tiszteletet akarta jóváhagyni, melyet a szent apáca magából Jézus Szívéből merített, mikor az magát neki kinyilatkoztatta.¹

Viszont ha az Egyháznak ez volt a szándéka, akkor a Jézus Szíve-tiszteletet s annak tárgyát jobban nem ismerhetjük meg, mintha magát a kinyilatkoztatást vesszük szemügyre s abból iparkodunk e tiszteletnek sajátos vonásait megismerni.

Alacoque Szent Margit írásaiban állandóan szerepel a Szent Szív-tisztelet. Látomásainak száma sem csekély. A Szent Szív-tiszteletre vonatkozó kinyilatkoztatások közt mégis vannak olyanok, melyek alapvetők és klasszikusak. Ezeket nevezzük főkinyilatkoztatásoknak.

Az első kinyilatkoztatás

Az elsőről ezek közül a kinyilatkoztatások közül így ír Jézus Szívének szent tanítványa Onéletrajzában:

„Egy alkalommal a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt időztem, mondja. Ekkor... kitárta előttem szeretetének csodáit és szentséges Szívének megmagyarázhatatlan titkait, melyeket eddig elrejtett előttem... Így szólt hozzám: Isteni Szívem oly szenvedélyesen szereti az embereket..., hogy forró szeretetének lángjait többé már nem tudja magába fojtani, hanem ki kell azokat árasztania..., ki kell magát nyilatkoztatnia, hogy meggazdagítsa őket drága kincseivel, melyeket előtted felfedek. Ezek minden üdvösséges és megszentelő kegyelmet tartalmaznak, amely szükséges arra, hogy őket a kárhozat örvényéből kirántsam.”²

Ezekben a szavakban világosan látjuk kifejtve, mi ennek a kinyilatkoztatásnak tárgya, mi az indítéka és mi a célja. Ebben a Jézus Szíve-tisztelet egész benső mivolta benne rejlik.

A kinyilatkoztatás *tárgya* maga az isteni Szív, melynek titkait az Üdvözítő választott tanítványának s általa az egész emberiségnek feltárja.

A kinyilatkoztatás *indítéka* a szeretet, mely már nem tud a Megváltó szent Szívébe zárkózni, hanem ki kell áradnia a világba.

A kinyilatkoztatás *célja* közvetlenül maga a szeretetnek ez a kiadása, közvetve pedig mindazoknak a kegyelmi kincseknek közlése, melyeket a szent Szív magába zár: az emberek üdvössége, lelki gazdagítása, megszentelése.

De ezzel egyszersmind világosan lelkünk előtt áll magának a Szent Szív-tiszteletnek tárgya is.

Alacoque Szent Margit mondja, hogy az Udvözítő őt ez alkalommal sokáig pihentette isteni keblén. Utána folytatólag írja, hogy szeretetének csodáit és szentséges Szívének titkait feltárta előtte. Jézus keble, melyen a Szent pihen, a szeretet csodái, a szentséges Szív titkai tehát egységes valamit alkotnak. A Szent szavai eléggé világosan rámutatnak egyrészt a testi szívre, — hiszen Jézus látható keblén, szívében pihen, — másrészt a szeretet csodáiról, titkairól szólnak, melyeknek forrása és tárháza Jézus benseje, Szíve.

A kinyilatkoztatás indítéka pedig, de főleg célja világosan elárulja, hogy a kinyilatkoztatás főtárgya az Udvözítő Szívéből kiáradó irgalmas megváltói szeretet. Vagyis, hogy magának ennek az istenemberi szívnek, melyet az Úr most feltár és kinyilatkoztat, főjellemvonása a megváltói könyörületes szeretet. Ennek a szeretetnek szenvedő, meg nem ismert voltáról, melyet az emberek csak hálátlansággal viszonoznak, ebben az első kinyilatkoztatásban még nem szól az Úr. Itt szentséges Szívét mégcsak mint a kegyelem és irgalom, mint a megváltói szeretet kiáradó forrását nyilatkoztatja ki.

A szeretet kiáradása

Mily gyönyörűen festik le ezt a kiáradást az Udvözítő szavai! Az isteni Szív, mondja, képtelen magábafojtani szeretetének lángjait. Ezek mintegy a természet heveességével törnek elő belőle és lángba borítják a világot. Szebb megvalósulását nem is lehet elgondolni az Udvözítő szavainak, melyeket Szent Lukácsnál olvasunk: „Tűzet jöttem bocsátani a földre; és mit akarok mást, mint hogy már felgyulladjon?” (Lk. 12, 49.) Dániel prófétánál látjuk jelképezve a szeretet tűzének ezt a kiáradását, mikor a Nabukodonozor parancsára befutott kemencének lángja kicsap és elégeti azokat, akik a kemence közelében állnak. Akkor Isten haragjának lángja tört ki a kemencéből, most irgalmának tüze emészti meg a bűnő-

söket, de nem hogy meghaljanak, hanem hogy új életre keljenek. (V. ö. Dán. 3, 16—48.)

Mégjobban jelképezi a szeretetnek és a kegyelemnek ezt a kiáradását az a folyam, melyről Ezekiel próféta ír. (V. ö. Ez. 47, 1—12.) Ez a folyam a szentélyben fakadó forrásból indul ki. Először csak kis patak; majd dagadó folyóvízzé, végre hatalmas folyammá nő meg, melyen az ember átgázolni már nem tud. Vizében sokféle hal él, partján halászok állnak, folyásai mentén mindenféle gyümölcsfa nő, melynek lombja le nem hull s gyümölcse el nem fogy. „Gyümölcsük eledelül szolgál, lombjuk pedig orvosságul.”

Mindez a kegyelem kiáradását jelképezi az újszövetségben. A kegyelmek forrása azonban épp a Szent Szív, amint Izaiásnál olvassuk: „Örömmel merítetek majd vizet a Szabadító forrásaiból.” (Iz. 12, 3.) Mert minden kegyelem a megváltói irgalmas szeretet ajándéka, minden kegyelmet az Üdvözítő végtelen érdemei szereztek meg nekünk. Ennek a szeretetnek, ezeknek az érdemeknek székhelye, hordozója pedig az Úr Jézus benseje, szentséges Szíve. Amint Mózes vesszejének ütésére a sziklából üdítő víz fakadt, úgy folynak a kegyelmek árai is vér és víz alakjában az Üdvözítő megnyitott oldalából, szentséges Szívéből. Ez a kegyelemáradat, a szeretetnek ez a kiáradása magával sodor mindent, ami útjába lép.

Ilyen maga a Szent Szív-tisztelet is, melynek forrása a szentélyben, a paray-i templom szentélyében fakadt, s melynek kegyelmi folyama ma már az egész világra szétáradt. Ennek a tiszteletnek csodás hatásai és gyümölcsei mutatják, mennyire igazak Jézus szavai, melyeket ebben a kinyilatkoztatásban Szent Szíve tanítványához intézett. De mindezeknek a megszentelő és üdvözítő kegyelmeknek forrása ismét csak a könyörületes üdvözítői Szív. A kinyilatkoztatott áhitat tárgya tehát Jézusnak megváltói, irgalmas szeretettől lángoló benseje, Szíve.

Erről az istenemberi szeretetről s annak kiáradásáról zengi az Énekek éneke:

Erős a szerelem, mint a halál,
Könyörtelen a féltés, mint az alvilág;
Szikrája izzó, tüzes szikra!
Tengernyi víz sem tudja eloltani a szerelmet,
Folyamok sem tudják elsodorni.

(Én. én. 8.)

A második kinyilatkoztatás

Mint a fejlődő virág a magból, úgy lép eléünk mindig világosabban és tisztábban az Udvozítónek Szent Szivéről tett kinyilatkoztatásaiban a tiszteletnek minden sajátos vonása. A második nagy kinyilatkoztatásban Jézus már szenvedő, az emberektől félreismert és megvetett szeretetéről szól.

„Egy alkalommal, mondja ismét a Szent, a kitett Oltári-szentség előtt, minden érzékemet és képességemet teljesen összeszedve, egészen magamba mélyedtem. Ekkor megjelent nekem Jézus Krisztus, az én Mesterem. Csak úgy ragyogott a dicsőségtől, őt szent sebe pedig fénylett, mintha őt nap lett volna. Szent emberségéből mindenünnét lángsugarak törtek elő, főleg imáadásraméltó kebléből, mely tűzkohóhoz hasonlított. Miután keble megnyílt, kitárta előttem forrón szerető és minden szeretetre legméltóbb Szívét, amely e lángsugaraknak élő forrása volt. Ekkor feltárta előttem tiszta szeretetének megmagyarázhatatlan csodáit: mily messzire ment az emberek szeretetében, akiktől csak hálátlanságot és félreismerést tapasztalt.”^a

Ezt részletezik magának az Udvozítónek szavai.

„Ez jobban fáj nekem, mondja, mint minden egyéb, amit kinszenvedésem alatt elviseltem. Hacsak kissé viszonzták volna szeretetemet, kevésbe vettem volna mindent, amit értük elszenvedtem és ha lehetne, szeretnék még többet tenni értük. De ők minden iparkodásomat, mellyel érdekükben fáradtam, hidegen és durván visszautasították.”

Itt tárul fel előttünk először ennek az istenemberi szeretetnek mérhetetlen fájdalma, melyet az emberek hálátlansága fölött érez. Ez egészen jellemző vonása az Alacoque Szent Margit által hirdetett Jézus Szíve-tiszteletnek, összehasonlítva az előbbi századok Jézus Szíve-tiszteletével.⁴ Megszólal itt az

a hang, mely már a zsoltárokból üti meg fülünket, mikor a Messiás szenvedéseiről szólnak:

Szétfolytam, miként a víz,
Minden csontom szertevált,
Szívem olyan lett testem bensejében,
Mint a megolvadt viasz.

(21. zsolt.)

Gyalázatot és nyomorúságot szenved a szívem.
Kerestem, ki szánakozzék rajtam, de nem akadt senki sem,
Ki vigasztaljon engem, de senkit sem leltem.

(68. zsolt.)

Ebben a kinyilatkoztatásban is az Úr Jézus testi szívé-
ről van szó; hiszen látható fénysugarak és lángok törnek elő
belőle, melyek szeretetének, szentségének jelképei. De épp
azért, mert jelképek, rá is mutatnak a testi szív mögött és a
benne rejlő lelki szívre, mely a szeretet és szentség forrása.
Csak erről a lelki szívről, istenemberi bensejéről mondhatja
az Úr, hogy fájdalmat érez az emberek hálátlansága miatt.

Ugyanezt mutatja az a jelenés is, melyről az Úr tanít-
ványa lelkiatyjának, P. Croiset-nek ír: „Megjelent nekem
lángtrónuson az isteni Szív, az imádandó sebbel együtt. Na-
gyobb volt, mint a nap, átlátszóbb, mint a kristály. Tövis-
korona övezte, jelezve azokat a szúrásokat, amelyeket vét-
keink okoztak neki. Felette kereszt annak jeléül, hogy az meg-
testesülésének legelső pillanatától fogva, amióta e Szent Szív
létrejött, vele egyesült. Mindjárt kezdettől fogva megtelt ke-
serőséggel, amit a megaláztatások, szegénység, fájdalma-
k és megvetések okoztak és melyeket egész életén keresz-
tül és szent szenvedésében szentséges emberségének el kel-
lett viselnie.”

Szeretet és fájdalom, ez a két jellemző vonás, mely a
Szent Szív tiszteletében elénk lép: a szeretet fájdalma a meg-
nem ismert szeretetért és a fájdalom szeretete a megbántók
üdvösségeért.

A harmadik kinyilatkoztatás

De legvilágosabban a harmadik kinyilatkoztatásban lép
elénk a Szent Szív-tisztelet tulajdonképeni tárgya.

Krisztus Urunk 1675-ben Úrnap nyolcadának egyik nap-

ján a kitett Oltáriszentség előtt áhítatba merült Szentnek megjelent s ezeket a szavakat intézte hozzá: „Ime a Szív, mely annyira szerette az embereket, hogy semmit sem kímélt, hanem kimerítette és felemésztette magát, csak hogy szeretetét irántuk kimutassa. Viszonzásul a legtöbb embertől csak hátlanságot tapasztalok a tiszteletlenségekben, szentségtörésekben, hidegségben, megvetésben, mellyel engem a szeretet e szentségében illetnek.”⁶

Ezek a szavak világosan kifejezik, hogy mi az Úr Jézus által kinyilatkoztatott és megkívánt tiszteletnek tárgya.

A testi szív

Elsősorban tagadhatatlan, hogy a tiszteletnek tárgya Jézus *testi* szíve is. Hiszen Jézus láthatóan feltárja keblét, rámutat szívére s mondja: Ime a Szív! Jézus testi szíve tehát a tiszteletnek mindenestre részleges tárgya.

S ezen nincs is mit csodálkoznunk. Hiszen Jézus egész embersége az Isten Igéjével való személyes egyesülés folytán minden tiszteletre, sőt imádásra méltó. Ūnap ünnepi tárgya: Krisztus teste. Ha az Oltáriszentségben egész teste imádasraméltó, akkor szíve is az, mely ennek a testnek része.

De megvan a sajátos ok is arra, hogy miért vesszük körül különös tisztelettel épp a szívet.

A szív első verése már Aristoteles szerint az élet kezdete, s utolsó dobbanásával az élet megszűnik. A szív az emberi testben igen jelentékeny szerepet tölt be. A vérkeringés központi szerve. A szív löki ki a vért a tagokba s élteti az egész testet. Ha a szív működése meg van zavarva, azonnal érzi az egész test.

Azért tekintették a népek kezdettől fogva a szívet az emberi test egyik legnemesebb, sőt legnemesebb részének. Azért őrizték meg nagyaik szívét mint drága ereklyét; viszont nagyaik sokszor emlékebe, örökségbe hagyták nekik szívüket.

A testi szív jelentősége azonban nemcsak a szervezetben elfoglalt központi helye miatt nagy, hanem azért is, mert a szív valamikép a lélek eszköze, orgánuma, tükre. Nincs a

léleknek az a megmozdulása, mely visszhangra ne találna a szívben, melyet az erősebb vagy gyengébb, gyorsabb vagy lassúbb verésével ne kísérne, melyet mondhatni felületén vissza ne tükrözne. Ha szeretet tölti be lelkünket, szívünk is kitágul; ha bánat sujtja, szívünk összeszorul. A remény fel-emeli, az öröm erősebb lüktetésre készíti, a félelem lassítja verését. Ezért volt a testi szív mindig az ember bensejének, szeretetének szimbóluma. Ezért tekintették a népek a szívet az emberi test legnemesebb részének s külön tisztelettel vették körül.⁶

Mindez hatványozottan érvényes az Istenember, Jézus szívére nézve is.

Ez a szív az a drága edény, mely nekünk a megváltás szent árát, az istenemberi vért szolgáltatta. Ez az az áldozati csésze, melyből a szent vér a mi megváltásunkra kiömlött a körülmetélésnél, az Olajfák-hegyén, az ostromozásnál, a tövissel koronázásnál, a kereszttűn, a kereszten. Ez a szív maga is áldozattá lett, mert a katona lándzsája átszúrta, hogy belőle az utolsó csepp vért kisajtolja.

Jézus testi szíve annak a mérhetetlen értékű földi életnek eszközlője, mely nekünk minden más életnél értékesebb. Jézus testi szíve résztvett Jézus minden munkájában, fáradozásában, szenvedésében. Szent testének növekedése, élete ennek a szívnek működésétől függött.

A lélek hangszere

De még tiszteletreméltóbbá teszi előttünk ezt a testi szívet *kapcsolata Jézus lelkével*. Ez a szív vert először, mikor Jézus a „világba bejövén így szólt: Áldozatot és ajándékot nem akartál, de testet alkottál nekem; égő és bűnáldozatok nem tetszettek neked; akkor mondtam: Ime eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.” (Zsid. 10, 5—7.) Ez a szív tárgult ki a nagy vágytól, amikor Jézus mondta: „Keresztséggel kell megkereszteltetnem és mily nehezen várom, míg be nem teljesedik.” (Lk. 12, 50.) Ez a szív szorult össze az Olajfák-hegyén, mikor szomorúság és félelem lepte el Jézus emberi lelkét: „Szomorú az én lelkem mindhalálig.” (Mt. 26, 38.) Ez ujjongott fel örömben, mikor ajkairól e szavak

hangzottak el: „Hálát adok neked, Atyám, hogy elrejtetted azokat a bölcsektől és okosaktól és kinyilatkoztattad a kisdedeknek.” (Mt. 11, 25.) Ez nyílt tágra a szavaknál: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüdítelek titeket.” (Mt. 11, 28.) Ez rezdült meg a résztvétől, mikor Jézus az özvegyet vigasztalta egyetlen fia halála fölött: „Ne sírj!” (Lk. 7, 13.) s amikor szánakozva tekintett végig a seregen: „Szánom a sereget, mert már harmadnapja tartanak velem és nincs mit enniök.” (Mt. 15, 32.) Ez a szív lángolt szent buzgalomtól, mikor Jézus mondotta: „Tűzet jöttem bocsátani a földre; és mit akarok mást, mint hogy felgyulladjon?” (Lk. 12, 49.) Ez a szív dobogott erősebben, mikor a bevonuláskor Jeruzsálembe pogányok közeledtek Jézushoz, s ő szavát felemelve, mondotta: „Eljött az óra, hogy megdicsőíttessék az Emberfia... Én pedig, ha felemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonzok.” (Jn. 12, 23—32.) Tágra nyílt és felemelkedett ez a szív az Udvözítő főpapi imájánál: „Atyám! eljött az óra, dicsőítsd meg Fiadat, hogy Fiad is megdicsőítsen téged!” (Jn. 17, 1.)

Ez a szív annak a testnek legnemesebb része, melyet a Szentlélek isteni bölcsességgel és művészettel a Szent Szűz tiszta véréből alkotott, mely az Isten Igéjével személyi egységben él, mely a tenger hullámai fölött lebegve járt és Tábor hegyén fénylett, mint a nap, melynek érintésénél a betegek meggyógyultak, s mely most dicsőségben tündököl a mennyben és melyet naponként titokzatos módon feláldoznak az Oltár szent áldozatában.

Mily szent, mily tiszteletreméltó, mily imádandó Jézusnak testi szíve önmagában véve is!

A lelki szív

De habár Jézus testi szíve valóban tárgya a Jézus Szívetiszteletnek, azért mégsem annak első és főtárgya.

Jézus így szólt Alacoque Szent Margithoz: „Ime a Szív, mely annyira szerette az embereket.” A testi szív önmagában véve nem tud szeretni, csak a lélek, mely a testi szívet élteti, képes a szeretetre. S mégis azt mondja az Udvözítő, hogy *szíve*

szeret minket. Van tehát olyan szív is, mely szeretni tud. De ez nem a testi szív, ez a lelki szív, ez a lélek maga szerető megnyilatkozásában.

Ez a lelki szív nem más, mint az ember *benseje*, a benső ember, a lélek erkölcsi mivolta. Erről a szívről mondjuk, hogy szeret, remél, aggódik, bánatos, irgalmas, erős, bátor, bölcs és jóságos. Mindez az ember erkölcsi bensejét fejezi ki, s ezt nevezzük lelki szívnek.

Itt a szívet nem átvitt, hanem igazi értelmében értjük. Hiszen a szív valóban szeret, valóban irgalmas, bátor és igazságos. Sőt testi szívünkre is rámutatunk és mondjuk: Ez a szív egészen megtelt örömmel, bánattal. Jézus is testi szívére mutat, mikor mondja: Ime a Szív, mely annyira szerette az embereket.

A testi és lelki szív tehát egységet alkotnak, az egy emberi szívet, mely testi és lelki részből áll, amint az ember is testből és lélekből tevődik össze.⁷ Erről az egységes emberi szívről mondjuk, hogy szeret, örvend, érez, határoz, hogy bölcs, jóságos, igazságos és szent.

A szív tehát az, ami az emberben, testében-lelkében egyaránt, a legnemesebb, a legértékesebb. Testében az a szerv, mely központi helye és szerepe miatt kiválik a test egyéb részei közül. Lelkében az, ami legbensőbb, ami tulajdonkép az embert emberré teszi: erkölcsi mivolta, benső élete.

A lélek nem minden tevékenységét tulajdonítjuk a szívnak, nem a pusztán elméleti gondolkodást, nem a tudományos megismerést, nem a gazdasági számítást: ezek csak a lélek felszínét érintik. A szívnak azokat a tevékenységeket tulajdonítjuk, melyek az ember erkölcsi bensejéből fakadnak, akár jó, akár rossz irányban. Ide tartoznak elsősorban a szabadakarat erkölcsi tényei.

A szív voltakép az „ember kicsiben”, az ember „kivonata”, melyben csak az van meg, ami benne fizikailag legértékesebb: benseje — mégha erkölcsileg esetleg rossz irányban fejlődött is. Azért beszélünk egyaránt jó, nemes és rossz, gonosz szívről: „A jó ember az ő szívének jó kincséből jót hoz elő és a gonosz ember gonosz készletéből gonoszat hoz elő; mert a szív bőségéből szól a száj.” (Lk. 6, 45.)

A szív tehát az ember erkölcsi bensejét jelenti. A Jézus Szíve-tiszteletnek is főtárgya Jézus istenemberi benseje.⁸

Mily nagyszerű, mily magasztos, mily megkapó és szeretetreméltó tárgy ez — Jézus benseje! Már nagy emberek-nél is mindenekelőtt belső világuk érdekel. Hát még az Isten-emberről! Mélyedjünk el kissé ebbe a magasztos, gyönyörű tárgyba.

Milyen Jézus gondolatvilága? Az egész világot, eget s földet és az összes századokat és az örökkévalóságot magába záró szent, tiszta, fenkölt, királyi, isteni gondolatvilág. Csak nagyra, fenségesre irányul, s mégis mindegyikünk legkisebb érdekét, vágyát, baját, örömét, szenvedését is ismeri s felkarolja. Világot megváltó és egyéneket boldogító, üdvözítő gondolatok ezek. Csak a mennyei Atya dicsőségére és a lelkek megmentésére irányulnak.

Mily szent érzelmek, vágyak, törekvések, akarások, elhatározások töltik be Jézus bensejét! A legszentebbek, a legönzetlenebbek. Ezek is az egész világot felkarolják, de egy-szersmind mindegyikünket egyenként is minden legkisebb érdekünkkel. Ez a szív ismer és szeret mindegyikünket külön-külön, minden szándékunk és bajunk az övé is, minden örö-münk és bánatunk az övé is. Soha ilyen tiszta érzelmek, ily szent vágyak, ily magasztos törekvések emberi szívben meg nem fogamzottak, mint Jézus Szívében.

Ez az Úr Jézus benső világa, ez az ő Szíve. Valóban istenemberi Szív, melyben a tudomány és bölcsesség minden kincse megvan, mely az élet és szentség forrása.

A szeretet

Mégis ebben az istenemberi bensőben a *szeretet* valami különös szerepet visz. Alacoque Szent Margitnak is azt mondta Jézus: Ime a Szív, mely annyira szerette az embereket. A sze-retetet emeli ki először, oly annyira, hogy úgy látszik, mintha ez volna a Jézus Szíve-tisztelet egyedüli tárgya.

Miért?

Elsősorban is a szeretet az ember egész benső életének rugója; így Jézus benső életének is. A szeretet lelkünk min-den egyéb indulatának, törekvésének forrása. A gyűlölet nem

más, mint a szeretet ellentéte; azt gyűlöljük, ami ellentétben áll szeretetünk tárgyával. A vágy, a remény arra irányul, amit szeretünk. Attól félünk, ami szeretetünk tárgyának elérésében akadályozhat; attól futunk, ami azt tőlünk elvonja; haragsunk arra, ami gátat emel, hogy szeretetünk vágyát érvényesíthessük. Az öröm nem más, mint lelkünk megpihenése szeretetünk tárgyában. A bánat nem egyéb, mint szeretetünk tárgyától való megfosztottságunk megérzése: Egész lelki életünk gyökere, forrása s rugója a szeretet. Ha tehát a szív az ember bensejét jelenti, akkor a szívben a főhelyet a szeretet foglalja el. Így Jézus Szívében is.

De Jézus Szívében még különösebb szerep jut a szeretetnek. A szív ugyanis a személyiséget is valamiképp magába foglalja. Mint minden személynek, úgy minden szívnek is megvan a maga sajátos jellemző vonása. Igazán „atyai” szívről szólunk, ha valakinek személyiségét a jóság és gondoskodó szeretet jellemzi. Oroszlánszívű jelzővel tiszteli meg a történelem az ismert bátorlelkű angol király személyét. Pál-szívű embernek nevezhetnők azt az embert, akit Szent Pál lánglelkű buzgalma jellemez.

Van-e Jézus személyiségének is jellemző vonása? Oly értelemben bizonyára nincs, mintha Jézusban valami egyoldalúság lehetséges volna. Jézusnak nincsenek oly jellemző sajátosságai, melyek tökéletességük mellett is tökéletlenséget jelentenek. Benne minden tökéletesség a leggyönyörűbb összhangban és kiegyensúlyozottságban van meg.

Ha mégis valamiről mondhatjuk, hogy Jézus személyiségét jellemzi, akkor ez az a vonás, mely magából személyiségből, hivatásából, küldetéséből fakad: Jézus a világ Megváltója. A megváltót pedig a megváltói irgalmas szeretet jellemzi. Azért Jézus Szívének is jellemző vonása az irgalmas szeretet. Ezért viszi a Jézus Szíve-tiszteletben a főszerepet a szeretet.⁹

Eddig tehát azt láttuk, hogy a Jézus Szíve-tisztelet tárgya az Istenember testi és lelki szíve mint egységes istenemberi szív, mely Jézusban is mintegy összefoglalja mindazt, ami benne a legértékesebb: testi-lelki bensejét. Jézus Szíve az egész Krisztust mondhatni kicsiben, kivonatban, némiképp

gyujtópontjában állítja elénk.¹⁰ Ennek a Szívnek első, alapvető tevékenysége, jellemző sajátossága pedig a szeretet, a megváltói irgalmas szeretet.¹¹

Szenvedő szeretet

Jézus így folytatja beszédét Alacoque Szent Margithoz: „Ime a Szív, mely annyira szerette az embereket, hogy semmit sem kímélt, hanem kimerítette és felemésztette magát, csak-hogy szeretetét irántuk kimutassa.”

A Megváltó szeretete már Izaiás próféta szerint Isten rendeléséből szükségkép szenvedő szeretet volt.

Ki hitte volna azt, amit hallottunk,
S az Úr karja ki előtt nyilvánult meg?
Úgy nőtt fel előtte, mint a fiatal hajtás,
És mint a gyökér a szomjas földből;
Nem volt sem szépsége, sem ékessége,
Hogy megnézzük rajta,
És külseje sem volt kíváncsú.
Megvetett volt, a legutolsó az emberek között,
A fájdalmak embere, a betegség ismerője;
Arca mintegy elrejtett és megvetett volt,
Azért nem is becsültük őt.
Valóban a mi betegségeinket ő hordozta,
S a mi fájdalmainkat ő viselte;
És mi őt szinte belpoklosnak tekintettük,
Az Istentől megvertnek és megaláztattnak.
Pedig ő a mi gonoszságainkért sebesített meg,
A mi bűneinkért töretett össze;
A mi békeségünkért van rajta a fenyíték,
S az ő kék foltjai által gyógyultunk meg.
Mi mindnyájan mint a juhok tévelyegtünk,
Kiki a saját útjára tért;
S az Úr őreá helyezte
Mindnyájunk gonoszságát.

Iz. 53, 1—6.

Már a nemes földi szeretet is, ha igazi, tetteben és áldozatban nyilvánul meg. Áldozat nélkül nincs igazi szeretet. Annál kevésbbé megváltói szeretet. Isten úgy határozott, hogy a világot csak szenvedéssel, áldozattal váltja meg. Az Isten Fia szeretetből magára vállalta ezt a feladatot. Azért megváltói irgalmas szeretete szükségkép szenvedő szeretet volt.

A Jézus Szíve-tisztelet főtárgya tehát Jézus szenvedő, áldozatos szeretete.¹² Jól mondja Szent Teréz egyik szép szonettjében:

Mi hozzád vont, az égő szíved vére,
Gyötrelmek éje bús pillantásodba',
Szűrő tövis, mely szent fejed lenyomja,
Halálod, ajkad búcsúzó beszédje.

Félreismert szeretet

Az emberi gyarlóságot és gonoszságot tekintve, az ősbűn által megrontott emberi természetet szem előtt tartva, a Megváltó szeretete sokak részéről nem lehetett nem *félreismert*, meg nem ismert, megvetett, meggyalázott, hálátlansággal viszonzott szeretetet. Azért folytatja Krisztus Urunk beszédjében Alacoque Szent Margithoz: „Viszonzásul a legtöbb embertől csak hálátlanságot tapasztalok a tiszteletlenségekben, szentségtörésekben, hidegségben, megvetésben, mellyel engem a szeretet e Szentségében illetnek.”

A végletekig menő isteni, megváltói szeretetet az emberek nagy sokasága szükségkép félreismerte. Az emberi értelem értelmetlenül áll meg a megostorozott Megváltó, a tövissel koronázott Király, a megfeszített Isten előtt. Az emberi értelem nem bírja megérteni a megfeszített Szeretetet. A meg nem értéstől pedig csak egy lépés a megvetésig, a kigúnyoláshoz, a meggyalázáshoz, annál inkább, ha ez a megfeszített Szeretet önmegtagadást, lemondást, áldozatot kíván a gögös, önző, érzéki embertől. Azért jövendölte meg már Simeon: „Ime tétetett ez sokak romlására és feltámadására, és jelül, melynek ellene mondanak.” (Lk. 2, 34.)

A Jézus Szíve-tisztelet teljes tárgya tehát az Istenember egységes testi-lelki szíve, benseje, mely az irgalmas, a szenvedő, a félreismert és megvetett megváltói szeretetnek forrása.¹³

Egyéb kinyilatkoztatások. — Colombière és tanítványai

Igy áll előttünk a Szent Szív a nagy kinyilatkoztatásokban. De így tüntetik fel azt Alacoque Szent Margit egyéb írásai, s kinyilatkoztatásainak első letéteményese, Colombière B. Kolos naplója és prédikációi is. Iratainkban a „szív” mindig az ember bensejét, Jézus Szíve pedig Jézus benső világát jelenti, melynek jellemző vonása s egyúttal megnyilatkozásának célja megváltói, önmagát értünk felemésztő szeretete.

Egyaránt tiszteljük Jézus Szívének szépségét, bölcsességét, szentségét, de mindezt azért, mert ebből a szépséges, bölcsességgel teljes, végtelenül szent Szívből az irgalmas megváltói szeretet sugarai áradnak felénk. Vagy úgy is mondhatjuk: bölcs, szent, igazságos szív más is van; de megváltói szív csak egy van, és ez Jézus Szíve. Azért Jézus Szívének jellemző vonása épp ez az irgalmas szeretet, és ez indít minket első sorban tiszteletére.

Alacoque Szent Margit

„Az isteni Szív kiapadhatatlan forrás, írja a Szent egyik levelében P. Croiset-nek,⁴ három csatorna csörgedezik belőle szüntelenül. Az első az irgalom csatornája a bűnösök számára, reájuk a bűnbánat és vezeklés szelleme árad ki. A második a szeretet csatornája, minden szűkölködőnek segítségére siet bajában, különösen azoknak, akik a tökéletességre törekzenek. Ők az angyalok közbenjárására megtalálják benne az eszközt akadályaik legyőzésére. A harmadik csatornából szeretet és világosság árad tökéletes barátaira, akikkel egyesülni akar, közli velük tudását, elveit, hogy ők teljesen neki szenteljék magukat, előmozdítsák dicsőségét.”

A Szent Szív magába rejti tehát a tudás és szentség kincseit; de irgalmas szeretete az, mely ezeket a kincseket az emberekre kiárasztja.

Colombière

Ugyanígy festi le a Szent Szívet B. Kolos egyik nagybőjtői beszédében, Londonban: „Lépjünk be az Isten Fia Szívének szent rejtekébe, mondja, és szemléljük, mit érzett ellenségei iránt. Kimondhatatlan szelídség, amit érez! Ártatlanul szenved, de minden szenvedése ellenére is igazságos kínzói iránt. Látja, hogy ezek aligha tudják, mit cselekszenek, másfelől látja azt is, hogy irigység, emberi félelem, önzés, gyűlölet, kevélység, igazságtalan érzés vezetik őket, mégis ennek a szerető Szívnek minden érzését az adja, ami kibebíti a bűnt, nem az, ami súlyosbítja. És nemcsak igazságossággal felel hóhérainak kegyetlenségére, hanem őszinte szánalommal telik el irántuk. Siratja vakságukat, kesereg kárhozatukon,

melyet már megérdemelnek; Szívében újra feldobog a könyörülő érzés: Vajha megismerted volna, amik békességedre szolgálnak! A maga szenvedéseit semminek sem érzi mások kárhozatos vakságával szemben: Ne sírjatok énrajtam! És gyöngéd szeretetének nincs határa. Most már cselekedetekkel bizonyítja, mennyire szánja hóhérait. Meg akarja menteni őket és megmenti őket mindenáron: imádkozik és szenved értük. Szenvédeéseit szeretettel adja, imádsága pedig nem hiábavaló. Ime, azokért imádkozik most, akik rövid idő múlva Szent Péter szavai hallatára Istenhez térnek.¹⁶

A Szent Szív ismét mint az erények mélysége tárul fel előttünk ebben a beszédben. Jézus egész istenemberi benseje nyílik meg szemünk előtt: látjuk végtelenül szent érzelmeit, megbocsátását, igazságosságát, irgalmát, ellenségszeretetét, de mindenekelőtt megváltói irgalmas könyörületét. Azért zárja Jézus Szívének nagy apostola a következőkép szavait: „Legyen hát szívünk iskolája Jézus legszentebb Szíve! Lakozzunk benne a szent nagybőjti időszakban! Szemléljük e legszentebb Szív érzéseit és törekedjünk szívünket hasonlóná tenni az Ővéhez!”

Ugyanígy áll előttünk Jézus Szíve abban a megfontolásban is, melyet Colombière B. Kolos felajánlása előtt végzett s naplójában leírt. „Ez a felajánlás, mondja, az isteni Szív tiszteletére történik, mely minden erény székhelye, minden áldás forrása és a jámbor lelkek menedékhelye. — A legkiválóbb erények, melyeket Jézus szentséges Szívében tisztelnünk kell, a következők: lángoló szeretet a mennyei Atya iránt, egyesülve a legmélyebb hódolattal és a legnagyobb alázatossággal; legyőzhetetlen türelem a szenvedések elviselésében, határtalan szomorúság és legmélyebb fájdalom a bűnök miatt, melyeknek terhe egészen ránehezedik; gyengéd gyermeki bizalom, egyesülve a nagy bűnösök szégyenkező bánatával; szívbeli részvét az emberek szenvedései és nyomorúságai iránt; határtalan szeretet irántuk; és mindezek mellett állandó lelki béke, melyet nem zavar meg semmi sem, bármennyire ellenkezik is buzgalmával, alázatával, szeretetével vagy jóságos Szívének egyéb erényeivel, mert ennek a békességnek mindig az odaadás és az Isten akaratán való megnyugvás az alapja. — Jézus isteni Szíve ma is ilyen. Ma is lán-

gol az emberek szeretetétől, mindig nyitva áll, hogy áldásainak és kegyelmeinek kincseit ránk kiárassza; részvételt van telve nyomorúságaink iránt és semmit sem kíván inkább, mint hogy bennünket kincseiben részesítsen és magát nekünk teljesen odaadja. Ez az isteni Szív mindig kész bennünket magába zárni, menedékünk, nyugalmunk, gyönyörűségünk lenni ebben az életben. — Mindezért azonban csak megátalkodottságot, hálátlanságot, elfeledést és megvetést talál az emberek szívében. Ő szeret, de őt nem szeretik, meg sem akarják ismerni szeretetét; nem törekszenek arra, hogy kegyelmeit elfogadják, melyekkel irántunk való szeretetét ki akarja mutatni, nem hallgatják meg gyengéd figyelmeztetéseit, édes sugallatait, melyeket szívünkhöz intéz.”¹⁸

De így áll előttünk a Szent Szív Boldog Colombière írásában már előbb is, mielőtt még Alacoque Szent Margitot megismerte volna. „Ő szentséges Szívek, kiált fel egyik elmélkedésében Jézus és Mária Szívére tekintve, ti csakugyan méltók vagytok arra, hogy minden szív a tietek legyen, angyalok érzésein, emberek szívében egyformán uralkodjatok! Kell, hogy mindenkorra ti legyetek példaképeim, kell, hogy életemnek hasonló szenvedéseiben a ti érzéseitekre vágyjam, azokat magamévá tegyem. Akarom, hogy szívem a jövőben Jézus és Mária Szívében legyen, vagy hogy Jézus és Mária Szíve az én szívemben legyen, hogy ezek a szentséges Szívek érzéseiket a szívembe öntsék és az én szívemnek sohase legyenek más érzései, mint amelyeket ezektől a szentséges Szívektől vett.”¹⁹

Az a Szív, melyet az Úr Boldog Kolosnak Alacoque Szent Margit által kinyilatkoztatott, ugyanaz, mely lelki világában már előbb élt. E szerint a kép és fogalom szerint, mely lelkében létté lett, fogta fel a kapott kinyilatkoztatásokat. Jézus Szíve, mint az Udvözítő benső világának, legbensőjének hordozója és forrása állott Colombière lelki szeme előtt, mikor Alacoque Szent Margit lelkivezetője lett. A kinyilatkoztatásokból pedig megértette, hogy ezt a Szívet főképp mint a megváltói, önmagát feláldozó s az emberektől félreismert, megvevett szeretet forrását kell tisztelni.

Számtalan helyet lehetne Alacoque Szent Margit és Bol-

dog Colombière írásaiból, beszédeiből felsorakoztatni, melyeken vagy saját szívről vagy az Udvözítő Szívéről szólnak. Mindenütt a szívet mint az ember erkölcsi bensejének hordozóját, székhelyét és forrását, mint gondolat-, érzelem- és akaratvilágának erkölcsi központját említik. Így értették a szívet akkor is, amikor az nekik Jézus kinyilatkoztatásaiban megjelent, így tárta fel előttük maga az Udvözítő is szentséges Szívét, hiszen az ő nyelvükön és az ő fogalmaik szerint akart hozzájuk szólni. Csak egy dolgot emelt ki kinyilatkoztatásaiban, ami ugyan magának a Szent Szívnek lelki világában, jellegzetes hivatásában úgyszintén benne rejlik, de amit ő azért külön nyomatékkal ki akart emelni: hogy elsősorban is megváltói, irgalmas és önmagát feláldozó szeretetét kell szent Szíve képében tisztelnünk.

Croiset — Galliffet

Igy jelenik meg a Szent Szív P. Croiset¹⁸ és Galliffet¹⁹ írásaiban is, akik közvetlenül az Úr Jézus szent tanítványai, Alacoque Szent Margit és Boldog Colombière lelkéből és tanításából merítették a Szent Szív-tiszteletet.

Egy vonást kell még megemlítenünk, mely nem tartozik ugyan szorosan a tisztelet tárgyához, nem módosítja bensőleg a szív fogalmát, de mégis külsőleg valamiképp új fénybe öltözteti azt és közelebb hozza lelkünkhöz. Ez a vonás, mely az újkori Jézus Szíve-tiszteletben sajátos, annak eucharisztikus színezete.

Eucharisztikus vonás

A kinyilatkoztatások ugyanis a Szent Szívet leginkább az Oltáriszentséggel kapcsolatban állítják eléink. Ez a vonás a Szent Szív-tiszteletben egészen természetes s némileg önként folyik magából a tárgyból. Jézus megváltói szeretete mint a kegyelmek forrása sehol sem mutatkozik ragyogóbb színekben, mint a szeretet szentségében magában, melyben épp a szeretet rejt el a kenyér és bor színe alá, hogy földi életünk útítársa, lelkünk eledele és áldozatunk legyen bűneink engesztelésére. Sehol jobban nem mutatkozik meghatóbb, megrendí-

több színekben az emberektől meg nem ismert, elhanyagolt, megvetett és meggyalázott szeretet, mint az Oltáriszentség, a szeretet szentsége ellen elkövetett tiszteletlenségekben, a hidegségben és szentségtörésekben, mellyel az emberek ott Jézust illetik.

Azért panaszkodik az Udvözítő szent tanítványának leginkább az Oltáriszentség ellen elkövetett sérelmek miatt. „A legtöbb embertől, mondja, csak hálátlanságot tapasztalok a tiszteletlenségekben, szentségtörésekben, hidegségben, megvetésben, mellyel engem a szeretet e szentségében illetnek.”¹⁹

Nem másképen szól Boldog Colombière is úrnapi beszédében: „Nagy, szinte hihetetlen az Isten Fiának szeretete, de nagyobb és meglepőbb az emberek hálátlansága, mellyel Udvözítőjük szeretetét megcsúfolják. Hogy az Isten szereti a bűnös embert, csodálatos jóság, de hogy az ember nem szereti viszont Istenét, hogy irgalmas Atyjának sem jótéteménye, sem sugallata, sem kiáradó szeretete nem ébreszt benne csak kicsinyke hálát sem, az az emberi szívek rettentő csodája... Mit tehetsz még, én Istenem, kiált fel a szónok, hogy legyőzzed szívünknek rettenetes érzéketlenségét? Hiszen szeretetednek titkos mély szentségében kimerítettéd már a szeretetedet, megtettél mindent, amit csak tehettél isteni hatalmaddal, isteni szeretetteddel! Ha szent tested csodálatos jelenléte sem veheti el a pokol bűbáját, mellyel az emberek fiain uralkodik, hol akkor az eszköz, mely hatalmát megtörje? Látom az eszközt, válaszol szent hévvvel a szónok, az egyetlen szert a kárhozatos ígézet ellen! Új szívet kell teremtened az emberekbe, édes Istenem, új szívet adj az embereknek, gyengéd, érző szívet, mely ne kőből, se vashézból ne legyen, olyan szívet adj nekik, amilyen a tied, a te Szívedet add nekünk!”²⁰

Nem érthető-e ezek után, hogy Jézus szent Szíve kinyilatkoztatásait majdnem egytől-egyig az Oltáriszentség előtt adja? Nem érthető-e, hogy a Szent Szív-tisztelet bölcsője a tabernákulum előtt ringott, hogy Szent Szíve kegyelmi árajának folyama a kitett Oltáriszentségből patakzott a paray-i szentély rejtekében?

„Egy alkalommal a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt

időztem — így vezeti be Alacoque Szent Margit a nagy jelek közt az elsőt. — Ekkor úgy éreztem, folytatja, hogy egészen erőt vesz rajtam Isten jelenléte, mégpedig oly erővel, hogy nem tudtam többé sem magamról, sem arról, hol is vagyok. Egészen átengedtem magam az isteni szellemnek, átadtam szívemet a szeretet erejének. Nagyon sokáig pihentetett isteni keblén. Kitárta előttem szeretetének csodáit és szentséges Szívének megmagyarázhatatlan titkait, melyeket eddig elrejtett előttem.”²²

A második nagy kinyilatkoztatást ugyancsak a kitett Oltáriszentség előtt kapta a Szent. „Egy alkalommal a kitett Oltáriszentség előtt, minden érzékemet és képességemet teljesen összeszedve magamba mélyedtem, írja Onéletrajzában. Ekkor megjelent nekem Jézus Krisztus, az én Mesterem.”²³

Az utolsó, nagy kinyilatkoztatást pedig így vezeti be: „Egyszer, Úrnap nyolcada alatt, a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt térdeltem.”

De nemcsak a tisztelet bölcsője állott a tabernákulum előtt, az Oltáriszentség nemcsak forrása volt a Szent Szív-áhitatnak, hanem az áhitat gyakorlatait is az Oltáriszentséggel hozta kapcsolatba az Úr. „Annyiszor fogadsz magadhoz a legméltóságosabb Oltáriszentségben, mondta szent tanítványának, ahányszor csak az engedelmesség megengedi... Minden hónap első péntekén meg fogsz áldozni... Kívánom tőled, hogy az Úrnap nyolcada utáni pénteket Szívem tiszteletére külön ünneppé avassák. A hívek járuljanak e napon szentáldozáshoz és ünnepélyes megkövetéssel szerezzenek elégtételt Szívemnek mindazokért a méltatlanságokért, melyekkel a kitett Oltáriszentségben illetnek... Szívem határtalan irgalmasságában megígérem neked, hogy Szívem mindenható szeretete megadja a végső töredelem kegyelmét mindazoknak, akik kilenc egymásutáni hónap első péntekén megáldoznak.”²⁴

Ime, mindmegannyi gyakorlat, mely az Oltáriszentséggel áll kapcsolatban. Mindez bizonyítja, hogy a Szent Szív különösen abban a fényben akar lelkünk előtt tündökölni szeretetével, mely őt épp szeretetének szentségében veszi körül.

Ez nem is lehet máskép. Mert az Oltáriszentség egyrészt épp a Szent Szív szeretetének legkiválóbb ajándéka, melyben Jézus

őnmagát, Szívét magát adja nekünk, másrészt mi földi vándorok és halandók számára a Szent Szív épp a szentségi színek alatt él és van jelen. Hová menjünk, ha őt meg akarjuk találni? Szálljunk fel az égbe vagy térjünk vissza két évezreddel előbbi időkbe, hogy őt megtaláljuk? Mind a kettő lehetetlen számunkra. Így csakis az Oltáriszentségben találjuk őt meg, ahol szünet nélkül él, hogy magát értünk feláldozza és könyörögjön és lelkünknek táplálékul adja magát. A Szent Szív a mi számunkra tehát leginkább az eucharisztikus Szív. Így látjuk őt a nagy kinyilatkoztatást követő századokban is napjainkig.

Amint a Szent Szív-tisztelet tárgya a kinyilatkoztatásokban Alacoque Szent Margitnál, Colombière, Croiset és Gallifet írásaiban megjelenik, úgy látjuk azt az Egyház hivatalos nyilatkozataiban és a liturgiában is.

Az Egyház által jóváhagyott hivatalos imaszövegek közt kiváló helyet foglal el a XIII. Leó pápa által előírt Jézus Szíve-litánia. Noldin szerint sehol jobban nem domborodik ki a tisztelet igazi tárgya, mint ebben az imaszövegben.³⁸

Jézus Szíve a litániában

A Jézus Szíve-litánia³⁹ a Szent Szívet elsősorban mint Jézus igazi, szent testében értünk dobogó szívét állítja szemünk elé. Hiszen mindjárt a második megszólításban mint a Szűzanya legtisztább méhében a Szentlélektől alkotott szívet mutatja be. A továbbiakban pedig mint lándzsával átdöfött szívet tiszteli. Ez a két megszólítás egészen kifejezetten és kizárólag Jézus testi szívére vonatkozik. Csak két ilyen megszólítást tartalmaz a litánia; de ez elég, hogy biztosak lehessünk abban, hogy tisztelünk tárgya Jézus testi szíve is.

A megszólítások egész hosszú sorozata azonban, mellyel a Szent Szívet tiszteljük, nem a testi, hanem a lelki Szívet, Jézus bensejét tárja fel előttünk. Jézus Szívét mint a szeretet lángoló tűzhelyét, az igazságosság és szeretet tárházát, mint jósággal és szeretettel teli Szívet, de egyszersmind mint az erények mélységét, a bölcsesség és tudomány kincsesházát mutatja be, akiben a mennyei Atyának kedve telik s akinek tel-

jességéből mindnyájan meritettünk s aki az „örök halmok” kívánsága, a szentek és igazak gyönyörűsége, gazdag mindazok iránt, akik hozzá folyamodnak. Ez a Szív nagyirgalmú és az élet és a szentség forrása, minden vigasztalás kútfeje, a mi életünk és feltámadásunk, békességünk és kiengesztelődésünk, a benne bízók üdvössége s a benne kimúlók reménye. De egyúttal béketűrő szív is, szív, melyet az emberek hálátlansága mélységesen elszomorít, mely engedelmes a halálig és megtelt gyalázatokkal.

Mindez mutatja, hogy a szív, melyet az Egyház tisztelünk, imádásunk tárgyaként élénk állít, nem más, mint a Megváltó istenemberi benseje, az a benső, melyet a népek nyelve minden századon át és a föld minden részén „szív”-nek nevezett.

Lehetetlen azonban, hogy az Egyház egy és ugyanabban az imaszövegben a „szív”-et kétféle értelemben használja. Lehetetlen, hogy majd a testi szívet kizárólag, majd a lelki szívet állítsa szemünk elé. Ez a folytonos áttérés más és más tárgyra nemcsak a tárgy egységét bontaná meg, hanem lélektanilag is gátlólag hatna és áhítatunkat megzavarná. Azért a „szív”, melyet a litániában az Egyház szándéka szerint tisztelünk, egységes valami s nem más, mint az a „szív”, melyet Jézus testi szíve és lelki benseje együttesen alkotnak, Jézusnak egész emberi szíve.

Nagyon találóan és helyesen fejezi ki P. Lempl erről a tárgyról írt művében, hogy bizonyos fogalombővítéssel a testi szívről átvisszük a „szív” megnevezést lelki, erkölcsi bensőnkre is. Nem átvitt értelemben, nem mint metaforát használjuk a „szív” elnevezést erkölcsi, benső világunkra, hanem igazi, közvetlen értelemben, de bizonyos fogalombővítéssel, amint a „kéz” szót is elsősorban a kézfejről, de azután egész karunkról a kézfejjel együtt mondjuk ki; vagy ahogy régebben nemcsak a Bécs melletti tartományt, hanem az egész császárságot is Ausztriának neveztük.²⁷

Ez a fogalombővítés adja meg az okot arra, hogy a teljes emberi szívben mind a két részt: a testit is meg a lelkit is és az egészet is „szív”-nek nevezzük. A fogalombővítésnek alapja és benső oka pedig az a természetes kapcsolat, mely a testi szív

s az ember erkölcsi, benső világa közt fennáll, melyről már előbb bővebben szözlottunk.

Azt mondtuk fentebb, hogy a „szív” az ember maga kicsiben, az embernek mintegy kivonata, mely azt tartalmazza, ami benne a legértékesebb: testi-lelki bensejét. Így megértjük, hogy a fogalombővítés nemcsak a „szív” szónál található meg, hanem a „test” szónál is. Így a Szentírásban „test” nemcsak az ember testét, hanem az egész embert is jelenti. „Mikor látta az Isten, olvassuk Mózes első könyvében a vízözönről szözló fejezetben, hogy a föld megromlott — mert romlott útra tért minden test a földön, mondá Noénak: Minden testnek elérkezett a vége előttem.” (I Móz. 6, 12—13.) „Megnyilvánul majd az Úr dicsősége, mondja Izaiás próféta, és meglátja azt minden test egyaránt.” (Iz. 40, 5.) Ugyanebben az értelemben még számos más helyet is idézhetnénk a Szentírásból. A „test” szó tehát nemcsak az ember testét magát, hanem az egész testből és lélekből álló embert, s a „szív” szó nemcsak a testi szervet, hanem az ember egész testi-lelki bensejét jelenti. Így lép elének a „szív” szó a szent iratokban.

A „szív” a Szentírásban

Ebben az értelemben mondja p. o. a királyok harmadik könyve Salamonról, hogy „szíve nem volt teljesen az Úrral, mint Dávidnak, atyjának a szíve”, hanem pogány feleségei „arra csábították szívét, hogy más isteneket kövessen”. (III Kir. 11, 4.) A szív az, ami az igaz emberben Isten törvényét magába zárja. „Ezt akarom, én Istenem! — kiált fel a Zsoltáros — törvényed itt van a szívemben.” (39. zsolt.) Ezért fordul a Bölcsesség is az ember szívéhez, hogy parancsainak, tanácsainak megtartását sürgesse:

Fiam, ügyelj szavaimra,
Nyisd meg füleidet igéimnek!
Ne távozzanak szemed elől,
Övjad őket szíved belsejében!

(Péld. 4, 20—21.)

A szívnek tulajdonítja a Szentírás és maga az Úr Jézus az erényeket és vétkeket: „A jó ember az ő szívének jó kincséből jót hoz elő, és a gonosz ember gonosz készletéből gonoszat hoz elő; mert a szív bőségéből szözl a száj.” (Lk. 6, 45.) „Ami a szájból kijön, a szívből származik, és az teszi tisztátalanná az embert. Mert a szívből erednek a gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések, paráznaságok, lopások, hamis tanúságok, káromlások.” (Mt. 15, 18—19.)

A szív gondolkodik (I Móz. 6, 5; Zsolt. 32, 11; Sir. f. 27, 7; Jer. 30, 24; Ez. 11, 5; Ap. csel. 8, 22; Zsid. 4, 12.), vágyódik (Zsolt. 20, 3; 80, 13; Róm. 1, 24.), örvend (Zsolt. 118, 111; Sir. f. 30, 16;

31, 36; 59, 25; Én. 3, 11; Iz. 30, 29; 65, 14; Jer. 15, 16; Sir. 5, 15.), fájdalmat érez és szomorkodik (Zsolt. 37, 9; Sir. f. 25, 17; 26, 8; 38, 19; Iz. 65, 14; Jer. 4, 19.). A szív egyszerűségéről (I Krón. 29, 17; Bölcs. 1, 4; Ef. 6, 5; Kol. 3, 22.), tisztaságáról és ártatlanságáról (Zsolt. 23, 4; 77, 72; 100, 2; Péld. 22, 11; Mt. 5, 8.), erejéről (Préd. 7, 8.), szorongatásáról (Zsolt. 24, 17.), büszkeségéről és felfuvalkodásáról (Iz. 9, 9; Jer. 49, 16; Abd. 3; Péld. 21, 5.), keménységéről és vakságáról (Sir. f. 16, 11; Mt. 19, 18; Mk. 3, 5; 6, 52; Róm. 1, 21; Ef. 4, 18.), hitetlenségéről és elbizakodottságáról (Mk. 16, 14; Jer. 48, 20.), oktalanságáról (Péld. 6, 32; Zsolt. 10, 17; 10, 21; 36, 4; Sir. f. 5, 2; 18, 10.), egyenességéről (Zsolt. 118, 7; Bölcs. 9, 3.) szólnak a szent lapok.

Szent Pál a szív szemét (Ef. 1, 18.), körülméltetését (Róm. 2, 29.), az evangéliumok a szív kincseit és bőségét (Mt. 12, 34.), a próféták a szív indulatait (Bar. 1, 22.), a zsoltárok annak rejtekeit és elmélkedését (Zsolt. 18, 15; 48, 4; 43, 22.) említik. A szív készségét kéri Salamon király Istentől (I Krón. 29, 18.); ezt ajánlja fel neki hálaként a Zsoltáros (Zsolt. 56, 8.). A szív gonoszságát ostorozza Isten megrendítő szavakkal Jeremiás prófétánál (Jer. 3, 17; 7, 24; 9, 14; 11, 8. stb.).

Mindebből és még számtalan más helyből világos, hogy a Szentírás szavajárása szerint a szív az erkölcsi embert, az ember bensejét jelenti: azt, ami az embert igazán emberré teszi. A szív szava a lelkiismeret szava: „Ragaszkodom igazamhoz, mondja Jób, nem tágiatok tőle; nem is vádolt engem a szívem teljes életemben.” (Jób 27, 6.) Hasonlóképp szól Szent János is első levelében: „Erről ismerjük meg, hogy az igazságból vagyunk és az ő színe előtt megnyugtadjuk szívünket. Mert ha vádol minket szívünk, Isten nagyobb a szívünkénél és tud mindent.” (I Jn. 3, 20.)

Hit, remény, szeretet, mind a szívben találja székhelyét. „A szív hite szolgál megigazulásra”, mondja Szent Pál. (Róm. 10, 10.) „Szívem benne remél, — sóhajtott fel az Úrhoz a Zsoltáros — s ő megsegít engem.” (Zsolt. 27, 7.) „Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből” — parancsolja maga az Udvözítő. (Mt. 22, 37.) Azért minden, amit a szívről jót és nagyot csak mondhat, ebbe a szóba foglalja össze a Szentírás: „Óvd a szívedet minden gondnal, mert az élet ebből fakad!” (Péld. 4, 23.) És a törvény tökéletes megtartását sürgető 118. zsoltár merész lendülettel mondja: „Parancsaid útján futok, mert szívemet te bátorítod.” (Zsolt. 118, 32.) Isten, a személyes Bölcsesség sem kérhet jobbat az embertől, mint: „Add nekem, fiam, szívedet!” (Péld. 23, 26.) S ennek birtokában maga az Isten is boldog: „Fiam, ha szíved bölcs lesz, az én szívem is örövendez veled!” (Péld. 23, 15.)

A liturgiában az Egyház a Szentírás szavait használja. Tehát a „szív” szót is ugyanabban az értelemben veszi, melyben azt a szent iratok alkalmazzák. Ezek azonban, mint láttuk, „szív” alatt az egész benső embert értik; tehát az Egyház is azt állítja a hívek elé imádatuk és tiszteltük tárgyaként, amikor a Szent Szív szeretetére buzdítja őket.²⁶ Lassuk tehát a Szent Szívet, amint az Egyház liturgiájában élénk lép.

Jézus Szíve a liturgiában

A liturgiában általában az egyházi ima, melyet a pap a szentmisében közvetlenül a Glória után, a zsoltosmában is állandóan mond, fejezi ki legjobban minden ünnep központi gondolatát. Így a Jézus Szíve-ünnep központi gondolatát is itt találjuk meg legvilágosabban s ezzel a Szent Szív-tisztelet tárgyát is megismerjük. Az ünnep központi gondolata ugyanis az ünnep tárgyát emeli ki elsősorban.

Az ünnepi oratio

Jézus Szíve ünnepén így imádkozik az Egyház: „Isten, te nekünk Fiad Szívében, melyet bűneink megsebeztek, hozzánk leereszkedő irgalmasságodban, szereteted kimeríthetetlen kincseit ajándékozod; add, kérünk, hogy azt áhitatos odaadásunkkal tiszteljük s egyúttal méltóképp engeszteljük.”

Ennek az imának első részében a tisztelet tárgya, második részében főgyakorlatai vannak kiemelve. Minket jelenleg csak az első érdekel. Az imádság Jézus Szívét mint a szeretet és irgalom forrását állítja eléink, melyet bűneink megsebeztek. A seb elsősorban a testi szívet sebezte meg. De ezt a látható sebet nem annyira a katona, mint inkább a mi bűneink lándzsája ütötte; hiszen az egyik himnuszban így zengi az Egyház:²⁹

Ó dárda! Néked villogó
Írányt tenger bűnünk szabott!
S a vashegy lelketlen-kemény
Élt súlyos bűnünktől kapott!
(Ford.: Nagyfalussy Lajos S. J.)

Egy másikban pedig:³⁰

Itt a nyílt seb, melyet ütött...
Nem is ütött a vasdárda:
A szeretet örök sebé,
Örök titkát — csak föltártal!
(Ford.: Nagyfalussy Lajos S. J.)

A látható seb jelképezi azt a láthatatlan sebet, melyet az emberek hálátlansága, vétkei ütöttek a Megváltó szeretetén, lelki szívéen. Pedig ez a szív az isteni irgalom és könyörület és végtelen kegyelmi kincsek forrása, melyeket a Megváltó sze-

retete ránk kiáraszt. Ez az ellentét a szeretet és jóság közt egyrészt és a hálátlanság és bűn közt másrészt tünteti fel már az Egyház ünnepi imádságában oly meghatóan az ünnep igazi tárgyát és jellegét: a megsebzett szeretetet, mely az isten-emberi Szívben honol, vagy jobban: Jézus egységes testi-lelki Szívét, mint a megsebzett szeretet székhelyét és forrását.

Invitatórium és prefáció

Markáns rövidséggel állítja elénk ugyanazt az egyházi szolozsma invitatóriuma, mely ugyancsak minden ünnep vezérmotívumát képviseli a liturgiában. „Jézusnak irántunk való szeretettől megsebzett Szívét jöjjetek, imádjuk!” — hangzik el az ének páros változatokban az imádkozó Egyház ajkáról.

S ugyanezt részletesen megénekli a szentmise prefációja is. A prefáció ott, ahol egyes ünnepekre, egyházi időszakokra külön prefáció van elrendelve, szintén mindig az ünnep vezérgondolatát és vezérmotívumát emeli ki. A Jézus Szíve-prefáció ugyancsak elsősorban a testi szívet állítja elénk, mikor az Atyát dicsőíti, „aki Egyszülöttét a kereszten függve a katona lándzsájával át akarta szúratni”; de ezt a lándzsadöfést közvetlenül és elválaszthatatlanul lelki jelentőségében fogja fel, mikor a lándzsadöfés okát magyarázza: „hogy a megnyitott Szív, az isteni bőség szentélye az irgalom és kegyelem áradatát öntse ki” ránk. A különbség csak az, hogy a prefáció Jézus Szívének megnyitását nem mint a bűnösök által rajta elkövetett méltatlanságot, hanem mint a kegyelmi forrás megnyitását, a kincsesház feltárását, a minket befogadó menedék és pihenőhely felzárását tünteti fel. Kifejezetten kiemeli a megváltói szeretetet, mely nekünk szentséges Szívét megnyitja, hogy a bűnbánók „menedéke” és az igazak „nyugvóhelye” legyen.

Általában tehát a prefáció Jézus Szívét mint a kegyelmek forrását és a lélek menedékét, pihenőhelyét énekli meg. Ezzel a Jézus Szíve-tisztelet célját is megjelöli, mely nem más, mint a kegyelem és irgalom kiáradása és a lelkek befogadása a megnyitott isteni Szívbe.

Evangélium. — A szent oldal megnyitásának jelentősége

Az ünnepi evangélium Jézus oldalának megnyitását mondja el. Egyszerűen a történeti eseményt pergeti le szemünk előtt. Ezzel világosan rámutat arra, hogy a Szent Szív-tisztelet Jézus testi szívét is áhítattal körülveszi. De az ünnepi zsolozsma esti himnusza a szentatyák, egyházi írók és a liturgia nyomán ennek a történeti eseménynek titokzatos lelki jelentőségét tárja fel előttünk. Az említett himnusz Jézus megnyitott Szívét mint a bűnöktől megsebzett Szívet énekli meg (1—2. versszak), melyből az Egyház születik s mely számunkra az üdvösség menedéke és a kegyelem megtisztító forrása (3—4. versszak). — Azért bűnbánatra és szeretetre szólít fel minket.

Jézus oldala és Szíve megnyitásának többféle jelentést tulajdonítanak az egyházi írók. Grönings Jézus szenvedésének történetében szépen kifejti, hogy a szent oldal megnyitása mintegy Jézus végrendeletének feltárása. Szívének zárt szekrényébe rejtette az Üdvözítő a kincseket, melyeket nekünk hagyományozni, örökségül adni akart. A katona lándzsája Pilátus parancsára mintegy hivatalosan megnyitja ennek a szekrénynek zárát és az egész világ előtt, zsidók és pogányok, igazak és bűnösök előtt feltárja Jézus örökségét, mely nem más, mint a megváltás kimeríthetetlen kincsei és kegyelmei, az ő végtelen irgalomteljes szeretete maga.

A Szentatyák különös szeretettel szemlélik Jézus oldalának megnyitásában az Egyház születésének titkát. Amint Isten az első Évát az első Ádám oldalából alakította, mikor az álomba szenderült, úgy a második Éva is, az Egyház, a második Ádám, Krisztus oldalából vétetett, mikor az a kereszten a halál álmát aludta. Különösképp a keresztség és az Eucharisztia szentségét látják a Jézus oldalából, szívéből kifolyó vízben és vérben jelképezve, mert ezek a szentségek az Egyház alapkövei. De általában a szentségek jelképét szemlélik a kiömlő vérben és vízben, amelyből az Egyház teste felépül.

Ez a megtekintés ismét más írókat arra készítet, hogy Jézus megnyitott Szívében általánosságban a kegyelmek forrását lássák: a bűnbocsánat, az irgalom, az erő, a vigasz és a szentség

forrását. Mindezek a magyarázatok megegyeznek abban, hogy Jézus Szíve az isteni irgalom és kegyelem s az ebből fakadó lelki kincsek forrása és tárháza. Jézus Szívében tehát főleg a megváltói, könyörületes, adakozó, magát értünk felemészítő istenemberi szeretetet tiszteljük.

Ezt emeli ki különösen Sziénai Szent Katalin magyarázatában, melyet a szent oldal megnyitásáról ad. Szerinte Jézus Szívének megnyitása azt jelenti, hogy a Megváltó szeretete irántunk végtelen. Szeretetének ezt a végtelenségét még halála sem tudta kellőképp megmutatni; azért halála után megnyitotta Szívét, hogy ennek tátongó nyílása szeretetének mérhetetlen voltát jelképezze.

Ismét mások ennek a szeretetnek szenvedő oldalát emelik ki, amennyiben a testi szív sebében, amint már mondtuk, a lélek láthatatlan sebtét látják jelképezve, melyet a visszautasított és megbántott szeretet ejtett az Udvözítő lelkén.

Végre ismét mások, amint ugyancsak már említettük, a lélek menedék- és nyugvóhelyét szemlélik az Udvözítő megnyitott oldalsebében, Szívében. Mindez az irgalmas megváltói szeretetet, az irántunk való könyörületes szeretettől megsebzett, a vétkeink által átszúrt isteni Szívet állítja oda áhítatunk és tiszteletünk tárgyául.³¹

Szentlecke

A szentmise leckéje Szent Pál szavait idézi az efezusiakhoz írt leveléből: „Nekem, az összes szentek között a legkisebbnek jutott osztályrészül a kegyelem, hirdetni a pogányok közt Krisztus felfoghatatlan gazdagságát... Ez okból hajtom meg térdemet a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja előtt, akitől minden nemzetség nevét nyerte a mennyben és a földön: Adja meg nektek dicsőségének gazdagsága szerint, hogy megerősödjete benső emberré az ő Lelke által, hogy Krisztus a hit által szívetekben lakjék; s a szeretetben meggyökerezve és megalapozva legyetek, s fel tudjátok fogni az összes szentekkel együtt, mi a szélesség és a hosszúság, a magasság és a mélység és megismerhessétek Krisztusnak szeretetét is, mely meghaladja a megismerést, s beteljete az Istennek egész teljességével.” (Ef. 3, 8—19.)

Ez a részlet sajátos tömörségében feltárja előttünk Szent Pál egész teológiáját és aszkézisét: betelni Krisztus megismerésével és szeretetével, hogy így Istennek egész teljessége bennünk lakozzék. Ez a Szent Szív-tiszteletnek is végcélja. Az egész szentlecke Krisztus bensejére utal minket. S amikor az Egyház Szent Pál levelének ezt a részét olvastatja fel nekünk Jézus Szíve ünnepén, világosan megmondja, hogy Jézus Szívén az ő istenemberi bensejét kell értenünk elsősorban, melynek a testi szív jelképe s némileg hordozója is. Tehát Jézus lelki szívét tárja fel előttünk a szentlecke csodálatos szentpáli beállításában.

Ez a benső, ez a Szív „felfoghatatlan gazdagságot” rejt magában. Megismerése és szeretete által magunknak is „benső emberekké” kell lennünk, „hogy Krisztus lakjék a hit által szívünkben s a szeretetben meggyökerezve legyünk”. A Jézus Szíve-tisztelet így a bensőség kultusza lesz s ezért világos, hogy bennünk is a bensőséget ápolva, Krisztus bensejére utal minket, vagyis megmondja, hogy Krisztus Szívén az ő bensejét, benső életét kell értenünk: azt a „szélességet és hosszúságot, magasságot és mélységet”, mely Jézus bensejében rejlik, és minden megismerést meghaladó szeretetét. Krisztus benső élete ugyanis elsősorban a szeretet élete. Ez jellemzi leginkább szentséges Szívét. Ezt fejt ki Szent Pál is leginkább leveleiben.

A Jézus Szíve-mise többi részei

Mint a prizma színeire bontja a fehér fényt, úgy az ünnepek egyházi imájában tömören és röviden kifejezésre jutó vezérgondolatot és motívumot is a liturgia részeire bontja, hogy jobban és behatóbban szemléltesse és megízleltesse velünk. Így van ez a Jézus Szíve-misében is.

Mindíg új változatokban élénk táruul a Megváltó könyörtelen szeretete, majd a gyengéd, atyai ránk gondolásban, majd a szorgoskodásban, hogy minket a lélek kenyerével, szent tanításával, kegyelmeivel tápláljon, majd terheink megkönnyítésében, majd bűneink megbocsátásában s lelkünknek a tökéletességre, szentségre való vezérlésében.

„Szíve gondolata nemzedékről-nemzedékre, zengi az introitus, hogy megmentse a haláltól lelkeinket és az éhségben táplálja őket.” Mintha csak a pusztában Jézust körülvevő népsereget látnók, akik összegyűltek, hogy tanítását hallgassák, de nincs eledelük. Jézus azonban megkönyörül rajtuk és mondja: „Szánom a sereget, mert már harmadnapja tartanak velem és nincs mit enniök; és nem akarom őket étlen elbocsátani, hogy el ne lankadjanak az úton.” (Mt. 15, 32.) De még sokkal inkább csillapítja lelki éhségüket és szomjúságukat, az élet igéivel táplálja s az élővizek forrásának üdítő italával erősíti, tanításának legelőin legelteti őket, „mert olyanok, mint a pásztor nélküli juhok”. (Mk. 6, 34.) Megelevenedik előttünk a századok hosszú sora és a lelkek beláthatatlan serege a századokon át, akiknek a pusztában összesereglett néptömeg csak jelképe. Ezekre és mindegyikükre kiterjed „szíve szándéka” és gondolata, amint az introitus zoltára zengi, mert:

Letekint az Úr az égből,
Mind látja az emberek fiait.
Nézi szilárd lakóhelyéről
A föld megannyi lakóját.
Egytől-egyig ő alkotta szívüket,
Ismeri minden tettüket.

32. zsolt.

Mint a hadvezér, mint a gondos családapa egyenként ismeri minden katonáját, gyermekeinek minden baját, nevükön szólítja őket és gondoskodik minden szükségletükről:

Mi az Úrba vetjük reményünket,
Ő segít meg s oltalmaz meg minket.

U. o.

Azért zengi oly szépen a graduale:

Édes az Úr és igazságos,
Útbaigazítja a vétkesekét;
Vezérli a jóban az alázatosakat,
Megtanítja útjaira a szelídeket.

24. zsolt.

De mindjárt hozzá is fűzi, hogy honnét meríti az Úr tanításának édességét s milyen példaképet állít tanítványai elé: „Vegyétek magatokra az én igámat, mondja, és tanuljatok

tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű; és nyugalmat találtak lelketeknek.” (Mt. 11, 29.)

A bőjti időszakban még hozzáteszi:

Irgalmas az Úr és könyörületes,
Hosszantűrő s felette kegyelmes.
Nem tartja meg haragját mindenkoron,
És nem fenyeget mindörökké.
Nem bűneink szerint bánt velünk,
És nem gonoszságaink szerint fizetett meg nekünk.

A húsvéti időben pedig a graduale e szavakkal záródik (102. zsolt.): „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok és meg vagytok terhelve és én felüdítlek titeket.” (Mt. 11, 28.)

Az áldozási ima mintegy forrására vezet vissza mindent, mikor mondja: „Egyik katona lándzsával megnyitá oldalát, melyből legottan vér és víz jöve ki.” (Jn. 19, 34.) — „Ha valaki szomjazik, jöjjön énhozzám, és igyék.” (Jn. 7, 37.)

A Szent Szív szenvedő szeretetét és áldozatos odaadását tárja fel a felajánlási imádság e szavakkal:

Gyalázatot és nyomorúságot szenved a szívem;
Kerestem, ki szánakozzék rajtam, de nem akadt senki sem,
Ki vigasztaljon engem, de senkit sem leltem.
68. zsolt.

Égő- s bűnért való áldozatot nem követelsz,
Ezért mondom: Ime, eljövök!
A könyv élén az van írva felőlem,
Hogy akaratomat teljesítsem.
Ezt akarom, én Istenem,
Törvényed itt van szívemben.
39. zsolt.

Az irgalmas szeretet legnagyobb tette, ha az ember szívét a földiektől el az égiek felé, magához az irgalmas Szeretethez, az Isten Szívéhez vonzza. Ezért könyörög befejezésként az Egyház az áldozás utáni könyörgésben: „Adj nekünk, Urunk Jézus, szent ajándékaiddal isteni buzgóságot, hogy drágalátos Szíved édességét megízlelve, megtanuljuk a földieket megvetni és az égieket szeretni.”

A Jézus Szíve-vecsernye

A szentmise olyan, mint a drágagyöngy, melyet aranyfoglalatba teszünk. A szentmise liturgiája drágagyöngyként helyezkedik el az egyházi zsoltosma keretében, mely azt

aranyfoglatként körülveszi. A Jézus Szíve-ünnep liturgiája is a szentmise körül csoportosul és még részletesebben kiemeli, színekre bontja, megvilágítja az ünnep központi gondolatát, a Jézus Szíve-tisztelet tárgyát.

Az ünnep előestéjén a vecsernye zsoltárai, melyeknek vezérmotívumát az egyes antifonák adják meg, Krisztust mint királyt és főpapot állítják elénk, akinek édes igája alatt élni a nemzetek boldogsága s aki Szíve szeretetével még ellenségeit is meghódítja s lába zsámolyává teszi. „Édes igád által uralkodjál ellenségeid közepette“, zengi magasztosan a 2. zsoltár antifonája és fenségesen világítja meg a zsoltár szavait:

Tied lesz az uralom
Hatalmadnak napján...
Pap vagy te mindörökké
Mekizedek rendje szerint.

Ez a királyi főpap és papi király Szíve határtalan gazdagsága által uralkodik népei fölött. „Mert nem olyan főpapunk van, aki nem tudna részvétellel lenni gyöngeségeink iránt, hanem olyan, aki mindenben hasonlóképpen kísértést szenvedett, a bűnt kivéve.“ (Zsid. 4, 15.) Azért zengi róla befejezőként a zsoltár:

Iszik az útmenti patakból,
Azért emeli magasra fejét.

De jogot is ad övéinek, hogy „bizalommal járuljanak a kegyelem trónja elé és irgalmasságot nyerjenek“. (V. ö.: Zsid. 4, 16.) Ezért mutatja őt be a következő két zsoltár isteni és emberi kegyességében népei iránt. „Irgalmas és kegyes az Úr, mondja a második antifona, eledelt adott azoknak, akik őt félik.“ Emberi kegyességét pedig a vecsernye harmadik zsoltára zengi, mikor mondja:

Világossággként ragyog fel a sötétségben az igazaknak,
Az irgalmas, a kegyes, az igaz...
A szegényeknek bőven osztogat,
Igazsága örökre megmarad.

Azért szólít fel a következő zsoltár antifonája a háladásról: „Mivel viszonzom az Úrnak mindazt, amit velem cselekedett?“ Az utolsó antifona pedig bizalomteljes könyör-

gésre buzdít, mert „az Úrnál van az irgalom, és bőséges nála a szabadítás”.

Igy világítják meg a vecsernye zsoltárai motiváló antifonáikkal a Jézus Szíve-ünnep fenséges és megható tárgyát: az irgalmas megváltói szeretetet, mely iránt hálával és bizalommal kell adóznunk.

Ez a bizalom abban nyilvánul meg, hogy magunkra vesszük az Úr igáját és Szíve szelídségét s alázatát követjük s engedjük, hogy a mi lelkünket is megragadja az a tűz, mely az ő Szívéből fakad s elárasztja a világot, amint a Magnificat antifonája énekli az előző versszakokkal együtt.

Matutinum

A matutinum első nocturnusának zsoltárai a Szent Szív gondoskodó és gondviselő szeretetét (32. zsoltár), szeretetének életet adó kiadását és vigasztalásainak bőségét (35. zsoltár), s az embereknek ezzel szemben tanúsított hálátlanságát (40. zsoltár) tárják fel előttünk: „Szíve szándéka nemzedékről-nemzedékre, éneklik az antifonák; nálad van az élet forrása és gyönyörűséged patakjával itatod őket; jóbarátom is, ki kenyeremet ette, felemelte sarkát ellenem.”

Az olvasmányok Jeremiás prófétából Isten örök szeretet-frigyét magasztalják, melyet népével köt: „És ti az én népemmé lestek, én pedig a ti Istenetekké leszek.” A próféta leírja Isten szörnyű ítéletét, mellyel a gonoszságot megsemmisíti, hogy a megváltás korszakának boldogsága legyen népének osztályrésze:

Íme, az Úr hangjának törgetege megindul,
És romboló vihar zúdul a gonoszok fejére;
Nem fordítja el szörnyű haragját az Úr,
Míg csak meg nem cselekszi és míg nem teljesíti
Szívének szándékait;
Az idők végén majd megértitek ezt!
Jer. 30, 23—24.

Mintha csak Alacoque Szent Margit szavait hallanók a próféta beszédében: „Ez szeretetének utolsó erőfeszítése, mellyel a szeretetteljes megváltás utolsó századaiban az embereknek segítségére akar sietni, hogy a sátán uralma alól kiszaba-

dítsa őket. Szét akarja azt rombolni, hogy minket szeretete uralmának édes szabadságába helyezzen.”

Azért folytatja a próféta: „Abban az időben, úgymond az Úr, Istenévé leszek Izrael minden nemzetségének, és ők az én népemmé lesznek... Örök szeretettel szeretlek téged, azért könyörületességemben magamhoz vontalak téged... Bensejükbe adom törvényemet és beleírom szívükbe.” (Jer. 31, 1—33.)

Szép refrénszerű ismétléssel veszik fel e szavakat az olvasmányok szakaszai után következő responsoriumok: „Örök szövetségre lépek velük, és nem szünöm meg velük jót tenni; szívükbe öntöm félelmemet, hogy el ne távozzanak tőlem. Örvendezni fogok rajtuk, amikor teljes szívemből jót cselekszem velük.” (V. ö.: Jer. 32, 40—41.) „Isten igen nagy szeretetéből, mellyel szeretett minket, noha bűneink miatt holtak voltunk is, Krisztussal együtt életre keltett, hogy megmutassa a jövőbeni időkben kegyelmének bőséges gazdagságát.” (Ef. 2, 4—7.)

De az utolsó zsoltár antifonája is megrendítően visszhangzik a második responsoriumban:

Ha ellenségem szórna reám átkokat,
Azt elviselném könnyedén;
És ha gyűlölöm mondana reám nagyokat,
Előle tán elrejtőzném.
De te, ki velem egyet akartál,
Ki velem együtt etted az édes étkeket!
54. zsolt.

A második nocturnus² zsoltárai Jézus bensejébe nyujtanak betekintést. Királyi dicsőségében festi le a nocturnus első zsoltára Krisztust, ujjongó öröm kíséri uralmát. (46. zsolt.) De a dicsőség királya emberi természetében maga is szenved, s Istenhez emeli fel szorongatott szívét:

A föld széléről kiáltok hozzád szorongó szívvel,
Emelj kösziklára és vezérelj!
60. zsolt.

Majd öröm váltja fel szenvedését, mert

Bármily sok fájdalom volt szívemben,
Vigasztalásaid felvidítottak engem.
93. zsolt.

Ez a király közel van hozzánk, zengik a responsoriumok:

Közel van az Úr mindazokhoz, akik segítségül hívják,
Mindazokhoz, kik őt őszintén segítségül hívják.
Irgalmas az Úr és könyörületes,
Hosszantűrő és felette kegyelmes.

144. zsolt.

Öröm tölti be szívét, mikor titkainak részeseivé teszi a
lelkileg kicsinyeket és alázatosakat: „Hálát adok neked, Atyám,
mennynek és földnek Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsék-
től és okosaktól, és kinyilatkoztattad a kisdedeknek. Igen,
Atyám, mert így tetszett neked.” (Mt. 11, 25—26.)

A nemzetek pedig dicsőítik bölcsességét és jóságát:

A nemzetek, melyeket alkottál, mindnyájan eljönnek,
Leborulnak, Uram, előtted és dicsőítik nevedet,
Mert nagy vagy te és csodákat művelsz.

85. zsolt.

Gyönyörű váltakozásban mutatkoznak be ebben a noctur-
nusban a Szent Szív isteni s emberi tulajdonságai: öröme és
fájdalma, dicsősége és szenvedése, nagysága és könyörülete.
Mily gyönyörű is az Istenember benseje, mily elragadóan szép
az ő Szíve! De mindenekfölött áll Szívének irgalma.

A harmadik nocturnus zsoltáraiban a Szent Szív világ-
uralma, országa tárul fel lelkünk előtt, melyet dicsőítve s hála-
telt szívvel magasztalnak a lelkek, a nemzetek:

A föld határai mind látják
Istenünknek szabadítását.

97. zsolt.

Kik szeretitek az Urat,
Dicsérjétek szent emlékezetét.

96. zsolt.

Zsoltárral dicsérlek a nemzetek között,
Hisz irgalmad felér az egekig.

107. zsolt.

Világbirodalmát keresztjével alapította meg, zengi a
responsorium, mert felmagasztalva, mindeneket magához von-
zott. (V. ö.: Jn. 12, 32.) „Krisztus szeretett minket s odaadta
magát érettünk.” (Ef. 5, 2.) „Kövessétek tehát, int Szent Pál,
az Istennek példáját, s éljeteke szeretetben.” (Ef. 5, 1—2.)

Laudes és második vecsernye

A laudes antifonái a Szent Szív-tisztelet tárgyát csodálatos összhanggal építik fel. Először Jézus testi szívére mutatnak rá: „Egyik katona lándzsával megnyitá oldalát, melyből legottan vér és víz jöve ki.” (Jn. 19, 34.) Ez a nyílás az élő vizek forrása: „Megállta Jézus és kiálta, mondván: Ha valaki szomjazik, jöjjön énhozzám és igyék.” (Jn. 7, 37.) Ő maga von minket ehhez a forráshoz, szent Szívéhez, az irgalom, a vigasz és szentség forrásához: „Örök szeretettel szeretett minket az Isten, azért a keresztre felemeltetvén, Szívéhez vonzott minket irgalommal. (V. ö.: Jer. 31, 3; Jn. 12, 32.) „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve és én felüdítlek titeket.” (Mt. 11, 28.) „Add nekem, fiam, szívedet, és szemed vigyázzon utaimra.” (Péld. 23, 26.)

A himnusz a Szent Szívet mint új frigyszekrényt tünteti fel, melyben nem a régi törvény tábláit találjuk, hanem az új törvényt, a kegyelem, a megbocsátás és irgalom törvényét. Ez egyúttal az újszövetség szent temploma, melynek függönyét a lándzsadőfés kettéhasította. A szeretet ejtette rajta a sebet, s így kettős áldozattá lett: a lándzsadőfés és a szeretet dőfésének áldozata.

Örömmel kell azért az Udvözítő kútforrásaiból merítenünk és fel kell tekintenünk ahhoz, kinek Szívét a mi üdvösségünkre megnyitották, int minket a Benedictus antifonája a megelőző versszakokkal.

Az ünnepi vecsernye végre egyesíti a laudes és az ünnepet megelőző vecsernye motívumait s ezzel lezáródik Jézus Szíve ünnepi liturgiája.

A Szív az egyházi nyilatkozatokban

Etikai szív és szimbolikus szív

A Szent Szív-tisztelet tárgyának ily értelmezése ellen, amint azt az előző fejezetekben kifejtettük, mint nehézséget fel lehetne hozni, hogy az egyházi nyilatkozatok a tisztelet tárgyaként Jézusnak testi szívét (cor verum) jelölik meg, mint szeretetének szimbolumát (cor symbolicum), az ú. n. lelki

szívet (cor spirituale) pedig mint metaforikus értelemben vett szívet kizárják. A tisztelet tárgya tehát kettős volna: a testi szív és a szeretet, de egymáshoz való vonatkozásokban. A szív mint a szeretet jelképe és a szeretet, amint azt a szív jelképezi.

S valóban, az egyházi nyilatkozatok így is szólnak. Már 1765-ben, amikor a Jézus Szíve-tiszteletet első ízben hivatalosan engedélyezték, indokolásul felhozzák, hogy ennek az ünnepnek megülését „Krisztus szeretetének emlékét újítjuk meg jelképesen”.³³ Az ünnepi szolozsmában pedig olvassuk, hogy az ünnepet többek kérésére azért engedélyezik, „hogy a hívek a szentséges Szív jelképében nagyobb áhítattal és buzgósággal emlékezzenek meg Krisztus szeretetéről”.³⁴ Legvilágosabban VI. Pius pápa szól, mikor kijelenti, hogy „ennek az áhítatnak lényege, hogy a Szív jelképében isteni Udvozítónk mérhetetlen szeretetét állítjuk lelkünk elé”.³⁵ De azért már a kérelmezők is kérelmükben úgy állították be az áhítat tárgyát, hogy az nem más, mint „a Szív önmagában véve és mint a szeretet s a többi benső indulat jelképe”. A szív tehát ebben a kérelemben is nem egyedül, bár elsősorban mint a szeretet jelképe szerepel, hanem kiterjed a lélek egyéb indulataira is.

Hogyan kell tehát ezeket a nyilatkozatokat értenünk? Ellentmondanak-e a „szív” oly módú értelmezésének, amilyent előbb adtunk? Semmiképen sem. Mert a testi szív az adott értelmezésben is a szeretet s a benső élet jelképe marad. A testi szív ugyanis az, melyből az általunk említett fogalombővítés ered s épp az a tulajdonsága, hogy az ember benső életét, főleg szeretetét, a közte s az ember lelki benseje közt fennálló kapcsolat miatt jelképezi, oka annak, hogy az egész emberi bensőt, a testi szívet s az ember lelki, erkölcsi mivoltát együttvéve is igazi, nem átvitt (metaforikus) értelemben szívnek nevezzük. Ha tehát az egyházi nyilatkozatok a testi szívet mint a szeretet s a benső indulatok jelképét állítják elének, nem mondanak ellen annak az értelmezésnek, mely a szívben bizonyos fogalombővítés által épp a szeretet s a benső élet forrását látja. Annál kevésbbé, mert mint láttuk, maguk az Egyház által hivatalosan elrendelt liturgikus szövegek is ily értelemben használják a „szív” kifejezést. Az általunk értelmezett „lelki” szív, az ember benseje ugyanis nem metaforikus

értelemben vett szív. Mert egészen más dolog, ha p. o. a természet szívéről vagy a lant, a hárfa szívéről vagy akár a tiszta szellem, az angyal vagy Isten szívéről szólok, vagy ha az ember szívéről mondom, hogy szeret, aggódik, remél. Ez utóbbi esetben igazi emberi szívről szólok, bár nem a testi szívről egyedül, hanem a testi szívből kiindulva, fogalombővítés által alkotott testi-lelki szívről, mely nem más, mint az ember benseje.³⁶

A testi és lelki szív közötti összefüggést háromféleképp lehet fel-fogni: a test és lélek közötti kapcsolat módjára (az ember kicsiben), fogalombővítéssel (természetes átmenet a test bensejéről a lélek bensejére), jel és jelzett dolog közötti összefüggés módjára (a testi szív a lélek bensejének jelképe). A három közül az első látszik legjobban megfelelni, de ez a felfogás nincs ellentétben a két másikkal, sőt magába zárja azokat. A lelki szív ugyanis, vagyis az ember lelki benseje, épp azért „szív”, mert természetes fogalombővítéssel, a kettő közötti természetes összefüggés alapján, a „szív” fogalmát az ember egész testi-lelki bensejére kiterjesztjük. Így közvetlenül az egész testi-lelki bensőt, majd külön is a lélek bensejét szívnek nevezzük. Utóbbi megnevezésnél olykor már alig gondolunk a testi szívre. Ez a fogalombővítés s annak természetes alapja az oka, hogy a testi szív egyúttal jelképe is a lelki szívnek, az ember bensejének. Az így értelmezett lelki szív azonban, mégha nem is gondolunk már a testi szívre, vagy ha azt tőle külön is választjuk, mégsem átvitt értelemben „szív”, nem metaforikus, hanem igazi, valóságos szív. Mert egyrészt a testi szív fogalmának természetes bővítéséből ered s magát a természetes, nem költői nyelvhasználatot tűrhetetlen mesterkéltséggel kellene vádolnunk, ha állandóan metaforákban beszélne; másrészt azért, mert összehasonlításokból világosan szembetűnik, hogy egészen más értelemben beszélek p. o. egy szobor „köszívéről”, mint az ember szívéről, amikor utóbbiról kimondom, hogy szeret vagy elmélyed vagy bátor. Előbbi valóban metaforikus értelemben, utóbbi igazi, bár bővített értelemben vett „szív”.

Ha pedig az említett egyházi nyilatkozatok kettős tárgyról szólnak: a testi szívről és a szeretetről, akkor ez onnét van, hogy a szív mint a szeretet forrása és jelképe természet-szerűleg átviszi gondolatunkat magára arra a szeretetre, melynek a szív forrása és jelképe. A Szent Szív-tisztelet közvetlen tárgya tehát maga a szív, abban a tágabb értelmezésben, melyben a testi szerv mellett az ember egész bensejét is magába foglalja s így az egész benső élet, főleg a szeretet forrása lesz. Közvetve s bizonyos önként adódó átmenet által pedig maga ez a benső élet, elsősorban a szeretet lesz ugyancsak tárgya áhítatunknak; hiszen a szív épp azért oly tiszteletre- s

szeretetreméltó, mert ilyen benső életnek, ekkora szeretetnek a forrása.

Testi szív és kép

Nem látszik kielégítőnek azoknak a magyarázata, akik a látszólagos nehézség kiküszöbölésére az említett egyházi nyilatkozatokat a Jézus Szíve-képre vonatkoztatják, mintha az Egyház azt akarta volna csak megállapítani, hogy a festett vagy rajzolt Jézus Szíve-kép jelképe Krisztus szeretetének, a szív maga azonban nem jelképe a szeretetnek, hanem inkább magába foglalja azt. Ez a felfogás ellentmond ugyanis annak, amit a kérelmezők kérelmükben kifejezetten hangsúlyoznak s ami az egyházi nyilatkozatokból is világos, hogy t. i. magát az élő szívet tekintik a láthatatlan szeretet s a benső élet szimbólumának.

Világos erre nézve P. Galliffet felfogása, akinek könyvéből merítették a kérelmezők majdnem minden érvüket, melyel a Szent Szív-tiszteletet alátámasztják.

„Vessük tekintetünket erre a csodálatos összetételre, mondja P. Galliffet, melyet Jézus (testi) Szíve, vele egyesült lelke, istensége, a benne rejlő adományok és kegyelmek, az erények és indulatok, melyeknek ő forrása és székhelye, a benső fájdalom, melyeknek ő központja, a seb, melyet rajta a kereszten ejtettek, alkotnak. Ime, ez a maga teljességében az a tárgy, melyet a hitek elé állítunk, hogy imádják és szeretetükkel körülvegyék.”

„Vannak, akik e szent szót hallva: Jézus Szíve, azt gondolatukban csak Krisztus testi szívére korlátozzák, az isteni Szívet csak mint valami húsdarabot tekintik élet és érzés nélkül, majdnem úgy, amint azt valami tisztán anyagi dologgal, ereklyével tennék. Ó, mennyire más, mennyire magasztosabb fogalmat kell alkotnunk e Szent Szívről!”

Azután felsorolja, hogy mi mindent foglal magába ennek az áhitatnak tárgya. Azt mondja, hogy a Szívet mindenekelőtt legbensőbb és felbonthatatlan egységben kell tekintenünk Krisztus szent lelkével s imádandó személyével, teli étellel, érzéssel és értelemmel. Továbbá mint az Istenember érezhető

indulatainak: szereletének, buzgalmának, engedelmességének, vágyainak, fájdmának, örömeinek s bánatának fő s leg-nemesebb eszközét, minden erényének forrását és székhelyét, mint a mi megváltásunkra magára vállalt benső szenvedéseinek középpontját, megszentelve a Szentlélek legértékesebb adományaival, a beléje öntött kegyelmek minden kincsével, a katona lándzsájával kegyetlenül átszúrva a kereszten. „Mindez, mondja P. Galliffet, valóságban hozzátartozik Jézus Szívéhez, mindez benne rejlik a Jézus Szíve-tisztelet tárgyában.”⁸⁷

Csak egy dologban téved P. Galliffet, abban, hogy a testi szívet az érzelmek, indulatok s erények szervének, valóságos forrásának tekinti. Ez az újabb kutatások szerint nem áll fenn, a szív csak mintegy visszhangja az ember benső életének, de nem szervi eszköze. Igaz azonban minden, amit P. Galliffet mond, ha a testi szívet nem önmagában, hanem a lelki szívvvel egyesülve, fogalombővítéssel az ember lelki bensejére kiterjesztve tekintjük. Ekkor teljes igazsággal mondhatjuk az 1873-i québec-i tartományzsinnal együtt, hogy Jézus Szívében megtaláljuk Krisztus szeretetének forrását és eredetét (Christi caritatis fontem et originem in eius corde existere). Ezt a szót a zsinati szent kongregáció ugyan kijavította és a „forrás és eredet” szót a „jelkép” (symbolum) kifejezéssel helyettesítette, de ezt csak azért tette, nehogy úgy lássék, hogy a zsinat szavai a tudomány újabb kutatásaival ellentétben állanak. Valóságban azonban mindez teljesen igaz, ha a szívet, amint kell is, nem korlátozzuk a testi szervre, hanem az ember egész lelki, erkölcsi bensejével egy-ségben tekintjük. Hiszen erről a szívről mondjuk, hogy szeret, tehát forrása a szeretetnek: „Nézd ezt a Szívet, mondja maga az Üdvözítő, mely annyira szerette az embereket.”

De világosak erre nézve magának Alacoque Szent Margit-nak szavai is.⁸⁸ „Értésemre adta, mondja, hogy forró vágya az emberek szeretete után és az a kívánság, hogy letérítse őket a kárhozat útvjáról, ahová a sátán seregestül hajtja, arra az elhatározásra indította, hogy kinyilatkoztassa Szívét az embe-reknek, a szeretet, irgalom, kegyelem, megszentelés és üdvös-ség minden kincsével, amely benne van. Így azután Isten Szívének kincseivel bőségesen és pazaron meggazdagítja azo-kat, akik tőlük telhetőleg minden tiszteletet, szeretetet és dicső-séget megadnak és megszereznek neki. Ő mindezeknek a forrása.”

Lehetetlen e szavakból ki nem olvasni, hogy itt nem a testi szívről, legalább is nem elsősorban, hanem a lelki szívről, arról a szívről van szó, melyet fogalombővítéssel, a testi szívből kiindulva szintén a szó igaz, nem átvitt, de mégis bő-

vített értelmében szívnek nevezünk: az Istenember bensejéről. Erről a lelki, de a testi szívvel szoros egységet alkotó szívről mondja a Szent, hogy forrása az összes lelki kincseknek, az irgalom, a kegyelem, a szeretet, megszentelés és üdvösség kincseinek. S nehogy kétely maradjon arra nézve, milyen szívről van szó s hogy egyúttal a két szív közt fennálló kapcsolatot is világosan bemutassa, hozzáfűzi: „Ezt a Szívet tisztelni kell a testi szív képében.” Igaz, hogy itt a festett, rajzolt képről van szó elsősorban; de a rajz, a festés a testi szívet ábrázolja, mely a lelki szív jelképe. A lelki szívet, az egységes istenemberi szívet kell a testi szív képében tisztelnünk.

Szív és szeretet

A mondottakból világos a válasz arra a kérdésre is, vajjon a szív, mint a szeretet s benső élet forrása főtárgya-e ennek a tiszteltnak vagy megfordítva: a szeretet s benső élet, melynek forrása és jelképe a szív? A kérdés voltakép azonos ezzel: mi fontosabb a szomjazó emberre nézve, a forrás-e, mely az üdítő vizet ontja, vagy az üdítő víz maga, mely a forrásból fakad s az ember szomjúságát közvetlenül csillapítja? Látnuk, hogy más-más szempontból az egyik vagy a másik fontosabb. Mert forrás nélkül nincs víz, víz nélkül pedig a forrás már nem forrás. Hasonlóképp kérdezhetnők: mi fontosabb, a nap-e, mely melegítő s világító sugarait a földre löveli, vagy a sugarak maguk, melyek a földet felmelegítik s világosságot árasztanak a sötétségbe? Mi fontosabb: a tanító vagy tanítása, az államférfiú vagy bölcsesége, az orvos vagy gyógyító működése?

Ez a kérdés nem azonos a másikkal, melyet már előbb letárgyalunk, vajjon a testi vagy a lelki szív (a testi szív vagy a szeretet) főtárgya-e ennek az áhitatnak. Erre nézve világosak az Egyház s a Jézus Szíve-tisztelők nyilatkozatai: első és főtárgy a szeretet, második a testi szív. Azonban, mint láttuk, a „szív” szó nemcsak a testi szívet, hanem az ember egész erkölcsi bensejét, lelkét erkölcsi vonatkozásaiban is jelenti, melyből egész lelki, benső élete, főleg szeretete források. Egészen más kérdés tehát, vajjon maga ez a forrás, ez a fa, mely gyökerében már magába zárja a szeretetet s a benső élet minden megnyilatkozását, előbbrevaló-e, közvetlenebb tárgya-e áhitatunknak, mint a szeretet s a benső élet megnyilvánulásai maguk, melyek a szívből fakadnak. Erre nézve mondjuk, hogy a szív közvetlenebb tárgya áhitatunknak, de önként átvezet mindahhoz, amit a szív magabazár s aminek ő forrása és gyökere. Ami pedig a tárgy méltóságát s fontosságát illeti, más-más szempontból az egyiknek vagy a másikkal kell az elsőbbséget tulajdonítanunk.

A „szívnek” ily értelmezésében voltaképp másodrendű annak a kérdésnek feszegetése, vajjon a testi szív szerve, forrása, székhelye vagy csak jelképe-e a szeretetnek. Általában a mai fiziológiai kutatás alapján elfogadott tény, hogy az indulatok szerve, ha így lehet mondani, nem a szív, hanem az idegrendszernek egy bizonyos része, mely a szív alatt foglal helyet, az úgynevezett gangliák rendszere. De a nyelvhasználat nemcsak, a szorosan vett szívet, hanem a szív

körül csoportosuló részeket is szívnek nevezi, a szívhez tartozónak tekinti és ugyanoly szimbolizmust tulajdonít nekik, mint a szívnek. Továbbá ugyanaz a nyelvhasználat nem a testi szívet magát, hanem a testi s lelki szív egységét vagy a testi szívnek az említett fogalombővítéssel etikai szívvé (*cor ethicum*) való kiterjesztését tekinti a benső élet, az indulatok s nevezetesen a szeretet forrásának és székhelyének. Ezekből világos, hogy a fiziológiai kutatások nem befolyásolják lényegben a „szív” fogalmát.³⁰

Valóban a nyelvhasználat egyrészt a szorosan vett testi szív körül csoportosuló részeknek is hasonló szimbolizmust tulajdonít, mint magának a szívnek. Ez a Szentírásból, de a népek profán irodalmából is világos. „Per viscera misericordiae Dei nostri” — éneкли Zakariás háladala. (Lk. 1, 78.) „Viscera” alatt érti az emberi test bensejét, melyet az indulatok, az irgalmasság székhelyének tekint. Hasonlóképp Szent Pál is, amikor a filippieknek írja: „quomodo cupiam omnes vos in visceribus Jesu Christi”, — mennyire vágyódom mindnyájatok után Jézus Krisztus szeretetében. (Fil. 1, 8.) A „viscera” szó nála egyértelmű a szeretettel. Homerosnál s más profán íróknál, költőknél számtalan helyet találunk, ahol a szorosan vett testi szív mellett az emberi testnek más részei, melyek a szív körül csoportosulnak, szintén mint az indulatok székhelye és forrása szerepelnek.

De az idézett helyekből másrészt az is világos, hogy a nyelvhasználat ezeket a testi szerveket, a szívhez hasonlóan, fogalombővítéssel az ember lelki bensejével hozza kapcsolatba, s ezt a lelki bensőt magát is ugyanazzal a szóval (*viscera*, *σπλάγχνοι* stb.) jelöli meg. Így jelenti p. o. Szent Pálnál az idézett helyen a „viscera” szó magát a szeretetet, vagy jobban mondva a lelket, mint a szeretet forrását és székhelyét.

A nyelvhasználat tehát nem a testi szívet egyedül s elkülönítve, sem a szív körül csoportosuló egyéb testi részeket (*viscera*) tekinti az indulatok székhelyének, hanem csak kapcsolatban az ember lelki bensejével, melyet fogalombővítéssel ugyancsak szívnek, *cor*-nak, *viscera*-nak, *σπλάγχνοι*-nak nevez.

De épp ezért marad a testi szerv, a szív, a „viscera” stb. a lelki benső jelképe. Egyedül a testi szív látható valami. S azért, bár a szívnek elnevezése a lelki bensőre is kiterjed, mégis a testi szerv marad a láthatatlan valóság külső, látható jelképe. Ennek a testi szervnek nemcsak az a jellege van, hogy a fogalombővítés alapját adja, hanem hogy egyúttal igazán jelkép is. A testi szerv és a lelki valóság közötti benső összefüggés pedig azt eredményezi, hogy az a jelkép nem pusztán szabadon választott, hanem *természetes* jelképe benső életünknek.

Igy a testi szív nemcsak a szeretet, hanem az egész benső élet, a benső ember szimboluma. Sőt a testi szív szervi kiválósága, alakja, a szervezetben elfoglalt központi helye miatt nevével a körülötte csoportosuló részeket is képviseli; mert ezeket a részeket a testi szívvel együtt, tehát az ember testi bensejét egészben is szívnek nevezzük.

Vége ismételtelen hangsúlyoznunk kell, hogy bár a testi szív az újabb kutatások szerint a benső indulatok visszhangja ugyan, de nem szerve, nem forrása, amint azt a régiek, Aristoteles és a skolasztikusok hitték, s főleg P. Galliffet hangoztatta a Jézus Szíve-tisztelet megokolásában; mégis az *egységes testi-lelki* szív valóban forrása, székhelye a benső életnek. Épp ehhez az *egységes* szívhez, nem pusztán a testi szívhez, kapcsolja a nyelvhasználat a benső életet, az

akarati tevékenységet s az erkölcs világát, amint az a fentebb idézett szentírási helyekből egészen világos.

Mindez érvényesül a Jézus Szíve-tiszteletben is.

Ha tehát az egyházi nyilatkozatok a szívet a szeretet szimbolumának nevezik s azt hangoztatják, hogy a Jézus Szíve-tisztelet tárgya Jézus valóságos testi szíve mint végtelen szeretetének jelképe, akkor ezt a most kifejtett fogalmazásban kell értenünk.

Az Egyház tehát nem akarja a szívet egyedül csak mint a szeretet szimbolumát élénk állítani. Ez magának az Egyháznak nyilatkozataiból, a liturgikus szövegekből is világos.⁴⁰ Csak azt akarja kiemelni, hogy a szeretet a szív életében a főszerepet viszi, amint azt fentebb kifejtettük.

Továbbá ezek a nyilatkozatok a testi szív s az ember lelki, erkölcsi benseje közt nem akarják csak a jel és jelkép közötti kapcsolatot megállapítani, hanem ezt kiemelve, egyúttal ráutalnak ennek a kapcsolatnak mélyebb okára. Ez pedig nem egyéb, mint hogy az ember bensejét természetes fogalombővítéssel a testi szervvel együtt „szív”-nek nevezzük. Így az egységes emberi szív, a test és lélek közötti egység mintájára, testi s lelki részből áll, melynek egysége nem más, mint az „ember kicsiben”.

A „lelki rész” a szívben és a Szent Szív-tiszteletben tehát voltaképp nem maga a szeretet, az erények, a benső indulatok, kegyelmi kiválóságok, mint inkább a lélek maga ezekben a vonatkozásokban, az ember lelki benseje maga mint ezeknek az indulatoknak, erényeknek s kiválóságoknak forrása, székhelye s hordozója. A szeretet, az erények s kegyelmi kiválóságok a „lelki szívnek” inkább kifolyásai, gyümölcsei és ékeségei.

Így fogják fel a Szent Szív-tisztelet tárgyát, mint láttuk, Alacoque Szent Margit, Boldog Colombière, Croiset, Galliffet s mindazok írásai, akik ezt a tiszteletet kérelmezték. Így fogják azt fel maguk az egyházi nyilatkozatok s a liturgia is, ha a szövegeket kellőképp értelmezzük.

Szeretet irántunk — szeretet az Atya iránt

Felvetődik az a kérdés is, milyen az a szeretet, melyről a Jézus Szíve-tiszteletben szó van. Jézus isteni vagy emberi szeretetét kell-e értenünk? S az Atya iránt érzett szeretetét-e vagy az irántunk táplált szeretetét? E tekintetben a nézetek különbözök. Röviden ki akarjuk fejteni, melyik nézet tetszik nekünk legjobban.

Elsősorban is kétségtelen, hogy a Szent Szív-tiszteletben leginkább Jézusnak irántunk érzett szeretetéről van szó. Hiszen a kinyilatkoztatások és a liturgia majdnem kizárólag erről a szeretetről szólnak. „Ime a Szív, mondja Jézus, mely annyira szerette az embereket.” „Isteni Szívem annyira szereti az embereket és különösen téged” — mondotta más alkalommal szent tanítványának. Feltárja előtte tiszta szeretetének megmagyarázhatatlan csodáit és megmutatja, „mily messzire ment az emberek szeretetében”. Mindez világosan bizonyítja, hogy a szeretet, mely a Jézus Szíve-tiszteletben elsősorban élénk lép, Jézusnak irántunk való szeretete.

De nem ellenkezik-e ez azzal, hogy az Atya iránt érzett szeretet az első helyet foglalja el Fia Szívében, s hogy a szeretet irántunk az Atya iránt érzett szeretetének csak kifolyása és következménye?

Egészen bizonyos, hogy Jézus Szívében a szeretet mennyei Atyja iránt minden egyéb szeretet fölött áll. Ő egészen az Atyában és az Atyáért él. Egész életén át mindig ez a szó visszhangzik ajkáról: az Atya. Azért jött a földre, hogy az Atya dicsőségét helyreállítsa; ezért él, ezért dolgozik, ezért szenved, ezért hal meg, ezért támad fel halottaiból. Egész életének összefoglalata, Szívének minden vágya és törekvése: az Atya akarat, az Atya dicsősége.

És mégis, ha azt kérdezzük, mi a megtestesülés közvetlen oka és célja, akkor a mostani világrendben azt kell mondanunk: az emberek megváltása. A hittudósok felvetik a kérdést, vajjon a bűnbeesés nélkül is megtestesült volna-e az Isten Igéje? — s erre a kérdésre szétágazó válaszokat adnak. Egy dolog azonban bizonyos: Isten Fia megtestesülhetett volna a bűnbeesés nélkül is. Akkor a megtestesülés nem az emberi

nem megváltását, hanem a teremtnak Istenhez való kapcsolódását szolgálta volna. Ebben az esetben az emberré lett Isten Fiának Szíve mindenekelőtt Isten dicsőítését tükröztette volna vissza a mindenségben. Most is a teremtnak Istenhez való kapcsolódását és ezáltal Isten dicsőítését tükrözi ugyan vissza, és ez a mostani világrendben is a megtestesülés legfőbb végcélja: „Ő általa és övele és őbenne jut neked, mindenható Atyaisten, a Szentlélek egységében minden tisztelet és dicsőség.” De mégis igaz marad, hogy a megtestesülés közvetlen oka a jelen világrendben nem a mindenségnek egységben Istenhez való kapcsolása, hanem a bűnbeesett emberi nem megváltása.

Jézus tehát közvetlenül mint megváltó jött a földre. Ez személyiségének legjellemzőbb vonása a mostani világrendben. „Fiat fog szülni, mondta az angyal Józsefnek Szűz Máriáról, kit Jézusnak fogsz nevezni, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.” (Mt. 1, 2.) Azért Szívének is legjellegzetesebb vonása a megváltói szeretet a bűnös ember iránt, s épp ezért a Szent Szív-tiszteletben is a szeretet, mely előtérbe lép s mely az egész tisztelet indítékát szolgáltatja, Jézusnak irántunk érzett irgalmas szeretete. Így zengi, amint hallottuk, az invitatórium is Jézus Szíve ünnepén: „Jézusnak irántunk való szeretettől megsebzett Szívét jöjjetek, imádjuk!”

Igen, Jézusnak az Atya iránt érzett szeretete is tárgya a Jézus Szíve-tiszteletnek; mert ez a szeretet is, sőt első helyen, az emberek iránt érzett szeretete előtt és fölött, Jézus benső életéhez tartozik. Azért ebben a szeretetben kell őt leginkább követnünk és utánoznunk. De mégsem ez a szeretet a Jézus Szíve-tiszteletnek jellegzetes tárgya és indítéka, hanem az emberek iránt érzett könyörületes szeretete. Ez az, ami minket közvetlenül Jézus Szívéhez vonz, hogy azután benne és általa és vele együtt minél tökéletesebben szeressük és dicsőítsük a mennyei Atyát.

Azért zengi a himnusz a Jézus Szíve-zsolozsmában:^{40. a}

Megváltó nagy szerelmedért
Ki ne adna szívet Szívért?
Hogy nyugtassák szent vágyait,
Ó Szív, örök hajlékaid!
(Ford.: Nagyfalusy L. S. J.)

Isteni szeretet — emberi szeretet

A második kérdés, mely szintén felvetődik, ez: Jézusnak csak emberi vagy isteni szeretete is tárgya-e a Szent Szív-tiszteletnek? Úgy tűnhetnék fel ugyanis a dolog, hogy csak emberi szeretete tárgya ennek a tiszteletnek; mert a „szív” szó az ember bensejét jelenti, s csak embernek van a szó igaz értelmében „szíve”, Istennek szívéről csak átvitt értelemben szólhatunk. Továbbá az isteni szeretet, mely Jézusban van, azonos az Atya és a Szentlélek szeretetével; mert a Szentháromságban csak egy isteni természet s ennél fogva csak egy isteni szeretet van.

Ennek ellenére úgy látszik, hogy maga az isteni szeretet is tárgya a Jézus Szíve-tiszteletnek. Eerre már Jézusnak Alacoque Szent Margit által idézett szavai is rámutatnak. Mikor az ú. n. „nagyígéret”-ről szól, így kezdi meg Jézus beszédét: „Szívem határtalan irgalmasságában megígérem neked, hogy *Szívem mindenható szeretete* megadja a végső töredelem kegyelmét mindazoknak, akik kilenc egymásutáni hónap első péntekén megáldoznak.” Jézus tehát Szívének mindenható szeretetéről szól. De az emberi szeretet még Jézusban sem mindenható a szó szoros értelmében, bár helyesen értve Jézusról mint emberről is kimondhatjuk a mindenhatóságot. Mindenesetre azonban igazabbak, világosabbak és egyszerűbbek Jézusnak idézett szavai, ha a szeretet alatt, melyről szól, magát az isteni szeretetet értjük.

Hasonlóképen szól a Szent De la Barge nővérnek írt egyik levelében: „Miért kellene félnie attól, hogy szent Szívével egyesüljön?... Ne féljen tehát, hanem fenntartás nélkül adja át magát szeretetteljes gondviselésének, mert a gyermek nem vész el a mindenható Atya karjai között.” A gondviselés Isten dolga, a mindenhatóság Isten tulajdonsága. A szeretet tehát, melyből ez a gondviselés fakad és melynek szolgálatába a mindenhatóság szegődik, nem az emberi, hanem az isteni szeretet.

Még erősebben hangsúlyozzák ezt a Szentnek De Saumaise anyához intézett sorai: „Ez a szeretetreméltó Szív uralkodni fog a sátán ellenére is. De ezzel nem elégszik meg. Nagyobb szándékai is vannak. Ezeket csak az ő mindenhatósága tudja

végrehajtani, mely mindent megtehet, amit akar." Ki ne látná, hogy ezek a szavak inkább isteni, mint istenemberi tulajdonságot jelölnek meg a Szent Szívben?

P. Croisetnek címzett egyik levelében így szól: „Értésemre adta azt is, hogy forró vágya az emberek szeretete után és az a kívánság, hogy letérítse őket a kárhozat útjáról, ahová a sátán seregestül hajtja, arra az elhatározásra indította, hogy ki nyilatkoztassa Szívét az embereknek, a szeretet, irgalom, kegyelem, megszentelés és üdvösség minden kincsével, mely benne van. Így azután Isten Szívének isteni kincseivel (de ces divins trésors du Coeur de Dieu) bőségesen és pazonon meg gazdagítja azokat, akik tőlük telhetőleg minden tiszteletet, szeretetet és dicsőséget megadnak és megszereznek neki." E szavakban figyelemreméltó, hogy a Szent nem mint máskor az „isteni” Szívről, hanem „Isten” Szívéről szól. Igaz ugyan, hogy Jézus emberi szíve is Isten szíve a személyi kapcsolat miatt, melyben emberi természete Isten Igéjével áll; de jól jegyzi meg Bainvel: „Hogyan gondolható el, hogy Margit Mária itt Jézusnak csak emberi szeretetét látja, mikor a szerető Isten oly közel áll a gondolatához?”

P. Croiset, továbbá az 1728-ban a lengyel király pártfogása alatt a Szentszék elé terjesztett emlékirat, VI. Pius pápa maga 1781-ben Riccinek a Szent Szív-tisztelet ellen intézett támadásai visszautasításában az Udvozító „mérhetetlen szeretetéről” szólnak, melyet a Szent Szívben tisztelünk. XIII. Leó pedig Jézus „végtelen szeretetét” említi.

Mindezeket a kifejezéseket, melyeket még másokkal meg lehetne toldani, Jézus emberi szeretetére is lehet ugyan érteni; de ki ne látná ismét, hogy azoknak sokkal igazabb értelmük van, ha Jézus isteni szeretetét nem zárjuk ki. Sőt a hívek általában a két szeretet közt nem tesznek éles különbséget áhítatukban, hanem mindkettőt egyaránt tisztelik, s kevés ember akadna, aki ha kérdezzük, vajjon Jézus Szívében az Udvozítónek csak emberi vagy egyúttal isteni szeretetét tiszteli-e, nem azonnal válaszolná: mindenesetre isteni szeretetét is.

Vannak azonban az Egyház által jóváhagyott, sőt előírt liturgikus szövegek közt olyanok is, melyek kétségtelenül

Jézus isteni szeretetéről szólnak. Ilyen a matutinum himnusza a Jézus Szíve-zsolozsmában:⁴¹

Szerelmed készítetett, hogy itt
Isten halandó testet ölt!
Hogy új Ádámként visszaad,
Mit ősatyánk bűne megölt!

(Ford.: Nagyfalusy L. S. J.)

Itt arról a szeretetről van szó, mely magát az Istent, az isteni Igét arra vitte, hogy értünk felvegye az emberi természetet. Arról a szeretetről van szó mely magát a megtestesülést létesítette. Sőt közvetlenül utána ugyanerről a szeretetről kimondja a himnusz, hogy ez alkotta a világmindenséget, tehát a teremő s világot fenntartó szeretet maga:⁴²

A végtelen nagy Szeretet,
Ég-földet s mindent alkotó,
Multat bocsátó és minden
Bűnünk bilincset szaggató!

(Ford.: Nagyfalusy L. S. J.)

Kétségtelen tehát, hogy itt az isteni szeretetről van szó.

Ugyancsak a matutinum első nocturnusának olvasmányai Jeremiás próféta jövendölésében az isteni irgalmas szeretet hangjait hallatják velünk. „Igy szól az Úr, Izrael Istene: Felépítem őket, mert én nem rombolok, elültetem őket, mert én nem tépek ki. És értelmet adok nekik; hadd tudják meg rólam, hogy én az Úr vagyok, és ők népemmé lesznek, én pedig Istenükké leszek, mert teljes szívükből hozzám térnek . . . Örök szeretettel szeretlek téged, azért könyörületességemben magamhoz vontalak téged.” (Jer. 24, 6—7; 31, 3.) Nem az isten-emberi, hanem maga az isteni szeretet szólal itt meg, mely öröktől fogva szereti az embert s az idők teljességében „felveszi az emberi természetet, engedelmes lesz a halálig és az embereknek példát ad, mert szelíd és alázatos szívé.”⁴³

A Szent Szív-tisztelet tárgyában benne rejlik tehát maga az isteni szeretet is.

S miért is ne? Hiszen Jézus Krisztus Szívében a személyi egység következtében valóban benne él az isteni szeretet, s így testi szíve ezt a szeretetet is jelképezheti, sőt mivel az isteni szeretet Jézus emberi szeretete által hat, azért ez a szív vala-

úgykép az isteni szeretet eszköze, orgánuma is lesz. Mivel pedig csak a második isteni Személy lett emberré, azért ugyanezt az Atyáról és a Szentlélekről nem mondhatjuk, bár a szeretet mind a három Személyben közös. Tehát joggal mondhatjuk, hogy a Jézus Szíve-tisztelet tárgya Jézusnak irántunk tanúsított nemcsak emberi, hanem isteni szeretete is.

Egy dolog azonban világos: Istennek nem minden szeretete tárgya a Jézus Szíve-tiszteletnek, hanem csak az a szeretete, mely őt irgalmában a földre levonta, hogy értünk emberré legyen, szenvedjen és meghaljon s az Oltáriszentségben magát értünk feláldozza. Csak a megtestesülést létesítő s a megváltást eszközölő, Jézus emberi természetét alkotó s abban köztünk megjelenő irgalmas isteni szeretet tárgya ennek az áhítatnak. Ezt már az imént idézett himnusz szavai is kifejezik; mert mikor a világot teremtő isteni szeretetről van szó:

A végtelen nagy Szeretet,
Ég-földet s mindent alkotó

azonnal hozzáfűzi, hogy ezt a teremtő szeretetet csak úgy tiszteljük a Szent Szívben, amint irgalomból hozzánk lehajolt s bűneink kötelékeit széttépte:

Multat bocsátó és minden
Bűnünk bilincset szaggató.

Egyébként XI. Pius *Miserentissimus Redemptor* című körlevele után már alig lehet kétséges dolog, hogy a teremtetlen isteni szeretet maga is tárgya a Jézus Szíve-tiszteletnek. „Mert ha a felajánlásban, mondja a pápa, első és fődolog, hogy a Teremtő szeretetét a teremtmény is szeretettel viszonzozza, akkor ebből a másik kötelezettség is önként folyik, hogy ugyanannak a teremtetlen Szeretetnek az ellene elkövetett sérelmekért, akár hogy hanyagságunkban róla megfeledkeztünk, akár hogy bűnökkel megbántottuk, elégtételt kell nyújtanunk.”⁴⁶

Összefoglalás

A Szent Szív-tisztelet tárgyánál fogva magasan kiemelkedik az összes többi áhítatok közül, melyekkel az Udvözítő személyét körül vesszük.⁴⁶

Általában az áhítatnak kétféle módja: különböztetjük meg.

Az egyik Krisztus személyének részletezéséből ered. Majd életének egyes titkait, majd szentséges személyének egyes részeit tesszük különös áhítatunk tárgyává. Így keletkezik az áhítat a Megtestesülés titka, Jézus szent gyermeksege, a Jó Pásztor, Krisztus kinszenvedése, az Oltáriszentség iránt. Tiszteljük a jászolt, melyben a világ Üdvözítője mint csecsemő feküdt, tiszteljük a keresztet, melyen váltságunk díját a menyegyei Atyának lefizette, tiszteljük a szegeket, melyek szent kezét-lábát átfúrták. De bensőbb áhítattal vonzódunk magukhoz a szent Sebekhez, mély hódolattal imádjuk a szent Testet és Vért és külön ünnepet ülünk tiszteletükre Úrnapkor.

De van áhítat, mely nem annyira Krisztus szent személyének részletezéséből keletkezik, mikor lelkünk mintegy képtelen minden óhajának eleget tenni s buzgó méhecske módjára virágról-virágra szállva mindenegyes titoknál időzik és külön ájtatosságra buzdul, hanem lelkünk egységesítő s mélyítő törekvéséből fakad, mikor Jézus életében, személyében mindent legmélyebb forrására, legbensőbb okaira vezetünk vissza s mintegy gyújtópontjában foglalunk össze. Ilyen a Jézus Szíve-tisztelet. Ez Jézus élete és személye összes titkainak összefoglalása, egybekapcsolása. Voltakép nem is külön áhítat, hanem minden áhítat mélyítője és megszilárdítója, középpontja, betetőzője és koronája. Mondhatni Krisztus szeretetének és követésének gyakorlati filozófiája.⁴⁶

„Jézus Szíve, mondja Prohászka, jelképe mindannak, amit nekünk a Megváltó jelent s egyszersmind orgánuma mindannak, amit nekünk mondott, értünk cselekedett... Az evangéliumnak összefoglaló magyarázata s egyszersmind szintézise, gyakorlati bevezettetésünk az Úr gyakorlati életébe és belső világába. Ha tudni akarod, ki volt Krisztus, nézz a Szívébe. Ha munkáját ismerni és méltatni akarod, kérdezd meg a Szívét, mely e munkát neki sugalmazta. Ha tanítását érteni, példáját követni akarod, Szívén keresztül törj az igazságok felé, melyeket nekünk hozott, a parancsok és intézmények felé, melyeket számunkra hátrahagyott.”⁴⁷

A Jézus Szíve-tiszteletnek tehát tárgyánál fogva hármas kiválósága van. Első az, hogy tárgya *egyetemes*, vagyis nem szorítkozik egyetlen titokra, nem foglalkozik Krisztus életének

egyetlen mozzanatával, hanem az egész Udvözítőt s életének minden változatát felkarolja, annak legbensőbb forrását nyitja meg, legmélységesebb magyarázatát adja s mindent mintegy gyújtópontjában összefoglalva löveli szívünkbe melegítő sugarait.”

Második kiválósága, hogy *fő* tárgya nem külső esemény vagy közvetlenül érzékelhető dolog, hanem egészen *benső* valami: a benső élet, a szeretet, melynek a testi szív is csak jelképe, melyre a testi szív is ráutal.

Harmadik kiválósága, hogy tárgya élő valami, mindig jelen van és *örökké* tart. Krisztus Urunk csak néhány évig volt gyermek s ma már nem szenved; azért szent gyermeksége és kinszenvedése iránt érzett áhítatunk tárgya a múltba tartozik. Az Oltáriszentség sem marad meg az örökkévalóságban, tehát ennek az áhítatnak tárgya is elmúlik. De Jézus Szíve örökké megmarad. Ebből a forrásból fakadt a századok során minden kegyelem és adomány, melyet velünk Jézus szeretete közölt: a kinszenvedés és megváltás, az Egyház és a szentségek; mindezek elmúlnak mint örök szeretetének ideiglenes alkotásai s megnyilatkozásai, de te, ó Szent Szív, örökre megmaradsz s éveid el nem múlnak soha! (V. ö. 101. zsolt.)”

A Szív a személyiség tükrében

Szív és személyiség

A Szent Szív-tisztelet a „Szívet” mint Jézus, az Istenember egész bensejét állítja lelkünk elé. Ez a benső testi-lelki szívét egyaránt magába foglalja.

De ez a Szív személyes egységben él az Isten Igéjével, azért imádandó, végtelen fölségű és minden dicséretre méltó, hiszen az örök Atya Fiának Szíve. Azért nevezzük azt egészen kiváltságos módon Isten szent templomának, a Magasságbeli frigyszekrényének, Isten házának s a mennyország kapujának; benne lakozik az istenség egész teljessége.

Ezzel kapcsolatban az a kérdés merül fel, vajjon a személyiség is benne foglaltatik-e a szív fogalmában?

Egy dolog bizonyos: ha valakinek szívét tiszteljük, ez a tisztelet magára a személyre hárul; amint ha valakinek kezét megcsókoljuk, ezzel személye iránt érzett tiszteletünket akarjuk kifejezni. Így ha Jézus szent sebeit tiszteljük, ez a tisztelet végelemzésben magának Jézus személyének szól.

Van azonban a szívben még más, egészen különös vonatkozás is a személyre. A szív ugyanis, mint „az ember kicsiben”, ismét valamilyen észrevétlen fogalombővítés, fogalomkiterjesztés által nemcsak az ember bensejét, hanem személyiségét is jelenti. Így beszélünk „nagy szív”-ről s ezzel nagy embert, nagy személyiséget akarunk megjelölni. A szív olykor az egész személyiséget helyettesíti, a rész az egészet.⁶⁰ Alacoque Szent Margit és mások nem egyszer egy és ugyanabban a mondatban átsiklanak a szívről a személyre és viszont.

„Feledje el önmagát, írja a Szent egyik nővértársának, De la Barge nővérnek, ő majd gondol Önre. Merüljön el semmiségében és bírni fogja őt. De mi képesíti minderre? A szeretet, melyet ebben a Szent Szívben meg fog találni. Arra törekedjék, hogy ne csak a magányt keresse benne, hanem válassza őt vezetőjévé, legfőbb irányítójává. Ő majd megtanítja arra, mit kíván Ontól, és megadja az erőt, hogy azt tökéletesen teljesítse.”

Ezekben a szavakban a Szent oly dolgokat tulajdonít a Szívnek, melyeket leginkább a személynek szoktunk tulajdonítani: vezetőnek, irányítónak, tanítónak lenni, erőt adni, hogy akaratát teljesítsük. A „Szent Szív” kifejezés Alacoque Szent Margit és mások szájában olykor nem más, mint Jézus maga, aki egészen szív, egészen szeretet; nem más, mint Jézus az ő szerető Szívével együtt, az ő Szívén át szemlélve. Így szólítjuk meg voltaképp a litániában is, amikor minden szív királyának s központjának, bűneinkért való engesztelő áldozatnak, a bűnösök áldozatának nevezzük.⁶¹ De a többi megszólításban is a szív mellett a személy is előtérbe lép, mintha csak mondanók: Jézus, ki egészen szív és szeretet vagy, — Jézus, a te szerető isteni Szíved fényében — könyörülj rajtunk! „A hívek szemében és lelkében Jézus Szíve és Krisztus személye egybeolvadnak”, mondja Vermeersch.⁶² P. Biró pedig találóan írja, hogy Jézus Szíve nem más, mint „az egész Úr Jézus bévülről tekintve”.⁶³

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy nem mindent mondhatunk ki egyaránt a szívről és a személyről. Nem mondhatjuk, hogy Jézus Szíve járt a habokon; nem mondhatjuk, hogy Jézus Szíve szenvedett értünk éhséget és szomjúságot; mert a szív csak benső, erkölcsi ténykedéseiben helyettesítheti a személyt.

Mivel a „szív” a mondottak alapján magát a személyiséget is, legalább távolabbról, magába foglalja, azért Jézus személyének jelzői nemcsak azért öntik ki fényüket szívére, mert a személyiség a szív, a benső hordozója, birtokosa, hanem azért is, mert a személyiség a szívben, a bensőben némileg benne is foglaltatik.

Igy lesz Jézus Szíve nemcsak a nagy Tanító, Főpap és Király szíve, mely királyi, főpapi és tanítói jellegét magában hordozza, hanem ez a Tanító, Főpap és Király magában ebben a „Szív”-ben lép elénk, de úgy, hogy őt Szívén keresztül, Szívén át tekintjük, mint aki Szívéből meríti tanítását, Szívének áldozata által lesz elsősorban Főpap és Szívének szeretetével uralkodik a szívek fölött.

Tekintsük meg ezt kissé részletesebben!

Főpapi szív

A szív jellegét a személyiség adja meg. Jézus Szíve, amint láttuk, a Megváltó szíve. Azért jellemző vonása a megváltói irgalmas szeretet. Ez teszi szívét igazán Jézus szívévé. Ez adja meg a Szent Szív-tiszteletnek is jellegzetes tárgyát, vonását.

A Megváltó tiszte azonban nemcsak a megváltói szeretetet és irgalmat hozza magával, hanem a Megváltót egyúttal hármias hivatallal ruházza fel és ékesíti: az emberiség főpapjává, első tanítójává s prófétájává és a mindenség királyává avatja. Mindezt az isteni Igének Jézus emberi természetével való személyes egyesülése eszközli.

Azért Jézus Szíve is egész lényegénél fogva papi, prófétai és királyi szív: az emberi nem Főpapjának, nagy Tanítómasterének és Királyának Szíve. Krisztus személyének jellegzetes vonásai kiáradnak Szívére is.

Krisztus Szíve mindenekelőtt főpapi szív. A megtestesülés által lett azzá és örökre az is marad. Amilyen magasan emel-

kedik fel Melkizedek papsága az ószövetségi papság fölé, fejti ki Szent Pál a zsidókhoz írt levelében, oly magasan, sőt végtelenül magasabban emelkedik fel Krisztus papsága Melkizedek papsága fölé. Krisztus ezt a papi tisztet főleg keresztáldozata által teljesítette, de már előzőleg az utolsó vacsoránál a kenyér és bor alakjában felajánlotta magát mennyei Atyjának s ezt az áldozatot szünet nélkül folytatja a szentmiseáldozatban a világ végéig. Papi tisztét az utolsó vacsora után főpapi imádsága által is teljesítette, mert ez az imádság a legszorosabb összefüggésben állott keresztáldozatával s azért liturgikus jelleget öltött magára. Imádsága a kereszten ugyancsak ilyen jellegű. Főpapi közbenjárása az égben is folytatódik. Földi áldozatára rámutatva állandóan közbenjár ott érettünk a mennyei Atyánál. Ez a főpapi imádság a világ végével sem szűnik meg, hanem tovább folyik az egész örökkévalóságon át mint meg nem szűnő illatáldozat, az imádás és hála áldozata az egész mindenség nevében. Így éri el a világegyetem végső célját az emberre lett Isten főpapi Szívében.

Mert a papi tisztnél is a földolog az áldozatos, a papi lelkület. Ez pedig a szívben honol. Ez az áldozatos papi lelkület mérhetetlen tökéletességben van meg a Megváltó Szívében. Szent Pál szerint már belépésekor a világba mondotta: „Áldozatot és ajándékot nem akartál, de testet alkottál nekem; égő- és bűnáldozatok nem tetszettek neked. Akkor mondtam: Ime, eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.” (Zsid. 10, 5—7.) Ez az áldozatos papi lelkület ösztönözte őt, hogy édesanyja karján a templomba vitesse s ott felajánlja magát mennyei Atyjának. Ez az áldozatos papi lelkület szólalt meg ajkán, mikor szenvedése előtt mondotta: „Hacsak a földbe esett gabonaszem el nem hal, egymaga marad; ha pedig elhal, sok termést hoz.” (Jn. 12, 24—25.) Ezt visszhangozza főpapi imádsága: „Atyám! eljött az óra, dicsőítsd meg Fiadat, hogy Fiad is megdicsőítsen téged.” (Jn. 17, 1.) Ez csendül ki végső szavaiból a kereszten: „Beteljesedett! Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet.” (Jn. 19, 30; Lk. 23, 46.)

A szeretet, mely Szívében lakik, áldozta őt fel. Ezért zengi oly szépen a húsvéti himnusz:“

A drága Vért a Szeretet,
Mint égi főpap ontja ki,
S a szent Test áldott tagjait
Istennek ő áldozza fel.

(Ford.: Nagyfalusy L. S. J.)

És a himnusz Jézus Szíve ünnepén.⁶⁶

Ó Szív, Isten oltára vagy,
Oltár, melynek lángtüzében
Krisztus magát áldozta fel,
Vért nem ontva és vérében.

(Ford.: Nagyfalusy L. S. J.)

Jézus Szíve valóban papi szív: áldozatos lelkülete, de megváltói tiszte maga is azzá teszi; mert papi tiszte a papi jeleget Szívére is kisugározza — hiszen a szív a személyiség központja.

A pap szükségkép közvetítő is. Krisztus a mi közvetítőnk az Atyánál. A közvetítő Isten és ember közt csak szíve által lehet azzá. Át kell éreznie Isten felségjogait s át kell éreznie az ember nyomorát, melybe őt a bűn sodorta. Át kell éreznie Isten uralmának végtelen szentségét s az adósság súlyát, melyel az ember magát megterhelte. Szeretnie kell a megsértett Istent és szeretnie kell a vétkes embert. Csak ez a kettős szeretet, mely a szívben honol, teheti közvetítővé a közvetítőt.

Meghatóan fejti ezt ki Szent Bernát egyik beszédében (Sermo 3. de Circumc.), mikor megkapó szavakkal ecseteli, hogy a Király Fia áthalad Ádám börtöne mellett s meghallja annak jajveszékelését. „Mit tesz az, kérdi, akinek természete a jószág, akinek sajátja a szánalom és a könyörület? Leszáll a börtönbe, válaszolja, eljön, hogy a megláncoltat tömlőcéből kiszabadítsa.”

A közvetítés imádság, áldozat, érdemek felajánlása, az adósság lefizetése által történik. Mindennek székhelye és forrása a szív. A szívből száll fel az imádság és áldozat tömjéne Isten trónjához, a szívben vannak elrejtve az istenemberi érdemek mérhetetlen kincsei, a szívből fakad a bőkezű adakozás, mely adósságunkat törleszti. A közvetítőnek kedvesnek kell lennie Isten és ember előtt. (Lk. 2, 52.) Ez az a szív, melyben az Atya kedvét leli (Mt. 3, 17.) s melyről az evangélista mondja, hogy körüljárt, jót cselekedve. (Ap. csel. 10, 38.)

Jézus Szíve a mi nagy Közvetítőnk szíve; egész istenemberi szabadságának, érdemeinek, közvetítő szeretetének s irgalmának székhelye.

Prófétai szív

A papok a nép tanítói voltak kezdettől fogva. A papi jelleg alig választható el a tanítói jellegtől. Azért lett a mindenség főpapja egyúttal az emberiség nagy tanítómesterévé is. A Megváltó az a nagy próféta, akiről Mózes szólt. Őt nevezik az apostolok s a nép egyszerűen tanítónak és mesternek. „Mester, mondják a tanítványok, egész éjszaka fáradozván, semmit sem fogtunk.” (Lk. 5, 5.) A már-már elmerülő hajócskában is ezzel a szóval keltik fel: „Mester, elveszünk!” (Lk. 8, 24.) De a színváltás boldogságában is csak ez a szó hangzik el ajkukról: „Mester, jó nekünk itt lenni!” (Lk. 9, 33.) A vakok is így emelik fel szavukat: „Jézus, mester, könyörülj rajtunk!” (Lk. 17, 13.) A szamariai nő pedig csodálattól elragadva Jézus szív-ismerete fölött, felkiált: „Uram, látom, hogy próféta vagy!” (Jn. 4, 19.) S azonnal tanítását kéri ki, hogyan kell imádni az Istent.

Jézus a mesterek Mestere, a tanítók Tanítója. Tudásának mindent meghaladó szélessége s mélysége, csalhatatlansága, a felvilágosító kegyelem ereje, melyet ő maga tanításával egybekapcsol s az emberek szívébe sugároz, tanításának minden egyszerűségében fenséges módja, mindez a világ nagy Tanítómesterévé teszi, akinek tanítása egyedül mérvadó az összes tanítók közt s egyedül vezeti földi s túlvilági boldogságra a föld népeit. „Ez az én igen kedves Fiam, hangzott el a színváltás hegyén a felhőből a szózat, kiből nekem kedvem telik; őt hallgassátok.” (Mt. 17, 5.) Saját magáról pedig mondotta: „Én vagyok a világ világossága; aki engem követ, nem jár sötétben, hanem övé lesz az élet világossága. Én vagyok az út, az igazság és az élet.” (Jn. 8, 12; 14, 6.)

De honnét meríti ez a nagy tanítómester tanítását? Ő maga megmondja: „A szív bőségéből szól a száj.” (Mt. 12, 34.) Szíve a forrás, melyből a népek nagy tanítómestere isteni tanítását meríti. Ezért ékesítik szívét a bölcsesség sugarai, melyek a világba kiáradnak; hiszen benne rejlik Szent Pál szerint „a böl-

cseségnek és tudománynak minden kincse". (Kol. 2, 3.) Jézus Szíve a népek nagy tanítómesterének szíve.

A tanítót gyakran pásztorhoz hasonlítja az irodalom. A tanító tanításának tápláló legelőire vezeti nyáját, a lelkeket. De a pásztor egyúttal vezérli, kormányozza is nyáját, s azért a vezér, a király jelképe is, aki királyi hatalmát gondoskodó jósággal érvényesíti népe javára. Ilyen Krisztus királysága.

Királyi szív

Krisztus nemcsak főpap és tanító, hanem király is. Neki adta az Isten „az ő Atyjának, Dávidnak királyi székét, és országotlani fog Jákob házában mindörökké". (Lk. 1, 32.) Mert „Sionnak, az ő szent hegyének királyává engem tett meg", mondja magáról (Zsolt. 2.), az Atya pedig így szól hozzá: „Kérd tőlem, és neked adom a nemzeteket örökségül, s a föld határait osztályrészedül". Pilátus kérdésére: „Király vagy te?", isteni méltósággal és öntudattal feleli: „Te mondod, hogy én király vagyok". (Jn. 18, 37.)

De királysága nem földi királyság. Bár jog szerint megilleti őt az uralkodás a világ összes országai és fejedelmei fölött, ezt a jogát mégsem érvényesítette soha, hanem ellenkezőleg, lemondott minden földi uralkodói címről, visszavonult a hegyre, mikor a nép jött, hogy őt királlyá megtegye (Jn. 6, 15.) és Pilátus előtt nyíltan megvallja: „Az én országom nem e világból való". (Jn. 18, 36.)

Mindazáltal királysága, bár lelki, mégis valóságos: vállain nyugszik a törvényhozó, a bírói és a végrehajtó hatalom. Mennybemenete után átvette Atyja jobbján a világ kormányzását, és az idők végén „lába zsámolyává" lesznek összes ellenségei (v. ö. 109. zsolt.). Birodalma „soha meg nem szűnik; annak uralma más népre soha át nem száll". (Dán. 2, 44.)

De mi által uralkodik a népek fölött? Hatalma ugyan ellenállhatatlan s az ítélet napján „cserépedényként törli össze" ellenségeit (Zsolt. 2.); de ezt a hatalmát csak azok ellen fordítja, akik végleg ellenállnak kegyelmeinek és szeretetének. Mert ő szeretetével, Szívével akar uralkodni a lelkek fölött. Szándéka „szétrombolni a sátán birodalmát s minket szeretete

uralmának édes szabadságába helyezni". (Alacoque Szent Margit.) Azért hív mindnyájunkat s mondja: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüdítlek titeket. Vegyétek magatokra az én igámat, és tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatos szívű; és nyugalmat találtok lelketeknek. Mert az én igám édes, és az én terhem könnyű." (Mt. 11, 28—30.)

Ő törvényhozó, de a törvény, melyet hoz, Szívéből fakad. Azért mondja róla a himnusz:⁶⁶

Ó Szív, az Úr frigyszekrénye!
Hová rejtve az új törvény;
Nem szolgálás, de szeretet,
Malaszt és fény, örök örvény!

(Ford.: Nagyfalusy L. S. J.)

Ott ül a hegyen, tanítványaitól s a néptömegtől körülvéve, az újszövetség nagy törvényhozója. Arcából szende békesugár mosolyog felénk. Ime, a szívek királya s a béke fejedelme!

A földbe szúrva kimagaslik mögötte a királyi zászló, melyet megkeresztelésekor, nyilvános felavatásakor kibontott. Rajta aranybetűkkel írva ragyognak a szavak: „Tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatos szívű.”

Nyolc remek szalag díszlik a zászlón, mintha nyolc patakokskában özönlenének le a gyönyörű lobogó kegyelmi árszai. Mindegyik szalagon a boldogság és béke ígérete áll: „Ha ezeket tudjátok, boldogok vagytok, ha megteszitek azokat.” (Jn. 13, 17.)

Országának főtörvényét, a szelíd és alázatos szeretet törvényét hirdette ki az igazi Napkirály, az igazság Napja a nagy zászlóbontásnál Jordán vize mellett. Most részleteiben tárja fel a nagy törvénykönyvet főrendjeinek s népeinek. A törvény szankciója a szív békéje s a mennyország boldogsága.

„Boldogok a lelki szegények, mondja, mert övék a meny-nyek országa. Boldogok a szelídek, mert ők lesznek birtokosai a földnek. Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást találnak. Boldogok, akik éheznek és szomjúhozók az igazságot, mert ők kielégítést nyernek. Boldogok az irgalmasok, mert majd ők nekik is irgalmaznak. Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meg fogják látni az Istent. Boldogok a békességesekek, mert ők Isten fiainak fognak hivatni. Boldogok, akik üldözést szen-

vednek az igazságért, mert övék a mennyek országa." (Mt. 5, 3—11.)

Ilyen törvényeket nem hozott sem Lykurgos, sem Solon. Ily törvényeket nem véstek táblákra Róma tíz férfiai. Ily törvényeket nem találunk a Code Napoléon-ban. Ilyenek nem harsogtak le a mélységbe Sina tetejéről. Ezek Jézus Szívének törvényei, nem Isten hatalmának, hanem Szíve szeretetének törvényei. Ezeket a törvényeket nem írja kőtáblákra az isteni törvényhozó, hanem a szívekbe vési. „Mert a szívből erednek a gonosz gondolatok" (Mt. 15, 19.), de a szívből származnak a nemes indulatok is (v. ö. Lk. 6, 45.). Azért „bensejükbe adom törvényemet, és beleírom szívébe. Én Istenükké leszek, ők pedig az én népemmé lesznek". (Jer. 31, 33.)

A királyt nemcsak a törvényhozó, hanem a bírói és végrehajtó hatalom is ékesíti. „Nem is ítél az Atya senkit, mondja az Udvözítő, hanem az ítéletet egészen a Fiúnak adta, hogy mindenki tisztelje a Fiút, amint tisztelik az Atyát." (Jn. 5, 22—23.) De ítéletének szigorát csak azokkal érezteti, akik megvetik Szíve szeretetét. „Irgalmasságot akarok és nem áldozatot, mondja. Mert nem jöttem az igazakat hívni, hanem a bűnösöket bűnbánatra." (V. ö.: Mt. 9, 13; Lk. 5, 92.) A házasságtörő asszonynak pedig, aki bűnbánóan lába elé borul, mondja: „Én sem ítéllek el téged. Menj, és többé ne vétkezzél." (Jn. 8, 11.) Ez Jézus Szívének ítélete. Mennyire jogosan kiált fel azért Alacoque Szent Margit: „Ó, mily édes meghalni, ha gyengéd és állhatatosan tiszteltük Jézus Krisztus szent Szívét", aki minket egykoron ítélni fog!

Jézusnak adatott a végrehajtó hatalom is. „Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön", mondja ő. (Mt. 28, 18.) De mire használja fel hatalmát? „Elmenvén tehát, tanítatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében; tanítván őket megtartani mind, amiket parancsoltam nektek." (Mt. 28, 19—20.) Az ő szándéka alávetni az egész világot Szíve uralmának, az igazság és a béke birodalmának, annak az országnak, melynek boldogsága itt a földön kezdődik, de az égben folytatódik s beteljesedik s melynek vége nem lesz soha. Ennek az országnak fényéről szólt már az agg Zakariás fiának, Keresztelő Szent Jánosnak,

mikor megjövendőlte: „Te meg, gyermek, a Magasságbeli profétájának fogsz hivatni, mert előre mégy az Úr színe előtt, elkészíteni az ő utait; hogy az üdvösség tudományát add az ő népének, bűneik bocsánatára; a mi Istenünk nagyirgalmú Szíve által, mellyel meglátogatott minket a magasságból felkelő; hogy világítson azoknak, kik sötétségben és a halál árnyékában ülnek, hogy lábainkat a békesség útjára igazítsa.” (Lk. 1, 76—79.)

Jézus mennybemenetele után az Atya jobbján átvette a királyi hatalmat, az uralkodást a világ összes népei fölött, s uralma beteljesedik az idők végén. Ez az uralom, „az igazság és élet, a szentség és kegyelem, az igazságosság, szeretet és béke királysága”, melyet az Atya a Fiú vállaira tett. Beteljesedett Izaiás szava:

Gyermek születik ugyanis nekünk,
És Fiú adatik nekünk,
S a fejedelemség az ő vállára kerül,
És legyen az ő neve:
Csodálatos, Tanácsadó,
Isten, Hős,
Az örökkévalóság Atyja,
A béke Fejedelme.
Növekszik majd uralma,
S a békének nem lesz vége;
Dávid trónján és országa fölött fog ülni,
Hogy igazságos ítélettel megerősítse és megszilárdítsa
Mostantól fogva mindörökké;
A seregek Urának féltő szeretete műveli majd ezt!

(Iz. 9, 6—7.)

Beteljesedik Jeremiás próféta szava is:

Vezér származik belőle,
Fejedelem támad soraiból,
Magamhoz engedem őt és ő hozzám járul.
És ti az én népemmé lesztek,
Én pedig a ti Istenetekké leszek.

(Jer. 30, 21—22.)

Szívével uralkodik népe, országa, városa fölött, „és a nemzetek annak világosságában járnak, és a föld királyai dicsőségüket és tiszteletüket abba viszik... És oda viszik a nemzetek dicsőségét és tiszteletét. Nem lép be oda semmi megfertőzött vagy undokságot és hazugságot cselekvő, hanem csak azok, akik be vannak írva a Bárány életkönyvébe.” (Jel. 21, 24—27.)

Ez Jézus királyi Szívének országa az örökkévalóságon át.

Jézus Szívének szentsége

Jézus valóságos ember. Azért szíve is valóságos emberi szív. Ez az emberi szív, amint láttuk, magába foglalja testi szívét és egész lelki, erkölcsi bensejét, lelki szívét, mint a szeretet forrását. Jézus Szíve nem más, mint istenemberi benseje.

Azt mondjuk: istenemberi benseje. Mert Jézus nemcsak ember, hanem Isten is. Ő az Istenember. Szíve istenemberi szív. Épp azért emberi szíve is, bár egészen emberi, mégis ment minden tökéletlenségtől. Benseje csak a legszentebb gondolatok, érzelmek, törekvések és akarások székhelye.

De ez még nem elég.

Az a legbensőbb személyi kapcsolat, mely Jézus emberi természetét az istenséghez fűzi, oka annak, hogy Jézus emberi természetét egészen sajátos, semilyen más emberi természettel sem közölhető kiváltságok ékesítik. Ezek a kiváltságok szentséges Szívére is kihatnak, sőt épp szentséges Szíve ezeknek a kiváltságoknak igazi hordozója és első birtokosa.

Jézus emberi természete a második isteni személlyel, az Igével való személyes egyesülése folytán elsősorban is kiválóképen, egészen egyedülálló módon *szent*.

A szentség kétféle: tárgyi és alanyi. A *tárgyi* szentséget az a különös kapcsolat adja meg, mely valami dolgot Istenhez fűz, Istennel összeköt. Ily értelemben *szent* a templom, a kehely, a szentségtartó. Vannak Istennek különösen szentelt, szent időszakok, napok, mint az egyházi év főünnepei, a nagyobbít vagy ádventi időszak. Vannak szent személyek, akiket az Egyház külön szentséggel vagy külön szertartással felavat, Istennek szentel, mint az Egyház papjait és szűzeit.

Ettől a tárgyi szentségtől különbözik az *alanyi* szentség. Ez nem más, mint az emberi léleknek, akaratnak természetfölötti Istenre irányítottsága, alanyi, személyes kapcsolata Istennel, mint erkölcsi törekvésének végcéljával. Ez az alanyi szentség lényegében a megszentelő kegyelem és a vele kapcsolatos természetfölötti erények birtokában áll és az isteni és erkölcsi erények, a hit, remény, szeretet, istentisztelet stb. gyakorlásában nyilvánul meg.

Ennek az alanyi szentségnek van negatív és pozitív oldala. Negatív oldala a bűntől való mentességben, pozitív oldala a megszentelő kegyelem s az erények birtoklásában és gyakorlásában áll.

Az alanyi szentség székhelye az ember erkölcsi benseje, szíve. Mert a szív minden erény forrása. A megszentelő kegyelem a lélek bensejét hatja át s ezért az emberi szívre, egész erkölcsi mivoltára kiönti szentségét és szépségét.

A tárgyi szentség az egész emberre árad ki, de épp azért bensejére, szívére is kiömlik.

Jézus emberi természete mindenkép szent. Azért Szíve is az. Ezért nevezzük megkülönböztetett módon „szentségesnek” (sanctissimum, sacratissimum Cor Jesu).

Jézus emberi természete az isteni Igével való személyi egyesülés következtében egészen az Istené s ezért végtelenül szent. Az isteni Ige ennek a legbensőbb és legtökéletesebb személyi egységnek következtében egész isteni szentségét közli Jézus emberi természetével. Azért ez az emberi természet imádásra méltó. Mindez kiárad Jézus legszentebb Szívére is. Azért nevezzük egészen sajátos értelemben, nem mint más igaznak szívét: a Magasságbeli templomának, Isten házának. Ez Jézus Szívének tárgyi szentsége.

Jézus emberi lelkének alanyi szentsége elsősorban szentséges Szívében honol. Hiszen a Szív „a szeretet lángoló tűzhelye”, „az igazságosság és szeretet tárháza”, a „jóssággal és szeretettel teljes szív”, „minden erény mélysége”, „az élet és szentség forrása”.

Jézus emberi Szíve mindenekelőtt ment minden legkisebb bűntől és tökéletlenségtől, sőt a bűnre ösztönző minden rendetlen hajlamtól is. Sem az áteredő bűn, sem bármilyen legcsekélyebb személyes bűn sem érintette soha ennek a szívnek tiszta tükrét, azt el nem homályosította soha. Sőt az Egyház tudósai szerint a bűntől való mentesség Jézusban egyszersmind a bűnre való teljes képtelenséget jelenti, olyannyira, hogy az Istenember és a vétek fogalmának összekapcsolása belső ellentmondást jelent, a metafizikai lehetetlenséggel egyértelmű. Jézus, mint az emberiség vezére az erény és szentség útján, kizárja a lehetőséget, hogy az Istenhez vezető útról maga is

letérjen. Lelkének Isten-látása lehetetlenné teszi, hogy ettől a színről-színre látott Istentől a legcsekélyebb fokban is eltávolodjék. Az Istennel való személyes egység Jézus emberi természetének minden cselekedetét az isteni Személy cselekedetévé teszi. Ha tehát Jézus vétkeznék, maga az Isten követne el bűnt, ami teljes metafizikai képtelenség.

De Jézus emberi lelkének szentsége nemcsak a bűntől való mentességben, hanem a megszentelő és egyéb kegyelmeknek, a beöntött és megszerzett erényeknek, a Szentlélek ajándékainak minden más teremtet mértéket meghaladó birtokában van. Mindennek székhelye istenemberi benseje, Szíve.

Ezzel összefügg, hogy Jézus az Istennel való személyes egység következtében nemcsak az emberiség, hanem az angyalok, sőt az egész teremtet világ feje. Ebben a minőségben árad ki belőle minden szentség és kegyelem: „Mi mindnyájan az ő teljességéből vettünk, és pedig malasztért malasztot.” (Jn. 1, 16.) A forrás, melyből a kegyelmek áradata a világba kiáramlik, ismét csak szentséges Szíve a litánia szavai szerint: „Jézus Szíve, melynek teljességéből mi mindnyájan merítettünk.” A világegyetem fejét kell, hogy a kegyelmek mérhetetlen teljessége ékesítse, Szívét kell, hogy a szentség egész teljessége betöltse, s hogy bőségéből az egész világegyetemnek adhasson. Ebben az értelemben is Jézus Szíve „minden szív királya és központja” s a világegyetem gyújtópontja, melyből a kegyelem rendjében minden kiárad s melybe mindennek vissza kell térnie.

Jézus Szívének tudása

Jézus emberi lelkének másik kiváltsága: minden tisztán emberi, sőt minden más pusztán teremtet mértéket meghaladó tudása.

Jézust emberi életének első pillanatától kezdve az Isten-látás kiváltságával ajándékozta meg az Isten. Sőt ez Istennel való személyes egységből természetszerűleg folyik. Azonkívül Isten Jézus emberi lelkébe minden tudást beleöntött, mely az Istenember s a világegyetem feje méltóságához illő. Jézus tapasztalati, szerzett tudása is benső tökéletességében meg-

haladja az összes emberek tudását, mert Jézus szellemi képességei az elgondolható legnagyobbak; de ezeket külsőleg nem érvényesítette egész teljességében. Jézustól távol áll minden tévedés és tudatlanság, bár emberi természete szerint nem mondható mindentudónak.

Nem minden tudásnak székhelye a szív, hanem csak annak a tudásnak és ismeretnek, mely valamikép az ember erkölcsi életével összefügg. De ez a tudás és bölcsesség a legkiválóbb. Ez töltötte be minden más teremtet mérték fölött Jézus istenemberi Szívét. Azért imádkozzuk ismét a litániában Szent Pál szavaira támaszkodva: „Jézus Szíve, melyben a bölcsesség és tudomány összes kincsei vannak.” (V. ö.: Kol. 2, 3.)

Igy áll előttünk Jézus istenemberi Szíve a bölcsesség és szentség fényében. Így lesz imádásunk és tiszteletünk tárgya. Az indíték azonban, mely miatt tiszteljük s imádjuk, hozzánk leereszkedő irgalmas szeretete. Tiszteletünk legbensőbb megnyilatkozása pedig a hála és viszonzszeretet, mely őt irgalmas megváltói szeretetért részünkről méltán megilleti.

Jézus Szíve a prófétáknál

Mindaz, amit a Megváltó Szívéről, tisztelete tárgyáról mondtunk, új megvilágítást kap, ha a Messiás Szívét az ószövetség szent iratainak fényében és az evangéliumok tükrében szemléljük.

1. Zsoltárok és jóvendölések

A prófétáknak a Messiásra vonatkozó látomásait a *zsoltároknak és jóvendölésekben* találjuk meg. Mily képet nyújt nekünk ezeknek a látomásoknak s jóvendöléseknek összessége a Messiás Szívéről?

Testi szívét mint fájdalomtól megtört és agyongyötört szívet állítják szemünk elé, melyet ellenségeinek fegyvere átszúrt. Mert „mint a megolvadt viasz, olyan lett szíve teste belsejében” (21. zsolt.), és „reá tekintenek, akit átdöfte”. (Zak. 12, 10; Jn. 19, 37.) Ez a Szív a legmagasztosabb erények székhelye. Benne tündököl Istennek és az ő dicsőségének legtisztább, legönzетlenebb szeretete. Szent Pál értelmezése

szerint e világba való belépésénél így szól a Messiás a Zsoltáros szája által: „Im, eljövök, hogy akaratodat teljesítsem. Ezt akarom, én Istenem, törvényed itt van szívemben.” (39. zsolt.; Zsid. 10.) Mennyei Atyja iránt érzett fiúi bizodalma a leghevesebb megpróbáltatások tüzeiben sem lankad; mivel „szüntelenül maga előtt látja az Urat”, tudja, hogy jobbján áll, hogy meg ne inogjon; azért „örvend a szíve” és teste pihen az isteni reményben. (15. Zsolt. — Csel. 2, 26.)

Rettenetes a Messiás haragja, mellyel ellenségeit lesújtja, mikor „szívében a bosszúállás napja” felvirradt és „megváltásának esztendeje eljött”. (Iz. 63, 4.) Tudjuk, hogy ez a bosszú a megátalkodott bűnösöknek szól és az ítélet napján nyilvánul meg leginkább. Szívének bosszúja most a megváltás, mikor „feláldozzák, mert ő maga akarja, és a törvényszegőkért imádkozik”. (Iz. 53.) — Mintha csak Szent Margit-hoz intézett panaszait hallanók, mikor olvassuk: „Gyalázatot és nyomorúságot szenved a szívem. Kerestem, ki szánakozzék rajtam, de nem akadt senki sem, ki vigasztaljon engem, de senkit sem leltem.” (68. zsolt.) — Alig magyarázhatók másra, mint Jézus bensejére, Szívére a szavak Izaiás prófétának gyönyörű hálaénekében, mely a megváltottak szájából hangzik: „Örömmel merítetek vizet a Szabadító forrásaiból.” (Iz. 12, 3.) Így tehát teljes képet nyerünk a Messiás Szívéről az ótestamentumi látnokok jövőndöléseiből, melyet számos más hellyel lehetne még kiegészíteni és kiszínezni.

2. Előképek

Hasonló alakban tüntetik fel a Szent Szívet az *ószövetségi előképek*. Dávid király általában Krisztusnak előképe volt. Ha életének nem is mindenegyes változata magában véve, azért mégis személyiségének fővonásai, cselekedeteinek összessége a Messiást és annak művét tükrözik vissza. Királyi szíve is a Messiás Szívének előképe volt. A Szentírás különös előszere-ttel és hangsúllyal emeli ki a zsoltáros király szívének tökéletességét és azt mintaképül állítja Júda királyai elé. Salamonról ugyanis azt mondja, hogy szíve nem volt oly „teljesen az Úrral, az ő Istenével”, mint atyja, Dávid szíve, és

Salamon unokájának ugyanezt veti szemére. (3 Kir. 11, 4; 15, 3.)

Dávid király szívének tökéletessége abban összpontosult, hogy egyenes szándékkal kereste Isten dicsőségét (3 Kir. 3, 6.) s annak nagyobbítására törekedett élete végéig. (3 Kir. 8, 18.) A Szentírás az idézett helyeken kifejezetten ráutal a nagy király *szívére*. Ő maga is, a zsoltáros király, a *szív* tökéletességét tekinti a király és az ember legnagyobb kincsének, ezt kéri Istentől nemcsak fiai, hanem népe számára is: „Tartsd meg mindörökre szívüknek ezt a készségét s maradjon meg bennük mindig ez az érzés tiszteleted iránt! Fiamnak, Salamonnak pedig adj tökéletes szívet, hogy megtartsa parancsolataidat, bizonyosságaidat, szertartásaidat.” (Krón. 29, 18—19.) A templom fölépítésére szánt adományok bemutatásánál az aggralkodó szájából felszáll az imádság: „Tudom, Istenem, hogy vizsgálod a szíveket s szereted az egyszerűséget: azért én is szívem egyszerűségében örvendezve ajánlottam fel mindezeket.” (U. o. 17.) Mintha csak Jézus Szívének főpapi imádságát és könyörgését hallanók övéiért távozása előtt; mintha csak Jézus tanítását tolmácsolná a szent király: „A jó ember az ő szívének jó kincséből jót hoz elő, és a gonosz ember gonosz készletéből gonoszat hoz elő; mert a szív bőségéből szól a száj.” (Lk. 6, 45.)

Az önzetlen szeretetben, a nagylelkű áldozatban, a szenvedésben is Dávid király szíve a Messiás Szívének igazi előképe. Mikor ellenségét, Sault kezében tartotta, Aranyszájú Szent János szavai szerint dicsőségesebb győzelmet aratott önmagán ellenségszeretetével, mint Góliáton hadával. Bátorsága mellett is „szívére veszi” Ákis király szavát és fél és retteg, mikor ellenségei körülveszik (1 Kir. 21, 12.); mert hiszen ember volt, mint a Messiás is, kinek Szíve az Olajfák hegyén rettegett és szomorú volt mindhalálig. „Szívére veszi” az ígét, mikor hallja, hogy saját fiai testvéreinek gyilkosa lett; „fölkele, megszaggatá ruháit és leveté magát a földre”. (2 Kir. 13, 31.) Ki ne gondolna itt ugyancsak az Olajfák hegyén a halál fájalmával küzdő Üdvözítő Szívére? De szíve ismét gonosz fia, Absalom felé fordul (2 Kir. 14, 1.), nem tud rá örökké haragudni, visszahívja, és nagylelkűsége majdnem

vesztét okozza. Mikor pedig Joáb dárdája átdöfi Absalom szívét, Dávid szívét is átdöfi a fegyver; mert „elszomorodék a király s fölméne a terembe és síra: Én fiam, Absalom, bárcsak én haltam volna meg helyetted, Absalom, én fiam!” (2 Kir. 18. 33.) Valóságban a szenvedő Messiás előképe, aki Szívének szeretetében megfeszítőiért könyörgött és meghalt.

Dávid király személyiségének kiegészítése volt fia, Salamon, uralkodásának első felében. Ő is a Messiás előképe és atyjának nagyságához még saját bölcsességét is hozzácsatolta. Miként festi a legbölcsőbb király szívét az Istentől ihletett szent író? Halljuk a király könyörgését uralkodása kezdetén: „Adj szolgádnak értelmes szívét, hogy ítélni tudja népedet s megkülönböztethesse a jót és a rosszat.” (3 Kir. 3, 9.) Imája meghallgattatásra talál, mert az Úr kinyilatkoztatja neki: „Bölcs és értelmes szívét adok neked, hogy hozzád hasonló sem előtted nem volt, sem utánad nem lesz.” (3 Kir. 3, 12.; 4, 29.)

Dávid és Salamon királyok szívében már eléggé teljes képét kapjuk a Megváltó Szívének; más előképekre nem terjeszkedhetünk ki.

3. A Bölcsesség könyvei

A *Bölcsesség könyveiben* maga a teremtetlen isteni Bölcsesség és a teremtetett emberi bölcsesség, mely az isteniben való részesedés, szól az ember szívéhez. Krisztus a teremtetlen és a teremtetett bölcséget egyesítette egy személyben, ő a megtestesült istenemberi Bölcsesség. Joggal alkalmazhatjuk tehát a Bölcsesség szavait az Úr Jézusra.

A Bölcsesség az emberi szívvel egyesülni óhajt. Azért intézi hozzá szeretetteljes felhívását: „Add nekem, fiam, szívedet!” (Péld. 23, 26.) De a szív szívet követel; ez a kölcsönösség törvénye. Tehát ha nem is kifejezetten, legalább hallgatóan a megtestesült Bölcsesség szívére figyelmeztetnek ezek a szavak, a Jézus Szíve-tiszteletnek ótestamentumi csíráját találjuk fel bennük. Állításunkat megerősíti az a körülmény, hogy a szív átadása a későbbi századokban is egyik jellemző vonása a Szent Szív-tiszteletnek,⁷ s hogy számos író Jézus Szíve sze-

retetére alkalmazza az idézett szavakat. — „Fiam, ha szíved bölcs lesz, az én szívem is örvendez veled” (Péld. 23, 15.), mondja a szent tanító szája által a Bölcsesség. Ezek a szavak már kifejezetten a szívre utalnak, habár elsősorban az írónak szavai.

Az *Énekek énekében* az isteni és megtestesült Szeretet vőlegény személyében lép fel és keresi menyasszonyát, az emberi szívet, megtalálja és boldogítja. Jézus Szíve, Egyháza és mindenegyres lélek iránt érzett hő szeretetének himnusza ez az egész könyv. Könnyen meggyőződhetünk róla, mert világos szavakkal hirdeti a vőlegény: „Megsebezted szívemet, mátkám, húgom! Megsebezted szívemet szemed egyetlen tekintetével.” (4, 9.) Találónan jegyzi meg a magyarázó: „Őszinte hűség a szándékban és buzgalom a cselekedetekben mintegy kettős nyíl, mely az isteni Szíven gyógyíthatatlan szeretetsebet ejt.” (Tárkányi—Allioli.) Hány szent belső élete méltó bizonyíték állításunk megerősítésére! A vőlegénynek eljegyzési napja „szíve vígságának” napja. (3, 11.) Ez a vígság édes is, meg keserű is. Mert eljegyzésének napja egyszersmind szenvedésének napja is, melyen egy mostoha töviskoszorúval fonta körül a vőlegény fejét: fájdalmak közt ünnepelte eljegyzését. Ennek a helynek sokoldalú értelmezésében a Jézus Szíve-tisztelet jellemző vonásaira akadunk.

Ennek a tiszteletnek főgyakorlata a szív teljes felajánlása. Ezt követeli a vőlegény is menyasszonyától: „Tégy engem, mint pecsétgyűrűt szívedre”, add nekem szívedet, „mert erős a szerelem, mint a halál”. (8, 6.) „Végtelen szeretettel átadtam neked magamat, te is ajándékozd nekem tenmagadat.” (Tárkányi—Allioli.) Ha a héber szöveget tartjuk szem előtt, ezek a szavak a menyasszony szájából erednek. Ekkor még fényesebben tüntetik fel az isteni Szívet, még világosabban mutatnak rá; mert értelmük csak ez lehet: Véd Szívedbe emlékeimet, nevemet, hogy képem szüntelen lelkedben éljen. Nem véljük-e ezeknél a szavaknál az Úr Jézus ígérését hallani: „Szívembe vésem nevüket és abból ki nem töröm soha”?

Igy áll előttünk Jézus Szíve az Ószövetségben.

Jézus Szíve az evangéliumban

Jézus földi életében, az evangéliumokban *négy főmozzanatot* tűnik fel, mely szentséges Szíve tiszteletének négy alapkövét alkotja. Saját Szívét mint a szentség forrását és mintaképét állítja szemünk elé, mikor felszólít: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű!” (Mt. 11, 29.) Testi szívét saját rendelése folytán átdöfi a lándzsa, vér és víz folyik belőle. A szeretet apostola, a kedvelt tanítvány Jézus Szívén pihen az utolsó vacsorán. A kételkedő Tamás Üdvözítőjének oldal-sebébe teszi kezét, mintegy szívét tapogatja és hitetlenségéből meggyógyul. Mint egykoron a paradicsomban négy patakban folyt a víz a gyönyörűséges kert öntözésére, úgy Jézus életében is négy forrásból ömlik ki az Egyház kertjébe ennek a kegyelemdús ájtatosságnak életadó vize.

Lelki Szívének követésére, istenemberi bensejének tiszteletére hívnak fel a fentidézett szavak. Ezek, ha úgy szabad mondanunk, a lelki szív kultuszának megalapítását tartalmazzák főgyümölcsének ígéretével együtt, mely nem más, mint a szív békessége: „és nyugalmat találtok lelketeknek”. *Testi* szívének tiszteletére nem előszóval tanít ugyan, de hatásosabb módon, mint azt bármily szó képes lett volna kifejezni: megnyitja előttünk testi szívét és abból csodálatos módon vért és vizet áraszt ki ránk. Csoda volt, mellyel figyelmünket meg akarta ragadni; nem közönséges dolog történt, szíve tárva áll előttünk, hogy az érettünk kapott seb miatt imádásunk, tiszteletünk különös tárgya elgyen.

Testi szívének tisztelete azonban elválaszthatatlan lelki szívének tiszteletétől, azért ömlött ki belőle vér és víz, hogy e szívet, mint a kegyelmek forrását jelképezzék. Ennek a kétőnek, a testi és a lelki, jobban mondva az *egységes emberi szívnek* együttes tiszteletét tárják fel előttünk azok a titkok, melyek az utolsó vacsora termében a szenvedés előtt és azután végbementek. Szent János Jézus keblén, tehát testi szívén pihent, hallotta verését és egyúttal szeretetét is érezte. Ez már a teljes Jézus Szíve-tisztelet: a szív a szeretet forrása és jelképe. Szent Tamás is a kebelben rejlő testi szív felé nyújtja ki kezét és hitre tér, mert ebből a Szívből ömlenek ki saját

szívébe a világosság és szeretet sugarai: Jézus Szíve az élet és szentség forrása, minden vigasztalás kútfeje.

Jézus Szíve tiszteletének az a módozata, mely követésében áll, magának az Udvözítőnek tanítása folytán gyönyörű fejlődésnek indult már Jézus életében. Hihetetlen ugyanis, hogy legbuzgóbb követői, elsősorban szentséges Anyja, azután Magdolna és az apostolok, meg ne „őrizték volna szívükben” azt, amit az isteni Mester szájából hallottak. (Lk. 2, 51; 10, 39.) A szív, mondja Jézus, az egész erkölcsi élet forrása. „A jó ember az ő szívének jó kincséből jót hoz elő, és a gonosz ember gonosz készletéből gonoszt hoz elő; mert a szív bőségéből szól a száj.” (Lk. 6, 45.) „Ami a szájából kijön, a szívből származik, és az teszi tisztátalanná az embert; mert a szívből erednek a gonosz gondolatok, gyilkosságok.” (Mt. 15, 18. k.) A bűn nem annyira a külső cselekedetben, mint inkább a szív gonoszságában rejlik. (Mt. 5, 28.) Azért „boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent”. (Mt. 5, 8.) A szív tökéletességét szeretetének mértékével kell mérni, mert ahol kincsünk van, ott lesz szívünk is. (Mt. 6, 21.)

Ez az oka annak, hogy Jézus kegyelmének benyomásait elsősorban az emberek szívével érezteti. Erre akar hatni, ezt akarja megművelni. Azért veti el a magot, az ígét az isteni magvető az emberek szívében, melyben majd kemény talajra, majd tövisek közé, majd termőföldre esik s így vagy elvész, vagy elszárad, vagy bőséges gyümölcsöt terem. (Lk. 8, 12. 15; Mt. 13, 19. 23.) Azért tölti el az Udvözítő szent örömmel tanítványainak szívét (Jn. 16, 22.), szavával hő gerjedelmeket idéz elő benne. (Lk. 24, 32.) Azért veti szemükre szívük keménységét, „hogy azoknak, kik őt látták, nem hittek” (Mk. 16, 14.), és „késedelmes szívűeknek” nevezi őket. (Lk. 24, 25.) Azért iparkodik szívükből száműzni az oktan félelmet (Jn. 14, 1. 27.) és a szomorúságot. (Jn. 16, 6.) Ez a rövid szó: Tanuljatok tőlem! — Jézus szájában a szív kultúra egész tanává fejlődik. Az ő tanítása a szív átváltozására és az egész benső ember átalakítására céloz saját Szívének és bensejének mintájára.

Szentséges Szíve tiszteletének másik módozata, mely a vele való egyesülésben mutatkozik, szintén már földi életében gyökerezik. „Szomorú az én lelkem mindhalálig; várjatok

itt és virrasszatok velem!" (Mt. 26, 38.) Ez az, amit Jézus Szívének igaz tisztelői mai nap is leginkább gyakorolnak. Akkor ugyan megvolt a felszólítás, de hiányzott még a közvetlen hatás. Fájdalommal telt szent Szívével való egyesülésre szólítanak fel azok a szavak is, melyeket a kereszten mondott: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?” (Mt. 27, 46.) A zsoltárnak csak első szavait, antifonáját intonálja a szenvedő Megváltó, de halkán elimádkozza az egészet és felhívja figyelmünket a szavakra: „Mint a megolvadt viasz, olyan lett szívem testem belsejében.” (21. zsolt. 15.)

A tiszteletnek harmadik módozatát, vagyis *terjesztését* is már földi életében meghagyta Jézus apostolainak, mikor azt mondta: „Tanítsatok minden népet megtartani mind, amiket parancsoltam nektek!” (Mt. 28, 19—20.) Ha az apostoloknak első feladatául kitűzte: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű!” — akkor viszont az ő tanításuk első cikkelyének is Jézus szelíd és alázatos Szíve követésének kellett lennie. Azonban nemcsak azt, amit hallottak, azt is, amit láttak, közölniök kellett a népekkel és nemzetekkel. Azért nevezik magukat előre kiválasztott tanúknak. (Csel. 2, 32; 3, 15; 5, 32; 10, 29. 41.) Terjesztették is Jézus Szíve tiszteletét! Szent Máté és Szent János megírták evangéliumukat, melyekben benne foglaltatnak mindazok a gyökerek és rügyek, amelyekből Jézus Szíve tiszteletének fája kinőtt, virága fakadt, amint azt épp ezek a sorok is mutatják.

A Jézus Szíve-tisztelet *sajátos gyakorlatait* is megtaláljuk már földi életében. Ott látjuk a szeretetteljes bizalmat és a bizalomteljes szeretetet, mellyel Szent János Mesterének keblére borul és Szívén megpihen. Hitből fakadó hódolat és imádás, alázatos, de rendíthetetlen bizalom, bánatteljes és égő szeretet, mély hála nyilvánulnak meg Szent Tamás szavaiban, mikor kezét Udvözítője oldalsebébe teszi és felkiált: „Én Uram, és én Istenem!” (Jn. 20, 28.)

Ezekben voltaképp már az áhítat tárgyától annak gyakorlatára tértünk át, de csak futólag; mert a gyakorlatok némiképp magát a tárgyat is megvilágítják. Mindezekben Jézus Szívét mint a Messiás, az Istenember egész testi-lelki bensejét látjuk előttünk megnyilni, melynek fő jellemvonása a meg-

váltói irgalmas szeretet. A kinyilatkoztatások és imaszövegek alapján tett megállapításainkat tehát az ó- és újszövetség lapjai is megerősítik.

*

Foglaljunk össze mindent, amit ezeken a lapokon a Szent Szív-tisztelet tárgyáról, annak szépségéről és magasztos voltáról mondtunk és nézzük meg, mily helyet foglal el ez az isteni Szív a nagy világegyetemben s a lelkek nagy birodalmában.

Mi az emberi szív általában? S mi az Istenember Szíve?

Összefoglalás: Az „Emberfiának” Szíve

A teremtett világ koronája

A nagy világgal, a mindenséggel, mely az eget és földet magába foglalja, ellentétben kis világnak nevezzük az embert. E kis világ még kisebb világot zár magába. Ez a legkisebb világ az emberi szív. Minél kisebb a térfogata, annál művészebb a szerkezete. Nemcsak kis világ az emberi szív, hanem egyúttal az egész mindenség koronája, Isten teremő kezének remekműve.

Szellemet és anyagot fűz egymásba csodálatos összhangban. Benne összpontosul minden, ami a teremtés nagy napján az Alkotó által létet kapott.

Fokozatról-fokozatra emelkedik fel az anyag mindig tökéletesebb, mindig művészebb alakban az élettelen kődarabtól fel az emberi testig. S a test középpontjában ott dobog a szív: az élet s erő forrása, az egész világmindenség gyújtópontja.

Belőle folyik a vér.

A természet hármasság nagy birodalma, az ásvány-, növény- és állatvilág lerőja adóját az embernek, a teremtés királyának, a föld fejedelmének, mert mind a három birodalom szolgáltatja az anyagot a vérhez, mely ereiben csörgedez. Ennek a csermelynek forrása pedig a szív, melynek lüktetésétől hajtva kiáramlik a test tagjaiba, életet ad s erőt szül.

De nemcsak az anyagnak van része az emberi szívben, a szellemvilág is képviselve van benne. Így lesz szívünk egész

személyiségünk képviselője. Ha valakinek jellemét meg akarjuk rajzolni, elég mondanunk: Nemes szíve van! Épp azért az emberi szív a legalkalmasabb arra, hogy a mindenható Isten előtt a mindenséget képviselje s odaadásával az egész világ nevében imádjá s szeresse Alkotóját.

De ha mégoly gazdag is a természet adományaiban, ha mégoly fényes is a kegyelem ékességében, azért minden teremtmény, minden szív mégis csak véges dicséretet mondhat a Teremtőnek, csak hebegő hanggal és gyermekajakkal zenghet a Végtelen nagyságáról. Egyedül csak az emberré lett örök Ige, Jézus Krisztus Szívében leli teljes örömét a mennyei Atya: „Ez az én szeretett Fiam, kiben nekem kedvem telt.” (Mt. 3, 17.)

Ebben a Szívben találkozik a Teremtő teremtményével. Itt van az az igazi éden, a valódi paradicsom, melyben az ember Isten legbizalmasabb társalgásának örvend, annak a meghitt közelségnek, mely után az emberi szív századokon át vágyódott. Ez után a bizalmas közelség, ez után a meghitt egyesülés után epedtek a pátriárák és próféták, ez után szomjúhozott minden nemzedék, amint a népek énekeiből, imáiból felénk hangzik a világ teremtésétől fogva.

Ebben a Szívben és ő általa emelkedik fel a teremtmény a Teremtő trónjára. Ebben a Szívben ölelik át az isteni karok az emberi „testvért” végtelenül boldogító szeretetben. Ebben a Szívben lesz eggyé a mérhetetlen nagyságú isteni Jegyes teremtet, véges arájával, az emberrel.

Ez a Szív a teremtetett világ csúcsa és koronája. Messze kimagaslik minden véges lény fölött, mint a hótakart alpesi orom a kisebb, erdővel borított magaslatok fölött. Benne együtt van minden, ami az anyagi világban kiváló. Benne tiszteli királyát a szellem világa. Benne lakozik az istenség egész teljessége. Azért minden szív királya és központja ez a Szív és „ő általa, ővele és őbenne jut a mindenható Atyának a Szentlélek egységében minden tisztelet és dicsőség örökkön-örökké”. (Misekánon.)

Legszentebb szív

Ez a Szív a Megváltó lelkével való legszorosabb kapcsolatot folytán az Istenember bensejének legnemesebb indulatait átérzte. Minden szálacskája, minden szemernyi része az Isten-nel való személyi egyesülés miatt végtelenül tiszteletreméltó. Megérdemli, hogy előtte a kerubok és szeráfok, a mennyei seregek és a föld fejedelmei térdet hajtsanak és kiáltsák: Szent, szent, szent!

E Szívet bűn nem érintette soha; soha hiba el nem homályosította fényét; soha a tökéletlenségnek még árnyéka sem borult rá. E feneketlen mélységű csendes óceán békéjét kevésbé szent indulat nem zavarta meg soha.

Tisztán ragyog e Szív, mint a nyugodt hegyi tó, melyet a hótakart bércek vizei táplálnak, melybe a sugaras napfény gyönyörű képét festi. E Szív valóban Isten háza, az Úr szentélye, a Magasságbeli szentségtartója!

Belőle sugárzik felénk az alázatosság legtökéletesebb fényében, benne ragyog az engedelmisség legtisztább világosságában, benne tündöklük a szelídség és az önzetlenség, benne ég a szeretet Isten és az emberek iránt.

Benne lakozik az erő és a bölcsesség, a fennkölt gondolkodás, az acélakarat, az igazságosság és a kitartás.

De e mellett mégis valóban emberi szív marad, mely úgy érez, mint mi, szenved és örvend, mint mi.

De Istenünk Szíve is. Mert őbenne rejlik a mindenható és világot alkotó Akarat. Benne nyugszik az Erő, mely a világ-gömbök millióit fenntartja pályájukon, amint az úr végtelenségén átszáguldoznak. Benne él a Hatalom, mely a gránit-láncok jégtakarta bérceinek támaszt nyújt, hogy a semmiségbe vissza ne essenek. Benne lakozik az Uralom, mely az angyalok karait kormányozza és a föld országait igazgatja, a hatalmasokat letaszítja székükről és az alázatosakat felmagasztalja. „Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön.” (Mt. 28, 8.)

Ebben a Szívben lakozik az isteni Bölcsesség, mely a legcsekélyebb férgecske testét oly csodálatosan megalkotta és egy-szersmind az ég törvényeit megszabta és a föld mélységeit át-

kutatta. Benne lakozik az örök Szépség, melynek képmására alkotott az Isten mindent, ami létezik; benne él az ősi Kép, az örök Modell, mely szerint festette a Végtelennek művészi keze a teremtés remekfestményét. „Ó, Isten bölcsességének és tudományának mélységes gazdagsága.” (Róm. 11, 33.)

E Szív mélyén találja fel végre minden teremtmény utolsó célját. Azért mozognak körülötte a szívek, mint a csillagok a sark körül, mint a bolygók a nap körül. Szeretet vagy gyűlölet ihleti őket, de körülötte kell mozogniuk mindnyájuknak. „Jézus Szíve, minden szív királya és központja, irgalmazz nekünk, és add, hogy mindig jobban szeressünk!”

Legszeretőbb szív

Azt szeretné legjobban ez a Szív, ha minden szívet végnélküli szeretetével kormányozhatna. Hisz azért csapnak belőle oly magasra a lángok, hogy az emberek szívét viszontszereztetre gerjesszék. Legnagyobb öröme abban telik, ha testvéreinek szíve szeretettel vonzódik hozzája. „Gyönyörűségem az emberek fiaival lenni.” (Péld. 8, 13.)

Azért is jött a világra, hogy az embereket emberi szeretettel szeresse és hogy az emberek viszont őt is mint testvérüket szeressék. „Felvette a szolga alakját, hasonló lett az emberekhez.” (Fil. 2, 7.)

Megható jelenet az, mikor az Úr születésének napján mise közben e szavakra: „Megtestesült a Szentlélektől, születék Szűz Máriától és emberré lett”, az áldozópap kíséretével együtt térdre borul, hogy az örök Atya Igéjét, mely testté lőn, legmélyebb alázattal imádja és Szíve felfoghatatlan szeretetének meghálálására viszontszeretetét fölajánlja.

Ez a mélységes szeretet, mely Jézus Szívében honol, valóban megérdemel minden viszontszeretetet. Ez a szeretet oly isteni és oly hatalmas, hogy Mátét a vámpadról az apostolok közé hívja, Pétert egy tekintettel az örvény mélységéből kiragadja, Magdolnát a bűn mocsarából kimenti, a haldokló latornak a mennyországot odaígéri, valamennyiüket szentekké teszi. Ez a szeretet oly emberi és oly gyengéd, hogy égő könyveket facsar ki Jézus szeméből, mikor barátja sírjánál imád-

kozik vagy mikor Dávid városának nagyságát szemléli és a jövőendő pusztulás napjaira gondol.

Ez a szeretet oly tág és oly nagy, hogy az egész világot magához öleli és senkit sem zár ki, aki hozzá közeledik.

Mit követelünk az igazi szeretettől? Megelégszünk-e oly szeretettel, mely csak üres szavakban és pusztá érzelmekben tetszeleg magának? Az igazi szeretet tettekben nyilvánul meg, odaadásban, áldozatokban.

Ha volt valaha tettekész szeretet, akkor ez az isten-emberi szeretet volt, mely Jézus Szívében égett. Szívének vérébe mártotta az Udvözítő tollát, mikor a keresztfére ráírta: „Nagyobb boldogság adni, mint kapni.” (Csel. 20, 35.)

Ez a szeretet hívta őt le királyi székéről e siralomvölgyébe. Ez üzte városból-városba, hegyen és völgyön át, a nyár hőségében és a téli fagyban, éhség és szomjúság közt, hogy az elveszett juhokat felkeresse és szeretett nyájához visszavezesse. Ez a szeretet facsarta ki ereiből a vért, mikor halálverejtek lepte el felséges ábrázatát, ez kötözte meg szabad és világot teremtő isteni kezeit, ez tette őt a nép selejtesévé és az emberek legutolsójává, ez feszítette föl keresztre, ez szúrta át Szívét a szégyen karóján. Ez a szeretet köti le oltárainkhoz maiglan, és onnét önti ki kegyelmeit és áldásait a nagy világra: bűnösöket megtérít, szenteket nevel, betegeket gyógyít, szomorúakat megvigasztal, fáradozókat megenyhít és felüdít. Nézzünk fel a keresztre, mely Jézus Szívének szeretetlángjai közt égne emelkedik és megértjük áldozatkész szeretetének egész nagyságát: „Jézus Szíve, a szeretet lángoló tűzhelye, könyörülj rajtunk!”⁶⁰

Ez a Szív a népek Tanítójának Szíve. Szeretete bőségéből szólottak a Mester ajkai. Ez a Szív az örök Főpapnak Szíve, aki a végtelen Istennek bemutatta a nagy engesztelő áldozatot. Ez a világ Megváltójának Szíve, aki a tátongó mélységet kitöltötte, mely a teremtményt Teremtőjétől, a gyermeket Atyjától elválasztotta. Szeretete megnyitotta a mennyország kapuját, benne mondhatjuk: „Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben.” Ez a Szív Közvetítőnknek a Szíve. A teremtés hegyének magas csúcsán székel, és a népek felzarándokolnak hozzá és Szívében helyezik el kéréseiket. Ezen a Szíven át jutnak el kéréseik a

Mindenható trónusáig, ezen a Szíven át ömlik rájuk a kegyelem árja, mely életet szül és örömet ad. Ez Jákob titokzatos lajtorjára, melyen az imádságok és kegyelmek fel s alá szállanak. „Jézus Szíve, az élet és szentség forrása, Jézus Szíve, minden vigasztalás kútfeje, könyörülj rajtunk!”

Legfélreismertebb szív

Oly hatalmas isteni és szerető emberi szív szemléleténél, amilyen Jézus istenemberi Szíve, méltán elvárhatnók, hogy a föld összes országai és birodalmai, fejedelmeikkel és királyaikkal élükön, imádvá arcra boruljanak és szívüket a viszontszeretet áldozataként bemutatassák, odaajándékozzák, az isteni Szívnek odaszenteljék. És ha mindent megtettek, amire képesek, hogy ezt a Szívet méltóképp magasztalják, mindez csak csekély dolog volna ennek a Szívnek felséges szeretetéhez képest.

De ki gondolná, hogy Jézus Szívét valamennyi szív között leginkább félreismerik, hogy az egész világon megtagadják és visszautasítják!

Ha valahol, itt lehet megvetett szeretetről szólni. A világ az a hűtlen és áruló Dalila, aki Izrael erős oroszlánját, a hős Sámson elárulta, őt, aki annyira szerette. Amint ölében szendereg, halálra adja át ellenségeinek kezébe.

Félreismerték ezt a Szívet, még mikor e földön dobogott a Megváltó keblében; félreismerték halála után; félreismerik a mai napig.

Hány ember van, aki ismeri? Hány, aki szereti? Hány, aki magát neki tökéletesen és föltétlenül átadja?

Pogányok és hitetlenek vetélkednek eretnekekkel és szakadárokkal, bűnös és lanyha katolikusokkal, hogy ezt a Szívet megsebezzék. Még a neki szentelt lelkek is töviskoszorút fonnak köréje.

Mi van Krisztus egész személyén, amit meg ne támadtak, meg ne gyaláztak volna? Mint Istent megtagadták és mint embert becsmérelték, szentségét és küldetését kétségbe vonták, akadtak olyanok, akik még létezését is a mondák világába utasították. Szűz anyját és szeretett tanítványait, apostolait és

ezek utódjait, földi helytartóját, csodáit és cselekedeteit, szenvedését és halálát, föltámadását és mennybemenetelét, Egyházát és tanításait, kegyelemteljes szentségeit megtámadták, szidalmazták, sárba tiporták. Még szeretetihlette szándékait is félremagyarázták.

Most ez a Szív magasztos dicsfényében és mérhetetlen boldogságában már nem szenved ugyan, de abban a rettenetes haláltusában az Olajfák hegyén, végtelen tudásában, egy egész világ fájdalmát érezte át és a benső szenvedés kelyhét fenékgig ürítette ki.

Hisz oly bőségesen munkálkodott és küzdött ez a Szív, hogy mindent, de mindent visszaszerezzen, ami elveszett, és mégis szeretett testvéreinek jelentékeny része örökre elkárhozik. Mennyire szeretne volna abban a borzalmas éjjeli jelenetben, mikor a küzdelem kiszorította belőle a vért, úgyhogy verejték alakjában jelent meg a Megváltó testén, mennyire szeretne volna akkor ez az isteni Szív, ha fáradozásának eredményét, az emberek háláját előreláthatta volna. Ez lett volna szenvedésében vigasza. De annyi lélekért hiába fáradozni, annyi szívtől hálátlanságot tapasztalni: ez volt szenvedése kelyhének legkeserűbb cseppje.

Ezt jelentik a tövisek, melyek oly fájdalmasan veszik körül Jézus Szívét, ezt a vértől áradó mély seb az Üdvözítő szent Szívének oldalán. Engesztelő viszontszeretetre, áldozatokra szólítanak fel bennünket, hogy jóvátegyük, amit vétettünk, eleget tegyünk azokért, akik bűnt bűnre halmoznak, tövist tövis után szúrnak az isteni Szívbe, mély sebet napról-napra szélesebbre szakítják.

*

Igy áll előttünk az isteni Szív megrendítő fenségében, elbájoló szépségében, lelkeket-szíveket, az emberiség nagyjait és kicsinyeit ellenállhatatlanul magához vonzó szeretetében, mélységesen megindító szenvedésében, fenségesen megrázó félreismertségében és egeket boldogító mennyei örömében. Ez a Szív a világegyetemnek és a lelkek birodalmának közép-pontja, a századok nagy jele, az emberi történések örök irányítója. Belőle árad ki s beléje tör vissza minden, ami van:

ő a forrás és a tenger, a gyökér és a fa csúcsa, az eredet és a végcél. „Ő előbb van mindennél, és minden őbenne áll fenn... mert úgy tetszett az Atyának, hogy őbenne lakozzék minden teljesség.” (Kol. 1, 17—19.)

Jegyzetek

¹ V. ö. Nilles, *De rationibus festorum Sacratissimi Cordis Jesu* etc. 1885. tom. I. p. 115. 350.

² *Vie et Oeuvres* II. p. 69.

³ *Vie et Oeuvres* II. p. 71.

⁴ Lásd: *Richstätter*, *Die Herz Jesu-Verehrung des deutschen Mittelalters*, 1924. S. 367.

⁵ *Vie et Oeuvres* 1915. II. p. 102.

⁶ Nilles I. p. 375. ss.

⁷ Lásd: *Bainvel*, *La dévotion au Sacré-Coeur de Jesus*, 1921. p. 111. — *Vermeersch*, *Die Verehrung des heiligsten Herzens Jesu* (német ford.) II. 1925. S. 88.

⁸ V. ö. *Bainvel* p. 119. ss. — *Bover*, *Paulus und das heiligste Herz Jesu*, Innsbruck, 1933. S. 13. (német ford.) 22 f. 40 ff. — *Baumann*, *So liebt der Herr* 1931. S. 23.

⁹ V. ö. *Richstätter*, *Das Herz des Welterlösers*, 1932. S. 49. — *Baumann*, *So liebt der Herr* 1931. S. 4 ff. S. 23.

¹⁰ Lásd: *Richstätter* u. o. S. 43—47.

¹¹ *Bainvel* p. 112. s.

¹² Már a középkorban is Jézus Szívét „a szeretet és fájdalom tengerének nevezték. V. ö. *Richstätter* u. o. S. 57. — Az Egyház által előírt Jézus Szíve-officium IV. lectio-ja értelmében már alig lehet kétséges, hogy a Jézus Szíve-tiszteletben az Alacoque Szent Margit előtti időket is tekintetbe kell venni.

¹³ V. ö. *Richstätter*, *Die Herz Jesu-Verehrung des deutschen Mittelalters*, 1924. S. 19. — *Biró S. J.*, *A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete*. 1933, T. k.

¹⁴ *Vie et Oeuvres* II. p. 554.

¹⁵ Lásd: *Wolkenberg*, *Colombière Kolos élete és lelki naplója*. 2. kiad. 1929. 256. k.

¹⁶ *Wolkenberg* 211. k.

¹⁷ U. o. 102.

¹⁸ *La dévotion au Sacré-Coeur*. (Mindjárt az elején.)

¹⁹ *De cultu Sacrosancti Cordis Dei*.

²⁰ *Vie et Oeuvres* II. p. 102. — Az Oltáriszentség előterbe lépését az újabb Jézus Szíve-tiszteletben nem utolsósorban a janzenista eretnokség fellépése indokolja és magyarázza. Lásd: *Richstätter*: *Das Herz des Welterlösers* S. 75 ff.

²¹ *Wolkenberg* 260. k.

²² *Vie et Oeuvres* II. p. 69.

²³ U. o. p. 71.

²⁴ U. o. p. 72., 102., 397.

²⁵ *Noldin*, *Linzer Quartalschrift*-ben 1921. 436. — V. ö. *Richstätter*, *Die Herz-Jesu-Verehrung des deutschen Mittelalters* 1924. S. 20.

²⁶ A Jézus Szíve-litániából lásd: *Lercher*, *Institutiones theologiae dogmaticae* III. 1934. p. 141. s., p. 147.

²⁷ Lásd: *Noldin*, Die Andacht zum heiligsten Herzen Jesu, Innsbruck 1923. S. 7, 80 ff. — *Lempl—Noldin*, Das Herz Jesu, Brixen 1909.

²⁸ A „szív” szó jelentéséről az irodalomban lásd többek közt: *Zádori*, A Jézus Szíve-ájtatosság, 1878, 405. k. — *Bainvel* p. 91. ss. — *Lempl—Noldin*, Das Herz Jesu, Brixen 1909. — A Jézus Szíve-tisztelet tárgya nem függ azonban a testi szív szerepének fiziológiai meghatározásától, amint jól megjegyzi *Bainvel* p. 174. s. „Ne feledjük, mondja, hogy a mi tiszteletünk közvetlen tapasztalatokon nyugszik, melyek időrendben megelőzik a tudományt.”

²⁹ Vibrantis hasta militis	Ferrumque dirae cuspidis
Peccata nostra dirigunt,	Mortale crimen acuit.
³⁰ Te vulneratum caritas	Amoris invisibilis
Ictu patenti voluit,	Ut veneremur vulnera.

³¹ Jézus oldalának megnyitásáról lásd *P. Tromp* tanulmányát a „Gregorianum” folyóirat 1932. évfolyamában.

³² Az egyházi zsoltosma éjjelre eső része.

³³ *Nilles*, De rationibus I. p. 152.

³⁴ Régebbi officium 6. lectio.

³⁵ *Nilles* I. p. 345.

³⁶ Lásd *Donat*, Psychologia 1923 p. 269. — *Prohászka*, Élő vizek forrása 1927, 12. l. — *Bainvel* p. 172.

³⁷ V. ö. *Bainvel* p. 122. s.

³⁸ *Vie et Oeuvres* II. p. 566. P. Croiset-hez írt levelében.

³⁹ *Bainvel* p. 172. ss.

⁴⁰ Lásd: *Bainvel* p. 105. s. — *Lercher*, Institutiones theologiae dogmaticae III. 1934. p. 142. s.

^{40/a} Quis non amantem redamet?	Et Corde in isto seligat
Quis non redemptus diligit,	Aeterna tabernacula?

⁴¹ Amor coegit te tuus	Ut novus Adam, redderes,
Mortale corpus sumere,	Quod vetus ille abstulerat.

⁴² Ille amor almus artifex	Errata patrum miserans
Terrae marisque et siderum,	Et nostra rumpens vincula.

⁴³ XIII. Kelemen, 1765.

⁴⁴ Erről az egész kérdésről lásd: *Bainvel* p. 142—156. — *Vermeersch* S. 37—108. — *Dander*, Herz Jesu Verehrung 1939. S. 16. f. — *Lercher* p. 146.

⁴⁵ V. ö. *Bainvel* p. 187 s., 104 s.

⁴⁶ V. ö. *Bover* S. 32.

⁴⁷ Élő vizek forrása, 1927. 12. l.

⁴⁸ *Baumann*, So liebt der Herr 1931. S. 7. f. S. 23. f.

⁴⁹ Jézus Szívét általában három létformában tisztelhetjük: mint szenvedő Szívet földi életében, mint megdicsőült Szívet a feltámadás után s a mennyi boldogságban, mint eucharisztikus Szívet az Oltári-szentségben. Az első két létformában különösen a régebbi Jézus Szíve-tisztelet tekintette a Szent Szívet, a szentségi létállapot pedig főleg Alacoque Szent Margit kinyilatkoztatásai után lépett előtérbe, a nélkül azonban, hogy a két másikról megfeledkeznénk. Az eucharisztikus létforma az, mely nekünk földi vándoroknak, kik a hit világában élünk, legjobban megfelel. De viszont a megdicsőült létmód az, mely örökké megmarad. — V. ö. *Richstätter*, Das Herz des Welt-erlösers S. 63 ff.

⁵⁰ Lásd: *Bainvel* p. 128. ss. — *Vermeersch*, Die Verehrung des hlst. Herzens Jesu (német ford.) II. 1925. S. 112—113.

⁵¹ A Jézus Szíve-litánia a szívről mondja ki mindazt, amit a szent iratok, Szent Pál, Szent János, sőt maga az Úr Jézus az ő sze-

II. RÉSZ:

A TISZTELET CÉLJA ÉS
GYAKORLÁSA

A Jézus Szíve-tisztelet célja

P. Croiset-hez írt levelében Alacoque Szent Margit így számol be az egyik kinyilatkoztatásról, melyben részesült: „Értésemre adta, hogy forró vágya az emberek szeretete után és az a kívánság, hogy letérítse őket a kárhozat útjáról, ahová a sátán seregestül hajtja, arra az elhatározásra indította, hogy kinyilatkoztassa Szívét az embereknek a szeretet, irgalom, kegyelem, megszentelés és üdvösség minden kincsével, mely benne van. Így azután egy Isten Szívének isteni kincseivel bőségesen és piacon meggazdagítja azokat, akik tőlük telhetőleg minden tiszteletet, szeretetet és dicsőséget megadnak és megszereznek neki.”

Ebben a kinyilatkoztatásban Krisztus Urunk a Szent Szív-tisztelet céljáról szól. Elsősorban arról a célról, mely őt személyesen arra indította, hogy Szívét kinyilatkoztassa a világnak (finis operantis). Ez a cél közvetlenül magának a kinyilatkoztatásnak indítéka, közvetve pedig a Szent Szív-tiszteletnek is célja; hiszen a Szent Szív-tisztelet által akarja az Udvözítő elérni azt, amit a kinyilatkoztatással magának célul kitűzött.

Engesztelő viszonzszeretet — a lelkek üdvözítése

Ez a cél pedig nem más, mint megnyerni az emberek szeretetét s őket letéríteni a kárhozat útjáról. Ez a két cél szoros összefüggésben áll egymással. Épp a szeretet, mellyel az emberek szentséges Szívét körülveszik, téríti le őket a kárhozat útjáról. Jézus szándékában ez a kettős cél egymásnak kölcsönösen alá van rendelve. Egyrészt ugyanis a végcél nem lehet más, mint az emberek üdvössége s ami ezzel együtt jár: a mennyei Atya dicsősége. Hiszen ez a megtestesülés célja maga: „Én azért jöttem, hogy életük legyen, és minél több

legyen." (Jn. 10, 10.) „Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, egyedül igaz Istent, és akit küldöttél, Jézus Krisztust." (Jn. 17, 3.) „Fiat fog szülni, — mondta az angyal Józsefnek — kit Jézusnak fogsz nevezni, mert ő szabadítja meg népét bűneitől." (Mt. 1, 21.) Ennek a végső célnak, a mennyei Atya dicsőségének s az emberek üdvösségének van alárendelve az Úr Jézus egész megváltói szeretete.

Viszont az ő Szívében az isteni szeretet s maga az Isten honol, a mindenség végcélja. S mint ember is ő az egész világ-egyetem közvetlen célja, mert a szentatyák szerint minden az Istenemberért van teremtvé. Azért az emberek üdvössége is őt dicsőíti. Az üdvözültek mind az ő koronáját ékesítik majd. Ebből a szempontból az iránta való szeretet mindenekfölött áll s csak a mennyei Atya dicsősége áll fölötte Szent Pál szava szerint: „Ti Krisztuséi vagytok, Krisztus meg az Istené." (1 Kor. 3, 23.) „Minden alája van vetve neki, kivéve azt, aki mindeneket alávetett neki. Midőn pedig minden alá lesz vetve neki, akkor a Fiú maga is aláveti magát annak, aki mindent alávetett neki, hogy az Isten legyen minden mindenekben." (1 Kor. 15, 27—28.)

A vágy az emberek szeretete után tehát Krisztusban egyértelmű Isten végtelen vágyával teremtményei szeretete után, mely saját isteni természetének szeretetéből fakad. Egyértelmű az Istenember vágyával az emberek szeretete után, mely őt az Atya akarata szerint mindenkép megilleti; hiszen az Istenember felismeri önmagában végtelen szeretetreméltóságát, mely az emberek viszonszeretetét követeli. Azért ez a vágy a szeretet után sem Istenben, sem Krisztusban nem önző vágy, hanem a dolog lényegéből s a lénységnek megfelelő értékeléséből fakad.

„Ha tudnád, mennyire szomjazom az emberek szeretetét, mondotta az Úr Alacoque Szent Margitnak, akkor nem kímélnél semmi fáradságot sem, hogy nekem ezt az örömet megszerezd... Égető vágy a szomjúságom az emberek szeretete után."⁴ De Saumaise anyának pedig ezeket írja a Szent: „Ő uralkodni fog ellenségei ellenére is, s uralma alá hajtja és birtokába veszi szíveinket; mert az a főcélja ezzel az áhítattal, hogy a lelkeket szeretetéhez térítse."⁵

Mégis ha Jézus Szívéről van szó, melynek, mint láttuk, jel-

lemző vonása a megváltói irgalmas szeretet irántunk, akkor a vágy az emberek szeretete után inkább alá van rendelve az embereket boldogítani akaró vágynak, mely Szívében ég. Így jelenik meg ez a vágy a többi kinyilatkoztatásban is.

„Isteni Szívem oly szenvedélyesen szereti az embereket, mondja Jézus az első nagy kinyilatkoztatásban, hogy forró szeretetének lángjait többé már nem tudja magába fojtani, hanem ki kell azokat árasztania, hogy meggazdagítsa őket drága kincseivel, melyeket előtted felfedek. Ezek minden üdvösséges és megszentelő kegyelmet tartalmaznak, mely szükséges arra, hogy őket a kárhozat örvényéből kirántsam.”

Ebben a kinyilatkoztatásban csak az embereket boldogítani akaró vágyról van szó. Ez a cél lebeg tehát elsősorban Jézus Szíve előtt. De viszont, mint már említettük, az emberek boldogságát s üdvösségét csak a szeretet Jézus iránt eszközölheti. Azért ég a vágy Jézus Szívében is oly erősen az emberek viszonszeretete után, s azért oly mély, oly metsző a fájdalma az emberek hálátlansága miatt. Ez a hang szólal meg a második és utolsó nagy kinyilatkoztatásban.

„Ez jobban fáj nekem, így panaszkodik Alacoque Szent Margitnak, mint minden egyéb, amit kínszenvedésem alatt elviseltem. Ha csak kissé viszonozták volna szeretetemet, kevésbe vettem volna mindazt, amit érettük elszenvedtem, és ha lehetne, szeretnék még többet tenni értük. De ők minden iparkodásomat, mellyel érdekükben fáradtam, hidegen és durván visszaütötték. Legalább te szerezd meg nekem azt az örömet, hogy képességed szerint kárpótolj hálátlanságukért.”

Ezekben az utolsó szavakban nyer kifejezést a cél, melyet Jézus az ő szent Szívének kinyilatkoztatásával el akar érni: az emberek engesztelő viszonszeretete. Ugyanezt mondja nekünk az utolsó kinyilatkoztatás is: „Kívánom tőled, hogy az Úrnap nyolcada utáni pénteket Szívem tiszteletére külön ünneppé avassák. A hívek járuljanak ezen a napon szentáldozáshoz és ünnepélyes megkövetéssel szerezzenek elégtételt Szívemnek mindazokért a méltatlanságokért, amelyekkel a kitett Oltári-szentségben illetnek.”

A Jézus Szíve-tisztelet célja tehát az Udvözítő szándékában az emberek üdvössége, lelki meggazdagítása, melyet azzal

akar elérni, hogy szívüket engesztelő szeretetben saját isteni Szívéhez vonzza: „Add nekem, fiam, szívedet.” (Péld. 23, 26.) A közvetlen cél tehát az engesztelő viszonzszeretet, a távolabbi a lelkek kegyelmi gazdagítása és üdvözítése a mennyei Atya dicsőségére. Magának a kinyilatkoztatásnak közvetlen célja pedig a Szent Szív szeretetének kiáradása, melyből az emberek lelki meggazdagítása s ezzel szívüknek viszonzszeretetre való lobbantása folyik.

De ha az Úrnak a Jézus Szíve-tisztelettel ez volt a szándéka, akkor szándékának elérésére minden bizonnyal alkalmas tárgyat állított lelkünk s áhítatunk elé. A Jézus Szíve-tiszteletnek alkalmasnak kell lennie arra, hogy a lelkeket gazdagítsa, az üdvösségre vezesse, bennük az engesztelő viszonzszeretetet Jézus iránt lángra lobbantsa. Erre alkalmassá pedig a tisztelet tárgya teszi. Azért a Jézus Szíve-tisztelet belső célját és rendeltetését (finis operis) a tisztelet tárgyról olvashatjuk le.

A Jézus Szíve-tisztelet tárgya, mint láttuk, nem egyéb, mint Jézus eleven istenemberi Szíve, testi s lelki benseje, mely minden erénynek, lelki gazdagságnak, egész benső életének, örömének, fájdalmanak, főleg szeretetének forrása és székhelye, s melynek jellemző vonása a megváltói irgalmas szeretet irántunk, melyet mi emberek sokszor hálátlanul megvetünk s félreismerünk.

Ebből a tárgyból önként folyik a tisztelet belső rendeltetése s célja.

A megváltói irgalmas, de félreismerő s hálátlansággal viszonzozott szeretet önként is viszonzszeretetet és engesztelést követel s ezt tűzi ki célul a Jézus Szíve-tisztelők elé. Ezt fejezi ki az ünnepi szentmise és zsoltosma oratója e szavakkal: „Isten, te nekünk Fiadnak vétkeink által megsebzett Szívében szeretetednek mérhetetlen kincseit kegyes irgalommal megnyitod: add, kérünk, hogy kegyeletünk s odaadásunk szolgálataival együtt neki méltó elégtételt is nyújtunk.”

Az engesztelő viszonzszeretet tehát a Jézus Szíve-tisztelet közvetlen benső célja és rendeltetése.

Követés, szent megpihenés Jézus Szívében

De ez a megváltói irgalmas szeretet eleven Szívre utal mint annak forrására és székhelyére, Szívre, mely magában foglalja a kegyelmi kincsek egész gazdagságát, az erények és szentség mérhetetlen tárházát, a vigasztalás és megbocsátás kimeríthetetlen forrását. Azért önként arra indít, hogy ebből a Szívből merítsük a kegyelem s üdvösség kincseit, hogy ennek a Szívnek szentségét és erényeit utánozzuk s benne lelkünk békességét, pihenőhelyét és védőbástyáját megtaláljuk.⁴

A Jézus Szíve-tisztelet további célja tehát a Szent Szív erényeinek követése, kegyelmi kincseinek, a megbocsátás és üdvösség kegyelmeinek elnyerése s lelkünk vigasza és megpihenése a Szent Szívben. Mindez a Jézus Szíve-tisztelet célja.

Szépen fejezik ezt ki az ünnepi oratóók Alacoque Szent Margit és Boldog Colombière ünnepén. Előbbiben kérjük, hogy az Úr Jézust „mindenben s mindenekfölött szeressük s Szívében maradandó lakásunk legyen”, utóbbiban pedig, hogy „szentséges Szíve erényeit magunkra öltjük és gerjedelmeitől felgyulladjunk”.

Összefoglalóan mondhatjuk, hogy a Jézus Szíve-tisztelet közvetlen célja a nagylelkű, áldozatos viszonzszeretet Jézus iránt, mely egyúttal engesztelő szeretetté lesz a megbántásokért, melyekkel a Szent Szívet illetik. De ezzel a szeretettel egybekapcsolódik Jézus Szíve erényeinek utánzása, a benső egyesülés a Szent Szívvel és mérhetetlen kincseivel való lelki meggazdagodásunk. Végső kihatásában pedig lelkünk üdvössége, szentsége s a mennyei Atya minél nagyobb dicsősége. Egyébként a Jézus Szíve-tiszteletnek másodlagos céljai a főcélból önként adódnak. A szeretet, mely a Szent Szív-áhitat főcélja, szükségkép magával hozza az engesztelő lelkületet, ha azokra a sérelmekre gondolunk, melyek szeretetünk tárgyát megsebzik. A szeretet továbbá, ha igazi, egyúttal tevékeny is és elsősorban a szeretett személy akaratát iparkodik teljesíteni s hozzá hasonló akar lenni. Ezért a szeretet követés nélkül nem lehet igazi szeretet. De a szeretet egyesülni is óhajt. Azért a Jézus Szíve-tisztelő belemélyed Jézus bensejébe s ott keresi nyugalma, pihenését. Kegyelmi kincseiben gyönyörködik s

azokat saját megszentelésére felhasználja, hogy így Jézust még jobban szerethesse. Bizalommal közeledik hozzá. Viszont a szeretet Jézus részéről is tevékeny, s azért lehetetlen, hogy Szíve kincseit fel ne tárná, lelkünket azokkal ne gazdagítaná s így szívünket még szorosabban magához ne vonná.

„Jézus isteni Szívének áhítatos kultusza, írja Prohászka, mint ragyogó csillag áll lelki világunk látóhatárán s az Úrnak nagy alakját, Krisztus fönséges, imádandó megváltói egyéniségét mélyen besugározza lelkünkbe. Ez az áhítat hangosan hirdeti: ‚Szeretett benneteket, hálát és viszontszeretetet akar tőletek.‘ Bevezet Jézus lelki világába, az isteni élet forrásához, az Evangélium szent patakjához. Magas szállású, átszellemült szeretettel akar bennünket betölteni, akarja, hogy félő tiszteletben imádjuk, engeszteljük, kegyelemért esedezzünk. Krisztus követésére küld és szívünkbe írja: aki az üdvösség útján akar járni, alkosson magának Isten Szívéhez hasonló szívet... *sursum corda!*... ‚Nem én élek, hanem Krisztus él bennem.‘ Az istenszív kultuszának ez az iránytűje, ez van a végtelen perspektíva végén mint ellenállhatatlan vonzóerő. Jézussá lenni... Jézussá lenni... dobogja minden emberszív, mely ebbe a végtelen portikuszba nézett.”¹⁵

A társadalom megújítása

Vannak azonban Alacoque Szent Margit írásaiban részek, melyek előttünk a Jézus Szíve-tiszteletnek még egy másik célját is felfedik. De Saumaise anyának 1678 júniusában a következőket írja a Szent: „Ez a szeretetreméltó Szív uralkodni fog a sátán ellenére is. De ezzel nem elégszik meg. Nagyobb szándékai is vannak. Ezeket csak az ő mindenhatósága tudja végrehajtani, mely mindent megtehet, amit akar. Azt hiszem ugyanis, ünnepélyes pompával óhajt a fejedelmek és királyok házába bevonulni, hogy ott annyira megtiszteljük, amennyire meggyalázták és megalázták szenvedésében, és akkora örömet találja abban, hogyha a föld hatalmasait maga előtt látja leborulva és megalázkodva, amennyi keserűséget érzett, mikor lábaik alá tiporva látta magát.”

A francia királynak, XIV. Lajosnak pedig üzeni, hogy Szent

Szívével „uralkodni akar palotájában, akarja, hogy zászlóira festesse, fegyvereire véssesse, hogy azokat minden ellensége fölött győzedelmesekké tegye“.⁶

Ebből látjuk, hogy Krisztus Szent Szívének tisztelete által nemcsak az egyént, hanem a társadalmat is meg akarja szentelni, nemcsak az egyes emberektől, hanem a közösségektől, a nemzetektől és államoktól is tiszteletet, hódolatot, szeretetet és odaadást vár, követeli Szent Szíve törvényeinek megtartását s a nyilvános életet is át akarja hatni Szent Szíve szellemével.

Ez a cél ugyan nem különbözik lényegben az előbb vázolttól, mert itt is vizsontszeretetről, engesztelésről, követésről, Szent Szíve kincseinek kiaknázásáról van szó. Csak két mózzanat domborul ki az idézett szavakból jobban: 1. Krisztus Urunk óhaja, hogy az egész emberi életet, nemcsak a magán-, hanem a közéletet is szellemével betöltse s a közületektől, az államoktól s fejedelmektől is tiszteletet, engesztelő szeretetet s hódolatot kapjon; — 2. Krisztus nemcsak égi, hanem földi javakat is ígér Szent Szíve tisztelőinek.

Mindez azonban azért van, hogy egyrészt a földi javak ígérésével, melyek természetesen nem állhatnak az égi javakkal ellentétben, a még kevésbbé lelki beállítottságú embereket is magához vonzza, másrészt a közéletnek Szent Szíve szellemével való áthatása által az egyesek üdvösségének is nagyobb biztosítékot nyújtson s Egyházának nagyobb hatóerőt biztosítson. Mindnyáján tudjuk ugyanis, mennyi függ attól, keresztény-e vagy sem a nyilvános élet, istenfélők-e vagy sem a fejedelmek és nagyok. Erről azonban bővebben akkor szólnunk, ha majd a Jézus Szíve-tisztelet jelentőségéről tárgyalunk. Itt csak azt akartuk megemlíteni, hogy a Jézus Szíve-tisztelet célja a társadalom megújítása is. Ezt a célt sokan szem elől tévesztik, amikor a Jézus Szíve-tiszteletet ismertetik vagy gyakorolják.

Szépen fejezi ki ezt a gondolatot a himnusz Krisztus Király ünnepén:⁷

Krisztus, békét szerző Király,
Igázd le a gőgöt s pokolt:
Hogy majd a tévelygő juhok
Megleljék mind az egy akolt!

A véres fán, a Golgotán
Ezért függött kitárt karod,
S a lándzsaéltől megszakadt
Izzó Szíved föltárad ott.

Ezért rejtéd két szín alá
Oltáron tested s véredet:
Átvert kebledből ontva le
Fiakra szent kegyelmedet.

(Ford.: Nagyfalusy L. S. J.)

Ez a nagy cél nem más, mint Jézus Szíve országának megteremtése s megalapozása a földön. Ezt szolgálja voltaképp az Imaapostolság nagyszerű intézménye. Erről írt egész kötetekben annak nagy apostola, P. Ramière. Erről nálunk a Szent Szív lánglelkű hirdetője, P. Biró. Ez volt az eucharisztikus és Krisztus Király-kongresszusok fő mozgató gondolata kezdettől fogva, ez az Unum-mozgalomnak is vezéreszméje: Jézus Szíve társadalmi királysága.

Belső gyakorlatok

A Jézus Szíve-tisztelet belső gyakorlatai általában

A tisztelet tárgyából és céljából folyik annak gyakorlata. A Jézus Szíve-tiszteletben az istenemberi Szív fő jellemző vonása a megváltói irgalmas szeretet. *A szeretetet csak viszontszeretettel lehet méltóképp tisztelni.* Azért a Jézus Szíve-tiszteletnek is jellegzetes gyakorlata, a tiszteletnek mintegy lelke nem lehet más, mint az Udvözítő szerető Szíve iránti odaadó, buzgó, gyengéd, áldozatos, nagylelkű viszontszeretet.

Ugyanez következik a tisztelet belső céljából is, melyről az előbbi fejezetben szóltunk. Ha a Jézus Szíve-tisztelet a Szent Szívet elsősorban mint megváltói irgalmas szeretettel szerető szívet állítja elénk, akkor az áhítat belső célja, melyre épp tárgyánál fogva alkalmas, nem lehet más, mint ennek a megváltói szeretetnek tisztelete. Ez tehát az áhítat természeténél fogva annak belső rendeltetése és célja. Ennek a célnak megfelel az áhítat jellegzetes gyakorlata is, mely azt minden más áhítattól megkülönbözteti. Ez pedig csak a viszontszeretet lehet; mert szeretetet, mint mondtuk, csak szeretettel lehet tisztelni.

De ugyanez következik Krisztus Urunk kifejezett óhajából

is, mely az emberek viszonszeretét tűzi ki Szent Szíve tiszteletének közvetlen céljául. „Forró vágya az emberek szeretete után, mondja Szent Margit, arra az elhatározásra indította, hogy Szívét az embereknek kinyilatkoztassa.”⁸

Az Udvozító Szent Szíve iránti viszonszeretet valóban megkülönbözteti a Jézus Szíve-tiszteletet minden más áhítattól. Semmiféle más áhítat sem állítja ugyanis elénk egyenesen a szeretetet mint az áhítat tárgyát;⁹ semmiféle más áhítat sem tűzi ki közvetlen céljául a viszonszeretetet.

Az Oltáriszentség tisztelete közvetlenül csak a szentségben rejlő Istenember imádandó fölségét állítja elénk. Csak ha Szent Szívére, szeretetére gondolunk, akkor látjuk ezt a szeretetet mintegy megtestesülve a szentségi színek alatt. — Jézus szent Sebeinek tisztelete közvetlenül csak az Úr szenvedését, megváltásának véres nagy titkát állítja szemünk elé. Csak ha Szívére, annak szeretetére gondolunk, akkor nyílik meg tekintetünk előtt a kilátás, mely a sebeken át végtelen irgalmát, hozzánk leereszkedő megváltói könyörületét tárja fel előttünk. Egyedül csak a Jézus Szíve-tisztelet, függetlenül minden mástól, a *szeretet* tisztelete s áhítata.

Ezt hangsúlyozzák lépten-nyomon Szent Margit szavai s az Úr szavai is Szent Margit írásaiban. „Ha csak kissé viszonozták volna szeretetemet, mondja az Úr, kevésbe vettem volna mindazt, amit érettük elszenvedtem.”¹⁰ Leveleiben Szent Margit állandóan Jézus szeretetére buzdít. Fölösleges erre nézve külön idézeteket ide írni, annyira közismert ez a tény.

A szeretet tulajdonságai

A viszonszeretet azonban, mely a Jézus Szíve-tisztelet jellegzetes gyakorlata, külön színezetben lép elénk.¹¹ Ez a szeretet nem közönséges, hanem *nagy és mély*. Meg akar felelni annak a mindent felemésztő, mély szeretetnek, mely az Udvozító Szívéből felénk árad. Az Énekek énekével mondja:

Mint a halál, erős a szerelem,
És a féltés mar, mint az alvilág,
Lángoló tűz az, emésztő elem.
Nem sodorják el sodró folyamok.

Nem olthatják el tengernyi vizek.
Elhamvadnak benn házak, vagyonok.
(Ford.: Székely László.)

Annak a szeretetnek s vágnak óhajt megfelelni, mely az Úr ajkairól megszólalt: „Tüzet jöttem bocsátani a földre; és mit akarok mást, mint hogy felgyulladjon?” (Lk. 12, 49.) Olyan szeretetre törekszik, mely a Szent Margitok, a Gertrudok, a Colombiére s a Szent Szív nagy tisztelői szívében lángolt.

Ez a szeretet *buzgó, áldozatos*. Nem szavakban nyilvánul meg egyedül, hanem tettekre tör, áldozatokkal ékeskedik. Ismét az Énekek énekével mondja: „Ha valaki háza egész vagyonát adja is a szerelemért, semmibe sem veszi azt.” (Én. 8, 7.) „A szeretet szárnyal, mondja Kempis, fut és örvendez... Mindenért mindent ad... nem tekinti az ajándékokat, hanem az ajándékozót keresi minden ajándék fölött. A szeretet gyakran nem ismer mértéket, hanem minden mértéken felül buzog. A szeretet nem ismer terhet, nem tekinti a fáradságot; többre vágyik, mint amennyit elbírn; nem törődik a lehetetlenséggel, mert azt hiszi, hogy neki minden szabad és lehetséges.” (Krisztus köv. 3, 5.)

Ez a szeretet *nagylelkű, kitartó*, Szent Pállal kérdi: „Ki szakít el minket Krisztus szeretetétől? nyomorúság vagy szorongatás? éhség, mezítelenség, veszedelem vagy üldözés vagy kard?” S vele adja meg a választ: „Biztos vagyok abban, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmak, sem jelenvalók, sem jövődők, sem erők, sem magasság, sem mélység, sem egyéb teremtmény el nem szakíthat minket az Istennek szeretetétől, amely Jézus Krisztusban, a mi Urunkban van.” (Róm. 8, 35. 38—39.)

De ez a szeretet egyúttal *gyengéd, baráti szeretet* is, mely tudja, hogy viszontszeretetre talál Jézus részéről. Megfelel annak a szeretetnek, mely az utolsó vacsora alkalmával a búcsúbeszédben Jézus ajkán megszólalt: „Már nem mondalak benneteket szolgálknak... hanem barátainknak mondtalak titeket, mert mindent, amit hallottam Atyámtól, tudtul adtam nektek.” (Jn. 15, 15.) Az Énekek éneke menyasszonyával vallja:

A kedvesem különb, mint ezerek.
Fehér is, piros is. Hollóhaján
S pálmás fején arany fej-ék rezeg.

Könnyes szeme csillog, mint a patak,
Mint tejben fürdő szép fehér galambok,
Melyek bő forrás partjain játszanak.

Kívánatos ő. Ajka csupa méz.
Barátnőim, ilyen a kedvesem,
Hogy lángra gyúl mindaz, ki rája néz.

(Ford. Székely László.)

De mindezek hallatára talán a csüggedés vesz erőt rajtunk, mert ki tudna a szentek szeretetével versenyezni? Ha a Jézus Szíve-tisztelet ily szeretetet követel, akkor — úgy véljük — jobb eleve lemondani róla, hogy Jézus Szíve-tisztelők legyünk. Akkor a gyengék, a gyarlók, akik hibáznak, a bűnösök eleve ki vannak zárva a Szent Szív tisztelői sorából. Pedig ő azt mondotta: „Nem jöttem az igazakat hívni, hanem a bűnösöket.” (Mt. 9, 13.) S szent tanítványa által megígérte, hogy a bűnösök Szívében az irgalom tengerére találhatnak: „Ez az isteni Szív ugyanis erősség és biztos menedékhely azok számára, akik hozzá folyamodnak, hogy kikerüljék az isteni igazságságot.”¹² „Tudják meg a bűnösök, mondotta egy választottjának napjainkban, hogy Szívem irgalma kimeríthetetlen. Tudják meg a hideg és közömbös lelkek, hogy Szívem tűz, mely gyullasztani akar, mert szeret. Tudják meg a jóakarató és jámbor lelkek, hogy Szívem a tökéletességre és mennyei boldogságra vezető biztos út.”¹³

Ez a szó megmond és megold mindent. A szeretet, melyre a Jézus Szíve-tisztelet ösztönöz, ugyan nem mindennapi, lagymatag, szűkkeblű szeretet, hanem nagy, áldozatos, lángoló s mindent felemésztő szeretet; de viszont ez csak a végcél, a hegycsúcs, mely felé a Szent Szívből kiáradó szeretetáramlat mindig új meg új kegyelmi ösztönzésekkel hajt és űz. Ez a szeretet nem engedi ugyan nyugodni, lanyhaságában megpihenni, bűnös voltában megtespedni a lelket, de számít az emberi gyarlósággal, ingatagságunkkal, a kísértésekkel. Jézus Szíve a legnagyobb szeretetre ösztönöz, de türelemmel vár is, amíg a lélek felövezi magát a hősök szeretetével. Jézus Szíve nagy pedagógus, aki a legmagasabb célokat tűzi ki tanítványa elé,

de azért fokozatról-fokozatra vezeti őt fel a szeretet magaslataira s számít a kisebb-nagyobb lecsúszásokkal, bukásokkal a szeretet szépséges, de meredek útján.

Csak egy dolgot zár ki a Szent Szív tisztelete s ez a megrogzott lanyhaság, mely *nem akar* a szeretet tüztől lángot fogni. Ez nyer kifejezést egy ismert Jézus Szíve-énekben:

Mely undorra kelt tégedet,
Vedd el a lanyhaságot,
Ó, önts belém új szellemet,
S nagy lelki buzgóságot!

De azért még a lanyhaság ellen is a leghatásosabb eszköz a Jézus Szíve-tisztelet. „A lanyhák buzgók lesznek”, ígéri szent tanítványa által az isteni Szív. Vagyis ez azt jelenti: a lanyha lelkek a tisztelet által vagy buzgók lesznek vagy elhagyják a tiszteletet. Mert Jézus Szíve tisztelete semmikép sem fér meg a tudatos lanyhasággal. Megfér a kisebb-nagyobb bukásokkal, ha megvan a lélekben a törekvés a jobb, a nagyobb szeretet felé, ha hibáival nem köt békét, hanem gyarló volta ellenére is napról-napra küzd ellenük. Megfér a szórványosan előforduló bünbeeséssel is, hacsak megvan az elszánt akarat a küzdelemre s megvan a bizalom a Szent Szív megbocsátó irgalmában. Hiszen épp erre vonatkozik az Úr ígérete, hogy a bünösök Szívében az irgalom forrására találhatnak. Csak egy dologgal nem fér meg a Jézus Szíve-tisztelet: a tudatos ellenállással a kegyelemmel szemben, a megrögzött bünösséggel, a megrögzött lanyhasággal. Jézus Szíve vagy megtéríti a bünöst vagy a bünös végleg elhagyja Jézus Szívét.

Lényeges vonásai

A viszontszeretet azonban, mely a Jézus Szíve-tisztelet első és legsajátosabb gyakorlata, nemcsak színezetben és fokozatilag különálló szeretet, hanem oly vonásokat is tüntet fel, melyek ezt a szeretetet benső természetében érintik s magából a tisztelet tárgyából fakadnak. A megváltói szeretet ugyanis, mely Jézus Szívét jellemzi, mint láttuk, tettekben megnyilvánuló, adakozó, áldozatos, szenvedő s az emberek által félreismert, megbántott és meggyalázott szeretet. Vannak

tehát ennek a szeretetnek oly benső vonásai, melyek Jézus lelkéből fakadnak: az adakozó, áldozatos, tettben és szenvedésben megnyilatkozó szeretet vonásai; s vannak oly külső vonásai, melyek az embereknek iránta tanúsított viselkedéséből erednek: a szeretet félreismerése, megvetése s meggyalázása.

Viszontszeretetünknek ezeket a vonásokat szükségképp tekintetbe kell vennie. Azért a Jézus Szíve-tiszteletet jellemző sajátos szeretet a mi részünkről szükségképp *hálás szeretet* lesz. A hála ennek a viszontszeretetnek virága, melyet Jézus szeretetének nagy tettei, azok szemlélése fakaszt szívünkben. Jézus szeretete könyörületes, irgalmas és megbocsátó: azért bizalomra gerjeszt. A *bizalom* viszontszeretetünknek másik virága, mely Jézus irgalmas jóságának szemléléséből fakad. Jézus Szíve általában az adakozó jóság s a kegyelmek forrása; azért viszontszeretetünk is hálás a nyert jótéteményekért s bizalomteljes a továbbra is remélhető kegyelmek miatt. Hála és bizalom tehát sajátos vonásai viszontszeretetünknek, s így maguk is a Szent Szív-tisztelet jellegzetes gyakorlataivá lesznek.

Az emberek hálátlansága által megsebzett Szív, a meg nem ismert, a félreismert, megvetett és meggyalázott szeretet pedig *engesztelésre*, a szeretet engesztelésére szólít fel minket. A viszontszeretetnek ez a vonása legjobban domborodik ki az Alacoque Szent Margit által hirdetett s az Egyház által jóváhagyott Jézus Szíve-tiszteletben. Lépten-nyomon találkozunk vele a Szent írásaiban, leveleiben. XI. Pius pápa pedig mint a Jézus Szíve-tisztelet legsajátosabb vonását emeli ki az engesztelő szeretetet.

De ez az engesztelő szeretet valóban a szeretet engesztelése. Nem minden engesztelés sajátos vonása a Jézus Szíve-tiszteletnek, hanem csak a szeretetből fakadó s magát a szeretetet megkövető engesztelés. Van engesztelés, mely az isteni igazságosságot követi meg. Van engesztelés, mely inkább a vezeklésben, mint a szerető részvétben nyilvánul meg. Ezek az engesztelési módok nem sajátos gyakorlatai a Jézus Szíve-tiszteletnek. Nem mintha a Jézus Szíve-tisztelők nem végeztek volna s nem végeznének külső vezekléseket is; de azokat egészen a szeretet hatja át, s a legfőbb engesztelési mód a Szent

Szív-tiszteletben a szerető együttérzés, az engesztelő áldozás, a szeretettől áthatott megkérlelés. Ezek a Jézus Szíve-tisztelet sajátos gyakorlatai. Az egész tiszteletet pedig az engesztelő szeretet szelleme lengi át mint annak lelke s éltető eleme.

De van a Jézus Szíve-tiszteletnek még egy gyakorlata, mely nem sajátos gyakorlata ugyan ennek a tiszteletnek, melyet azonban mégsem szabad elfelejtenünk. Ez az *imádás*. A Szent Szív isteni szív, „az isteni Igével állagilag egyesített szív”, „az örök Atya Fiának szíve”. Benne „lakozik az istenség egész teljessége”. Azért „végtelen fölségű” s imáadásra méltó Szív.

Jézus testi szíve s emberi lelke ugyan nem másképp imádatra méltó, mint emberségének bármely egyéb része vagy akár egész embersége is. De viszont van ok rá, hogy Szívét, mely egyúttal lelki bensejét is képviseli s magába foglalja, külön kiemeljük s imádó hódolattal, tisztelettel körülvegyük. Ez az ok épp a szívnek különös helye az emberben s az emberek felfogásában. Ezt fejtettük ki bőven, mikor a Szent Szív-tisztelet tárgyáról, az isteni Szív kiválóságairól szövegtünk.

Mivel Jézus egész embersége imádatra méltó, azért az imádás nem képezi a Szent Szív-tiszteletnek sajátos gyakorlatát, de mindenestre lényegesen hozzátartozik a Szent Szív-tisztelethez. Amint a belpoklos is, a vak is, amikor Jézushoz közeledett, legelőször imádta őt, úgy mi is, valahányszor az Üdvözítőhöz, tehát szentséges Szívéhez is közeledünk, elsősorban kell hogy őt imádjuk — személyét, de Szívét is. Hiszen amikor Szívét imádjuk, tiszteletünk végeredményben úgyis a személynek szól. De hozzájárul még, hogy a szív valamikép a személyiséget is magába zárja, amint azt szintén fentebb ki-fejtettük.

Vannak azonban Jézus Szívének az Isten Igéjével való személyi egyesülésen kívül más kiválóságai is, olyanok, melyek épp a szívnek sajátos kiválóságai: bölcsesége, szentsége, erényei. Ezek miatt nevezzük Jézus Szívét „minden dicséretre legméltóbb Szívnek”.

A dicséret tehát szintén gyakorlata a Jézus Szíve-tiszteletnek. Ez a dicséret azonban nem különbözik az imádás gyakorlatától, mert a dicséretnek, mellyel Istennek, Krisztusnak

tartozunk, nem lehet más, mint imádó tisztelet és dicséret. Vannak ugyan, akik az imádás mellett s annak alárendelve még külön tiszteletet (*hyperdulia*) említenek, mellyel Krisztus emberi természetének mint ilyennek adóznak; ez a felfogás azonban kevésbbé egyezik meg Jézus emberi természetének méltóságával, mely az Istennel való személyi egység miatt minden megszorítás nélkül egyszerűen végtelen. Azért a dicséretet az imádás mellett mint külön gyakorlatot nem kell megemlítenünk.

Egyébként maga a viszontszeretet is, mely a Jézus Szíve-tisztelet sajátos gyakorlata, szükségkép imádó szeretet, amint viszont az imádás is, mellyel a Szent Szívnek tartozunk, kell, hogy szeretetből fakadó imádás legyen. A hála, a bizalom, az engesztelés is mind az imádó hódolattal van egybekapcsolva: imádó hála, imádó bizalom s imádó engesztelés az, melyet Jézus Szívének adunk, annál is inkább, mert eléggé megalapozott vélemény szerint, maga az isteni szeretet is benne rejlik a Szent Szív-tisztelet tárgyában.

Viszont az imádás is, ha azt a Jézus Szíve-tiszteletben gyakoroljuk, kell, hogy mindig a hálával s bizalommal kapcsolódjék s az engesztelő szeretet szelleméből fakadjon. Csak így lesz az imádás gyakorlata igazi Jézus Szíve-tisztelet.

Ezekután mondhatjuk, hogy a Jézus Szíve-tiszteletnek főleg öt benső gyakorlata van: *az imádás, a viszontszeretet, a hála, az engesztelés és a bizalom*. Ezek a gyakorlatok magából a tisztelet tárgyából folynak. Ezek közt az imádás nem sajátos gyakorlata a Szent Szív-tiszteletnek, a többi azonban sajátos gyakorlata. Az imádást azért állítottuk első helyre, mert ha a teremtmény Teremtőjével találkozik, elsősorban imádásra kell meghajlítani térdét. Más szempontból azonban a szeretetet kell első helyre tennünk, mert egyrészt a szeretet erénye az erények közt az első, másrészt a szeretet a Szent Szív-tiszteletnek is legsajátosabb gyakorlata.

Mind az öt gyakorlatot szépen összefüggésbe hozhatjuk a három isteni erénnyel: a *hittel, reménnyel és szeretettel*. Az imádás ugyanis a hitből fakad, mely a Szent Szívben annak isteni mivoltát ismerteti velünk. A bizalom a reménnyel kapcsolatos. A viszontszeretet pedig, melynek a hála s az

engesztelés csak külön színezetet adnak, a szeretet erényével azonos.

Szó lehetne még más gyakorlatokról is, p. o. Jézus Szíve követéséről, a vele való benső egyesülésről, az érdekeiért való buzgóságról, a felebaráti szeretetről, mely Jézus Szíve szeretetéből szükségképp fakad. De ezek közül az előbbi három, amint azt a következőkben ki fogjuk fejteni, a Jézus Szíve-tiszteletnek nem annyira gyakorlatai, mint inkább módjai, fokozatai, melyekben magukban is az előbb említett öt gyakorlat benne rejlik. A felebaráti szeretet pedig nem vonatkozik közvetlenül Jézus Szívére mint tárgyra, hanem inkább a Jézus Szíve-tiszteletből mint forrásból ered és más-más szempontból a követéshez vagy a Jézus Szívével való egyesüléshez vagy az érdekeiért való buzgalomhoz fűződik s annak folyománya. Az engesztelésről azonban, melynek a Jézus Szíve-tiszteletben egészen különös szerep jut, részletesebben kell szólnunk.

Engesztelés

Az engesztelés némi tekintetben a Jézus Szíve-tisztelet legsajátosabb vonása. Amint láttuk, a Jézus Szíve-tisztelet első és leglényegesebb gyakorlata a viszontszeretet. S mint ilyen, előbbrevaló az engesztelésnél, annak lelke és alapja.^{13/a}

De viszont ez a szeretet azok közt a körülmények közt, melyek közt érvényesülnie, megnyilatkoznia kell, szükségképp engesztelő szeretet kell hogy legyen. Istennel szemben első kötelességünk az imádás; de ha megsértettük az isteni felséget p. o. káromlással vagy szentségtöréssel, akkor épp az imádás kötelessége kell hogy engesztelésre, megkérdelésre, vezeklésre indítson minket, s ez az engesztelés és vezeklés nem lesz akármilyen, hanem olyan, mely a megsértett isteni felségnek megfelelő, vagyis imádó engesztelés és engesztelő imádás. Hasonlóképp a Jézus Szíve-tiszteletben első feladatunk a viszontszeretet; de ha a Szent Szívet az emberek bűneitől megsebezve, saját bűneink miatt vérezni látjuk, akkor szeretetünk szükségképp engesztelő szeretetté vagy szeretettől áthatott engeszteléssé lesz. S ezt a vonást nem lehet már a szeretettől elkülöníteni. Nem akármilyen szeretet az, melyet a Szent

Szív tőlünk elvár, hanem olyan szeretet, mely a megsebzett megváltói szeretetnek megfelel. Ilyen értelemben mondhatjuk, hogy az engesztelés a Jézus Szíve-tisztelet legsajátosabb vonása.

Nemcsak engesztelnünk kell a Szent Szívet: imádnunk kell azt, dicsérnünk, magasztalnunk, tisztelnünk, hálával és bizalommal kell neki adóznunk, elsősorban pedig szeretnünk kell s vele szeretetben egyesülnünk s érdekeit a magunkévá tennünk, apostolaivá kell lennünk. De mindezt át kell hatnia a tudatnak, hogy ezt a nagy, dicsőséges, szerető isteni Szívet az emberek nem ismerik, nem szeretik, megvetik s meggyalázzák, s hogy mi is bűneink által megsebzéséhez hozzájárultunk. Ez pedig imádásunkat, dicséretünket, magasztalásunkat, hálánkat, bizalmunkat, szeretetünket, követésünket, egyesülésünket, apostolságunkat szükségkép engesztelő imádássá, dicséretté, bizalomná s szeretetté teszi, követésünk szükségkép megkövetés lesz azokért, akik őt nem követik, egyesülésünk szükségkép a kárpótlás jellegét ölti magára azokért, akik róla nem akarnak tudni, apostolságunk szükségkép azt célozza, hogy a tőle megvont tiszteletért és szeretetért százannyi tisztelőt és szerető lelket szerezzünk neki. Egyszóval egész Jézus Szíve-tiszteletünk engesztelő tisztelet lesz.

Ilyennek mutatkozik be nekünk a Szent Szív-tisztelet Alacoque Szent Margitnál, még ha a tiszteletnek ez a jellege az előbbi századokban nem is domborodik ki annyira. Ilyennek mutatkozik be XI. Pius nagy körlevelében, melyben így szól a halhatatlan emlékű pápa: „Bizonyára kimagaslik és említésre méltó a Jézus Szíve-tisztelet egyéb sajátos gyakorlatai közt a felajánlás, mellyel mimagunkat s mindenünket mint Isten örök szeretetének ajándékait, Jézus isteni Szívének szenteljük. Azonban szükségkép még más kötelességünk is van Jézus szentséges Szíve iránt, s ez a tisztelettel áthatott elégtétel kötelessége, melyet engesztelésnek is nevezünk. Mert ha a felajánlásban első és fődolog, hogy a Teremtő szeretetének a teremtmény viszonszeretete megfeleljen, akkor a másik ebből szükségkép következik, hogy amikor a teremtetlen Szeretetet vagy anyag feledéssel vagy bűnnel megbántottuk, neki a bármi módon elkövetett sérelmekért elégtételt nyujtsunk. Ezt

a kötelességet a közönséges nyelvhasználatban engesztelésnek nevezzük. Bár mindkét dologra ugyanazok az okok ösztönöznek, mégis az igazságosság és szeretet erősebben követeli az elégtételt s engesztelést. Az igazságosság: hogy a vétkeink által Isten ellen elkövetett megbántás és a rend megsértése jóvátétessenek; a szeretet: hogy a szenvedő s gyalázatokkal elhalmozott Krisztussal együttérezzünk s neki gyarlóságunk mértéke szerint némi vigasztalást nyujtsunk.”¹⁴ Ugyanezt fejezi ki az Egyház ünnepi imádsága is, mikor azért könyörög, hogy szerető odaadásunk mellett a méltó elégtételtől se feledkezzünk meg.

Az engesztelés tehát a Jézus Szíve-tiszteletben egészen kiváló helyet foglal el. De lássuk, hogy

miért is kell voltaképp engesztelnünk,

vagyis mi az engesztelés oka és tárgya?

Alacoque Szent Margitnál így szól az Udvözítő: „Ha csak kissé viszonzták volna szeretetemet az emberek, kevésbe vettem volna mindazt, amit értük elszenvedtem, és ha lehetne, szeretnék még többet is tenni értük. De ők minden iparkodásomat, mellyel érdekükben fáradtam, hidegen és durván visszautasították. Legalább te szerezd meg nekem az örömet, hogy képességed szerint kárpótolj hálátlanságukért.” Az engesztelés tárgya az Úr Jézus szavai szerint az emberek hidegsége, részvétlensége s hálátlansága. Külön megemlíti még azt a fájdalmat, melyet Szíve érzett, mikor őt apostolai Getszemánikertjében haláltusájában magára hagyták. „E miatt kellett nekik szemrehányást tennem, mondja, hogy egy órát sem tudtak velem virrasztani.” S ezért kívánja a Szenttől, hogy csütörtökről péntekre virradó éjjel felkeljen s vele együtt átélje halálküzdelmének szenvedését.

Még kifejezettebben s részletesebben szól az utolsó, ú. n. nagy kinyilatkoztatás alkalmával: „Viszonzásul a legtöbb embertől csak hálátlanságot tapasztalok a tiszteletlenségekben, szentségtörésekben, hidegségben, megvetésben, mellyel engem a szeretet e szentségében illetnek. De a legjobban az fáj nekem, hogy még a nekem szentelt szívek is így bánnak velem.”

E szavakban ismét az emberek hálátlansága általában lép elénk mint az engesztelés tárgya, de főleg a bűnök, és pedig elsősorban az Oltáriszentség ellen elkövetett bűnök azok részéről leginkább, akik különös módon Istennek, Krisztusnak vannak szentelve.

XI. Pius pápa a külön e célra kiadott imádságban főleg a hitetlenséget s a keresztségi fogadalom lábbal taposását jelöli meg mint az engesztelés tárgyát. Azután részletekbe bocsátkozva így folytatja: „Jóvátenni akarjuk az életmód s az öltözködés fényűzését és szemérmertlenségét, a romlottság számtalan törvetését az ártatlanok lelkére, az ünnepnapok megszegését, a te nevedre és szentjeidre szórt szörnyű káromlásokat, földi helytartód és a papi rend gyalázását, magának az isteni szeretet szentségének mellőzését vagy hajmeresztő szentségtöréssel illetését, végül a nemzetek hivatalos bűneit, melyek az általad alapított Egyház jogaival s tanító hivatalával szembeszállnak.”

1. Mindent összefoglalva s csoportosítva, mondhatjuk tehát, hogy engesztelnünk kell mindenekelőtt az emberek érthetetlen *közömbösségéért*, mellyel Krisztussal és megváltó művével szemben állanak. Ha semmi egyéb bűn sem volna a világon, ez az elképesztő közömbösség egyedül elegendő, hogy a buzgó és szerető szívek minden engesztelő szeretetét és nagylelkűségét felkeltse.

Ha csak a nagyvárosok utcáin végigtekintünk vagy a nagyvállalatokban, a világgazdaság központjaiban sürgő-forgó tömegek lelkét szemügyre vesszük, vagy a szórakozás helyein kacagó s táncoló ezreket szemléljük, önként felvetődik lelkünkben a kérdés: él-e ezeknek az embereknek legtöbbszörében valami magasabb vágy és érdeklődés, mint a pénz, a gazdagság és az élvezet? S ha a gyárakban robotoló munkástömegeket nézzük, a gépek hidegszívű, komor tekintetű rabszolgáit, ismét felvetődik a kérdés: gondol-e ez a durva külső alatt rejtőző emberlélek másra, mint amit kezével meg tud fogni vagy gyomrával meg tud emészteni? S ha nem is akarunk világszemléletünkben pesszimiztikusan szélsőségesek vagy egyoldalúak lenni, mégis nyugodt megfontolás alapján állíthatjuk, hogy elképesztően nagy a közömbösek légióinak száma,

akiknek mindegy: karácsony vagy húsvét van-e ma, élt-e, meghalt-e Krisztus a világért, van-e nekünk valami közünk is hozzá, — akiknek lelkében nincs húr, mely a szeretet akkordjaira hangolva lenne vagy annak megszólalására maga is rezgésbe jönne. Számukra a kereszténység nem „jó hír”, üres az evangélium és nagyon is fölösleges dolog minden templom vagy istentisztelet. Ez a megrendítő közömbösség azzal szemben, aki az emberekért az égből leszállt és mindent feláldozott, a legnagyobb-lelkűbb és legmesszebbmenő engesztelésre szólít fel bennünket.

2. De sajnos, az emberiségnek nagyrésze nem marad meg a közömbösségnél. A közömbösség maga oly könnyen átcsap *ellenséges érzületbe*. Ez az ellenséges érzület valamikép mindenki-ben megvan, aki tudattal súlyosan vétkezik, és még inkább abban, aki tudatosan megmarad a vétekben. Főképp azonban abban, akit a vétek úgy elvakít, hogy Istenben, Krisztusban az erkölcsi világrend szentesítőjét szemlélve, gyűlölete tárgyává teszi őket s üldözi. Manapság az istengyűlölet sok helyt szervezett formában lép fel s a teremtmény szervezett harca Teremtője ellen megdöbbenő kórisméje korunknak.

3. Nem egyszer azonban jobban bánt minket jóbarátunk hűtlensége, mint ellenségünk gyűlölete. Sajnos, ezt tapasztalja Krisztus is. Az engesztelés harmadik tárgya tehát a sok neki szentelt lélek *lanyhasága s hűtlensége*. Gondolunk itt azokra, akik valamikor nagy kegyelmekben részesültek, de azokat eltékoztolták vagy felhasználatlanul hagyták. Gondolunk azokra, akiket szent ígéretek, fogadalmak, szentségi jegy, kiválasztás és hivatás köt Krisztushoz és nagyobb szeretetére kötelez, nagylelkűbb odaadásra, szent érdekközösségre, vele azonosult életre. Mily érzéketlenül, mily hanyagul fogadják olykor szívükbe, hordják kezükben, veszik ajkukra, nyelvükre azok, akiknek Krisztus különös módon lett osztályrészük és örökségük az életben. Mily kevés olykor a nagylelkűség, mily csekély az áldozatkészség, mily ingatag a hűség! Mindez engesztelést követel, engesztelésért kiált azokhoz, akik még tudnak szeretni és tudnak áldozatot hozni azért, akit szeretnek.

4. De van az engesztelésnek még két különös oka. Itt is

közömbösség, gyűlölet, lanyhaság mutatkozik, de két külön titokkal szemben, mely egészen egyedülálló módon érinti épp a szeretetet. Ez a két titok: a kenyér színe alá rejtőző és testvérünkben élő Krisztus — *a szeretet kettős titka*. Az *Oltárszentség* és a *felebarát* ellen elkövetett sérelmek különös engesztelést követelnek. Előbbire gyakran, utóbbira talán csak ritkán gondolunk. Nemcsak az bántja meg Krisztust, aki valószínű, hanem az is, aki titokzatos testét illeti sérelemmel.

Mily borzalmasak az utolsó évtizedek szentségtörései Oroszországban, Mexikóban, Spanyolországban! Lerombolt templomok, megszenteltetett szentélyek, szétvert szentségtartók és sárba tipott szentostyák. De mily borzasztó vétségek Krisztus élő templomai ellen is: lemészárolt papok, meggyalázott apácák, agyonkínzott hitvallók — harc és gyűlölet faj és faj, nemzet és nemzet, osztály és osztály, család és család, egyén és egyén közt. Bolsevizmus és rasszizmus, szocializmus és nacionalizmus, mindegyik a maga szélsőségében megtagadása a krisztusi egységnek és szeretetnek. Mindez engesztelésért kiált azokhoz, akik megértik a szeretet kettős titkát.

Mi az engesztelés igazi mivolta?

A latin szó, „*reparatio*” megmondja. „Reparálni”, helyrehozni kell azt, ami sérelmet szenvedett. Régi épületeket, művészi képeket „reparálunk”, restaurálunk; vagyont, ruhát, egészséget is „reparálunk”. Mikor a múlt század huszas éveiben a régi Szent Pál-bazilikát Rómában tűzvész pusztította el, az egész katolikus világ összeadott pénzéből sokkal fényesebben építették fel a keresztény ókor gyönyörű műemlékét, mintegy hamvaiból új létre támasztották fel. Ez a „*reparatio*”.

Nemcsak anyagi, művészi tárgyakon okozott károkat „reparálhatunk”, hanem személyeken ejtett sérelmeket is. Minél nagyobb valamely dolog értéke előttünk, annál jobban sietünk kijavítani, ha kárt szenvedett. Minél jobban szeretünk valakit, annál inkább iparkodunk a személyén ejtett sérelmeket jóvátenni.

A „*reparatio*” *három lelki mozzanatot* tételez fel.

1. *Első a részvétel és együttérzés*. Sajnáljuk a művészet

remekein okozott kárt, de még inkább a szeretett személyen ejtett sérelmet. Együttérzünk vele, részvéttel vagyunk iránta (*compassio*).

2. Ez a részvét arra ösztönöz, hogy az elszenvedett sérelmet *jóvátegyük*, a kárt helyrehozzuk (*compensatio*). De a nagy szeretet nem elégszik meg ezzel, hanem *tízszeresen, százszorosan* akarja jóvátenni azt, amit más elrontott, egy megbántásért ezerszeres szeretettel akar visszafizetni. Fényesebben építi fel a lerombolt templomot, sokszoros dicsőítésével feledteti el a megtagadott tiszteletadást (*zelus*).

3. Sőt az engesztelő szeretet odahat, hogy amennyire hatalmában áll, lehetetlenné tegye a jövőre nézve a sérelmet és megbántást. Mintegy a *saját testével fogja fel* a csapást, melyet mások az ő szeretett Istenére akarnak mérni, *pajzsként* veti magát közbe s áldozattá lesz, hogy a sérelmet elhárítsa attól, akit magánál is jobban szeret. Ez az engesztelő szeretet tetőfoka, mely részvétet, elégtételt, buzgalmat, áldozatot, ön-felajánlást, mindent magába foglal.

Hogyan kell engesztelnünk?

Az engesztelésnek három módja van: engesztelő cselekedetek, a tett engesztelése és az apostoli buzgalom.

1. *Engesztelő cselekedet* lehet minden cselekedet, mely vezeklő jelleggel bír s lemondással, önmegtagadással, szenvedéssel van összekötve. De mindebben nem a szenvedés, hanem a szeretet a fő. Ahol tehát megvan a szeretet, esetleg szenvedés nélkül is, ott az engesztelés éppoly nagy lehet, mert a legnagyobb engesztelő érték a szeretet. Hiszen szeretetlenséget csak szeretettel lehet jóvátenni. Ezért elsőrangú engesztelő cselekedet az engesztelő szentáldozás, melybe az ember mintegy lelkének minden szerető és engesztelő képességét beleönti. Ezért kívánja Urunk is szent Szíve tisztelőitől főleg az engesztelő szentáldozás gyakorlatát s ezért jutalmazza az elsőpénteki engesztelő áldozás kilenchavi gyakorlatát az ú. n. „nagyígérettel”. De ilyen engesztelő cselekedet a szeretetből fakadó megkérlő imádság is. Ilyen minden engesztelő ima, ájtatosság vagy bármely más erénygyakorlat, elsősorban pedig

a szentmiseáldozat. Erről bőven szól XI. Pius nagy körlevelében az engesztelésről.¹⁵ „Hatalmunk van, mennyei hatalmunk van itt a földön, ha szeretünk. Isten oltotta hatalmunk az árnyak, a szennyek, a gonoszságok ellen. Hatalmunk van a megtépett krisztusi testet lelkünk olajával behegeszteni, hatalmunk van könny- és vérpatakos arcát tisztaságunk fátyolával letörölni; hatalmunk van fájó sebeit édes örömmé csókolni, és Szívének bántódásaiból néki mennyei diadalt szőni egyedül azzal, hogy minden emberi bűnnel szembeszegezzük szeretetünk lélekmentő sugarait. Legyünk tiszták, és erősebbek leszünk a bűnnél, szeressünk s engesztelésünk erősebb lesz, mint a bántalom... Így a megváltásnak nemcsak passzív, hanem aktív részesei, Krisztus sorsának osztályosai leszünk a nagy engesztelő munkában, mely Istent lehozta közénk.”¹⁶

2. A leggyakorlatibb s egyúttal legbiztosabb engesztelési mód a *tett engesztelése*. Nem mindig áldozhatunk, nem mindig imádkozhatunk, nem végezhetünk mindig vezeklést. De a tett engesztelése sohasem lehetetlen.

Abban áll, hogy annál nagylelkűbben gyakoroljuk az erényeket, minél jobban bántják meg az emberek az ellentétes bűnökkel az isteni Felséget, az Üdvözítő legszeretőbb Szívét. Minél jobban káromolják mások Istennek szent nevét, annál hangosabban száll fel ajkunkról a magasztalás és hála szent imádsága. Minél erősebben üti fel fejét a hitetlenség, annál erősebben hiszünk mindenben, amit Isten nekünk Egyháza által kinyilatkoztat. Minél inkább tiporják lábbal mások a szeretet parancsát, annál nagylelkűbben, áldozatosabban, hősiebben akarjuk mi szeretni felebarátunkat. Minél jobban elmerül a világ az erkölcstelenség és tisztátalanság fertőjébe, annál fellebbre őrizzük meg mi lelkünket a tisztaság ragyogó fényében. Minél jobban lázadnak az emberek Isten parancsai ellen és rombolnak le minden tekintélyt, annál alázatosabban hajtjuk meg mi fejünket Isten parancsai előtt és vetjük alá magunkat Istenért minden tőle rendelt felsőbbségnek. Ez a tett engesztelése.¹⁷

Az engesztelésnek ezt a módját állandóan gyakorolhatjuk. Mert nincs az a perc, melyben Isten akaratát ne teljesíthetnők; ezáltal pedig állandóan engesztelünk azokért, akik azt nem

teljesítik. Még a helyes szórakozás, üdülés, táplálkozás és pihenés által is engesztelhetünk. Mert nemcsak az engesztel a mértéktelenség bűneiért, aki bőjtől, hanem az is, aki jószándékkal, mértékletességgel és hálaadással táplálja és tartja fenn testi erőit.

3. Az engesztelés harmadik módja az *apostoli buzgalom*, mellyel Isten és a Szent Szív ismeretét, tiszteletét, szeretetét, érdekeit mindenhol és mindenkor terjeszteni, előbbrevinni törekszünk. Ugyanis minél többen ismerik meg és szeretik Istent, Krisztust, annál nagyobb az elégtétel a megtagadott tiszteletért és szeretetért.

Maga a munka is kiváló engesztelési mód három oknál fogva. Először azért, mert a vele kapcsolatos fáradság miatt valóban engesztelő cselekedet; másodszor azért, mert az emberek restségével s tunyaságával, kötelességmulasztásával szemben igazán a tett engesztelése; harmadszor azért, mert maga a munka is apostoli lehet.

Hozzá kell még fűznünk, hogy az engesztelésnek bizalommal kell párosulnia, főleg akkor, amikor saját bűneinkért engesztelünk. „Meggbant, beismert, megbocsátott bűneinkért nyugtalanzkodni nagy hálátlanság volna az Úrral szemben. Annyi volna, mint vele igazán egyesülve nem lenni, mint a megváltás művét valóságosan át nem élni... A megtisztult lélek nem felejtí a bűnt, természetszerűen bánja, kifogyhatatlanul bánja, s az engesztelésben telhetetlen.” De ennek a „bánatnak nem szabad lélekbénító önkínzássá fajulnia, ez sérelmes volna Isten megbocsátó szeretetére nézve.”¹⁸

Az engesztelés szelleménél nem szabad figyelmen kívül hagyni XI. Pius megállapítását, hogy az engesztelés a megbontott erkölcsi világrend visszaállításával kapcsolatos. Az erkölcsi világrendnek ez a megbontása egyúttal sérelme az isteni szentségnek, igazságosságnak és szeretetnek, mely Jézus Szívében élénk lép. Az engesztelés így nemcsak a gyengéd részvét s együttérzés színezetét, hanem az igazság szent szeretetének, mely Jézus Szívében mintegy megismerésül, kiengesztelését ölti magára. Megrendítően fájdalmas és megrázó dolog, amikor az emberek a Szeretetet magát nem ismerik és megvetik. Az igazságtalanság szörnyű eltévelyedése és gonosz-

tette ez, amikor ezt a Szeretetet gyalázzák, mely az igazságosság teljes mértéke szerint követelheti a viszonzszeretetet. Ennek a sérelemnek, az isteni világrend személyes sérelmének jóvátétele, kiegyenlítése szolgálatában áll az engesztelés, mely a Jézus Szíve-tiszteletben lép elénk.

Az anyag megszentelése által a helyes használattal, a természetes eszközöknek természetfölötti célokra való beirányítása által alávetjük a világot Istennek, Krisztusnak, s ezzel engesztelünk, tettel engesztelünk a természet gögös kiszakításáért a természetfölötti világrendből, minden szabadelvűségért, minden természet- és fajimádatért, minden gépkultuszért s a tudomány és művészet minden bálványozásáért. Egyesülnünk kell mindazokkal, akik jobban szeretik és szolgálják az Istent, akik jobban imádkoznak, önfeladtabban cselekszenek, tisztábban élnek, tökéletesebben végzik mindennapi kötelességüket: munkát, pihenést, táplálkozást, üdülést, mint mi, hogy így ők velünk együtt engeszteljenek mulasztásainkért. Viszont egyesülnünk kell azokkal is, akik rosszabbul szolgálnak Istennek, mint mi, hogy mi engeszteljünk értük. Mindenekelőtt pedig a nagy Engesztelővel, Krisztus főpapi Szívével kell egyesülnünk, hogy általa, vele és benne az egész világegyetem nevében bemutassuk az örök Atyának nemcsak áldó és magasztaló, hanem engesztelő s megkövető áldozatunkat is a világ összes vétkeiért.²⁰

Ez a világegyetem nagy egysége, „unum“-a Jézus Szívében.

A Jézus Szíve-tisztelet három módja

A Jézus Szíve-tisztelet lényege a szeretet Jézus iránt.

Ez a szeretet, mint a szeretet általában s a vele kapcsolatos áhitat erénye, háromféle módon nyilvánulhat meg.

A szeretet mindenekelőtt arra törekszik, hogy annak akaratával megegyezzek, akit szeret. A baráti szeretet ugyanis a szívek és akaratok megegyezésében áll. Ebből a szeretetnek egy másik vonása következik: a szeretet mindig a szeretett személlyel való hasonlóságra törekszik. A barátság, mint mondják, hasonlóságot tételez fel vagy hasonlóságot teremti.

A jóbarátok vagy már hasonlók egymáshoz vagy hasonlókká lesznek. Mindez érvényesül a Jézus Szíve-tiszteletben is.

1. Követés

A viszontszeretet Jézus iránt elsősorban azt eredményezi, hogy mindenben ennek a legszentebb Szívnek *akarátát meg tesszük*. „Aki parancsaimat ismeri, mondja ő maga, és azokat megtartja, az szeret engem.” (Jn. 14, 21.) És folytatólag hozzáfűzi: „Ha valaki szeret engem, az én beszédemet megtartja.” (Jn. 14, 23.) A Jézus Szíve-tiszteletnek első módja tehát az, hogy Jézus akarátát teljesítsük. Az ő akarata pedig a mi lelki megszentelődésünk, az összes erények, főleg az isteni s felebaráti szeretet gyakorlásában: „Szeresd a te Uradat Istenedet teljes szivedből és teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legnagyobb és első parancsolat. A második pedig hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.” (Mt. 22, 37—39.) „Arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz.” (Jn. 13, 35.)

De hogyan lesz Jézus akarátának teljesítése, hogyan lesz az erények gyakorlása igazi Jézus Szíve-tisztelet? — Azáltal, hogy mindezt Jézus Szívére vonatkoztatjuk. A szeretet szent Szíve iránt lesz az indítóok, hogy akarátát teljesítsük, szent Szíve maga, mely minden erény mélysége s melyben a mennyei Atyának kedve telik, lesz a példakép, mely szerint lelkünket, szívünket alakítjuk: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.” (Mt. 11, 29.) Maga a Szent Szív mennyei Atyja szeretetétől lángol, az emberek iránti szeretet felemészti; azért leghőbb vágya, hogy mi is szeressük az Atyát és szeressük a lelkeket s e kettős szeretet által megszentelődjünk. Aki tehát a Szent Szívnek ezt a vágyát teljesíti s szívét e Szív szerint alakítja, az valóban szereti őt és a Szent Szív igazi tisztelője lesz.

Épp ezáltal valósul meg bennünk a szeretet másik vonása is: szívünk *hasonló lesz Jézus Szívéhez*. Szeretetünk Jézus Szíve iránt arra ösztönöz, hogy mindig hasonlóbbakká legyünk hozzá. Ez is az akaratok s szívek megegyezéséhez tartozik s így mindig szorosabbá fűződik a barátság, mely lelkünket

Jézus Szívéhez fűzi. „Minthogy a szeretet hasonlónak teszi azokat, akik szeretik egymást, ha szeretünk, alakítsuk életünket az ő mintája szerint”, mondja Alacoque Szent Margit.²⁰

2. Egyesülés

Van azonban a szerető léleknek még más törekvése is: a vágy, hogy szeretetének tárgyával egyesüljön.

Már maga a szívek s akaratok megegyezése is bizonyos fokú egyesülés, sőt minden igazi egyesülésnek létfeltétele s alapja. De minél nagyobb az akaratoknak s szíveknek ez a megegyezése s minél tökéletesebb a hasonlóság szív és szív között, annál hevesebben lép fel a vágy, hogy a szívek egymás közelében legyenek, egymással társalogjanak, egészen egymásba forrjanak, csak egy szív s egy élet legyenek. Ez a Jézus Szíve-tiszteletnek második módja: a Szent Szívvel való benső egyesülés, lelki egybeforrás.

A Jézus Szíve-tiszteletnek ezt a módját nevezik tulajdonképp általánosságban Jézus Szíve-tiszteletnek. Ha hitben s szeretetben a Szent Szívhez emeljük szívünket, ha azt különféle áhítatgyakorlatokkal tiszteljük, engeszteljük, ha benne bízunk, ha Szívébe mintegy visszavonulunk, abban lakást veszünk, hozzá könyörgünk: mindezt nevezzük leginkább Jézus Szíve-tiszteletnek. Mindezekkel a gyakorlatokkal egyszersmind egyesülünk is Jézus Szívével. A Jézus Szívével való egyesülés tehát a tisztelet második módja.

Ez az egyesülés feltételezi a Szent Szív követését, s csak akkor igazi, ha együtt jár Jézus Szíve követésével. Ellenkező esetben pusztá érzelmbeli áhítattá, sőt érzelmösséggé fajul el s már nem valódi egyesülés; mert az egyesülés az akaratok megegyezése nélkül lehetetlen.

Ha azonban az egyesülés a követéssel együtt halad s azon épül fel, akkor ez az áhítatnak s szeretetnek a pusztá követésénél magasabb fokát jelenti, amint az egyesülés útja általában a lelki haladásnak magasabb fokát jelenti, mint a megvilágosodás útja, mely az erények buzgó gyakorlásában áll. A Jézus Szíve-követés a lelki élet első két fokának felel meg: a lelki

megtisztulás és megvilágosodás útjának. A Jézus Szívével való egyesülés pedig az egyesülés útjának felel meg.

Szépen fejezik ki a Szent Szív-tisztelet e módjának lényegét Jézus szavai búcsúbeszédében: „Maradjatok énbennem és én tibennetek... Amint engem szeretett az Atya, én is szerettelek titeket. Maradjatok meg az én szeretetemben.” (Jn. 15, 4. 9.) Egyúttal rá is mutat, hogy mi ennek az egyesülésnek s benne-maradásnak feltétele és eszköze: „Ti már tiszták vagytok az ige által, melyet szólottam nektek... Ha parancsaimat meg fogjátok tartani, megmaradtok szeretetemben; valamint én is megtartottam Atyám parancsait, és az ő szeretetében maradtok.” (Jn. 13, 10.) A lelki megtisztulás és az erényekben való haladás Jézus és az Atya akarata szerint előfeltétele és biztosítója a vele való egyesülésnek.

3. Terjesztés

A szeretet azonban nem áll meg az egyesülésnél. Jobban mondva, nem áll meg az egyesülésnek ama módjánál, mely szeretetének tárgyában pusztán megpihen. Az egyesülés mindig *küldetést* is jelent. Az egyesülő szeretet hódító szeretetté lesz. Az egyesülő szeretet nemcsak élvezni akar, hanem a szeretett személy minden érdekét sajátjának tekinti, s azért ezekért az érdekekért, barátja dicsőségéért síkra száll. Azt akarja, hogy az egész világ megismerje, elismerje és szeresse azt, akit ő szeret. Ez az *apostoli* szeretet. A Jézus Szíve-tiszteletben ez a Szent Szív-tisztelet terjesztését, érdekeinek előmozdítását jelenti.

Ez az apostoli lelkület, mely a Szent Szív-tisztelet *terjesztésében* ölt testet, a legtökéletesebb egyesülésből, a teljes érdekközösségből s így a szeretet legmagasabb fokából ered. Ez a Jézus Szíve-tisztelet harmadik módja s egyúttal legmagasabb foka is.

Fokozatok

A Jézus Szíve-tisztelet e három módja ugyanis a tiszteletnek egyúttal három fokozatát is jelenti. Mert az egyesülés több a pusztá követésnél, a terjesztés pedig több a pusztá egyesülésnél. A szeretet nagyobb, ha másnak nemcsak akaratát meg-

tesszük, hanem vele mintegy eggyé leszünk, s még nagyobb, amikor nem elégszünk meg azzal, hogy mi magunk meg tesszük akarát s eggyé leszünk vele, hanem másokat is erre rábírnunk. Azért mondta az Úr Szent Péternek, miután ez megvallotta iránta való szeretetét: „Legeltesd az én bárányaimat, legeltesd az én juhaimat.” (Jn. 21, 15—17.) A szeretetnek legnagyobb jele a szeretett személy érdekeinek, szándékainak, terveinek, egész életprogrammjának minél teljesebb megvalósítása, előmozdítása. Azért az apostoli lelkület általában is az áhítat erényének s a szeretetnek legmagasabb foka. Ez jellemzi leginkább az igazi önzetlen szeretetet.

De ez a fokozat is csak akkor igazi, ha az előbbi kettőt feltételezi s azok kíséretében jár. Elsősorban ugyanis saját magunknak kell Jézus Szíve-tisztelőknak lennünk, őt követnünk, vele egyesülnünk. Csak azután lehetünk ennek a tisztelőnek hirdetői, terjesztői, apostolai.

Miért módok?

A Jézus Szíve-tiszteletnek ez a három módja, mint már mondtuk, nem annyira gyakorlatokat, mint inkább a tisztelet módozatait jelenti. Mind a három mód ugyanis nemcsak egy gyakorlatból, hanem a gyakorlatok egész sorozatából áll. Ez ugyan még nem volna elég ok erre a megkülönböztetésre, mert maga a szeretet, az engesztelés stb. szintén a külső gyakorlatoknak egész sokaságát foglalja magába; de a követés, az egyesülés és a tisztelet terjesztése magukat a fentemlített belső gyakorlatokat is magába zárja. Éspedig a követés mint indítékokat, az egyesülés mint alkotó elemeket, a terjesztés pedig egyrészt mint tárgyat, másrészt ugyancsak mint indítékokat foglalja azokat magába.

Miért követjük Jézus Szívét? — A hit mint imádandó példaképet és akaratot állítja eléink a Szent Szívet. A hálás és engesztelő viszonszeretet arra ösztönöz, hogy ezt az imádandó példaképet utánozzuk, ezt a legszentebb akaratot, mely minket annyira szeretett, értünk annyit tett, annyit szenvedett s melyet oly sokan megvetnek, minél hívebben teljesítsük. A bizalom pedig rámutat, hogy ez a követés a Szent Szív kegyel-

mével könnyű s hogy benne találjuk meg azt az erőt, mely minket a leghősiesebb erényekre is képessé tesz. Ime, így a Szent Szív-tiszteletnek mind az öt belső gyakorlata mint indíték benne rejlik a követésben. A követés tehát a Jézus Szív-tisztelet gyakorlásának egy módját jelenti.

Miben áll az egyesülés Jézus Szívével? — Abban, hogy imádó hittel, hálás és engesztelő viszontszeretettel s teljes bizalommal Jézus Szívéhez közeledünk, ezek által a benső gyakorlatok által vele mind bensőbben összeforrunk. A tisztelet öt belső gyakorlata tehát az egyesülésnek belső alkotó elemei és tényezői.

Miben áll a Szent Szív-tisztelet terjesztése? — Abban, hogy ennek a tiszteletnek gyakorlatát másokkal is megismertetjük. Az említett öt gyakorlat tehát a terjesztés tárgyát képezi. Viszont indítékát is; mert hiszen az imádó hit, a hálás és engesztelő szeretet ösztönöz minket a terjesztésre, a bizalom pedig Jézus Szíve kegyelme iránt erősít ebben a sokszor nehézségekkel járó és sikertelennek látszó munkában. A terjesztés tehát szintén magába foglalja a tisztelet öt belső gyakorlatát.

Jézus Szíve követése

A Jézus Szív-tisztelet ez első, alapvető, mondhatni leglényegesebb módjának gyökere és forrása az, hogy Krisztusban elsősorban bensejét, Szívét kell utánoznunk. Krisztusban is, amint a Szent Szív-tisztelet tárgyáról szólva hangsúlyoztuk, a Szív a legértékesebb dolog. Ez az erények, az egész benső élet, főleg a szeretet forrása. Itt találjuk mintegy összesítve az egész erkölcsi embert, az Istenembert. Minden külső tettének, tanításának, csodáinak, szenvedésének rúgója és forrása szentséges Szíve. Ez adja meg élete minden mozzanatának végső magyarázatát. Azért nevezhetjük valamikép a Szent Szív-tiszteletet a Krisztus-követés filozófiájának, mert ezáltal Krisztus követésében mindent végső okaira vezetünk vissza.

Az erény egyébként sem rejlik a külsőben. A külső cselekedeteket is jóknak vagy rosszaknak, erényeseknek vagy vétkeseknek nevezzük ugyan, de ez az elnevezés csak a bennük

rejlő, létet adó és irányító akarathból ered, mely a külső cselekedetnek mintegy lelke.

Azért kell Krisztus életének szemlélésénél s követésénél is a külső jelenségeken, szavakon s cselekedeteken át Jézus bensejébe, Szívébe belehatolnunk s abból szándékait, legbensőbb gondolatait, érzéseit, törekvéseit kiolvasnunk, hogy életét s tetteit megértsük. Ezt a szándékot, ezeket a legszentebb érzelmeket s törekvéseket kell elsősorban utánoznunk, mert ezek adják meg a mi cselekedeteinknek is elsősorban az értéküket.

A Jézus Szíve-tisztelet, mondja Richstätter, „arra tanít minket, hogy ne álljunk meg a mi Urunk külső életénél, hanem legbensőbb gondolatait s szándékait iparkodjunk megérteni, szeretni s utánozni”.^{20/a}

Ezért viszont a mi részünkről is a Krisztus-követésnek mindenekelőtt szívünket kell átalakítania. Mibennünk is a legértékesebb dolog erkölcsi bensőnk, szívünk. Nem hiába mondja a Szentírás:

Óvd a szívedet minden gonddal,
Mert az élet ebből fakad!

Péld. 4, 23.

S nem hiába int Krisztus Urunk maga, hogy „a jó ember az ő szívének jó kincséből jót hoz elő és a gonosz ember gonosz készletéből gonoszt hoz elő; mert — amint hozzáfűzi — a szív bőségéből szól a száj”. (Lk. 6, 45.) Krisztus követése tehát elsősorban bensőnk, szívünk átalakulását követeli tőlünk Krisztus bensejének, Szívének mintájára. „Nem másolni, nem külsőségekben aprózva megismételni, — írja Prohászka — hanem a lelki magatartást, a belső megindulásokat a lélek újrateremtő erejével a mi egyéni életünknek sajátjává tenni. Lehet, hogy életünk külsőleg semmiben sem hasonlít Krisztus életéhez, bensőleg mégis lehetünk egészen krisztusiak.”²¹

Ez az alapja a Jézus Szíve-követésnek.

De mi is voltakép a követés? Mi kell ahhoz, hogy mondassuk: követünk valakit? Nem elég csak ugyanazt tenni, amit más is tesz. Ez a tiszta véletlennek is lehet játéka, semmi esetre sem jelent azonban tudatos követést. A követéshez szükséges, hogy amit teszünk, másnak példájára tegyük, akiben

valamely jóságnak, erénynek mintáját szemléljük. De még ez sem a követésnek legigazibb, legtökéletesebb formája.

A tökéletes követéshez az is szükséges, hogy amit teszünk, azért tegyünk, hogy ezáltal hozzá mint eszményképhez hasonlókká legyünk. Lehet ugyanis valakit azért utánozni, mert utánzása által valamely eszményképhez hasonlóbbak leszünk; de azért ennek az eszményképnek megvalósulása nem maga az a személy, akit utánozunk. Így utánozzuk a szenteket, tanulunk tőlük, hogy Krisztushoz hasonlóbbak legyünk. A szentek valamiképp közelebb hozzák hozzánk, gyarlóságunkhoz Krisztusnak végtelenül magas eszményképét; de magát az eszményt nem bennük, hanem Krisztusban látjuk.

A tökéletes követés tehát az eszményt látja meg a kövendő személyben s ennek az eszménynek szeretetétől elragadtatva indul annak követésére. Krisztusban a szentség eszménye főleg Szívében lép eléink, s a szeretet, mellyel ehhez az eszményhez vonzódunk, Szívéhez vezet minket.

Ez a Jézus Szíve-követés másik alapja: a követés sugalmazója elsősorban a szeretet, mely Jézus Szívéhez hasonlókká akar tenni bennünket.

„A krisztusi tanítás a szívet formálja, mondja Prohászka, s azon keresztül mintáz kezét, testet, rendezi a magatartást, csoportosítja a tetteket, szervezi az életformákat, melyekben létünket pergetjük. Ez nem leketanulás, nem recitálás, ez élet. Nem elég templommá lennünk, bár azon kell kezdenünk. Végre azonban Krisztussá kell válnunk. Előbb lakóhelyek vagyunk, az istenség leereszkedésének alázatos kunyhói, de ez a kunyhó elevenedjen, isteni lakójára köntösként rátapadjon, minden vonalával testébe olvadjon, belenőjön, hogy így mennyei lakójában fölemésztődjön, benne megsemmisüljön. Ha beszáll hozzánk Krisztus, ne legyen más gondolatunk, mint az ő lélekjárása, ne legyen más szándékunk, mint az ő akarata, ne legyen más szívünk, mint az ő Szíve.”²² A Krisztus-követés végre is a Krisztussal való azonosuláshoz vezet, s ebben rejlik az összefüggés a Jézus Szíve-tisztelet két módja: a követés és az egyesülés között.

Ezt az összefüggést még jobban megvilágíthatjuk, ha megadjuk a választ a kérdésre: Mi teszi voltaképp a Krisztus-

követést Jézus Szíve-követéssé, s miben különbözik egymástól a kettő?

Krisztus követése és Jézus Szíve követése

Az erényes élet a Jézus Szíve-tisztelet alapja, de még nem maga a tisztelet. Jézus Szíve tiszteletéhez, amint az most az Egyházban virágzik, egészen meghatározott ájtatossági gyakorlatok tartoznak, melyeket maga az Úr előírt és Szíve tisztelőitől követel.

De eltekintve ettől, maga Krisztus követése sem födi teljesen azt, amit Jézus Szíve követésének nevezünk. Ezt annál is inkább kell hangsúlyoznunk, mert azok, akik még most is bizonyos idegenkedéssel nézik a tiszteletet, mellyel Udvöztőlünk szentséges Szívének adózunk, akik az ú. n. „ájtatosságokat” nem kedvelik,³³ könnyen azt a következtetést vonnák le: Ha ez az ájtatosság lényegében nem más, mint Krisztus követése, minek akkor belevinni a „szívet”? És ha talán szavakkal nem is merik kimondani, lelkükben a szív kultuszát csak bizonyos járuléknak tekintik, melyet némelyek úgy hozzábiggyesztenek az egyedüli igaz ájtatossághoz, mely a keresztény erények gyakorlásában áll s melynek példáját Krisztus adta nekünk. Minek Jézus Szívéről mondanom azt, amit Krisztusról is mondhatok? Minek vegyem a részt, ahol rendelkezésemre áll az egész?

Előfordul ugyan, hogy olyant is mondanak Jézus Szívéről, amit igazán csak az egész Krisztusról lehet kimondani — ez hiba. De másrészt az is igaz, hogy Jézus Szívének fogalma hozzáad valamit Krisztus képéhez. És épp ez a valami az, ami Jézus Szíve követését is megkülönbözteti az egyszerű Krisztuskövetéstől.

Mi a különbség Krisztus követése és Jézus Szíve követése között? Miben áll Jézus Szívének követése? Első jellemző vonása az, hogy lelkünk az Udvözítő szent emberségének külsején át behatol istenemberi bensejébe, a külső események fátyolán keresztül betekint azok mélyebb magyarázatába, a szavak és cselekedetek forrását megnyitja, azoknak legbensőbb értelmét tárja fel, végső okát adja. Méltán nevezhetjük ebben

az értelemben Jézus Szíve tiszteletét krisztusi bölcsületnek.

De nem lehet-e az Udvözítő bensejébe behatolni a nélkül, hogy kifejezetten szívére gondoljunk? Lehet, de nem oly jól és nem is oly természetesen. Oly elvont dolog az, amit az ember bensejének nevezünk, hogy azt a közönséges keresztyének között a legtöbb meg sem érti; és ha megérti, nem gyakorol rá mélyebb benyomást. Ezt a szót azonban: „szív” mindenki megérti, és ha nem is képes elemezni, hogy mit ért rajta, mégis tudja. Ez a szó természeténél fogva vonzza az embert. Jól jellemzi a szív helyét az emberi természetben egy német író, mikor a szentek választott seregét így festi: A szentek azoknak a „szabad lelkeknek családja, kik nem a test ösztönéből, sem a férfiú akaratából, hanem Istentől születtek, kiknek életelvük és egész életük középpontja nem az anyagi világban vagy érzékeikben, sem a véges szellem birodalmában vagy fejükben, hanem igazán Istenben és szívéjükben van”. (Arnold Rademacher, *Das Seelenleben der Heiligen*, 187). A szív itt egyértelmű a szabad erkölcsi akarattal, melyet az érzelmi világ ugyan körülvesz, melynek azonban sem lényegét, sem legjelentőségtelesebb részét nem teszi ki. A „szív” az egész ember kicsinyben. Nem hiányzik ott semmi sem az ember lényegéből. Hiszen a szív nem valami elvont fogalom, hanem elsősorban testi szerv, melyet szerepe miatt az erkölcsi élet forrásának tekintünk fogalombővítés útján. Maga ez a szó: „szív”, már egyedül bensőnkbe irányítja tekintetünket. Krisztus követése az ő istenemberi bensejébe való elmélyedést ugyan semmiképen sem zárja ki, de Jézus Szíve követése ezt az elmélyedést kifejezetten célul tűzi ki és a legtermészetesebb módon eredményezi.²⁴

Jézus Szíve követésének e sajátosságával összefügg az a másik tulajdonsága, hogy általa saját szívéünk, legbensőbb életünk kiművelését, kultúráját célozzuk. Nem elégszünk meg ugyanis az erény külső mázával, hanem erkölcsi életünk forrását vesszük munka alá. Így Krisztus követése ennek az új elemnek bekapcsolásával nincs többé kitéve a külsőség veszélyének, erényünk nem áll pusztán finom modorból, de még pusztán külső ájtatossági vagy önmegtágadási gyakorlatokból sem, hanem „szellem és élet” lesz. Jézus Szívének követése

az igazi szív-kultúra, melyet korunk is joggal hangsúlyoz — sajnos, néha nem keresztény alapon — a merőben értelmi kultúrával szemben.

Jézus Szívének követése e szerint abban nyilvánul meg és különbözik az általános Krisztus-követéstől, hogy magát Krisztus Urunk Szívét állítjuk oda a jelzett értelemben lelkünk elé példaképül, mintául. Lelkünk egész hite és a hitből fakadó megismerése az isteni és emberi tökéletességek forrását és székhelyét szemléli benne, melyből az erények és külső szent cselekedetek végtelen láncolata veszi eredetét. Ezt az isten-emberi Szívet tekinti annak a kútfőnek, melyből az élet vize, az élet igéje, Krisztus tanítása fakadt. Ehhez a Szívhez hasonlóvá tenni saját szívünket példájának utánzása és tanításának hű betartása által: ez Jézus Szívének követése.

Ami azonban a lelki életnek ezt a törekvését még inkább teszi Jézus Szíve-tiszteletté, azok az indítóokok, melyek egész éltető szellemét, lelkét képezik. Krisztus benső követésére, az isteni példakép hű lemásolására saját szívünkben ugyanis az a benső hódolat ösztönöz, melyet a tudat fakaszt, hogy az isteni Szív részünkről minden odaadásra, imádásra, áldozatra méltó. Imádó odaadás, áldozatos szeretet, hála oly lelki működések, melyek szükségkép a szeretett személy szívére irányulnak. Ha Krisztust szeretjük, Szívét szeretjük. Mert mit szeretünk Krisztusban? Azt, ami benne szeretetreméltó: istenemberi tökéletességét, erényeit, gyöngéd könyörületét, mindenható jóságát, üdvözítő szeretetét mindazokkal a jótéteményekkel együtt, melyek ebből a szeretetből fakadtak. Mindennek pedig szentséges Szíve vagy székhelye, vagy legalább is forrása. Így ha Krisztust szeretjük, szükségkép Szívét szeretjük: ezt maga a szeretet hozza magával, mégha nem is akarnánk Jézus Szíve tisztelői lenni. Ez a Jézus Szíve-tiszteletnek mélységes dogmatikus alapja. Maga a tisztelet csak abban áll, hogy azt, ami a dolog természetében rejlik, nyíltan kifejezésre is juttassuk.

Ha még hozzá Jézus Szíve követését, vagyis példájának utánzását, tanításának betartását, a megváltással nekünk szerzett kegyelmek felhasználását az engesztelés szempontjából fogjuk fel, akkor lelki életünk leginkább ölti magára a Jézus

Szíve-kultusz jellegét: azért követjük Jézus Szívét, hogy neki örömet okozzunk, neki az emberek hálátlanságáért, hanyagságáért elégtételt nyujtsunk.

A követéshez azonban kegyelem szükséges. Itt egy új mozzanat lép fel, mely bennünket ismét Jézus Szívére utal. Minden kegyelem forrása Jézus Krisztus és Krisztusban az ő istenemberi Szíve. Ezt képletesen maga is megmutatta azáltal, hogy Szívét a kereszten megnyitotta számunkra. Jézus Szíve egyúttal menhely és kegyelemforrás. Mind a két szempont megbecsülhetetlenül fontos a lelki életben és Krisztus követésében. Mindkettő pedig a bizalom buzdulatát váltja ki lelkünkben.

Az imádó odaadás, a hálás és engesztelő szeretet, a bizalom, mellyel Jézus Szíve iránt viseltetünk, egybekötve az élő hittel, mely ezt a Szívet mint isteni példaképet állítja lelkünk elé, az evangéliumot mint ebből a Szívből fakadt élet könyvét tárja föl előttünk, mindez teszi, hogy Krisztus követése Jézus Szíve követésévé alakul át bennünk.

Jézus Szívének követése nem meríti ki ugyan az egész Jézus Szíve-tiszteletet, de annak egyik legjelentékenyebb és alapvető módozatát alkotja. Gyönyörű kifejezést nyer mindez Szent Pál szavaiban: „Meghajtom térdemet a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja előtt... Adja meg nektek dicsőségének gazdagsága szerint, hogy megerősödjete bennső emberré az ő Lelke által, hogy Krisztus a hit által szívetekben lakjék; s a szeretetben meggyökerezve és megalapozva legyetek... és megismerhessétek Krisztusnak szeretetét, mely meghaladja a megismerést, s beteljete az Istennek egész teljességével.” (Ef. 3, 14—19.) Azért lássuk:

Ki nekünk Krisztus,

akinek Szívét követnünk és utánoznunk kell?

Ki az Úr Jézus? — Az Isten Fia, az Istenember, Isten és ember. Egy személyben Isten is, meg ember is.

Mint Isten, egyenlő az Atyával. Ő a második isteni személy, az Atyának örökszép képmása. „Benne lakozik az istenségnek egész teljessége” (Kol. 2, 9.), az Atyának hatalma, min-

denhatósága, mindentudása végtelen tökéletességben: „Isten Istentől, világosság világosságtól, igaz Isten igaz Istentől, aki született, nem alkottatott, egylényegű az Atyával”, mondja a Credo. „Én és az Atya egy vagyunk.” (Jn. 10, 30.) Az Atyával együtt, akitől öröktől fogva és kezdet nélkül származik, forrása a Szentléleknek, aki szintén öröktől fogva és kezdet nélkül, mint az Atya és a Fiú szeretete, kiárad ebből az isteni forrásból. Ami csak nagy és magasztos Istenben, az mind megvan benne, mert ő „az örök világosság kisugárzása és Isten fölségének szeplőtelen tükre és jóságának képmása”. (Bölcs. 7, 26.)

De hogy közelebb legyen hozzánk, felvette emberi természetünket, mintegy lefordította isteni tulajdonságait emberi nyelvünkre, hogy jobban megértsük őt, és emberi alakban jelent meg közöttünk. Mint ember is az emberiség remeke: „Ékeesebb vagy te az emberek fiainál, kedvesség ömlik el ajkadon, azért áldott meg téged örökre az Isten.” (44. zsolt.)

A legtisztább Szűznek szüzi gyermeke, született király, próféta és főpap. „Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön.” (Mt. 28, 18.) Mint ember is minden erény és isteni adomány örökszép eszményképe. Benne megvan a megszentelő kegyelem egész teljességében, oly mértékben, hogy némileg végtelennek nevezhető. A megszentelő kegyelemmel együtt rászállottak a Szentlélek összes ajándékai és a természetfölötti erények egész bősége: „Rajta leszen az Úr lelke, a bölcsesség és az értelem lelke, a tanács és az erősség lelke, a tudás és a jámborság lelke, és eltölti őt az Úr félelmének lelke.” (Iz. 11, 2—3.) De az erkölcsi erények is a legnagyobb tökéletességben és összhangban tündökölnek emberi lelkében. Benne honol a bölcsesség, az okosság, a bátorság, a szeretet. Ő kiegyenlít magában minden ellentétet, a legnagyobb szent és egyúttal a legigazibb ember, semmi egyoldalúság, semmi merevség sincs benne, minden bája és kedvessége mellett maga a férfiaság és tisztaság, isteni méltóság ömlik el homlokán, áthatja egész személyiségét és megjelenését, és mégis ott látjuk tanítványainak lábainál, alázatos és mégis méltóságteljes, leereszkedő és mégsem közönséges.

Benne megvan a jövődőlés és a csodatétel hatalma oly

mértékben, mint egy szentben sem. Csodáit saját hatalmánál fogva cselekszi, nem mástól vette hatalmát. Ő a nagy törvényhozó és az örök bíró, akinek az Atya átadott minden ítéletet. (Jn. 5, 22.) És bár minden erény és adomány a legtokéletesebb összhangban van meg benne, mégis előtérbe lép megváltói irgalma és könyörületes szeretete. Ez adja meg neki egész egyéni jellegét. Testvérünk lett, a bűnt kivéve mindent megosztott velünk, az első csatasorban küzdött velünk, azért megérdemli minden bizalmunkat. Szíve az irgalom és az áldás forrása, a kegyelem és a szentség kútfeje.

Mily szent hatalommal vonzotta magához az embereket! Szíve mágnes volt, mely ellenállhatatlan erővel vonta magához az emberek szíveit. Igazak és bűnösök, felnőttek és gyermekek, tudósok és tudatlanok, mindnyájan érezték szeretetének vonzó erejét. Csak a megrögzött bűnösök, a felfuvalkodott, kevély farizeusok utasították vissza szeretetét.

Szeretetének hatása túlélte a halált, túlélte a századokat és a mai napig működik a Szentlélek által a lelkekben. Mit nem művelt ez a szeretet a szentek lelkében! Mit nem tettek ők, hogy kimutassák a bennük égő krisztusi szeretetet! „Az apostolok örvendezve távoztak a főtanácsból, mivel méltónak találtattak, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek.” (Csel. 15, 41.) Mily nagy szeretet nyilvánul meg ebben az egy szóban! Szent Pál szentül dicsekszik azzal, amit Krisztusért szenvedett. „Öt ízben kaptam egy híján negyven ütést. Háromszor szenvedtem megvesszőzést, egyszer megkövezést, háromszor hajótörést.” (2 Kor. 11, 24—25.) Mikor barátai vissza akarják tartani, hogy ne menjen Jeruzsálembe, mert ott láncok és börtön várnak rá, azt válaszolja: „Én kész vagyok az Úr Jézus nevéért nemcsak arra, hogy megköttöztessen, hanem meg is haljak Jeruzsálemben.” (Csel. 21, 13.)

Hasonlóképp éreztek, szóltak és cselekedtek a szentek mind. Avilai Szent Teréz még mint kisgyermek elhagyta az apai házat, mert hallotta, hogy a mórok országában vértanúságot lehet szenvedni Krisztusért. Mily szeretet lángolt már ebben a gyermekszívben Krisztusért! Szent Szaniszló 15 éves korában elhagyja a szülői házat, országokat bejár, második Hannibalként átlép az Alpokon Rómába, csakhogy Jézus hívását

kövesse és az ő katonája legyen. Alacoque Szent Margit kész lett volna tüzes parázson áthaladni, csakhogy a szentáldozásban Jézussal egyesüljön. Bouilloni Gottfried fejedelmi koronáját az Udvözítő sírjához teszi le, Heraklius császár leveti királyi díszét és így viszi Krisztus keresztjét, melyet az ellenség kezéből megmentett. Borgias Szent Ferenc, Szent Alajos, II. Károly Emmanuel fejedelmi székről, trónról és koronákról mondanak le, hogy Jézust kövessék szegénységben. Chantal Szent Franciska gyermekeinek teste fölött halad el, hogy életét a zárdában Krisztusnak szentelje.

„Hacsak arra a szeretetáradatra gondolunk, mondja Bertrand, mikor a feltámadás sírjáról ír, mely ebből a sziklából fakadt és az egész földet elárasztotta, akkor meghatottságunkban zokogva és imádva térdre borulunk. Igen, ő az, akinek képe itt a márványon pihen, szent és forró csókoktól lekoptatva, ő az, akit itt találunk. Soha senkit úgy nem szerettek, mint őt, soha senki sem tanított úgy szeretni, mint ő. Szegény piszkos lényeket láttam itt, akiknek arcába a szükség és a nyomor rút vonásokat vésett. Hirtelen természetfölötti fényben sugárzott arcuk, mikor a feltámadás sírját megpillanották. Ó, mily nagyszerű ez a krisztusi szeretet, mely fénysugárként behatol egy mondhatni állatias emberi lénybe s azt csodálatosan szellemi lénné változtatja, a homályos szemekbe, az érzékies kifejezésű ajkakra fénybemártott léleknek képét varázsolja.”

Egy szegény nyomorék gyermektől azt kérdezte egyszer egy pap: „Szereted-e Krisztust?” A szegény gyermek szeme felcsillant, és ezt válaszolta: „Hogyne szeretném, hiszen meghalt értem!”

Ez előtt a szeretet előtt Napoleon császár is csodálkozva állt meg és Krisztus isteni voltának legerősebb bizonyítékát látta abban. „Kell, hogy legyen valami Krisztusban, ami ezt a lángoló szeretetet, ezt a lelki szerelmet váltja ki a szentek és nagyok lelkéből. Nekem is bele kell hatolnom az ő lelkébe, bensejébe és meg kell ismernem, meg kell tapasztalnom ezt a megigéző varázserőt és hatásának alá kell vetnem lelkemet. Akkor könnyű lesz az ő követése az élet és a tökéletesség legmeredekebb utain is.”²⁵

Ez nekünk Krisztus, ez nekünk a Szent Szív, akit követünk, akit utánoznunk kell.

Miben kövessük Jézus Szívét?

De miben kövessük leginkább Jézus Szívét? Melyek azok a főerények, amelyek legközelebb állanak az isteni Szívhez, melyek ránézve, mondhatni, legjellemzőbbek, ha nála egyáltalán jellemző vonásokról emberi értelemben szó lehet.³⁰

Az ő országának alaptörvénye a kettős szeretet parancsa: „Szeresd a te Uradat Istenedet teljes szivedből és teljes lelkedből és teljes elmédből; szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.” (Mt. 22, 37, 39.) Jézus maga is ennek a két parancsolat megtartásának adta elsősorban példáját. Mindenekelőtt mennyei Atyja iránti szeretetének.

A mennyei Atya

Mily mély, mily odaadó, mily gyengéd és áldozatos ez a szeretet Jézus Szívében! Nem is csoda; hiszen ő az Atya egy-
szülött Fia, akit az Atya minden idők előtt saját isteni méhéből
nemzett. (V. ö.: 109. zsolt.) A Fiú egészen az Atyáé. Azért,
amikor a földön mint ember megjelent s emberi szívet vett fel,
ez az emberi szív is csak az Atyáért vert, csak az Atyáért élt,
csak az Atyáért áldozta fel magát. Létének első pillanatában,
mondhatni, mikor elsőt dobbant itt a földön, érzése mennyei
Atyja iránt már e szavakban tört kifejezésre:

Égő- s bűnért való áldozatot nem követelsz,
Ezért mondom: Im, eljövök!
A könyv élén az van írva felőlem,
Hogy akaratodat teljesítsem.
Ezt akarom, én Istenem,
Törvényed itt van szívemben.

Zsolt. 39, 7—9. V. ö.: Zsid. 10, 5—7.

Előtte áll egész földi élete. Megjelenik előtte a kereszttel mindazzal a fájdalommal és szenvedéssel, fáradtsággal és nélkülözéssel, mely azt megelőzi. S Jézus szívének egy akaratitényével, egy nagy igen-nel magára vállalja mindazt — az Atya iránti szeretetből: „Ime, eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.” (Zsid. 10, 9.)

Alighogy megszületett, édesanyja karján a jeruzsálemi templomba viteti magát, hogy ott mennyei Atyjának életbelépésekor tett felajánlását nyilvánosan is megújítsa. Hogy visszhangzottak akkor Szívében Simeon jövendőelő szavai: „Ime, tétetett ez sokak romlására és feltámadására Izraelben, és jelül, melynek ellene mondanak!” (Lk. 2, 34.) És Szívében megújítja igenjét: Ime, jövők, hogy megcselekedjem a te akaratodat.

Tizenkét éves korában felmegy Atyja házába, szülei tudta nélkül s azok fájdalmára ott marad, s mikor megtalálják és szent panaszszó hagyja el édesanyja ajkát a fájdalomért, melyet elmaradása nekik okozott, csak ez a szó csendül meg ajkán: „Nem tudtátok-e, hogy az én Atyám dolgaiban kell lennem?” (Lk. 2, 49.)

Nyilvános életében mindig újból visszhangzik a szó Szívében s hallatszik beszédében: „Az én eledelem az, hogy annak akaratát cselekedjem, ki engem küldött.” (Jn. 4, 34.) „Nem keresem a magam akaratát, hanem annak akaratát, ki engem küldött.” (Jn. 5, 30.) „Nem azért szállottam le mennyből, hogy a magam akaratát cselekedjem, hanem annak akaratát, ki engem küldött.” (Jn. 6, 38.) „Mindenkor azt cselekszem, ami előtte kedves.” (Jn. 8, 29.) Az Atya akarata, az Atya dicsősége áll szüntelen szeme előtt, ez mozgatja őt minden cselekedetében, ez irányítja minden lépését. „Nem keresem a magam dicsőségét — mondja. — Van, aki keresi és megitéli.” (Jn. 8, 50.)

Azért soha sincs egyedül, hanem az Atya mindig vele van, fáradsága, üldöztetései, az ellentmondások közepette is: „Nem vagyok egyedül, hanem én és aki engem küldött, az Atya.” (Jn. 8, 16.) „Aki engem küldött, velem van.” (Jn. 8, 29.) Tele van a Szíve az Atyával, azért nemcsak szüntelen ajkán hordozza nevét, hanem vele is társalog.

Korán reggel felkel s egy puszta helyre kimegy és imádkozik. (V. ö.: Mk. 1, 35.) Későn este felmegy a hegyre imádkozni s az egész éjtszakát az Atya imáadásában tölti. (V. ö.: Lk. 6, 12.) Fáradtan s éhesen, verejtékkal borítva ül le dél táján a kút mellett s várja azt a lelket, melyet mennyei Atyjának meg akar nyerni. Még ebédjéről is megfeledkezik, mert

csak mennyei Atyja szeretete s dicsősége tölti be Szívét. (V. ö.: Jn. 4, 6. kk.)

Azért szól nekünk is szüntelen mennyei Atyjáról, aki a mi atyánk is. Az ő dicsőítésére hívja fel figyelmünket: „Ügy világoskodjék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és dicsőítsék Atyátokat, ki mennyekben vagyon.” (Mt. 5, 16.) Felszólít, legyünk fiai a mennyei Atyának azáltal, hogy ellenségünket is szeretjük s üldözőinkért imádkozunk; mert a mennyei Atya is „fölkelti napját jókra és gonoszakra, s esőt ad az igazaknak és hamisaknak.” (Mt. 5, 45.) Az Atyát állítja elénk, mint minden tökéletesség képét s buzdít, hogy hozzá hasonlókká legyünk: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.” (Mt. 5, 48.) Szándékunk legyen tiszta, mondja, s csak az Atya dicsőségét keressük. Azért adjuk alamizsnánkat titokban, ajtót betéve imádkozunk, vidám arccal bőjtöljünk, mert Atyánk lát a rejtekben és megfizet nekünk. (V. ö.: Mt. 6, 4. 6. 17—18.)

Leggyönyörűbb példáját adja buzgóságának az Atya dicsőségéért, mikor így tanít meg minket imádkozni: „Miatyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a te neved; jöjjön el a te országod; legyen meg a te akaratod, miképen mennyben, azonképen a földön is.” (Mt. 6, 9—10.) Ez az imádság egészen mennyei Atyja dicsőségéért lángoló Szívéből fakadt.

Azért szól főpapi imádságában szenvedése előtt: „Atyám! Én téged megdicsőítettem a földön, a munkát elvégeztem, melyet rám bízál, hogy azt megtegyem.” (Jn. 17, 4.) „Megismertettem nevedet az emberekkel, kiket e világból nekem adtál... Szent Atyám, tartsd meg őket a te nevedben, kiket nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi.” (Jn. 17, 6. 11.)

Az Olajfák hegyén valóra váltja megtestesülése első pilanatában tett felajánlását. Szíve vérével írja alá a szent fogadkozást, melyet akkor tett. A kelyhet elfogadja Atyja kezéből, hogy fenéig kiürítse: „Atyám! ne az én akaratom legyen, hanem a tiéd.” (Lk. 22, 42.)

A kereszten is csak mennyei Atyjára gondol. Egy i pontot sem hagy el abból, amit az Atya számára elrendelt. Azért, „hogy beteljesedjék az Irás, mondá: Szomjúhozom!” (Jn. 19, 28.) Elhagyatottságában is hű marad Atyjához, soha meg nem vál-

tozó szeretettel, gyermeki panaszszóval fordul hozzá: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?!“ (Mt. 27, 46.) Meltán mondhatta befejezésül: „Beteljesedett!“ (Jn. 19, 39.) Mert elvégzett mindent, amit a mennyei Atya neki meghagyott. Haldokló Szívének utolsó sóhaja hangos kiáltásban tör elő lelkéből: „Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet.“ (Lk. 23, 46.)

Ez volt Jézus Szívének szeretete a mennyei Atya iránt életében. Ez a szeretet ég szüntelenül tovább az Oltáriszentségben, ahol naponként újból felajánlja magát az Atya dicsőségére s megszentelésére. Ez a szeretet lángol a megdicsőült isteni Szívben a mennyország boldogságában. Ez lángol tovább az évezredekén át a világ végéig s azontúl az egész örökkévalóságon át. Ennek a szeretetnek követését akarja, várja tőlünk is, szent Szíve követőitől elsősorban. Mert nem elég neki csak saját Szívével dicsőíteni, szeretni mennyei Atyját, hanem ezer s millió szívben, bennünk és általunk akarja szeretni s áldani, magasztalni s örök hálával dicsőíteni azt, akiért egyedül ég és él a Fiú keblében lüktető istenemberi Szív. „A világ-egyetem minden érzelmének Isten felé zengő akkordja, írja ismét Prohászka, legszebben, legteljesebben, legbensőségesebben hangzott fel Jézus Szívének magasztaló himnuszában. Ez a csodálatos emberlélek szüntelenül hallotta Istent. A tenger zúgása, a pusztá csendje, a mezők liliomának salamoni köntöse, az égi madarak szárnyarebbenése mind Atyját emlegette. Érezte az örök Szeretetet, azt az égből szüntelenül idenézö tekintetet, melybe éjtszakai imáiban belemélyedt. Ez a minden tengereknél túláradóbb Szív értette magába ölelni a minden-ség reszketését a mustármag induló növésetől a terebélyes fáig, a vetést ölelő földszemeknek hallgató munkájától a csillagok istenköszöntő daláig. Itt orgonázott a mélyhangú dicséret, énekelt a tisztacsengésű gyermekima. A pusztai éjtszakák s a hegyi tündöklések ily szimfóniáját még nem hallotta a föld.“²⁷

A felebarát

„A második pedig hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!“ (Mt. 22, 39.) A mennyei Atya szeretete után Jézus Szíve legjellemzőbb erénye a szeretet az emberek

íránt. Erre tanít tehát minket is legjobban. „Amint engem szeretett az Atya, mondja, én is szerettelek titeket.” (Jn. 15, 9.) De mivel az Atya szeretete forrása irántunk való szeretetének, azért viszont szeretete irántunk legyen forrása a mi szeretetünknek is egymás iránt: „Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket.” (Jn. 13, 34.) S hogy ez szent Szívének az isteni szeretet után első s főparancsa, sőt az isteni szeretet igazvoltának ismertetőjele, azért hozzáfűzi: „Arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz.” (Jn. 13, 35.) Jézus Szíve követésének alaptörvénye tehát a felebaráti szeretet parancsa.

Jézus nemcsak akaratát nyilvánította ki, hogy egymást szeressük, hanem a szeretetnek példáját is adta. Úgy szeressétek egymást mondja, amint én szerettelek titeket: szeressétek egymást azzal a nagy, mély, bensőséges, erős, megértő, gyengéd, tettekben megnyilatkozó, áldozatos, megbocsátó szeretettel, amellyel én szerettelek titeket. A megtestesülés, Betlehem, Egyiptom, Názáret, a puszta, a kenyérszaporítás, Jákob kútja, Máté a vámpadnál, a házasságtörő asszony, Magdolna, Naim, Betánia, Lázár feltámasztása, az utolsó vacsora, az elfogatás, Szent Péter, az ostromozás oszlopa, a koronázás, a kereszt, az Oltáriszentség, — mindez tanújele, bizonyosága, hogyan szeretett ő minket. Ehhez a szeretethez kell idomulnia a mi szeretetünknek is egymás iránt. Akkor leszünk igazán Jézus Szíve követői.

„Szelíd vagyok és alázatos szívű”

Amikor Jézus Szívét mint követendő példaképet állítjuk magunk elé, leginkább azok a szavak jutnak eszünkbe, melyeket ő maga mondott, hogy követésére buzdítson: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.” (Mt. 11, 29.) Nem mintha azt akarná, hogy csak szelidségében és alázatosságában utánozzák őt, de mindenesetre ezeket az erényeket, ezeket a vonásokat különösen ki akarta emelni, mikor Szívét példaképül állította elé.

S valóban, az alázat az Isten Fia képének egészen sajátos vonása. Ha a felebaráti szeretet Krisztus előtt némileg isme-

retlen fogalom volt, akkor ugyanazt állíthatjuk az alázatosságról is. Az Isten Fiának kellett leszállnia az égből s magát a földig megaláznia, hogy a föld porát, az embert alázatra tanítsa.

Az alázatosságnak, melyet az emberré lett Isten Fiában szemlélünk, végső forrása az Igének magának mondhatni „isteni alázatában” rejlik. A Szentháromságban ugyan igazi alázatról szó nem lehet, mert minden isteni Személy egyformán tökéletes és végtelen. De mégis igaz, hogy a Fiú mindent az Atyától kap öröktől fogva, s a Fiú ezt el is ismeri. Ezt az elismerést, hogy az Atyától származik s hogy az Atyából meríti istenségét, némikép az Ige alázatának lehetne nevezni. De mindenesetre ez az isteni elismerés végső alapja annak az alázatnak, mellyel az emberré lett Ige mennyei Atyjának hódol. Mint ember is Istennek természetszerinti Fia, egyszülötte, s azért nemcsak szeretetben, hanem teremtett emberi természeténél fogva végtelen alázattal és engedelmisséggel is adja oda magát isteni Szülőjének.

A megtestesülés továbbá magának az isteni Igének legmélyebb megalázkodása. Nem Betlehem, nem Názáret, nem a Golgota a legnagyobb bizonyítéka Isten leereszkedésének, hanem a megtestesülés titka maga. Ez a döntő lépés, mely a dicsőség királyát a földi ház lakójává tette. A többi mind már csak következmény vagy fokozat; de a döntő elhatározás a megtestesülés titkában rejlik. Azért mondja Szent Pál: „Ki-üresítette önmagát, felvette a szolga alakját... megalázta magát, engedelmes lett a halálig, és pedig a halálig a keresztfán.” (Fil. 2, 7—8.)

Az isteni Igének ez a megalázkodása és leereszkedése szemlélhető módon jelenik meg az emberré lett Ige emberi Szívében s azt egészen áthatja. Azért a megtestesülés után már nincs megállás a kereszt gyalázataig. A megtestesülést Betlehem követi a kivetetéssel és nyomorhoz hasonló szegénységgel. Betlehemet Egyiptom, Egyiptomot Názáret követi, ahol csak mint az „ács fia” szerepel, elrejtve egészen isteni fenségét. Következnek a nyilvános élet megaláztatásai, következik a „madarak és rókák” lakásainak nélkülözése, következik a lábmosás, az ítélszékek elé hurcoltatás, a gúny, a megostorozás,

a keresztt. Következik az Eucharisztia titokzatos megfosztottsága. Mindez kimondhatatlan leereszkedést, alázatot és engedelmességet lehel. „Engedelmes volt nekik” (Lk. 2, 51.) harminc éven át, mondja róla az evangélista; s engedelmes a világ végéig, hirdeti róla szüntelen az Eucharisztia. Jézus az ő Szívében az alázat és engedelmesség csodálatos képét adja nekünk.

De nem kevésbé csodálatos szelídsége. A szelídség sajátos vonása a Krisztus-arcnak, még sajátosabb vonása Krisztus Szívének. Róla mondja már századokkal előre a próféta szava által az örök Atya:

Ime, az én szolgám, akit támasztok,
Az én választottam, kiben kedvemet találok.
Reád adtam lelkemet,
Igazságot visz majd ő a nemzeteknek.
Nem kiált ő majd és nem lesz személyválogató,
Szava nem hallatszik az utcán;
A megtört nádszálat össze nem zúzza,
S a füstölő mécsbelet ki nem oltja.

Iz. 42, 1—3.

„Reá adtam lelkemet”, mondja az Isten. Tehát az Isten is szelíd. A szelídség mindig a legnagyobb erő jele, ha abban lép elének, aki az erő maga. Mily kicsinyes és szűklátókörű azoknak a „hősöknek” felfogása, akik az erőt a lecsapásban, a bosszúban látják! A villámokat szóró Isten nem nagyobb erejének megnyilatkozásában az ostorcsapások alatt s a kereszten szelíden megbocsátó Istennél. Az önszántából megkötözött mindenhatóság, a lefegyverzett igazságosság, a megvetett és meggyalázott szeretet mutatja be leginkább Isten nagyságát és erejét. Nem gyengeséget, hanem a legnagyobb erőt mutatja be nekünk Krisztus, amikor önmagáról mondja: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.” Ez a szelídség és alázat a mi erőnk és nagyságunk is az ő Szívének követésében.

„Aki nem hordozza keresztiét...”

Van Krisztusnak egy szava, mely első hallásra talán nem a Jézus Szíve-gondolatkörbe tartozónak tűnik fel. És mégis ettől a szótól teszi függővé Jézus az ő követését. „Ha valaki hozzám jön, mondja, és nem gyűlöli atyját és anyját, feleségét

és gyermekeit, fivéreit és nővéreit, sőt még önnön lelkét is, nem lehet az én tanítványom. És aki nem hordozza keresztségét és jön utánam, nem lehet nekem tanítványom . . . Ki le nem mond mindenről, amije van, nem lehet az én tanítványom.” (Lk. 14, 26—27. 33.)

Már Szent Gergely felveti a kérdést, hogyan lehetséges, hogy szüleinket s rokonainkat gyűlöljük, mikor még ellenségeinket is szeretnünk kell? (Hom. 37. in Evang.) Azonban a keleti szóhasználat és a helyes értelmezés megold minden nehézséget. Nem igazi gyűlöletről van itt szó, hanem a szeretet helyes rendezéséről, az alantabb álló szeretet alávétetéséről a magasabbrendű szeretetnek, a tiszta szeretet akadályainak leküzdéséről, szóval a helyes önlegyőzésről és önmehtagadásról.

Az önmehtagadás, a kereszti szeretete azonban első tekintetre a Jézus Szíve-tiszteleten kívül álló dolognak tűnhetné fel. Nem mintha az igazi Jézus Szíve-tisztelet önlegyőzés, alsórendű vágyaink mehtagadása nélkül lehetséges volna, de ezek mégsem látszanak a szereteten felépülő Jézus Szíve-tiszteletet jellemző, sajátos erényeknek. De a dolog másképp áll. Eltekintve attól, hogy az engesztelés egészen sajátos gyakorlata a Jézus Szíve-tiszteletnek, engesztelés pedig önlegyőzés, áldozat nélkül lehetetlen, hozzájárul még, hogy a Jézus Szíve-tiszteletet jellemző szeretet erős, tevékeny, áldozatos szeretet. Az áldozat, mint jól mondják az aszkétikus írók, az a fa, mely legjobban táplálja a szeretet tüzét. Minél jobban kibontakozunk magunkból, annál jobban közeledünk Istenhez. „Mindenki gondolja meg, — mondja lelkigyakorlatos könyvében Szent Ignác — hogy annyira fog előrehaladni az összes lelki dolgokban, amennyire kivetkőzik önszeretetéből, önakaratából és önértékéből.” Ez elsősorban a szeretetben való előhaladásra nézve áll. A Jézus Szíve-tiszteletet jellemző maximális szeretet tehát elsősorban az áldozatok olajából táplálkozik. Ezért kell Jézus Szívét áldozatos szeretetében, a kereszti szeretetében követnünk.

De épp ebben a nehéz feladatban áll mellettünk ennek az áhítatnak erősítő kegyelme, mely édessé s könnyűvé tesz mindent, ami természetünknek nehéz. Nem hiába vezeti be Jézus is felszólítását az ő követésére az ismert, egészen Szívének szeretetéből fakadó szavakkal: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik

elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüdítlek titeket." (Mt. 11, 28.) Felszólítását pedig, hogy igáját magunkra vegyük, alátámasztja a lelki béke s megnyugvás ígéretével: „mert — amint mondja — az én igám édes, és az én terhem könnyű". (Mt. 11, 29—30.)

Ugyanígy boldognak nevezi azokat, akik üldözést szenvednek őérette, boldognak nevezi a lelki szegényeket, a szelídeket, a szomorkodókat, mert mindezek bőséges jutalomban, lelki gazdagságban, túláradó vigasztalásban részesülnek. (Mt. 5, 3—12.) „Telve vagyok vigasztalással, érezte Szent Pál is, felette bőséges az én örömöm minden szorongatásunk mellett." (II Kor. 7, 4.) „Ha ezeket tudjátok, — mondja Krisztus maga — boldogok vagytok, ha megteszitek azokat." (Jn. 13, 17.)

Az ő követésének foka szerint leszünk boldogok. Mert ennek a követésnek is vannak fokai a halálos bűn kerülésétől kezdve a bocsánatos bűn, a tudatos, a félig tudatos, a majdnem tudatlanul elkövetett hibák kerülésén át fel egészen az erények buzgó, nagylelkű, sőt hősie és örömteljes gyakorlásáig, fel a kereszt szeretetéig, az alázatosság harmadik fokáig, mely a szeretetnek is csúcspontja. Ezek a Jézus Szíve-követés fokozatai.

Buzgalom

Még egy erény különösen jellemző Jézus Szívére nézve: a *buzgalom*. „A házadért való buzgóság megemészt engem", jegyezte fel a szeretett tanítvány isteni Mesteréről (Jn. 2, 17.), amikor a kufárokat a templomból kiűzte. Ez a buzgalom, mint ebben az esetben is, néha szigorra, szent haragra készíti a szívet. Jézus Szívét olykor ebben a vonatkozásban is követnünk kell. Leginkább azonban a lelkek iránti szeretet, az Atya iránti szeretet mindent megemésztő tüzeiben lángol fel ez a buzgalom: „Tüzet jöttem bocsátani a földre; és mit akarok mást, mint hogy már felgyulladjon?" (Lk. 12, 49.)

Eucharisztikus követés

Nem fejezhetjük be ezt a részt, mely Jézus Szíve követéséről szól, a nélkül, hogy a követésnek egy sajátos vonására még rá ne mutassunk. Ez a Szent Szív követése szentségi életében, Jézus eucharisztikus életének utánzása.

A Szent Szív-tisztelet egyik sajátos vonása ugyanis, amint azt már az áhítat tárgyánál kifejtettük, hogy Jézus Szívét különösen az Oltáriszentségben teszi tiszteletünk, szeretetünk tárgyává. Ez vonatkozik Jézus követésére is. Szent Szívének azok az erényei lépnek elénk különös nyomatékkal, melyeknek példáját főleg szentségi életében adja. Az eucharisztikus Krisztuskövetés egyik sajátossága a Jézus Szíve-tiszteletnek. Alacoque Szent Margit ennek a követésnek is apostola volt.

Szépen adja elő a Szent önéletrajzában Jézus szavaival azt az erős és mégis gyengéd szeretetet, melyet az Úr az ő Szent Szíve követésében tanítványaitól megkíván: „Tudd meg, — így szól Jézus választottjához — én szent Mester vagyok és a szentséget tanítom. Tiszta vagyok és nem tudom elviselni a legkisebb szennyfoltot sem. Azért a szív egyszerűségében kell cselekedned, egyenes, tiszta szándékkal, jelenlétemben. Nem tudom elviselni a legkisebb helytelenséget sem. Ha határtalan szeretetem rávett arra, hogy magam legyek mestered, magam oktassalak, magam képére s szándékaim szerint alakítsalak, akkor megtanítalak arra, hogy nem tudom elviselni a lanyha és gyáva lelkeket, s ha szelidségemben el is tűröm gyarlóságaidat, nem kisebb szigorúsággal és pontossággal fogom javítani s büntetni hűtlenségeidet.”²⁰

De hogy ez a nagy életszentség ne tegyen minket kislelkűvé, egyik levelében ezeket írja nővértársának, De la Barge nővérnek: „Mélyen meg vagyok arról győződve, hogy ha a mi Urunk segítségével kitart a jó vágyakban, melyeket ő ad, hogy szentséges Szívét szeresse és tisztelje, ő gondoskodni fog arról, hogy tökéletessé tegye, és pedig oly mértékben, amilyenben iránta való szeretetét bebizonyítja azáltal, hogy az erényekben a vele való hasonlóságra törekszik.”²⁰

Egyesülés Jézus Szívével

Rendkívüli és rendes egyesülés

A Jézus Szíve-tisztelet történetében nem egyszer találkozzunk az egyesülésnek oly formáival, melyeket *misztikusaknak*, *rendkívülieknek* nevezünk. Ilyen a szívek kicserélése, az érezhető bennlakás Jézus Szívében s viszont Jézus bennlakása

a mi szívünkben, a szeretetlángok, melyek Jézus Szívéből a miénkbe átcsapnak, a szívek megsebzése, továbbá látomások és közvetlen érzékelhető társalgás Krisztussal, szent Szívével. Mindez az egyesülésnek rendkívüli módjaihoz, az ú. n. misztikus egyesüléshez tartozik.

Ezt a módot látjuk majdnem kizárólag a Jézus Szíve-tisztelet kezdetén, amikor a tisztelet még nem terjedt el nagyobb néprétegek közt, hanem csak egyes választott lelkek kiváltsága volt. Minden ilyen áhítat s mozgalom kezdetén ugyanis Isten egyes lelkeket kiválaszt, akiknek rendkívüli kegyelmeket ad s akiknek közvetítésével másoknak juttatja ajándékait s a szélesebb rétegű mozgalmakat megindítja. Később azután az áhítat közkinccsé lesz, s habár akkor is lesznek mindig választott lelkek, akiket Isten nagyobb, kiválóbb kegyelmi adományokkal kitüntet, ez mégis már csak kivétel lesz, a nagy többség ellenben az áhítatot a rendes kegyelmi s aszkétikus élet keretein belül gyakorolja. Így van ez a Jézus Szíve-tiszteletben is.

A rendkívüli, misztikus egyesülés mellett van az egyesülésnek más, a *rendes aszkétikus* élet síkján mozgó módja is. Csak erről szólunk jelenleg, legalább is elsősorban és kifejezetten. Az egyesülésnek ez a módja a lelki életnek ú. n. egyesülési útjához tartozik s főleg a három isteni erény, a hit, remény és szeretet, továbbá az imádság s az Isten jelenlétében való járás gyakorlása által éled fel bennünk és tökéletesedik.

Az egyesülés Jézus Szívével is közvetlenül azáltal az öt benső gyakorlat által megy végbe, melyről fentebb szólottunk: a hitből fakadó imádás, a viszontszeretet, a hála, engesztelés és bizalom által. Mint említettük, ez az öt gyakorlat egészen természetesen fűződik a három isteni erény köré.

Az egyesülésnek általában, de főleg a Szent Szívvel való egyesülésnek voltaképeni lényege a szeretetben áll. Hiszen a szeretet a lelkek kapcsolója, egymáshoz fűzője. Mivel a Jézus Szíve-tisztelet legbensőbb mivolta a szeretet, azért bizonyos tekintetben az egész Jézus Szíve-tisztelet az egyesülés jegyében áll. Van azonban a szeretetnek oly foka, mely nemcsak indítóoka lelki életünknek, hanem mondhatni, önmaga lesz annak közvetlen megnyilatkozása; gyakorlása pedig a közvetlen cél, melyben lelki életünk kicsúcsosodik: a szeretetet

ezen a fokon önmagáért gyakoroljuk. A szeretetnek ezt a megnyilvánulását nevezzük leginkább egyesülésnek. Természetesen ennek az egyesülésnek is sokféle lépcsője van, kezdve a legegyszerűbb szeretet-aktusoktól, melyeket szórványosan gyakorolunk, fel egészen a Szent Szívvel való egyesült életnek tetőfokáig, ahol egész életünk már csak egy élet vele: „Élek én, de már nem én, hanem Krisztus él énbennem.” (Gal. 2, 20.)

Háromféle egyesülés

Habár a szeretet az egyesülésnek leglényegesebb, de azért mégsem egyedüli tényezője. Már a hit is egyesít, a remény is, az áhitatgyakorlatok is. Azért Jézus Szívével sem egyesülünk egyedül a szeretet, hanem a hitből fakadó imádás és bizalom által is. Mindez azonban a szeretet, és pedig a hálás engesztelő szeretet jegyében áll. A Szent Szívvel való egyesülés főleg háromféle színezetet ölthet magára: az egyesülés lehet bizalomteljes, engesztelő és örömteljes. Ezek közül az utolsó a legtisztább szeretet gyümölcse, amint Jézus életében is a megdicsőült élet a legmagasabb fok s a benne való részvétel a szeretet és egyesülés tetőfoka. Ez azonban a földi életben sohasem lehet az első két fok nélkül s azokból táplálkozik.

A *bizalomteljes* egyesülés Jézus Szívével maga is többféle lehet. Vannak lelkek, akiket még a bűn tudata nyom, de szívük egész odaadásával a Szent Szívben keresik menedéküket. Bizalommal s egyúttal engesztelve közelednek Jézus Szívéhez, s benne ütik fel lakásukat. Nemcsak megtérő, hanem már rég megtért s talán már a szentség magaslatára emelkedett bűnösök keresik így a bűneinkért átszűrt Szívben menedékhelyüket, lakásukat. Mások kísértésektől ostromolva menekülnek a Szent Szívbe, várként körülzárják magukat a Szent Szív oltalmával, a gyermek bizalmával rejtik el arcukat Jézus szerető keblében, hogy ne lássák, ami megijeszti vagy megzavarja lelküket. Mint akit a szédülés elfog, a földre veti magát s kezébe temeti arcát, úgy tesz a kísértéstől felzaklatott lélek is. Mindezek Jézus Szívét mint az irgalom s erő forrását, mint menedékhelyet s erős várat tekintik. Szent Tamás módjára a Szent Szív érintésénél meggyógyulnak s megerősödnek.

Ismét mások főleg a kegyelemforrást látják Jézus Szívében s ajkukat a Szent Szív nyílására teszik, hogy szent mohósággal igyanak az élet s szentség vizeiből. Végül mások szent pihenőhelyre találnak Jézus Szívében s Szent János példájára szent bizalommal keblére hajtják fejüket. Mindenki úgy, amint azt az isteni kegyelem s a Szent Szív vonzása szívének sugallja.

Az *engesztelő* egyesülésnek is többféle színezete lehet. Egyesek inkább saját bűneikért engesztelnek, mások — bár saját vétkeiket sem felejtik el — ezek mellett a világ bűneiért kérik az isteni Szívet, ismét mások belemerülnek szenvedései szemléletébe s vigasztaló angyalokként veszik körül a halállal tusakodó megváltói Szívet.

Ugyanígy az *örömteljes* egyesülés is sokféle változatban jelenik meg. Majd Jézus szívöröme a feltámadás után foglalkoztatja lelküket, majd országának terjedése a földön, majd öröme az igazak s szentek lelkében, majd dicsősége az égben s a szeretet, mellyel választottai a szeretet szentségében körülveszik.

Mindezek a Jézus Szívével való egyesülés különféle módjai. Lássunk erre nézve egy-két példát a Jézus Szíve-tisztelet történetéből.

A régi és a mai Jézus Szíve-tisztelet

Szent Gertrud lelke előtt, írja műveinek francia fordítója s kiadója, „majd mint valami kincstár tárul fel az isteni Szív, mely minden gazdagságot magába foglal; majd mint hárfa jelenik meg előtte, melyet a Szentlélek ujjá penget s melynek hangja a Szentháromságot s az egész mennyei udvart megörvendeztet. Majd ismét bőfolyású forrásként áll előtte, melynek vize enyhíti a tisztítótűzben szenvedő lelkek szomjúságát, kegyelmeivel erősíti a földön küzdőket és a gyönyörűség áradatával megrészegeti a mennyei Jeruzsálem választottait. Arany tömjézőként jelenik meg ismét, melyből annyiféle tömjénillat száll fel az ég felé, ahány emberfaj van, melyekért az Udvözítő a kereszthalált elszenvedte. Máskor mint oltárt látja a Szent Szívet, melyre a hívek áldozati ajándékaikat lerakják, melyen a választottak hódolatukat, az angyalok tiszteletüket

mutatják be s maga az örök Főpap föláldozza magát. Mint lámpát látja ég és föld közt felfüggesztve; mint kelyhet, melyből a szentek isznak, de nem az angyalok, bár ezek is élvezik édességét. A Szent Szívben fogamzott meg és nyert alakot az Úr imádsága, a Miatyánk... Ő pótol minden hiányt hódolatunkban, mellyel Istennek, a Szent Szűznek és a szenteknek tartozunk. Szolgánkká, zálogunkká lesz, hogy eleget tegyen minden kötelezettségünknek; csak benne kapják jócselekedeteink azt a tökéletességet és nemességet, melyek azokat az isteni Felség előtt kedvesekké teszik; csak rajta keresztül foly-
nak a földre a kegyelmek összes árai. Végre ez a Szív az az édes lakás, mely a lelkek számára megnyílik, mikor ezt a földi életet elhagyják, hogy őket az egész örökkévalóságon át ki-
mondhatatlan gyönyörűségben megtartsa”.¹⁰

„A dicsőség és örömek ez a sugárzása — mondja Bainvel — különbözteti meg javarészt azt a Jézus Szíve-tiszteletet, mely Gertrudban s Mechtildben lép elénk, attól a tisztelettől, mellyel Margit Máriánál találkozunk. Nem mintha az Úr Jézus utóbbinak sohasem jelent volna meg dicsőségében; de a viszontszeretetre nem találó szeretet gondolata, azé a szereteté, mely bár most nem szenved, mégis egykoron annyit szenvedett, majdnem állandóan sötét felhőként borul rá a paray-i látó égboltjára. Helftában ellenkezőleg, majdnem mindig örömtől és dicsőségtől ragyogó égbolt alatt állunk: itt a Szent Szív az ő szeretetében és dicsőségében mutatkozik be előttünk, látjuk, amint őt gyönyörűséggel telt lélekkel imádják. A Szent Szív-tisztelet itt mindenünnen a boldog szeretet örömét árasztja ki. Jól jegyezték meg a XIII. század művészetéről, hogy épp ennek a dicsőséges és diadalmas Krisztusnak szemlélete az, melyben leginkább gyönyörűségét leli. Az ő számára még a kereszt is királyi trónussá lesz.”¹¹

„Az ó-német Jézus Szíve-szövegekben — írja Richstätter — a Szent Szívet leggyakrabban mint a „fájdalom emberének” szívét, szenvedő alakban látjuk, vagy pedig dicsőségtől körülvéve jelenik meg előttünk, de csak ritkán szentségi jelenlétében, s ezt is csak mise- és áldozási imákban... Ma ellenkezőleg, az eucharisztikus Jézus Szíve-tiszteletet különösképp hangsúlyozzuk... A szívsebet is gyakrabban emlegették, mint ma-

napság. Az ó-német Jézus Szíve-tisztelet a Szent Szív szenvedéseiben főként azt a gyalázatot és fájdalmat emeli ki, amit neki ellenségei kínszenvedése idején okoztak. A mai Jézus Szíve-tiszteletben, jobban mint előbb, tekintettel vagyunk a jelenkor bűneire és hálátlanságára. Részvét az Úr Jézus szenvedő Szívével és bánat gyakran jut kifejezésre az ó-német Jézus Szíve-imákban. De a gondolat, hogy ezáltal engeszteljünk s elégtételt nyujtsunk, majdnem teljesen hiányzik, főleg az engesztelés gondolata a Szent Szív ellen a szeretet szentségében elkövetett bántalmakért.”³⁸

Külső gyakorlatok

Ha a Jézus Szívével való egyesülés gyakorlását részleteiben szemügyre vesszük, látjuk, hogy az egyesülés elsősorban is az imádás, a viszontszeretet, a hála, engesztelés és bizalom belső felgerjesztésében és állandó gyakorlásában áll. Ezt segítik elő az áhítat külső gyakorlatai, főleg azok, melyeket Krisztus szent Szíve tiszteletével kapcsolatban külön ajánlott: imák, fohászok Jézus Szíve tiszteletére, szentmise és szentáldozás, elsősorban az engesztelő szentáldozás a hó első péntekén, de máskor is, továbbá Jézus Szíve képeinek tisztelete, a felajánlás, a megkérlelés, a szentóra, Jézus Szíve ünnepének megülése, de minden egyéb áhítatgyakorlat is, melyet Jézus Szíve tiszteletére végzünk. Ezeknek a külső gyakorlatoknak száma oly nagy, alkalmazásuk annyira egyéni, hogy mindent felsorolni nem is lehetséges. Minden külső gyakorlatnak célja azonban az, hogy a benső egyesülést Jézus Szívével segítse, vagy hogy annak külső megnyilatkozása legyen. Később egyes külső gyakorlatokat részletesen ismertetni fogunk.

Jézus Szíve tanulmányozása

Van a Jézus Szíve-tiszteletnek még egy módja, mely szintén az egyesüléshez tartozik: a tiszteletnek tanulmányozása. Ez nem szorosan vett imagyakorlat, hanem megismerkedés Jézus Szíve tiszteletével. Első tekintetre úgy látszik, hogy puszta tanulmány, nem áhítatgyakorlat. De ez a tanulmányozás nem száraz tudomány, hanem szerető belehatolás a tisz-

telet tárgyába, gyakorlataiba, gyümölcseibe, olvasás és elmélkedés által. Szeretettől s a Jézus Szíve-tisztelet egyéb motívumaitól áthatott és inspirált belemerülés annak titkaiba, az eszközök felkutatása a tisztelet terjesztésére, a hatások megfigyelése, melyet az a lelkekre, a társadalomra, az egész világra kifejt. Ez a tanulmányozás az értelem, tudomány és tanács ajándékával hasonlítható össze, mellyel a hit titkaiba behatolunk, hogy azokat mélyebben megértsük és gyakorlatilag alkalmazzuk.

Az egyesülés Jézus Szívével tehát a tisztelet belső és külső gyakorlatait és annak tanulmányozását, a vele való szeretetteljes foglalkozást zárja magába. Ezzel a tisztelet második fokára emelkedünk fel, mely a követésnél magasabb ugyan, de azt mindenkép feltételezi, viszont a követést könnyebbé, kedvesebbé s tökéletesebbé teszi s egyúttal előkészít a tisztelet harmadik módjára, a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésére.

Az egyesülés szent hatásai

„Ez az egyesülés Krisztus lelkével, személyével, emberségével, — írja Prohászka — a „legjobb rész”, az igazi Magdolnalelkület, mindenünk átadása. Hasonlíthatatlanul, egyetlenül vezet és megbecsülhetetlen kincseket közöl velünk szüntelenül. Könnyűvé és édessé teszi a tisztaságot, lehetetlenséggé az elfogadott bűnt, természetes légkörünké az igazi, önzetlen, áldozatos lelkületet, a belső harmóniát. El lehet jutni a Krisztussal való együttélésnek oly bensőségéig, melyben minden érzésünket, szándékunkat, tettünket a legintimebben kormányozza... Mennyi bátorság és bizalom árad csupán abból a gondolatból, hogy minden kegyelem az ő Szívéből ömlik belénk! Mennyire meghozza ez a meggyőződés azt, hogy lelkünk legkisebb mozdulata is feléje tör, és életünk mindig jobban, mindig tudatosabban olvad az övébe! Krisztusnak fölséges, szeretettől és tisztaságtól ragyogó lelkülete, minden, amit mint erényre való törekvést, nemes szándékot szívünkbe áraszt, bennünk szüntelenül új életet intonál... Ha szenvedés a sorsunk, ahhoz a Jézussal való bensőséges lélekközösség jobban kell, mint valaha. A szenvedésben az ember ki van szolgáltatva a fájdá-

lom sötétjének és gyötrelmének. Csak akkor hull a lelkére világosság és vigasztalás, ha a szenvedő Megváltóval egyesül, ha Krisztus kezére vezetettve hatol át a szenvedés éjtszakáján az isteni akarat megismerése és elfogadása felé. Akkor világos és meleg lesz a lélekben, akkor istenszeretet tolul fájdalomtól merev szívünkbe, mint jeges erdőbe a napsugár.”³³

A Szent Szív-tisztelet terjesztése

A baráti szeretet legnagyobb foka a teljes érzékökösség. Ennek ösképe az a szeretet, mely a Fiút az Atyához fúzi a Szentháromságban. Erről mondja Jézus: „Minden, ami az enyém, a tied, s minden, ami a tied, az enyém!” (Jn. 17, 10.) Ez az egység legmagasabb foka. A mind bensőbb egyesülés a szívek közt végre teljesen egybeforrasztja azokat s már nem egyesülésről, hanem egységről, némikéő azonosulásról van szó.

Ez Szent Pál gondolata is, amikor így szól: „Élek én, már nem én, hanem Krisztus él énbennem.” (Gal. 2, 20.)³⁴ Ez a Szentatyák gondolata, amikor Krisztust és a híveket egynek tekintik. Ez az egység az Egyházban a megszentelő kegyelem által lényegben megvan ugyan mindig, de nem mindig, sőt sokszor nem átélt valóság a keresztényekben. Legkifejezőbben nyilvánul meg ez az átélés a misztikus kegyelmekkel megáldott lelkeknél, azonban a rendes aszkézis, a lelki élet benső ápolása által is magas fokra emelkedhetik.

Ez az egység, mint említettük, magával hozza a teljes érzékökösséget is. A szeretett személy érdekei, szándékai, tervei, gondolatai, az ő szeretete, elismerése, dicsősége egészen betölti lelkünket s csak azon vagyunk, hogy az ő szándékainak véghezvitelésében segítségére legyünk, érdekeit előmozdítsuk, terveit megvalósítsuk, ismeretét, szeretetét s dicsőségét mások közt is terjesszük. Igazság szerint — mondja Przywara — a lelkigyakorlatokról írt művének utolsó kötetében:³⁵ „Az egyesülés egyúttal küldetés.” Az egyesülésből fakad az apostoli szellem. A lelki egység az apostolság forrása.

Igy van ez a Jézus Szíve-tiszteletben is, annál is inkább, mert ez a tisztelet a szeretet áhítata maga. A szeretet végső kifejlődésében szükségkéő apostoli szeretet, az egyesülő szere-

tet teljes kivirágzásában szükségképp a tevékeny apostoli élet gyümölcseit termi meg — legalább is az imádság, az áldozat és a példa apostolságában. Az apostolságot tevékeny, kiáradó egyesülésnek lehetne nevezni.

Azért a Jézus Szíve-tiszteletnek is legtökéletesebb módja s egyúttal legmagasabb foka a Jézus Szíve-tisztelet terjesztése, apostolsága.

A tiszteletnek ez a módja azonban, hogy igaz legyen, szintén feltételezi az előbbi kettőt. Csak a hű követésből és a Jézus Szívével való benső egyesülésből fakadhat az apostoli lelkület igaz virága. Csak a hű tanítvány és barát lehet igazi apostol és közvetítő. Nem terjesztheti igaz lélekkel Jézus Szíve tiszteletét, nem állhat őszinte szívvel érdekei szolgálatába az, aki saját maga nem követője, tisztelője, szerető tanítványa s benső barátja a Szent Szívnek.

A terjesztés és az áhítat benső gyakorlatai közötti összefüggés

Ezen a harmadik fokon a szeretet már nemcsak indíték, mint az első fokon, nemcsak belső tényező, mint a másodikon, hanem tárgy is. Ha ugyanis Jézus Szíve tiszteletét terjesztjük, akkor ezt egyrészt azért tesszük, hogy iránta való szeretetünket kimutassuk, tehát a szeretet motívumaiból. Másrészt a terjesztés maga a szeretetnek főmegnyilvánulása, a szeretet az apostolságnak lelke maga. De viszont a szeretet ennek az apostolságnak tárgya is, hiszen épp a szeretet a Szent Szív iránt az, amit az emberek lelkébe ültetni akarunk.

Ugyanezt mondhatjuk a Szent Szív-tisztelet egyéb benső gyakorlatáról is. Az imádás, a hála, az engesztelés és bizalom egyrészt az apostolságnak ugyancsak ösztönző motívumai, másrészt annak benső lelke, de viszont tárgya is. Hiszen a Szent Szív imádását, a hálát iránta, engesztelését s a hozzá való bizalmat akarjuk belevinni mások szívébe.

Hogy az említett öt gyakorlat a tisztelet terjesztésének motívuma, az az előzők után világos. Hogy pedig a terjesztés ennek az öt gyakorlatnak eleven kifejezése is, azt is megértjük a következőkből. A szeretet ténye ugyanis magába zárja a szeretett személy ismeretének, dicsőségének, boldogságának

kívánását; a szeretet szükségkép arra vágyódik, hogy ez a boldogság és dicsőség minél nagyobb legyen. Ez pedig nem más, mint az apostoli lelkület, mely a tisztelet terjesztésének lelke s élete. Ugyanezt kell mondanunk a háláról és engesztelésről is, mely a szeretettel szorosan kapcsolatos s annak inkább csak új színezetet ad. A hála adni, az engesztelés kárpótolni akar. De mi jobbat lehet adni a Szent Szívnek, mivel lehet azt jobban kárpótolni, mint ha ismeretét terjesztjük, ha lelkeket adunk neki, akik őt szeretik? Az imádás az imádott isteni Szívet imádó hódolattal veszi körül s lehetetlen, hogy ne kívánja, hogy imádásában a lelkek ezrei, az egész világ társa legyen. Ez a kívánság pedig ismét csak apostoli vágy és kívánság. A bizalom, mellyel Jézus Szívét tiszteljük, magába rejti a kívánságot, bár az emberek milliói bizalmukat ebbe a jóságos Szívbe helyeznék, bár benne keresnék boldogságukat, bár bizalmas szeretettel feléje közelednének. Sőt a tisztelet terjesztése saját bizalmunknak is legtökéletesebb megnyilatkozása, mert ezzel nyíltan valljuk és elismerjük, hogy senki másra oly biztonsággal nem tudjuk rábízni a lelkeket, semmiféle más biztosabb helyet nem ismerünk számukra, mint a befogadásukra megnyílt isteni Szívet. Mindez ismét az apostoli lelkület zárja magába.

A Jézus Szíve-tisztelet öt benső gyakorlata tehát a terjesztést éltető, átható apostoli lelkületnek benső tényezői. De ezenfelül, amint előbb láttuk, a terjesztés, az apostolság tárgyai is. És ez a tisztelet harmadik módjának, a terjesztésnek sajátosága.

A terjesztés területei

Jézus Szíve apostolsága két területen mozog. Első maga a tisztelet, az áhítat sajátos belső és külső gyakorlatainak megismertetése, terjesztése; másik Jézus Szíve érdekeinek előmozdítása általában. Utóbbi a Szent Szív-apostolságnak sokkal nagyobb távlatait nyitja meg s lehetővé teszi, hogy a Szent Szívet a társadalom minden rétegével megismertessük, szellemével átítassuk s így valóban világot mozgató tényezővé tegyük.

Habár a cél érdekében, mely nem más, mint az egész világ meghódítása Jézus szeretetének, épp a Szent Szívtől kívánt belső és külső megnyilatkozásai a tiszteletnek, az áhítat sajátos gyakorlatai, mint a Jézus Szíve-ünnep, az engesztelő áldozás, a kép tisztelete s hasonló, főtényező, mégis be kell vallanunk, hogy ezeket a gyakorlatokat nem ajánlhatjuk közvetlenül s előkészület nélkül a társadalom minden rétegének, a lelkek sokaságának válogatás nélkül. Hiszen sokan egyáltalán nem fogékonyak még úgynevezett „áhítatgyakorlatok” iránt, lelkük távol áll még minden vallásosságtól. S bár sok függ a módtól, hogyan ajánljuk egyeseknek a Jézus Szíve-tisztelet gyakorlatait, mégis sok embernél előbb más fegyverrel kell kezdeni lelkének meghódítását Krisztus számára.³⁸

De ki tagadná, hogy mindez Jézus Szíve szándéka szerint van? A missziók, az ígehirdetés nagy műve s mozgalma, a keresztény hit propagandája, az azt szolgáló sajtó és film, a rádió, a könyv, a kép — mindez Jézus Szíve szándéka szerinti eszköz, hogy a világot szeretetének meghódítsuk. Annál inkább szándéka, hogy a család és iskola az ő szellemével telítődjék, hogy a papság hivatásának magaslatán buzgólkodjék, hogy béke és egység fűzze egymáshoz a nemzeteket, osztályokat és fajokat, hogy az egész világon a hit és szeretet egysége egygé tegye a szíveket. Szándéka szerint van minden buzgólkodás az ifjúság erkölcsi tisztaságának megvédésére, a társadalmi kérdés megoldásában kifejtett minden munka az Egyház szellemében, a papi hivatások előmozdítása, az erkölcstelenség elleni küzdelem, a gyermekek korai szentáldozásának szorgalmazása s az Egyház és a Szentatya minden egyéb óhaja és törekvése. Ha tehát ezeket a nagy szándékokat megvalósítani törekszünk, ha ezeknek a nagy munkáknak sikeres elvégzéséhez erőinket, tehetségünket hozzáadjuk, akkor valóban Jézus Szíve szándékait iparkodunk megvalósítani s ezzel Jézus Szívét tiszteljük, feltéve, hogy mindezt igazán a Szent Szívre való tekintettel, iránta való szeretetből tesszük.

Csak egy kérdés követel még választ: mikép tartozik ez hozzá a Jézus Szíve-tisztelet terjesztéséhez, Jézus Szíve apostolságához? Mert abból, hogy valami Jézus Szíve-tisztelet, még nem következik, hogy egyúttal ennek a tiszteletnek terjesztése

is. — Jézus Szíve érdekeinek előmozdítása azzal válik a tisztelet terjesztésévé, hogy mindezekbe a nagy munkákba kifejezetten belevisszük Jézus Szívét: ha a családok gondozását, a társadalmi kérdés megoldását kifejezetten Jézus Szíve jegyében szorgalmazzuk, ha mindezt mint a Szent Szív szándékát tüntetjük fel s kifejezetten az ő szellemében iparkodunk megvalósítani. Ezzel ugyanis maga a Szent Szív tisztelete s szeretete is terjed, mégpedig az élet egész vonalán, a gazdasági életben nem kevésbé, mint a művészetekben, az iskolákban nem kevésbé, mint a családokban, a nyilvános életben s a kultúra hatalmas területein nem kevésbé, mint a lelki élet mélységeiben. Sajnálatraméltó dolog, hogy a Jézus Szíve-tiszteletnek ezen erőforrásait még nem eléggé értékesítik napjainkban, a Jézus Szíve-tiszteletnek ezt a társadalmat megújító, a világot átváltoztató voltát nem domborítják ki kellőképpen, s így a Szent Szív-tisztelet területe nagyobbára csak a hitbuzgalom s a szorosan vett lelki élet területeire zsugorodik össze. Nem mintha a Szent Szív-tisztelet végcélja nem volna épp a szíveknek Megváltójukhoz való hozzáfűződése, de a nagy tömegek megnyerése a Szent Szív számára csak úgy lehetséges, ha ez a tisztelet épp mint társadalmi tényező lép fel. Ennek hangoztatásától s a gyakorlatba való átvitelétől egyeseket bizonyos túlnagy óvatosság, majdnem azt mondhatnók, féltékenység tart vissza a Jézus Szíve-tisztelet nagyobb dinamikus és expanzív hatásának nem kis kárára.

A mondottakból világos, hogy az újabbkori Jézus Szíve-tisztelet egyrészt abban különbözik a régebbitől, hogy már nem marad csak egyesek áhítata, hanem tömegeket hódító világájtatossággá növekszik, másrészt azonban ezen túlmenőleg tárgyában sem korlátozódik csak a lelki élet területére, hanem helyet követel az emberi s társadalmi élet minden megnyilvánulásában s az emberi életközösség minden területén. A Jézus Szíve-tiszteletnek ez a dinamikus mozzanata benne rejlik már a XIII. Leo által elrendelt világfelajánlásban, de még kifejezőbben érvényre jut a XI. Pius által az Egyházba bevezetett Krisztus Király-ünnepen, mely eredetében s eszméjében szorosan hozzáfűződik a Jézus Szíve-tisztelet gondolköréhez.

Mindebből látjuk, mennyire kitágul előttünk a Jézus Szíve-

tisztelet eszmei lehetőségének mezeje. Nem mondhatja már senki, hogy ez a tisztelet csak érzelmes nőknek vagy csak egyszerű embereknek vagy gyermekeknek való. Amint a Jézus Szíve-tisztelet tárgya maga, mint láttuk, ezeknek a vádaknak és ellenvetéseknek eleven cáfolata, úgy még inkább a tisztelet gyakorlati programjának szélessége és nagyvonalúsága világot mozgató szerepet és helyet ígér neki minden az Istenért, Krisztusért, az Egyházért, az igazért és jóért lelkesülő katolikus férfiszívben, elsősorban minden Krisztus szeretetétől hevített apostol szívében. Amint a Jézus Szíve-tisztelet a lelki életnek egész mélységét és terjedelmét hivatott kitölteni s benső életünk igazi rúgója lesz, úgy a társadalmi életnek is minden mozzanatára kell hogy kiterjedjen s szellemével kell hogy áthassa az emberi életközösség minden rétegét és megnyilatkozását. Ekkor lesz a Jézus Szíve-tisztelet valóban világot meghódító s világot átalakító hatalom, amint azt Krisztus Urunk maga kívánta.

A Jézus Szíve-tisztelet terjesztésének még három módjáról kell szólnunk: az ima, a példa, a szó és cselekedet apostolságáról.

Az apostolságnak általában ezt a három módját különböztetjük meg. Ez érvényesül a Jézus Szíve-apostolságban is. Az imaapostolsághoz kell fűznünk az áldozat apostolságát is, a szó és cselekedet apostolsága pedig magába foglalja az írott szó, a propaganda, a film, a kép, a szervezés apostolságát. Mindezekről részletesen szó lesz, amikor a Jézus Szíve-tisztelet külső gyakorlatait egyenként ismertetjük.

A felebaráti szeretet szerepe a Jézus Szíve-tiszteletben

A felebaráti szeretetnek kell hogy különös szerep jusson a Jézus Szíve-tiszteletben. Ez már Jézus szavaiból világos: „Arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz.” (Jn. 13, 95.) „Ez az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket.” (Jn. 15, 12.) Jézus Szíve tisztelésének lényege a szeretet Jézus iránt. De ez a szeretet elválaszthatatlan felebarátunk szeretetétől, mert Szent János szava szerint: „Ha

valaki azt mondja: Szeretem az Istent és felebarátját gyűlöli, az hazug.” (1 Jn. 4, 20)¹⁷ A Jézus Szíve-tisztelet azonban, mint láttuk, nem akármilyen szeretetet követel tőlünk Jézus iránt, hanem nagy, lelki, mély, gyengéd, tevékeny és áldozatos szeretetet. Ezért a felebaráti szeretetnek is, melynek mértékén kell mérnünk Jézus iránti szeretetünket, szintén nagynak, mélynek, gyengédnek és áldozatosnak kell lennie.

A felebaráti szeretet és a Jézus Szíve-tisztelet három módja

A felebaráti szeretet nem külön gyakorlata vagy módja a Jézus Szíve-tiszteletnek, mert tárgya nem közvetlenül Jézus Szíve maga. De a Jézus Szíve-tiszteletnek valamikép kifolyása, ismertető jele, megnyilatkozása, sőt eszköze is. Mint ilyen, benne rejlik a Jézus Szíve-tisztelet minden módjában és gyakorlatában.

Benne van a követésben; mert Jézus első parancsa a kettős szeretet parancsa: „Szeresd a te Uradat Istenedet teljes szívedből; felebarátodat pedig, mint tenmagadat.” (Lk. 10, 27.) Ez az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást, amint én szeretlek titeket.” (Jn. 15, 12.) Ő maga adja ennek a szeretetnek legragyogóbb példáját: „Én vagyok a jó pásztor és életemet adom juhaimért.” (Jn. 10, 14—15.) Azért szent Szíve követőinek is ezt a példát kell utánozniuk, ezt a parancsot kell első-sorban teljesíteniük.

Benne van a Jézus Szívével való egyesülésben is; mert vele egyesülve az nem lehet, aki felebarátjával nem egy. De ezen túlmenően a felebaráti szeretet a Jézus Szívével való egyesülésnek kiváló eszköze is. Hiszen a felebarát Jézus személyét képviseli. A felebarátban Jézus él tovább. Aki tehát testvérével szeretetben egyesül, az Jézussal egyesül. Ebben rejlik a felebaráti szeretet mélyebb misztikája.

Benne van a felebaráti szeretet végül Jézus Szíve apostolságában is. Jézus Szíve országának terjedését ugyanis semmi féle más módon jobban szorgalmazni nem lehet, mint a szeretet gyakorlása által az élet minden vonalán. Jézus Szíve országának hódító ereje a felebaráti szeretetben rejlik.

Vegyük ezeket a mozzanatokat kissé részletesebben szemügyre.³⁸

Legnagyobb ajándék

Elsősorban is jobbat, nagyobbat Jézusnak nem adhatunk, mint ha a felebaráti szeretetet annak minden vonatkozásában gyakoroljuk. A szeretet adni akar. De mit adhatunk mi Jézusnak? Benső tökéletességét nem gyarapíthatjuk, külső szükségletei megdicsőülése s a földi életből való távozása után már nincsenek. Jócselekedetekkel, vezeklésekkel, imádsággal inkább magunknak használunk, mint neki. Csak felebarátunk személyében, akiben Jézus él, akit ő magával egynek tekint, adhatunk neki valamit, sőt sokat. S ő úgy fogadja, mintha neki adtuk volna: „Bizony mondom nektek, amit egynek e legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtétek.” (Mt. 25, 40.) S amit ő mond, az igaz.

Vonatkozik ez az irgalmasság minden testi s lelki cselekedetére. Ezek gyakorlása tehát nemcsak Jézus példájának követése, szent Szíve irgalmának utánzása, hanem egyszersmind ajándék is, melyet neki adunk. Mert Jézus nemcsak hogy körüljár mibennünk a világon, hogy általunk és bennünk tovább folytassa irgalmas szeretetének útjait a szegények, betegek, bűnösök és elhagyatottak közt, hanem felebarátunkban maga is szegény, beteg s irgalomra szoruló koldus lesz, hogy embertársunk személyében fogadhassa vigasztaló szeretetünket úgy, mintha neki személyesen adtuk volna. Sem bőjt, sem hosszú imádság, sem vezeklés, sem más jócselekedet nem tesz neki annyira, mint a felebaráti szeretet gyakorlása. Vonatkozik ez elsősorban testvérünk lelkiüdvének előmozdítására. Jól mondja Aranyszájú Szent János: „Amit sem a bőjt, sem a földön alvás, sem a virrasztás, sem más egyéb nem képes nekünk megszerezni, azt megszerzi nekünk, ha testvérünk üdvösségét gondozzuk.” (Hom. 8. adv. Jud.) „Arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz” (Jn. 13, 35.), mondja Jézus. Nem mondja: Arról ismerik meg az emberek, hogy az én tanítványaim vagytok, ha hosszan imádkoztok, sokat böjtöltök, gyakran áldoz-

tok, hanem arról, hogy szeretettel vagytok egymáshoz. Mert lehet rosszul imádkozni, rosszul böjtölni, rosszul áldozni. Nem mondja-e az Isten Izaiás prófétánál:

Vajjon az-e a böjt, amelyben én kedvemet lelem,
Abból áll-e az a nap, amelyen az ember sanyargatja lelkét,
Hogy mint a káka lehajtja fejét,
És szőrruhát meg hamut terít maga alá?
Vajjon ezt nevezed-e böjtnek,
S az Úr előtt kedves napnak?
Vajjon nem inkább ez-e a böjt, melyet én kedvelek:
Oldozd meg az istentelenség kötelékeit,
Oldd meg az iga kötelékeit,
Bocsásd szabadon a megtörteteket,
Törj össze minden ígát;
Törd meg az éhezőnek kenyeredet,
S a szűkölködőket és bujdosókat vidd be házádba;
Ha mezítelent látsz, takard be,
És ne vesd meg önnön testedet!

Iz. 58, 5—7.

A szeretet tehát a megkülönböztető jel, melyen felismerjük: Istennek tetszően imádkozunk, böjtölünk és áldozunk-e? A szeretet minden igazi áhítat és vezeklés félreismerhetetlen próbaköve.

A testvéri szeretet Jézus iránti szeretetünk legnagyobb bizonyítéka, s ezzel egyszersmind a legjobb engesztelési mód is. Amit bűneink bocsánataért hálából s engesztelésül Jézusnak fel akarnánk ajánlani, adjuk felebarátunknak, aki Jézus személyét képviseli: „Az alamizsna megment a haláltól, megtisztít a bűntől és irgalmasságot meg örök életet szerez.” (Tób. 12, 9.) Szeretet, hála, engesztelés a Jézus Szíve-tisztelet sajátos gyakorlatai. Nincs kiválóbb mód ezek gyakorlására, mint a felebaráti szeretet. „Aki hozzátok nyúl, az én szemem fényéhez nyúl”, mondja Isten Zakariás prófétánál. (Zak. 2, 8.) Ezt mondja Krisztus is, amikor felebarátunkról van szó. Azért nemcsak a közvetlenül Krisztus személye ellen elkövetett bűnökért kell engesztelnünk, hanem a felebaráti szeretet megsértéséért is az egész világon. Erről sokszor megfeledkezünk, pedig ez is Jézus Szíve engeszteléséhez tartozik.

A Jézussal való egyesülés kiváló módja

Felebarátunk Jézus személyét képviseli. Szépen mondja Astruc a Lélek miséje című kis művében: „Jézus ott van a kegyelem állapotában lévő lelkekben... Mikor tehát gondolatban, érzelemben, szeretetben egyesültök a kegyelem állapotában élő lelkekkel, akkor Jézusban részesedtek, aki őbennük él. — Jézus ott van a kisgyermekben, az alázatosakban, mindazokban, akik szenvednek... Amikor tehát kisgyermeknek szellemi, erkölcsi, vallási kiképzésével foglalkoztok, amikor szolgálatot tesztek vagy segítségére vagytok azoknak, akik szükségben vannak, amikor betegeket látogattok és ápoltok, amikor azok mellett, akik keresztet hordoznak és kálváriát járnak, a vigasztaló angyal és a jó Cirénei szerepét töltitek be, amikor az élet hajótörötteinek kis örömet és boldogságot juttattok, akkor Jézusban részesedtek. — Jézus ott van előljáróitokban. Emlékeztek a fiatal kármelita apácának, a Szentháromságról nevezett Erzsébet nővérnek oly fönséges, természetfölötti ihletű szavaira? Egyik nővére meglátogatta betegszobájában és távozásakor így szólt: Most itthagynom és elmegyek Főnöknő Anyámhoz. — Ah, — kiáltott fel Erzsébet nővér — Főnöknő Anyánkhoz megy! Használja jól ki az alkalmat, mert ez egy szentség! — Amikor tehát előljáróitoknál, atyátoknál, anyátoknál, lelkivezetőtöknel vagytok, mikor figyelmesen hallgattok tanácsaikra, parancsaikra, mikor nekik engedelmeskedtek és töletek telhetőleg átadjátok magatokat vezetésüknek, akkor Jézusban részesedtek, aki bennük jelen van.” Felebarátunk Jézus személyét képviseli; tehát a vele való lelki egyesülés szeretetben s engedelmességben egyúttal egyesülés Jézussal is, egyesülés az ő szent Szívével, aki minden szeretet forrása és kútfeje.

Viszont azonban mi is részesíthetjük testvérünket a Jézussal való egyesülésben. Találón folytatja azért ugyanaz az író: „Részesedtek Jézusban, de ne tartsátok meg csupán magatoknak Jézust, aki bennetek él: adjátok őt át másoknak is. Legyetek élő eucharisziák, élő áldoztatópádok családokat, barátaitokat és mindazok számára, akik veletek élnek. Ultessétek le őket szívetek, lelketek asztalához, osszátok meg velük gondo-

lataitokat, érzelmeiteket, szavaitokat, jócselekedeteiteket. Szalézi Szent Ferenc szavai szerint legyen mindig Jézus Krisztus értelmekben, szívetekben, arcotokon, szemetekben, keze-
tekben, nyelveteken, fületekben, lábatokban és azután szolgál-
játok, adjátok, közöljétek őt mindenkivel, aki felétek közelít. Te vagy az én élő szentségem, mondotta Jézus napjaink egy kiválasztottjának, neked adom magamat és általam a lelkek-
nek." Így lesz a felebaráti szeretet a Jézus Szívével való egye-
sülés lépcsője. A szentéletű vizitációs nővér, Bogner Mária Margit is szeretete mondani: „Áldozunk egymásból.” S miért ne volna ez igaz? Hiszen Jézus maga mondja: „Ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.” (Mt. 18, 20.) A felebaráttal való együttlét Jézusban tehát magával Jézussal egyesít minket.

„Istenhez az út gyakran teremtményeken át vezet, — mondja Prohászka — emberszíveken át Isten Szívéhez. Aki a szíveket teremtette, úgy akarta, hogy az emberek szíveikkel fonódjanak egymáshoz. Előbb-utóbb mindenünk megtapasztalja, mennyire rá vagyunk utalva embertársaink szívére és mennyire hivatva vagyunk arra, hogy másoknak szívbeli szolgálásokat tegyünk. Vannak lelkek, kiknek közelében szeretetre, tisztaságra, bátorságra gyulladunk, minden erényre indítatunk. Vezetők, akiknek önként adjuk, akikre önként bízunk magunkat... Egy forró, Isten-járta emberlélek érintése a lelkek nagy természet törvényeinek erejével irányítja be lelkünk kormány-
vasát, egyszerre újak, erősek, munkaképesek leszünk a mágneses illetéstől... Ezek a hatalmas, élettermő emberi érintések, erőskező, melegszívű lélekvezetőknek titokzatosan gyümölcsöző tettei, mind az Isten-szívből élnek.”³⁸

A szeretet szerepe az apostolságban

Ez azonban már átvezet a Jézus Szíve-tisztelet terjesztéséhez, melynek a felebaráti szeretet szintén főszerepe.

Egyrészt ugyanis Jézus Szívének leghőbb vágya: „hogy egyek legyenek, amint mi egyek vagyunk, én öbennük, te meg énbenem, hogy tökéletesen egyek legyenek, és megismerje a világ, hogy te küldöttél engem, és szeretted őket, miként

engem is szeretettel". (Jn. 17, 22—23.) Aki tehát minden eszközzel, szíve minden szeretetével ezért az egységért fárad és dolgozik, az Jézus Szíve legfőbb vágyát teljesíti, legfőbb érdekét szolgálja s mozdítja elő.

Viszont maga a felebaráti szeretet Jézus Szíve országa megalapításának, megszilárdításának s hódító terjedésének első és főszköze is, egyrészt a példa miatt, mely vonz, másrészt az isteni kegyelem miatt, melyet a világra lehív. Ezt a szempontot fontossága miatt kissé bővebb tárgyalás alá kell vennünk.

Sok szó esik s egész köteteket írnak a kérdésről, hogy miért is nincs ma a kereszténységnek, nevezetesen a katolikus Egyháznak oly átütő ereje a világban, mint hajdan? Honnét van az, hogy az ellenség az élet majdnem minden területén felülkerekedik, hogy az életnek majdnem minden vonatkozásában lecsúszást tapasztalunk, hogy az utolsó években az Egyház számban is inkább veszít, mint nyer, hogy nem vezet már, nem világot irányító tényező, a védőharcra kell szorítkoznia az ellenség támadó harcával szemben — egyszóval: hogy ma már sok vonatkozásban nincs szó „hódító kereszténységről”?

Erre a kérdésre sokféle választ adnak: szervezettség, összetartás hiánya, a keresztény sajtó gyengesége, a terjeszkedés erőtlensége. Igaz mind, amit mondanak. De ha a baj legmélyebb okát kutatjuk, egy dologba foglalhatjuk össze az összes hiányokat: a jópélda, az igazán keresztény élet s elsősorban a *szeretet megfoghatkozása*. Nem keresztények már a keresztények. Házasságukban pogány módon élnek. Magyarországon körülbelül minden 16. katolikus házasság felbomlik. A gazdasági életben az önzés uralkodik éppúgy, mint a pogány korszakokban.

Miben különböznek voltakép az ú. n. keresztény népek a pogányoktól erkölcsaikben? Ha egy pogány japán ember ma Európába jön, mit lát? Öt-hat részre szakadt kereszténységet; a nagyvárosok erkölcstelensége felülmúlja talán saját városai erkölcsi eltévelyedéseit; a keresztény népek és országok egymásközt éppúgy háborút viselnek, a leggyilkosabb eszközökkel egymást pusztítják, akárcsak a pogányok. A tanban ugyan mást vallanak, de a mélyebben gondolkozó pogány előtt joga-

san felvetődik a kérdés: Komoly-e az ilyen kereszténység? És hogyan van az, hogy nem tudja jobban átalakítani azok gondolkodását, akik ezt a tant hiszik és ajkukon hordják?

Folytathatnók még a példákat és eseteket, de gondolatunk megvilágítására elég ez is.

A legnagyobb baj tehát abban rejlik, hogy sok, nagyon sok keresztény ember nem is keresztény már, legalább is erkölcsjeiben, cselekedeteiben nem az. Elsősorban pedig a szeretet gyakorlásában nem az. Mert minden jópélda közt a legjobb és minden jócselekedet közt legkimagaslóbb: a szeretet.

Mivel győzött a kereszténység a pogány világ fölött? A vértanúk hősiességével, a tiszta erkölcsök ragyogó példájával és főleg a szeretet tündöklő sugárzásával. „Nézzétek, hogyan szeretik egymást!” — mondták a pogányok, és ez a példa, ez a szeretet győzte meg őket a kereszténység igazáról. Lehetetlen, hogy ne legyen igaz az a vallás, mely ekkora szeretetre tanítja híveit! Ez az igazi hódító kereszténység, melynek szelleme kipusztult — nem az Egyházból, nem annak kiváló fiaiból, szentjeiből, nagyjáiból, hanem a nagy átlagból, a tömegből, a megkeresztelt sokaságából. Ez a forrása annak, hogy ma már nem hódít a kereszténység úgy, mint az első századokban s hogy nem döntő tényező a világ alakulásában.“

Itt kell megfogni a kérdést, ha a keresztény szellem határyatolásának okait kutatjuk a nyilvános életben. E nélkül a tényező nélkül hiába halmozzuk az egyébként jó, sőt szükséges eszközöket: hiába lesz sajtó, film, propaganda, Katolikus Akció, rádió és száz egyéb dolog. A szeretet és tiszta erkölcs példája nélkül hatástalan marad minden. A szeretet és tiszta erkölcs példájával viszont még nagy propaganda nélkül is hódítani fog a kereszténység, amint az első századokban is hódított. Mert a tiszta erkölcs és a szeretet önmagában a legnagyobb propaganda és hódító eszköz.

Képzeli csak el, ha Magyarországon az a 67 % katolikus, aki az országban él, a családi és egyéni erkölcsnek tündöklő példáját adná, megteremtené a családi bért, az irgalmasság és szeretet cselekedeteivel bámulatba ejtené az országot, mint az őskereszténység tette Jeruzsálemben, akkor nem kellene nagy propaganda, hogy a 33 % nemkatolikus is egyszerre csatla-

kozzék ahhoz a valláshoz, mely ekkora lelki s erkölcsi fölényt mutat.

De talán épp ahhoz, hogy ez a 67 % katolikus megadhassa ezt a példát, szükséges a propaganda és egyéb eszközöknek egész sorozata? Ismét nem tagadjuk ezeknek az eszközöknek fontosságát, de megint csak hangoztatjuk: hacsak a katolikus családoknak a fele adná ezt a mindent lenyűgöző erkölcsi példát, a tiszta erkölcs és szeretet példáját a többinek, akkor hamarosan magával ragadná a még ingadozó többi is és a magyar katolikusság a maga egészében hamar ott állana azon a magaslaton, melyen az ország minden felekezete számára a világítótorony és ellenállhatatlan erkölcsi erővel vonzó mágnes lehetne. E nélkül pedig hiábavaló minden egyéb próbálkozás.

Helyesen vetette föl azért Jézus Szívének nagy apostola, P. Biró a kérdést: „Mikép történhetett, hogy a nagy egyház-ellenes agitáció hatása alatt egyes országokban csak 1925. év folyamán 1.500.000 ember lépett ki a katolikus Egyházból? Mikép történhetett ez ott, ahol a papok rendesen ellátták tiszteket?” A feleletet ő maga ebben találta meg: „Ennek a századnak kevés volt a szeretete.”⁴²

Helyesen mondotta a híres német kapucinus atya, Schultze Krizosztom: „Ha igazán egész teljességében komolyan vennők ma a kereszténységet és az evangélium szellemét valóban életté s tevékeny erővé varázsolnók magunkban, akkor még ma is feltűnést keltenénk a világban, feltűnést, amilyent maga az Udvözítő, amilyent Szent Ferenc keltett. Mintha épp ezért egyes keresztény szekták, melyek a kereszténység követeléseit az egyik vagy másik pontban igazán komolyan veszik, a fehér pogányok előtt nagyobb feltűnést keltenének és nagyobb tekintélyt szereznének maguknak, mint a hivatalos egyházi felekezetek, sőt nagyobbat, mint maga a katolikus Egyház.”

Ugyancsak helyesen állapította meg dr. Straubinger 1933-ban, a III. Krisztus Király-kongresszuson Mainzban, akire P. Biró is céloz előbbi megállapításában: „Ha majd egyszer az utolsó 100 év egyháztörténetét megírják, meg fogják állapítani, hogy az a prédikáció, az előadások és keresztény oktatás százada volt, hogy a papok, főleg a városokban, kifogyha-

tatlanok voltak a tanításban, előadások és szentbeszéd tartásában, de hogy mindamellett a hit megfogyatkozásban volt inkább, mint valaha, és a munkásosztály tömegesen elhagyta az Egyház biztos hajóját, hogy az anyagelvűség hanykolódó, bizonytalan hajócskájába szálljon. Miért? Mert hiányzott ebben a században a szeretet!" És azután jelentősegteljesen hozzáfűzi: „Az Egyháztól való elszakadás tovább fog tartani s a hittől való idegenkedés magától értetődő dolog lesz mindaddig, amíg az „új parancs” megtartását, amint Szent János a szeretet parancsát nevezi, nem fogjuk fel teljes komolysággal.”

De nemcsak a kereszténységre áll ez, hanem áll azokra nézve is, akik a keresztény élet tökéletesebb formájára akarnak felemelkedni. Mekkora azoknak a gyakori áldozóknak száma, akik gyakori áldozásukkal meg tudják lelkiismeretükben egyeztetni, hogy hétszámra kerülnek felebarátjukat, ferde szemmel néznek rá, nem is szólnak hozzá, talán nyelvükre is veszik jó hírnevét, becsületét. Mélyen lelkünkbe kell vésnünk P. Grou szavait: „Az igazi felebaráti szeretet gyakorlása minden egyéb áhítatgyakorlat fölött áll. Minden erény közt övé az első hely, valamennyit magába foglalja és mindegyiket feltételezi. Ez tökéletesedésünk legfőbb célpontja, s kell hogy második természetünké váljék.”

Ebből láthatjuk, hogy mi a jelentősége a Jézus Szívetiszteletnek korunkban.

Épp a szeretet, éspedig a felebaráti szeretet hiánya oka annak, hogy a kereszténység megszűnt hódító kereszténység lenni. Ha tehát ismét hódítóvá akarjuk tenni, akkor az egész vonalon a szeretetnek kell fellángolnia. Ezt a lángot pedig az igazi Jézus Szívetisztelet szítja. Mert igazi Jézus Szívetisztelet felebaráti szeretet, nagyfokú felebaráti szeretet nélkül elképzelhetetlen. Jézus Szíve az összekötő kapocs, mely a lelkeket, a családokat, az osztályokat, a nemzeteket, az egész emberiséget egymáshoz fűzi és szent egységben megtartja. Ez az Unum-mozgalomnak is alap gondolata.

Külső gyakorlatok

A Jézus Szíve-tisztelet külső gyakorlatai általában

Mikor épp az előzőkben az engesztelés módjairól szövelünk, akkor annak már többféle külső gyakorlatát is említettük. Ez átvezet minket arra, hogy a Jézus Szíve-tisztelet külső gyakorlatairól általában is szöveljünk.

A belső áhítat az embereknél mindig valami külső formában nyilatkozik meg. Hiszen az ember testből s lélekből áll. Azért minden ájtatosságnak, ha az emberek tömegét meg akarja nyerni, valami külső, érzékelhető formában kell megjelennie. Ezt már a Jézus Szíve-tisztelet tárgyánál is láttuk. A megváltói szeretet, mely Jézus bensejében ég, nem lép pőrén elénkbe, hanem Jézus testi szívének szimbolumába öltözik, hogy érzékelhető, fogható valami legyen.

De ez még nem elég. Hogy valamely áhítat az emberek közt hódítson, szükséges, hogy a tárgyon kívül külső gyakorlatai is legyenek, melyekbe benső buzgalmukat, áhítatukat beleönthetik s külsőleg is nyilváníthatják. Amikor a Jézus Szíve-tisztelet a századokon át kifejlődőben volt, lassanként egyes külső áhítatgyakorlatok is kísérték fejlődését, vele együtt megszülettek. Ezek a külső formák azonban egészen határozott s végleges alakot csak akkor kaptak, amikor a Jézus Szíve-tisztelet az Egyház nyilvánosan elismert ájtatossága lett. De ez nemcsak a történeti fejlődés eredménye volt, hanem a paray-i nagy kinyilatkoztatások során maga az Udvözítő határozta meg Szent Szíve tiszteletének lényeges külső módjait. Ezekhez azután az idők folyamán természetesen más gyakorlatok is csatlakoztak a Szentlélek általános indítása mellett, mely az Egyházban sohasem hiányzik.

Minden áhítat külső formája kettős célt szolgál: egyrészt a belső áhítat kifejezője, másrészt annak elősegítője. A Jézus Szíve-tisztelet külső gyakorlatai is mindenekelőtt a viszontszeretetnek, mely ennek a tiszteletnek belső lényege, és az engesztelésnek, mely a szeretettől elválaszthatatlan, egyszerűsmind megnyilatkozásai, de szítói is lesznek. De nemcsak a

szeretetnek és engesztelésnek, hanem az áhitat egyéb belső gyakorlatainak is: az imádásnak, a hálának és bizalomnak.

Ebből világos, hogy a külső gyakorlatok leginkább a tisztelet második módjához, a Szent Szívvel való egyesüléshez fűződnek; hiszen a gyakorlatok egyenesen kifejezői és segítői a Szent Szívvel imádó, engesztelő és hálás szeretetben s bizalomban való egyesülésünknek, akár röpmák alakjában, akár hosszabb ájtatosság keretében vagy szentáldozás kapcsán. Azért nevezik ezeket a belső buzdulatoktól áthatott külső gyakorlatokat leginkább „Jézus Szíve-tisztelet”-nek. A követség nem annyira külső áhitatgyakorlatokban, mint inkább az erények belső és külső gyakorlásában nyilvánul meg. A terjesztés pedig, bár maga is a tiszteletnek egy módja, mégis főleg a különféle módoknak s gyakorlatoknak ismertetése, propagálása. A tisztelet külső módjai nem megnyilatkozásai, segítői a terjesztésnek, hanem annak tárgyai.

A Jézus Szíve-tiszteletnek magától az Udvözítőtől megkívánt gyakorlatait főleg hat pontba foglalhatjuk össze: az ünnep, az engesztelő áldozás, a megkérlelés, a felajánlás, a szentóra és a kép tisztelete. Ezek a gyakorlatok természetesen némileg egybeszövődnek, amint p. o. az ünnep maga Jézus kívánsága szerint engesztelő áldozással és megkérleléssel kapcsolatos, a kép tisztelete pedig a felajánlással. Mindezekben az Úr által kívánt külső gyakorlatokban a szeretet és engesztelés viszi a vezérszerepet.

A külső gyakorlatok közt első helyen áll a Jézus Szíve-ünnep. Erről szólunk először.

Jézus Szíve-ünnep

Ezt az ünnepet Krisztus Urunk az utolsó, ú. n. nagy kinyilatkoztatás alkalmával kívánta. Így a Jézus Szíve-ünnep némiképp a kinyilatkoztatások végcélját s a Szent Szív-tisztelet koronáját jelenti.

Miután Krisztus Urunk Szent Szívét az ismert szavak kíséretében Alacoque Szent Margitnak feltárta és isteni fájdalommal panaszkolta el teremtményei hálátlanságát, így szólt hozzá: „Azért kívánom tőled, hogy az Úrnap nyolcada utáni

pénteket Szívem tiszteletére ünneppé avassák. A hívek járuljanak ezen a napon szentáldozáshoz és ünnepélyes megkövettéssel szerezzenek elégtételt Szívemnek mindazokért a méltatlanságokért, melyekkel a kitett Oltáriszentségben illetnek."

A Jézus Szíve-ünnep jelentősége és bevezetése az Egyházba

A Jézus Szíve-ünnep a Szent Szív-tisztelet az Egyházban nyilvános ájtatossággá lesz. Azért a kinyilatkoztatást követő évtizedekben a Szent Szív-tisztelet elismerése voltaképp együtt halad s azonosnak nevezhető az ünnep engedélyezésével. Ha az Egyház valamely titok tiszteletére ünnepet rendel el, ezzel azt a tiszteletet a jóváhagyott, nyilvános ájtatosságok sorába emeli. Ebben különbözik leginkább az újabb Jézus Szív-tisztelet, mely Alacoque Szent Margit kinyilatkoztatásaiból veszi eredetét, a régibbtől, mely ugyan helyenként nagyon elterjedt, de mégis csak magánjellegű ájtatosság volt.

Colombière B. Kolos, akit maga az Úr adott Alacoque Szent Margitnak lelkivezetőül s egyúttal szent Szíve tiszteletének elterjesztésében, s főleg az ünnep bevezetésének munkájában segítőtársul, csak a magvakat hinthette el azok lelkében, akik később hivatottak voltak az ünnepet kérelmezni. Így a yorki hercegnő, P. Croiset és Galliffet lelkébe ő vetette el ennek a tiszteletnek első csírait, melyek azután oly hatalmas s oly bőséges gyümölcsöket termő fává nőttek fel az Egyházban. Betegsége s korai halála megakadályozták, hogy személyesen lépéseket tehessen az új ünnep bevezetése érdekében. Azonban tekintélye s szentségének híre volt az a hátvéd, mely a Jézus Szív-tisztelet és az ünnep első úttörőit s terjesztőit a támadásokkal szemben megvédte.

Az első kísérletek 1697-ben és 1729-ben meddők maradtak. A janzenisták erőfeszítései igen nagyok voltak. Mégis 1765-ben a lengyel püspökök kérelmére XIII. Kelemen pápa az ünnepet engedélyezte, mely azután a következő évtizedekben mind általánosabb elterjedésnek örvendett, úgyhogy 1865-ben IX. Pius az ünnepet az egész Egyház számára kötelezővé tette. Utódja, XIII. Leó pedig 1889-ben az elsőrangú ünnepek sorába (duplex I. classis) emelte s a század fordulóján elren-

delte, hogy ezen a napon a világot Jézus megváltói Szívének ünnepélyesen felajánlják s a felajánlást évenként ugyanezen a napon megújítsák. Végre XI. Pius 1928-ban az ünnepet nyolcados ünneppé tette (duplex I. classis cum octava privilegiata), külön új misét és zsolozsmát rendelt el s meghagyta, hogy az általa kiadott ünnepélyes megkérlelést évenként ezen a napon imádkozzák el, míg a felajánlást a már 1925-ben bevezetett Krisztus Király ünnepén, október hó utolsó vasárnapján újítsák meg.

A Jézus Szíve-ünnep megülési módját maga az Udvözítő határozta meg. Ez két dolgot foglal magába: az engesztelő szentáldozást és az ünnepélyes megkérlelést. A Jézus Szíve-ünnep tehát kezdettől fogva mint az engesztelő szeretet ünnepe bontakozik ki előttünk.

Az ünnepet a világ minden részében, városokban és szerzetesi közösségekben külsőleg is mind ünnepélyesebb keretek közt kezdték megtartani, sok helyen körmeneteket rendeztek, de ezeket s az ünnep nyilvános megülését inkább a péntekre következő vasárnap tartották, hogy a nép minél nagyobb tömegben résztvehessen. Hazánkban főleg Nagyszombatban, Kalocsán, Pinkafőn voltak már a múlt században hatalmas körmenetek Jézus Szíve tiszteletére. Később Budapesten és más városokban s községekben is hasonló nagyarányú körmeneteket tartottak.

Nyilvános ünnep

Mindez bizonyítja, mennyire közkedvelt ünneppé vált a hívek lelkében a Jézus Szíve-ünnep. De mindamellett mégsem mondhatjuk, hogy Jézus Szíve óhajának mindenkép eleget tettünk. Jézus ugyanis Szent Szíve ünnepét nyilvános és kötelező ünnepnek gondolta, olyannak, amilyen a vasárnap s az Egyház többi parancsolt ünnepe.

Hogy ez valóban így volt Krisztus Urunk szándékában, az saját szavaiból kitűnik, melyeket az imént idéztünk. „Azt kívánom tőled, — mondja — hogy az Úrnap nyolcada utáni pénteket Szívem tiszteletére külön ünneppé avassák.” E szavaknak közvetlen értelme azt mutatja, hogy Krisztus Urunk valóban

nyilvános ünnepről szólt. Az a kijelentés, hogy „az Úrnapi nyolcada utáni pénteket külön ünnepé avassák”, közvetlen értelmezésében nem jelenthet mást, mint hogy olyan ünnepet vezessenek be az ő Szíve tiszteletére, amilyen a többi: húsvét, karácsony, Úrnapi.

Bizonyossá teszi ezt az értelmezést az Úrnappal való összehasonlítás is. Mikor Lüttichi B. Julianna látomásban szemlélte, hogy az Úr az Oltáriszentség tiszteletére külön ünnepet kíván az Egyházban, másra, mint nyilvános és kötelező ünnepre nem is gondolt; hiszen a hiány az ünnepek sorában, melyet a látomás vele szemléltetett, épp a nyilvános, a kötelező ünnepek sorában mutatkozó hiányt szemléltette vele. Krisztus Urunk ugyancsak valami hiány pótlását kívánta az ünnepek sorában, amikor szent tanítványának mondotta: „Nagyobb szeretetet nem tanúsíthatsz irántam, mintha megteszed azt, amit már annyiszor kértem tőled.” Ekkor tárta fel előtte szándékát, hogy új ünnep bevezetésén fáradozzék szent Szívének tiszteletére. Az Úrnappal való párhuzam tehát szintén az ünnep nyilvános és kötelező volta mellett szól.

E mellett szól az ünnep célja és megülésének módja is. Krisztus Urunk kívánja, hogy a hívek ezen a napon szentáldozáshoz járuljanak és ünnepélyes megkövetéssel elégtételt szerezzenek szent Szívének a kitett Oltáriszentség ellen elkövetett bántalmakért és tiszteletlenségekért. Mindenki belátja, hogy mindezeket a kívánságokat csak kötelező ünnepnapon lehet tökéletesen és egészen teljesíteni. Már az is, hogy sokhelyt az ünnepet a rákövetkező vasárnapra teszik át, mutatja, hogy a péntek — ha nem kötelező ünnep — nem felel meg teljesen sem Krisztus Urunk szándékának, sem a hívek buzgóságának. Sok ember nem mehet templomba hétköznap, nem áldozhatik. Ünnepeélyes megkérlelés, esetleg a hatóságok és előkelőségek bevonásával, a maga impozáns teljességében csak ünnepnap gondolható el. A körmenet is nagyobb arányú, ha ünnepnap tartják.

Mindez bizonyossá teszi, hogy Krisztus Urunk a Szent Szív ünnepének bevezetésénél valóban nyilvános és kötelező ünnepre gondolt.

Megvalósítás

De hogyan valósíthatjuk meg legkönnyebben és legsikeresebben Krisztus Urunk e szándékát?

Mindenekelőtt nem szabad a dolgot elejétől kezdve lehetetlennek tartanunk. Mert ha Krisztus Urunk ennek az ünnepnek bevezetését valóban kívánta, akkor a módot is megadja rá, hogy megvalósíthassuk. Nehézségek vannak, nem tagadjuk; de a nehézségeket le lehet és le is kell győznünk. Csak az a kérdés, hogyan győzhetjük le a legsikeresebben.

Jézus Szíve ünnepének nyilvánossá tételében a főnehézség, hogy az Egyház mai gyakorlata inkább az ünnepek számának csökkentésére, mint új ünnepek bevezetésére irányul. Ennek mélyebb oka pedig a mai társadalmi helyzet. Amikor sokan még a vasárnapot sem tartják meg, amikor a mai idők munkaláza még az Úrnak ősi tradíciók által évezredek át megszentelt napját sem tartja eléggé szentnek és még a legkisebb időt is földi haszon céljából ki akarja használni, akkor új ünnep bevezetése csak újabb bűnök elkövetését jelentené. Ez vezette X. Pius pápát is, hogy a másodrendű ünnepek kötelező voltát megszüntesse.

Ezzel a nehézséggel összefügg s azt még tetőzi, hogy a Jézus Szíve-ünnep az egyházi évnek épp abba a szakába esik, amikor rövid egymásutánban három kötelező ünnep is következik, melyek mind hétköznapra esnek vagy eshetnek: áldozócsütörtök, Úrnap, Péter és Pál. A Jézus Szíve-ünnep mint kötelező ünnep, Úrnap és Péter és Pál közé ékelődneik rendesen. Úrnaptól csak egy hét, Péter és Páltól esetleg csak egy-két nap választaná el, sőt az is megeshetnék, hogy három kötelező ünnep követné egymást: Jézus Szíve, Péter és Pál, vasárnap.

Azért nem is várhatjuk, hogy a Szentszék saját kezdeményezéséből rendelje el a Jézus Szíve-ünnep kötelező megtartását. A Szentszék nem akar saját magával ellentétbe kerülni és nem akarja a bűnök számát szaporítani. De az ilyen rendelet vagy parancs nem is felelne meg a Jézus Szíve-tisztelet szellemének, mely a lelkeket a szeretet, nem pedig a félelem és a kényszer útján vezeti. Krisztus Urunk ki is fejezte Alacoque Szent Margitnak, hogy mint az olaj, szelíden, észrevétlenül

akar behatolni a lelkekbe. A Jézus Szíve-tisztelet az önkéntes szeretet megnyilatkozása akar lenni.

De akkor hogyan egyeztethető meg a kettő: hogy az ünnep nyilvános és kötelező legyen és mégse a kényszer, a parancs, hanem a szeretet legyen bevezetésében, megülésében a mozgató erő? — Erre a válasz a következő:

A legjobb és legcélravezetőbb út, hogy a Jézus Szíve-ünnepet nyilvánossá, sőt kötelezővé tegyünk, az, hogy minél többen, a híveknek egész sokasága önként, szeretetből vállalt kötelezettségként üljön meg ezt a napot mint a vasárnapot. Minél nagyobb azok száma, akik önként vállalják ezt a kötelezettséget (akár fogadalommal, akár fogadalom nélkül), annál jobban előkészül a talaj, annál biztosabb a hátvéd arra, hogy az Egyház maga is kötelezőleg elrendelje az ünnep megtartását. Így a Jézus Szíve-ünnep a világ katolikusainak fogadott ünnepe lesz. A szokás törvény erejével bír. Először a szokás, azután a törvény. És ez egészen megfelel a Jézus Szíve-tisztelet szellemének is. A szokást a szeretet vezeti be és emeli törvény erejére.

Ha valamely községben vagy városban a hívek, a családok nagy többsége már önként megüli a Jézus Szíve-ünnepet misehallgatással és munkaszünettel, akkor a lelkipásztor bátran kérheti az egyházmegyei hatóságot, hogy erre a napra az ú. n. ünnepi miserendet bevezethesse. Ezzel az ünnep voltaképp már nyilvános jellegű, mint az ú. n. eltörölt ünnepek: Gyümölcsoltó, Gyertyaszentelő, Kisasszony napja, karácsony, húsvét és pünkösd másnapja.

Ekkor a buzgó hívek, az egyházközség vezetői, maga a lelkipásztor megkeresik az üzletek vezetőit, a községi előljáróságot, vegye figyelembe és méltányolja a lakosoknak lelkiületét és e szerint igazodjanak a maguk részéről is. Így honosítjuk meg könnyűszerrel, észrevétlenül és egészen Jézus Szíve és a szeretet szellemében az ünnepet. Vetélkedjenek az egyes egyházközségek, hol sikerül előbb a Jézus Szíve-ünnepet nyilvánossá tenni. Ez a szent verseny hamar tűzbe hozhatná az ország katolikusait.

Még egy szó az iskolákról, a szerzetesházakról és a plébániákról. Elsősorban a szerzetesházak és plébániák adjanak

jó példát a Jézus Szíve-ünnep nyilvános, kötelező megülnésében. Aránylag kicsi vagy semmiféle nehézségbe sem ütközik, hogy maguk a szerzetescsaládok úgy tartsák meg ezt az ünnepet, mint a vasárnapot: saját dolgozó tagjaikat mentseék ezen a napon a nem szükséges munkától, alkalmazottaiktól pedig szintén követeljék meg a misehallgatást és a munkaszünetet. Hasonlókép járjanak el saját háztartásukban a plébánosok és lelkészek.

Az iskolát illetőleg már nagyobb nehézség van. De ez a nehézség sem minden esetben megoldhatatlan. Az igazgatónak joga van bizonyos számú szünnapot engedélyezni. Miért ne tehetné az egyik ilyen szünnapot épp Jézus Szíve ünnepére?

A szeretet találékony. A próba és kísérlet még sok gyakorlati megoldási lehetőségre fog minket megtanítani. Tegyük meg a próbát!

Példák

Alljon itt buzdításunkra egynéhány levél azoktól, akik lelkesen felkarolták mozgalmunkat. Sok épületes, tanulságos dolgot találunk bennük.

„Jézus szentséges Szíve iránt való legmélyebb szeretetből és tiszteletből — írja egy buzgó magyar Jézus Szíve-tisztelő Svájból — Ünnap nyolcadát követő pénteket szentmisehallgatással, méltóbban, mint bármely nagy ünnepet, megtartom, de egyszersmind egész életemen át is meg akarom tartani. Egyben lelkem leghőbb vágya, hogy ez a szent nap az egész világon nyilvános ünnepnap legyen. Szomorúság tölti el azonban lelkemet, hogy mi, keresztény katolikusok, még mindig csak itt tartunk. Nem szabadna ebből még kérdést csinálni. Kell-e ezért a szent érdekért még többeknek hozzájárulását kérni? Nekünk, katolikusoknak első kötelességünk kell hogy legyen Jézus Szívének tisztelete és ünnepének méltó megülnése. De nem is kötelességről van itt szó, mert ez a szó nagyon profán hangzású, hanem bennünk, lelkünkben kell hogy éljen lobogó lángként a Jézus Szíve iránti szeretet. Egész lelkemmel azon leszek, imáimat, cselekedeteimet felajánlom, hogy Jézus szentséges Szívének ünnepét nyilvános ünneppé avassák, és

mindnyájunk neve bele legyen vésve Jézus szentséges Szívébe. Legyünk egyek a Szent Szívben.”

„Végtelen örömmel csatlakozom a Jézus szent Szívét ünneplők táborához — írja egy másik. — Hivatalnoknő vagyok; így hétköznapi munkáim elvégzésére helyettest kell fogadnom, ez tehát nehézségekbe ütközik. De bizonyára a Szent Szív előtt kedvesebb lesz ünneplésem, ha kis áldozatot is hozhatok érte. A jó Isten segítségével ígérem, hogy egész életemen keresztül meg fogom tartani ezt a napot, szentmisehallgatással, gyónással, áldozással és munkaszünettel. Szeretném, ha mindenki velünk tartana. Megpróbálom, hogy másokat is ünneplő táborunkba hívjak, s összetartva mielőbb eleget tegyünk Jézus szent Szíve óhajának.”

Egy munkásnő írja: „Mint dolgozó nő, kénytelen vagyok dolgozni, de reggeli misehallgatással, szentáldozással azért én is meg tudom ünnepelni Jézus szent Szíve ünnepét és én is csatlakozom azokhoz, akik kívánják, hogy Jézus szent Szívének ünnepe teljes munkaszünetes, nyilvános ünnep legyen. Talán még megsegít engem is az én édes Jézusom szentséges Szíve, hogy munkaszünettel egészen neki szentelhessem ezt a napot.”

Sokak nevében írja valaki: „Szívünk egyik legmelegebb gondolata, hogy ez az ünnep mielőbb nyilvános ünnep legyen és ennek érdekében, ahol csak lehet, apostolkodni fogunk. Éppen ezt a célt szem előtt tartva, legyen szabad a gyakorlati kivétel megkönnyítésére a következő proposíciót tennünk: Minden városban kellene felkérni valakit, aki vállalná, hogy együtt felterjeszti azok neveit, akik az ünnep megtartására vállalkoznak. Úgy gondoljuk, hogy ezzel nagy eredményt érhetnénk el. Egyrészt azért, mert kevés ember jut el addig, hogy tollat fogjon a kezébe, másrészt, mert ez a mód évről-évre visszatérő figyelmeztetés lenne mindenkinek.”

Egy a hazájáért buzgólkodó férfi mondja: „E napon kötelező munkaszünettel, misehallgatással, a szentségekhez való járulással és a pénteki megtartóztatással engesztelnénk legméltóbb módon az utolsó évek borzalmaiért. Igen üdvös dolog volna, ha csonka hazánk minden templomában ezen a napon szent-ségimádás tartatnék, este körmenettel, ahol ez lehetséges. Mert

csak akkor érdemeljük meg újból a régi dicső hazát, ha az erőt, a lelket, a szívet Krisztus Királyunkban, az Oltáriszentségben keressük.”

Egy plébános írja: „Egy évvel ezelőtt voltam bátor ismeretlenül felkeresni soraimmal. Akkor megemlítettem, hogy plébániámon megtartottuk Jézus Szent Szíve ünnepét, a Szent Szív óhajának megfelelően Úrnap nyolcada utáni pénteken. Ha nem veszi Főtisztelendő Uram rossz néven, örömmel írnám le az idei első s immár „hivatalos” ünnepet. Jóval előzőleg kértem engedélyt a következőkre: Nem ünnepet kértem, hiszen tudom, hogy a *festum fori*-t (nyilvános ünnepet) a római Szent-szék engedélyezi és rendeli el a C. J. C. (egyházi törvénykönyv) szerint. Hanem kértem a Főtisztelendő Egyházhatóságot, hogy engedélyezni kegyeskedjék ünnepi időben tartandó istentiszteletet (nálunk 10 órakor), szentséges szentmisét (szentbeszéddel) és délutáni szentséges körmenetet, hozzáfűzve a kéréshez részemről azt, hogy híveim önként fognak munkaszünetet tartani, aki akar majd. Erre meg is kaptam az engedélyt. Ezután következett a propaganda. Szószékről is megmagyaráztam Jézus Szíve óhaját és iskolában, egyletekben mindent megtettem, ami tőlem telhető volt. — Hála a Szent Szívnek: sikerrel. Ünnepeztünk, buzgólkodtunk, és örömmel látom híveimről, hogy ez valóban csak kezdete volt az utána következőknek.”

A szerzetesházak is nagy megértéssel fogadták az indítványt, hogy saját területükön valósítsák meg lehetőség szerint Jézus Szíve szándékát. Ez a Szent Szív-zárdákban, amint egyik főnöknője írja, már kezdettől fogva megvan. „Ami a Szent Szív ünnepét illeti, szent alapítónőnk már szerzetünk alapítása óta elrendelte, hogy ez a nap nyilvános, elsőrendű ünnep legyen. Ez a mi nagy és kedves ünnepünk: fogadalomújítással az áldozás pillanatában, szentségkitétellel egész nap, este szentségi körmenettel a kertben. Az a kiváltságunk van, hogy az ünnep egész nyolcada alatt a zsolozsmát a Szent Szívről végezhetjük és a Szentség egész nap ki van téve templomunkban.”

Ami a Szent Szív-zárdákban természetes, azt a szeretet és odaadás sugallja másoknak is. A Kalocsai Szegény Iskola-nővérek általános főnöknője írja: „Jézus szent Szíve ünnepét

ültük meg zárdáinkban, s ezentúl is így fogjuk megülni." Hasonló lelkesedéssel írtak a körülményekhez képest más szervezetek előljárói is. A Jézustársaság magyarországi főnöke az egyes házak előljáróit felszólította, gondolkozzanak a fölött, hogyan lehetne a Jézus Szíve-ünnepet nyilvános ünnepként megülni.

Indítékok

Az eucharisztikus szentév közelebb hozta hozzánk Krisztus társadalmi királyságának gondolatát. Hiszen amint még látni fogjuk: maguk a nemzetközi kongresszusok is a Jézus Szíve-tisztelet paray-le-moniali bölcsőjében születtek meg.

Krisztus társadalmi királyságának központi gondolata pedig nem más, mint hogy Krisztus a „legszociálisabb” szentség, az Oltáriszentség által megújítsa és átalakítsa a mai társadalmat, a közéletet, s a köztünk felállított szentségi trónjáról kormányozza a nemzeteket, megbékítse a társadalmi osztályokat, megszentelje a közéletet, uralmát kiterjessze a társadalom minden rétegére s a társadalmi élet minden megnyilatkozására. De uralkodásának ereje szeretetében, Szívében rejlik. Elvei, törvényei s szeretete Szívéből fakadnak. Maga az Oltáriszentség is Szent Szíve „szociális” szeretetének ajándéka, kisugárzása. Szíve az, mely minket a szeretet szentségében magához vonz. Ha Szíve nem volna ott, csak mintegy szent dologként, de nem élő személyként imádnók és szeretnők az Eucharisziát.

Mindezek a megfontolások és gondolatok újból megélénkítik lelkünkben azt a vágyat, hogy Jézus Szíve ünnepét mint nyilvános és kötelező ünnepet tartsuk meg. Nem mondhatjuk, hogy az Oltáriszentség iránt való köteles hódolatunknak már az Úrnap által eleget tettünk. Mert az Úrnap, amint a szó maga is vallja, igazán az imádás, a hódolat napja a szentségi Krisztus előtt. De az engesztelés, a szeretet, a megtagadott hódolat miatt való megkövetés, a szívek ünnepe nem az Úrnap, hanem Jézus Szíve ünnepe. Amint a nagycsütörtök sem szorítja ki a nagypénteket, úgy hasonlóképpen az Úrnap, a dicsőséges nagycsütörtök sem szorítja ki és teszi fölöslegessé a dicsőséges nagypénteket, Jézus Szíve ünnepét.

Azért indult meg hazánkban pár évvel ezelőtt mozgalom, hogy Jézus Szíve ünnepét úgy tartsuk meg, mint a vasárnapot. Összegyűjtötték azok nevét, akik ennek az ünnepnek megtartására önként vállalkoztak: misehallgatással, szentáldozással, munkaszünettel. Az akció váratlanul nagy sikerrel járt. Sok ezer ember jelentette be csatlakozását a mozgalomhoz, szebb-nél-szebb levelekben fejezték ki, mennyire szívük ügyének tekintik az ünnep nyilvános megülését, javaslatokat is tettek a dolog könnyebb, sikeresebb keresztúvitelére. Folytassuk buzgólkodásunkat a Szent Szív ünnepe érdekében, mert valamenynyünknek szól Krisztus ígérete: „Megígérem, hogy Szívem isteni szeretetének áldásait bőségesen árasztja ki mindazokra, akik a tiszteletet megadják neki és azon iparkodnak, hogy ezt mások is megtegyék.”

Engesztelő áldozás. Első-péntek

Az Alacoque Szent Margit által ajánlott Jézus Szíve-tiszteletben, jobban mondva magának Krisztus Urunknak Szent Szíve tiszteletére vonatkozó óhajában különös helyet foglal el a szentáldozás.

Amint az előzőkben hallottuk, Szent Szíve ünnepén a hívektől megkívánja, járuljanak a szentáldozáshoz. De már az előbbi kinyilatkoztatásokban kívánta tanítványától, Szent Margittól s rajta keresztül tőlünk is, vegyük őt minél gyakrabban magunkhoz az Oltáriszentségben. „Először is — mondja — annyszor fogadsz magadhoz a legméltóságosabb Oltáriszentségben, ahányszor csak az engedelmesség megengedi.”⁴³ S még hozzáfűzi, tegye azt meg, „akármennyi önmegtagadásba, megaláztatásba is kerüljön”. Alacoque Szent Margit idejében ugyanis a gyakori szentáldozás még nem volt úgy elterjedve, mint napjainkban, s így feltűnő volt, ha valaki, akár a zárdában is, a szokottnál gyakrabban áldozott. De még külön nyomatékkal sürgeti, hogy a hónap első péntekén járuljon a szentáldozáshoz.

Mint a Szent Szív óhajainak hű tolmácsa, másoknak is ugyanazt ajánlja a Szent. De Soudeilles anyának írja 1684-ben: „Ha él Onben a vágy, hogy barátai közé tartozzék, a hónap első péntekén szentáldozás után, amelyet e szándékra végez,

ajánlja fel magát áldozatul.”⁴⁴ Erre az elsőpénteki szentáldozásra vonatkozik Jézus ú. n. „nagyígérete” is, melyről még az áhítat gyümölcseinél szó lesz. Most csak az Úr szavait idézzük: „Szívem határtalan irgalmasságában megígérem neked, hogy Szívem mindenható szeretete megadja a végső töredelem kegyelmét mindazoknak, akik kilenc egymásutáni hónap első péntekén megáldoznak.”⁴⁵

Az áldozás szerepe a Jézus Szíve-tiszteletben

Nem is csodálkozhatunk azon, hogy a szentáldozás oly jelentős szerepet visz a Jézus Szíve-tiszteletben. Hiszen a Jézus Szíve-tisztelet, mint már sokszor mondtuk, a szeretet áhítata. Tárgyának fővonása Jézus megváltói, irgalmas, kegyelmeket osztó, nagylelkű szeretete; célja s főgyakorlata pedig a nagy, tetterős, gyengéd és áldozatos viszonzó szeretet részünkről. De hol emlékszünk meg jobban Jézus szeretetéről irántunk, hol tapasztaljuk ezt kézzelfoghatóbban, hol pihenünk meg mondhatni egészen közvetlenül szerető keblén, ha nem a szentáldozásban, melyben megváltása minden kegyelmében részesülünk, sőt őt magát, a Megváltót, egész szeretetével együtt magunkba fogadjuk? S épp ezért viszont hol gyullad fel s ég hatalmasabb lánggal szívünkben az iránta való szeretet, hol tüzesedik át jobban egész lelkünk s valónk és emésztődik fel az ő szeretetében, ha nem a szentáldozásban, amikor a szeretet tűzkohójával, szentséges Szívével közvetlenül is érintkezünk?

A szentáldozásban buzdulunk fel legjobban isteni Szíve követésére, itt egyesülünk vele legbensőbben, itt gyullad fel lelkünkben az apostoli buzgalom, itt leszünk a szeretetben egyek felebarátainkkal. Itt önti el szívünket a szeretet mellett a hála s bizalom, itt imádkozhatjuk őt közvetlen közelben, itt kérlelhetjük meg legfesztelenebb gyermeki közvetlenséggel.

A szentáldozásban a hittudósok tanítása szerint nemcsak lelkünk állaga szerint egyesül Jézus emberségével s istenségével, hanem minden képességünk is Jézus emberi természetének minden képességével: értelmünk az ő értelmével, akaratunk az ő akaratával, szívünk az ő Szívével.⁴⁶ Bensőbb egye-

sülés tehát ezen a földön Jézus Szívével el sem gondolható, mint a szentáldozásban.

A szentáldozás mint engesztelő cselekedet

Semmi nehézséget sem okoz tehát annak igazolása, hogy a szentáldozás a leghatásosabb eszköz Jézus Szíve szeretetének felszítására lelkünkben, s hogy a szentáldozás magának ennek a szeretetnek Jézus előtt legkedvesebb tanúbizonysága. De nem oly könnyen látjuk át talán az okot, hogy miért kívánja Krisztus Urunk a szentáldozást épp mint engesztelő cselekedetet? Nem jobban engeszteljük-e talán vezeklési gyakorlatokkal, böjttel s egyéb önmehtagadásokkal? Hiszen a szentáldozás minden Krisztust szerető léleknek öröm s nem önmehtagadás, vigasz és nem lemondás.

Azonnal megértjük a dolgot, ha az engesztelésnek egyrészt, másrészt a szentáldozásnak benső mivoltát szemügyre vesszük.

Az engesztelés benső lényege, mint már láttuk, a részvét Krisztussal, az együttérzés vele s a kárpótlás a szenvedett hálátlanságért, igazságtalanságért, sérelmekért. A részvétben azonban a főelem az együttérző szeretet; a kárpótlás pedig nem annyira abban áll, hogy Jézusnak valami külső erénygyakorlatot felajánlunk, mint inkább, hogy a szeretet megvonását szeretetünkkel pótoljuk. Márpedig, mint láttuk, semmi sem alkalmasabb, hogy együttérzésünket Jézussal kifejezzük, sehol közvetlenebbül nem simulunk szeretetben isteni Szívéhez, mint a szentáldozásban. Azért oly kiváló módja az engesztelésnek épp a szentáldozás. Nem a fájdalom, a szenvedés, melyet érzünk, a fődolog az engesztelésben, hanem a szeretet. Igaz, hogy a szeretet a nehezebb cselekedetekben rendszerint jobban nyilvánul meg, de nem mindig. A szentáldozás mindenesetre értékesebb, mint bármely vezeklési gyakorlat. A gyermek sem akkor kárpótolja szüleit legjobban az esetleg elszenvedett megbántásokért, ha aznap nem eszik cukrot, hanem sokkal inkább azzal, ha megbántott, szomorú édesapja, édesanyja szívéhez odasimul s felajánlja nekik szeretetét.

De a szentáldozásnak benső mivolta is ugyanarról győző

meg minket. A szentáldozás ugyanis semmiképen sem csak arra való, hogy minket Krisztus kegyelmeivel gazdagítson, annál kevésbbé csak vigasztalásainak csatornája, amint talán sokan hallgatagon hiszik vagy feltételezik. Hanem a szentáldozás lelkünk belekapcsolódása Jézus áldozatába. A szentáldozás a szentmisének szerves része, nemcsak a pap, hanem a hívek részéről is. Azért ajánlja a trienti zsinat, hogy az első keresztények példájára a hívek mindenkor, amikor a szentmisén résztvesznek, egyúttal áldozzanak is. Azért a szentáldozás liturgikus módja is nem a szentmisén kívüli, hanem a szentmisével kapcsolatos szentáldozás — bár azt viszont túlságosan sürgetni, más nagyobb előnyök miatt, bizonyos körülmények közt, nem szükséges. A szentáldozással mindenesetre, akár magában a szentmisében történik, akár nem szoros kapcsolatban a szentmisével, Krisztus áldozatába belefűződünk; amint vele együtt, Szent Péter szava szerint (I Pét. 2, 9.), lelki papságot alkotunk, úgy vele együtt áldozattá is leszünk — hiszen papság áldozat nélkül lehetetlen.

A szentáldozás által tehát, ha azt jól és a titok teljes megértésével végezzük, szükségkép „élő, szent és az Istennek tetsző áldozatul” adjuk át magunkat (Róm. 12, 1.) s ezzel szívünkben is az áldozatos lelkület megnövekszik, s azt magunkkal kivisszük az életbe. A szentáldozással főleg Krisztus engesztelő tisztében van részünk, mellyel magát a mennyei Atyának felajánlja a világ s a mi bűneinkért. Krisztussal együtt engesztelők leszünk.

Ki ne látná mindebben az alapot arra, hogy miért tette Krisztus Urunk Szent Szíve tiszteletében épp a szentáldozást az engesztelés leginkább megkívánt gyakorlatává? Ha majd magát a szentmisét tárgyaljuk, még jobban látjuk a szentáldozás és engesztelés közötti benső kapcsolatot.

Engesztelő szentáldozást bármikor lehet végezni, sőt ajánlatos, hogy minden szentáldozásunkat engesztelő szándékkal is végezzük. Ennek az az előnye is megvan, hogy az Egyház által adományozott teljes búcsúban részesülünk. Van az engesztelő szentáldozásnak külön társulata is, melynek tagjai a napokat egymásközt felosztva, havonként vagy hetenként járulnak a szentáldozáshoz. Ezt a társulatot is az Egyház bőséges

búcsúkkal ajándékozta meg. Az engesztelő szentáldozás társulata jelenleg szerves részét képezi az Imaapostolságnak.

Mindamellett Krisztus Urunk különösen a hó első péntekén kívánja az engesztelő szentáldozást. Ehhez fűzi „nagyígéretét”. Szem előtt kell tartanunk azonban, hogy az ígéret a gyakorlatot követi, nem fordítva. Tehát szándékunk elsősorban Jézus Szívének s általa a mennyei Atyának engesztelése legyen s csak másodsorban saját lelki előnyünk. Ezt kívánja meg legalább is a tökéletes, az önzetlen és nagylelkű szeretet Jézus iránt. Sőt mondhatjuk, minél jobban domborodik ki lelkünkben az engesztelés szándéka, annál biztosabban s nagyobb mértékben részesülünk Jézus ígéretében. Ezzel természetesen nem tagadjuk, hogy a lelki életben még kevésbé előrehaladottak s a nép nagy tömege számára épp az ígéret hat elsősorban vonzó erővel. Ne feledjük azonban előttük kiemelni, hogy az első-péntek lényeges vonása az engesztelés. Csak így tartjuk azt meg igazán Krisztus szándéka szerint.

Épp ebből következik az is, hogy az első-péntek nemcsak az engesztelő szentáldozás, hanem általában Jézus Szíve tiszteletének napja. Minden első-péntek kis Jézus Szíve-ünnep. Ajánlatos ezen a napon a megkérlelést is végezni s a Szent Szívnek tett felajánlásunkat megújítani. Legyen ez a nap általában a Jézus Szíve-tisztelet gyakorlásának szentelve. Sok helyen az első-pénteket, legalább a templomi ájtatosságokat tekintve, az első vasárnapkal helyettesítik. Bizonyos gyakorlati okok miatt ezt a szokást nem lehet helyteleníteni, sőt az Egyház maga is jóváhagyja. Mindíg szem előtt kell tartani azonban, hogy Krisztus Urunk szándékában az első-péntek szerepel, s azért csak igazi akadály esetén helyettesítsük azt az első vasárnapkal.

Szentmise a Jézus Szíve-tiszteletben

Az előző fejezetben az áldozás jelentőségéről szoltunk a Jézus Szíve-tiszteletben; legjobban itt fűzzük hozzá azt, amit a szentmise jelentőségéről is ugyanebben a tiszteletben mondani akarunk, bár a szentmisét mint ilyent Krisztus Urunk az általa kívánt külső gyakorlatok közt külön nem említi meg.

Általánosságban a Jézus Szíve-tiszteletnek két alapvető módja van: 1. tisztelni és engesztelni Jézus Szívét úgy, hogy a tisztelet közvetlen tárgya egyedül a Szent Szív, és 2. Jézus Szívével tisztelni és engesztelni a mennyei Atyát, az Istent. A tisztelet előbbi módja a megszokottabb, legalább is azoknál, akik a hit titkaiba nem mélyednek jobban bele, s főleg a Szentháromság titkával nem foglalkoznak behatóbban lelki életükben. A másik mód azonban, legalább bizonyos feltétel mellett, a tökéletesebb.”

A szentmise az Atya dicsőítése Jézus Szíve által

Az első mód akkor érvényesül leginkább, ha Jézusban kifejezetten az Istent magát tekintjük s Szent Szívében nemcsak az emberi, hanem az isteni szeretet jelképét is látjuk. Vonatkozhatik azonban a tisztelet Jézus emberi Szívére is, mert ennek is a második isteni Személy a hordozója. Ez utóbbi esetben tökéletesebb, ha nem maradunk meg Jézus emberi Szívénél, hanem általa, benne s vele a mennyei Atyát imádjuk, szeretjük s engeszteljük.

A tiszteletnek ez az utóbbi módja egészen különösen hozzákapcsolódik ahhoz, amit az előzőkben a Jézus Szívével való benső egyesülésnek neveztünk, de egyúttal akaratának is tökéletes teljesítését és a vele való tökéletes élet- és érdekközösséget jelenti. Hiszen Jézus emberi Szívéből fakadtak Szent Pál szerint a szavak: „Ime, eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.” (Zsid. 10, 7.) S mint láttuk, országának, Szívének első törvénye, parancsolata: „Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből.” (Mt. 22, 37.) Tanítványainak pedig ezt köti szívére: „Ne hívjatok senkit atyátoknak a földön; mert egy a ti Atyátok, ki mennyekben vagyon.” (Mt. 29, 9.) Egészen egyúttal mennyei Atyjával s kizárólag az ő dicsőségét keresi. Azért a vele egyesült lélek is általa, benne s vele egyedül a mennyei Atyának él, az ő dicsőségét keresi, az ő érdekeinek apostola, akaratának szerelmese lesz. Ezzel tiszteli legjobban a Fiú Szívét; mert így teljesíti legjobban a Fiú akarátát is, így követi őt legtökéletesebben, így él vele a legbensőbb lelki egységben, így lesz legfőbb vágyainak, legszentebb érdekeinek

terjesztője s apostola, egy szóval így folyik le egész élete Jézussal, Szívével való legteljesebb életközösségben.

Ennek a tiszteletnek legtökéletesebb kifejezője a szentmise-áldozat. A szentmisében Jézus leginkább mint közvetítő szerepel az Atyánál. A legritkább esetben fordul az Anyaszentegyház a szentmisében egyenesen a Fiúhoz, hanem a Fiú által az Atyához imádkozik. A Fiú a szentmisében egészen feloldódik mennyei Atyja iránti odaadásában. Azért egyesülhetünk legjobban a szentmisében Jézus Szíve áldozatos önfelajánlásával a mennyei Atya iránt.

Hiszen az Egyház tanítása szerint a szentmisében mi is Krisztussal együtt bemutatók és áldozatok vagyunk. Ugyanannak az áldozatos lelkültnak kell tehát betöltenie szívünket, mely Jézus Szívét betölti, mikor magát mennyei Atyjának tiszta áldozatként felajánlja. Ha valamikor, akkor a szentmisében kell, hogy „ugyanazt az érzést ápoljuk magunkban, mely Krisztus Jézusban is megvolt”. (V. ö. Fil. 2, 5.) Így leszünk Jézus Szívével egyesülten valóságos dicsőítő, hála-, engesztelő és könyörgő áldozat a mennyei Atya előtt. Azért a szentmise legjobb módja az imaapostolságnak is, melyről még később szó lesz.

A szentmise Jézus Szívének titokzatos szenvedése

Bár a szentmiseáldozat leginkább a tisztelet ama módjának kifejezője, mellyel Krisztussal, Szívével való benső egységben a mennyei Atyát dicsőítjük, mégis magát a Szent Szívet is tisztelhetjük a szentmisében. S épp itt kapcsolódik egymásba legjobban a Jézus Szíve-tiszteletnek két sajátos vonása: az áhítat Jézus kinszenvedése és az Oltáriszentség iránt.

Az eucharisztikus áldozat, a szentmise ugyanis Jézus szenvedésének s halálának titokzatos megújítása az oltáron, de egyúttal eszünkbe juttatja Szent Szíve titokzatos szenvedéseit is, melyeket épp szentségi életében, magában az Oláriszentségben, szeretete szentségében kénytelen elviselni az emberek részéről.

A szentmisében titokzatos módon megújul Jézus földi szen-

vedésének emléke: az Olajfák hegye, az ítélszékek, az ostorozás, a tövissel koronázás, a keresztút, a kereszt mindazzal a testi-lelki szenvedéssel, mindazzal a hálátlansággal s gyalázzal együtt, mely Jézus szenvedésének stációit végigkísérte. Mit szenvedett mindezekben a Szent Szív! A szentmise Jézus Szíve szenvedésének is titokzatos megújulása lelkünk szeme előtt.

De mindezekről a szenvedésekről mondotta: „Kevésbe vettem volna mindazt, amit szenvedtem, hacsak kissé viszonzták volna szeretetemet.” De ott van az a másik nagyobb szenvedés, mely nem kevésbé titokzatos: szentségi életének misztikus szenvedése. Az a sok bánalom és gyalázat, szentségtörés és hitetlenség, közömbösség és érzéketlenség, melyet a szentostya titokzatos leple alatt a századokon át tapasztalt. A kafarnaumi beszéd alatt elhangzott kételytől s hitetlenségtől kezdve Júdas árulásán át, aki jelen volt az utolsó vacsorán, a pogányok és eretnekek, albiak és törökök, a vallásháborúk és kommunista forradalmak templomrombolásain és szentségtörésein keresztül a mai napig, hozzáfűzve mindazokat a templomrablásokat és a szent színek mindama meggyalázását, melyeket tolvajkéz követett el vagy istengyűlölet sugallt egyeseknek: mindez együttvéve alkotja tárgyát annak a titokzatos szenvedésnek, melyet a Szent Szív szentségi életében, főleg a szentmisében átél.

De legfájdalmasabban érintik őt azok a méltatlan, szentségtörő áldozások, melyekben tisztátalan szívekbe, tőle elfordult lelkekbe kényszerül bemenni, a szentmiseáldozatnak az a szentségtörő bemutatása, mikor méltatlan kezek ajánlják fel a legtisztább áldozatot s méltatlan ajkak mondják ki a titokzatos feláldozás szavait. Ez Krisztus szentségi életének legnagyobb szenvedése. Ezt örökölte meg maga Wagner halhatatlan művében, a Parsifalban zenei s költői tökéletességgel, mikor az Oltáriszentséget jelképező Grálról énekli: „Válts meg, szabáds meg fertőzött kézből!”

Mindezt a Szent Szív valóságban ugyan nem szenvedheti már át abban a megdicsőült állapotban, melyben őt a hit a szentségi színek alatt nekünk bemutatja. De mindezt isteni előrelátásában végigszenvedte földi életében, főleg Getszemáni-

kertjében s a kereszten mélységes elhagyatottságában. Mindez továbbá most is útálatának tárgyát képezi, ha nem is szenved már alatta. S mindez tárgyi gonoszságában s útálatosságában nem kevésbé nagy és rettenetes előttünk, mintha a Szent Szív valóságban most is szenvedne. Az engesztelés ugyanis a tárgyi méltánytalanságra, igazságtalanságra, gyalázatra vonatkozik, eltekintve attól, hogy Krisztus szenved-e alatta. Elég, hogy mindez a Szent Szív útálatának tárgyát képezi s valamikor szenvedésének oka volt.

Mindezek a titokzatos szenvedések főleg a szentmiseáldozatban lépnek eléink, s azért oly kiváló módja a Szent Szív-tiszteletnek épp a szentmisén való részvétel.

Igy mutatkozik be előttünk Jézus Szíve tisztelete kapcsolatban az Oltáriszentséggel. Ezt a következőkben még folytatólag szemlélhetjük, mikor majd a megkérelésről, a szentóráról és az engesztelő szentségimádásról szólunk.

Megkérelés, szentóra, engesztelő szentségimádás

Ez a három gyakorlat valamikép bensőbb összefüggésben áll egymással.

Megkérelés

A *megkérelés* a második gyakorlat, melyet Krisztus Urunk Szent Szíve ünnepén tölünk kíván. A megkérelést ünnepélyesen, a kitett Oltáriszentség előtt kell végezni. „Ünnepélyes megkövetéssel szerezzenek elégtételt Szívemnek — mondja — mindazokért a méltatlanságokért, melyekkel a kitett Oltáriszentségben illetnek.” A Jézus Szíve-ünnepen kívül természetesen bármikor és bárhol végezhetünk privát megkérelést is. Akár privát, akár nyilvános megkérelésre különösen alkalmas napok a hó első pénteke vagy vasárnapja. Ekkor végzi a Jézus Szíve Társulat is megkérelő ájtatosságát.

A megkérelés az engesztelésnek egyik neme. Szeretetteljes bocsánatkérés saját és mások bűneiért (*deprecatio iniuriarum*). Ezzel már némiképp eleget is teszünk a megbántásokért (*satisfactio*). Az elégtétel pedig szeretetből fakad (*expatiatio*).

Igy valamikép helyre is állíthatjuk a megsértett rendet, főleg a szeretet szent hierarchiáját, melyen a bűn rést ütött (reparatio).

Az engesztelő s megkérelő imádságok közt különös említést érdemel elsősorban a XI. Pius pápa által elrendelt *engesztelő imádság*, melyet minden évben Jézus szent Szívének ünnepén a világ összes templomaiban ünnepélyesen el kell mondani. „Elrendeljük és megparancsoljuk, — mondja a Szentatya — hogy évente Jézus szentséges Szíve ünnepén az egész földkerekség összes templomaiban szeretetreméltó Üdvöztőnk előtt ugyanezt az engesztelő imádságot vagy megkérelést, amint azt nevezik (precatio piacularis seu protestatio), ünnepélyesen elimádkozzák, hogy ezzel összes elkövetett bűneinket megsirassuk és Krisztusnak, legfőbb Királyunknak és Urunknak megsértett jogait helyreállítsuk.” Más ismert megkérelő imádság az, melyet a Jézus Szíve Társulat szokott ájtatosságain használ, s mely a megkérelésen kívül az ima utolsó részében szépen domborítja ki az egység gondolatát Jézus Szívében. Hiszen ez az egység maga is engesztelő jellegű, mert Krisztus Urunk Szívét különösen megörvendeztetí s az iránta való és benne gyökerező szeretet különös jele. Ezzel egyszersmind épp az egység és szeretet ellen elkövetett sérelmekért is engesztelünk. Ez a megkérelő imádság szép kifejezője a Jézus Szíve-tisztelet természetfölötti szociális jellegének.

Szentóra

A megkéreléssel rokon ájtatosság az úgynevezett *szentóra*. Itt nem annyira meghatározott engesztelő imádságról van szó, mint inkább Jézus Szíve benső fájdalmaival s szenvedéseivel való együttérzésről egyesülő ima alakjában. Krisztus Urunk egyik megjelenése alkalmával fejezte ki erre nézve óhaját Alacoque Szent Margit előtt: „Minden csütörtökről péntekre virradó éjjel érezni fogod azt a halálos fáradságot, melyet én az Olajfák-hegyén szabadakaratomból elszenvedtem. Ez a szomorúság a nélkül, hogy megértenéd hogyan, bizonyos értelemben haláltusa lesz számodra, melyet kínosabb lesz elviselni, mint a halált. Tizenegy óra és éjfél között felkelsz, hogy

velem légy abban az alázatos imában, amelyet akkor Atyámhoz intéztem. Egy óra hosszat arccal a földre borulsz, egyrészt azért, hogy csillapítsd az isteni haragot, irgalomért esedezzel a bűnösök számára, másrészt, hogy némiképp enyhítsd azt a keserűséget, melyet éreztem, mikor apostolaim elhagytak. E miatt kellett nekik szemrehányást tennem, hogy egy órát sem tudnak velem virrasztani. És ez alatt az óra alatt teljesítesz mindent, amire tanítlak.”

Ebben a meghagyásban misztikus és rendkívüli elemek vegyülnek össze az ájtatossági gyakorlattal. Alacoque Szent Margit a szentórát nemcsak maga végezte, hanem másoknak is ajánlotta. Azért kihámozta Jézus szavaiból azt, ami mindenkire nézve lényeges és alkalmazható, s az Egyház ebben az értelemben jóváhagyta a szentóra gyakorlatát és búcsúkkal gazdagította.

A szentóra lényege, hogy csütörtökről péntekre virradó éjtszaka egy órát imádságban töltsünk a halállal vívódó Udvözítővel az Olajfák-hegyén. Időre és tárgyra nézve tehát meghatározott imádság. *Időre* nézve, amennyiben a szentórát Krisztus szándéka szerint csütörtökről péntekre virradó éjtszaka kell végezni; hiszen akkor szenvedett az Udvözítő Getszemáni kertjében. Ezt az időt az Egyház, mint Krisztus szándékainak hivatott magyarázója úgy határozta meg, hogy a szentórát csütörtök délutántól péntek reggelig bármely órában végezhetjük. Búcsúit is ehhez az időhöz kötötte. *Tárgy* szerint a szentóra imádsága azzal van meghatározva, hogy az Olajfák-hegyén szenvedő Úr Jézussal kell egyesülnünk, Szíve benső szenvedésével kell foglalkoznunk s a bűnösökért engesztelnünk. Az imádságnak *formája* azonban, hogy elmélkedő vagy szóbeli imádság legyen-e, vagy más követelmény nincs meghatározva. Legjobb lélekben együttérezni Krisztus Urunk szenvedésével az Olajfák-hegyén s szenvedése okaiért, a bűnökért engesztelni. Szem előtt tarthatjuk azt a körülményt, melyet már más helyen említettünk, hogy t. i. Krisztus isteni előrelátásában a most elkövetett bűnök miatt is szenvedett Getszemáni kertjében; tehát az Oláriszentség ellen elkövetett vétkek is nagymértékben hozzájárultak az Olajfák-hegyén kiállott szenvedéséhez.

Krisztus Urunk Alacoque Szent Margithoz intézett szavaiban nem szól arról, hogy a szentórát az Oltáriszentség előtt kell végezni. Az Egyház azonban búcsúit ehhez a körülményhez kötötte. Ennek oka, hogy maga Alacoque Szent Margit is az Oltáriszentség előtt szerette szentóráit végezni, sőt egész éjszakákat átvirrasztott az Oltáriszentség előtt a zárt tabernákulumban.

Engesztelő szentségimádás

Ebből a gyökérből fakadt a Szent Szív-tiszteletnek egy gyönyörű hajtása: az *engesztelő szentségimádás* gyakorlata. A szentórát magát is közösen lehet végezni zárt tabernákulum előtt; de a hívek szeretete s buzgósága az engesztelésnek még más, ünnepélyesebb formáit is kigondolta. Nem elégedett meg azzal, hogy egyenként engesztelje a Szent Szívet, hanem tömegben akart színe elé járulni. Nem volt neki elég, hogy az oltárszekrény titokzatos rejtekébe zárt isteni Szívet imádja s megkérlelje, hanem ünnepélyesen trónra emelte nyilvános szentségimádás fényes keretében. Már nemcsak csütörtök este, hanem más napokon, adódó alkalmakkor vagy rendszeresítve is felajánlotta a szentségben rejtőző isteni Szívnek hódolatát és szeretetét. Nemcsak az Olajfák-hegyén kiállott szenvedés volt már imádságának, engesztelésének tárgya, hanem az egész nagy istenemberi szenvedés, melyet a Szent Szív a földön s az Oltáriszentségben átélt és titokzatosan átél, minden titkával, minden mozzanatával, minden eseményével együtt képezi szerető engesztelésének, imádásának, odaadásának tárgyát. Sőt áhítatát kiterjeszti nappalra s éjjelre egyaránt. Nem elégszik meg, hogy csak a nappali órákban rója le a megsértett isteni Szeretetnek engesztelő hódolatát, nem elég neki, hogy csak egy órán át legyen együtt szenvedő Istenével az éjtszaka csendjében, hanem az egész éjjelt imádássá változtatja egymást óránként vagy sűrűbben felváltó imádókkal, engesztelőkkal. Ime, az *éjjeli szentségimádások* bölcsője.

Sőt arra vágyik, hogy éjjel-nappal, szünet s megszakítás nélkül folyjon az imádás és engesztelés a szentségben rejlő isteni Szív előtt. Így születik meg az *örökimádás*, az állandó

éjjeli szentségimádás gyakorlata. S akik testben nem lehetnek ott, lélekben egyesülnek a szentség előtt imádók és engesztelők seregével; ez a Szent Szív *tiszteletőrsége*, a maga imádási óráival, melyekben vagy imádó hódolattal, lélekben odaborulunk a Szent Szív elé, vagy a bűnösökért szünet nélkül irgalomért esdeklünk.

Társulatok, egyesületek, akciók, szerzetek keletkeztek a Szent Szív engesztelésére az Oltáriszentségben. Mindez gyönyörű kivirágzása az engesztelő szeretetnek s annak a kettős gyakorlatnak, melyet az Úr Jézus szent Szíve tisztelőitől kívánt: a megkérdelésnek és a szentórának.

Egyik sajátos kiterjesztése a szentórának az ú. n. „*szenvedés éjjele*”. Sok helyen meghonosodott ugyanis a szokás, hogy a hívek a nagycsütörtökről nagypéntekre virradó éjtszakát csendes imádásban töltik a zárt tabernákulum előtt. annak emlékére, hogy ezen az estén s éjtszakán adta nekünk az Úr szeretetének legnagyobb ajándékát, az Oltáriszentséget, s hogy ugyanekkor mondotta irántunk való szeretettől áradó búcsúbeszédét s könyörgött értünk mennyei Atyjához főpapi imádságában. De ugyanekkor árulta el őt egyik tanítványa, ekkor szenvedte végig az Olajfák-hegyén vérrel verejtékezve halálküzdelmét, ekkor csókolta meg őt az áruló, ekkor hagyták el övéi, ekkor kötözték meg a poroszlók s hurcolták az ítélőszékek elé s ütötték arcul, ekkor vádolták igaztalan vádakkal s ítélték el ártatlanul, ekkor tagadta őt meg szeretett tanítványa, ekkor földték el a tömlőcben ábrázatát s öntöttek ki rá a gúny és gyűlölet minden gyalázatát. Mit érzett mind e titkok közt isteni Szíve? Ezekkel az érzelmekkel, ezzel a szeretettel és fájdalommal egyesülünk vele csendes szentségimádásban „a szenvedés éjjelén”.

Jézus Szíve képének tisztelete

A kép tisztelete már Alacoque Szent Margit előtt is ismert volt. De ő általa a Jézus Szíve-tiszteletben különös jelentőségre emelkedett s módja is határozottabb körvonalakban jelenik meg.

P. Croiset-hez írt egyik levelében mondja a Szent: „Meg-

jelent nekem lángtrónuson az isteni Szív, az imádandó sebbel együtt. Nagyobb volt, mint a nap, átlátszóbb, mint a kristály. Töviskorona övezte, jelezve azokat a szúrásokat, melyeket vétkeink okoztak neki. Fölötte kereszt, annak jeléül, hogy az megtestesülésének legelső pillanatától fogva, amióta a Szent Szív létrejött, vele egyesült. Mindjárt kezdettől fogva megtelt keserőséggel, melyeket a megaláztatások, szegénység, fájdalmak és megvetések okoztak és melyeket egész életén keresztül és szent szenvedésében szentséges emberségének el kellett viselnie." Azután hozzáfűzi: „Ezt a Szívet tisztelni kell a testi szív képében. Azt akarja, hogy ezt a képet kifüggeszték, én azt magamon viseljem, éspedig szívemen." Végre felsorolja a kegyelmeket, melyek Jézus ígéletéből a Szent Szív képének tiszteletéhez kapcsolódnak.⁴⁸

Alacoque Szent Margit a többi ú. n. alapvető kinyilatkoztatásban, melyekben Krisztus Urunk előtte Szent Szíve tiszteletét feltárta, nem szól kifejezetten a Jézus Szíve-képről. De mivel leírja, mily alakban mutatta meg neki az Üdvözítő szent Szívét, azért ezek a leírások mégis hozzájárultak a Jézus Szíve-kép teljes kialakulásához, ahogyan azt ezentúl ábrázolva látjuk. „Csakúgy ragyogott a dicsőségtől, mondja a Szent, mikor Jézus megjelenését leírja. Őt szent sebe pedig fénylett, mintha öt nap lett volna. Szent emberségéből mindenünnét lángsugarak törtek elő, főleg imáadásraméltó kebléből, mely tűzkohóhoz hasonlított. Miután keble megnyílt, kitárta előttem forrón szerető és minden szeretetre legméltóbb Szívét, mely ezeknek a lángsugaraknak élő forrása volt." A következőkben hozzáteszi még: „Ekkor megnyílt az isteni Szív s oly forró lángsugarat vetett felém, hogy már nem bírtam elviselni.”⁴⁹

Ezek alapján Jézus Szívét fénysugaraktól övezve ábrázolták, magából a Szívből elötörő lángokkal, kereszttel és töviskoronával, sebbel, melyből vércseppek folynak. Az első ilyen forma Jézus Szíve-képeket már Alacoque Szent Margit készítette; kivitelben, részletekben, stílusban természetesen utána több-kevesebb változatban jelennek meg a Jézus Szíve-képek.

A kép magyarázata

A Szent Szív képének ú. n. *jelvényei* szemléltető s egyúttal megragadó módon állítják eléink a *tisztelet tárgyát s benső gyakorlatait*. Épp azért oly alkalmas a Jézus Szíve-kép, hogy bennünk a Szent Szív iránti áhítatot s szeretetet növelje.

1. A *fénysugarak* általában a Szent Szívnek az istenséggel való személyi egységét, a Szent Szív isteni voltát jelképezik, de egyúttal szentségét is. Hiszen a fényugarak általában a szentség szimbolumai. Azért látjuk az Egyház által oltárra emelt szentek alakját, fejét is fényugarakkal, az úgynevezett gloriolá-val körülvéve. A fényugarak tehát, melyek az isteni Szívet övezik, isteni méltóságát és szentségét jelképezik, s azért imádásra, dicséretre szólítanak fel minket.

A fényugár azonban világosságot is lövel a sötétbe. Azért a Szent Szívből kiáradó sugarak a lelki világosságot is jelentik, melyet a Szent Szív kegyelme szívünkben teremt. Fel-szólítanak arra, hogy ebből a Szent Szívből merítsük a világosságot, hozzá könyörögjünk világosságért s tanácsért, őt kövessük szentségében, mert ő a világ világossága, s aki őt követi, nem jár sötétben, hanem övé lesz az élet világossága. (V. ö.: Jn. 8, 12.)

2. A *lángok* a szeretet jelképei. Egészen betöltik a Szent Szívet, de kifelé is előtörnek belőle. Oly nagy ugyanis a Szent Szív szeretete irántunk, hogy amint az Udvözítő maga mondja, nem tudja már annak lángjait magába zárni, hanem ki kell árasztania szeretetét, hogy minket drága kincseivel gazdagítson. Ennek a kiáradó szeretetnek szimbolumai a Szent Szívből előtörő lángok. Azért viszontszeretetre szólítanak fel minket. Ennek a viszontszeretetnek is olyannak kell lennie, mint a tűzáradatnak, mely mindent megemészt, ami akadályként útjába kerül, s lángba borítja az egész világot: „Tűzet jöttem bocsátani a földre; és mit akarok mást, mint hogy már fölgyulladjon?” (Lk. 12, 49.)

3. A kimagasló *kereszt* hangos hirdetője annak, amit Jézus irántunk való szeretetből tett és szenvedett. A kereszt a megváltás jelképe, a kereszt Isten irgalmas szeretetének emlékoszlopa, tanúbizonysága, hogy a kereszting, a halálíng szeretett

minket. Ez a szeretet, ez az irgalom a Szent Szívből fakad. A kereszt, értünk hozott minden áldozatával, a Szívből nő ki: „Keresztséggel kell megkereszteltetnem, és mily nehezen várom, míg be nem teljesedik.” (Lk. 12, 50.) Azért hangos felkiáltójel a kereszt, mely hálánkat, tettben, áldozatban megnyilvánuló hálánkat követeli. Követésre is felszólít minket, mert „aki nem hordozza keresztjét és jön utánam, nem lehet nekem tanítványom.” (Lk. 14, 27.)

4. A *töviskoszorú* szűrő tövisei fájdalommal fonják körül a Szent Szívet. Bűneink jelképei ezek a tövisek: a hálátlanság, a hidegség, a félreismerés, a megvetés, a szentségtörés, a gyűlölet, a közönyösség tövisei. Engesztelésre, együttérző s tetterős elégtételre szólítanak fel. Felszólítanak, húzzuk ki egyenként a töviseket, melyek oly fájdalmasan befúródnak a Szent Szívbe, bontsuk le róla az egész töviskoszorút, szabadítsuk meg a fájdalomtól, a méltánytalanságtól, melyet hálátlan gyermekei részéről kénytelen elszenvedni. Az egyéni engesztelésre szólítanak fel minket a tövisek, az engesztelésre, mely elsősorban bűneink, mindenegyessé rossz hajlamunk elleni határozott s kitartó küzdelemben nyilvánul meg. De felszólítanak apostolságra is, hogy a Szent Szívet mindig jobban megismer-tessük, megszeretessük, megdicsőítsük s így levegyük róla a töviskoszorút, melyet a félreismerés és a megbántások fontak köréje.

5. A *sebnek* főleg kettős a jelentése. Egyrészt szintén azt a lelki sebet, a szeretet sebet szemléljük benne, melyet bűneink ütöttek az Isten Szívén. Ez a jelentés hasonló a töviskoszorú jelentéséhez. Másrészt a seb azt a nyílást, azt a kaput tárja fel előttünk, melyen át Jézus Szívébe be kell vonulnunk, akár mint a galamb, mely a sziklásban védelmet keres üldözője ellen, akár mint halálraítélt gonosztevő, aki az isteni igazságosság elől az irgalom várába menekül, akár mint szűzi menyasszony, aki szent magányban Jegyesével együtt akar lenni. Mindez bizalomra s bizalomteljes egyesülésre szólít fel minket Jézus Szívével. Ez a Szív a mi menedékünk, de egyúttal pihenőhelyünk is, ahol isteni Szerelmesünkkel egyesülhetünk.

Bizalomra szólít fel minket a seb azért is, mert feltárja előttünk a nyílást, melyen át a Szent Szív összes kegyelmi

kincsei s egész irgalma felénk árad. Ebből a Szívből fakad egész megváltásunk, ebből ömlik lelkünkbe a megtisztító víz s a világot üdvözítő vér, ebből a Szívből ered a szentségek kegyelmi áradata s az Egyház minden üdvösségre szolgáló működése. Mindez hálával, de egyúttal bizalommal is tölt be minket, bizalomteljes vágygal, hogy ezeknek a kegyelmi kincseknek részesei legyünk. A víz és a vér az Egyház két főszentségének, a keresztségnek s az Oltáriszentségnek szimbóluma. Mindkettőt a Szent Szív szeretetének köszönjük.

A kép tiszteletének módjai

Ez pár vonásban a Jézus Szíve-kép jelentése s jelentősége a Szent Szív-tiszteletben. Tekintsük meg most magának a *kép tiszteletének egyes módjait*. Szent Margit kifüggesztéséről, viseléséről szól. Más helyen említi, hogy a Szent Szív képét a zászlókra kell festeni s a fegyverekre vésetni. Általában a Szent Szív képének kétféle ábrázolása van: a szív egyedül, vagy a szív együtt az egész Krisztussal. Utóbbi csak a 19. század elejétől kezdve vált uralkodóvá. De tévedés volna azt gondolni, hogy az előbbi ábrázolást az Egyház megtiltotta volna.

Jézus Szívét szobrok s képek alakjában tisztelik. Lényeges dolog, hogy a testi szív látható legyen, különben nem igazi Jézus Szíve-tisztelet. A képet az úgynevezett Jézus Szíve-pajzs alakjában az ajtókra is helyezik, hogy a lakókat minden testi s lelki bajtól megvédje. Skapuláré-formában magunkon viselhetjük. A Jézus Szíve-skapulárét az Egyház jóváhagyta. Érem alakjában is hordhatjuk. Sőt olyan érmek, melyeknek egyik oldalán Jézus Szíve, a másikon a Szűzanya képe van, megfelelő áldás után akármilyen szövetskapuláré helyett viselhetők. A Szent Szív képét nem egyszer zászlókon is látjuk.

Kíváncsi volna, hogy a Szent Szív képét minden katolikus mozgalom jelvényéül elfogadná, hacsak nem áll kifejezetten más titok szolgálatában. Mindenesetre jó volna, ha szociális és társadalmi mozgalmaink is pusztán profán jelvények helyett ezt az áldást hozó jelvényt tekintenék sajátjuknak. Teljesülne rajtuk Krisztus ígérete: „Megáldom a helyeket, ahol Szívem képét felfüggesztik és tisztelik; minden dolgukat, vál-

lalatukat megáldom." Bizonyára nem felel meg Jézus óhajának, ha nem törekszünk a Szent Szív tiszteletét belevinni a társadalom minden rétegébe s általa a profán életnek is minden mozzanatát megszentelni s uralmának alávetni. De erről még szó lesz, amikor majd a tisztelet terjesztéséről s társadalmi jelentőségéről szólunk. Örökké emlékeztetések maradnak az Egyház egyik legnagyobb pápájának, XIII. Leónak szavai: „Amikor az Egyház, létének első korszakában, a cézárook igája alatt nyögött, a fiatal császárnak — Nagy Konstantinnak — a magasban megjelent kereszt volt előjele s okozója a dicsőséges győzelemnek, mely nyomban bekövetkezett. S íme, most más, boldogságot jósoló isteni jel tűnik fel szemünk előtt: Jézus szentséges Szíve, tűzlángok közt sugárzó fényzőnben, fölötte a keresztnek. Beléje kell helyezni minden reménységet, tőle kell kérni s várni az emberek üdvösségét.” Ez a Jézus Szíve-kép jelentősége; mintegy második nagy jel az égen a kereszt mellett, mely az új, a jobb korszak hajnalhasadását hirdeti.

Amint tehát a kereszt, a feszület minden keresztény családban látható, úgy Jézus Szíve képének is meg kell lennie minden keresztény családban, és pedig a legszebb, a legdíszesebb helyen, ott, ahol az egész család láthatja. A Jézus Szíve-kép tisztelete különös kapcsolatban van a családok felajánlásával. Azért előbb még a felajánlásról általában akarunk szólni. De még ezt is megelőzően, távolabbi kapcsolatban a Jézus Szíve-képpel, a Jézus Szíve-litániát akarjuk elemezni, melyet nyilvános ájtatosságai alkalmából oly gyakran használ az Egyház. A Jézus Szíve-litánia megszólításai ugyanis szépen fűzhetők hozzá a képen látható jelvényekhez. Azért igen megfelelően épp Jézus Szíve képe előtt mondhatjuk el a Szent Szív litániáját.

Jézus Szíve-litánia

Amióta Krisztus Urunk szent Szíve tiszteletét Alacoque Szent Margit által a világnak kinyilatkoztatta, számos imádság, s ezek közt több litánia is keletkezett a Szent Szív tiszteletére. Ezekből alkotta meg, saját gondolatait is hozzáfűzve, a halha-

tatlan XIII. Leó pápa a század fordulója alkalmából azt a litániát, melyet az Egyház nyilvános ájtatosságai számára kötelezően előírt.

A litánia Jézus földi éveinek tiszteletére 33 megszólításból áll. A megszólítások csoportosításában mily szempont vezette a pápát, azt nagy vonásokban magából a litániából meg lehet állapítani. Részletesen azonban csak bizonyos egyéni elgondolás alapján állapíthatjuk meg a csoportosítás vezérlő szempontjait.

Erőszakolt magyarázás nélkül mondhatjuk, hogy lényegben a Jézus Szíve-tisztelet öt benső gyakorlata szerint csoportosulnak a megszólítások.

Elsősorban mint imádandó Szívet állítja elénk a litánia Jézus Szívét: mint az örök Atya Fia Szívét, mint a Szűzanya méhében a Szentlélektől alkotott és Isten Igéjével állandólag egyesített Szívet. Ezért végtelen felségű Szívnek, Isten szent templomának, a Magasságbeli szent szekrényének, Isten házának s a mennyország kapujának nevezi azt. Mindez az *imádás* gyakorlatához tartozik.

Következik a *szeretet* gerjedelme. Viszontszeretetre szólít fel minket a litánia, mikor Jézus Szívét mint a szeretet égő tűzhelyét, mint az igazságosság és szeretet tárházát, mint jóssággal és szeretettel teli Szívet mutatja be. Az önzetlen szeretet azonban a szeretett személy kiválóságait, szépségét, erényeit, szeretetreméltóságát tekinti, még elvonatkoztatva is attól a szeretettől, melyet irántunk tanúsít. Azért mutatja be a litánia Jézus Szívét, mint az összes erények mélységét, mint minden dicséretre legméltóbb szívet, melyben a bölcsesség és tudomány minden kincse megvan, melyben az istenség egész teljessége lakozik, melyben a mennyei Atya kedvét leli, s mely épp ezért minden szív királya és központja.

De Jézus Szíve az a kútfő is, melynek bőségéből mindannyian merítettünk, ő az élet és a szentség forrása, mely gazdagon önti ki a kegyelem vizét mindazokra, akik hozzá folyamodnak, ő az engesztelő áldozat bűneinkért. Mindezt soha el nem múló *hálával* tartozunk neki. Erre a hálára szólít fel minket a litánia az idézett megszólításokban. Rámutat mindazokra az áldásokra, melyek Jézus Szívéből fakadnak, s oly

nagyok, hogy az „örök halmok” magasságáig érnek s csak a mennyországban, a szentek soha el nem némuló hálaimádságában találnak majd méltó visszhangra.

A Szív azonban, mely bűneinkért engesztelő áldozat lett, egyúttal vétkeink miatt meg is tört, s mint gyalázattal elhalmozott, lándzsával átdöfött Szív áll előttünk s *engesztelésre* szólít fel minket. Engedelmes lett értünk a halál keservéig s azért kéri s számít rá, hogy együttérző szeretettel legyünk iránta.

Igy lesz ő viszont számunkra is minden vigasztalás és erő forrása életben és halálban. Így lesz ő a mi életünk és felátadásunk, békességünk és kiengesztelődésünk, mert értünk bűnösökért feláldozta magát. Ez ad nekünk *bizalmat*, s bizalmunk csak őbenne lehet. Ő a benne bízók üdvössége, a benne meghalók reménysége s egyben az összes megdicsőültek öröme és boldogsága, minden szentek gyönyörűsége.

Igy övezzük a litániában Jézus Szívét imádásunk, szeretetünk, hálánk, engesztelésünk és bizalmunk virággyöngyeivel s a végén kérjük, hogy szívünket az ő Szíve szerint átalakíthassuk és általa a mennyei Atyától összes bűneink bocsánatát megnyerjük.

Felajánlás

Egyéni felajánlás

Mikor XI. Pius pápa 1925-ben Krisztus Király ünnepét az Egyházba bevezette, egyúttal elrendelte, hogy ezen a napon minden templomban újítsák meg ünnepélyesen a felajánlást Jézus legszentebb Szívének.

Feltűnő dolog, hogy a Szentatya Krisztus Király ünnepén a Jézus Szíve-felajánlás megújítását írja elő. Ez a tény egyrészt megmutatja, hogy *Krisztus Király ünnepe szoros kapcsolatban áll a Jézus Szíve-tisztelettel*, másrészt a *felajánlás jelentőségét* állítja elénk. A felajánlás ugyanis nem más, mint szívünk imádó szeretetéből fakadó hűségnyilatkozat, melyet Királyunknak teszünk, különös vonatkozással arra a szere-

tetre, mellyel minket a sátán rabszolgaságából felszabadított és Isten országának szabad alattvalóivá tett.

Már a Jézus Szíve-ünnep zsolozsmájában kiemeli az Egyház, hogy Krisztus uralma nem a fegyverek erején és hatalmán, hanem a Szívébe vetett bizalmon s a belőle kisugárzó, lelkeket és társadalmat betöltő szereteten alapszik. „Édes igád erejével uralkodjál ellenségeid közepette” — énekli az Egyház az ünnep előestéjén. De maga a Krisztus Király-ünnep is kiemeli ezt a vonatkozást a Megváltó Szívére, amikor az ünnepi himnuszban a Szívéből fakadó szeretetáradatot jelöli meg, mint a Krisztus Király birodalmát életető folyamat.

Ami pedig a felajánlás jelentőségét illeti, maga XI. Pius pápa a Jézus Szíve-tiszteletéről szóló körlevélben az engeszteléssel együtt épp a felajánlást emeli ki, mint a Jézus Szíve-tisztelet főmegnyilatkozását. „A Szent Szív-tisztelet sajátos áhítatgyakorlatai közt kimagaslik és elsősorban említésre méltó a felajánlás, mellyel magunkat és mindent, amit csak kaptunk, Isten örök szeretetének viszont átadjuk és Jézus isteni Szívének szenteljük.” A latin szó, „consecratio”, kifejezőbb a magyarnál, mely csak felajánlást említ. „Consecratio” ugyanis annyit tesz, mint szentelés, teljes odaadás, mely által az, amit adunk és felajánlunk, véglegesen és visszavonhatatlanul azé lesz, akinek odaadtuk, akinek tiszteletére szenteltük.

Kevesen értik meg a felajánlásnak ezt a jelentőségét és még kevesebben végzik a felajánlást gyakorlatban azzal a komoly, elszánt akarattal és odaadással, mellyel azt Krisztus Urunk óhaja és szándéka szerint végeznünk kellene.

A felajánlás mibenléte

A felajánlás (consecratio) a Jézus Szíve-tisztelet *legjobb ténye,*⁹⁰ legmagasztosabb és legtökéletesebb megnyilatkozása. Amint a szerzetesi fogadalom az evangéliumi tanácsok szerint való életnek mondhatni biztosítója, pecsétje, mely által az evangéliumi tanácsok szerinti élet már nem átmeneti valami, hanem igazi élethívatus, állapot lesz, úgy némikép, bár kissé más értelemben, a felajánlás által Jézus Szíve-tiszteletünk is már nem átmeneti, alkalmoszerű, hanem mintegy életünk-

höz tartozó, *állapot- és hivatásszerű valami* lesz, amire magunkat mindenkorra lekötöttük. Így a felajánlás némileg biztosítója, megszilárdítója, pecsétje lesz egész Jézus Szíve-tiszteletünknek. Ha jelentőségét igazán megértjük, akkor a felajánlás által végleg és visszavonás nélkül a Szent Szív tiszteletének szenteljük magunkat. A felajánlás tehát saját magunk teljes és visszavonhatatlan átadása a Szent Szívnek.⁶¹

Ezért a felajánlás *az első, amit Krisztus Urunk kezdettől fogva Szent Szíve tisztelőitől megkívánt*. Alighogy magát Alacoque Szent Margitnak kinyilatkoztatta, máris azt a vágyát fejezte ki előtte, szentelje magát teljesen és visszavonhatatlanul Szent Szívének. Ugyanezt kívánta Boldog Colombière Kolostól, Szent Margit lelki vezetőjétől, akinek gyönyörű felajánló imádságát mint a lelki élet irodalmának egyik drágagyöngyét saját naplója őrizte meg számunkra. Ezt a felajánlást követelte Krisztus Urunk a családoktól, nemzetektől, egyénektől. Alacoque Szent Margit nem szűnik meg ezt leveleiben sürgetni. Most is ezt követeli az Úr szent Szíve egyesektől és közületektől, családoktól és intézményektől, városoktól és egész országoktól. Ezáltal lesz a Jézus Szíve-tisztelet igazán társadalmi, közéleti tényező, amint az Úr azt kezdettől fogva akarta.

A felajánlás ugyan nem fogadalom, nem is eskü a szó rendes értelmében, de azért mondhatni, fogadalomszerű ünnepélyes ígéret, bár nem bűn terhe alatt. Valami hűségfogadalomféle, mely *egész életünkre s annak minden mozzanatára kihatással van*. Lehet ugyan a felajánlást fogadalom vagy eskü alakjában is megtenni, de ez nem szükséges és nem is minden esetben tanácsos. Kötelező fogadalmat vagy esküt, legalább nagyobb dolgokban, sohasem kell tenni a lelkiatya tanácsa nélkül.

Mily lelki mozzanatokot foglal magában a felajánlás?

1. A felajánlással mindenekelőtt is egész személyünket, testünket, lelkünket és minden tehetségünket, külső javainkat, *egész valónkat a Szent Szív tiszteletére, dicsőítésére és szolgálatára adjuk és szenteljük*. Ez az első mozzanat, melyet a felajánlás magába foglal. A felajánlásnak ily értelemben is vannak természetesen fokozatai. Ami p. o. a külső javakat

illeti, a felajánlásnak már eleget tesz az, aki Jézus Szíve iránti szeretetből anyagi javaival Isten parancsai szerint él, nem pazarló, nem fősvény, jótékonykodik, igazságos és irgalmas felebarátja iránt. De jobban felhasználja külső javait Jézus Szíve tiszteletére az, aki fölöslegét a kötelezőn túl és kifejezetten a Jézus Szíve-tisztelet fellendítésére, terjesztésére áldozza: kápolnát, templomot, oltárt épít Jézus Szíve tiszteletére, a Jézus Szíve-sajtót, röpiratokat, képeket ingyen terjeszti, vagy egy Jézus Szíve-műre áldozza. A legtökéletesebben pedig az szenteli anyagi javait Jézus Szívének, aki iránta való szeretetből egészen lemond azokról és önkéntes szegénységet vállal valamely szerzetesi intézményben vagy akár a világban is. Hasonlóképp más dolgokban is különféle fokozatokat különböztethetünk meg a felajánlásban.

2. A felajánlás második mozzanata az *ajándékozás*. A felajánlás ugyanis nemcsak az elszánt, komoly akaratot jelenti, hogy minden képességünket és tehetségünket, javainkat Jézus Szíve szerint, az ő szolgálatában és az ő dicsőségére akarjuk használni, hanem az ajándékozást is magába foglalja, mellyel neki mindent úgy átadunk, hogy tehet vele, amit akar: kibebítheti, elveheti, gyarapíthatja, módosíthatja egészen tetszése szerint. Ez az átadás és ajándékozás a pusztá felajánlásnál sokkal tökéletesebb és teljesebb. Ez az, amit Szent Ignác általában Istenre vonatkoztatva a *Suscipe*-ben kifejez.

3. A harmadik mozzanat, mely a felajánlásban benne rejlik, egész valónknek, tehetségeinknek és javainknak Jézus Szíve *oltalma* alá való helyezése. Neki adunk mindent, de tőle várunk is mindent. Ez a mozzanat a felajánlásban a Jézus Szívébe vetett bizalomból fakad s nem ellenkezik az átadás önzetlenségével. Mert az indíték, amiért magunkat Jézus Szívének átadjuk, nem az, hogy tőle valamit várunk és remélünk, legalább is elsősorban nem az, hanem az önzetlen szeretet, mely nekünk ezt az önátadást sugallja. Viszont a belé vetett bizalom, mely őt szintén megtiszteli és dicsőíti, azt sugallja, hogy mindenünket oltalmába helyezzük és tőle várjunk mindent. Amilyen önzetlen a mi átadásunk, éppoly önzetlen lesz Jézus viszontszeretete irántunk, mellyel a mi gondunkat viseli.

4. Ezzel rátérünk a Jézus Szíve-felajánlásnak negyedik

mozzanatára, melyet *szent frigynek, szövetségnek* nevezhetünk, melyet Jézus Szívével kötünk. Így tett 1809-ben Tirol, amikor a Szent Szívet szövetségesévé választotta s azontúl úgy is nevezte. Gyönyörű énekeket szenteltek ennek a szent ténynek méltó emlékezetére és zászlóikra festették a Szent Szív képét. Ezt a szövetséget azonban mindenki saját maga is megkötheti Jézus Szívével s ennek a szövetségnek lényege ezekbe a szavakba foglalható össze: Én a te dicsőségedet szorgalmazom, te az én javamról gondoskodik. Jézus maga felszólít minket erre, amikor a felajánlással kapcsolatban ezt az ígéretet teszi: Senki el nem vész, aki magát Szent Szívemnek szenteli. Gyönyörűen fejti ki részleteiben ezt a szent frigyet és szövetséget P. Alcaniz S. J. kis művében, mely magyarul is „Boldogság útja” címmel megjelent.

5. Végre az ötödik mozzanat, mely a felajánlásban benne rejlik, az a bizonyos fogadalom- vagy esküszerű valami, melyet *szent, ünnepélyes ígéretnek* és önátadásnak és frigyünk megpecsételésének nevezhetünk. Voltaképp ennek a mozzanatnak komolysága, őszintesége s ünnepélyes volta adja meg az egész felajánlásnak igazi erejét. Így lesz a felajánlás valóban „consecratio”, mely által visszavonhatatlanul Jézus Szívéhez vagyunk kötve s ő viszont hozzánk. Ha ez a „consecratio” igazán komoly, akkor felajánlásunk valóban kihatással lesz egész életünkre s képes lesz azt egészen átalakítani.

A felajánlás indítékai

Ezek ugyanazok, melyek általában a Jézus Szíve-tisztelet indítékai; hiszen a felajánlás, mint láttuk, a Jézus Szíve-tisztelet legfőbb ténye s némiképp összefoglalása.

A felajánlás elsősorban az imáadásból fakad. A Szent Szív *isteni Szív*. Isten előtt a teremtmény első kötelessége az *imáadás*. Istennek imádó hódolattal tartozunk s ezt egész lényünk s mivoltunk feláldozásával bizonyítjuk be neki legjobban. A felajánlás, a „consecratio” mindenekelőtt magának a személynek szól. De a „szív”, mint láttuk, valamiképp a személyt is magába foglalja, annak némiképp reprezentánsa. Krisztus nemcsak mint Isten, hanem mint Istenember is az igazságosság és méltányos-

ság minden címén követelheti tőlünk teljes átadásunkat. Ő ugyanis nemcsak teremtőnk mint Isten, hanem megváltónk is mint Istenember, s megváltása által mint örökséget megszerezte magának az egész emberiséget: „Kérd tőlem és neked adom a nemzeteket örökségedül, zengi a 2. zsoltár, s a föld határait osztályrészül.” „Hisz ő az Úr, a te Istened, fűzi hozzá a 44. zsoltár, s neki hódolat jár.” Az imádás azonban nem teszi még teljesen indokolttá, hogy miért szenteljük s ajánljuk fel magunkat épp a Megváltó Szívének; ennek megokolását tökéletesen csak a szeretetben találjuk. De maga a szeretet és engesztelés is Jézussal, az Istenemberrel szemben imádatallal van összekötve.

Jézus egyúttal a legtökéletesebb eszmény is. S amint magunkat egy elvont eszménynek is szentelhetjük, egészen szolgálatába állhatunk, úgy még sokkal inkább állhatunk egész lényünkkel, minden tehetségünkkel egy személy szolgálatába, aki ezt az eszményt tökéletesen megvalósítja, sőt a személyes, a megtestesült eszmény maga, mint az Krisztusban, az Istenemberben élénk lép. Krisztusban magában pedig eszményi szentsége, egész erkölcsi mivolta épp Szívében táruul fel előttünk.

A „consecratio”, a felajánlás, mint mondtuk, még sokkal inkább fakad a szeretet forrásából.¹² A szeretet a Jézus Szívetisztelet legsajátosabb motívuma s azért a felajánlásnak is főindítéka. De maga a szeretet is imádó szeretet, mert csak ez felel meg Isten végtelen felségének és teremtetlen isteni szeretetének. Jézus a legszeretetre méltóbb lény önmagában, isteni s emberi szépsége s kiválóságai miatt, de a legszeretetre méltóbb lény irántunk tanúsított irgalma s jósága miatt is.

Ékesebb vagy az emberek fiainál,
Kedvesség ömlik el ajkadon,
Azért áldott meg téged örökre az Isten.

44. zsolt.

Azért érdemli meg, hogy magunkat egészen neki szenteljünk s átadjuk.

Ugyanezt követeli a *hála* is. Krisztus egészen átadta magát értünk, azért nekünk is át kell adnunk magunkat érte s neki. Megváltása, tanítása, példája, kegyelmei, szentségei, egyház-

alapítása, főleg szenvedése s halála és az Oltáriszentség, a szentmise és szentáldozás követelik tőlünk a hálás odaadást. „Krisztus szeretett minket, mondja Szent Pál, s odaadta magát érettünk áldozatul.” (Ef. 5, 2.) „Valamennyiért meghalt Krisztus, hogy azok is, akik élnek, már ne önmaguknak éljenek, hanem annak, ki értük meghalt és feltámadt.” (2 Kor. 5, 15.) Hálánkat Krisztus iránt semmivel jobban ki nem mutathatjuk, mintha magunkat feltétlenül s visszavonás nélkül szentséges Szívének felajánljuk s ezt a felajánlást a gyakorlati életben naponta megvalósítjuk. A felajánlással ugyanis önmagunkat adjuk át neki tökéletesen s ennél többet már nem adhatunk neki.

A „consecratio” az *engesztelésnek* is legfőbb ténye. Az engesztelésben, mint kifejtettük, benne rejlik a vágy, az akarat, hogy az elszenvedett sérelmekért kárpótlást nyujtsunk a Szent Szívnek. Többet azonban nem adhatunk kárpótlásul, mint saját magunkat mindazzal, amik vagyunk s amink van. A felebaráti szeretetnek leghősiesebb ténye volt, mikor a fogolykiváltó rendek tagjai saját magukat adták át a rabszolgaságba testvéreik kiváltására. Hasonló dolgot tesz az, aki magát mindenével, amije csak van, Krisztusnak átadja, hogy őt az emberek szeretetlenségéért s hálátlanságáért kárpótolja.

Az engesztelés a megsértett erkölcsi rend, az isteni Szeretet által megállapított rend helyrehozását is követeli. A magunk részéről legjobban tesszük ezt, ha egész lényünkkel s minden képességünkkel szeretetből az isteni Szeretet e rendjébe beleállunk, amire épp a felajánlás által ajánlkozunk s szenteljük magunkat. Az isteni Szeretet által megállapított erkölcsi rendet ugyanis Jézus Szívében találjuk megismerve.

Jézus Szíve a mi boldogságunk forrása és tárgya; azért nevezzük „minden szentek gyönyörűségének”. De a kegyelmek forrása is, melyek minket a boldogsághoz elvezetnek. Menedékhelyünk is, mely minket a támadásoktól megóv. Amikor tehát magunkat Jézus Szívének szenteljük s mindent, saját magunkat átadjuk neki, akkor ezzel a *bizalomnak* is legnagyobb jelét adjuk, sőt csakis ez a nagy bizalom és biztonság indíthat minket arra, hogy így némiképp elveszítsük önmagun-

kat és Jézus Szívében szebb és tökéletesebb módon ismét önmagunkra találjunk. „Aki megtalálja életét, mondja az Üdvözítő, elveszti azt; és aki elveszti életét énérétem, megtalálja azt.” (Mt. 10, 39.) „Tudom, kinek hittem, írja Szent Pál Timóteusnak, s biztos vagyok abban, hogy ő meg tudja őrizni reá bízott kincsemet.” (2 Tim. 1, 12.)

Az imádó szeretet, az engesztelő hála és a bizalom tehát a felajánlás lelki rúgói, indítékai, de egyúttal annak belső éltetői is. Nemcsak indítékok, hogy a felajánlást megtegyük (motivum eleciens actum), hanem magának a felajánlásnak éltető lelke (motivum specificans actum). Mert a felajánlás maga az imádó szeretetnek, a hálának és engesztelésnek, a legtökéletesebb bizalomnak ténye. Hiszen az imádás legfőbb ténye az áldozat; a felajánlás pedig önmagunk feláldozása az isteni Szív dicsőítésére. A szeretet nem más, mint odaadás; a felajánlással pedig önmagunkat adjuk oda a Szent Szív szeretetének. A hála adni akar, az engesztelés kárpótlást akar nyújtani; de nagyobb hálaajándékot nem adhatunk, teljesebb kárpótlást nem nyújthatunk, mint ha a felajánlás által önmagunkat adjuk. S nagyobb bizalmat, mint láttuk, nem tanúsíthatunk, mint ha önmagunkat kiszolgáltatjuk Jézus Szívének, mert a neki való átadottságban boldogságunkat leljük, s egyúttal megtaláljuk az utat is, mely a boldogságra vezet, a védőbástyát, mely mögé bátran rejthetjük egész valónkat, hogy boldogságunk ellenségeivel szemben megvédjük magunkat.

A felajánlás legbensőbb szellemét talán senki sem foglalta találóbb s szebb szavakba, mint Prohászka Ottokár: „A nagy, a szenvedélyes szeretetnek, mondja, az önfeláldozás, a teljes átadás, a személyes eltűnés, az akár gyötrelmek árán való megsemmisülés a vezető motívuma... Mintha a lelkek valami fönséges energiamegmaradás törvényének alapján a szív csak akkor érezné viszonzottnak a lét nagy ajándékát, ha azt egészében visszatéríti, és legalább is szándékában, vágyában, akaratában Teremtőjébe visszasemmisül.”¹⁵³

De az imádó szeretet, a hálás, engesztelő s bizalomteljes szeretet egyúttal a felajánlás tárgya is. Ezt a következőkben ismerjük meg, mikor megadjuk a választ a kérdésre: Mire ajánljuk fel magunkat? Vagyis:

Mi a felajánlás tárgya?

Jézus Szíve követésére, a vele való legbensőbb egyesülésre, apostolságára ajánljuk fel magunkat.

1. A követés fokozatokat mutat fel. A halálos bűn kerülésétől kezdve, fel a szentség csúcsáig a Jézus Szíve-követésnek számtalan fokozata van. Egy dolog azonban szükséges, hogy felajánlásunk tökéletes legyen: a felajánlásnak teljesnek s visszavonhatatlannak kell lennie. Teljesnek, vagyis: nem szabad visszatartanunk semmit sem abból, amit körülményeinkhez képest Jézusnak belső vagy külső javainkban, akarataink odaadásában adhatunk. Visszavonhatatlannak: gyarlóságból eleshetünk ugyan, de a küzdelmet fel nem adjuk, az áldozatot vissza nem vonjuk, ígéretünket meg nem hazudtoljuk. Ez az a lelkület, melyet Szent Ignác a szentgyakorlatokban az Embercsoportokról szóló elmélkedés harmadik pontjában követel tőlünk. „Ami elhagyta ajkamat, érvénytelenné nem teszem.” (88. zsolt.)

2. Felajánljuk magunkat a Jézus Szívével való benső egyesülésre. Ez azt jelenti, hogy mindenekelőtt ennek az egyesülésnek akadályait eltávolítjuk, ami körülbelül a Szent Szív hű és nagylelkű követésével azonos, melyről az imént szövelünk. De felajánljuk magunkat arra is, hogy ezt az egyesülést magát az áhítat belső és külső gyakorlatai által tehetségünk és körülményeinkhez képest minél jobban ápoljuk. Itt természetesen csak az Isten rendes kegyelmeivel elérhető aktív egyesülésről van szó, nem a rendkívüli, misztikus, passzív egyesülésről. De ha egyrészt Jézus Szívét híven és kitartóan követjük, másrészt a magunk részéről a vele való aktív egyesülést nagy gonddal szorgalmazzuk, akkor legalább is az alapot fektetjük le arra, hogy ha a Szent Szívnek úgy tetszik, az egyesülés magasabbrendű adományaival is megajándékozzon. „Ha valaki szeret engem, mondja Jézus maga, az én beszédemet megtartja; és Atyám is szeretni fogja őt, és hozzája megyünk és lakóhelyet szerzünk nála.” (Jn. 14, 23.) Közvetlenül előtte pedig így szól: „Aki engem szeret, Atyám is szeretni fogja azt, és én is szeretni fogom és kijelentem neki magamat.” (Jn. 14, 21.)

3. Felajánljuk magunkat Jézus Szíve apostolságára. Ha minden képességünket, tehetségünket neki szenteljük, odaadjuk, akkor azokkal az ő dicsőségére apostolkodnunk is kell. Szükséges, hogy minden az ő szolgálatába álljon: írói, szónoki, művészi, költői, társalgó, ipari, anyagi, nevelői, vezetői, lelkeket formáló, a közönséges házimunkákat jól teljesítő, népeket kormányzó, uralkodó, államot irányító, szervező tehetségünk. Kinek-kinek mit adott az isteni kegyelem, azt adja ő viszont a Szent Szívnek, azt szenteli az ő dicsőítésére, azzal nyeri meg az embereket, hódítja meg a világot az isteni Szív szeretetének. Ez a Krisztus Király-eszme Jézus Szíve fényében. Ez Jézus Szívének társadalmi királysága. A művész, a költő, a szervező, az államférfiú művészetével, tollával, vezéregyenységével szoborban, képen, szervezetek által, a zászlókon, a közéleti épületekben trónra emelheti Jézus Szívét, de egyúttal minden más területen is előmozdíthatja érdekeit. Mert, mint már említettük, a Szent Szív apostolsága nem egyedül magának az áhitat gyakorlatainak terjesztésében, hanem Jézus Szíve minden érdekének előmozdításában áll.

Nem mindenki, aki magát Jézus Szívének felajánlja, fogja fel ily komolyan s mélyen a felajánlás mivoltát és jelentőségét, követelményeit. Sok embernél a felajánlás csak többé-kevésbé megközelíti a felajánlás igazi eszményét. De tagadhatatlan, hogy ha a felajánlás nem akar csak valami egyszerűen elmondott áhitatos imádság lenni, akkor törekednie kell, hogy ezt a vázolt eszményt minél tökéletesebben megközelítse. Tagadhatatlan az is, hogy csak az ilyen felajánlás alakítja át az ember és a társadalom, a közösség életét.⁵⁴ Tagadhatatlan végre az is, hogy az Úr Jézus ilyen felajánlásra gondolt, amikor azt tisztelőitől megkívánta.

XI. Pius pápa a felajánlást valamiképpen különválasztja az engeszteléstől s azt mondja, hogy a felajánlás és engesztelés az a két gyakorlat, mellyel Jézus Szívét leginkább tisztelnünk kell.⁵⁵ Itt azonban a pápa a felajánlás alatt csak általában a szeretetbeli odaadást érti, engesztelés alatt pedig a szeretetbeli odaadás megtagadása miatt szükséges elégtételt. Így természetesen ez a két dolog egyformán szükséges a Jézus Szíve-tiszteletben; hiszen az odaadó szeretet a tisztelet lényege, az

engesztelés pedig ugyancsak a szeretet és igazságosság követelménye, ha vétkeinkkel a Szeretetet megsértettük. Ha azonban a felajánlást abban az átfogó értelemben vesszük, melyben magunkat minden képességünkkel, egész valónkkal Jézus Szívének szenteljük és odaadjuk, akkor ez a felajánlás mindenre, tehát az engesztelés nyújtására is kiterjed s az egész Jézus Szíve-tiszteletet magába foglalja s mintegy szent hűség-fogadalommal megpecsételi. Ily értelemben szólottunk most és szólunk továbbra is a felajánlásról.

A felajánlás gyümölcseiről akkor szólunk majd, ha a Jézus Szíve-tisztelet gyümölcseiről s hatásairól általában tárgyalunk.

Keresztségi fogadalom és Jézus Szíve-felajánlás

A keresztségi fogadalom jelentősége

Minden Krisztushoz tartozás, minden természetfölötti Istenhez kapcsolódás gyökere, kezdete és legbensőbb lényege a *keresztség szentségében* van elrejtve. Ebben a szentségben leszünk Krisztus titokzatos testének tagjai, ami nemcsak erkölcsi, hanem majdnem azt mondhatni, fizikai Krisztusba fonódást, Krisztus-átadottságot jelent. Ennek az átadottságnak pecsétje maga az az eltörölhetetlen jegy, melyet a keresztség szentsége a megkeresztelt lelkébe belevés úgy, hogy az örökre magán viseli az Istennek, Krisztusnak való eljegyzettség jelét. (V. ö. Jel. k. 9, 14.)

Ez a létrendinek nevezhető Krisztusba oltódás, Krisztus-átadottság sürgetőleg követeli az erkölcsi, a lelki átadottságot is. Hiszen amint a teremtés ténye, az Istentől való fizikai és metafizikai függés sürgetőleg követeli ennek a függésnek szabad és tudatos elismerését is, ami nem más, mint az erkölcsi függés Istentől: úgy hasonlóképp a Krisztusba való bekebelezés létrendi ténye is sürgetőleg követeli ennek a Krisztushoz tartozásnak szabad és tudatos elismerését. „Mindnyájan, kik Krisztusra megkeresztelkedtetek, Krisztust öltöttétek magatokra.” (Gal. 3, 27.) Ennek az erkölcsi önátadásnak eleven kifejezője a *keresztségi fogadalom*.

Ezt a fogadalmat az első keresztyének nagy tudatossággal,

ünnepélyesen tették le. Most, mikor csecsemőkorunkban keresztelnek minket, keresztszüleink teszik le nevünkben a fogadalmat. De szabadon és tudattal megújítjuk azt, amikor az *első szentáldozásban* Urunk és Királyunk először jön hozzánk nemcsak lelkileg, hanem testileg is, s ő, akiből a keresztségben a természetfölötti életet szívtuk, most ennek az életnek táplálója, növelője, beteljesítője lesz. A szentáldozás mintegy „konszekrálja” lelkünket. Amint a konszekrált templom másé nem lehet, mint Istené, úgy a lélek és a test is, melyet Krisztus lelke és teste a szentáldozásban szentségileg érintett, már másé nem lehet, mint csak Krisztusé. Ez az átadás, melyet Krisztus irántunk az Oltáriszentségben tanúsít, részünkről is csak a teljes viszont-átadást válthatja ki s követelheti.

Azért a keresztségi fogadalom alapja minden más fogadalomnak, önfelajánlásnak, önátadásnak. A szerzetesi fogadalmak voltaképp csak a keresztségi fogadalomnak tökéletes kifejtése. A szerzetes tökéletes keresztény akar lenni. Azért nemcsak közönséges módon mond ellene az ördögnek s minden cselekedeteinek és pompáinak, hanem az evangéliumi tanácsok megfogadásával a kötelezőn túl ölti magára Krisztus életét, alázatát és szegénységét. De önátadása nem más, mint a keresztségi fogadalomnak tökéletes kivirágzása. Sajnos, még mindig oly keveset gondolunk keresztségi fogadalmunkra!

De nemcsak a szerzetesi fogadalmak, hanem minden önátadás és felajánlás is tulajdonképp a keresztségi fogadalomnak új színezetű, új beállítottságú megújítása, tökéletesítője. Azért kapcsolja Boldog Grignon Lajos is Szűz Mária kezei által végbe-
menő teljes átadásunkat Krisztus iránt oly mély értelemmel egybe a keresztségi fogadalom megújításával.

Viszonya a Jézus Szíve-felajánláshoz

A Jézus Szíve-felajánlás lényege, mint láttuk, személyünk-, tehetségünk- s mindenünknek, amink van, tökéletes, szeretetbeli átadása. A felajánlás indítékai: az imádó, hálás, engesztelő és bizalomteljes szeretet Krisztus személye iránt, mely Szent Szívének jelképében lép eléink. A felajánlásnak tehát engesztelő, de egyúttal apostoli jellege is van. A felajánlással egészen

Krisztus, az ő Szent Szíve érdekeinek szenteljük magunkat. Megszűnünk magunkéi lenni, hogy egészen övéi legyünk, s csak benne és érte éljünk. Hiszen mint Istenünk és Megváltónk, ezerszeres jogcímmel bír, hogy magunkat neki teljesen átszolgáltassuk. Szeretete, jósága pedig ezt az önátadást már nem is annyira mint kötelességet, hanem mint lelki szükségletet tünteti fel előttünk.

De ha ennek az átadásnak benső mivoltára tekintünk, akkor észrevesszük, hogy ez a keresztségi fogadalommal lényegben azonos. A keresztségi fogadalom önmagunk legelső és legteltesebb átadása Krisztusnak, Megváltónknak, Istenünknek, Vezérünknek, Királyunknak, a titokzatos test Fejének, melynek a keresztség által tagjai leszünk. A Jézus Szíve-felajánlás tehát voltaképp csak ezt a keresztségi felajánlást újítja meg, különös tekintettel Krisztus megváltói szeretetére s az engesztelés motívumára.

Nagyon jó dolog tehát, ha a Jézus Szíve-felajánlást kifejezetten is *összekapcsoljuk a keresztségi fogadalom megújításával*. Így a Jézus Szíve-tisztelet, mely annyira meghódította az utolsó századok kereszténységét, még jobban belegyökeröződik az első századok keresztény életébe s magának az egyénnek legmélyebb lelki életébe, melynek központi gondolata: a Krisztusban élés a keresztség által. Viszont a Jézus Szíve-tisztelet elterjedése által az egész világon a keresztségi fogadalom megújításának gyakorlata is és a visszagondolás a keresztség szentségére ismét megszokottá lesz előttünk.

Krisztus Király eszméje

Még egy gondolat! A Jézus Szíve-tisztelet bensőleg összefügg a *Krisztus Király* eszmekörével, amint azt mindkét ünnep és a Krisztus Királyról szóló pápai körlevél is kifejezésre juttatja. Krisztus Király ünnepén ajánlja fel az Egyház minden évben az egész világot Jézus Szívének. De az első keresztények is a megdicsőült Királyt, a feltámadt Krisztust látták lelkükben, amikor a vértanúságba mentek, vagy amikor a világ romlottsága közepette szent életet éltek s Krisztus evangéliumának magva, sója, apostolai lettek. Ennek a megdicső-

ült Királynak kötelezték el magukat a keresztségben tett fogadalommal. Ez újabb kapcsolat a Jézus Szíve-felajánlás és a keresztségi fogadalom közt Krisztus Király gondolkörén át.

Igy lesz a Jézus Szíve-tisztelet a keresztségi fogadalomra való visszaemlékezés által a Krisztus Király-eszme jegyében álló katolikus akciónak, a világi apostolságnak is éltető szeleme a mai kor hitetlensége és romlott erkölcsi közepette. Mind a három mozzanatot szépen kapcsolja össze az a felajánló imádság Krisztus Királyhoz, melyet az Egyház épp ezért naponta teljes búcsúval ajándékozott meg mindazok számára, akik szentáldozáshoz járulnak s egy templomot meglátogatva, Krisztus Helytartója szándékaira imádkoznak. Ez a felajánló ima így hangzik:

*„Uram, Jézus Krisztus, tisztelettel hódolok neked, a világ-
egyetem Királyának. Minden, ami teremtve van, Érted van
alkotva. Érvényesítsd fölöttem minden jogodat.*

*Megújítom keresztségi fogadalmamat; ellene mondom az
ördögnek és minden pompájának és minden cselekedetének, és
megígérem, hogy jó keresztény életet élek. Különösen arra kö-
telezem magamat, hogy tehetségem szerint diadalra segítem
Istennek és Anyaszentegyházának jogait.*

*Jézus isteni Szíve, gyarló cselekedeteimet áldozati aján-
dékul mutatom be neked, hogy ezáltal kieszközöljem azt a
kegyelmet, hogy minden szív hódolattal elismerje szentséges
királyságodat, és így az egész földkerekségen megalakuljon
békecsés ország. Amen.”⁶⁴*

Családok felajánlása

Krisztus nemcsak az egyént, hanem a társadalmat is meg akarja hódítani. A társadalom sejtje s a legalapvetőbb, a legtermészetesebb emberi közösség: a család. A család a forrás, melyből nemcsak az ember testi, hanem szellemi, erkölcsi és vallási élete is fakad. Ha tehát Krisztus Urunk az emberiséget főleg Szent Szíve által akarja magának megnyerni, akkor trónját elsősorban a családokban kell felállítania.

S ezt valóban akarja is. Alacoque Szent Margit által hirdeti: Uralkodni akarok a családokban. Krisztusnak uralmát a

családok fölött leginkább a családok felajánlása által ismerjük el. A felajánlás tehát nemcsak az egyénnek hódolata Jézus Szíve előtt, hanem a családok és közösségek hódolata is. Krisztus nemcsak az egyesek, hanem a közösségek, a családok, az államok és nemzetek királya is. Azért az ember minden vonatkozásban, egyéni és társadalmi viszonylataiban köteles neki meghódolni. Mivel pedig Krisztus uralma elsősorban szeretetének, Szívének uralma és királysága, azért a felajánlásnak is elsősorban a szeretetből kell fakadnia s Szívének kell hogy szóljon.

Ha a családok felajánlásáról van szó: mindenekelőtt kérdeznünk kell:

Mi indokolja ezt a felajánlást?

Krisztus Isten és ember egy személyben. Mint Isten egészen természetes, hogy mint mindennek, úgy a családnak is teremtője, végcélja és központja. Erről tehát nem is kell szólnunk. S egészen természetes és magától értetődő dolog, hogy mint Isten, jogosan követeli a családok hódolatát.

Krisztus azonban ember is. Lássuk tehát, hogy mint ember milyen vonatkozásban áll a családdal, mit köszön neki a család? Meg kell jegyeznünk, hogy Krisztus mint ember is, Istennel való személyes egysége miatt, méltán követeli a családok hódolatát; hiszen ő mint ember is, a mindenség királya és végcélja, akinek dicsőítésére van rendelve az egész teremtett világ. De mi most inkább azt kutatjuk, mily *különös* vonatkozásban áll Krisztus épp a keresztyén családdal, mily különös gonddal őrködött felette, mily kiváló jótéteményekben és szeretetben részesítette azt? Ez egyúttal rámutat arra a különös jogcímre, mellyel Krisztus épp a családok hódolatát, felajánlását kívánja szentséges Szívének.

Amit ugyanis Krisztus a családjáért tett, azt szeretetből tette, az szentséges Szíve forrásából fakadt. „A jó ember — mondja ő maga — szívének jó kincséből jót hoz elő.” (Lk. 6, 45.) Azért a szeretet s hódolat is, mellyel a család neki adózik, ismét csak Szívének szól elsősorban.

Mit tett Krisztus a keresztény családeért?

1. *Visszaállította egész eredeti méltóságában és szentségében.* Csak egy pillantást kell vetnünk az ókori pogányság családi életére vagy akár a modern házasságra, s azonnal látjuk, mily fertőből, mily mély romlásból ragadta ki Krisztus a keresztény családot. Mi volt a nő, mi volt a gyermek a pogányságban? Mi a nő, mi a gyermek ma is még Kínában, Indiában, a mohamedánizmusban? Mennyit köszön tehát a nő, mennyit a gyermek Krisztus szerető Szívének? De mennyit köszön neki a férfi is! Hiszen a nő, a gyermek lealázása egyúttal a férfi lealázása is, mert a nő s a gyermek lealázása a férfi elvadult s épp ezért őt magát is lealázó jelleméből fakad. Mit köszön tehát az egész család Krisztusnak?!

Krisztus azonban nemcsak az erkölcstelenség és igazságtalanság fertőjéből, az emberi méltóság sötét temetőjéből ragadta ki a családot, hanem az erkölcs és szentség magaslatára emelte. Visszaállította a házasság s ezzel a család egységét, elrendelte a hitvesi frigy tökéletes felbonthatatlanságát és szentségi rangra emelte azt. Hogy mi a család a házasság egysége, felbonthatatlansága és szentsége nélkül, azt korunk családi bomlása, a számtalan családi tragédia, mely ebből a bomlásból származik, a nemzeteket sorvasztó egyke, a vérbaj és más betegségek, a testi és erkölcsi nyomor hangosan hirdetik. Ebből látjuk, mit adott Krisztus azzal a hármassal alappillérrel a családnak, melyre a keresztény házasságot állította: az egységgel, a felbonthatatlansággal és szentséggel. Mily mélységes hálával tartozik tehát ezért a család szentséges Szívének! Az Egyházzal való saját legszentebb frigyének jelképeül a keresztény házasságot választotta s ezzel rányomta a szentség eltorlíthatetlen jellegét.

2. De Krisztus nemcsak jótéteményeivel, kiváló gondoskodásával és kitüntető szeretetével halmozta el a családot, hanem saját *jelenlétével is megáldotta és megszentelte.* Ő maga is a család szüzi gyermeke akart lenni s a többi embertől eltérően nem 18 vagy 20, hanem 30 évet akart tölteni a családi élet szentélyében. Jézus názáreti élete a család iránt érzett szeretetének soha emberi értelemmel fel nem érhető bizonyossága. — De más családokat is kitüntetett jelenlétével. Ott van

a kánai menyegzőn, jelenlétével megörvendezteti s megszenteli a házasságokat, ott műveli első csodáját. Lázár házában ott-hon érzi magát tanítványaival. Felkeresi Péter házat s napát meggyógyítja. A naimi özvegyet fiának feltámasztásával megvigasztalja, Jairus házába elmegy, hogy leányát életre keltse, a százados szolgáját a távolból meggyógyítja. Mindez a család iránt érzett kitüntetett szeretetének örök bizonyítéka.

3. Jézus szeretete a család iránt *a gyermek iránti szeretetében* is megnyilvánul. Jézus azáltal, hogy mint gyermek jött a világra, kettős középpontja lett a családnak. Más és más szempontból két középpontja van a családnak: Isten és a gyermek. Jézusban, a Szent Családban ez a kettő egy. De ezzel Jézus megmutatta azt is, hogy mennyire kell becsülnünk, szeretnünk a gyermeket. Ő, az Isten, maga is gyermekké lett, hogy szeressük és becsüljük a gyermeket. Ezt Szívének szeretete sugallta neki.

Egynek tekinti magát a gyermekkel. Mikor nagyon határozatosan tanítványai lelkébe bele akarta vésni az alázatosság tanát, gyermeket állított eléjük s azt mondta: Tanuljatok tőle, mert „ha nem lesztek mint a kisdedek, nem mentek be a menynek országába”. (Mt. 18, 3.) De ugyanígy saját magát is példaképpül állítja oda: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.” (Mt. 11, 29.) Tehát egynek tekinti magát a gyermekkel.

Mikor a gyermekeknek okozott botrányról szól, a megbotrányoztatóról egészen hasonló szavakkal szól, mint saját árulójáról, Júdásról. „Aki pedig megbotrányoztat egyet e kicsinyek közül, kik énbennem hisznek, jobb volna annak, hogy ha malomkövet kötnének nyakára és a tenger mélységébe merítenék” — mondja (Mt. 18, 6.); saját árulójáról pedig: „Jaj annak az embernek, aki az Emberfiát elárulja; jobb lett volna annak, ha nem született volna az az ember.” (Mt. 26, 24.) Az ártatlan gyermek megbotrányoztatóját tehát némiképp egy sorba állítja saját ártatlan élete árulójával; egynek tekinti magát a gyermekkel.

Sőt egészen egy sorba állítja a gyermeket saját magával, azonosítja magát vele: „Aki befogad egy ilyen kisdedet — mondja — az én nevemben, engem fogad be.” (Mt. 18, 5.) Nem

csoda tehát, ha egészen különös szeretettel magához engedi a gyermekeket és megáldja őket: „Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni és ne tartsátok vissza őket tőlem; mert ilyeneké a meny nyek országa.” (Mt. 19, 14.) Nem csoda, ha a kisdedek dicsé retében különös öröme telik: „Sohasem olvastátok-e, — mondja Jeruzsálembe való bevonulásakor a megbotránkozó irigy fari zeusoknak — hogy a kisdedek és csecsemők szájából készi tettél dicséretet?” (Mt. 21, 16.) Hogy emeli fel, mily isteni nemességgel ajándékozza meg Jézus a gyermeket Szívének kitüntető szeretetében! Megmutatja, mi legyen a keresztény család szemefénye.

Igy szerette s tüntette ki Jézus a családot.

Azért méltán megérdemli, hogy minden keresztény család szentséges Szívének szentelje magát. Végtelen jóságában ezt bőkezűen meg is jutalmazza. „Mínthogy ő minden áldás for rása, — hirdeti nekünk szent tanítványa és bizalmasa, Ala coque Szent Margit — azért bőségesen megáldja mindazokat a helyeket, ahol isteni Szívének képét elhelyezik és tisztelik. Egyesíti a megoszlott családokat. Forró szeretetének édes kene tét árasztja mindazokra a közösségekre, amelyek tisztelik őt és különös oltalma alá helyezik magukat.” — Lássuk már:

Miben áll a családok felajánlása

Jézus Szívének, mi annak módja s mily kötelelességeket ró a családokra?

A családfelajánlás szoros kapcsolatban van a Jézus Szíve képp tiszteletével. A család Jézus Szíve-képet szerez magának, megáldatja és a lakás egyik szembetűnő helyén, ahol a csa ládtagok legtöbbször egybegyűlnek, felállítja. Kép helyett ter mészetesen szobrot is állíthatunk fel. Azután a család feje a kép előtt elmondja az egész család nevében, a távollevő s elhalt tagokat is belefoglalva, a felajánló imádságot. Nem szük séges, hogy pap végezze a felajánlást, de természetesen ez is nagyon megfelelő. Bizonyos tekintetben azonban jobb, hogy még a pap jelenlétében is inkább a családapa mondja el a fel ajánló imádságot. Ez esetben a pap csak megszenteli a képet és megáldja a családot. Mintegy hivatalos képviselője az Egy-

háznak, hivatalos tanú a felajánlás tényénél úgy, mint a házasságkötésnél is.

Lehet a családtagokat közösen, ünnepélyesen a templomban a kitett Oltáriszentség előtt is felajánlani. Így szokás az sokszor missziók vagy családi napok és hasonló ájtatosságok, lelkigyakorlatok alkalmával. De ez esetben is tanácsos, hogy a közös felajánlás után az egyes családok otthon a családapavezetésével külön is felajánlják magukat. A felajánlás évenkénti megújítása, melyről még szó lesz, szintén közösen vagy külön is történhet.

A családok felajánlását sokszor „Jézus Szíve trónraemelésének” nevezik a családokban. Ezen a címen és bizonyos sajátos módszerrel különösen a Picpus-Társaságból való P. Matteo terjesztette. A kettő között azonban nincs lényeges különbség. Csak azt a félreértést kell kikerülnünk, mintha a trónraemelés aktusa által lenne Krisztus a családok királya. Ő természeténél fogva az, a „trónraemelés” csak elismerése ennek a ténynek, ünnepélyes hódolat a család királya előtt. A „trónraemelés” Jézus Szívét inkább mint a családok királyát tünteti fel; az egyszerű családfelajánlás ezt is magába foglalja, de nem kifejezetten, s Jézus Szívében általában a királyi, atyai, baráti, a családot mindenkép boldogító s vigasztaló szívet tekinti.

Mily kötelességekkel jár a felajánlás a családokra nézve?

Általában azt mondhatjuk, hogy a felajánlás benső tartalma a családokra nézve ugyanaz, mint az egyesekre nézve. De mivel a család csak erkölcsi, nem fizikai egység, azért a felajánlás tartalmát s kötelességeit a család csak a tagokon keresztül valósíthatja meg. Épp ezért s annál a körülménynél fogva is, hogy a felajánlással a családokat Jézus Szívének meg akarjuk nyerni s őket tömegesen Jézus zászlaja alá gyűjteni, nem kell a felajánlás feltételeit túl nehezeknek tüntetni fel, bár viszont az eszményt mindig jó szem előtt tartani s hangsúlyozni. Legjobb az általános keresztény kötelességek hű teljesítésének követelésénél maradni.

1. A felajánlás tehát azt követeli a családoktól, hogy *Isten és az Egyház parancsait* híven megtartsák: egy tag se hiányozzék a vasárnapi szentmisénél, a bőjti parancsot tartsa meg a család lelkiismeretesen, húsvéti szentáldozását senki el ne mulassza, ne hallassék a felajánlott családokban káromlás, szitkozódó szó, rágalmazás, megszólás, szeretetlen beszéd, erkölcs-telen tréfa, tisztességtelen beszéd. Egyáltalában a bűn száműzve legyen a családból.

Teljesítsék a tagok, kiki *állapotbeli köteletségét*: a hitvestársak egymásközt, a szülők gyermekeik iránt s ezek viszont szüleikkel szemben, a testvérek egymásközt. Hűség, szeretet és engedelmisség kösse egymáshoz a családtagokat. A Jézus Szívének felajánlott család a házasságot szent dolognak tekinti, a házassági hűség szemefénye, az ilyen család nem hódolhat a modern élet pogány szokásának, az egykének. A szülők lelkiismeretesen nevelik gyermekeiket s elsősorban lelkük előmenetelére van gondjuk. Öröködnék fölöttük, barátkozásaik, játékaik, olvasmányaik fölött. Nem hódolnak gyermekeikben a mai divat, fürdő, tánc, színház és film szélsőségének. Nem engedik, hogy vegyes- vagy érvénytelen házasságokat kössenek. Tiszta legyen a jegyesi élet is.

Mindenekelőtt pedig a *szeretet* tündököljön a felajánlott családokban, mert ez teszi őket Jézus Szíve családjaivá. Ezt a szeretetet magából az isteni Szívből merítsék. De szeretetük ne csak a család tagjaira terjedjen ki, hanem a velük rokonságban, szomszédságban, ismeretségben élő családokra, sőt minden felebarátjukra is, elsősorban a cselédségre. Cselédeknek, alkalmazottaiknak lelki gondját viselik, alkalmat adnak nekik vallási kötelességeik teljesítésére és megadják nekik az igazságos és méltányos bért. Módjuk és körülményeik szerint alamizsnálkodjanak és gyakorolják az irgalmasság testi-lelki cselekedeteit.

A felajánlás tehát nem ró a családra új kötelességeket, külön ájtatosságokat vagy hasonlót. Egy szóba foglalható össze a felajánlás jelentősége a családra nézve: *éljen benne Jézus Szíve szelleme.*

2. Csak egy külön köteletség van mégis, mely a felajánlástól elválaszthatatlan, de ez nem is köteletség már, hanem

inkább lelki igény és magától értődő következmény annál a családnál, mely magát szívből Jézus Szívének szenteli: ez *Jézus Szívének különös szeretete és tisztelete*. Ez a tisztelet sem ró rája szigorúan vett új kötelességeket, hanem inkább abban áll, hogy minden lelki s külső ügyükben Jézus Szívéhez folyamodnak, kötelességeik teljesítésében az erőt belőle merítik, az ő szelleméből élnek, örömet és bánatot vele megosztanak. De azért lehetőség szerint iparkodnak a Szent Szívtől óhajtott gyakorlatokat is végezni, főleg Jézus Szíve ünnepét évenként bensőséggel megülik, megtartják az első-pénteket vagy vasárnapot, Jézus Szíve képét tisztelik a családban. Így részei lesznek a tisztelet áldásainak, melyeket Szent Margit írásai alapján ezekbe az ígéretekbe foglalhatunk össze: „Megvigasztalom őket szenvedéseikben; megadom nekik mindazokat a kegyelmeket, melyekre állapotuk szerint szükségük van; minden szükségükben segítségükre sietek; családjukban békességet szerzek; minden dolgukat, vállalatukat megáldom; biztos menedékük leszek életükben, de főkép haláluk óráján.”

Kik ajánlhatják fel magukat?

A felajánlással vállalt kötelességekkel összefügg az a többektől vitatott kérdés is, vajjon csak egészen buzgó vagy legalább is minden tagjukban keresztény életet élő családokat lehet és szabad-e Jézus Szívének felajánlani, avagy olyanokat is, melyeknek egyes tagjai, talán maga a családapa is, nem élnek még gyakorlati keresztény életet?

Erre a kérdésre találóan felel P. Biró: „Hangsúlyozva ki kell emelni, hogy nem helyesen fogják fel mindazok a Jézus Szíve-kultuszt, akik úgy vélekednek, hogy azt csak a lelki életben már előrehaladott híveknek kell hirdetni s általuk gyakoroltatni. Ez nem áll. Az Úr számtalanszor kijelentette Alacoque Szent Margitnak, hogy ő Szíve irgalmának végtelen kincseit éppen azért nyilatkoztatta ki, hogy „a bűnösöket viszsza vonja a kárhozat útvjáról, ahová a gonoszlélek seregestül hajtja őket. Ki akarja szabadítani őket a sátán hatalmából. Ezt a hatalmat le akarja rontani azért, hogy szeretete uralmának édes szabadságára vezesse az embereket.”

„Ez természetes dolognak is látszik, mert hisz az Úr Szíve az irgalmas szamaritánus Szíve, aki kinyilatkoztatta, hogy nem az igazakért jött, hanem a bűnösökért. Ennek a Szívnek végtelen irgalmában, hatalmában és hűségében bizzunk tehát és bátran hirdessük ezt az ájtatosságot éppen a *legnagyobb bűnösöknek!* Vigyük éppen a *legbűnösebb családokba* az ő képét! Ha a legbűnösebb családban csak egy igaz is van, aki óhajtja a család felajánlását s a többi csak megtűri azt, ajánljuk fel a családot s meglátjuk, hogy Zakeus családjának csodája fog előbb-utóbb abban megismétlődni. E sorok írója azt számtalanszor tapasztalta. Vigyük hát az Úr Szívének irgalmas forrását éppen azokhoz, akikhez ő a legjobban kívánczik.”⁶⁷

De hogyan egyeztethető meg ez a felfogás a felajánlás lényegével, mely egész odaadást követel? Erre azt kell mondanunk, hogy a család csak erkölcsi, nem fizikai személy. A fa nem rossz még, ha egy-két gyümölcse rossz. Azért a család sem rossz, ha egy-két tagja nem él keresztény életet. Sőt ha maga a családapá is bűnös, vagy a családnak nagyobb része is az, akkor sem szabad szem elől téveszteni, hogy a felajánlás nemcsak önmagunk odaadását, hanem Jézus Szíve irgalmas szeretetébe való ajánlását is tartalmazza. A buzgó családtagok, akár csak egyetlenegy is, a maguk odaadásával helyettesítő elégtételt nyújtanak az egész család nevében Jézus Szívének, a többiek pedig irgalmas Szíve szeretetébe ajánlják, hogy egykoron majd ők is saját odaadásukkal megdicsőítsék őt. P. Matteo a trónraemeléssel számtalan bűnöst térített meg, még szabadkőművesek házába is elvitte Jézus Szívét. Egyébként azt sem szabad tekinteten kívül hagyni, hogy némiképp más dolog Jézus Szíve képét a családban tiszteletre felállítani s a családot oltalmába ajánlani, és más dolog a családot a felajánlás teljes tartalma szerint Jézus Szívének szentelni és felajánlani.

Egy dolgot azonban mindenképp szem előtt kell tartani. Érvénytelen házasságban élő családokat nem lehet Jézus Szívének felajánlani; mert maga a bűn nem dicsőítheti meg soha Jézus Szívét, az érvénytelen házasságban élők pedig az állandó bűn állapotában vannak. Egyébként az ilyen felajánlás meg is botránkoztatná a híveket s a bűnös együttélés bizonyos elismerését jelentené. Más dolog azonban, hogy az ilyeneknek

is Jézus Szíve áhítatát és a kép tiszteletét ajánljuk; mert ez a kezdetleges tisztelet még az ilyen bűnösök megtérését is eszközölheti.

A hatás biztosítása

Még egy dolog fontos. A családfelajánlásnak *maradandó hatásúnak kell lennie*. Azért egyrészt jó, ha a felajánlást szentkilenced végzésével, a család közös gyónásával és áldozásával megfelelő módon előkészítjük, viszont másrészt utána a hatást a felajánlás időközönkénti megújításával és a felajánlott családok bizonyos közösségbe tömörítésével biztosítjuk és jelentőségét így a társadalomra is kiterjesztjük. A felajánlott családok nevét a közös felajánlásnál is be kell kérni s számon tartani. Ezek a felajánlott családok bizonyos lelki közösséget alkotnak, mely számban minden új felajánlott családdal nagyobodik s végre az egész község vagy város családjait magába foglalja, esetleg országos méretű is lesz. Kézzelfogható a családok ily tömörülésének társadalmi jelentősége. A felajánlott családok révén a keresztény szellem és a szociális keresztény szeretet szétárad a társadalomban. A felajánlásra való hivatkozás s annak rendszeres megújítása hatalmas ösztönzés, hogy a keresztény köteleességek teljesítésében híven kitartsanak. Minden természetesen attól függ, hogy a lelkipásztor mily ügyességgel s főleg mily buzgósággal kezeli ezt a hatásos eszközt, melyet neki a Jézus Szíve-tisztelet kezébe ad.

Azért felbecsülhetetlen a családok felajánlásának jelentősége lelkipásztori szempontból is. A lelkipásztor, ha maga végzi a felajánlásokat vagy legalább utána meglátogatja a felajánlott családokat, megismerkedik híveivel, számtalan alkalmanyílik nem kívánatos házasságok megakadályozására, megközelíthetetlen lelkek megközelítésére, betegek ellátására, makacs bűnösök megtérítésére, előítéletek eloszlatására, a pap személyének megkedveltetésére, a hívekkel való személyes érintkezésre.

A felajánlott családok mintegy sejteket alkotnak, melyekből a társadalom egészsége újjászületik. Sejtek által terjed a mételey a társadalomban, sejtek által kell az evangéliumi ko-

vásznak, Jézus Szíve szellemének is terjednie. Azért a családok felajánlásának műve összefügg az Imaapostolsággal is, melyről még a továbbiakban szólni fogunk.

A felajánlott családokat a Krisztus titokzatos testének gondolata fűzi egymáshoz s azért szépen lehet őket a családok *Unum-Szövetségébe* tömöríteni, mely épp a családok egységét önmagukban s egymásközt szorgalmazza. A családok *Unum-Szövetségének* három vezérgondolata van: 1. imádkozni, hogy az egyes családokban és családok közt egymásközt legyen és állandósuljon a béke, az egység és a keresztény szellem, 2. szeretetben és egyetértésben élni egymással a családban magában s a többi családokkal, 3. Jézus Szívét gyakorlatilag tisztelni és szellemét belevinni a családokba. Ezért ajánlatos, hogy az így tömörült családok havonként meghatározott napon résztvegyenek a családok egységéért és megszenteléséért bemutatott szentmisén és megáldozzanak, hogy évenként közösen és ünnepélyesen megújítsák felajánlásukat, hogy résztvegyenek az ú. n. „családi napokon”, melyek a családok lelki megújulását célozzák, s hogy a családok felajánlása művét minél szélesebb körben terjesszék.

Alkalmasan zárhatjuk le ezt a fejezetet egy ideiktatott levéllel, melyet valaki pár héttel a családfelajánlás után írt:

„Nem tudom elmondani, milyen boldogság az a tudat, hogy családunk a Szent Szív oltalma alatt áll, hogy ő öröklik feletünk. Az utóbbi időben még jobban szeretem és tisztetem Jézus Szívét, s szeretném, ha mindenki átérezné, mennyi szeretet sugárzik belőle, mennyi lelki öröm, boldogság fakad szeretetéből. Mindennap Jézus Szívébe ajánlom magam, őt és Szűz Máriát kérem, hogy mindent Isten nagyobb dicsőségére cselekedhessek. Oly megnyugvás így a tudat, hogy mindent Isten-nel és Istenért teszek. Így van értelme a legkisebb cselekedeteknek is, és csak így fakadnak önzetlen szeretetből tetteink. Mindennap arra kérem, alakítsa Szíve szerint az enyémet. Egészen rábízom magam.”

XV. Benedek pápa 1915 április 27-én úgy nyilatkozott, hogy nem ismer korszerűbb művet, mint a családok felajánlását Jézus szent Szívének. 1918 január 6-án tartott beszédében pedig így szól: „Bárcsak az összes családok a Szent Szívnek

felajánlanak magukat, és bárcsak teljesítenék mindazokat a kötelemeket, melyek ebből a felajánlásból adódnak! Akkor Jézus Krisztus társadalmi királysága biztosítva volna.”

Közösségek felajánlása Kilenc szeretetszolgálat

1. *A közösségek is tágabb értelemben vett családok.* Áll ez elsősorban a szerzetes közösségekre, melyeket szerzetes családoknak is szoktunk nevezni. Ezekről mondja Alacoque Szent Margit: „Szeretetének édes kenetét árasztja a szerzetes közösségekre, melyek tisztelik és különös oltalma alá helyezik magukat.”

Magától értődő dolognak látszik, hogy — még a családok előtt — elsősorban a szerzetes közösségek ajánlják fel magukat a Szent Szívnek. Hiszen ők elsősorban hivatottak ennek a tiszteletnek egész mélységét és előnyeit megismerni s értékelni. Ők hivatásuknál fogva legtökéletesebben tudják megvalósítani a teljes felajánlás feltételeit. A legnagyobb segítséget is találják ebben az áhítatban, hogy eredeti buzgóságukban fenntartsák magukat, vagy ha attól eltértek, visszaszerezék. Azért írja Szent Margit lelkivezetőjének: „Legyen azon, hogy mindenekelőtt a szerzetesek karolják azt fel. Annyi segítséget találnak benne, hogy semmi más eszközre nem lesz szükségük eredeti buzgóságuk visszaszerzésére. A legkevésbé fegyelmezett szerzetes közösségben is visszaállíthatják így a legpontosabb szabályhűséget. Azokat pedig, akik pontosan megtartják szabályaikat, felvezetik a tökéletesség csúcspontjára.” A Jézus Szíve-tisztelet hatásainál s előnyeinél bővebben tárgyaljuk majd, mi ennek az ígéretnek mélyebb, magának az áhítatnak belső mivoltából fakadó oka.

A szerzetes közösségek a maguk egészében vagy házanként külön is felajánlhatják magukat a Szent Szívnek. Itt is, mint mindenütt, az a fontos, hogy a felajánlás ne legyen csak múltó aktus, hanem olyan tény, mely állandó ösztönzés a tökéletességre való törekvésre. Azért a felajánlás tényét gyakran, főleg az újonnan belépőknek emlékeztetébe kell hívni, évenként a felajánlást meg kell újítani s annak követelményeit

mint vállalt szent kötelességeket, a Jézus Szíve-tiszteletből merített motívumokkal alátámasztva, mindig újból hangoztatni, azokra mindenegyes adódó alkalommal hivatkozni kell. Csak így lesz a felajánlás a szerzetes közösségekre is az áldásnak az a forrása, melynek maga az Úr nevezte, mikor ahhoz nagy-lelkű ígéreteit fűzte. Egy szóval: a közösségeknek ebből a felajánlásból kell élniök.

A felajánlás által vállalt kötelességek teljesítésének egyik módja az is lehet, hogy az Alacoque Szent Margit által ajánlott, úgynevezett „kilenc szeretet-szolgálatot” egymásközt felosztva végzik. Ez a kilenc szeretet-szolgálat ugyan külön áhítatmódot képvisel s magában véve semmiképen sem fűződik magához a felajánláshoz. Hogy mégis ezen a helyen tárgyaljuk, annak oka egyrészt az, hogy szerzetes közösségekről lévén szó, — épp ezekben gyakorolhatók legjobban, másrészt, hogy — amint említettük — a felajánlás hatásait gyakorlásuk által alkalmas módon biztosíthatjuk.

2. *A kilenc szeretet-szolgálat*, melyet egyes személyek egyenként vagy csoportokba tömörülve s a szolgálatokat egymásközt szétosztva is végezhetnek, a Jézus Szíve-tisztelet főgyakorlatait foglalja össze, kilenc úgynevezett szolgálatra osztva fel azokat. Ezek a szolgálatok a következők: az imádó, a szerető, az engesztelő, a szolga, a tanítvány, az áldozat, a könyörgő, a közvetítő, a buzgólkodó szolgálata. A sorrendet nem egyformán jelölik meg. Mi azt jelenleg az áhítat főgyakorlatai s módjai szerint állapítottuk meg, amint mindjárt meg is magyarázzuk.

A Jézus Szíve-tisztelet három főgyakorlata ugyanis az imádás, a szeretet és az engesztelés. Három főmódja pedig a követés, az egyesülés és a terjesztés. Ha ezt a három módot a gyakorlatokkal egyesítjük, megkapjuk a kilenc szeretet-szolgálatot. Az egyesülés módjában ugyanis a belső gyakorlatok: imádás, szeretet, engesztelés önállóan lépnek fel, saját mivoltukban. A követés módjában mint motívumok szerepelnek, s az imádás főleg a „szolga” szerepében jut kifejezésre, a szeretet a „tanítvány”, az engesztelés az „áldozat” szerepében. A terjesztés módjában az imádás a Jézus Szíve-tisztelet elterjedéséért való könyörgésben jut kifejezésre, a szeretet a

tisztelet közvetítésében másokkal, az engesztelés a sérelmek elhárítására irányuló buzgólkodásban.

A szeretetszolgálatok gyakorlati végzésének módja különféle lehet. A fődolog, hogy az egyes „szolgálatok” szellemében végezzük munkáinkat, kötelességeinket. Az apróbb áhítatgyakorlatok, melyeket esetleg a „szolgálatok” végzésével összekapcsolhatunk, nem annyira lényegesek. Főleg férfiaknál sokkal jobb a szellemet magát, mint aprólékos ájtatosságokat ajánlani, bár bizonyos külső gyakorlatok is a szellem megőrzése végett hasznosak lehetnek; hiszen az ember testből és lélekből áll s azért áhítatában is külső formáktól függ. Részletes magyarázatot külön erről a tárgyról szóló könyvekben találhatunk.⁶⁶

A „szolgálatokat” kilences csoportokba osztva végzik a tagok és havonként változtatják azokat: vagy úgy, hogy sorrend szerint továbbadják az egyes szolgálatokat, vagy úgy, hogy azokat egymásközt kisorsolják. Ez utóbbi módnak az a hátránya lehet, hogy egy és ugyanaz a személy többször is ugyanazt a szolgálatot húzza, viszont az az előnye van, hogy mintegy a Szent Szív gondviselésére bízunk, mely szolgálatot kívánja tőlünk.

A kilenc szeretetszolgálat gyakorlata eredetét Szent Margitra vezeti vissza, aki a Szent Szívet lángtrónuson látta, szeráfoktól övezve, kik a Szent Szívet dicsőítik, magasztalják és őt is felszólítják, tartson velük az isteni Szív dicsőítésében. A Szent másoknak is ajánlotta ezt a gyakorlatot. Azért a kilenc angyali kar egyikével egyesülve végzik a tagok a szeretetszolgálatokat. Ez különös vonzóerőt ad ennek az áhítatgyakorlatnak. Hiszen az angyalok Jézus földi életében is oly jelentős szerepet játszanak. Ők hirdetik előre Jézus eljövetelét, ők hirdetik a pásztoroknak születését, dicsőítik, magasztalják a megszületett Udvözítőt, örködnék élete fölött, megóvják Heródes ármánykodásától. Ők szolgálnak neki a pusztában, erősítik őt szenvedésében a Getszemáni-kertben. Ők adják a diszörséget Jézus sírjához és mint elsők hirdetik feltámadását. Most is ők veszik körül a Bárányt az égben és szünet nélkül éneklük: „Méltó a Bárány, aki megöletett, hogy övé legyen a hatalom és istenség és bölcsesség és erő és tisz-

telet és dicsőség és áldás!" (Jel. 5, 12.) Ezért mintaképei ők a szeretetben egymással egyesülő Jézus Szíve-tisztelőknak.

Városok és intézmények felajánlása

Családokból alakultak már az emberiség kezdetétől fogva a községek és városok. Azért a családok felajánlása a községek és városok felajánlásának előkészítője. Az intézmények pedig némikép tágabb értelemben vett családoknak, közösségeknek tekinthetők. Mivel minden társadalmi alakulatnak is a természet vagy az emberi akarat közbejötté által Isten közvetve vagy közvetlenül a teremője s egyúttal végcélja is, s mivel az egész teremtett világ az emberré lett Ige, Krisztus, a mindenség feje és királya dicsőségére van, azért mindent az ő Szívének fel kell ajánlanunk: intézményeket, községeket, városokat, országokat, az egész világot. A forradalom előtti Spanyolországban, 1914—1917-ig Madridban 40,000 család ajánlotta fel magát Jézus Szívének, Barcelónában egyedül 1914-ben 10,000-nél is több, továbbá 20 polgármesterség, 44 iskola, 46 gimnázium, 23 gyár, 5 kórház, 2 törvényszék. Kaszárnnyák is felajánlották magukat az Udvözítő Szívének. 1917-ben 122 nyilvános épületet ajánlottak fel. 80 titkárság működött az országban. 1919 május 30-án az egész ország a királlyal élén Jézus Szívének szentelte magát. Bár a kommunizmus vihara a 30-as években végigsöpört az országon, a felajánlások eredménye mégis az volt, hogy ilyen ország, mint Spanyolország, nem tűrte magán az istentelenség jármát, hanem ezer meg ezer vértanúval meggazdagodva, lerázta magáról a kommunizmus igáját s újra felállította Krisztus Király s az ő Szent Szíve uralmát.

„Amikor a porosz kultúrharc kitört, írja Richstätter, a püspökök nem tudtak jobbat tenni, mint hogy egyházmegyéjüket, saját személyüket az isteni Szívnek szenteljék, mielőtt oly sok papjukkal együtt a börtönbe s a számkivetésbe mentek volna.”

Hazánk is már 1900-ban a világ felajánlása alkalmából egyházmegyénként Jézus szent Szívének szentelte magát. Nem hiányoznak nálunk sem a szebbnél-szebb példák, ahogy váro-

sok és intézmények ünnepélyesen elismerték a Szent Szív uralmát maguk fölött. Az intézetek közt először a kalocsai Stefáneum-nevelőintézet ajánlotta fel magát ünnepélyes kerekék közt a Megváltó Szívének. Erről ír P. Nagyfalusy az 1938—39-i gimnáziumi Értesítőben.

A kalocsai Stefáneum-intézet felajánlása

„Az első ünnepesebb felajánlás 1884 június 20-án történt.

Megvan még 1884 június 20-i kelettel a Stefáneum felajánló imája Molnár László S. J. rektor és Menyhárt László S. J. (a későbbi lánglelkű afrikai hithirdető) általános konvikтусi főfelügyelő idejéből az előjárók és a növendékek összesen 120 névalírásával. Az ima szövege: „Kegyes és édes Udvözítő Jézusunk! Mély imádással közeledünk ma hozzád, hogy megengesztelésül azon számtalan vétkekért, melyekkel az emberek szentséges Szívedet minduntalan megbántják, a mi odaadó szeretetünk által valami kárpótlást nyujtsunk. Ennélfogva a te szentséges Szíved iránt való szeretettől indítva, a Szep-lőtelen Szűz Mária és Szent József, Szent István, Szent Szaniszló és Szent Alajos és szenteid színe előtt ünnepélyesen kijelentjük, hogy mi egész magunkat és ezen intézetet most és mindenkorra egészen és visszavonhatatlanul a te szentséges Szívednek ajánljuk, neki szenteljük és különös oltalmára bíz-zuk. Fogadd tehát irgalmasan egész életünket, egész jövőnket, tanulmányainkat és minden jócselekedeteinket, melyeket a te szentséges Szíved tiszteletére akarunk véghezvinni örök égő áldozatul! Adj nekünk minden bajainkban biztos és kiváltságos menedéket a te szentséges Szívedben és öntsd ki reánk és a mieink fölött szereteted bő áldásait. Amen.”

Az 1884-i felajánlást megerősítette a század elején többi között az 1908-i ünnepélyes felajánlás. Ennek meg ismét felejt-hetetlen emlékü megújítása volt 1918 május 26-án, Szent-háromság vasárnapján az előbbi felajánlás tizéves évforduló-ján. A Stefáneum régi növendékeihez már 1918 május 3-i kelettel kibocsátott felhívás ment szét, hogy legalább lélekben újítsák fel a régi zászlóeskü.

Maga a felajánlás napja úgyszólván az ünnepségek sorozata volt.

Mindjárt fölkelés után a kongregációs kápolnába vonultak s itt valamennyien közös elhatározásból a szentáldozáshoz járultak. Aldozás után az egész intézet hangosan elmondta a följánló imádságot. A nyilvános felajánló ünnepély fél nyolc órakor kezdődött. Már reggel hét órakor díszes intézeti katonai ruhájukban gyülekeztek az ifjak. Sorakozott a Szent Imre katonai század négy szakasza fúvózenekarával, katonai rendben. „Káprázatosan szikrázott a reggeli nap sugara a rezesbanda fényes trombitáin, a kicsípett „katonák” sárga gombjain, akárhánynak mellén ragyogó iskolai érdemjelein. A csákókról nem hiányzott a hármastölgyfalevél dísz.” Így vonultak fel vidám bandaszóval a szentmisére. Nagymisét mondott fényes segédlettel dr. Révay Tibor kanonok és érseki irodavezető (ma már a Jézustársaságnak tagja). Mise után a Szent Imre-század kivonult az udvarra és a felajánlási oltárral szemben foglalt helyet. Nemsokára Révay prépost úr is felvonult segédletével a feldíszített udvarra. Az emélynéről lelkes beszédet intézett az ifjakhoz „mély értelemmel, nagy szociális éleslátással és az ifjúságért lángoló szívével Jézus Szívéről, a nagy jellem példaképéről”. Sokak vallomása szerint az ünnepi beszéd fénypontja volt az ünnepélynek. Majd P. Csávossy Elemér, mint az intézet főfelügyelője, üdvözlő és csatlakozó leveleket olvasott fel az intézet régi növendékeitől, a távolból való üdvözlések élén dr. Batthyány László herceg üdvözlésével; lelkes visszhangjai voltak ezek a hozzájuk intézett felhívásnak. Azután a fungáló főpap megszentelte az Orkényi művésztől festett képet, mely I. Ferenc József király felajánlását örökíti meg. Fölemelték a növendékek a megszentelt képet, „trónra emelték” Jézus Szívét, imádsággal hódoltak a szeretet Királyának. Felzendült az esküének, a fúvózenekar eljátszotta a pápai himnuszt, melyet az egész Szent Imre-század elénekelt.

Következett a díszmenet. A zenekar akkordjai közt vonult fel a század Jézus Szíve képe előtt katonai tisztelgéssel mutatván hódolatát, szeretetét, ragaszkodását a Szent Szív iránt.

Majd a növendékek a megszentelt képet rendeltetési helyére vitték.

Délután fél három órákor négy kijelölt hadiárvat ajándékoztak meg a növendékek összegyűjtött zsebpénzükből s még egyéb ajándékokkal.

Az egész ünnepélynek mintegy koronája volt az este 6 órákor tartott ünnepi akadémia és díszgyűlés. Fénypontja volt a díszgyűlésnek Biró Ferenc S. J. nagyszerű beszéde, melyben a Jézus Szíve-tisztelet világraszóló, világmegújító jelentőségéről szólott lelkesen és mély meggyőződéssel. Ezen beszédében mondotta P. Biró e nevezetes szavakat: „Korunknak van géniusza, de nincs szíve.” Ugyancsak ő írta a zászlóéneket is, melyet beszéde után adott elő a főgimnázium énekara; az ének zenéjét P. Kerling János S. J. szerzette. Dr. Várady Lipót érsek szívhez szóló szavaival megadta az egész napnak a méltó befejezést. A nap emléke mélyen vésődött az ifjúság lelkébe; sokkal többet akartak, mint valami külsőséges ünneplést: „igazi erkölcsi nagy tettet akartunk véghezvinni, — írják — melynek nyoma lelkünkben megmarad a sírig és a síron túl”. Az igazi megújulás csak a Szent Szívben van: „ezen meggyőződésünknek hírmondója lesz az a szobor, melyet az intézet udvarán fel akarunk állítani Jézus Szívének” e felirattal:

Cordi Christi Colocense Stephaneum.

Szeged felajánlása

Hazánk városai közt Szeged volt az első, mely magát ünnepélyesen Jézus szent Szívének szentelte. Az első felajánlás 1921 március 6-án történt Somogyi Szilveszter polgármester alatt a rókusi templomban az Ave férfiegyesület rendezésében, P. Bús Jakab S. J. kezdeményezésére.

Ezt a felajánlást 1930 október 24-én,⁸⁰ majd az 1937-i misszió alkalmából megújították. 1940-ben, a felajánlás 20. évfordulóját előkészítő díszünnepélyen a városok felajánlásának s a Jézus Szíve-tiszteletnek jelentőségét egyetemes vonatkozásban is gyönyörű, mély gondolatokkal telített beszédben fejtette ki

dr. Muntyán István ny. táblai elnök 1940 május 31-én, Jézus Szíve ünnepén a városháza közgyűlési termében.

„Jövő ilyenkorra húsz esztendeje lesz, mondotta, hogy néhai dr. Somogyi Szilveszter polgármester ezt a várost Jézus szent-séges Szívének felajánlotta. Ilyesmire alig van példa a magyar városok életében és messzire kell visszamenni nemzetünk történelmében is, amíg fejedelmek és királyok országlást, koronát felajánló cselekedeteiben analógiát találunk. Bátor gesztus volt ez! Nagylelkű gesztus volt ez akkor ebben a városban. Nem tévesztette el a hatását. A mi jó katolikus népünk megilletődött, mélyen megindultan, szinte könnyekig meghatva volt tanúja ennek a szent felajánlásnak és hitbuzgóságában megszilárdultan nyugodott meg abban a tudatban, hogy a vezetői lélekben együtt vannak vele, — együtt vannak vele az ő katolikus vallásos életének éppen abban a fölötté bensőséges megnyilatkozásában is, amit a Szentséges Szív tisztelete jelent.

De talán nem kristályosodott ki teljes határozottsággal a köztudatban, hogy a polgármesteri szent felajánlás egyben fontos közéleti elkötelezést is jelentett. Szakítást jelentett mindenekelőtt azzal a felfogással, amely a közügyek intézésében csak politikumot látott és ennek megfelelően a közéleti törekvéseket is elzárta a legtermészetesebb meghatározójuktól: a népjellemet és ezzel az igazi népakaratot is kialakító pozitív vallásosságtól. Pedig a kormányzás művészete nem más, mint az ember alaptermészetét befolyásoló erkölcsi tényezőkhöz, főleg a nép vallásosságához való alkalmazkodás művészete. Azokkal a humanista jelszavakkal és a mögöttük rejtőző száraz, sivár, racionalista elgondolásokkal szemben tehát, amik a régi várospolitikát uralni látszottak, de sohasem akartak, sohasem tudtak szívből, szeretetből lendületet venni, a legszentebb Szívnek szóló ez a szent felajánlás egy belső megfordulást, valóságos újjászületést jelentett. Szent reménységet jelentett arra, hogy a keresztény elhatározások most már valóban be fognak váltani, hogy tényleg ki fog alakulni az a keresztény világ, ahol valóban csak az uralkodhat, ami keresztény értelemben a legjobb.

Allapítsuk meg, hogy ez a szent reménység jelentékeny vonatkozásokban be is teljesedett. Nemcsak abban, hogy azóta

a város nagylelkű áldozatkészségéből templomok épültek és plébániák szerveztettek; hogy a harminc éven át halogatott és később félbe is maradt Fogadalmi-templomunk büszke épülete befejezést nyert, hogy a Feszület diadalmasan bevonult mindenhová, ahol a város közélete végbemegy. De aki — mint én is — egy hosszú szegedi élet tapasztalataira támaszkodva multat és jelent összevethet, azt is meg fogja állapítani, hogy magában a városkormányzatnak a szellemében, közigazgatási gépezetének az összeállításában, a gazdasági és kultúrtörökvéseiben is beállott az az üdvös változás, amit a keresztény szellem térfoglalásaként jellemezhetünk. És ha ma a nemes város általános magatartásában több a szociális tartalom, nagyobb a keresztény felebaráti szeretetnek tulajdonítható életközelség, mint amennyi jelszó azok hiányát valamikor leplezte: ebben mindenesetre a polgármesteri szent felajánlás gyümölcseit is kell értékelnünk.

Magunkra vessünk azonban, ha ez a siker nem teljesebb! Mert ne feledjük el, hogy a közélet alkotmányos szerkezete mellett a hatóság jóakarata csak az egyik tényező abban a sajátos szolidaritásban, ami minden igazán eredményes közéleti tevékenységnek előfeltétele. — A másikat a polgárnak kell szolgáltatnia, a mi esetünkben a szegedi katolikus polgárnak. Szolgáltatnia kell a meggyőződéstől való áthatottságnak, a mellette való elszánt kitartásnak szüntelen tanúsításával. Főként ne feledjük el, hogy senki sem számíthat elveinek közéleti respektálására, aki azok közéleti jelentőségeitől teljesen áthatva nincs.

Amikor tehát mi, a város katolikus közönségének képviselői, a polgármesteri felajánlás húszéves évfordulójának megünneplésére készülünk, nemcsak egy fölötté üdvös hitbuzgalmi megnyilatkozás méltó megrendezése lebeg a szemünk előtt, hanem nekünk ezt az esztendőt arra is fel kell használnunk, hogy a katolikus közfigyelmet a szentséges Szív tisztelének nagy közéleti jelentőségére is nyomatékosan felhívjuk.

. Mert a szentséges Szív kimeríthetetlen gazdagsága minden kérdésre megfelel, amit az élet felvetni képes. Felel a közélet problémáira is — azokra is, amik ma legfájdalmasabban fog-

lalkoztatják az egész emberiséget: az egység és békeesség gyötrelmes világproblémáira.

Ma, amikor az emberek, a nemzetek érzelmi és gondolatvilága, az akarása és a cselekvése ide-oda hanyódik a gazdasági és a politikai érdekellentétek sziklazátonyai, a közjogi lekötöttségek és a vér, a faj ösztönzései, a lét és nemlét végzetes alternatívái közt: ma már alig lehet megállapítani, hogy ki hová tartozik, hogy sorsdöntő pillanatokban ki mire fogja magát elhatározni, kire mennyiben lehet számítani. Egy általános szétporladás fenyeget, amit csak egy minden földi tekintélyen és érdeken felül álló, minden szociális vagy politikai elfogultságtól ment legmagasztosabb törekvés — a Jézus szentséges Szívében keresett egység háríthat el.

Ebben a szentséges Szívben benne van az igazi létjogoknak, az igazi szabadságnak minden garanciája. Ez a szentséges Szív mindenkéért dobogott, megkülönböztetés nélkül — mindenkéért vállalta a keresztáldozatot. Ebben a Szívben mégis találkozhatnak mindazok, akiket a vér és az érdek most egymással szembeállít, egymás ellenségévé tesz. Nekünk, hitbuzgó katolikus embereknek tehát, amikor a természetre és az Isten adományaira vonatkozó emelkedett felfogásunk, a keresztény katolikusságunk által kötelezetten, az egységért, a békeességért dolgozunk és imádkozunk: nekünk a kereszténységet szív-ügyünké kell tennünk! Arról az oldalról kell feléje közelednünk, ahonnan a szíveinket hősi szeretet töltheti el. Szeretnünk kell, ha egységet, békeességet akarunk! Szeretnünk kell a szentséges Szíven keresztül! Szeretnünk kell Isten által az egész emberiséget isteni szeretettel — mert az egység, a békeesség csak a szeretet gyümölcse lehet.

És ez áll különösen a világbékeességre — ami világszerte minden igazán tisztességes és becsületes embernek leghőbb kívánsága. Az emberek széles e világon mindenütt a békeességet keresik, de nem akarnak megfizetni érte az igazságtalanságok belátásával és jóvátételével. Ezért nem tud a békeesség-keresésük továbbjutni a konfliktusok meddő kerülgetésénél. Pedig szerződések és jogászokodó életrendezgetések sohase lesznek képesek önzetlenség és szeretet nélkül egy igazságo-

san elrendezett közéletet vagy éppen nemzetközi rendet megvalósítani.

De honnan is vennék az emberek ezt az önzetlenséget, ezt a szeretetet? Talán abból a titáni finitizmusból, amely Krisztustól elfordult hatalmasságok lelkeit betölti? Abból a pogány mítoszból, amelynek alapja a halál, a pusztulás, a megsemmisülés átélése, — amely nem tud az ember számára más méltóságot, mint azt, hogy mindennel leszámolva, életnek, örök életnek hátat fordítva, szembenézzon a Semmivel, legyőzze azt a félelmet, azt a halált, amely után már semmi sem következik? Az ilyen titánkodásból csak az ideig-óráig diadalmas erőszak álbékessége születhet, — csak az elnyomott, a korbács alatt álló rabszolgák álnok passzivitása, csak az elnyomóknak göggel kendőzött örökös nyugtalansága.

Más az a béke, amelyért nekünk dolgoznunk, küzdenünk és imádkoznunk kell! Sokkal több, sokkal mélyebb, mint amiről hitetlen költők és vallástalan filantrópok, pacifisták álmodoznak. A mi békességünk egy bűneinkért megsanyargatott, megtört, — de egyben szeretetével az egész világot mégis betöltő, az egész világ fölött mégis győzedelmeskedő Szív isteni békessége! És ez a Szív-békesség nem hasonlat, nem allegória, nem szimbolum, hanem valóság. Valóságos átélése a gazdasági, szociális, a politikai gyakorlatban annak a felülmúlhatatlan szeretetnek, amely a szentséges Szívből áradt szét az egész világra, megváltotta az egész világot és most is egyedül lesz képes a megbontott békességet helyreállítani.

Mi magyarok — kis nemzet vagyunk. Nem nagyobbak és nem jobbak azoknál, akiket a legutóbbi világesemények könyörtelenül eltiportak. A szereplésünket, a sorsunkat a legnagyobbak akarják irányítani — a saját szempontjaik és a saját érdekeik szerint, és amit nekünk mégis juttatni akarnak, az a legjobb esetben nem az a jó, amelyre szükségünk van; az mindig csak bizonytalanság és küszködés. Mi jót csak az Istentől várhatunk, csak őbenne bízhatunk. A mi életformánk nem lehet tehát más, mint egy Isten iránt való szeretettől, Isten iránt való felelősségérzettől áthatott nemzeti egyéniség. Nekünk a mostani világesemények ijesztő megnyilatkozásaival szemben a szentséges Szívhez kell felemelkednünk: csak

benne találhatjuk meg azt, ami a cselekvésünknek, a szenvedésünknek értéket ad — ami egységet, békességet hoz. És ha ezen az úton haladva ez a város egykor valóban, teljesen és igazán a szentséges Szív városa lesz, én nem tudnék a címere számára szebb jeligét, mint azt, amit egy szép francia város már évszázadok óta visel:

Corde gero, quod Corde colo!

Szívvel cselekszem, amit Szívvel tisztetek!"

Alig lehet ezeknél igazabb és szebb szavakkal a városok felajánlásának s általában a Jézus Szíve-tiszteletnek társadalmi jelentőségét kifejtteni, összekapcsolva azokkal a gyakorlati következtetésekkel, melyeket a felajánlás, hacsak komolyan vesszük, szükségkép magával hoz.

Kalocsa

A város nagyságát és jelentőségét szem előtt tartva, kisebb keretek közt, de a felajánlás hivatalos jellegét tekintve ünnepélyesebb formában ajánlotta fel magát 1935 június 30-án, Jézus Szíve vasárnapján, a szokásos nagy körmenet záróaktusaként Kalocsa városa Jézus szentséges Szívének.

A város képviselőtestületének 1935 április 17-én tartott rendes tavaszi közgyűlése ünnepélyes határozatot hozott, hogy a várost Jézus szentséges Szívének felajánlja. A felvett jegyzőkönyv szavai a következők:

„Főjegyző előterjeszti a Jézus Szíve Szövetség kérelmét a városnak a Jézus szentséges Szívéhez való felajánlása tárgyában. A kérelem teljes egészében való felolvasása után előterjeszti a vonatkozó polgármesteri javaslatot, mely megtárgyaltatván, egyhangúlag elfogadtatott és a képviselőtestület a következő határozatot hozza.

Határozat.

2122/kig.—57 kgy. 1935.

A Jézus Szíve Szövetség kérelmének helyt adunk és arra utasítjuk városunk polgármesterét, hogy a folyó évben a kalocsai Jézus Szíve búcsú 50. évfordulója alkalmából rendezendő ünnepség keretében Kalocsa városát hivatalosan Jézus

szentséges Szívének ajánlja fel és hogy ezen ünnepségre a képviselőtestület mindenegybes tagját, a különböző hatóságokat és hivatalokat, intézeteket és egyesületeket hívja meg. Az ünnepség rendezésére pedig lépjen érintkezésbe a Jézus Szíve Szövetség elnökségével.

Indokolás.

I.

Kalocsa város már ötven év óta a hazai Jézus Szíve-tisztelet egyik középpontja, sőt az első évtizedekben kiinduló- és gócpontja annak a tiszteletnek, mely hazánk népe közt is annyi vallási lendületnek, erkölcsi nemesedésnek, annyi áldásnak és lelki erőnek volt forrása. Ebben az évben pedig az országos híró kalocsai Jézus Szíve-búcsú 50. évfordulóját üli a város.

II.

A Jézus Szíve-tisztelet, mely nem egyéb, mint a Krisztus istenemberi személyébe vetett hit, bizalom és a hozzá való rendületlen szeretet és külső ragaszkodás szimboluma és manifestációja, világot érintő vonatkozásaiban is a mai szociális forrongások, osztályharcok és nemzetközi ellentétek közepette az egyedüli világítótorony, mely fényt áraszt a lelki sötétségbe és káoszba, az egyedüli szikla, melyen a társadalmi rend és a népek egysége szilárdan megáll. A családi élet mai válságából a kiút csak Krisztuson át vezet, akinek elveit, szellemét a Jézus Szíve-tiszteletben látjuk konkrét alakban megjeleníteni szemünk előtt. Ezek előtt a megfontolások előtt Kalocsa város közönsége sem zárkózhatik el és ez ösztönzi a képviselőtestületet arra, hogy Krisztus elvei mellett az ünnepélyes Jézus Szíve-felajánlás által hitvallást tegyen.

III.

Mínthogy Krisztus nemcsak az egyén, hanem a társadalom királya is, és erkölcsi törvényei, elvei nemcsak a szorosan vett vallási, hanem a profán élet irányító normái is és neki mint a társadalom alkotójának, a közéletnek és állam-

nak is meg kell hódolnia, azért méltányos és helyes dolog, hogy a város, mint politikai közösség is hódolattal meghajoljon Krisztus előtt és uralmát ünnepélyes felajánlás által hitben és szeretetben nyilvánosan is dokumentálja — annál is inkább, mert az 1478 aláírás a város lakosságának minden társadalmi osztályából tanúskodik a mellett, hogy ez a felajánlás valóban közóhaj.”

A felajánlás alkalmából dr. Farkas Géza polgármester a következő meghívót küldte szét:

„A város képviselőtestülete 57/1935. kig. számú határozatával arra utasított, hogy a kalocsai Jézus Szíve-búcsú 50 éves jubileuma alkalmából a várost hivatalosan is ajánljam fel Jézus szentséges Szívének.

A felajánlási ünnepség folyó hó 30-án délelőtt a Jézus Szíve-körmenet után fog megtartatni a jézustársasági Kollégium udvarán, amelyre a hatóságokat, testületeket és a képviselő-testület mindenegybes tagját ezennel tisztelettel meghívom.

Az ünnepség előtti körmeneten testületileg veszünk részt, miért is felkérem a meghívottakat, hogy 30-án (vasárnap) reggel fél nyolc órakor a jézustársasági atyák templomának bejárata előtt gyülekezni szíveskedjenek. Megfelelő elhelyezésről a helyszínen történik gondoskodás.

Közlöm továbbá, hogy 29-én (szombaton) este fél nyolc órakor a jézustársasági atyák templomából gyertyás körmenet indul, amelyen szintén testületileg veszünk részt. Felkérem a résztvenni szándékozókat, hogy a gyertyás körmeneten való részvételre szombaton este fél nyolc órakor ugyancsak a jézustársasági atyák temploma előtt gyülekezni szíveskedjenek.

Kalocsa, 1935. évi június hó 26-án.”

A város közgyűlése által megállapított ünnepi keretben a polgármester a körmenet után, melyen ő maga az egész képviselőtestülettel együtt résztvett, a kitett Oltáriszentség elé térdelt s a következő felajánlási imát mondotta el:

„Jézus szentséges Szíve, Királyunk és Istenünk Szíve, Szentséges Anyád közvetítésével hálátelt szívvel azért a nagy kitüntetésért, hogy városunkat tiszteleted központjává tetted és oly sok kegyelmet árasztottál innen ki az országba, a lelkekbe; hálátelt szívvel azért is, hogy e tisztelet által, amint

elődeink hitték és mi is hisszük, városunk a fenyegető tűzvészről megmenekült és a kommunizmus járma alól felszabadult; továbbá engesztelésül vétkeinkért és bűnbánó szívvel lelkünk legbensőbb hódolatával ma városunkat és egyenkint mi magunkat ünnepélyesen felajánljuk neked, és nyíltan valljuk, hogy tőled és királyságodtól várunk és reménylünk a jövőben is minden földi és lelki jót és ígérjük, hogy mindenben a te törvényeid szerint akarunk élni és cselekedni magán- és nyilvános életünkben egyaránt, és fennhangon hirdetjük, hogy városunk, családjaink, lelkünk Királya, Ura és Istene te vagy. Amen."

Ez volt Kalocsa város felajánlása Jézus Szívének.

Kassa felajánlása

Valamennyi magyar város felajánlását ünnepélyes formájában és mélyreható, hosszú hónapokon át folytatott előkészületével eddig felülmúlta Kassa felajánlása 1941 június 22-én, Jézus Szíve vasárnapján.

A város felajánlásának terve a Katolikus Akció hitbuzgalmi szakosztályában született meg. Ez felkérte az egyházközség elnökségét, indítványozza a város közgyűlésén, hogy Kassa városát törvényhatósági határozat alapján ünnepélyesen Jézus szent Szívének felajánlják. Dr. Pohl Sándor polgármesterrel történt előzetes megbeszélés után Tost Barna pápai prelátus, Kassa város plébánosa, az egyházközség elnöke 1941 február 26-án a következő indítványt terjesztette Kassa város közgyűlése elé:

„Az egész világ válságos napjaiban, amikor minden lélek a béke után eseng és amikor minden buzgó szívből az Ég felé száll az imádság Krisztushoz, a béke királyához, indítványozom, hogy folyó évi június hó 22-én, Jézus Szíve ünnepén, Kassa városa ünnepélyesen Krisztus Király szent Szívének ajánltassék fel.

Kassa városa mint az ezeréves Magyarországnak egyik legszebb gyöngye, ez évben amúgy is nagy ünnepre készül. Az országalapító szent királynak, Szent Istvánnak dicső jobbja városunkat megtiszteli és ünnepélyes keretek közt körülhor-

dozzuk azt városunk főterein. Méltó és illő, hogy e hazafias ünnepet a lelkek igazi ünnepe előzze meg és a város polgármestere mint kegyúr ajánlja fel a várost Krisztus Király szent Szívének.

Minthogy Krisztus nemcsak az egyénnek, hanem a társadalomnak is Királya s törvényei nemcsak a vallásos, hanem a profán életnek is örök irányító normái s előtte mint a társadalom alkotója előtt a közéletnek is meg kell hódolnia, mivel továbbá a mai válságos időkben fokozottabban rászorulunk az isteni oltalomra, ennek bőven áradó forrása pedig a Megváltó legszentebb Szíve: azért méltányos és helyes, sőt szükséges dolog, hogy városunk mint politikai közösség is hódolattal meghajoljon Krisztus előtt, uralmát ünnepélyes felajánlással nyilvánosan elismerje és Szent Szívétől várja a segítséget minden időben.

Ezzel az indokolással terjesztem a mélyen tisztelt Közgyűlés elé indítványomat."

Az indítványra a közgyűlés a következő véghatározattal felelt: „Kassa sz. kir. város törvényhatósági bizottsága a Kassa városnak Jézus Szívéhez való ünnepélyes felajánlása tárgyában szabályszerűen előterjesztett indítványt egyhangúan magáévá téve, utasítja a polgármestert mint a város kegyurát, hogy a folyó évben június hó 22-én, Jézus Szíve ünnepén rendezendő ünnepség keretében Kassa városát hivatalosan Jézus szentséges Szívének ajánlja fel és erre az ünnepségre a törvényhatósági bizottság mindenegybes tagját, a különböző hatóságokat, hivatalokat, intézeteket és egyesületeket hívja meg."

A határozat indokolásában a közgyűlés a Tost prelátus által felsorolt indítékokat teljes egészében magáévá tette s ezzel a minden elismerést és dicséretet megérdemlő bátor hitvallással Krisztus társadalmi királyságát és a Szent Szívet mint az isteni oltalom és a béke forrását nyíltan megvallotta. A törvényhatósági bizottság mély megilletődéssel és áhítattal hallgatta végig az indítványt és egyhangú lelkesedéssel hozta meg határozatát.

Már a közgyűlés határozata előtt is, de főleg utána megindult a hívek és az intézmények tervszerű előkészítése a nagy aktusra. Kassa ebben is minden magyar városnak, sőt a világ

minden városának tündöklő példát s egyúttal követendő mintát adott, hogyan kell a város felajánlását a lakosság minden rétegének megmozdításával előkészíteni.

Alighogy a város felajánlásának terve megszületett, máris megindult a sajtó, a szószék és az iskola révén a nagy propagandamunka. Az Egyházközségi Tudósító minden száma nagy változatossággal hozott cikket a felajánlás és általában a Jézus Szíve-tisztelet jelentőségéről és tájékoztatta a közönséget az előkészületekről. Hasonlókép a napisajtó is, főleg az utolsó hetekben erősen beállt a propagandamunkába. Az iskola a gyermekek révén vitte bele a családokba a felajánlás gondolatát mint valami nagyon fontos dolgot, melyre behatóan és hosszan kell készülni. Nagy tömegben gyűjtögettek aláírásokat, melyekkel az egyesek és a családok óhajukat és kívánságukat kifejezték, hogy a várost Jézus Szívének felajánlják. Így a város felajánlása igazán a lakosság szívéből fakadó vágy és kívánság lett.

A fő előkészület azonban a lelkek közvetlen előkészítése volt. Kassa városa ugyanis meg volt róla győződve, amint azt a polgármester maga is nyíltan kifejezte, hogy a felajánlásnak csak akkor van értelme és gyakorlati hatása, ha együtt jár a lelkek benső megújulásával. Ezért előbb a családoknak és intézményeknek kell magukat a Szent Szívnek felajánlaniok, s erre a felajánlásra lelkileg elő kell készülniök. Azért nagy tömegben végezték az ú. n. felajánlási kilencedet, mely után a családok és iskolák és az egyesek ünnepélyesen felajánlották magukat Jézus Szívének. Ez az előkészület hónapokon át tartott. Egy alkalommal a dómban mintegy ötezren végezték felajánlásukat.

Nagybőjtől kezdve a város felajánlásáig állandóan folytak az ú. n. családi triduumok, melyek keretében a család-felajánlás jelentőségét ismertették a szónokok és egyúttal lelkigyakorlatok módjára a felajánlásra előkészítették a hallgatókat. A triduumokat szentgyónás és közös áldozás fejezte be ünnepélyes családfelajánlással. Ezeket a triduumokat az egyes intézmények: posta, MÁV, pénzügyigazgatóság, pénzintézetek, Társadalombiztosító, rendőrség, a gyárak, a bábaképző, maga a javítóintézet és a fogház is, a kórház, a szeretet-

ház és a város szegényei külön végezték, melyeken sokszor az egész család is megjelent. Azonkívül június elején egy időben a város összes templomaiban tartottak triduumot közös áldozással és ünnepélyes családfelajánlással. A legimpozánsabb triduum azonban a városi tisztviselők és alkalmazottak triduuma volt, melyen dr. Pohl Sándor polgármester és Szentimrey Pál alispán vezetésével a város és vármegye összessége résztvett a családtagokkal együtt, közös szentáldozáshoz járult és ünnepélyesen felajánlotta magát és családját az isteni Szívnek.

Az ifjúság már előzőleg külön díszgyűlést tartott, melyen ifjúsági szónokok emelték ki a felajánlás jelentőségét, majd a dómban ünnepélyesen felajánlotta magát a Szent Szívnek és díszfelvonulásban menetelt el az országzászló előtt.

Húsvétól kezdve a szentmisék után külön imádság hívta fel a hívek figyelmét naponként a város felajánlására. Ebben az imádságban a felajánlás sikeréért és a felajánlott családokért könyörgött a pap és a hívek serege az isteni Szívhez.

A felajánlási kilencedekkel kapcsolatban az ifjúság és a hívek külön erénygyakorlatokat végeztek Jézus Szíve tiszteletére. Ezeknek az erénygyakorlatoknak száma mintegy 200,000 volt, s a lapocskákat, melyekre fel voltak jegyezve, a városfelajánlás aktusánál ünnepélyesen az oltár elé helyezték.

Már az előkészület kezdetétől fogva hatásos és találó falragaszok hirdették, hogy „Kassa Jézus Szíve városa”, kérdésekkel figyelmeztették a híveket: „Elvégezted-e már a felajánlási kilencedet?”; mindig új leleményességgel rögzítették meg a lelkekben a felajánlási aktus nagy horderejét és az előkészület szükségességét. Külön falragaszok hirdették utcán, hivatalokban a káromkodás ellen megindított messzeterjedő akciót. A városháza folyosóin, termeiben, az üzletek kirakataiban még hónapok után is figyelmeztették a közönséget, hogy Kassa felajánlása nem üres szó.

A város felajánlásának aktusa hatalmas körmenet keretében volt tervezve. A katonaság és ifjúság sorfala közt vonult volna fel a szentségi Krisztus a város főterére, díszszázad kíséretében, az összes hatóságok részvételével és az egyesületek és hívek óriási tömegeitől körülvéve. A várakozás kimondhatat-

lanul nagy volt. Az utolsó pillanatban azonban a légvédelmi készütség elrendelése a körmenet megtartását lehetetlenné tette. Mintha az Úr Jézus ezt az áldozatot megkívánta volna tisztelőitől annak bizonyítására, hogy neki mindenekelőtt a lelkek benső készüllete és odaadása a fontos.

A felajánlás így is a legnagyobb ünnepélyességgel történt meg az összes hatóságok jelenlétében a zsúfolásig megtöltött világhírű kassai székesegyház főoltára előtt. Miután dr. Madarász István megyéspüspök szentbeszédben kiemelte a felajánlás aktusának nagy jelentőségét, a város főjegyzője hivatalosan felolvasta a törvényhatósági bizottság határozatát. Utána a város polgármestere odalépett a kitett Oltáriszentség elé és térdénállva elmondotta a felajánlási imát:

„Jézus Krisztus, Királyunk és Istenünk! Gyermekei bizalommal járulunk Eléd a mai napon és kérjük szentséges Anyádat, hazánk és városunk dicső védőasszonyát, hogy szívünk háláját mutassa be Neked. Köszönjük, hogy a húszéves fogasgból felszabadítottál és magyar hazánknak visszaadtál. Köszönjük, hogy a mai világégés közepette megóvtál minden bajtól és veszélytől.

Bűnbánó lélekkel térdelünk ma Eléd, kegyes Urunk és Istenünk, hogy engeszteljünk vétkeinkért.

Isteni jószágodban és irgalmadban bízva, szívünk legbensőbb hódolatával és imádásával a mai napon ünnepélyesen szentséges Szívednek ajánljuk fel városunkat. Ünnepélyesen Neked szenteljük magunkat, családjainkat és intézményeinket.

Nyíltan valljuk, ó isteni Szív, hogy Te vagy a forrása minden kegyelemnek, áldásnak és szentségnek. Ezért a jövőben is Tőled várunk minden lelki és földi jót. Igérjük Neked, hogy törvényeid szerint akarunk élni és cselekedni a magán- és nyilvános életben egyaránt.

Szentségi Jézus, aki itt közöttünk jelen vagy és ránk tekintesz, fennhangon hirdetjük és valljuk az egész világ előtt, hogy Te vagy lelkünk, családunk, városunk Királya, Ura és Istene. Amen.”

A felajánlás magasztos és megható aktusát szentségi áldás, a pápai és magyar himnusz zárták le. Estére az eredeti elgondolás szerint a város ünnepi kivilágítása volt tervbe véve, a

polgármester szavai szerint olyan, amilyent Kassa még nem látott. Ennek is azonban az elrendelt elsötétítés miatt el kellett maradnia. De a város egyik díszes helyén a virágokból alkotott remek szív hirdeti még hosszú hónapokra Kassa felajánlását Jézus szentséges Szívének. A jézustársasági Bölcséleti Főiskola kápolnájának színes ablakán pedig, mely Jézus Szívét ábrázolja, alatta Kassa város címerével, ezt a felírást olvassuk:

Kassa sz. kir. város
tisztségviselői kara
a város felajánlásának emlékére,
1941 június 22-én.

Ez volt Kassa felajánlása. Felért egy egész misszióval. Sokan, akik hosszú éveken át nem járultak a szentségekhez, meggyóntak és megáldoztak. 1958 azoknak a kimutatható száma, akik megígérték, hogy a Jézus Szíve-ünnepet úgy tartják meg, mint a vasárnapot. Kassa városa örökre be van írva Jézus Szívébe.

A polgármesternek az Egyháztanács elnöke Kassa egész társadalma nevében díszes emlékményt nyújtott át ezzel a szöveggel: „A Kassai Római Katolikus Egyházközség Tanácsa tudtára adja mindenkinek, akit illet, hogy Kassa szabad királyi város érdemes polgármestere, nagyságos dr. Pohl Sándor úr ősi városunkat a mai napon az Úr Jézus szentséges Szívének ünnepélyesen felajánlotta. A város egész katolikus társadalma élén példás buzgósággal vett részt a lelki előkészületeken, hithű bátorsággal fáradozott az ünnepség fényes megrendezésében és hitvalló öntudattal mondotta el a városfelajánló imát, megerősítván a nehéz időkben a katolikus lelkeket szent hitük igazságaihoz való erős ragaszkodásukban. Kiváló érdemei elismeréséül nevét annaleseinkben is megörökítettük s ezen elismerő díszokmányt hálás köszönetünk kifejezésével emlékezetül átnyújtjuk.”

Országfelajánlás

Amint a családok és intézmények felajánlása a városok felajánlásához, úgy a városok felajánlása természetszerűen az országok felajánlásához vezet. A városok felajánlása az ország felajánlásának természetes előkészítése. A gyakorlat azonban olykor eltérő úton halad.

Megtörténhetik, hogy előbb ajánlják fel a várost mint egészet, mielőtt a benne lakó családok és intézmények egyenként felajánlották volna magukat. Így megtörténhetik az is, hogy előbb ajánlják fel az országot, mielőtt még az egyes városok felajánlása megtörtént volna. Sőt az utóbbi még indíték is lehet arra, hogy az ország felajánlása után az egyes városok külön is felajánlják magukat, amint a város felajánlása viszont buzdítás lehet a családokra s intézményekre nézve, hogy maguk is elvégezzék a felajánlást. Hogy melyik módot kell követni, azt a körülmények, az adottságok és az alkalom határozzák meg.

Nem lett volna gyakorlatilag okos eljárás, ha a budapesti eucharisztikus világkongresszus alkalmával az ország második ünnepélyes felajánlását elmulasztottuk volna azért, mert Magyarország városai egyenként még nem ajánlották fel magukat Jézus Szívének. De mindenesetre az ország felajánlása jobban lett volna előkészítve, ha előbb a családok tízezrei, mint Spanyolországban, és a városok nagy sokasága felajánlotta volna magát. Ezt az előkészítést azonban olykor megelőzi a hirtelen adódó alkalom s a felkínálkozó lehetőség megváltoztatja a természetes sorrendet.

Tirol

Az országok közt Tirol volt az első, mely magát ünnepélyesen Jézus Szívének felajánlotta és szentelte. Ezt a felajánlást egyrészt a nagy történeti háttér, másrészt a nép szívéből magából fakadó elhatározás, végre az a körülmény teszi nevezetessé, hogy akkor történt, amikor a Jézus Szíve-tisztelet fája még nem bontakozott ki az egész világon oly széles ágazatokban, mint azt napjainkban látjuk.

„Hitben, erkölcsben, a dinasztia iránt táplált hűségben erős

és megmozdíthatatlanul hű nép a tiroli, mint az Alpesek természéskirája, amelyen lakik. Mikor 1796-ban a republikánus, vérszomjas francia csapatok e derék katolikus nép és hazája hitét, szabadságát betöréseikkel veszélyeztették, mindannyian képviselőikkel egyetemben Jézus Szívében kerestek oltalmat. Felajánlották országukat a Szent Szívnek s fogadalommal kötelezték magukat, hogy évente Jézus Szíve ünnepét a legnagyobb külső fénnel és belső áhítattal megülik. S 1796-ban megkímélte Isten őket a háború borzalmaitól.

Az 1797-i esztendő azonban erős tusakodások éve volt. Mantua elesett. Brixen is már nagy veszélyben forgott. Már-már alkudozásra gondoltak a bátortalanabbak a rettentő túlerő láttára. Újra Jézus Szívéhez fordultak. A vele kötött szent frigy oly hittel töltötte el az alpesi természet szabad fiait, oly erkölcsi erőttől dagadtak kebleik, oly lelkesedéssel törtek a hatalmas ellenségre, hogy április 12-én Spinges mellett álló napon át legyőzhetetlenül verekedtek, megállták helyüket. A csata aznap eldöntetlen maradt ugyan, de a franciáknak a nagy veszteségnél is nagyobb lett a félsze s éjjel csöndben elszöködni kezdtek. A hős tiroliak utánuk. Egész Pusterthalon át verve a franciákat, kiűldözték őket hazájukból. Így segített Jézus Szíve!

Hosszú küzdelmek után csendes békének örvendett Tirolia. De 1805-ben Napoleon nagyravágyása újabb háborút idézett fel az osztrákok és franciák között. A szerencsétlen pozsonyi békekötéskor I. Ferencnek bele kellett egyeznie, hogy leg-hűbb országa, Tirolia, Bajorországhoz csatoltassék. Nagy szomorúságba merült e miatt egész Tirolország. Elszakadtak a dinasztiaától, vallásos gyakorlataikat is megnyirbálták. Eltörölték az általuk annyira kedvelt roráté-miséket, a karácsonyi éjféli misét, Jézus Szíve ünnepét, a processziókat. Nem bírták sokáig e rabszolgaságot. Istenért, császáráért és hazáért 1809-ben április 12-én fegyvert fogtak a férfiak. 5000 bátor Schützen (vadász) sorakozott a nagy szabadsághős, Hofer András köré. Május 25-én Innsbruck körül heves csaták folytak az egyesült francia és bajor túlerős csapatok ellen. Döntés nem történt. Mi tévők legyenek?

Május 27-én Hofer András Schönbergben haditanácsot tart. A vélemények eltértek egymástól. Némelyek gyors és heves

támadást tanácsoltak, mások aggódva mondogatták: „Az ellenség igen erős. Vonuljunk vissza, avagy várjunk, míg az Inn folyó felső völgyéből segílyt kapunk.” Váratlanul egy aggasztán jelenik meg a gyűlésen és gyors támadást javal: „Tegyünk fogadalmat Jézus Szívéhez — úgymond — és végezzünk ájtatos körmenetet a temető körül a meghalt hívekért, ez majd segít.” Hofer András az öreg szavait égi jelnek tekintette. Eszükbe jutott Tirolia szövetsége Jézus Szívével az 1796. évből. Nagy lelkesedés ragadta magával mindnyájukat. A jelszó ez volt: „Bizalom Jézus Szívében!” Május 28-án egybegyűjtötte Hofer András egész hű népét. Fogadalmat tettek mindnyájan Jézus Szívéhez. Másnap, május 29-én támadtak. Reggeltől estig, főleg az Isel-hegyen, Innsbruck mellett rettentő volt a tusakodás. De napnyugtakor az egyesült franciák és bajorok verecsége teljessé lett. Deroy generális az éj sötétjében a megmaradt ágyúk kerekeit és a lovak patáit szalmával kötözte be, hogy annál nesztelenebbül és biztosabban menekülhessen. Így segített újból Jézus Szíve!

A franciák ugyan 1809-ben a végén mégis leverték Ausztriát s a békekötés Tirolt visszaadta Bajorországnak, a hős Hofer Andrást magát is Mantuában fejbeltették, mert a tilalom után is fegyvert tartott magánál, de Jézus Szíve oltalma nem hagyta el az országot. Napoleon pár év múlva megbukott s a bécsi kongresszus visszacsatolta Tirolt az anyaországhoz. Ez volt hősi véráldozatának s Jézus Szívébe vetett bizalmának jutalma.

Azóta Tirolország csendes békének örvend. Vallásosságban, erkölcsösségben, hazafiúi erényekben példás ország. Évente nagy ünnepséggel megújítják felajánlásukat Jézus Szívéhez. A világháborúban is régi hittel és erénnyel fordultak újból Jézus Szívéhez, az ő „szövetséges Urukhoz”, amint mondják. A hivatalos istentiszteleten az egyházi és világi felsőbbeségek s az egybegyűlt nép előtt maga az ország kormányzója térdenállva mondogatta el a felajánló imádságot s kérte Jézus Szíve oltalmát országuk számára a világháború tartama alatt.”⁶¹

Ecuador

„A második ország, mely magát Jézus Szívének felajánlotta, a délamerikai Ecuador köztársaság volt. Bár ez a felajánlás nem volt oly egyöntetű kívánsága az egész nemzetnek, mint Tirolban, — hiszen a szabadkőművesek épp ezért gyilkolták meg a hős Garcia Moreno elnököt — mégis hivatalos formai-ságát tekintve, még Tirol felajánlásán is tútesz.

Szembeszökő ez a tény főleg azért is, mert abban az időben történt, amikor a liberális parlamentarizmus az egész művelt világon üldözte Krisztus egyházát. S mégis a korlátlan szabadság hazájában, Amerikában esett meg, hogy annak egyik országa, — Magyarországnál négyszerte nagyobb ország — Ecuador parlamentje a nagy Garcia Moreno köztársasági elnök indítványára, megfelelő előmunkálatok után, 1873 október 8-án tartott gyűlésében a következő törvényt szavazta meg:

„Az államtanács és Ecuador képviselőinek kamarája ülésükön tekintettel arra,

a) hogy a harmadik tartományi zsinat különleges határozattal Ecuador-köztársaságot Jézus szentséges Szívének ajánlotta fel s azt oltalma alá helyezte;

b) hogy a törvényhozás tisztéhez tartozik, hogy a nemzet nevében közreműködjék oly tény végrehajtásában, mely amint a fenséges katolicizmus érzelmeihez illik, éppúgy legeredménydúsabb eszköze a hit megőrzésének, az állam haladásának és jólétének, elhatározzák:

I. szakasz. Ecuador-köztársaságot Jézus szentséges Szívének ajánlják fel s Jézus Szívét az ország védnökének és pártfogójának kiáltják ki.

II. szakasz. Elrendelik, hogy Jézus szentséges Szívének ünnepe elsőrendű nemzeti ünnep legyen. Ezt a napot minden székesegyházban az egyházmegyék főpapjai a lehetséges legnagyobb pompával ülik meg.

III. szakasz. Minden székesegyházban Jézus Szívének oltárt emelnek; erre a célra a kormány a püspökök és hívek áldozatkészségére számít.

IV. szakasz. Ezeknek az oltároknak homlokzatára az állam

költségén márványtáblákat helyeznek el s azokba a törvény szövegét belevésik.

Közöltessék a végrehajtó hatalommal.

Kelt Quitóban, a köztársaság fővárosában, 1873 október 8-án.

Az államtanács elnöke: Ascasubi.

A képviselők elnöke: Viconte Lucio Salazar.

Végrehajtó: Gabr. Garcia Moreno.

Belügyi államtitkár: Francesco Xavier Leon.

Garcia Morenót e tette miatt a szabadkőművesek 1875 augusztus 6-án, a hó első péntekén, Jézus Szíve tiszteletére végzett szentáldozása után felbérelt orgyilkosok által meggyilkolták. A nagy köztársasági elnök így valóban Jézus Szíve vértanúja lett. De nevét oly dicsőség veszi körül azóta, aminő alig jutott osztályrészül más államférfiúnak. Augusztus 16-án összeült az országgyűlés mindkét háza. Hatalmas gyászülés volt az. A néphez intézett hosszú kiáltványban sírta ki magát a törvényhozás fóruma. Államférfiúról valamely nemzet országgyűlése ehhez foghatóan magasztos gyászjelentést még nem adott ki. Aláírták az elnökök és mindkét ház minden tagja. De ennél a manifesztumnál maradandóbb emléket is akartak állítani szeretett elnöküknek. Pedig annak a manifesztumnak betűit egy nemzet fájdalomsgújtotta polgárainak hálás és síró szívei képezték. Augusztus 30-án újból összeült az országgyűlés s a következő törvénycikkelyben hódoltak Garcia Moreno felejthetetlen emlékének:

„Megfontolva azt, hogy dr. Garcia Moreno Őexcellenciája kiváló képességei, széleskörű tudományossága és ragyogó erényei miatt Ecuador hírneves emberei között az első helyet foglalja el, hogy ő életét, szívének, szellemének ritka és kitűnő tulajdonságait a köztársaság regenerációjának és nagyságának szentelte oda, amennyiben annak épületét a katolikus elvek erős alapjára fektette;

megfontolva azt, hogy ő — a nagy férfiak fölé kiemelkedve — szabad homlokkal és nagy szívvel dacolt a gonosz megszólások, rágalmak és az istentelen gúnyolódások zivataraival s ezzel az egész világnak a katolikus előljáró szent köteles-

ségei teljesítésében az erősség, szilárdság és állhatatosság legragyogóbb példáját nyújtotta;

megfontolva azt, hogy ő a vallást és a hazát oly bensőségesen szerette, hogy mindkettőért a vértanúságot elszenvedte, amiért őt az utókor attól a legdicsőbb koronától övezve szemléli, amelyet csak a legmagasztosabb erények szoktak maguknak kiérdemelni;

megfontolva azt, hogy ő nemzetünket az anyagi, szellemi, erkölcsi és vallási természetű jótétemények megszámlálhatatlan és el nem múló bőségével elhalmozta, a haza pedig hálára, tiszteletre és dicsőítésre van kötelezve azokkal a polgárokkal szemben, akik neki képességeik és erényeik fényével díszere válnak s akik neki azzal az önzetlenséggel szolgálnak, amelyet csakis a legtisztább hazaszeretet csepegtethet a szívekbe;

mi elhatároztuk:

1. cikkely. Ecuador törvényhozói képviselőjében dr. Garcia Moreno Öexcellenciája emlékének örök hálával adózik, tiszteletteljes hódolatát ajánlja fel neki, megdicsőíti nevét a „köztársaság dicsőségteljes visszaállítója és a katolikus vallás hitvallója” címmel.

2. cikkely. Tetemei megőrzésére a végrehajtó közeg által megállapítandó helyen e nagy férfiúhoz méltó műemléket építünk.

3. cikkely. Hogy dicső nevét az utókornak megbecsülésére ajánljuk, márványból vagy bronzból készült szobrot állítunk neki. Talapzatán ez a fölirat álljon: „Ecuador köztársasága hálából a dicsőséges dr. Garcia Morenónak, fiai legnagyobbikának, aki érette és a vallásért meghalt 1875 augusztus 6-án.”

4. cikkely. Az előbbi cikkelyben elhatározottak megvalósítására az állami kincstár szolgáltatja a szükséges összegeket; a végrehajtó hivatal minden egyéb vállalkozás előtt ezeket a munkákat végeztesse el, hogy a köztársaságnak ebben a határozatában megnyilatkozott akarata minél előbb teljesüljön.

5. cikkely. A tanácstermekben és nyilvános intézetekben az 1. cikkelyben foglalt cím feliratával az ő arcképe kifüggesztessék.

6. cikkely. Moreno két legnevezetesebb alkotása, az

országút és vasút Vachuachitól „Moreno-út” és „Moreno-vasút” nevet viseljen.

Kelt Quitóban, Ecuador fővárosában, 1875 augusztus 30-án.

A szenátus elnöke: R. Polit.

A képviselőház elnöke: Pablo Bustamente.¹⁶

Ausztria-Magyarország

Ausztria-Magyarország volt a harmadik ország a világon, mely magát Jézus Szívének felajánlotta.

1914 december 8-án, a Szeplőtelen Fogantatás ünnepén, a világháború viharában ajánlotta fel I. Ferenc József király és császár országait Jézus szent Szívének a schönbrunni császári lak kápolnájában. Először elhozatta a döblingi kármelita kolostorban őrzött híres Mária-kegyképet („Miasszonyunk a lehajtott fővel”), amely előtt szent elődje, II. Ferdinánd oly gyakran s oly bensőségesen imádkozott s az Istenanya különös oltalmát tapasztalta. Ez előtt a kép előtt ajánlotta fel az ősz uralkodó országait s népeit a szentséges Szívnek, mialatt Bécs bíboros hercegérseke a szentmisét mondotta.

„A király szíve dobbanása, írja szépen P. Biró, átáradott hű magyarjai szívébe.”¹⁷ A püspöki kar felszólítására 1915 január 1-én a következő megható imádsággal ajánlották fel hazánkat az ország mindenegybes templomában Jézus szentséges Szívének:

„Úr Jézus, akinek a mennyei Atya örökségül adta a népeket és birtokul a föld határait, hozzád fordulunk a megpróbáltatásnak nehéz napjaiban és esedezve kérünk, vedd oltalmazó örökségedet, a háború csapása alatt vérző magyar hazánkat. Emlékezzél meg őseink buzgóságáról, akik szent Nevednek dicsőségéért küzdöttek, emlékezzél a mártírok véréről, amely erre a földre ömlött, a hitvallók és szűzek imádságáról, amelyet hazánk jóvoltáért mondtak el egy évezreden át. Annyiszor tapasztaltuk oltalmazó segítségedet a veszélyek idején, azért bizalommal járulunk most az élethalálharc óráján oltárod zsálmolyához és kérjük szentséges Szívedet, amely ezt az országot szeretetében fogadta, öntse ki ránk minden tudományt felülhaladó szeretetét és engedje meg kegyesen, hogy apostoli

királyunkat, Szent István koronájának viselőjét, a hazának püspökeit és hatásait, a vitéz hadsereget, a híveket neki szenteljük. A te isteni Szíved megígérte, hogy áldásainak teljével halmozza el, békét, támogatást és vigasztalást nyújt mindazoknak, akik őt tisztelik. Ime, mi mindnyájan, a szorongatott magyar hazának polgárai szentséges Szívednek ajánljuk magunkat és kérjük a jogainkért és az igazságért folyó harcunkban a győzelem kegyelmét és a tartós békének áldását. A te szentséges Szíved drága vérének hullásával legyőzte az emberi nem üdvösségének ellenségét. Engedd, kérünk, hogy ez a győzelmes Szív legyen a mi hadseregünknek győzelmi zászlaja, az aggódó szülőknek reménye, az elhagyott özvegyeknek és árváknak vigasztalása. Fogadd ezt a nemzetet atyai kebledre, amint a szeretett tanítványt halálküzdelled előestéjén szerető szívedre ölelted. Aki nem akarod a bűnösnek halálát, tedd, hogy a harcban elesett hőseinknek isteni Szíved legyen boldog nyugvóhelyük.

Az élőket kapcsold oly szorosan magadhoz, hogy azok soha többé el ne szakadjanak tőled. Szítsd fel a mi szíveinkben az irántad való szeretetnek lángját. Örömmel adjuk át a mi szíveinket neked, hogy azokat alakítsd át ten Szíved szerint.

Tudjuk, hogy méltatlanok vagyunk a te kegyelmeidre és bűneinkkel megérdemeltük a szörnyű csapást, amely országunkat sujtja és azt mély gyászba borítja. De e nagy veszelem pillanatában megismertük gyarlóságainkat és szívünk mélyéből fakadó bűnbánattal kérünk irgalmas Szívedtől bocsánatot.

Új frigyet akarunk kötni veled, amely örökre biztosítsa nekünk atyai szeretetedet és hathatós oltalmadat. Amint az őszövetséget az áldozatok vére pecsételte meg, az újszövetség pedig a te szent Szívednek drága vére volt: úgy fogadd a mi különös frigyüknek zálogául testvéreinknek a csatatereken kiömlött vérért, melyet szent Neved dicsőségére s egyben bűneink bocsánatára ezennel neked ajánlunk.

Add, hogy a veled való szent szövetségben a béke áldásait élvezhessük s a te hűséges szolgálatodban eltöltött földi vándorlásunk után megdicsőült szenteiddel az örök béke hazá-

jában szakadatlanul imádhassunk téged, aki élsz és uralkodol az Atyával és Szentlélekkel egyetemben mindörökkön-örökké. Amen.”

Magyarországgal együtt Ausztria is felajánlotta magát az isteni Szívnek, majd január 10-én Németország is. Hazánk felajánlását az 1938-i eucharisztikus világkongresszus alkalmával ünnepélyesen megújították. A megújításnak a kongresszus záró ünnepélyén kellett volna megtörténnie. Azonban a hirtelen keletkezett zivatar megghiúsította az ünnepi aktust s ezért — mondhatni gondviselészerűen — a rá következő napon, május 30-án, a Szent István-év kezdetén, a bíboros legátusnak az Országház-téren celebrált miséje után, Magyarország kormányzója jelenlétében Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás e szavakkal ajánlotta fel az országot Jézus Szívének:

„Jézus, isteni Király, aki nemcsak mint Isten, hanem mint ember is az államok és nemzetek, a közösségek és az egész emberi társadalom Feje és legfőbb Ura vagy: imádó hittel és hódolattal jelenünk meg előtted édes hazánk képviselőjében, hogy az egész világ színe előtt elismerjük felségjogaidat felettünk. Fogadd magyar hazánknak, melyet ebben az évben világgraszoló nagy dicsőséged színhelyül választottál, teljes odaadását, mellyel a mai napon szentséges Szívednek szenteli magát. Nemcsak oltalmad alá helyezzük nemzetünk minden ügyét, vállalkozását és testi-lelki boldogulását, hanem egyúttal szent ígéretet is teszünk, hogy mindenben törvényeid szerint járunk el és példát adunk arra, hogyan kell tanításodat és parancsaidat a magán- és közéletben megvalósítani. Áldd meg, édes Jézus, egész országunkat, annak minden családját és intézményét és valamennyiünket egyenként most és mindörökké. Amen.”

1940 január hó 1-én, az első felajánlás 25. évfordulóján a magyar püspöki kar rendeletére az 1915-i szöveggel majdnem azonos, csak kissé átalakított imádsággal ismét megújították az ország felajánlását hazánk összes templomaiban.

Felajánlásunk nem volt hiábavaló, sem eredmény nélküli. Bár a világháborút saját bűneink, káromkodásaink, léha intelligenciánk, a baloldali sajtó hatalma miatt, melyet saját pénzünkkel támogattunk, sok katolikus vezetőférfiú közömbössége s

az építő erők szervezetlensége miatt elvesztettük, s az ellenség országunkat megcsonkította, feldarabolta, mégis kommunizmus, román betörés és Trianon ellenére is élünk s gyarapodunk, s lassanként visszaszerezzük, amit vétkeink miatt elvesztettünk. Még az eucharisztikus világkongresszus évében, mely oly nagy dicsőséget szerzett a szentségi Krisztus Szívének, visszacsatolták a Felvidéket az anyaországhoz, majd 1939-ben Kárpátalja és 1940-ben Erdély északi része került vissza hazánkhoz. Az utolsó hónapokban a Délvidéket foglaltuk el s csatoltuk vissza a magyar Szent Koronához. S ha bizalmunk és hűségünk a Szent Szív iránt meg nem fogyatkozik, bizvást remélhetjük, hogy a többi elrabolt rész is visszakerül még Szent István ezeréves örökségéhez.

De ehhez szükséges, hogy felajánlásunk ne csak szép szó maradjon, hanem minden magyar ember szívében tetté s igazsággá váljék.

A világ felajánlása Jézus Szívének

XIII. Leó pápa 1899 június 11-én, Jézus Szíve vasárnapján, az egész világot az Udvozító szent Szívének felajánlotta. A felajánlást az egész világon, minden város vagy község főtemplomában háromnapig ájtatosság előzte meg, melyen a pápa rendeletére az akkor először jóváhagyott Jézus Szíve-litániát kellett elimádkozni.

Ez a felajánlás abban különbözik minden előbbi felajánlástól, hogy az indítás magától az Egyház legfőbb tekintélyétől, a pápától eredt s egészen hivatalos jellegű volt. A Szentatya mint Krisztus földi helyettese a Krisztus által megváltott lelkek összességét, beleértve az Egyháztól elszakadtakat s magukat a pogányokat is, ünnepélyesen a Megváltó Szívébe ajánlja s e Szent Szíven keresztül mutatja be Istennek, hogy rájuk a megvilágosítás és kiengesztelődés kegyelmét leesdje.

Már 25 évvel azelőtt, 1875-ben, a világ 525 püspöke kérte IX. Piust, ajánlja fel az egész Egyházat Jézus Szívének. A kérelmet P. Ramière, az Imaapostolság általános igazgatója nyújtotta át a pápának 1875 április 22-én. A Szentatya erre megengedte, hogy ugyanaz év június 16-án, a paray-i kinyilat-

koztatás második századfordulóján, az összes hívek, akár egyénileg, akár közösen meghatározott imaszöveg szerint felajánlhassák magukat a Szent Szívnek s ez alkalommal teljes búcsúban részesüljenek.”

Ez a felajánlás tehát nem volt az egész világ, sőt nem is az egész Egyház felajánlása. A pápa csak megengedte, hogy azok az egyházmegyék s országok, ahol a Szent Szív tisztelete elterjedt s amelyek ezt a felajánlást megtenni óhajtják, megtehessék, de nem parancsolta meg a felajánlást. Az 1899-i felajánlás ellenkezőleg, magától az Egyház legfőbb Pásztorától indult ki s az egész Egyházat kötelezte az ünnepélyes felajánlás megtételére.

Mint az újkori Jézus Szíve-tisztelet megalapítására általában, úgy a világ felajánlásának keresztültvitelére is egyszerű zárdaszűz választott ki az isteni Gondviselés. A Szent Szívről nevezett Mária nővér, világi életében Droste Vischering grófnő, a portugáliai portói Jó Pásztor-zárda főnöknője volt ez a választott lélek. Háromszori isteni sugallatra azzal a kérelemmel lépett XIII. Leó pápa elé, ajánlja fel az egész világot az Udvözítő Szívének. A pápa a főnöknő első levelét egy évig válasz nélkül hagyta, majd második levelére a kérelmező személye után tudakozódott s Mazzella bíborost megbízta a kérelem tanulmányozásával hittudományi szempontból. A bíboros alapos teológiai megfontolásai visszatükröződnek XIII. Leó *Annum sacrum* kezdetű körlevelében, mellyel a világ felajánlását elrendelte.

A világ felajánlása Jézus Szívének tehát éppúgy, mint maga a Jézus Szíve-tisztelet általában, nem támaszkodik magánkinyilatkoztatásokra, hanem szilárd dogmatikus alapon nyugszik. A magánkinyilatkoztatás csak lökést adott a felajánlás megtételéhez.

Megokolás

XIII. Leó az említett körlevélben elsősorban Krisztus műhatatlan uralkodói jogaira utal, melyek őt mint Isten Fiát és a világ Megváltóját megilletik. Ezeknek a jogoknak alapján Krisztuséi nemcsak azok, akik a keresztség szentségének fel-

vétele által az Egyház fennhatósága alá tartoznak, mégha az Egyház testétől tévtanok vagy egyenetlenkedés következtében esetleg el is szakadtak, hanem azok is, akik mint meg nem kereszteltek, a kereszténységen kívül állanak. Krisztus ugyanis az említett jogcímeken az egész emberiség Ura s Megváltója kivétel nélkül. „Neked adom a nemzeteket örökségedül, s a föld határait osztályrészedül”, mondja neki az Atya. (Zsolt. 2, 8.) Saját magáról pedig mondja: „Minden hatalom nekem adatott mennyben és a földön.” (Mt. 28, 18.)

Krisztusnak ezt az uralmát nekünk szabadon el kell ismer-nünk s ezzel új jogcímet adunk neki, hogy fölöttünk uralkod-jék, melyet ő — bár minden az övé — mégis részünkről kegye-sen elfogad. Így lesz ő a mi szívünk és akaratunk királya.

Krisztus az igazság s főleg a szeretet által uralkodik a szíveken s akaratokon. A szeretet jelképe pedig a szív. Azért kell a világot Jézus Szívének felajánlani.

Ez a felajánlás a Krisztust szerető lelkekben a szeretet gyarapodását, a bűnösökben a Krisztushoz fordulást, az Egy-háztól távol állókban az igaz hitre való megtérést s Krisztus uralmának elismerését fogja maga után vonni. Az államnak is hasznára lesz a felajánlás. Mert bár az állam természeténél fogva Istenhez van kapcsolva, mégis a felajánlással szorosab-ban kapcsolódik Krisztushoz, akitől azt a modern kor téves tanai el akarják szakítani. Így ezek ellen a bajok ellen is hatásos orvosság a felajánlás és biztosítja a tekintélyt és békét a társadalomban.

XIII. Leo a világ felajánlását a Szent Szív-tisztelet koro-nájának nevezi, s valóban az is. Jézus Szíve képét mint üdvös-séget ígérő jelet látja az Egyház egén felragyogni, melybe minden reményünket s bizodalmunkat helyezzünk kell.

Ezek körülbelül a gondolatok, melyekkel a nagy pápa a világ felajánlását bevezeti.

A felajánlás sajátos természete

Ez a felajánlás, főleg ha az Egyházon kívül állókat s első-sorban a meg nem keresztelteket is tekintetbe vesszük, külön-biséget mutat fel az egyéni, a családok, intézmények s országok

felajánlásával szemben. Utóbbiaknál ugyanis az egyének és közösségek önszántukból s szabadságuk teljes tudatában ajánlják fel magukat a Szent Szívnek. A világ felajánlásánál azonban az Egyház feje, Krisztus földi helytartója ajánlja fel a népeket s nemzeteket az Udvözítő Szívének, mégha nem is tartoznak az Egyház kebelébe s így a felajánlás jelentőségét nem is képesek felfogni.

Ez a tény azonban csak azt mutatja, hogy a felajánlás több mozzanatot foglal magában: akaratunknak szabad alávetését, de egyúttal magunknak a Szent Szív oltalmába helyezését is. Továbbá feltárja előttünk annak lehetőségét, hogy nemcsak mi magunk ajánlhatjuk fel magunkat, hanem helyettünk más is felajánlhat minket, akivel a szentek közössége alapján jogi vagy szeretetbeli kapcsolatban állunk.

Ebből a tényből újra világos lesz előttünk, hogy valamely vallásos és istenfélő tagja a családnak esetleg bűnös családot is felajánlhat a Szent Szívnek, vagy hogy a város vezetősége felajánlhatja a várost, még ha nem is minden lakója ért egyet a felajánlással, vagy legalább kifejezetten nem nyilvánította erre vonatkozó óhaját, vagy talán nem is szerzett tudomást a város felajánlásáról. Tagadhatatlan azonban, hogy a felajánlás annál nagyobb jelentőséggel bír, minél nagyobb öntudattal történik mindazok részéről, akikért s akiknek nevében a felajánlás történik. Egyébként, mint láttuk, a felajánlás a felajánlottaknak a Szent Szív kegyébe való ajánlását is jelenti, hogy az ő kegyelmétől indítva majdan teljes öntudattal újítsák meg saját nevükben is a felajánlást. — A világ felajánlását tekintve azonban, egészen sajátos helyzettel állunk szemben, melyet épp a pápai körlevél oly szépen megvilágít, s a nehézségeket eloszlatja.

A világ felajánlása szoros kapcsolatban áll Krisztus királyi mivoltával és felségjogaival. Épp a paray-i kinyilatkoztatások századfordulója keltette fel a gondolatot, hogy az egész világot Jézus Szívének kell szentelni; de ugyanaz a századforduló Jézus szociális királyságának eszméjét is felvetette, sőt ez a két gondolat egymással a legszorosabb egységben ébredt fel a Szent Szív-tisztelők lelkében. P. Ramière mint a világot Krisztusnak meghódító Imaapostolság vezére, mindkettőnek

szócsöve volt. Az eucharisztikus kongresszusok is, melyeknek eszméje ugyanakkor vetődött fel, szintén ennek a kettős gondolatnak szolgálatában állottak.

XI. Pius pápa *Quas primas* kezdetű körlevelében még részletesebben s behatóbban fejtette ki Krisztus királyi jogait s egyúttal a Krisztus Király-ünnepet is bevezette. Erre az ünnepre rendelte el a világ felajánlásának évenkénti megújítását s ezzel világosan megmutatta, hogy a Krisztus Király-ünnepnek is központi gondolata Krisztus Király szentséges Szíve.

A XIII. Leó által szerkesztett, minden más felajánló imát szépségben s magasztosságban túlszárnyaló világfelajánlási imát XI. Pius a maga részéről kibővítette s a következő alakba öntötte:

„Édes Jézus, az emberi nem Megváltója, tekints reánk, kik oltárod előtt alázatosan leborulunk. Tied vagyunk, tied akarunk lenni. Hogy azonban veled szorosabban egyesülhessünk, ime, ma mindegyikünk följánlja magát szentséges Szívednek. Sokan téged meg sem ismertek, mások parancsaidat megvetették és maguktól eltaszítottak téged. Könyörülj mindezekre, ó jóságos Jézus, és öleld valamennyit legszentebb Szívedhez. Légy Királya, ó Urunk, nemcsak a hívőknek, akik sohasem pártoltak el tőled, hanem a tékozló fiúknak is, akik elhagytak. Add, hogy ezek mihamarabb visszatérjenek az apai házba s éhen és szomjan el ne pusztuljanak. Légy Királya azoknak is, akiket tévedés megejtett vagy szakadás elválasztott s hívd vissza őket az igazság révpartjára és a hit egységébe, hogy rövidesen egy akol legyen és egy pásztor. Légy Királya mindazoknak, akik még a bálványimádás és az izlám sötét árnyékában ülnek, s ne vonakodjál őket világosságodba és országodba elvezetni. Tekints végül irgalmas szemmel annak a népnek fiaira, mely sokáig választott néped volt. Az a vér, amelyet egykor magukra kívántak, hulljon reájuk is, mint a megváltás és az élet keresztsége.

Adj, Urunk, Egyháznak biztos és teljes szabadságot, minden népnek békét és rendet. Tedd, hogy az egész földkerekség egy szózatból visszhangozzék: Udv az isteni Szívnek, amely által üdvösségünk támadt; dicsértessék és áldassék mindörökké. Amen.”

Jézus Szíve érdekei

Imaapostolság

Az imaapostolság benső összefüggésben áll a világ meghódításával Jézus szent Szívének. Azért az imaapostolság a Jézus Szíve-tisztelet egyik legátfogóbb módja. Az imaapostolság, mint a szó maga mondja, az apostoli lelkülettel függ össze, sőt az apostoli lelkület maga, lelke minden apostolságnak.⁶⁶

Mi az imaapostolság és hogyan függ össze Jézus Szívével?

Mi az apostolság maga?

Ha Jézus bevonulásának történetét olvassuk az evangéliistáknál, egy szó ragadja meg figyelmünket, mely első hallásra talán jelentéktelennek látszik. Krisztus Urunk meghagyja a két tanítványnak, akit előre küld, oldják le a vemhet és hozzák elébe: „Ha valaki kérdezi tőletek, miért teszitek ezt, mondjátok, hogy az Úrnak szüksége van rá.” (Mk. 11, 3.) Ez a szó: Az Úrnak szüksége van rá, vonja magára figyelmünket.

Hogyan? A menny és föld Teremtőjének, aki az ég madarait táplálja s a mezők virágait ruházza, aki a csillagok járását szabályozza s a tenger határait megszabja, aki a mindenséget a semmiből teremtette s az emberek szívét kormányozza, ennek a bölcs és mindenható Úrnak szüksége van valamire? Szüksége van egy oktan állatra?

Igen, Isten maga le akarta kötni magát teremtményeihez azzal, hogy felvette az emberi természetet. Ezáltal neki is szükségletei támadtak, neki is táplálkozásra, ruházatra s sok egyébre szüksége lett. De még így is kérdezhetjük: az, aki öt kenyérből ötezer embert táplált s a vizet borra változtatta, nem képes-e saját szükségleteit is csodával kielégíteni? Nem, mert csodatevő erejét is korlátok közé szorította, mikor közönséges emberi életet akart élni s a csodákat csak kivételként állította bele gondviselésének tervébe. Hiszen nekünk is ön-maga adhatna világosságot és meleget, terített asztalhoz ültethetne minket, s mégis a napot teremtette, hogy általa adja nekünk a világosság és meleg áldását, termékenységet adott a földnek s esőt bocsát a magra s így ad nekünk eleséget, melyet

ismét saját erőnkkel kell elkészítenünk, hogy testünket táplálhassa. Mert Isten az ő gondviselésében teremtményei közreműködését megköveteli.

Ez nemcsak a természet rendjében van így, hanem a kegyelem és üdvösség rendjében is. Isten ajándékként adhatná nekünk az örök boldogságot, de nem teszi, hanem azt akarja, hogy saját üdvösségünkön kegyelmével mi is közreműködjunk. Méltányos dolog ez, hogy az ember valamivel hozzájáruljon saját üdvösségéhez. Azért mondja Szent Ágoston: „Aki téged teremtett nélküled, nem fog üdvözíteni nélküled.” Szükségem van rád, mondja az Isten, hogy üdvözíthesselek.

De ez még elég természetesnek látszik, hogy mi magunk is saját üdvösségünkre közreműködünk. De a teremtmények közreműködésének törvénye még tovább terjed. Kiterjed embertársunk üdvösségére is. Isten az embert ember által akarja végső céljához vezetni. Ez az apostolságnak nagy törvénye. Ebben az értelemben is mondja: Szükségem van rád, hogy a lelkeket megmenthessem, hogy az embereket boldoggá tegyem. Szüksége van a családapára, szüksége van az anyára, szüksége van a gyermekekre, szüksége van a testvérré; mert a gyermeket szülei, a szülőt gyermeke, a testvért testvére által akarja üdvözíteni és szentté tenni.

Itt kapcsolódik bele az apostolság Isten gondviselő tervébe. Az apostolság pedig háromféle: a szó és cselekedet, a példa és az ima apostolsága. Apostolkodáson a legtöbb ember közvetlenül a szó és cselekedet apostolságát érti. Apostol az ő szemében az, aki nagy beszédeket tart, nagy műveket alkot, az élet forgatagában áll s így menti az embereket. Pedig van más apostolság is: a példa és az ima apostolsága, és ez a két utóbbi magában véve fontosabb az elsőnél. A szó és cselekedet apostolsága ugyanis a példa apostolsága nélkül sikertelen marad, a régi közmondás szerint: A szó megindít, de a példa magával ragad. És igaz a másik közmondás szerint az is, hogy aki vizet prédikál, de bort iszik, annak szava hatástalan marad. Viszont az imádság mindkettőnek erőt ad: a példának is, meg a szónak és tettnek is.

E tekintetben az imádság apostolsága a legfontosabb. Egyrészt ugyanis semilyen szó vagy cselekedet sem ér el sikert

a természetfölötti rendben, ha Isten kegyelme nem ad neki erőt és termékenységet; ezt pedig az imádság biztosítja. Másrészt imádságos lelkület nélkül a jópéllda sem lehet tartós s annál kevésbé apostoli. Az imádság önti bele a példába és szóba az apostoli szellemet és adja meg nekik az átütő erőt.

Mi az imaapostolság?

Istennek tehát imádságunkra is szüksége van. S ez talán a legmegfoghatatlanabb a mi emberi értelmünk számára. Hiszen Isten egyrészt mindent tud, másrészt hatalmában áll mindent megtenni. Miért van tehát szüksége imánkra? Azért, mert kegyelmeinek áldását végtelen bölcsességében nemcsak a mi számunkra, hanem embertársaink számára is az imához, a mi imádságunkhoz kötötte. Ez felel meg egyrészt teremtettségünknek, mely Isten adományait, kegyelmeit nem követelheti, csak kérheti. Ez felel meg másrészt a szeretet és egység követelésének is, mely az embereket egymáshoz fűzi, úgyhogy az egyiknek sorsa összefügg a másiknak segítő készségével. Ez felel meg főleg Krisztus titokzatos teste tanának, mely szerint egyik tag sem lehet meg a másiknak segítsége s támasza nélkül.

Ez az imaapostolság nagy jelentősége Isten országának felépítésében s a lelkek megmentésében.

De hogyan függ össze az imaapostolság Jézus Szívével? Miért épp az imaapostolság a Jézus Szíve-tiszteletnek egyik legkiválóbb gyakorlata?

Krisztus az apostolok királya, ő maga a legnagyobb apostol, sőt nem is apostol, hanem a lelkek Udvözítője, Megváltója maga. De mivel váltotta meg a lelkeket? Szavával? Ezzel is részben; hiszen ő a népek tanítója és mestere is egyúttal. De mégsem elsősorban. Csodatételeivel? Nem — hanem áldozatával. Ennek forrása pedig benső önfelajánlása a mennyei Atya szándékaira, a világ megváltására. Krisztus a világot keresztáldozatával váltotta meg, de az áldozat legfontosabb kelléke az áldozatos lelkület maga. Ez pedig az ő Szívében honolt. A papság lényegéhez tartozik az áldozat mellett a papi közvetítő imádság is. Mindez Jézus Szívéből fakad. „Ime, eljövök,

hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat" (Zsid. 10, 7.) — ettől a szótól kezdődőleg az utolsóig: „Beteljesedett! Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet!" (Jn. 19, 30; Lk. 23, 46.), főpapi imáján át az utolsó vacsora után, életében minden az imádság és áldozat apostolságának lehelletét árasztja felénk. Az Úr Jézus elsősorban imádságával és áldozatos lelkületével váltott meg minket, mert ez volt minden külső tettének, szenvedésének forrása.

Azért nekünk is ebben kell utánoznunk Jézus Szívét, ha igazi apostolok akarunk lenni. — Az előhaladott korú, folytonosan betegeskedő, már majdnem munkaképtelen Jaegen (akinek boldoggáavatási pere be van vezetve) megkérdezte az Udvözítőt: „Ugyan miért vagyok én még mindig a földön?" „Hogy Szívemen imádkozzál az Atyához velem együtt." „És miért imádkozzunk?" kérdezte Jaegen tovább. „Azért-e, ami a te szíveden van, vagy azért, ami az enyémen?" „Előbbiért", válaszolta az Udvözítő. — „Akaratom az, mondja a Szent Ignác-féle Krisztus Király-elmélkedésben az Udvözítő, hogy meghódítsam az egész világot... és így menjek be Atyám dicsőségébe." Ez az a szándék, mely Szívét egész életén át hevitette; ennek kell hevítenie a mi szívünket is. Ez az imaapostolság lényege. A Jézus Szíve-tisztelet legjobb módja épp az, ha vele együtt egészen a mennyei Atya szándékai megvalósításának élünk. Ez az imaapostolság lelke. Azért az igazi imaapostolság Jézus Szíve nélkül el sem gondolható. Mert imánk-nak Jézus imájával, áldozatos lelkületünknek az övével kell egyesülnie; mindezt pedig Szívében találjuk meg. Az imaapostolság tehát szükségkép Jézus Szívéhez kapcsolódik és tiszteletének egyik legkiválóbb, Istennek s magának a Szent Szívnek egyik legkedvesebb gyakorlata.

Az imaapostolság épp fontosságánál, szükséges voltánál fogva kezdettől megvolt az Egyházban. Már Szent Pál írja Timóteusnak: „Mindenekelőtt arra kérlek, tartassanak könyör-gések, imádságok, esedezések s hálaadások minden emberért: a királyokért s minden fellebbvalóért, hogy békés és csendes életet élhessünk, telve jámborsággal s tisztességgel." (1 Tim. 2, 1—2.) „Ez jó és kedves a mi Udvözítő Istenünk előtt", folytatja s megadja ennek okát is e szavakban: „ki azt akarja,

hogy minden ember üdvözüljön s az igazság ismeretére eljusson". (U. o. 3—4.)

Isten tehát akarja, hogy minden ember üdvözüljön, de azt a mi imáinkhoz és esedezésünkhöz köti. Ezért oly fontos a nemzetek nagy apostola szemében az imádság apostolsága s ezért köti azt kedvelt tanítványának, Timóteusnak is annyira szívére.

A szentmise egész liturgiája is voltaképp Krisztussal, a főpappal s főpapi Szívével egyesített imaapostolság. A kehely felajánlásánál mondja a pap: „Felajánljuk neked, Uram, az üdvösség kelyhét és kérjük irgalmasságot, hogy isteni Fel séged színe előtt a mi s az egész világ üdvösségéért édes illatú áldozatként felszálljon." Az Egyháznak minden könyörgeése „a mi Urunk Jézus Krisztus által", tehát az ő Szívének imájával egyesülten száll fel a mennyei Atyához. Nem egyéb ez, mint az örök Főpap Szívével egyesülő imaapostolság. Az egész liturgia tehát voltaképp az imaapostolság jegyében áll.

De maga a Jézus Szíve-tisztelet első apostola, Alacoque Szent Margit is gyakorolta. Egész élete egyetlen nagy imádság és áldozat volt a Szent Szív tiszteletének elterjedéséért s a Szent Szívvel egyesülve ugyane Szent Szív nagy szándékainak megvalósulásáért az egész világon. Boldog Colombière Kolos pedig munkáinak, szentmiséinek, imádságainak, önsanyargatásainak s élete minden jócselekedetének érdemeit a Szent Szívnek ajándékozta, hogy azokkal tetszése szerint rendelkezék és oda fordítsa, ahová akarja. Sőt már a középkori Jézus Szíve-tiszteletben is megtaláljuk az Imaapostolság mai formájának előfutárait Kartauzi Dénesnél és Veghe Jánosnál."

Az Imaapostolság mint szervezet (Jézus Szíve Szövetség)

Az Imaapostolság mint külön szervezett imahadsereg a jézustársasági vals-i kollégium és P. Gautrelet nevéhez fűződik. Ez az apostoli tüztől lángoló szerzetes és nagy Jézus Szíve-tisztelő még mint fiatal szerzetesnövendék azon gondolkodott, hogyan értékesíthetné még felszentelése előtt a lelkében égő apostoli vágyat. S arra a megállapodásra jutott, hogy jobbat nem tehet, mintha mindennapi munkáját, a tanulást, imáit,

kötelességteljesítését, vezekléseit, erénygyakorlatait a Szent Szívvel egyesülve s a Szent Szív nagy szándékaira ajánlja fel Istennek. Ez az általa elgondolt Imaapostolság lényege.”

Az Imaapostolságnak mint külön megszervezett imalígának alapvető gyakorlata tehát a napi felajánlás. Ez magába foglalja egész napi munkánkat, örömeinket és szenvedéseinket, imáinkat és vezekléseinket, szeretet- és egyéb erénygyakorlatainkat, pihenést és üdülést sem zárva ki. Mindezt a reggeli jószándék és felajánlás által apostoli értékű imádsággá alakítjuk és az isteni Főpap imádságával s szándékaival egyesülve ajánljuk fel a mennyei Atyának. Ezekre a szándékokra imádkozik s ajánlja fel magát a Szent Szív szüntelen az Oltáriszentségben, főleg a szentmisében és a mennysországbán. Ez a napi felajánlás az Imaapostolság ú. n. első és lényeges fokozatát alkotja. Tagja lehet az Imaapostolságnak mindenki, aki ezt a felajánlást naponként elvégezni szándékozik. Meghatározott imaforma nincs előírva, mindenki saját szavaival is végezheti a felajánlást, bár előnyösen használhatjuk az Egyháztól jóváhagyott szövegeket is.

A szándékok, melyekre napi cselekedeteinket felajánljuk, általában Jézus Szíve s az Egyház nagy szándékai: az Egyház elterjedése az egész világon, Isten és a Szent Szív országának eljövetele hozzánk, a missziók, a hitetlenek, a tévhitűek, az elszakadtak s a bűnösök megtérése, az egyházi hierarchia és a papság, az ifjúság megmentése és egyéb nagy szándékok. E mellett mindenki saját szándékait is belefoglalhatja a felajánlásba. Az Imaapostolság vezetősége minden hónapra külön szándékokat ajánl a tagok imáiba, melyeket maga a Szentséges Atya jóváhagyása megáld. Ezek a kijelölt havi szándékok tehát különös hangsúllyal az Egyháznak s így Jézus Szívének is szándékai; hiszen az Egyház tolmácsolja nekünk Krisztus akaratát.

Az Imaapostolság egyrészt tömegmozgalom Jézus Szíve országának érdekében, másrészt a tökéletességre törekvő lelkek minden nagylelkű vállalkozó kedvét is kielégíti. A napi felajánlás ugyanis egyrészt oly keveset követel a tagoktól, hogy azt minden jóakarátú keresztény ember megteheti, másrészt mégis oly hatalmas ösztönzést ad, hogy a leghősiesebb szeretet és erény gyakorlására is képessé tesz. Mert aki a napi felaján-

lást komolyan veszi, az egész életét Krisztus szándéka szerint átalakítja. Ha reggel munkáit Jézus Szíve szándékaira felajánlotta, akkor napközben, mikor itt a munka ideje, eszébe jut a felajánlás, s ha komolyan vette ezt, nem retten vissza a munka nehéz voltától, nem győzi le őt az undor, a restség, a kényelemszeretet, hanem bátor önlegyőzéssel teljesíti az állásából, hivatásából ráháramló kötelességeket. Ha szenvedés éri, rágondol, hogy reggel ezeket is vállalta és felajánlotta a Szent Szív szándékaira s azért türelemmel, sőt esetleg örömmel viseli. Ha örömben van része, nem bízza el magát, hanem mérséklettel él vele, mert örömét is megszenteli reggeli felajánlása, s azért olyanná teszi örömét, hogy annak is apostoli értéke legyen Isten előtt. Hasonlóképp jár el mindenben: imában, üdülésnél, étkezésnél, pihenésnél — mindent a lehető legtökéletesebben végez, mert Jézus Szívének ajánlott fel mindent. Ez a napi felajánlás nagy nevelő és ösztönző értéke annál, aki azt komolyan veszi.

Igy a felajánlás a példa apostolságát is hatalmasan elősegíti. De egyúttal apostoli munkára is serkent. Mert aki apostoli szándékokra ajánlja fel az egész napot, akit Jézus Szíve országa terjesztésének vágya hevít, aki komoly akarattal ezért imádkozik, az az apostoli szótól, a cselekedettől sem riad vissza, ha erre alkalom nyílik. Az az imádság, mely nem ösztönöz tetterre, nem komoly imádság. Aki adott alkalommal vonakodik Jézus Szíve országaért síkra szállni, cselekedni, az világos jelét adja annak, hogy imádsága nem igazán apostoli. Az igazi ima-apostolság tehát minden apostolság éltető lelke és forrása. Jól mondta azért Prohászka az 1924-i apostolkodási héten: „Az apostolkodás nem egyéb, mint a hittel, szeretettel, szent örömmel, napsugárral telített lélek túlcsordulása és kiáradása a környezetre.”

A napi felajánlásnak nagy előnyei tehát, hogy minden cselekedetünket, vágyunkat, törekvésünket apostolivá teszi. Megszenteli és apostoli cselekedetté teszi még legközönségebb cselekedeteinket is: evést, alvást, pihenést, szórakozást. Ezzel egyúttal érdemszerzővé is teszi mindezt a jószándék által, mely mindent Jézus Szíve nagy apostoli szándékaival egyesít. Életünknek így valódi tartalma, minden szenvedésünknek értéke

lesz, ha mégoly hasznavehetetlenné tesz is minket a betegség, a tehetség vagy az alkalom hiánya, ha mégoly egyszerű és megvetett keretekben folyik is le életünk.

Nagy előnye még az Imaapostolság tagságának, hogy egész nagy imádkozó hadsereg áll mögöttünk, mely minket nemcsak magában az apostolkodásban, hanem saját lelki szükségleteinkben, kísértéseinkben és küzdelmeinkben is támogat és erősít. Az összetartozás érzése a kölcsönös szeretetet is növeli bennünk és bátorságot ad. Végre sok és nagy búcsút nyerhetünk a magunk és a szenvedő lelkek számára, ha az Imaapostolságnak tevékeny és buzgó tagjai vagyunk.

Az első és lényeges fokon túlmenően vannak olyan tagok, akik a napi felajánláshoz még egy Miatyánkot és tíz Udvözlégyet (eredetileg a rózsafüzérből egy tizedet) csatolnak s így Szűz Mária segítségét kérik az Imaapostolság nagy szándékaira. Ez a második fokozat. A harmadik fokozaton pedig havonként vagy hetenként egy szentáldozást ajánlunk fel Jézus Szíve engesztelésére. Ezt csoportosan is tehetjük úgy, hogy a hónapot vagy hetet harminc, illetve hét személyre osztjuk be, akik közül mindegyik más és más napon járul a szentáldozáshoz. Ez a harmadik fok nagy rokonságot mutat fel az engesztelő szentáldozás társulatával, míg a második fok az élő rózsafüzér társulatára emlékeztet.

Az Imaapostolság szelleme és szervezete

Az Imaapostolság szelleme a teljes érdekközösséget jelenti Jézus Szívével s épp ezért a Jézus Szíve-áhitat legkiválóbb gyakorlatainak egyike. Lelkünkben azt eredményezi, hogy csak Jézus érdekeiért hevülünk, csak ezért dolgozunk, csak ezek megvalósulása után vágyódunk, megvalósulásuk szívünk öröme, látszólagos vagy ideiglenes megghiúsulásuk lelkünk fájdalma, ez mozgat, ez ösztönöz, ez vigasztal, ez lelkesít minket örömben és bánatban, életben és halálban. Az Imaapostolságnak egyik legtökéletesebb megnyilatkozása: hogy minden imánkat, jócselekedetünket, szenvedésünket, érdemünket teljesen Jézus Szíve szándékaira átadjuk, amint ez Boldog Colombière Kolos önfelajánlásában és a Boldog Grignon Lajos által hirdetett töké-

letes Mária-tiszteletben élénk lép. A Jézus Szíve-felajánlásnak legszebb gyümölcse ez; hiszen a teljes felajánlás az Imaapostolság szellemét is magába foglalja.

Az Imaapostolságban két dolgot szorosan meg kell különböztetnünk: az Imaapostolság szellemét és az Imaapostolság szervezetét. Az Imaapostolság szelleme oly régi, mint maga az Egyház, s oly régi, mint maga a Jézus Szíve-tisztelet. Az Imaapostolság szervezete, mint láttuk, újabb keletű. Magába foglal bizonyos meghatározott gyakorlatokat, de egyúttal külső szervezete is van.

A szervezet abban áll, hogy egy helyi egyházi igazgató alatt buzgólkodó tagok működnek, akik az Imaapostolságnak új tagokat szereznek s azokban az Imaapostolság szellemét ébren tartják. Egy csoportba általában kilenc vagy tíz tag tartozik. Nem jó egy csoportvezetőre (buzgólkodóra) túl sok tagot bízni, mert akkor nem tud velük kellőképpen foglalkozni. A csoportvezetők tevékenysége főleg a havi szándékok kiosztásában, esetleg megmagyarázásában, a Jézus Szíve-lapok terjesztésében és új tagok szerzésében áll. Időközönként az igazgatóval gyűlésre jönnek össze, hogy az Imaapostolság ügyeit megbeszéljék. A helyi központok felett az országos, az országos központok felett a Rómában székelő legfőbb központ s annak igazgatója áll.

Amint már az Imaapostolság szelleméről szólva megjegyeztük, hogy az apostoli ima szükségkép apostoli cselekvésre is ösztönöz, úgy itt is az Imaapostolság művénél nyilvánvaló dolog, hogy a tagok csoportvezetőikkel élükön tevékeny részt is vesznek a külső apostolkodásban. S erre épp az Imaapostolság mozgékony és simulékony szervezete nagyon alkalmas. Alig van szervezet, mely oly könnyen tudna mindenben a körülményekhez alkalmazkodni, a lekipásztorok segítségére lenni, mint épp az Imaapostolság. Épp ezért a Katolikus Akciónak is kiváló szervévé lehet alakítani. Hiszen célja is azonos a Katolikus Akció végső céljával: Krisztus királyságának uralomra juttatása az élet minden vonalán Jézus szentséges Szívének tisztelete által.

Az Imaapostolság, melyet Magyarországon Jézus Szíve Szövetségnek neveznek, nem annyira egyesület, mint moz-

galom és akció. Kiforgatnák az Imaapostolságot igazi mivoltából, ha pusztá egyesületként kezelnék. Az Imaapostolság szel-
leme és célja oly vonzó, hogy igen alkalmas a férfiak és az
ifjúság lelkét is megragadni, csak kellőképp be kell azt állítani
előttük. De ha csak öregekből és jámbor nőkből álló egyesü-
letet alakítunk, akkor az Imaapostolság elveszti átütő erejét,
sőt nem megfelelő külső formában való fellépése miatt egyál-
talan nem fog vonzó erővel hatni s lejárátja magát úgy, hogy
neve alatt már tömegeket mozgósítani egyáltalán nem lehet.

Az Imaapostolság csoportrendszerével nagyon megközelíti
azt, amit a társadalmi síkon sejttrendszernek nevezünk, s így
igen alkalmas, hogy a kommunista és más szélsőséges irányok
sejtpropagandáját ellensúlyozza. Csak, ügyesen és életrevaló
módon kell kezelni a dolgot.

A férfiliga is egyik kivirágzása az Imaapostolságnak. Lé-
nyege a napi felajánlás, az Egyházhoz hű magatartás a magán-
és nyilvános életben s lehetőség szerint a havi közös férfi-
áldozás. Németországban a század második évtizedében a férfi-
liga gyönyörű virágzásnak indult. 1907-ben a metz-i eucharisz-
tikus kongresszus alkalmával merült fel az eucharisztikus férfi-
ligának terve. Három évre rá a gyönyörűen sikerült krefeldi
misszió után az eredmény biztosítására meg is valósították. A
példát Németország nagyvárosai követték: Köln 35,000, Mün-
ster 20,000, Paderborn 10,000, Trier 9000 férfiáldozóval. A férfi-
liga a férfi-apostolságnak kiváló szerve és havi előadásaival
kitűnő eszköz arra, hogy a férfivilágban öntudatosá tegyük
a vallásosságot. Németországban a „Männerapostolat” egészen
az Imaapostolság (Jézus Szíve Szövetség) szabályai és szerve-
zete alapján terjedt el, sőt ugyanezen az alapon az asszonyok
részére is nagy szervezet alakult. A rendszerváltozás előtt lap-
jaik (Männerapostolat, Müttersonntag) 3—400,000 példányban
jelentek meg.

Az Imaapostolság apostoli tevékenységének tárgya a csa-
ládfelajánlások megszervezése is. Erről már fentebb szólottunk.
Ezzel az eszközzel sikerül Jézus Szíve országát, Krisztus király-
ságát még a közömbösebb rétegekbe is belevinni és sejtről
sejtre továbbadni az evangéliumi igazság éltető kovászát, míg-
len az egész társadalmat át nem hatja.

Az Imaapostolság az egész világon már kb. 30 millió tagot számlál. Egész szervezetek és testületek mint egész is csatlakoztak a hatalmas imahadsereghez és érdemeikben részesítik a tagokat. Ez számukra ismét nagy lelki támaszt, erőt és vigasztalást jelent.

Az Imaapostolság eszméit és vele együtt a Jézus Szívétisztelőt a 64 *Hirnök* viszi ki az egész világba, mely jelenleg 36 nyelven, kb. másfélmillió példányszámban jelenik meg. Hazánkban a *Jézus Szíve Hirnök* mellett különösen *A Szív* hetilap terjeszti nagy körben a Jézus Szívétisztelőt és lesz szócsöve Krisztus, a Szent Szív minden aktuális érdekének.

Az Imaapostolság jegyében áll hazánk eredeti gyermek- és ifjúsági mozgalma: a *Szívőárda* és a *Testőrgárda*, külföldön az *Eucharisztikus Gyermeklíga*, melynek nálunk is vannak tagjai.

Mindez azonban már a tett és szervezetek apostolságához vezet minket, melynek külön fejezetet szentelünk. Álljon itt előbb még pár szó az áldozat és szenvedés apostolságáról, mely az imaapostolsággal oly szervesen és bensőleg összefügg.

Áldozatos lelkek

Az egész keresztény élet az áldozat jegyében áll. „A keresztben az üdvösségi” lett a nagy jelszó attól a pillanattól kezdve, mikor az Isten Fia magára vette, Szívére szorította a fát, melyen pár óra múlva áldozati bárányként el kellett véreznie. Így lett a kereszt az üdvösség forrása.

In cruce salus!

Nincs áldás az Egyházban, melyet a kereszt jele ne kísérne. A kereszt jelével szenteli meg a pap a föld termékeit, az áldozati adományokat, melyeket a nép az oltárra helyez, a kenyeret és bort, melyet Krisztus testévé és vérévé átváltoztat. A kereszt jelével avatja fel a püspök az Egyház szolgáit, ezzel a jellel áldja meg Isten helyettese a hitvestársak örök szent frigyét. Ez a jel kíséri a feloldozás szavait a bűnbocsánat szentességében, a kereszt jelével keni meg szent olajjal a beteg szenvedő tagjait az Egyház felszentelt szolgája. Minden nehézség-

gel szemben, minden fenyegető veszély közeledtével az igazi keresztény ezzel a szent jellel erősíti meg lelkét, ezzel kezdi munkáját, ezzel fejezi be; a gyengéd anyai szeretet is a kereszt jelét festi gyermekének homlokára, mikor búcsúszóra nyílik meg ajka.

De győzelem sincs az isteni világrendben, mint egyedül csak a keresztben. „E jelben győzni fogsz!” — ezt olvasta az első keresztény császár az égboltozaton. Misem sikerül a természetfölötti világrendben, hacsak a kereszt, a szenvedés, az áldozat nem nyomta rá bélyegét. Minden vállalat, kezdeményezés isteni eredetének legbiztosabb jele, ha azt Krisztus keresztje ékesíti, a Krisztusért tűrt megvetés és gyalázat a világ részéről. Az Egyház dicső szerzetesrendjei, a szentek nagy tettei, mind a kereszt jegyében születtek meg. Mióta Isten egyszülött Fia meghalt a kereszten, semmi sem tetszhetik már a mennyei Atyának, ami nincs a kereszt, az áldozat jelével felékesítve. Ez a kereszt jelentősége a természetfölötti világrendben. Húsvét vasárnapjának evangéliuma keresztény *hitünk* alapját veti meg, mikor a világba kiharsogja a győzelem szavait: „Feltámadott, amint mondtotta nektek!” (Mk. 16.), Húsvét másodnapján keresztény *életünk* aaptanát halljuk Megváltónk szájából: „Nem ezeket kellett-e szenvedni a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe?” (Lk. 24, 26.)

Boldogok, akik a kereszt tanítását egészen megértik! Tulajdonkép jól megérteni az életet nem is más, mint jól szenvedni tudni. Nincs erénygyakorlat, még ha szívesen végezzük is, mely érzékiségünk, restségünk, büszkeségünk valamelyes áldozatával ne volna egybekapcsolva. Nincs erény szenvedés, kereszt nélkül.

Boldog főleg a jelen időben az, aki az önmegtagadás és szenvedés iskoláján átment, aki megtanulta a fájdalmat bátran, nagylelkűen elviselni. A mi korunk az áldozatok ideje. Áldozatot hoz az állam, áldozatot az Egyház, áldozatot az egyén; áldozatot hoznak testükben, áldozatot anyagi javakban, áldozatot szellemi kincsekben, sajnós, erkölcsi javakban is. A háború, a forradalmak nemcsak az áldozatoknak, hanem az erény hőstettei mellett sokakra nézve az erkölcsi romlásnak is forrásai voltak. Megfeszültek a lélek izmai, edződött az akarat, de

együttal mennyi vadság tört ki az emberekből, mennyi állatias ösztön burjánzott fel bennük, mennyi lelki finomság veszett el, mennyi gyengéd lelkiismeretesség ment tönkre! Hány szent vállalkozás, misszió fült bele a pirosló vérözönbe; hány bátor harcostól, hány vezértől fosztotta meg az Egyházat az öldöklő fegyver!

Mindezekkel a bajokkal szembe kell szállanunk már most és a jövőben is. Honnét vegyük az erőt? Feleletünk: az áldozatból. Erős lelki tőke van kezünkben. Ez képezi győzelmünk zálogát, biztosítékát, eszközét. A jól túrt szenvedés akaratot ad, a kereszt kegyelmet szül. Tökénk e kettős kamatja az, amelyből értékét meg kell értenünk. Hány ember — fájdalom, nem mindig tiszta eszközök segélyével — milliomos lett e véres korszak alatt. Vannak, akik elvakítva az arany fényétől, áldják és magasztalják az ádáz embergyilkolás napjait. A világ fiai okosabbak a maguk nemében. Hol vannak a szellemi, lelki milliomosok, akik a szenvedések tőkéjéből hatvanszoros, százszoros kamatot húznak? Tegyük meg mi! És ha nem is kívánjuk vissza a világháború és a rákövetkező korszak rettenetes éveit, azért mégis hálásan emlékezünk vissza majd azokra a napokra, melyekben lelki nagylétünk alapjait leraktuk.

Oly nagyok vagyunk, amilyen nagyoknak mutatkozunk a szenvedésben, az áldozatban. A kereszt próbaköve az igazi nagyságnak.

Megmérhetetlen nagy dicsőséget szerezhetünk Istennek a mostani megpróbáltatások idején. Ez a kincs, melyhez fogható nincs az egész világon, elvesz, ha elmulasztjuk megszerzésének idejét. A szenvedésben mutatjuk meg, hogy mennyire tiszteljük az Istent. Vallomást teszünk nem szóval, hanem tettel és igazságban, hogy méltónak tartjuk az ő szolgálatát ilyen és még nagyobb áldozatokra. „Ha a jót elveszszük Isten kezéből, a rosszat miért ne vennők?” (Jób 2, 10.) Vallomást teszünk, hogy a világ bűnei még az igazak és szentek részéről is ilyen és még nagyobb engesztelést követelnek; megértjük, hogy mi rejlett azoknak a szenteknek szavaiban, akik még a pokoli kínok elviselésére is felajánlották magukat Istennek, hacsak egyetlen súlyos megbántását ezáltal megakadályozhatják.

Igy napjainkban a legszebb alkalom nyílik arra, hogy Jézus

szenséges Szívét megengeszteljük, neki tartozásunkat részben visszafizessük. Itt az idő most, hogy adósságunkat törlesszük; itt az alkalom, hogy őt megvigasztaljuk, neki eleget tegyünk azáltal, hogy vele felmegyünk az Olajfák-hegyére, fel a Kálvária tetejére. Van közöttünk olyan, aki talán soha életében nem lesz többé képes ily hathatós módon megengesztelni a Szent Szívet a világ bűneiért.

Mi jobbat adhatunk szeretteinknek, mi jobbat elhunyt szüleinknek és gyermekeinknek, mily hathatós segílyt nyújthatunk a harctéren elesett barátainknak vagy a bűn ösvényére tévedt szeretteinknek, mint szívünk, testünk szenvedéseit, áldozatait! Mindez Isten kegyelmével kezünkben van; használjuk fel az alkalmat! Példánkkal bátorságot, vigaszt öntünk a szenvedők lelkébe, saját szenvedéseinket imaáldozatul ajánljuk fel értük. A cselekvés jó és okvetlenül szükséges részünkről, de hatalmasabb Istennél a szenvedés és az áldozat szava. A szenvedések hajhászása keresztény cselekedet nélkül hiú ábránd ugyan és inkább fanatikus dervisek, mint szentek tulajdonsága; de a tettek áldozati szellem nélkül a természetfölötti rendből kibontakoznak, értéküket veszítik Isten előtt és a páholyvallás fokára süllyednek.

Mi vész el az egész ország számára áldozatainkban, ha azok megbecsülhetetlen értékét megérteni, értékelni nem tudjuk? Értsük meg mindnyájan, hogy a nagy katolikus Magyarországot vásárolhatjuk meg Istentől áldozataink árán. Valósítsa meg mindenki önmagában az eszmét, adjon példát másoknak és Isten „megújítja a föld színét”. (103. zsolt.)

Mit tehetünk az Egyházért szenvedéseinkkel, áldozatainkkal? A szenvedés és áldozat legmagasabb eszménye ez: Jézus Szívével együtt szenvedni, hogy vele együtt a világ megváltásán közreműködjünk. Krisztus megváltotta már a világot, de megváltásának foganatosítása részben tőlünk függ. Azért mondja Szent Pál: „Kiegészítem testemben azt, ami híja van Krisztus szenvedéseinek, az ő teste, az Egyház javára.” (Kol. 1, 24.) „A hívek szenvedései tulajdonképpen magának Krisztusnak szenvedései, ki övéiben él. Így a hívek szenvedései nemcsak maguknak használnak, hanem az egész Anyaszentegyháznak.” (Tárkányi—Allioli.) Ott a háború és forradalmak által

pásztoraitól megfosztott sok község, ott a pogányok ezrei, ott a pusztuló missziós telepeken az elhagyott gyermekek és árvák sokasága, mely felénk tárja kezét s kiáltja: Szánjatok meg legalább ti, barátaink, mert az Úr keze érintett bennünket! (V. ö. Jób 19, 21.) Áldozatok fel érettünk fájdalmaitokat, szenvedéseiteket, hogy az Úr könnyörüljön rajtunk! Nemcsak a nőknek, elsősorban a férfiaknak is szól egy nemeslelkű nő gyönyörű kijelentése: „Százával ismerem azokat az asszonyokat, akikre nézve a megváltás óráját fogja jelenteni, ha megtudják, hogy mikép szabadulhatnak önmaguktól és kicsinyes érdekeiktől és szentelhetik életüket ily fennkölt eszmének.” (Die Kath. Miss. 1916. febr.) Ez a fennkölt eszme nem más, mint Krisztus segédjének lenni a megváltás művében, missziós hivatásában.⁶⁶ De megváltás csak szenvedés árán lehetséges. Lépünk tehát bátran az „áldozatos lelkek” sorába!⁶⁷

Kik a Jézus Szívét engesztelő áldozatos lelkek?

Áldozatos lelkek, mint nevük is mutatja, azok a lelkek, akik teljesen át akarják adni magukat áldozatként Jézus szent-séges Szívének, és pedig azzal a szándékkal, hogy neki engesztelést nyujtsanak mindazokért a sértésekért, melyek őt főleg napjainkban a hálátlan emberek részéről érik, és hogy egyúttal áldozatuk által sok eltévelyedett lelket a jó Pásztor Szívéhez ismét visszavezessenek.

Ezért visszavonhatatlanul átadják magukat Jézus imáadásra-méltó Szívének, hogy az teljesen az ő szent akarata szerint rendelkezék velük, és már előre beleegyeznek abba, hogy az engesztelés szellemében elviselnek minden testi és lelki szenvedést, megpróbáltatást, melyekkel Isten jónak látja őket meg-látogatni.

Joggal mondhatjuk, hogy az áldozatos lélek odaadása „Jézus isteni Szíve kertjének legszebb virága, mert az áldozatos lelkek a Jézus Szíve-tisztelet szellemét legmélyebben értik át és az Udvözítő iránti szeretetüket nemcsak szavakkal, hanem tettekkel is igazolják, saját maguk feláldozása által”.

Mi az áldozatos lelkek feladata

Az áldozatos lelkeknek hármas feladatuk van:

1. Föläldozzák magukat Jézus isteni Szívének, hogy engesztelést nyujtsanak elsősorban saját bűneikért, de azután azért a rettenetes hálátlanságért és azokért a borzasztó sértésekért is, melyeket Jézus a legméltóságosabb Oltáriszentségben éppen a mi napjainkban kénytelen eltűnni. Ezért főtörekvésüket képezze, hogy minden, amit tesznek vagy szenvednek, az engesztelés jegyében folyjon le; de ezáltal nincsenek meggátolva abban, hogy más személyes szándékokat is szem előtt tartsanak.

2. Föläldozzák magukat a bűnösökért, hogy számukra a megtérés kegyelmét kiesdjék. Ez utóbbi cél elérésére nem csupán egyik vagy másik jócselekedetüket ajánlják fel, hanem egyszerűen egész életüket minden munkájával, áldozatával és szenvedésével, bár itt is szabadságukban áll a szentmisét, szentáldozást vagy más jámbor gyakorlatot önmagukért vagy rokonaikért is följánni.

Legyenek azonban tudatában, hogy saját személyük és minden jócselekedetük felajánlása vajmi keveset jelent ily nagyfontosságú dologban, amilyen a bűnösök megtérése. Azért egyesítsék áldozatukat Krisztus végtelen értékű áldozatával, melyet a világ összes oltárain a szentmisében a bűnösök megtéréseért bemutat.

3. Föläldozzák magukat a papokért, hogy számukra apostoli munkájukban Isten bőséges áldását kiesdjék, és Jézus isteni Szíve az ő kiválasztott szolgái által, amennyire csak lehet, megdicsőíttessék.

Mily szép, mily fönséges, mily magasztos ez a feladat! Az engesztelés gondolata minden nemes lelket, aki csak kissé is szereti az Udvözítőt, kell hogy lánggra lobbantson, főképp ha azt a sok hálátlanságot szemléli, amellyel az emberek milliói Jézus isteni Szívének hűséges szeretetét viszonzozzák. Mások üdvének előmozdításában közreműködni, a lélekmentés művében tevékeny részt venni és ezért áldozatot hozni, bizonyára a legnemesebb szeretetszolgálat, melyet a szegény emberiségnek tehetünk.

Ezért az áldozatos lelkek egyesülése rendkívül időszerű.

Isten fenyítő keze az utóbbi években félelmetes módon sujtott le a bűnös világra. Mi szükséges ahhoz, hogy a megsértett istenség büntető kezét újból elhárítsuk? Engesztelés, engesztelés és ismét csak engesztelés. Ezt az engesztelést akarják nyújtani az áldozatos lelkek. — Az emberek milliói a jelenkor szomorú eseményei folytán a hitetlenség áramlatától engedték magukat elragadtatni. Mi szükséges, hogy e szerencsétleneket az árból, mely ellenállhatatlanul az örök kárhozat felé sodorja őket, újból megmentjük? Népmissziók és lelkigyakorlatok, a katolikus klérus erőmegfeszítő tevékenysége a szószéken és gyóntatószékben? Igen; de elsősorban Isten kegyelme. Ezt a kegyelmet azonban ki kell könyörögni, áldozatok árán meg kell vásárolni; ezeket az áldozatokat akarják meghozni az áldozatos lelkek.

Mi által igyekeznek az áldozatos lelkek feladatukat teljesíteni?

1. Elsősorban azért, hogy minden munkájukat, fáradságukat és nehézségüket, amit minden nap magával hoz, Jézus isteni Szívének az előbb említett három szándékra följánlják: igyekeznek egész életüket mindjobban a szent engesztelés jegyében beállítani, magukat lehetőleg napjában sokszor Krisztus szent oltáráldozatába ajánlani, hogy az isteni áldozati Bárányt és saját magukat összes munkájukkal együtt vele egyesülve a szegény bűnösök megmentéséért áldozatul hozzák.

2. Az áldozatos lelkeknek nevüknek megfelelően nemes, áldozatos szellemmel kell bírniok. Épp ezért lényeges kellék, hogy legalább is azokat az áldozatokat bátran meghozzák, amelyeket Isten maga kíván tőlük, vagyis hogy az összes testi és lelki szenvedéseket és megpróbáltatásokat, melyekkel Isten bölcs gondviselése őket meglátogatja, türelmesen fogadják és állhatatosan viseljék, mégpedig az engesztelés szellemében.

Az isteni kegyelem segítségével az áldozatos lelkek természetesen gyakran még többet érhetnek el, t. i., hogy nem csupán türelemmel és megadással viselik keresztjüket, hanem bizonyos titokzatos benső öröm tölti el lelküket, ha az édes Udvözítőért, az ő szentséges Szívéért s a bűnösök megtéréséért valamit szenvedhetnek. Ezt azonban még nem kívánják mindazoktól,

akik áldozatos lelkek akarnak lenni, ezt a lelküket maga az Üdvözítő fogja fokozatosan felkelteni bennük.

Ügyszintén azt sem követelik minden áldozatos lélektől, hogy kíváncson minél több engesztelést nyújthatni az isteni Szívnek, minél többet szenvedhetni a lelkek üdvéért, még kevésbé azt, hogy keresztért és szenvedésért könyörögjön. Sőt ez utóbbi rendkívül oktalan dolog is lehet: mert talán nehéz kereszt hordozására még nem vagyunk elég erősek; és így a helyett, hogy türelemmel és állhatatossággal hordoznók a keresztet és engesztelést nyújtanánk, türelmetlenség és bátortalanság által még Jézus isteni Szívét meg is sértenők. Az áldozatos lelkekre is áll Szalézi Szent Ferenc mondása: „Ne kérj semmit, de ne is utasíts vissza semmit, hanem engedj át nyugodtan mindent az isteni Gondviselésnek!”

3. Sok áldozatos lélek azonban nincs megelégedve azzal, hogy csupán azokat az áldozatokat hozza meg, melyeket egyszerűen ki nem kerülhet, mert Isten már kiszabta rá, hanem ő maga is hozzá akar még tenni. Az ilyen áldozatokra naponta számtalan alkalom kínálkozik.

Igy Jézus isteni Szívének áldozatul hozhatjuk hivatásunk kötelmeinek leghűségesebb teljesítését. A hivatás a maga nehéz, fárasztó munkájával és mindenféle más kötelezettségével nyomorult természetunktől némelykor bizony nagy áldozatokat kíván: ám tegyük meg, hozzuk meg állhatatosan ezeket az áldozatokat, mégpedig az engesztelés szellemében!

Az előljárók iránti készséges, örömteljes, pontos engedelmességet is följajánlhatjuk, továbbá a felebarátunkkal való érintkezésnél a szeretetteljes kíméletet, előzékenységet, szívbéli egyetértést, szelídséget, alázatosságot s a tetterős segítséget.

Áldozatot hozhatunk az érzékek megtagadása által, amit gyakran a legártatlanabb módon gyakorolhatunk, amennyiben pl. egy kíváncsi tekintetet, a napi hírek mohó kutatását, az ételben és italban való válogatást elkerüljük, a kényelemszeretetet elnyomjuk, óvakodunk a henyéléstől, és minden pillanatot áldozatos hivatásunk gyakorlására igyekszünk felhasználni. Ezek részben oly áldozatok, amelyeket minden nehézség nélkül meghozhatunk.

Áldozatot hozhatunk, mikor az önszeretetnek és önakaratnak nem engedünk és nem hallgatunk a tiszteletvágy és az önzés szavára, hanem ellenkezőleg, az alázatosság és önzetlenség szép erényeit ápoljuk magunkban. Itt mindenegyes áldozatos lélek azt tegye, amit nemes szíve s az Udvözítő iránti gyöngéd szeretete követel tőle. Amíg ezeket a kis áldozatokat egyéb kötelességek nem követelik, szabadok maradunk azok elvállalásában, mert följajnlásunk által semmiféle új kötelezettséget nem vettünk magunkra. Mindezeknél a kis áldozatoknál így gondolkozzunk: „Jézus iránti szeretetből hozom meg ezt az áldozatot. Egyesítem az ő áldozatával, melyet az oltáron bemutat, hogy isteni Szívének engesztelést nyujtsak és őt arra bírjam, hogy ezért egy szegény bűnösnek kegyelmet adjon.”

4. Egyes kiváló áldozatos lelkek még tovább mennek: átadják magukat Istennek helyettes áldozatként másokért, azaz följajnlják magukat Istennek, még a szenvedések elviselésére is, amelyeket mások bűneikért megérdemeltek volna. Ezek tehát az áldozatos szellemben tökéletesen hasonlóak az isteni Udvözítőhöz, aki ugyancsak áldozatként halt meg engesztelésül mások bűneiért. Sokszor ezek a nemes lelkek kiszemelnek maguknak egy szegény bűnöst, akinek megtérését úgy akarják kiesdeni, hogy helyette szenvednek; némelykor azonban csupán azért ajánlják fel magukat, hogy általában másokért szenvedjenek a nélkül, hogy most vagy valaha is megtudnák, ki az, aki helyett szenvednek.

Ha egy áldozatos lélek erre a hősies áldozatra képesnek érzi magát, beszélje meg lelkiatyjával és csak annak határozott helyeslésére ajánlja fel magát.

Ki lehet áldozatos lélek?

Csak egészen szent, áldozatkész lelkek szegődhetnek az áldozatos lelkek közé? Olyan lelkek, akik valóban hősies áldozati szellemmel bírnak, sőt még saját életüket is följajnlják Istennek szerencsétlen testvéreikért?

Nem! Áldozatos lelkek lehetnek mindazok, akik szeretik az Udvözítőt, szeretik az ő szent Szívét, de nem csupán érzelmi szeretettel, hanem olyan szeretettel, mely tettben is kész meg-

nyilvánulni; szeretettel, mely arra ösztönzi őket, hogy tegyenek is valamit az Udvözítőért és szerető Szívéért; szeretettel, mely nem riad vissza az áldozatoktól sem, ha arról van szó, hogy isteni Szívének azért a számtalan megbántásért, melyek érik, engesztelést nyújtsanak s a szegény eltévelyedett emberek számára a megtérés kegyelmét kieszközöljék.

De még azok sincsenek kizárva, akik előbbi életükben maguk is keserű fájdalmat okoztak Udvözítőjük Szívének, sőt inkább odaadásuk által megtalálják a legkiválóbb eszközt arra, hogy eddigi hűtlenségüket és megbántásukat kétszeres buzgóság által jóvátegyék.

Kizárva csak azok a lelkek vannak, akikben vagy kihalt az Udvözítő iránti szeretet, vagy oly gyenge, hogy semminemű áldozat hozatalára nem képesek. Aki azonban szabadnak érzi magát ettől az elpuhultságtól és gyávaságtól, aki nemes áldozatkészséget érez magában, tegye meg bátran följánlását! Örömet szerez majd az isteni Udvözítő szentséges Szívének.

Különösen pedig azok lépjenek be az áldozatos lelkek sorába, akiknek amúgy is keresztet kell hordozniok, akiknek különben is áldozatokat s talán igen nehéz és nagyon érzékeny áldozatokat kell hozniok. Az áldozatos lelkek nemes feladata egész új beállításban mutatja a szenvedést, s ha az engesztelés szempontjából vizsgálják keresztjüket és áldozatukat, akkor ami eddig oly nehéz és szinte elviselhetetlennek látszott előttük, egész más megvilágításban fog mutatkozni, sőt talán szeretetreméltónak is látszik. Így hát gyakran épp a betegek, szükségét szenvedők és nehéz keresztet viselők nem találnak elég köszönő szavakat, hogy erre a nagylelkű felajánlásra figyelmüket felhívták és valóságos lelkesedéssel ecsetelik a boldogságot, melyet abból a tudatból merítenek, hogy keresztjük és áldozatuk az isteni Szívnek engesztelést nyújt s a szegény bűnösök megmentéséhez némiképp hozzájárulhatnak.

Mi indítson arra, hogy áldozatos lelkek legyünk?

I. Egy pillantás az Udvözítőre

a) Az ő határtalan szeretete irántunk emberek iránt, különösen isteni Szívének szeretete az Oltáriszentségben, ahol még mindig dobog érettünk és nap-nap után áldozatul hozza magát, hogy bocsánatot és kegyelmet esdjen le reánk.

b) De különösen az Udvözítő megható kérése, hogy őt viszontszeressük, amelyet már szentséges Szíve kinyilatkoztatásának első napjaiban hozzánk intézett s főleg most az utóbbi időben isteni kegyelmekkel megáldott lelkek sora által újból kinyilvánított.

2. Egy pillantás embertársainkra

a) Az a kimondhatatlan hálátlanság annyi millió ember részéről, akik a világban élnek. Már Alacoque Szent Margit idejében erre a megható panaszra fakadt az Udvözítő: „Ime, a Szív, mely annyira szerette az embereket, hogy semmit sem kímélt és végsőig kimerítette és felemésztette önmagát, hogy szeretetét bebizonyítsa. Szeretetem szentségében a legtöbb embertől nem kapok egyebet, mint hálátlanságot, megvetést, tiszteletlenséget, szentségtörést és hidegséget, mellyel szeretetemet viszonozzák.” Az Udvözítőnek ez a panasza talán semilyen időben sem volt oly jogos, mint épp a mi szomorú jelenünkben.

b) De még inkább némely kiválasztott lélek szomorú hűtlensége. Az éppen említett panaszhoz hozzáfűzi az Udvözítő: „Leginkább az fáj, hogy még a nekem szentelt lelkek is oly hálátlannul viseltetnek irántam. A többiek megelégedtek azzal, hogy testemet ütötték, verték. Ezek Szívemet támadják meg, mely sohasem szűnt meg őket szeretni.” Mily megfelelő tehát az áldozatos lelkek feladata, akik különös célul tűzték ki maguk elé, hogy áldozatuk által épp a papokra és az Istennek szentelt lelkekre esdik le az ég bőséges kegyelmét, hogy hívásuk szentségében híven éljenek!

3. Egy pillantás sajátmagunkra

a) Önmagunk átadása, ami által áldozatos lelkek leszünk, a legbensőbb egyesülésre vezet az Udvözítővel. Ahogy az

Udvözítő irántunk való szeretetből feláldozta és az oltáron folytonosan feláldozza magát érettünk, úgy az áldozatos lélek is a maga részéről hűséges viszonzszeretetből teljesen feláldozza magát az Udvözítőért. Épp ezért a szeretet végtelen gyöngéd köteléke fűződik az isteni Udvözítő Szíve és az áldozatos lélek szíve köré, szeretet, mely gyöngéd és tiszta, erős és oly szent, amilyen sehol sem található.

b) Ez az átadás csodálatos békét hoz lelkünkbe. Az áldozatos lelkek, különösen azok, akik bátran ragadják meg az alkalmakat kisebb áldozatokra, lassanként odáig jutnak, hogy valóban mondhatják: „Enyém a kedvesem és én az övé”. (Én. 2, 16.) „Mim vagyok az égben, és miben lelném a földön kedvemet kívüled”, ó Uram! (72. zsolt.)

c) A mennyország biztos számukra; hisz az Udvözítő megígérte nekik: „Mindazok, kik áhitattal vannak eltelve Szívem iránt és neki szentelték magukat, nem vesznek el.” Ki van nagyobb áhitattal eltelve Jézus Szíve iránt, mint épp az áldozatos lelkek, akik szeretetüket a Szent Szív iránt tettekkel és áldozatokkal akarják bebizonyítani?

Ezeknek a röviden idevetett gondolatoknak megfontolása ne indítana meg ezer és ezer nemes lelket, hogy Jézus isteni Szívének áldozatos lelkei közé sorakozzanak?

Mit kell tennünk, hogy áldozatos lelkek legyünk?

Visszavonhatatlan följajánlással életünk minden munkáját, áldozatát és szenvedését Krisztus oltáráldozatával egyesítve, hozzuk áldozatul Jézus isteni Szívének a szegény bűnösök megmentéséért és jelentsük ki, hogy készek vagyunk minden keresztet és szenvedést, mellyel Isten meglátogatni jónak tart, nyugodtan és megadással fogadni, bátran és állhatatosan viselni, mégpedig az engesztelés szellemében, azzal a szándékkal, hogy Jézus isteni Szívének mind saját bűneinkért és megbántásainkért, mind a többi emberért is eleget tegyünk. Erre a felajánlásra bármely alkalmas imát, saját szavainkat is használhatjuk.

A följajánlás napjával leginkább az Úr egyik ünnepét vagy egy Jézus Szíve-pénteket válasszunk és legjobb, ha felajánlásunkat a szeplőtelen Szűzanya keze által tesszük meg Jézus

szentséges Szívének. Igen illő dolog esetleg kilenceddel készülni erre a szent cselekedetre. Ajánlatos a följajánlást minden nap a reggeli imánál vagy a szentmisében megújítani, hogy átadásunkról Jézus szentséges Szívének állandóan megemlékezzünk. Ezt a följajánlást egész életünkre tesszük meg, de nem kötelezzük magunkat bűn terhe alatt, bár a gyóntatóatya engedélyével külön fogadalmat is tehetünk.

Minthogy az áldozatos lelkek felajánlása a legtökéletesebb megvalósítása az Imaapostolságnak (apostoli *Jézus Szíve Szövetségnek*), azért nálunk, ahol ez az utóbbi mű mindjobban terjed és megértésre talál, azok, akik az áldozatos lelkek közé sorakozni óhajtanak, legjobban teszik, ha magukat az Imaapostolságba (*Jézus Szíve Szövetségbe*) felvétetik. Így az Imaapostolságnak (legalább az első fokozatnak) összes búcsúiban részesülnek, ha szóbeli felajánló imádságukat naponta elmondják.

Erre vonatkozólag írja 1928 február 20-i kelttel az Imaapostolság (*Jézus Szíve Szövetség*) általános igazgatója: „Azokat a lelkeket, akik magukat áldozatként felajánlják Jézus szent Szívének és naponként elmondják felajánló imádságukat, mindenkép be lehet írni az Imaapostolság tagjai közé; ezek az összes búcsúkat, legalább is azokat, melyek az első fokozathoz, vagyis a napi felajánláshoz fűződnek, megnyerhetik.”

Jézus Szíve egyes érdekei

A Szent Szív apostolsága két dologban áll: magának a Szent Szív-tiszteletnek terjesztésében és Jézus Szíve általános érdekeinek előmozdításában. Utóbbi szintén igazi Jézus Szív-tisztelet és Jézus Szíve-apostolság is, ha Krisztus érdekeit valóban szentséges Szívéből fakadóknak tekintjük s mint a Szent Szív érdekeit állítjuk oda a világ elé. Sőt az apostolságnak ez a módja egyedül képes biztosítani a társadalom minden rétegének s az egész világnak meghódítását a Szent Szív-tisztelet által. Ha pusztán a Szent Szív tiszteletével kapcsolatos áhítatgyakorlatokat terjesztjük, akkor talán az emberek jámborabb részét megnyerjük a Jézus Szíve-tiszteletnek, de a nagy tömegek kisiklanak kezünk alól. Ez természetesen nem

azt jelenti, hogy egyes nagy hódító erővel megáldott gyakorlatokat másodrendűeknek tekintsünk, mint például az elsőpénteki szentáldozást, a családfelajánlás művét, Jézus Szíve képének trónraemelését, az Imaapostolságot. Ezek maguk is a tömegek meghódítására célzó hatalmas átütő erejű eszközök, de mégis kiegészítésre szorulnak, ha azt akarjuk, hogy a Szent Szív diadala az egész vonalon valósággá legyen.

A Szent Szív-apostolság végső célja ugyanis nem kevesebb, mint hogy az egész világot nemcsak Krisztus Király lábainak zsámolyához fektessük, hanem Szent Szívéhez, isteni kebléhez, szeretetéhez vonzzuk s meghódítsuk, nem a kényszer, hanem a szeretet fegyvere által.

Jézus Szíve-művek

A Szent Szív-apostolságnak, ha maga az áhitat terjesztéséről van szó, szolgálatában állanak a különféle Jézus Szíve-művek és egyesületek. Ezek közt a legrégibb a Jézus Szíve Társulat, mely nemsokára Alacoque Szent Margit halála után (1690) megalakult. Már 1697-ben és 1698-ban tizenhárom ilyen társulatot ajándékozott meg a Szentszék búcsúkedvezményekkel. Rómában az első Jézus Szíve Társulat 1729-ben alakult meg. 1764-ben már 1089 társulat számára állított ki a római Szentszék búcsú-brévéket. A Jézus Szíve Társulat célja a Szent Szív buzgó tisztelete és engesztelése főleg a szeretet szentségében, az Oltáriszentségben. Ennek a társulatnak terjesztése kitűnő eszköz a Szent Szív-tisztelet meghonosítására és mélyítésére.

Jézus szent Szíve díszőrségéről, az engesztelő áldozás egyesületéről, az Imaapostolságról, a családfelajánlás művéről és más Jézus Szíve-művekről már az előbbieken szólottunk. Itt még a Jézus Szíve-hónapról, június haváról kell megemlékeznünk, melynek megülése szintén igen hathatós eszköz a Szent Szív-tisztelet elmélyítésére és terjesztésére. A Szentszék külön nagy búcsúkat engedélyezett a templomok számára, melyekben a júniusi ájtatosságot megtartják. Főleg a Jézus Szíve-ünnepet megelőző kilencedet vagy az azt követő nyolcadot szokták ünnepélyesen megtartani, szentbeszéddel és

szezségi áldással. Jézus Szíve vasárnapján, mely a Szent Szív tulajdonképeni ünnepét követi, vagy a hó utolsó vasárnapján sokhelyt nagyméretű és impozáns körmeneteket tartanak, melyeket nem annyira a külső fény, mint az úrnapi körmeneteknél, hanem a benső áhítat jellemez. A hó utolsó napján a Szent-szék toties-quoties búcsút engedélyez a híveknek, ha olyan templomot látogatnak meg, melyben június havában külön ájtatosságot tartottak a Szent Szív tiszteletére.

Szerzetek

A Szent Szív tiszteletének gyakorlására és terjesztésére egész szerzetesrendek is alakultak. Első helyen említjük itt a Szent Szív-tisztelet bölcsőjét, a Szűz Mária Látogatásáról nevezett rendet, a *Visitatiót*, mely ugyan nem alakult külön a Jézus Szíve-tiszteletért, de első volt, melyben az újkori Jézus Szív-tisztelet testet öltött. Hasonló szerep jutott a *Jézustársaságnak* is, mely Jézus szent nevét viseli s egyúttal azt a megtisztelő és kegyelemteljes megbízást kapta az Úr Jézustól, hogy ennek a tiszteletnek — természetesen nem más szerzetek kizárásával — terjesztője legyen.

Magának a Szent Szívnek tiszteletére igen sok szerzetes intézmény alakult az egész világon. Mi csak azokat említjük, melyeknek hazánkban is házuk van.

Legelső a *Szent Szív-Társaság*, melyet Barat Szent Zsófia alapított 1800-ban. Célja a Szent Szív gyakorlati és apostoli tisztelete a tagok benső életének a Szent Szív példaképére való kialakításában és a gyermekeknek a Szent Szív szellemében való nevelése által. Barat Szent Zsófia lelkében és szerzetében a Szent Szív-tisztelet központi helyet foglal el. Nemcsak engesztelésben vagy imagyakorlatokban merül ki, hanem az egész lelki életnek a Szent Szív szerinti felépítésében nyer kifejezést.

A *Szent Szívről nevezett kármelita apácák* főleg a külvárosok szegényeivel foglalkoznak, elhagyatott gyermekeket nevelnek, családokat látogatnak és gondoznak lelkileg, de tagjaiknak egy része bizonyos fokú szemlélődő életet is folytat és engesztel. Igen sok jót tesznek a nagyvárosok kültelkein, így Budapest periferiáin és a fővárost környező munkás-telepeken.

A Jézus Szíve Népleányi Társaságát P. Biró Ferenc S. J., a Jézus Szíve-tisztelet nagy apostola alapította. Egészen eredeti elgondolás és tösgyökeres magyar intézmény. A Társaság központi eszménye az anyag megszentelése s ezáltal Jézus Szíve gyakorlati megengesztelése a munka s az anyagvilág alávetése által Krisztus királyi uralma alá. Ezért karolja fel a Társaság az ipart, a gazdaságot, a kereskedelmet s foglalkozik elsősorban a néppel. Innét a neve. (Központi háza: Budapest, VIII., Horánszky-utca 14.)

Az egység gondolatában született meg az ugyancsak magyar eredetű *Unum-kongregáció* (Unum Cordis Jesu). Vezérgondolatát Jézus főpapi imájából és Szent Pálnak a titokzatos testről szóló tanából meríti: „Hogy mindnyájan egyek legyünk.” Tagjaiban elsősorban Istennek bennünk lakozása a kegyelem által és az abból fakadó szoros egység és testvéri szeretet tudatát s gyakorlását sürgeti és mélyíti. Egyenlő arányban gyakorolja a szemlélődő és apostoli életet. Külső munkáiban ugyancsak a Jézusból belénk áramló kegyelmi élet tudatossá tételét és az egységet családokban, a társadalmi osztályok és nemzetek közt iparkodik előmozdítani tettel és imádsággal. Engesztel a szeretet ellen elkövetett bűnökért. Mindent Jézus Szíve jegyében tesz. A keresztségi kegyelem megőrzésére és tudatossá tételére napközi otthonokban a gyermekek korai és gyakori áldozását előmozdítja. (Központi háza: Kassa, Almásy-utca 5.)

A modern apostolkodás követelményei

Már ezeknek az intézményeknek felsorolása és jellemzése is átvezet minket a Jézus Szíve-apostolság másik főterületére, mely a szorosan vett Szent Szív-ájtatosságon túlmenően annak társadalmi hatásaira és általában Krisztus, a Szent Szív érdekeire terjed ki. Amint a Szent Szív-tisztelet az egyén lelki életében is azáltal lesz központi jellegű, hogy nemcsak egyes áhítatgyakorlatokra vagy engesztelő imákra szorítkozik, hanem egész lelki életünknek s annak minden megnyilatkozásának forrása és rugója lesz, úgy a Szent Szív apostolsága is azáltal lesz általános horderejű, hogy nem egyedül magát az

ájtatosságot terjeszti, hanem Krisztus minden szívérdekét felkarolja s győzelemre segíti.

Nem lehet itt szó arról, hogy Krisztus, a Szent Szív összes érdekeit részletesen ismertessük; hiszen akkor magáról az apostolkodásról s annak tárgyáról egész könyvet kellene írunk. Megtette ezt a maga nemében P. Bangha Béla ismert nagyszabású művében a „Világhódító kereszténység”-ről. Mi csak röviden azokat a főmozzanatokat akarjuk kiemelni, melyek elsősorban s főleg napjainkban Krisztus Király s Szent Szíve diadalra jutását jelentik. A módot magát, hogyan lehet és kell Jézus Szíve országát a társadalomban győzelemre juttatni, részleteiben nem ezen a helyen ismertetjük, bár magában véve ez is a Szent Szív-tisztelet gyakorlásához és apostolságához tartozik, hanem tárgyalását fenntartjuk akkorra, amikor majd könyvünk harmadik főrészében a Szent Szív-tisztelet társadalmi jelentőségéről szólnunk.

Propagandaeszközök

A mai korban Jézus Szívének, Krisztus Királynak diadalra juttatása a társadalomban elsősorban a közélet, a család, a kulturális és gazdasági élet visszahódítását jelenti a kereszténység számára. Azért itt kell kezdeni a gyakorlati apostolságot a Szent Szív jegyében. Ennek a visszahódításnak pedig természetes és természetfölötti eszközei vannak. A természetes eszközök közt első helyen állanak az ú. n. propagandaeszközök: a sajtó, a film, a rádió, továbbá a tudomány és művészet, az iskola. Mindezek a dolgok a profanáció és emancipáció bélyegét viselik magukon korunkban. Az újkor kiszakította a kultúrát a maga természetes Istenhez rendeltségéből, a szabadelvűség megfosztotta minden erkölcsi vonatkozásától s így nem a jó szolgálatában áll, hanem a gonosz járma alatt sínylődik minden külső fénye s csillogása mellett. Ki kell ragadni a propagandaeszközöket az ellenség kezéből és Krisztus szolgálatába állítani. De ehhez ugyanezekre a propagandaeszközökre van szükségünk a harcban. Azért az első lépés a korszerű Jézus Szíve-apostolságban épp ezeknek az eszközöknek hatványozott igénybevétele s megszentelése.

Szociális kérdés. — Világi apostolok

Egy másik főtényező a szociális kérdéssel való foglalkozás. A szociális kérdés körül forog ma minden. Csak ennek a kérdésnek megoldásán keresztül juthatunk el Jézus Szíve társadalmi királyságához az egész világon.

Mindez pedig a papok apostoli lendülete mellett, mely mindig főtényezője marad Krisztus diadalmas előnyomulásának az emberi társadalomban, szükségessé teszi manapság a világi apostolok bekapcsolódását a hódító Krisztus-ország nagy munkájába. A világiak apostolkodása, tehát a Katolikus Akció legtagább értelemben, egyik főérdeke Jézus Szívének.

Az anyag és a társadalom, az egész természet és emberi élet megszentelése, kereszténnyé tétele tehát a nagy cél, a nagy érdek, melyért a Jézus Szíve-apostol szíve szent hevületben ver: a Krisztus-ország elmélyülése, kiszélesedése a társadalom minden rétegében és az egész világon.

Eucharisztia

Ennek természetfeletti eszköze pedig az imádság, az áldozat és elsősorban az Oltáriszentség. A korai és gyakori szentáldozás, az eucharisztikus világmozgalmak: ezek azok a természetfölötti hatóerők, melyek a társadalom átalakulását Jézus Szíve szellemében siettetik. Ezekre gondol, ezeket alkalmazza a Szent Szív apostola elsősorban. Ezekről lesz szó könyvünk utolsó részében is. Most csak még pár gondolat Jézus Szíve testamentumáról. Ez a testamentum, ez a legszentebb végrendelet szintén feltárja előttünk azt, ami legmélyebben megmozgatta az Istenember, az Udvözítő legszentebb, legszeretőbb, legemberibb és legistenibb Szívét.

Jézus Szíve végrendelete

Nagy emberek, hozzánk közel állók halálánál az iránt érdeklődünk, mi volt utolsó szavuk, mi volt végső akaratuk, kívánságuk, milyen pontokba foglalták össze végrendeletüket. Ha önzetlenek vagyunk, rokonainknak is nemcsak a hagyatéka, hanem végső óhaja, utolsó kívánsága is érdekel minket.

Nincs nagyobb ember, nincs világraszólóbb személyiség

a földön, mint Jézus, az Istenember. Hozzánk sem áll közelebb senki, mint ő, sem szülő, sem gyermek, sem hitvestárs, sem jóbarát. Azért, ha Krisztust igazán szeretjük, ha az ő érdekei a mi érdekeink is, ha az ő akarata a mi akaratunk, akkor elsősorban azíránt érdeklődünk, mi is volt Szíve utolsó vágya, utolsó kívánsága, végső akarata, mi volt Jézus Szíve testamentuma.

Helyesen mondjuk: Jézus *Szíve testamentuma*. Mert ha valami, akkor az ember végső akarata, utolsó óhaja igazán bensejéből, szívéből fakad. Jézusnál is így volt.

Mi volt tehát Jézus végső akarata? Meg kell azt ismernünk, hogy meg is valósítsuk.

„Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”

Jézus végső akaratát három főpontba foglalhatjuk össze.

Az elsőről az utolsó vacsora alkalmával szólt. Miután kezébe vette a kenyeret és a kelyhet, megáldotta azokat, s a kenyeret szent testévé, a bort szent vérévé változtatta s tanítványainak kiosztotta, így szólt hozzájuk: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” (Lk. 22, 19.) Jézus végső óhaja tehát az volt, hogy az Oltáriszentség titkainak megülése, a rájuk való gondolas, a szentmise bemutatása és a szentáldozás által életének, főleg szenvedésének emlékét magunkban megújítsuk. Az Oltáriszentségben Szívének szeretete nemcsak testamentumát, hanem önmagát hagyta nekünk emlékül, benne nemcsak Jézus végrendeletét, hanem magát a végrendelezőt bírjuk, s ő azt akarta, hogy a szentségben vele való érintkezés és egyesülés által emlékét és jelenlétét mindig ébren tartsuk magunkban. Jézus Szívének első szándéka tehát, hogy gyakran résztvegyünk a szentmisében és minél gyakrabban, ha lehet naponként meg is áldozunk. Szándéka, hogy a gyermeket minél korábban szent Szívéhez vezessük s szeretetével megismertessük. Az Eucharisztia, az Oltáriszentség Jézus Szíve testamentumának első pontja: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.”

„Szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket”

Végrendeletének második pontja szorosan ehhez az elsőhöz kapcsolódik. Alig hogy szeretetének szentségét létesítette és Szíve egész szeretetét szent testének s vérének nyújtása által tanítványai lelkébe árasztotta, meghatódva így szólt hozzájuk búcsúbeszédében: Új parancsot adok nektek, az én parancsomat adom nektek. „Ez az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket.” (Jn. 15, 12.) És hogy ezt a parancsot s annak komolyságát még mélyebben szívükbe vesse, így folytatja: „Arról fogja mindenki megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz.” (Jn. 13, 35.)

Lehet-e ennél nagyobb nyomatékka az atya, a jóbarát végső akaratát belevésni a gyermek, a jóbarát szívébe? Mi tehát Jézus végrendeletének második pontja? A szeretet parancsa.

Ezzel legbensőbben összefügg, amiért Jézus főpapi imádságában mennyei Atyjához könyörög: „Hogy mindnyájan egyek legyenek, amint te, Atyám, énbennem és én tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk.” (Jn. 17, 21.) Ez az a nagy egység, mely Jézus végső óhaját jelenti: a hit és a szeretet egysége. Ez az egység a vele való egységből s abból a végtelenül magasztos, egyedülálló egységből fakad, melyben ő az Atyával s az Atya vele egy: „Én vagyok a szőlőtőke, ti a szőlővesszők... Maradjatok énbennem és én tibennetek... Maradjatok meg az én szeretetemben.” (Jn. 15, 4. 5. 9.)

Az egység és a szeretet parancsa tehát Jézus végrendeletének második pontja. Az egység, melyet ő kíván, a hit és a szeretet egységét, a tanítás, a kormányzás és a szentségek egységét jelenti Egyházában, de ezen túlmenően az összes lelkek és népek csatlakozását is Egyházához, s Egyházában magában a nemzetek és fajok, a társadalmi osztályok, a családok és a lelkek egységét. Mindez Jézus Szívének hő vágya és végső akaratja. Ezen az egységen dolgozni, annak létesítésén közreműködni Szent Szíve minden tisztelőjének feladata és kötelessége.

Az egység és szeretet legbensőbb összefüggésben áll az

Oltáriszentséggel. Hiszen az Oltáriszentség a „legszociálisabb” szentség, Krisztus titokzatos testének táplálója, a „szeretet köteléke”, „az egység jelképe” és létesítője. Azért kapcsolódik is történeti egymásutánjában a tanítás a szeretetről és egységről közvetlenül az Oltáriszentség szerzéséhez s első vételéhez, az apostolok első szentáldozásához. Azért állanak a nagy nemzeti és nemzetközi eucharisztikus kongresszusok is a nemzetek és fajok, az egész emberiség egységének szolgálatában.

„Elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangéliumot . . .”

Ez átvisz minket Jézus végrendelete harmadik pontjához. Azt már nem búcsúbeszédében, szenvedése előtt jelölte meg, hanem feltámadása után. mielőtt elhagyta volna a földet. Hiszen az ő elköltözése a földről nem volt olyan, mint más emberé, s azért testamentumát sem egy alkalommal közölte a maga egészében. Jézus az ő testamentumának harmadik pontját e szavakba öntötte: „Elmenvén az egész világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.” (Mk. 16, 15.) Ez a missziós gondolat és meghagyás. De ez is szoros összefüggésben van végrendeletének előbbi pontjaival.

Miért is kell ugyanis az evangéliumot hirdetni? Az evangélium hirdetésének végső célja az ember üdvözülése; de közvetlenül célja az, hogy a világ összes népét és minden embert egy nagy egységes lelki birodalomban egyesítsen és a szentségi színek alatt köztünk rejlő Istenhez vezessen; hogy az egész világon megvalósuljon Malakiás prófétának jóvondolése: „Napkelettől napnyugatig nagy az én nevem a nemzetek között, és minden helyen tiszta eledeláldozatokat áldoznak és mutatnak be nevemnek.” (Mal. 1, 11.) Az evangélium hirdetésének, a keresztségnek közvetlen célja a lelkek táplálása Krisztus testével az Oltáriszentségben s ezáltal a nagy titokzatos testnek teljes kiépítése a krisztusi „unum”-ban, mely az örök, a mennyei „unum” előfeltétele és előíze.

Igy függ össze Krisztus végrendeletének három pontja egymással. Ezek Jézus Szíve leghőbb vágyai, lelke szándékai, melyekért minden Jézus Szíve-apostolnak lelkesednie, dolgoznia, magát feláldoznia kell. Ez hozza össze a Jézus Szíve-

apostoloknak egy részét még külön is az Unum Szövetség szeretet- és imaapostolságába és tanítja őket engesztelni a szeretet és egység ellen elkövetett bűnökért az egész világon.

Jézus Szíve végső szándéka tehát titokzatos testének tökéletes kiépítése a hit, az Eucharisztia és a szeretet által: a nagy egység, az „unum”, mely őt az Atyával és velünk, s minket vele s általa az Atyával és egymással összeköt, hogy „tökéletesen eggyé legyenek, s megismerje a világ, hogy te küldöttél engem.” (Jn. 17, 23.)

Ez a Jézus Szív-tisztelet és apostolság végső célja: Isten lakozása a lelkekben és a lelkek egysége Istenben.

Jegyzetek

¹ *Vie et Oeuvres* II. p. 566.

² *Lettres inédites* VI. p. 80.

³ *Vie et Oeuvres* II. p. 355. — Ugyanígy szólnak Croiset és Galliffet is. Lásd: *Bainvel* p. 179.

⁴ *Bover* S. 17. ff., 47.: „Das Starkwerden unserer Herzen infolge der geistigen Verbindung mit dem Herzen Christi.”

⁵ *Élő vizek forrása* 1927. 5. 16.

⁶ *Vie et Oeuvres* II. p. 434. ss.

⁷ O Christe, Princeps Pacifer, Mentes rebelles subjice, Tuoque amore devios Ovile in unum congrega. Ad hoc cruenta ab arbore Pendens apertis brachiis,	Diraque fossum cuspidē Cor igne flagrans exhibes. Ad hoc in aris abderis Vini dapisque in imagine, Fundens salutem Filiis Transverberato pectore.
--	--

⁸ *Vie et Oeuvres* II. p. 439.

⁹ Lásd: *Nilles*, *De rationibus fectorum* I. 340. s.

¹⁰ *Vie et Oeuvres* II. p. 71.

¹¹ V. ö. *Bover* S. 24.

¹² *Vie et Oeuvres* II. p. 363.

¹³ Menendez Jozefa irataiból: „Un appel à l'amour.” (Magyarul is megjelent „Szeretet-szózat” címmel Endrődy László fordításában.)

¹⁴ /a Az engesztelés már azért sem lehet a Jézus Szíve-tisztelet első gyakorlata, mert minden engesztelés feltételez más kötelességet, melynek elmulasztásáért kell tulajdonképp engesztelnünk. Jézus Szívét a szeretet megtagadásáért, megvonásáért kell lennie. Legjobban a szeretet tehát az elsődleges gyakorlat a Jézus Szíve-tiszteletben. Az engesztelés pedig másodlagos gyakorlat. Viszont ha a megbántás már bekövetkezett, akkor az igazi szeretetnek szükségképp egyúttal — de nem kizárólag — engesztelő szeretetnek kell lennie. Legjobban pedig épp azáltal engesztelünk, hogy a megtagadott szeretetet annak pozitív megnyilatkozásaiban is (dicséret, hála, imádás, bizalom, követés) annál bővebben s nagylelkűbben juttatjuk a Szent Szívnek. Mert minden egyéb gyakorlat is az engesztelés indítékából fakadhat és szükséges is, hogy abból fakadjon. — Az engesztelésről lásd: *Baumann* S. 43 ff.

¹⁴ *Miserentissimus Redemptor* 1928.

¹⁵ *Miserentissimus Redemptor* 1928.

¹⁶ *Prohászka, Élő vizek forrása* 78. l.

¹⁷ Ebből látható, mekkora aktív erő rejlik a Jézus Szíve-tiszteletben.

¹⁸ *Prohászka, Élő vizek forrása* 85. l.

¹⁹ Lásd: *Miserentissimus Redemptor*.

²⁰ *Vie et Oeuvres* II. p. 337.

^{20/a} *Richstätter, Das Herz des Welterlösers* S. 103. f.

²¹ *Élő vizek forrása* 170. l.

²² *Élő vizek forrása* 15 k.

²³ Azoknak véleménye, akik csak vallást akarnak, de nem ajátosságokat, hasonló azokéhoz, akik erkölcsöt akarnak, de nem vallást, természetesen istentiszteletet, de nem kinyilatkoztatást. Ezek a kereszténységen kívül álló naturalisták, amazok bizonyos értelemben naturalisták az Egyház keblében.

²⁴ Ha a végső okot kutatjuk, hogy miért tiszteljük nemcsak Krisztust, hanem az ő Szívét, miért szenteljük, ajánljuk fel magunkat nemcsak az Üdvözítő személyének általában, hanem épp szentséges Szívének, akkor a válasz erre a kérdésre a következő. A mi viszonyunk Istenhez, Krisztushoz nemcsak az a külső jogi viszony, mely az alattvalót uralkodójához, a szolgát urához köti. De még az a belső, bár nem a lélek legbensőbb mivoltát átható viszony sem, mely a gyermeket szülőjéhez vagy a jóbarátot jóbarátjához fűzi. Hanem az a viszony, mely egész lényünket átjárja s viszont Istent is egészen közel hozza hozzánk, lelkünk-szívünk lakójává teszi. Ez a viszony pedig a lelkek legbensője, a szívek kapcsolata. Ezt a viszonyt csak a „szív” szó képes kifejezni s megértetni.

²⁵ Csávossy, A nagy Király nyomdokain.

²⁶ Jézus Szíve gyakorlati követésére nézve nagyon találó és megszívlelésre méltó szempontokat ad P. Bíró „A Jézus Szíve-ajátosság központi természetéről” című füzetében a 11—22. lapon.

²⁷ *Élő vizek forrása* 33. l.

²⁸ *Vie et Oeuvres* II. p. 67.

²⁹ *Vie et Oeuvres* II. p. 341.

³⁰ *Révélations de sainte Gertrude*, Paris, 1878, préface, p. XVIII. Cf. Bainvel p. 218. s.

³¹ Bainvel p. 220.

³² *Richstätter, Die Herz-Jesu-Verehrung des deutschen Mittelalters* S. 367.

³³ *Élő vizek forrása* 122—123, 168—169. l. — Ha a Jézus Szívével való egyesüléssel és a tisztelet terjesztésével itt rövidebben foglalkozunk, mint azt a követéssel tettük, akkor ennek oka abban van, hogy a külső gyakorlatok, melyek könyvünk további részében szóba kerülnek, mind az egyesülés és terjesztés módjához tartoznak.

³⁴ „Számomra az élet Krisztus” (Fil. 1, 2.) magában foglalja a követés, egyesülés és érdekközösség legmagasabb fokát. V. ö.: Bover S. 38 f.: Szent Pál és Alacoque Szent Margit.

³⁵ *Przywara, Deus semper maior* III.

³⁶ Megesik mégis, hogy olykor túl óvatosak vagyunk, s túl csekély véleményekkel a lelkek befogadó képességéről. Nem is gondoljuk, mily könnyen értik meg még egészen egyszerű, még bűnös lelkek is a Jézus Szíve-gondolatot.

³⁷ Jézus iránt az isteni és felebaráti szeretet egy, mert ő egy személyben Istenünk és testvérünk. — V. ö.: Bover, S. 26. — Lásd továbbá: Baumann, S. 41. f.

³⁶ Az irgalmas felebaráti szeretet inkább a Jézus Szíve-követésnek, az egyesülő szeretet az egyesülésnek, az apostoli szeretet a tisztelet terjesztésének felel meg.

³⁹ *Élő vizek forrása* 37. 40. k. V. ö.: ugyanott 115. 119—121.

⁴⁰ V. ö.: *Bangha, Világhódító kereszténység. — Kalan, Für Christi Reich* 1937. S. 87 ff.

⁴¹ Előbbi századokban főleg járványok idején tündöklött hősies önfeláldozásával a keresztény szeretet, foglyokat váltott ki és váltásul adta magát másokért. Ezzel hódította meg ezeket. Ma elsősorban a társadalmi igazságtalanság elleni lelkes küzdelemmel kell megnyerni a kereszténység számára a tömegeket. (P. Kerkai.)

⁴² *Petruch S. J., Jézus Szíve nagy apostola.* 199. I.

⁴³ *Vie et Oeuvres* II. p. 72.

⁴⁴ *Vie et Oeuvres* II. p. 280.

⁴⁵ *Vie et Oeuvres* II. p. 397. s.

⁴⁶ Lásd: *Tanqueray, Aszkétika és misztika.*

⁴⁷ Lásd: *Gálffy László S. J., Istenfiúi életünk, Budapest, 1939.* 52. l. k. és máshol is.

⁴⁸ *Vie et Oeuvres* II. p. 556. s.

⁴⁹ *Vie et Oeuvres* II. p. 71. s.

⁵⁰ Lásd: *Vermeersch fejtegetéseit a felajánlásról, Pratique et Doctrine* I. p. I.

⁵¹ Ez nem zárja ki azt, hogy más szempontból a felajánlás a mélyebb és bensőbb Jézus Szíve-tisztelet kezdete, alapja, mintegy a keret, melyet tovább be kell tölteni, amint a szerzetesi fogadalom is csak az alap, melyen az erények épülete a magasba emelkedik. — V. ö.: *Virágh Andor, Kezdet vagy korona? Mária-kongregáció, 1941 november.*

⁵² V. ö.: *Bover S. 27.*

⁵³ *Élő vizek forrása* 18. l. k.

⁵⁴ V. ö.: *Baumann S. 63,* ahol a módot is megadja, hogyan kell ezt megvalósítanunk. A fölajánlás rövid gyakorlati megújításáról lásd u. o. S. 62. lent.

⁵⁵ *Miserentissimus Redemptor.*

⁵⁶ Egyszer napjában teljes búcsú. Feltételek: gyónás, szentáldozás, templomlátogatás, imádság a pápa szándékára. XI. Pius, 1923 február 21.

⁵⁷ *Biró, A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete.* 26. l. k. — V. ö. *Virágh Andor, Kezdet vagy korona? Mária-Kongregáció, 1941 november.*

⁵⁸ *Csávossy, Jézus Szíve-elmélkedések. (A kilenc szeretet-szolgalat.)* Korda, 1934. — Lásd: *Nilles, De rat. fest.* II. p. 285 ss. Edit. 5. 1885. — *Vermeersch, Pratique et Doctrine* I. P. II. ch. 1.

⁵⁹ *Richstätter, Das Herz des Welterlösers* S. 40. f.

⁶⁰ Ez a megújítás a Fogadalmi-templom felszentelésével kapcsolatban történt. A felajánlás szövege a következő volt: „Mindenható Úristen, kinek igazsága bűnünkben lesújt és irgalma bánatunkban felemel, igazságod sujtott le reánk ötven esztendő előtt, midőn a vízár eltemette városunkat. Az enyészet sirjában bánatos szívvel fogadtuk akkor, hogy isteni Fölséged megengesztelésére templomot építünk szent neved dicsőségére. — Ime, most végtelen irgalmasd segélyével újra épült városunk és áll a fogadalmi templom.

Hátaltel szívvel borulunk isteni szent Fölséged elé. Fogadd kegyesen áldozatunkat. Szállj le közénk e szentelt hajlékba és áraszd innen bőségesen atyai áldásodat ezen város és vidék, sőt az egész ország népére.

Te pedig, Megváltó Krisztusunk, ki 900 éven át őriztél bennünket az udvozító szent hitben, vedd e városnak minden lakóját szentséges Szíved kegyeibe. Ontsd ki reánk szentséges Szíved szeretetét, hogy a te szeretettedben egyek lehessünk és szent békében boldogul élhessünk. Amen."

⁶¹ *Bíró, Magyarország felajánlása Jézus szent Szívének. V. kiad. 28—33. l. — Legújabb időben természetesen az új rendszer hatását Tirolban is mutatkoznak.*

⁶² *Bíró, Magyarország felajánlása Jézus szent Szívének. V. kiad. 33—41. l.*

⁶³ U. o. 19. l.

⁶⁴ Lásd: *Nilles t. I. p. 202 ss.*

⁶⁵ Az apostolságról általában s az imaapostolságról lásd: *Plus, Krisztus a mi testvéreinkben, 1937. 145—216.*

⁶⁶ Lásd: *Richstätter, Die Herz-Jesu-Verehrung des deutschen Mittelalters 150. és 168. l.*

⁶⁷ Hazánkban az Imaapostolság szervezetét, hasonlóképp, mint az angol nyelvű népeknél és a hollandoknál, Jézus Szíve Szövetségnek nevezik. Azonban még magában a szervezetben is jól meg kell különböztetnünk az Imaapostolság *szellemét* és annak külső *keretét*. Mi ebben a fejezetben elsősorban a szellemről, a külső keretről csak mellékesen szólunk. Ez utóbbiról részletesebben a könyv III. részében tárgyalunk: Szívgárdáról, Testőrgárdáról. Mindezek a férfiligával, az asszonyok szövetségével, a fiú- és leányszövetségekkel együtt a Jézus Szíve Szövetség egységesen kiépített nagy szervezetéhez tartoznak; de mi ezekről a férfi-, a női és a gyermeklélekkel kapcsolatban külön-külön tárgyalunk.

⁶⁸ Az áldozat apostolságáról lásd: *Plus, Krisztus a mi testvéreinkben 217—263.*

⁶⁹ Az áldozatos lelkekre vonatkozó következő fejtegetéseket *P. Schmidt* e tárgyról szóló füzetéből vettük.

III. RÉSZ:

A TISZTELET JELENTŐSÉGE,
HATÁSAI ÉS GYÜMÖLCSEI

A Jézus Szíve-tisztelet jelentősége önmagában

A Szent Szív-tisztelet jelentősége természetéből és tárgyából fakad, célja feltárja előttünk nagyrahivatottságát.

A Szent Szív-tisztelettel szemben egyik gyakori ellenvetés, hogy csak „ájtatosság”. Voltak a katolikus gondolatnak lánglelkű szónokai és apostolai, szervezői, akik „nem tudtak mit kezdeni” a Jézus Szíve-tisztelettel s azt a tömegek, a világ meghódítására alkalmatlan eszköznek tartották. Szánandó meg nem látása ez a Szent Szív-tiszteletben rejlő erőnek, nagyvonalúságnak, világhódításra való hivatottságnak.

Lehet egy „ájtatosság” is világot mozgató erő és hatalom. Nem egy példa van erre az egyháztörténelemben. A rózsafűzér, Jézus Neve, a Szentföld ezreket mozgattak meg és némiképp Európa arcát megváltoztatták. De csak az az „ájtatosság” képes erre, mely nem aprólékos külső gyakorlatokban merül ki, hanem lelkeket mozgató eszmét hord magában. Minél mélyebben a keresztény életbe markoló, minél inkább a kereszténység gyökerét érintő eszme az, melyet egy „ájtatosság” magában hord, annál hatalmasabb expanzív hódító ereje, annál mélyebbre ható és szélesebb rétegekre kiterjedő mozgalmat képes teremteni a világban.

A tisztelet hódító ereje

Ilyen a Jézus Szíve-tisztelet. Központi gondolata a bensőség és szeretet, az eleven kapcsolat azzal, aki nélkül sem üdvösség, sem bármiféle természetfölötti jó nincs a világon, a legbensőbb egység és életközösség azzal, aki magáról mondotta: „Én vagyok az út, az igazság és az élet... Nálam nélkül semmit sem tehettek.” (Jn. 14, 6; 15, 5.)

A szeretetnél nincs nagyobb mozgató erő a világon. A Szent Szív-tisztelet a szeretet áhítata.¹

1. Külső hódító ereje

A Jézus Szíve-tisztelet története maga mutat rá, hogy hódító erő él benne, s rácsófol arra az ellenvetésre, hogy csak „ájtatosság”, mely nem képes tömegeket, főleg férfiakat megmozgatni. A Jézus Szíve-tisztelet diadalútja az utolsó másfél században eleven bizonyíték erre. Meghódította a katolikus világot. Hány ezer férfit vont a gyóntatószékbe s az áldoztatópadhoz a hó első péntekén, első vasárnapján és máskor. Igaz, hogy sokan még távol állnak, igaz, hogy igen sokan még egyáltalán nem ismerik a Jézus Szíve-tiszteletet, igaz, hogy vannak, akik abban még csak pusztán „ájtatosságot” látnak, de hol van bármely más katolikus eszme vagy mozgalom, vegyük akár magát a Katolikus Akciót is, mely jobban meg tudta volna hódítani a lelkek ezreit, mint a Jézus Szíve-tisztelet?

Jól írja a Jézus Szíve-tisztelet nagy apostola, P. Biró: „Voltak idők, amikor buzgó férfiak börtönbe kerültek a Jézus Szíve-tisztelet miatt. De az Úr beváltotta ígérését, amelyet Alacoque Szent Margitnak tett, hogy „Uralkodni fogok ellenségeim minden agyarkodása ellenére.” Ma már az egyetemes Egyháznak az utolsó pápák által annyira felkarolt és ajánlott egyik fő áhítatgyakorlata a Jézus Szíve-kultusz lett. Ma már a havi első pénteken és vasárnapokon templomaink a sátoros ünnepek tömeglátogatottságának képét mutatják. Annyi a gyónó és áldozó, mintha húsvéti időszak volna. Ma már világesemény a Jézus Szíve-kultusz.”²

Prohászka felfogása sem más: „E szívből áradtak, — mondja — az erény, a lelki nagyság, a nemes emberiség hullámai a világban szerteszét. Hullámok, zengések, szíveket kereső szentséges dalok, lelkeket egybehangoló, belőlük hatalmas életáramokat indító himnuszok. Ah, ezek a szólamok ismerték a szívek rejtett utait, bejárták a lelkek életének titokzatos magaslatait, teremtetek hősokeket félénk koldusokból, vértanúkat puhult testű mulatozókból, ezek a dallamok nem tévedtek el a lelkek sűrűjében, számukra nem volt elvesztő a bozót, sem túl keskeny az ösvény, sem szűk az úttalanság; nem volt félelmes a szakadék, sem áthághatatlan a hegyorom, kitért nékik az eszméletlenség sötétje s a komor emberi szándékok

rajzó serege. Képzeletünk erejét messze meghaladja Jézus Szívének óriási hatása az emberlélekre.”³

Csak pár mozzanatot emelünk ki, melyek a Jézus Szíve-tiszteletet s hódító útját jellemzik az Egyházban. 1796-ban, tehát mintegy száz évvel a Jézus Szíve-tisztelet kinyilatkoztatása után, a háborús veszedelem, az Európát dúló harcok közepette *Tirol* Jézus Szívének ajánlotta fel és szentelte magát. Nem nők és gyermekek, hanem fegyvert viselő férfiak tettek ünnepélyes fogadalmat, hogy évente a Szent Szív ünnepét a legnagyobb fénnel és áhítattal ülik meg. Jézus Szívét az ország szövetségesének tekintették, zászlóikra festették, s „Bizalom Jézus Szívében!” jelszóval vonultak a harcba.

Paray-le-Monial-ban 1873-ban, a Jézus Szíve-tisztelet második századfordulója alkalmából született meg az *eucharisztikus világkongresszusok* eszméje, mely azóta az emberek, a férfiak és nők százazreit megmozgatta, a Krisztus Király-ünnep és a Krisztus Király-kongresszusok létesítésében kicsúcsosodott és egyik legjelentősebb tényezője lett nemcsak a katolikus egységnek és az Oltáriszentség iránti áhítatnak, hanem a Katolikus Akciónak és propagandának is. Az eucharisztikus nemzetközi kongresszusok, főleg az első évtizedekben, egészen *Jézus Szíve szociális királysága* jegyében állottak.⁴ Már 1873 június 29-én Paray-le-Monial-ban mintegy 30 ezer ember kiáltotta az ünnepélyes felajánlás után: „Jézus, te légy a mi királyunk!” De Belcastel Gábor nemzetgyűlési képviselő pedig ötven társával együtt hódol a szentségi Krisztus-Szívnek. A paray-le-moniali Jézus Szíve-ünnepély volt bölcsője a franciaországi katolikus szociális mozgalmaknak is, melyek azután a további eucharisztikus kongresszusok kapcsán oly gyönyörű fejlődésnek indultak. Ez a három eszme: Szent Szív, Eucharisztia, szociális reform egy területen mozognak.

„Nem véletlen dolog, hogy ugyanaz a Mermillod püspök, akivel XIII. Leó pápa még mint perugiai püspök sokat értekezett a szociális kérdéstről s aki egyik legékezebben szóló vádlója volt a liberális gazdasági rendszernek s a reformoknak egyik legerőteljesebb sürgetője, akinek székhelyén, a svájci Freiburgban alakult meg az ú. n. Freiburgi Únió, a katolikus szociológusok és politikusok első nemzetközi egyesülése a

társadalmi reformok megteremtésére: ugyancsak első volt, aki az eucharisztikus kongresszusok nemzetközivé tételét sürgette. Az ő székvárosában tartották meg egy évvel a Freiburgi Únió létrejötte után a III. nemzetközi eucharisztikus kongresszust. Ez alkalommal négyezer ember ünnepélyesen hűséget esküszik az eucharisztikus Krisztus társadalmi királyságának, és ennek az eseménynek hatása alatt alapítja meg a következő évben De Mun a francia ifjúság szövetségét a keresztény szociális rend visszaállítására.¹⁶

Ezekből az eszmékből nőtt ki nemcsak a világ felajánlásának nagy gondolata Jézus Szívének, hanem a *Rerum novarum* enciklika is, mely mondhatni, az eucharisztikus világkongresszusok légkörében született s érlelődött meg a nagy XIII. Leó pápa lelkében.

Még egy harmadik tény mutatja feltűnően a Jézus Szív-tisztelet hódító erejét még a férfivilágban is: P. Mateo páratlan sikerei, melyeket *Jézus Szíve trónraemelésével a családokban* elért. Nemcsak Amerika, hanem Európa sok országát bejárta s a családok ezreit, ezek közt szabadgondolkodókat, hitetlencéket is felajánlotta a „szeretet Királyának”, a Megváltó Szívének. El sem mondható, hogy mennyi áldás fakadt apostoli körútjai nyomában. Ki tagadhatná a Jézus Szív-tisztelet páratlan hódító erejét, mely ebben a tényben megnyilatkozik? — De mindezek csak kiragadott példák a sok közül.

Természetesen nagyon sok függ attól, milyen beállításban mutatjuk be a Szent Szív-tiszteletet. Itt jelentékeny szerepe van a hirdető, a terjesztő, az apostol személyiségének, módjának, továbbá annak a színezésnek, melyet a Szent Szív-tiszteletnek hallgatóink előtt adunk, s főleg annak, tudunk-e hozzájuk, lelki világukhoz, felfogásukhoz alkalmazkodni.* De még több függ a kegyelemtől, melyért minden Jézus Szív-apostolnak, de valamennyiünknek is imádkoznunk kell.

2. Belső hódító ereje

Egyébként nagy tévedés volna azt hinni, hogy az Egyháznak fősikereit a külső, a szembetűnő, a világ figyelmét magára irányító jelenségekben kell keresnünk. Sajnos, ezt a szem-

pontot még az Egyház történetének megírásában is szem elől tévesztik. Jól mondja Richstätter: „Az egyházi tudománynak egyik tág területét eddig oly kevés figyelemre méltatták, hogy máig is csak ugar maradt, t. i. Jézus Krisztus Egyháza természetfölötti életének története. Nem a pápák és zsinatok, nem a dogmák és a hitterjesztés, nem az eretnokségek és vallási harcok, nem az egyházi tudomány és művészet, az egyházjog és liturgia története tárja fel előttünk az Egyház legbensőbb életét, azt a csodálatos természetfölötti kultúrvilágot, melyet a Szentlélek a lelkekben terem. . . Az egyháztörténelem eddig majdnem kizárólag csak a külsejét mutatta be annak a templomnak, melyet Krisztus a Szentlélek kegyelme által felépített. A templom bensejébe alig lép be valaki.”⁷

Ez áll a Jézus Szíve-tiszteletre nézve is. Bármennyire értékeljük is és kell is értékelnünk ennek a tiszteletnek társadalmi jelentőségét, mégis az értékek felcserélése volna, ha ezt s nem a természetfeletti, a benső életre gyakorolt hatását állítanók első helyre.

S ki tagadhatja, hogy ezen a téren is mennyire megfelel a Jézus Szíve-tisztelet, ha helyesen értjük és gyakoroljuk, még a férfileleknek is, s neki elsősorban? Nem nevelt volna Colombiéreket, Canisius Szent Pétereket, Eudes Szent Jánosokat, Nagy Szent Alberteket és Kartauzi Déneseiket, Taulereket, Susokat, Ruysbroekokat és Kempis Tamásokat, ha szeleme nem volna a férfi lelkületével homogén. Vigyáznunk kell azért, ha a Szent Szív-tiszteletnek a férfilelek számára kevésbé hatásos voltát hangoztatjuk, nehogy inkább a bensőség és mélyebb lelki élet hiányáról tegyünk tanúságot önmagunk ellen, mintsem a férfiasság megbecsüléséről.

„Belső, életteljes kapcsolatba kell lépünk Jézus Szívével és lelkével, mondja Prohászka, és értelmünk nagy megvilágosodásban részesül a hit tételeit, az evangélium követelményeit, a keresztény tökéletesség ideálját, a vallás szent titkait, az Úr életével elibénk tett életmintát illetőleg.”⁸ És jól jegyzi meg ugyancsak Richstätter: „Alázatosságot követel az Úr ma is még mindenkitől, aki a Szent Szív titkainak s ezzel magának az Istenember legbensőbb mivoltának megértése és a Megváltó Szívének különös kegyelemkincseiben való részesülés után

vágyódik.” Itt is áll, hogy „Isten ellentáll a kevélyeknek, az alázatosoknak pedig kegyelmét adja.” (Jak. 4, 6.)

Maga a vallás, a kereszténység is mindig csak a „kereszt balgasága” marad sokak számára és sohasem lesz oly értelemben hódító hatalom, hogy szenzációkkal mozira, színházra, politikai rendkívüliségekre éhes embertömegeket mozgasson meg.

„Szemlélhetjük Krisztus testének megfeszítését és mégis lélekben dokéták¹⁰ lehetünk, ha nem hatolunk bele Szíve keserű szenvedésébe, mondja korunk egy neves írója. Szent Margit Mária és tanítványai nem ismernek kedvesebb elmélkedési tárgyat, mint jó Mesterük lelki fájdalmait, mégpedig nem félelmet s rettegését egyedül, hanem kimondhatatlan lelki tusáját is Istennel, amikor magát általa széttaposva, megsemmisítve, igazságos haragjának örvényébe alámerítve s az emberek bűneivel megrakva érezte. Így ez az áhítat, melynek hibául rótták fel, hogy puhává teszi a keresztény vallást, az újszövetség erőtlől leginkább duzzadó titkához vezet, a bűneinkért szükséges engesztelés titkához, az Istenember keserű szenvedése és halála által. Két évszázad óta semmi sem segített jobban Jézus Krisztus emberségének mélyebb ismeretéhez és nagyobb szeretetéhez, mint ez az áhítat.”¹¹

Záradéku ismét Prohászka szavait idézhetjük: „Jézus Szíve a nagy indulatok, a nagy akarások s a nagy eljárások orgánuma. Aki a szív alatt a légyságot érti, az a legkevesebbet mondja róla.”¹²

A Jézus Szíve-tisztelet jelentősége benső életünkben

Minden keresztény ember célját röviden ezekbe a szavakba foglalhatjuk össze: Krisztusba átalakulni és általa, vele s benne dicsőíteni a mennyei Atyát. Ezt fejezi ki Szent Pál az ő jellegzetes rövidségével: „Ti Krisztuséi vagytok, Krisztus meg az Istené.” (1 Kor. 3, 23.) Ez nem más, mint dióhéjban összefoglalása annak, amit Szent Pál a Krisztusba való beleoltódásunkról, az incorporatióról tanít. Ezt a beleoltódást Krisztusba, melyet maga Krisztus a szőlőtő és vessző hasonlatával

világít meg, kétféle oldalról tekinthetjük: léttani mivoltában és erkölcsi, aszkétikus követelményeiben.

Léttani mivoltában a megszentelő kegyelem által jön létre, mely Krisztusból mint fejből és többől a Szentlélek közreműködésével belénk mint tagokba és vesszőkbe árad és minket titokzatos módon egy testté kapcsol össze Krisztusban.¹³ De hogy ez a Krisztusba-oltódás teljes legyen, szükséges, hogy az akarat- és érzületbeli Krisztusba-kapcsolódás se hiányozzék. Ez nemcsak külső Krisztus-követést jelent, hanem belső átalakulást Krisztusba, melyet ismét Szent Pál oly találóan ezekbe a szavakba önt: „Ugyanazt az érzést ápoljátok magatokban, amely Krisztus Jézusban is megvolt.” (Fil. 2, 5.) A benső átalakulás élteti magát a külső követést is. Egyszóval: a szívnek a szívhez kell idomulnia. Ez egyúttal a Jézus Szíve-tiszteletnek is legbensőbb mivolta. Hiszen a szív az ember bensejét, a benső embert jelenti.

Vannak, akik a Jézus Szíve-tiszteletet csak mint engesztelő ájtatosságot fogják fel. De ez a felfogás nem tökéletes, nem teljes. A Jézus Szíve-tisztelet központi természetű és az egész embert felöleli, az élet minden egyéni és társadalmi vonatkozására kiterjed s így egész lelki életünk rúgója és gyújtópontja lesz. A Jézus Szíve-tisztelet, mint már fentebb hallottuk, némelyek felfogásában csak valami külső ájtatossági forma, hozzábiggyesztett valami a Krisztus-követéshez, az Oltáriszentség tiszteletéhez. Pedig épp az ellenkező igaz: ez a tisztelet a kereszténység lényegét tárja fel s maga a bensőség; de csak akkor, ha azt a maga mélységében és teljességében fogjuk fel.

Mi mutatja meg nekünk, hogy a Jézus Szíve-tisztelet valóban nemcsak valami áhítatgyakorlat, nem járulékos valami, hanem a lelki élet forrásához és alapjaihoz tartozik? Megmutatja a válasz, ha kérdem, melyek a Jézus Szíve-tisztelet dogmatikus és aszkétikus alapjai. Megmutatja a válasz, ha kérdem: mi nekem Jézus. S ha kérdem, mily összefüggésben van ez a válasz a Jézus Szíve-tisztelettel.

Mi nekünk Jézus?

Megváltó, a kegyelem szerzője és forrása, a megszentelő és segítő kegyelmek kiérdeklője, üdvözítő egész isteni élete, szenvedése és halála által, tanító, példakép, egyházalapító, közvetítő Istennél, egyszóval az, akiben van minden reményünk és üdvösségünk, aki nélkül semmit sem tehetünk, akiről az Egyház énekl: Mit használt volna születnünk, ha nem adatott volna, aki megváltson.¹⁴

De mi által lesz Jézus mindez a mi számunkra? — Az egész megváltás nagy műve szabad elhatározásától, akaratótól, szeretetétől függött. Ennek székhelye és forrása pedig istenemberi benseje, Szíve. Szenvedésének, áldozatának, egész isteni életének és halálának forrása ugyancsak istenemberi Szíve. Főpapi Szívének áldozatos szeretetével ajánlotta fel magát mennyei Atyjának élete kezdetén s áldozta fel magát élete végén a kereszten. Minden áldozat bemutatásánál a földolog az áldozatos lelkület, ez pedig a bensőből, a szívből fakad. Jézus isteni Szívéből kapom tehát az összes megszentelő és segítő kegyelmeket, melyek üdvösségemre szükségesek. Ő ezek szerzője és kiosztója. Szent Szívének irgalma s jósága mindezek adományozója.

Tanítása is bensejéből, Szívéből fakad. Hiszen saját szava szerint: „a szív bőségéből szól a száj”. (Mt. 12, 34.) Az erkölcsi ismeretek székhelye a szív. — Erényei, példaadása is első-sorban Szívében, erkölcsi bensejében, szabadakaratában, szeretetében gyökereznek; hiszen „a jó ember az ő szívének jó kincséből jót hoz elő”. (Lk. 6, 45.) — Egyházalapítását, az összes szentségeket és kegyelemeszközöket, mindent, ami jó csak az Egyház által ránk háramlík, azt Jézus istenemberi bensejéből, Szívéből merítjük.

Ha tehát Krisztust annak tekintem, aminek tekintenem kell, ha őt úgy szeretem, amint őt szeretnem kell: mint megváltómat, példaképemet, mesteremet, üdvözítőmet, lelkem egyedüli reményét és boldogítóját, — akkor, mégha nem is gondolok rá kifejezetten, okvetlenül szent Szívét tisztelem és szeretem. Ha nem is használom a szót magát, mégis arra vonatkoztatok és vezetek vissza mindent Krisztusban, amit a rendes

szóhasználat benne szívnek nevez. A Jézus Szíve-tisztelet tehát, ha végső alapját tekintem, a lelki élet gyökerével, a kereszténység lényegével magával függ össze. Nem valami járulékos, hozzáadott dolgot, nem tisztán lényegtelen áhítatgyakorlatot jelent, hanem amint XI. Pius pápa maga mondja, „a vallásnak egész lényegét foglalja magában és a tökéletes élet vezérelvét, mely Krisztus Urunk alapos ismeretére, nagyobb szeretetére és tökéletesebb követésére indítja és vezeti tel gyors léptekkel a lelkeket”. (XI. Pius, *Miserentissimus*.)¹⁵ Joggal mondta tehát Alacoque Szent Margit, hogy „alig van a lelki életben más áhítatgyakorlat, mely alkalmasabb volna, hogy a lelket hamar a tökéletesség csúcsára felemelje s vele azt az igazi édességet megízleltesse, mely Krisztus Urunk szolgálatában található.”¹⁶

Mi egyéb ez, mint amit a lelkigyakorlatokban is évről-évre hallunk: Krisztus benső ismerete, lángoló szeretete, hűséges követése? Krisztust bensőleg megismerni, mi egyéb ez, mint Szívébe belehatolni, szándékait, gondolatait kutatni? Krisztust szeretni, mi egyéb, mint szívünket, akaratunkat az ő Szívének, akaratának alávetni? Őt hűségesen követni pedig akkor tudjuk majd, ha ez a követés nemcsak a külsőre szorítkozik, hanem szívünk szándékaira, törekvéseire, egész bensőnkre kiterjed; ha, mint Richstätter mondja, „Krisztust, az Istenembert és Megváltót testi Szíve képében legbensőbb mi-voltában lélektanilag megértjük és némiképp egyetlen tekintettel felfogjuk: isteni szeretetében és emberi könyörületében, isteni hatalmában és bölcsességében, valamint emberi erényei fenségében, áldást hozó példájában és kegyelmi működésében. Nem állunk meg az Úr külső megjelenésénél, csodáinál s beszédeinél, külső szenvedéseinél és dicsőségének külső megnyilatkozásainál, hanem a megsebzett testi Szívre vetett pillantásunk szemünket a legbensőbb indítóokra irányítja, mely a világ Megváltóját minden gondolatában, vágyában és kívánságában vezette, mely őt működésében és beszédében, életében, szenvedésében és halálában egyedül vezérelte: istenemberi szeretetére, melyet az emberek mondhatatlan hálátlansága megsebzett.”¹⁷

Mi egyebet tanulunk évenként a lelkigyakorlatokban, mint

bensőséges Jézus Szíve-tiszteletet, mikor a kegyelmet kérjük, hogy fájdalmat érezzünk a fájdalomokkal telt Krisztussal, megtörtiséget a megtört Krisztussal, könnyeket, benső szenvedést a nagy kín fölött, melyet Krisztus szenvedett el érettünk? mikor kérjük, hogy Krisztussal együtt örüljünk és örvendezzünk az ő nagy dicsőségén és örömén? Nem egyesülés ez Jézus Szívével fájdalomban és örömben, mégha nem is nevezzük meg szóval szentséges Szívét, vagy nem is gondolunk rá kifejezetten?

Miért a szív?

De miért jó rágondolni s miért jó kifejezetten Szent Szíve képét magunk elé állítani s Krisztust Szent Szíve képében tisztelni? Azért, mert nincs alkalmasabb eszköz arra, hogy a lelkek figyelmét kifejezetten arra a benső forrásra terelje, melyből Krisztus minden külső cselekedete, egész élete, minden szava és áldozata, erénye és kegyelme fakadt — istenemberi bensejére, mint épp a szív szimboluma, melyet mindenki azonnal megért.³⁸ Azért is, mert maga Krisztus Urunk ezt így akarta s Szíve képét mintegy szentségi jellé avatta, melyhez kegyelmeit fűzi.

A szentségekben Krisztus az ő láthatatlan kegyelmeit látható jelekhez köti: a bűntől való megtisztulást a lemosáshoz, a lelki megerősödést a kenyérrel való táplálkozáshoz, a lelki gyógyulást az olajjal való megkenéshez. Valami hasonló dolog, bár nem ugyanaz, van a szív szimbolumával is. Ehhez az egészen természetes jelképhez s annak tiszteletéhez fűzi Krisztus Urunk az ő ígérete szerint láthatatlan kegyelmeit. „Egészen bizonyosan állítom, — mondja Alacoque Szent Margit — ha tudnák az emberek, mennyire tetszik ez az ájtatosság Jézus Krisztusnak, nem volna keresztény, aki tüstént ne gyakorolná azt, bármily kevésbé szereti is amúgy szeretetreméltó Megváltóját.”³⁹ Hogy pedig ez az ájtatosság annyira tetszik az Úrnak, annak oka épp az, hogy semilyen jelkép sem irányítja az emberek figyelmét oly hathatósan az Udvözítő keblében lángoló szeretetre, s semmi sem tüzei lelküket oly hatalmas erővel a vizsontszeretetre, mint épp a szív szimboluma, mely ennek az

áhitatnak érzékelhető középpontja. „A kereszténységet semmilyen más áhitattal sem lehet oly teljesen azonosítani, — mondotta Mgr. Pie 1857-ben — mint a Szent Szív-tisztelettel.”²⁰ „Benne megtaláljuk az egész keresztény vallást, — fejti ki ugyanazt a gondolatot Mgr. Dubois — mert ez nem más, mint az isteni szeretet vallása.” A Jézus Szíve-tisztelet „a kereszténységnek összefoglalása s mintegy a lényege maga”.²¹

Fejezzük be XIII. Leo pápa szavaival, melyeket 1879-ben az előtte megjelent imaapostolsági tagokhoz intézett: „Szerepével s buzgó igyekezettel törekedjetelek tehát arra, hogy minden ember ennek a Szívnek zászlaja alá álljon, őt kövesse, szeretetétől lángra gyúljon, az ellene elkövetett sérelmekért engeszteljen, terveit, benső buzdulatait az ő imádságával, terveivel, szent indulataival egyesítse, mert így tökéletességének, szentségének és hatóerejének is részese lesz. Számos és igen becses gyümölcsöt terem majd ez az áhítat lelkünkben, és egészen nyilvánvalóvá lesz, hogy az egyesek saját üdvösségüket, a népek s nemzetek pedig az igazi jólétet csak Jézus Krisztusban találhatják meg, s ez belőle, mint a jótétemények forrásából, árad ki a nagy világba.” A kereszténység az a vallás, melynek középpontjában Jézus áll, fejti ki Bainvel a Szent Szívről írt nagy művében.²² De a kereszténység egyúttal a szeretet vallása is. Mindkettőt jobban, alkalmasabban kifejezni s formába önteni nem lehet, mint a Szent Szív-tiszteletben.

A Jézus Szíve-tisztelet központi természete

A Jézus Szíve-tisztelet tárgyánál fogva magasan kiemelkedik a Jézus személye körül csoportosuló kisebb áhitatok fölé. Tulajdonképp nem is különálló ájtatosság, hanem minden ájtatosság mélyítője, megszilárdítója, betetőzője és koronája.²³

Kiválósága és előnye elsősorban abban van, hogy tárgya általános, nem szorítkozik csak egy titokra, nem foglalkozik Krisztus életének csak egy mozzanatával, hanem az egész Udvözítőt s életének minden mozzanatát felkarolja, de egyúttal mindezeknek legbensőbb forrását nyitja meg, hogy abból az élet vizeit merítsük, legmélyebb magyarázatát adja, hogy igazságot szomjazó értelmünk Krisztus s az ő titkai legmélyébe

belehatolhasson, s mindent mintegy gyújtópontjában összefoglal, hogy a szeretet sugarai annál erősebben hatoljanak szívünkbe s azt vízszintszeretetre gyullasszák.

A Jézus Szíve-tisztelet nem ered Krisztus szent személyének áhítatos részletezéséből, hanem lelkünk egységesítő törekvéséből, elmélyedő bensőségéből. A szív voltaképp nem mint Krisztus személyiségének egy része áll előttünk, hanem mint maga az egész Krisztus, de gyújtópontjában összefoglalva. Mint az összes titkok középpontja, mint Krisztus élete minden mozzanatának forrása, mint egész lényének sugárzó fókusza áll előttünk Jézus szentséges Szíve. Ez a Szent Szív-tisztelet központi helyzete és jelentősége.³⁴

Életünk minden mozzanatában

Ezért lesz Jézus Szíve lelki életünknek is középpontja. A Jézus Szíve-tisztelet nem szorítkozhatik arra, hogy csak egyes áhítatgyakorlatokat végezzünk, vagy hogy azt csak időről-időre gyakoroljuk, p. o. pénteken vagy júniusban. A Jézus Szíve-tisztelet kell, hogy egész lelki életünket betöltse s annak minden mozzanatában megnyilvánuljon. Ezt követeli központi természete.

Ha imádkozunk, elmélkedünk, szentmisét hallgatunk, megáldozunk, erényt gyakorolunk, dolgozunk, szenvedünk, örvendünk, apostolkodunk, mindig Jézus Szíve áll előttünk: az erényeket az ő Szívében szemléljük, gyakorlásukra az erőt abból merítjük, áldozásban Szívével egyesülünk, szenvedésünkben vele szenvedünk, örömünket az övével megosztjuk, munkáinkat neki szenteljük, apostolkodásunkra áldását kérjük. Az ő főpapi Szíve nyílik meg lelkünk előtt, ha misét hallgatunk; mint az elveszett juhocska, úgy simulunk a jó Pásztor, az irgalmas Szamaritanus szerető Szívéhez, ha gyónni megyünk; az isteni szőlőtőből, az Üdvözítő forrásaiból, Szívéből szívjuk magunkba az élet nedűjét, mikor áldozunk. Lelki életünk minden mozzanatában Szívéhez kapcsolódunk, abból élünk.

Az ő életének minden mozzanatában

De viszont az ő életének minden mozzanatában is Szívére tekintünk: gyermekségében, Názáretben, a nyilvános életben, az Olajfák-hegyén, a Golgotán, a feltámadás és mennybemennel dicsőségében, a tabernákulumban, a szentmisében. Mikor Jézus a naimi ifjú anyjának mondja: Ne sírj! Szívébe nézünk s kiolvassuk belőle gyengéd könyörületét. Mikor a pásztor nélküli sereget oktatja és csodálatos kenyérrel táplálja őket, Szívébe tekintünk s ott szánakozó emberszeretetét, irgalmát szemléljük. Mikor a tenger hullámain jár, Szívében a világ világosságát, a hit és bizalom természetfölötti fényszóróját ismerjük fel. A kufárok kiűzésében szent buzgalmát csodáljuk, mely Szívét férfias erővel, erényes felháborodással tölti be. A kereszten is Szívét nézzük, mely a fájdalom, de a lelki erő forrásai is, a kegyelmek kútfeje, melyek a világot elárasztják. Feltámadt testében ismét boldog örömtől ujjongó istenemberi Szívét nézem, melyből a vigasz és boldogság sugarai kiindulnak, hogy húsvéti örömet löveljenek a félénk, megdermedt szívekbe. Így életének minden külső mozzanatán át Szívébe hatolok és Jézus egész életének magyarázatát, filozófiáját találom meg benne. Ez Jézus Szíve központi helyzete élete titkaiban.

A társadalmi élet minden mozzanatában

De beleviszem Jézus Szívét a társadalmi élet minden mozzanatába is. Mindenütt: tudományban, művészetben, irodalomban, a nyilvános életben, a gazdaságban, az iskolában, a családban, a városházán, a parlamentben, a kereskedelmi életben az ő érdekeit nézem, mindent az ő szellemével iparkodom betölteni, semmit sem tartok közömbösnek ránézve, mindenben az ő óhajai vezérnek. Így lesz Jézus Szíve a társadalmi életben is tényező, így lesz központ, melyből a krisztusi szellem az emberi közösségek minden rétegébe, az élet minden változatába megszentelő, istenítő hatásait kiárasztja.

Az Egyház életének minden mozzanatában

A Jézus Szíve-tisztelet központi természete magából tárgyából és céljából ered. Tárgyánál fogva, mely nem más, mint Jézus benseje a testi szív tükrében. Jézus Szíve központi helyet foglal el a megváltás és a kegyelem rendjében, a szentségek mind belőle fakadnak, a példaadás és követés középpontjában ő áll. Céljánál fogva pedig, mely nem egyéb, mint a szeretet, a kereszténység lényegére törekszik. A szeretetről mondja az Apostol, hogy „a tökéletességnek köteléke” (Kol. 3, 14.) s a „parancsolat végcélja” (1 Tim. 1, 5.), és Krisztus maga hangoztatja a kettős szeretet parancsáról, hogy „e két parancsolaton függ az egész törvény és a próféták”. (Mt. 22, 40.)

„Abban nincs kétség, — írja P. Biró — hogy a keresztény élet középpontjában Jézus Krisztusnak kell állnia. A kereszténység *christocentrikus*, azaz az igazi keresztény élet Krisztus bensőséges ismeretében és követésében merül ki. Az apostolok írásai és a szentatyák tanításai szerint a keresztény élet eszményképe az, hogy a keresztényekben kialakuljon, kifejezésre jusson Krisztus, és legyen minden keresztény külsőleg és belsőleg *alter Christus*, Krisztus képmása. Ez a lelki kialakulás azonban csakis úgy történhetik meg, ha a hívő előtt, amennyire csak lehetséges Isten szent kegyelmével, állandóan Krisztus személyisége áll. Őt nézi állandóan, őt utánozza állandóan az ő élete külső megnyilatkozásaiban és azontúl, — ami a legfontosabb! — az ő belső lelki életének fonséges erényvilágában, amint Szent Pál mondja: „Ugyanazt az érzést ápoljátok magatokban, amely Jézus Krisztusban megvolt.” (Fil. 2, 5.) Mármost az Úr Jézus Krisztus tökéletes teljességében, egész történelmi igaz mivoltában alig gondolható el másképen, mint ahogyan azt a Jézus Szíve-ájtatosság állítja a szemek elé. Ezt a beállítást maga az Úr Jézus is tanítja, amikor magára mutatva felszólít: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.” (Mt. 11, 29.) Veszélyes egyoldalúság kikerülése végett mondtam, hogy a lelkek elé kell állítani a teljes, egész történelmi Krisztust, azaz nemcsak életének egyes részleteit, nemcsak az ő külső cselekedeteit, hanem egész életének és egyes külső cselekedeteinek, tanításának rügőit, indító okait, érzü-

letét: gondolatát, vágyát, akaratát, tervét, alázatosságát, engedelmességét, türelmét, szeretetét, szóval a *belső Istenembert, az ő jellemét.*"²⁵

„Az egyházi év összes ünnepei — mondja Richstätter — és minden áhítatgyakorlat új megvilágítást kap és érthetőbb lesz, ha kapcsolatba hozzuk az Isteni Szívvel... Ha a Jézus Szíve-gondolat központiságát kellő megértéssel fogjuk fel, **akkor** nemcsak a szorosán vett Jézus Szíve-tiszteletben, hanem más alkalmakkor is mintegy önkénytelenül a Megváltó Szívéhez fordulunk, amint ez már a középkor aszkétikus és misztikus irodalmában nem ritkán megkapó módon lép elénk.”²⁶

„A Jézus Szíve-tisztelet hitünk összes titkaira kiterjed: a Szentháromságra, mert annak három isteni Személyére, egymásközi szeretetükre és külső tevékenységekre hívja fel figyelmünket; a megtestesülésre, mert annak eredete s célja szemlélésébe merül el; az emberré lett Isten Fiára s a bűnre, mert ennek átkos következményeit a Bárány Szívén át nézi, aki eljött, hogy elvegye a világ bűnét; a megváltásra Krisztus keresztye által, mert az isteni Főpap s az isteni Áldozat lelkében szemléli ezt a megrendítő titkot; az Oltáriszentségre, mely körül fonódik az egész áhítat, s általa az összes szentségekre; a kegyelem csodáira saját bensőnkben, melyeknek forrását feltárja előttünk. Már Bossuet írta: „Ebben a szívben rövid összefoglalásban megtaláljuk a keresztyénység összes titkait: a szeretet titkait, melyeknek forrása ebben a szívben van, ebben a szívben, mely mondhatni, csak szeretet. Ennek a szívnek minden megmozdulását a szeretet ihleti.” Mi egyéb az igazi keresztyénység, mint Jézus vallása, a szeretet vallása? A Jézus Szíve-tisztelet pedig szüntelen Jézusra és szeretetére utal. Ennél fogva a keresztyén vallás összefoglalatát s mintegy kvintesszen-ciáját láthatjuk benne.”²⁷

„A hit nehézségeiben, — mondja Prohászka — az erkölcsi törvény szigorú követelményeivel folytatott küzdelmeinkben nem a száraz fogalmak, a dialektika fegyverei adják nekünk a leghatékonyabb támogatást. Magasabban kell keresnünk, a Megváltó Szívéhez kell folyamodnunk. Akár a Megváltóról, akár a legszentebb Oltáriszentségről, akár Krisztusnak közöttünk mindenkor továbbélő tekintélyéről van szó, minden kér-

désünkre ő maga a válaszunk. Meneküljünk szerető isteni személyiségéhez s mondjuk magunkban: ilyen volt ő, a szelleme, a teste, a vére, ilyen volt a lelke és legbensőbb megérzései... Szívén és lelkén át akarok nézni mindent, amit mondott és cselekedett, mindent, amit akart és parancsolt nekünk.”²⁹

A Szent Szív-tisztelet társadalmi jelentősége

XIII. Leo pápa abban a hatalmas körlevélben, mellyel a világ felajánlását Jézus Szívének bevezeti és előírja, új, üdvösséget hozó jelnek nevezi a Szent Szívet, mely a világ fölött felragyog. Összehasonlítja a szent kereszttel, mely Konstantin császárnak és seregének megjelent az égen, s így folytatja: „Ime, most más, üdvöt ígérő isteni jel tűnik föl szemünk előtt: az Úr Jézus szentséges Szíve, tűzlángok közt sugárzó fényözönben, fölötte a kereszttel. Beléje kell helyeznünk minden reménységünket. Tőle kell kérnünk s várnunk az emberek üdvösségét.”³⁰

Krisztusi ígéret

Szebben s jobban nem is lehetne kifejezni s összefoglalni a Jézus Szíve-tisztelet társadalmi jelentőségét. Pápai megerősítése ez Alacoque Szent Margit szavainak: „Ez az ájtatosság szeretetének utolsó erőfeszítése, mellyel a szeretetteljes megváltásnak ezekben az utolsó századaiban az emberek segítségére akar sietni, hogy a sátán uralma alól kiszabadítsa őket. Szét akarja azt rombolni, hogy mindent szeretete édes szabadságába helyezzen.”³¹ Krisztus Urunk maga mondja, hogy szentséges Szívének „ki kell magát nyilatkoztatnia, hogy az embereket drága kincseivel meggazdagítsa. Ezek minden üdvösséges és megszentelő kegyelmet tartalmaznak, mely szükséges arra, hogy őket a kárhozat örvényéből kirántsam”.³²

Jézus Szívének nagy apostola Spanyolországban, a szentéletű és rendkívüli kegyelmekkel megáldott P. Hoyos Bernát ezeket mondja: „Dicsőséges oltalmazónk, Szent Mihály, az égi szellemek nagy sokaságának kíséretében, újból biztosított engem, hogy Isten őreá bízta a Jézus Szíve-tiszteletet, mint az

Isten dicsőségére és az Egyház javára szolgáló legjelentőség-
teljesebb vállalkozások egyikét, amilyen csak a századok folya-
mán, amióta a világ áll, valaha is létezett. Ez a századokon át
elrejtett titok, ez a világ előtt feltárt új szentség, ez az isteni
gondolatban az emberek javára alkotott terv, mely most az
Egyház javára működik, olyan, hogy mondhatni, magának az
Istennek figyelmét magára vonja, aki a mi javunkat és Udvö-
zítőnk dicsőségét keresi.¹²

Hasonlóképen szól a Szent Szívről nevezett Droste-
Vischering Mária nővér, akinek kérelmére ajánlotta fel
XIII. Leó a világot Jézus Szívének. „Úgy tűnt fel nekem,
mondja, mintha bensőmben látnám, amint az a fény, Jézus Szíve,
ez az imádandó nap sugarait a földre lövelné, először annak
csak kis részére; majd, amint ezek a sugarak továbbterjednek
s az egész földet világosságukkal betöltik. És ezeket mondta
nekem: Ennek a világosságnak fényében megvilágosodnak a
népek és nemzetek és tűzében újból felmelegszenek.”

A pápák szava

Mindezek a privátkinyilatkoztatások, elsősorban Alacoque
Szent Margit kijelentései különös súlyt kapnak épp a pápák
nyilatkozatai által, melyekben ők is ugyanily értelemben szól-
nak a Jézus Szíve-tiszteletéről.

Mikor 1875-ben ötszázhuszonöt püspök kérte IX. Pius
pápától, ajánlja fel az Egyházat Jézus Szívének, kérésüket a
következőkép indokolják: a Jézus Szíve-tisztelet „az az orvos-
ság, melyet az isteni jószág a növekvő bajokban utolsó mentő-
eszközként adott társadalmunknak”. IX. Pius pedig válaszá-
ban azt hangoztatja, hogy maga is „hasonlóképp vélekedik” és
„Jézus szentséges Szívében találja a menedéket, ahol az el-
vetemült emberek gonosz támadásai elől elrejtőzhetünk s
korunk számtalan gyötrelmében vigaszt és reményt meríthe-
tünk a jövőre nézve”. Már 1867-ben mondotta ugyanaz a pápa
P. Chevalliernek: „A mai társadalomnak nincs Jézus Szívé-
n kívül másban reménye s e Szent Szívben megtalálja az orvos-
ságot minden baj ellen.” A liberalizmus ellen 1864-ben kiadott
nyilatkozatában pedig nyíltan vallja, hogy a kor káros tünetei

oly mértékben fognak megszűnni, amilyen mértékben el fog terjedni Jézus Szívének tisztelete a világon.³

XIII. Leó felfogását már előbb idézett szavai s maga a világ felajánlásának ténye tükrözi vissza, melyet a nagy pápa élete legjelentősebb cselekedetének nevezett.

XI. Pius a *Miserentissimus* körlevélben ad kifejezést a Jézus Szíve-tiszteletéről táplált felfogásának. „Megtörtént végül az az örömdetes esemény, mondja, hogy az egész emberi nemet, mely a természet jogánál fogva is tulajdona Krisztusnak, s akiben egyedül újulnak meg mindenek (Ef. 1, 10.), évszázadunk elején boldogemlékű elődünk, XIII. Leó pápa a keresztény világ lelkesedése közepette felajánlotta isteni Szívének. Később ezt az örömdetes és szerencsés kezdeményezést, mint azt *Quas primas* kezdetű körlevelünkben mondtuk, a jó Isten kegyelméből mi magunk is továbbfejlesztettük és betetőztük, mikor a püspökök és hívek sokszor hangoztatott kívánságára s óhajára Krisztus, a mindenség királyának ünnepét az egész világra nézve kötelezően elrendeltük. S mikor ezt tettük, nemcsak kellőkép megvilágítottuk Krisztus legfőbb uralmát a mindenség, az emberi társadalom, a család és az egyes emberek fölött, hanem már előre élveztük annak a boldog napnak örömet, melyen az egész világ önként és szívesen engedelmeskedik Krisztus Király szelíd uralmának. Azért ugyanakkor egyben meg is hagytuk, hogy az elrendelt új ünnep alkalmával a felajánlást Jézus Szívének is évenként megújítsák, hogy annak gyümölcseiben biztosabban s bővebben részesedjünk és az összes nemzeteket a királyok Királyának, az uralkodók Urának Szívében keresztény szeretettel s a béke kötelékével egybekapcsoljuk.” Kifejezést ad a pápa a továbbiakban annak a biztos reménynek, hogy ebből az áhítatból, Jézus szent Szíve tiszteletéből s engeszteléséből „sok és kiváló jó származik majd nemcsak az egyes emberekre, hanem az Egyházra, a társadalomra és a családra nézve is. Hiszen maga a Megváltó ígérte Szent Margitnak, mondja, hogy mindazokat, akik szentséges Szívének ezt a tiszteletet megadják, az égi kegyelmek bőségével halmozza el”. Ezzel az Egyház legfőbb tanítója egyúttal különös elismerésben részesíti a paray-i szűznek tett isteni kinyilatkoztatásokat is s azoknak

egész különös jelentőséget tulajdonít, a nélkül azonban, hogy nekik az Egyházra nézve hitben kötelező tekintélyt kölcsönözne.

A tisztelet természete

A Jézus Szíve-tisztelet jelentősége a társadalomra nézve az imént idézett isteni ígéreteken s a pápai nyilatkozatokon kívül magának a *tiszteletnek természetéből* is folyik. Ezt akarjuk a továbbiakban kimutatni s egyúttal megvilágítani a tényt, hogy a Szent Szív-tisztelet a szorosan vett üdvösségen kívül egyúttal az úgynevezett társadalmi jólétnek is legbősegebben folyó forrása s a bajok ellen a leghatásosabb orvosság.³⁴

1. Az Egyház egysége

Mindenekelőtt az *Egyház iránti tisztelet*, szeretet és engedelmesség legerősebb biztosítója s az *Egyház egységének* magának leghatalmasabb támasza.

Mert mi is voltaképp az Egyház? Krisztus országa, Krisztus jegyese, Krisztus titokzatos teste. Akárhogy fogjuk is fel az Egyházat, mindenképp a legszorosabb egységben látjuk Krisztussal. Krisztus és az Egyház egy. Ez a szentatyák tanítása. Egymástól elválaszthatatlanok, mint az ország királyától, a jegyes jegyesétől, a test fejétől elválaszthatatlan. Az Egyház iránti hódolat és szeretet tehát legmélyebben a Krisztus iránti hódolatban s szeretetben gyökerezik. Ezt pedig a Jézus Szíve-tisztelet segíti elő legjobban. A Jézus Szíve-tisztelőnek az Egyház iránti szeretet s engedelmesség nemcsak kötelességet, hanem édes lelki igényt, gyermeki örömet és boldogságot jelent. Hiszen a szentatyák magyarázata szerint az Egyház Jézus Szívéből fakadt a kereszten úgy, amint egykor Isten Éva testét Ádám oldalából alkotta. Ezzel a Szent Szív-tisztelet egyúttal az egységnek is leghatalmasabb támasza az Egyházban.

Jól írja P. Borbély az Egyház egységéről: „Nézzünk mélyebbre, s keressük azt az erőt, amely a tannak és életnek ezt a fonséges egységét létrehozta! Csakhamar látni fogjuk, hogy ez a nagyszerű egyöntetűség nem alapul pusztán emberi józanságon, nem indult el s nem fejlődött ki egyszerűen nemes

emberi szándékokból, hanem nagyobb hatalmak, titkosabb erők őrzik a lelkület azonosságát. Ez a titkos erő a Krisztussal való állandó kapcsolat... Kétségtelen, hogy minden nagyságnak, minden hűségnek és minden szentségnek forrása az, hogy az Egyház közvetlenül Krisztus egységében és Krisztus kapcsolatában maradt. Így azután, ahol csak megjelenik az Egyház, vele együtt jelent meg a Krisztusból táplálkozó, a Krisztusból kinövő élet. Honnét tudjuk ezt? A magyarázat ott van, hogy az Egyház mindenkor féltő gonddal, a szellem csodálatos egységével részesítette tagjait azokban a szentségekben, amelyek a Krisztusba-oltás és Krisztussal való egyesítés munkáját végezték.³⁸

De ez a Krisztusba-oltás, ez a Krisztussal való egyesítés, ha annak gyakorlati oldalát tekintjük, leginkább Szent Szívnek tisztelete által megy végbe. Mi vonzza a híveket jobban a szentségekhez és a szentség forrásához, mint a Szent Szív? Honnét merítik bővebben az evangéliumi igazságok ismeretét s azok megvalósítására az életben a lelki erőt s kegyelmet, ha nem a Szent Szívből? S ha mélyebbre tekintünk, és magát a benső forrást nézzük, melyből az Egyházban, magában Krisztusban ez az éltető, egységesítő, megszentelő erő fakad, akkor — amint ezt már fentebb mondtuk — akaratlanul is a Szent Szívnél kell megállanunk; mert Jézus bensejéből, akaratából, szeretetéből fakadt a megváltás, kegyelmeinek ezer változatával, tanításával, szentségeivel, belső megvilágosításaival s akaratot indító, erősítő, megszentelő ösztönzéseivel.

Nem jól mondják némelyek, hogy a Jézus Szíve-tisztelet felszínes, s hogy sokkal inkább Krisztus titokzatos teste tanának ismeretét kellene a nép között terjeszteni, mely a kereszténység legbensőbb lényegét teszi ki. Eltekintve attól, hogy ezt a tant felfoghatóvá tenni ismét csak a Jézus Szíve-tisztelet által lehet legjobban, magának a titokzatos testnek legbensőbb benseje is csak az istenemberi Szív, mely az éltető nedvek, a szállótóból szétáradó életerők forrása és központja. Jézus Szíve nélkül magát a titokzatos testet sem lehet a maga legbensőbb mivoltában megérteni, mert szív nélkül a test maga is csak központ nélküli valami. A testnek főrésze ugyan a fej, de a titokzatos testnek egészen lelki, szellemi mivoltánál fogva

valóságban a Megváltó Szíve az, ami a közönséges testben a fej, már eltekintve attól, hogy az élet sokkal inkább származik a szívből, mint a fejből. Azért a szőlőtő hasonlata e tekintetben jellegzetesebb és találóbb.

Egy dolgot azonban szívesen megengedünk, amelyre a következőkben még rátérünk: sokszor a Jézus Szíve-tiszteletet csak felszínesen fogjuk fel és felszínesen ismertetjük, csak holmi kis áhítatgyakorlatokba helyezzük s ezeket terjesztjük a helyett, hogy központi természetét ismertetnők meg, s magunk is lelki életünk középpontjává tennők azt. Ez az oka, hogy a Szent Szív tisztelete még nem érte el azt az eredményt, melyet elérnie kellene, s nem részesül sokak részéről abban a megbecsülésben, mely mivoltánál fogva joggal megilletné.

2. Oltáriszentség

Jézus Szíve főleg az *Oltáriszentség* által lesz az Egyház éltető, egységesítő és megszentelő erőssége. Szépen fűzi tovább gondolatát ebben az irányban P. Borbély az idézett helyen. De betetőzte az Egyháznak „aggódó fáradságát az a nagy munka, hogy sohasem engedte letűnni a keresztények világából a Krisztus-közelség legfőbb zálogát s legbeszédesebb hirdetőjét, a krisztusi élet legnagyobb biztosítékát s a Krisztussal való egyesülés legeredményesebb művelőjét: az Oltáriszentséget. Ha valaki föltenné a kérdést, hogy mégis mi fejezi ki a leghivebben az Egyház szüntelen megmaradó belső szellemi egységét, habozás nélkül azt kellene felelnünk, hogy az Egyház szellemében, lelkében és érzületében mindenkor egy, mert ugyanabban az Oltáriszentségben viszi tovább Krisztusnak az emberek között való állandó jelenlétét, áldozatát és szeretetét. Az a tény, hogy a keresztények templomaiban, istentiszteletében feltűnik a Testté vált kenyér és a Vérré vált bor, az a tény továbbá, hogy a bűnös, tehetetlen, gyötördő emberek számára mindenkor odanyújtatik a keresztáldozat titkos megújítása, az a tény, hogy naponta mindenfelé ennek az Oltáriszentségnek nagyszerű sugárzásával vonja Krisztushoz s Krisztuson át tisztán és bensőségesen az Istenhez a lelkeket — az Egyház egységének legfényesebb bizonyítéka”.

Az Oltáriszentség azonban, amint ezt már más helyen is kifejtettük, a legszorosabb kapcsolatban áll Jézus Szívével. Már történeti fejlődésében kimutatható, hogy az Oltáriszentség tiszteletének, a gyakori szentáldozásnak, az imádó és engesztelő ájtatosságoknak s általában az Oltáriszentséggel kapcsolatos hitélet fellendülésének, legalább az utolsó századokban, legfőbb tényezője a Jézus Szíve-tisztelet volt. Ez a tisztelet eredményezte végső kihatásában, hogy a kereszténység első századainak szent szokása, a gyakori és korai szentáldozás ismét otthonosak lettek az Egyházban. A janzenizmus legyőzése nélkül, mely nagyrészt a Jézus Szíve-tiszteletnek tudható be, a korai és gyakori szentáldozás szokása sohasem látott volna napvilágot az Egyházban.

Az eucharisztikus kongresszusok s az Oltáriszentség tiszteletének ezekkel összefüggő hatalmas és világarányokat öltő fellendülése szintén a paray-i kinyilatkoztatásokhoz fűződik, amint láttuk.³⁶

Maga az Oltáriszentség Krisztus szerető Szívének leggazdagabb ajándéka, s az Oltáriszentség tiszteletét épp a szentségben értünk szeretetből dobogó isteni Szív teszi igazán meleggé és meghitté. Szent Szív nélkül az Oltáriszentség maga is inkább „res sacra”, szent dolog volna, mint személyes érintkezés az ott jelenlévő Istennel. Mindez bizonyítja, hogy az Oltáriszentség tiszteletének éltető lelke Jézus Szíve, melynek isteni bőségéből fakadt az Egyház életének és egységének ez a kegyelemtől áradó forrása.

3. Társadalmi egység

Az Egyház egysége minden *társadalmi egységnek* is mintája. Az Egyház által akarja Isten az embereket minden egyéb közösségben is a szeretet kapcsaival egybefűzni: családban, államban, községben, szerzetesi közösségekben, egyesületekben, magában a tágabb értelemben vett társadalmi életben. Ennek az egységnek is gyújtópontjában Jézus Szíve áll s a neki adott tisztelet által egyúttal ennek az egységnek főszközlője.

Nincs hatalmasabb eszköz, mely a lelkeket s népeket, a társadalmi osztályokat és családokat szorosabban és bensőbben összefűzné, mint Isten szeretete, mely Jézus Szívében

honol, s onnét szétárad a világba. Nincs hatalmasabb erő, mely az embereket, a lelkeket egymáshoz kovácsolná, mint Isten törvényének, parancsainak hű megtartása. A parancsokat megtartani pedig a szeretet tanít meg minket, és a szeretet szelleme Jézus Szívéből árad ki a világba: „Aki parancsaimat ismeri és azokat megtartja, az szeret engem.” (Jn. 14, 21.)

Ebből következik a Jézus Szíve-tiszteletnek különös időszerepése korunkban. Korunk a társadalmi ellentéteknek, a felbomlásnak, a szétesésnek, az osztályharcnak, a fajok és nemzetek harcának, a feszültségeknek s a családi bomlásnak kora. Mi visz egységet ebbe a káoszba, ha nem az evangélium szelleme, mely Jézus Szívéből árad?

Tekintsük a *társadalmi kérdést*. XI. Pius mondja, hogy ennek a kérdésnek rendezésében a legfontosabb szerep a szeretetnek jut. „Mennyire tévednek azok a meggondolatlan újítók, írja, akik egyedül az igazságosságot, mégpedig a csereigazságosságot követelik, a szeretetet pedig gőgösen elvetik. Igaz, a szeretet nem pótolhatja a kötelező és jogtalanul megtagadott igazságosságot. Ámde ha az ember mindent megkap, ami az igazságosság szerint megilleti, még mindig tág tere nyílik a szeretetnek. Még a leghívebben kiszolgáltatót igazságosság is legfeljebb a szociális harcok okait szüntetheti meg, de a szívet egyesíteni és a lelkeket kapcsolni sohasem tudja. Márpedig a felek benső lelki kapcsolódása egyedül szilárd alapja az összes intézményeknek, melyek a társadalom békéjét s az emberi együttműködés előmozdítását célozzák, bármily tökéletesek legyenek is egyébként ezek az intézmények. A tapasztalat bizonyítja, hogy lelki egység nélkül a legbölcsebb intézkedések is célt tévesztenek.” (*Quadragesimo anno*.)

Mesteri kézzel festi meg ezekben a szavakban az Egyház feje a szeretet nagy szerepét a társadalmi rend visszaállításában és megszilárdításában. A pápa szavaiból megtudjuk, hogy a szeretet elsősorban magát az igazságosságot követeli; mert legkisebb foka a szeretetnek az, hogy embertársunknak megadjuk, ami őt jog szerint megilleti. Nem szeretet az, mely pár garas vagy akár nagyobb alamizsna nyújtásával is eleget vél tenni kötelességének, holott az igazságos bér megvonásával

s a magántulajdon helytelen használatával, mérhetetlen nyereszkedési vágyával vét a társadalmi, sőt esetleg az egyéni igazságosság ellen is. Nem szeretet az, mely mulatva jótékonykodik, de cselédjét, munkásait a legszűkösebben fizeti s még vasárnapi pihenésétől is megfosztja; elérzékenyül a nyomor láttára, de nem tesz semmit enyhítésére. Szükséges tehát a szeretet, hogy magát az igazságosságot gyakoroljuk.

De az igazságosságon túl szeretetre is van szükség. Mert számtalan szükséglet van, melyet az igazságosság egyedül nem képes kielégíteni. A segítség nyújtásának helyes módját s a belső lelkületet csak a szeretet képes megadni. Segíteni kell ott is, ahol az igazságosság erre már nem kötelez. Szívesen és örömmel kell segíteni s teljesíteni az igazságosság kötelességeit, máskülönben az emberi természet arra hajlik, hogy még az igazságosság kötelmeit is kijátssza s elvesse magától.

A szeretet tehát a legfőbb tényező a társadalmi rend és egység megteremtésében.

/ Honnét merítjük ezt a szeretetet? — Csakis Jézus Krisztusból, aki országának főtörvényévé avatta a kettős szeretet parancsát s apostola által megmagyaráztatta, hogy a felebaráti szeretet az isteni szeretet próbaköve: „Ha valaki azt mondja: Szeretem az Istent, és felebarátját gyűlöli, az hazug. Mert aki nem szereti testvérét, akit lát, Istent, akit nem lát, hogyan szeretheti?” (1 Jn. 4, 20.) Krisztus bensejéből kell merítenünk ezt a szeretetet, az ő bensejét kell odaállítanunk a világ elé, hogy azt a szeretetről meggyőzzük. Krisztus benseje pedig az ő Szíve. Ezt kell feltárni a világ előtt, ebbe kell belevezetni az embereket, akkor újul meg a föld ábrázata. Nem egyes kis áhítatgyakorlatok, melyeket a Szent Szív tiszteletére végzünk, hanem az ő benseje, végtelen gazdagságának, szeretetbeli kincseinek feltárása nyitja meg az utat az emberiség számára a lélek boldogsága, de egyúttal az Isten-akarta földi jólét paradicsomába is.

Ha minden szociális mozgalom Jézus Szíve jegyében indulna meg s jelvényként Jézus Szíve képét viselné magán, ha nem restelnők megvallani a Szent Szívet a világ előtt s nem pusztán emberi eszközöket akarnánk mindig alkalmazni társadalmi megmozdulásainkban, akkor hamarabb jönne el

hozzánk Krisztus országa, melyet ha elsősorban keresünk, a többi is megadatik nekünk. (V. ö. Mt. 6, 33.)

A legújabb ember-eszmény nem a szeretetben és odaadásban, hanem az erőben s a keménységben látja az erkölcsi nagyságot. Ez is korunk s épp a legújabb kor egyik tünete s jellemzője. Korszerű-e ezek számára is a Jézus Szíve-tisztelet? — Amennyiben felfogásukban igazság rejlik, igen! Hiszen Krisztus Szíve a legnagyobb erkölcsi erők forrása és székhelye, mert a szív nemcsak a szeretetet, hanem az egész erkölcsi bensőt és életet jelenti. A „kemény” ember azonban éppoly torzképe az erkölcsileg nagy embernek, mint a lágy és gyenge ember; és „erős szeretet” nélkül éppoly kicsivé lesz az ember, mint a szeretet elpuhulása által. Azért a torzképű keménység ellen is korszerű orvosság annak a Szívnek tisztelete, melynek szeretete „erős, mint a halál”. (Én. 8, 6.)

4. Erkölcsi megújulás

Minden társadalmi reformnak a benső reformmal, az *erkölcsi megújulással* kell kezdődnie. Ezt is XI. Pius mondja: „Mélyebb és áthatóbb tekintettel észrevevesszük, hogy a társadalom forrón óhajtott megújulását a benső lelki megújulásnak kell megelőznie keresztény szellemben, melyet gazdasági téren oly sokan megtagadnak. Másként minden igyekezetünk hiábavaló lesz s az épületet nem kösziklára, hanem futóhomokra építjük... Ha az emberi társadalmon segíteni lehet, — elődünk szavai — akkor egyedül a keresztény élet és a keresztény intézmények fölüújítása segíthet. Egyedül ez a megújulás képes orvosolni a földi javaknak túlhajtott keresését, ami minden baj gyökere. Egyedül ez vonhatja el az embereknek a mulandó földi semmiségekre szegezett elbűvölt tekintetét és irányíthatja az ég felé.” (*Quadragesimo anno*.)

Ez a lelki megújulás pedig ismét honnét fakad? — Csak annak bensejéből, aki személyesen magában hordja egész evangéliumát, a Megváltó és a világ nagy Tanítómestere s példaképe bensejéből, abból a szívből, melynek bőségéből a Mester ajkai szólottak: „Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, hol rozsdá és moly megemészti, és hol tolvajok ki-

ássák és ellopják; hanem gyűjtsetek magatoknak kincseket az égben, hol sem rozsdá, sem moly meg nem emészti, és ahol tolvajok ki nem ássák és el nem lopják... Mindazt, amit akartok, hogy nektek cselekedjenek az emberek, ti is cselekedjétek nekik... Vegyétek magatokra az én igámat és tanulatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű; és nyugalmat találtok lelketeknek." (Mt. 6, 19—20; 7, 12; 11, 29.)

Jézus maga is elsősorban a benső, a szív reformját, megújulását sürgeti. „Nem az szennyezi be az embert, mondja, ami szájába bemegegyen, hanem ami a szájából kijön, az szennyezi be az embert... Mert a szívből erednek a gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések, paráznságok, lopások, hamis tanúságok, káromlások." (Mt. 15, 11; 15, 19.) És hozzáfűzhetjük: a romlott szívből ered a munkások bérének igazságtalan elvonása, a könyörtelen túlóráztatás, a mérhetetlen nyereszkesedési vágy, a földi javak egyedüli értékelése a lelki, a túlvilági javakkal szemben, a házasságok felbontása és a családok szétesése s minden egyéb társadalmi baj. Krisztus szavainak egyenes magyarázatát adják helyettesének komoly intelmei: „A társadalomban és a gazdaságban a Krisztus törvényétől való elszakadásnak s következőleg a nagy munkástömegek hitehagyásának legmélyebb oka és forrása az emberi szív rendetlen vágyai... Innen van az el nem csitítható vágyakozás a gazdagság és ideiglenes javak után, az a mohóság, amely az embereket minden időben az isteni törvények és a felebarát jogának megsértésére vezette, a mai gazdasági berendezkedés mellett pedig az emberi gyöngeségnek különösen sok alkalmát nyújt az elbukásra." (*Quadragesimo anno.*) De ugyanezt kell mondanunk azokról a szegényekről s munkástömegekről is, melyek, bár megfosztva anyagi javaktól, mégis ezekben egyedül látják a földi élet boldogságát s azért ökölbe szorított kézzel fenyegetik az eget és a földet egyaránt, követelve az örökséget, melytől jogtalanul megfosztva érzik magukat. Ezeknek mondja Krisztus helyettese: „Legyenek meggyőződve, hogy sehol másutt a földi boldogságot nem találhatjuk akkora bőségben, mint annál, aki bár gazdag volt, értünk szegény lett, hogy szegénységével gazdagokká tegyen bennünket." (2 Kor. 8, 9.)

Szegénynél s gazdagnál, családokban és a társadalomban egyaránt, a lelki megújulás a szív reformjával kezdődik. Ez a Jézus Szíve-tisztelet jelentősége a társadalmi életben.

5. Család

A társadalom sejtje a *család*. A társadalmi reformnak is a család reformjával kell kezdődnie. Hogy mily fontos és jelentőségteljes szerepet játszik Jézus Szíve a családok lelki megújulásában, azt már akkor érintettük, amikor a család-felajánlásról szövegtünk. Jézus Szívét kell tehát belevinnünk a családokba, hogy azokból a nagy társadalmi megújulás kezdetét vegye. Nincs jelentőségteljesebb és üdvösségesebb munka, mint a családok Jézus Szíve-pasztorációja. Bár felértenők ésszel ennek fontosságát! Nem elveszett idő és elpocsékoltság ez. P. Mateo megértette és az eredmények igazat adtak programjának, melynek a paray-i szentélyben egész életét odaszentelte.

A család szentségének kiindulópontja a *szentségi házasság*. Jézus Szívében kell megkötni a házasságokat, ezekből a házasságokból erednek, ezeken épülnek fel a boldog és szent családok. Nem állandó az a frigy, melyet nem Jézus keze köt meg és nem Jézus Szíve fűz össze. Tekintse a család Jézust legnagyobb jótevőjének, áldja őt, hogy a felbonthatatlan és szentségi házasság szikláján építette fel a családi életet s azért szeresse s tisztelje hálatelt szívvel isteni megalapítójának, királyának, legjobb barátjának és jótevőjének Szívét. Belőle merítse naponként az erőt és kegyelmet, hogy hivatása s rendeltetése magaslatán megmaradjon s így a maga részéről is a kegyelem forrása, közvetítője és csatornája legyen az egész társadalom számára.

6. Faji s nemzeti ellentétek

Nagy kérdést jelent korunkban a *faji és nemzeti öntudat túltengése*, mely a gyűlölet és szétválasztás forrása népek és emberfajok között. Ez a baj is a földi szempontok túlértékeléséből ered. Orvosságot egyedül Krisztus titokzatos testének tana szolgáltat, mely rámutat, hogy minden emberben, aki

a kegyelem által Krisztushoz kapcsolódik, isteni vér és isteni élet kering. Ez a vér és ez az élet lelkiileg vérrokkonná teszi az embereket egymás közt, s ez a lelki vérrokkonság erősebb kapocs bármely testi vérrokkonságnál, fajiságnál és nemzeti összetartozásnál, mely sok esetben csak elképzelt s tisztán a szenvedély fanatizmusán felépülő valami.

A kereszténység nem ellensége a nemzeti gondolatnak, de a nemzeteket s fajokat, az osztályokat és állásokat egy magasabb lelki egységbe foglalja össze, s ez Krisztus titokzatos teste. Ennek a titokzatos testnek éltetője pedig, amint láttuk, Jézus Szíve. Belőle folyik tehát a nemzeteket, fajokat és osztályokat is egyesítő természetfölötti vérkeringés. Van egység, mely a szeretetből fakad, s van egység, mely a szeretet alapja. Mindkettő megvan Krisztus titokzatos testében. A természetfölötti vérrokkonság, a közös isteni élet bennünk az első egyesítő kapocs és létfrendi alapja s követelője a természetfölötti testvéri szeretetnek. Viszont ez a szeretet új lélektani kapcsolattal fűzi egységbe a tagokat, melyek már a közös lelki vérrokkonság alapján is egyek voltak. Mindkét egység Jézus Szívéből fakad. Mert ő a nagy szállító, mely a keresztség és az Oltáriszentség, de az összes egyéb kegyelmi eszközök által is, belénk árasztja az isteni életet; ő viszont példájával, parancsolataival s kegyelmével a szeretet felszítója és ébrentartója is szívünkben: „Új parancsolatot adok nektek, hogy szeresétek egymást, amint én szerettelek titeket.” (Jn. 13, 34.) „Nincs többé zsidó, sem görög, magyarázza Mestere szavát az Apostol, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő; mert ti mindnyájan egyek vagytok Krisztus Jézusban.” (Gal. 3, 28.)

7. Egység és elmélyülés

Két jellemző baja van a mai emberiségnek: hiányzik benne az elmélyülés és hiányzik az egység. Utóbbiról most szót mondtunk, még előbbiről kell pár szót mondanunk.

Az *elmélyülés*, a bensőség hiánya abból a szüntelen hajszából ered, mely a modern életet jellemzi. Állandó idegesesség, rá nem érés, hogy a lélekkel, a benső értékekkel, az érzékeket s napi szükségleteket s eseményeket meghaladó érté-

kekkel foglalkozunk. Nincs idő imára, nincs idő elmélkedésre, nincs idő megszívlelésre, nincs idő olvasásra, nincs idő szeretetre.

Ennek a bajnak orvossága is a Szent Szívben rejlik. Sehol sem jutott közelebb az ember Istenhez, mint a Szent Szívben. Semmi sem merít el jobban Istenbe, mint a Szent Szív tisztelete s szeretete. Semmi sem irányítja lelkünk tekintetét annyira saját bensőnkre, énünk legértékesebb részére, mint a Szív tisztelete, mely minden bensőség forrása. A szív a benső ember; aki tehát a Szívet tiszteli, az bensőséges lesz, benső életet fog élni, azt nem ragadja el a külső élet hajszája, soha meg nem álló rohanása. Ezért aktuális a Szent Szív-tisztelet korunkban.

8. Profanáció és emancipáció

Még két jellegzetes vonása van korunknak már a reneszánsztól, már a felvilágosodás századától kezdve fokozódó ütemben napjainkig: az *élet profanációja* és a *természet emancipációja*. Mit jelent ez a kettő? Az emberi élet kivonja magát minden természetfölötti befolyás alól; öncélú lesz a tudomány, művészet, gazdasági élet, politika, minden. A liberalizmus és a nyomában megerősödő naturalizmus csak a „természetet” ismeri el s „szabaddá” akarja tenni ezt minden külső norma, parancs, pozitív vallás és tekintély béklyójától. Ez utóbbi a természet emancipációja. „Önmagam levék enistenemmé, mondja a költővel, és amit kivivok, méltán az enyém. Erőm ez és büszkeségem.” (Madách, Az ember tragédiája.)

Ennek a kettős bajnak orvosságát is a Jézus Szíve-tiszteletben találjuk meg.³⁷ Soha sehol szentebbül s bensőbben nem egyesült az igazi nemes emberi természet Istennel, a természetfölöttivel, s soha sehol engedelmesebben nem hajolt meg a teremtmény a Teremtő előtt, mint az Istennek emberi szívében. Minél inkább közeledünk tehát hozzá, annál távolabb leszünk korunk kettős bajától: a profanációtól és az emancipációtól. Minél jobban terjesztjük Jézus Szíve kultuszát, annál jobban óvjuk meg a világot a természet álkultuszától és vetjük alá a természetet magát s mindent, ami emberi és teremtet a világban, annak, akiért minden teremtvé van: a Fiúnak. „Midőn

pedig minden alá lesz vetve neki, mondja Szent Pál, akkor a Fiú maga is aláveti magát annak, aki mindent alávetett neki, hogy az Isten legyen minden mindenkben." (1 Kor. 15, 28.) Ez Krisztus uralma a világ fölött az Atya dicsőségére, ez az ő királysága, melyhez az út Szívén át vezet a világ boldogítására.

9. Új közvetítő — új megváltás

Alacoque Szent Margitnak kedves gondolata, hogy Jézus Szíve mintegy új közvetítő Isten és a világ között, a Szent Szív kinyilatkoztatása mintegy új szeretetteljes megváltás az emberiség számára.

Ezeket a kifejezéseket mindenesetre helyesen kell értenünk. A megváltás Krisztus megtestesülésével és kereszthalálával befejeződött, Jézus földi élete után a megváltás nagy művéből már nem hiányzik semmi, az utolsó apostol halálával az általános isteni kinyilatkoztatás lezáródott az emberiség részére. De a Szent Szív kinyilatkoztatásával ugyanez az értünk megtestesült Ige, az Istenember, megváltásának minden kegyelmével új, egészen rendkívüli módon adja magát nekünk. A megváltás kegyelmeinek szétáradása mintegy új, szokatlan bőségu csatornákat nyit, mondhatni, megnyitja a zsilipeket, hogy a megváltás üdvözítő kegyelmei eláraszák a világot. Mindez nem jelenti azt, hogy a Szent Szív kinyilatkoztatásában új, általános kinyilatkoztatást ad nekünk az Isten; mert ez utóbbi, mint mondtuk, az utolsó apostol halálával lezáródott. A paray-i kinyilatkoztatások mindvégig magánkinyilatkoztatások maradnak; de aki azokat megérti s elfogadja, annak számára a megváltás kincsei szokatlan gazdagságban tárulnak fel s jutnak osztályrészül. Ily értelemben írhatta Bougaud: „A Szent Szív kinyilatkoztatása a Megtestesülés és az Oltáriszentség után kétségtelenül a legjelentősegteljesebb, mely valaha az Egyházat fényével elárasztotta. A Szentlélek lejegyzete után ez a világosságnak legragyogóbb kiáradása.”³⁸

Ez világítja meg egyúttal a különbséget a középkori Szent Szív-tisztelet és az újkori közt. Bármennyire bensőséges, mély

és elterjedt volt is előbbi, a paray-i kinyilatkoztatás mégis egészen új valamit hozott, ami nemcsak a történeti fejlődésnek magasabb fokát, hanem az isteni kéznek rendkívüli belemélyülését jelenti a Szent Szív-tisztelet kialakulásába. Isten a paray-i kinyilatkoztatásokkal a magában is oly mély, bensőséges és értékes Jézus Szíve-tiszteletet szabad elhatározásából világgraszoló kegyelemcsatornává tette és kifejezte azt az akaratát, hogy mint ilyen ismertessék s az egész Egyház számára megnyissák. Ez a paray-i kinyilatkoztatások s az újkori Jézus Szíve-tisztelet jelentősége Alacoque Szent Margit óta.

Ebből érthető meg az az ellenkezés is, mellyel épp a paray-i kinyilatkoztatások óta a Jézus Szíve-tisztelettel szemben sokan viseltetnek; hiszen Alacoque Szent Margit előtt még a janzenisták közt is számos tisztelője akadt a Szent Szívnek, amint erről Bainvel műve tanúskodik.²⁹ Alacoque Szent Margit kinyilatkoztatásai után a helyzet megváltozott.

Nem kisebb a jelentősége a Jézus Szíve-tiszteletnek, mint: a világ átalakítása Krisztus Szíve, elvei szerint. Csak Krisztus lehet a világ üdvössége s az emberi társadalom megújítója. De az ő legbensőbb mivolta, mintegy kivonata, kvintesszenciája az, amit Szívének nevezünk. Krisztus a társadalom királya. De mi által uralkodik a társadalom, a lelkek fölött? Szíve által. Ez a Jézus Szíve-tisztelet társadalmi jelentősége.

Krisztus Király és Jézus Szíve

A katakombai Jó Pásztor-Krisztustól a késő ókori és kora középkori liturgikus Rex gloriae-Krisztuson át jutott el a keresztény lélek a Szent Ferenc- és Szent Gertrud-korabeli szenvedő Krisztushoz és találta meg oldalsebén keresztül szentséges Szívét. Ez a Jézus Szíve-tisztelet keletkezésének története. S Jézus Szívén át napjainkban ismét eljutott az eucharisztikus Királyhoz, az ő társadalmi királtságában újból visszatért a dicsőség Királyához, de nem felejté el, hogy ez a dicsőséges király szelíd igája által, Szíve és szeretete által uralkodik a népek szíve fölött.

A Krisztus Király-eszme

XI. Pius pápa 1925 december utóján új ünnepet rendelt el az egész Egyház számára: Krisztus Király ünnepét. Ezzel a ténnyel nem az ünnepek számát akarta szaporítani, hanem bele akarta vinni az ünnep megülése által a lelkekbe az ünnep alap gondolatát, mely korunkban a felburjánzó téves vélekedésekkel szemben annyira időszerű: hogy Krisztus nemcsak az egyén, nemcsak a család, nemcsak a magánélet, hanem a közélet, az állam, a társadalom királya is, és hogy jogarának alá kell vetniök magukat a tudománynak, a művészetnek, a gazdasági és politikai életnek is, szóval hogy Krisztus az emberi élet királya annak minden vonatkozásában és megnyilatkozásában.

A Krisztus Király-eszme eleven cáfolata a liberalizmusnak, mely a vallást és az evangéliumot csak a templomba és sekrestyébe, legfeljebb még a családba akarja visszaszorítani. Cáfolata a szocializmusnak, mely a vallást magánügynek tekinti. Cáfolata a totális állameszmének, mely az Egyházat ki akarja szorítani az iskolából, a nevelésből, még a nyilvános karitászról és a szociális tevékenység területéről is.

A Krisztus Király-eszme voltakép oly régi, mint a kereszténység. Hiszen Krisztusnak királyi, főpapi és prófétai címe elválaszthatatlanok személyétől. *Tu rex gloriae, Christe*, „te a dicsőség királya, Krisztus” zengi már az első keresztény századoktól kezdve a liturgia. Mégis a múlt század második felében mozgalom indult meg azzal a céllal, hogy Krisztus társadalmi királyságát különös hangsúllyal kiemeljék és ennek érvényesítésére s a köztudatba állítására külön liturgikus ünnepet vezessenek be.

Kapcsolata Jézus Szívével

Nem mindenki tudja, hogy ez a mozgalom a Jézus Szívetiszteletből vette eredetét és szoros kapcsolatban áll a nemzetközi eucharisztikus kongresszusokkal. A mozgalom Paray-ból, a Jézus Szíve-tisztelet bölcsőjéből indult ki Jézus Szíve társadalmi királyságának jelszavával.

Ez a jelszó vezetett azóta a világkongresszusok eszmei célkitűzésében. Ott szerepelt a jeruzsálemi, ott szerepelt a római

kongresszuson és végre testet öltött XI. Pius *Quas primas* körlevelében és a Krisztus Király-ünnepben. Jézus Szíve szociális királyságáról írt hatalmas művet az Imaapostolság lánglelkű terjesztője az egész világon, P. Ramière S. J. Hiszen az Imaapostolság lényegében nem céloz mást, mint Jézus Szíve országának megalapítását az egész világon. Jelszava: *Adveniat regnum tuum!* „Jézus Szíve, jöjjön el a te országod!”

Azonban a hivatalos Egyház nem Jézus Szíve társadalmi királysága, hanem Krisztus Király ünnepe néven vezette be az új ünnepet az Egyházba. Ennek tisztán liturgikus okai voltak. Lényegben a pápa semmiképen sem akarta megtagadni az ünnep eredetét és központi gondolatát, t. i., hogy az ünnep a Jézus Szíve-gondolatkörből született meg és szoros kapcsolatban áll Jézus Szívével. Azért rendelte el XI. Pius pápa, hogy Krisztus Király ünnepén, október hó utolsó vasárnapján minden templomban a XIII. Leó által megszövegezett és XI. Pius által kiegészített világfelajánlási imát mondják el Jézus Szívéhez. Ez a rendelkezés világosan bizonyítja, hogy XI. Pius gondolatában a Krisztus Király-ünnep Jézus Szívéhez kapcsolódik. Ellenkező esetben a Jézus Szíve-tisztelet momentumának mellőzésével külön felajánlási imát szerkesztett volna. A Jézus Szíve-gondolat az ünnep egyik himnuszában is kifejezésre jut, sőt az antifonák is érintik ezt az eszmét.

Az a tény, hogy a felajánlást, melyet előbb Jézus Szíve ünnepén végeztek, most Krisztus Király ünnepén kell végezni, viszont Jézus Szíve ünnepére a pápa külön engesztelő imát rendelt el, világosan mutatja, hogy a Krisztus Király-ünnep valamiképp testvérünnep, némileg kiegészítője a Jézus Szíve-ünnepnek, mondhatni mintegy kettős ünnepről van szó, amelynek középpontjában Jézus áll az ő isteni Szívével, az egyikben inkább, hogy megsértett szeretetében engeszteljük, a másikban hogy királyi felségének hódoljunk.

A kapcsolat Krisztus Király és Jézus Szíve között egyébként egészen természetes. Mert Krisztus nem olyan király, mint a földi fejedelmek, akik csak külső eszközök által uralkodnak alattvalóik fölött, hanem ő egyúttal életet is ad azoknak, akiknek ő a feje. Ő egyúttal a szőlőtő, melyből a vesszők a természetfölötti életet magukba szívják. A forrás pedig az

ő Szíve. Azért nevezi a Krisztus Király-mise prefációja Krisztus királyságát „az igazság és élet, a szentség és kegyelem, az igazságosság, szeretet és béke királyságának”. Mindez leginkább az Oltáriszentség által megy végbe. Így lesz Krisztus Király Szíve az ő titokzatos testének középpontja.⁴⁰ Ez a kapcsolat Krisztus Király, az Eucharisztia, a Szent Szív és az egység (az unum) között.

Épp ezért Krisztus Király eszméje semmiképen sem akarja a Jézus Szíve-eszmét elhomályosítani vagy mellőzni. Krisztus az ő Szíve nélkül nem volna az a király, akit ezen az ünnepen tisztelünk és imádunk. Rosszul tesznek tehát azok, akik Krisztus Királyt szeretnék Jézus Szíve helyébe tenni s az új ünnep bevezetése után már fölöslegesnek vagy másodrendűnek tartják a Jézus Szíve-ünnepet, sőt előbbi a férfilélek számára megfelelőbbnek mondják. A Krisztus Király-gondolat minden bizonnyal új fényben és nemcsak a férfi-, hanem a női lélek előtt is megragadó háttéren ragyogtatja fel a Szent Szívet, de viszont Krisztus Király is, Szíve nélkül, ugyanúgy nem mélyíti el a maga teljességében Krisztus királyságának gondolatát, amint általában Krisztust magát egész benső mivoltában és lényében szent Szíve nélkül megérteni nem lehet. Használjuk fel a Krisztus Király-eszmét a Jézus Szíve-tisztelet gyakorlásában, ajánlásában és terjesztésében főleg az ifjúságnál s a férfivilág előtt. Ez a gondolat lendületet ad a Szent Szív apostolságának, lendületet, hogy érdekeiért síkra szálljunk és a végső győzelem bizonyosságában reménykedjünk s a Szent Szív-tisztelet magasztosságát új megvilágításban lássuk. De egészen helytelen és káros dolog volna, ha a Krisztus Király-eszmét a Jézus Szíve-tisztelet helyébe vagy annak csorbítására akarnók felhasználni. A kettőt össze kell kapcsolni és az Oltáriszentséggel vonatkozásba hozni. Így a három legmegragadóbb motívum egyesül áhítatunkban és apostolságunkban: Krisztus Király, az Eucharisztia és a megváltói Szív, mely mindkettőnek legbenseje, kisugárzása és egybefoglalása.

Különösen a Katolikus Akcióban nagy előnnyel jár a Krisztus Király- és a Jézus Szíve-gondolat ügyes egybekapcsolása. A Katolikus Akció semmiképen sem nélkülözheti azt

az erőt, mely a Jézus Szíve-tiszteletben rejlik. Vezessen azért ezen a téren is és meritse az erőt és áldást Krisztus országáért folytatott tevékenységében abból a forrásból, mely minden erő és kegyelem kútfeje, a világ Megváltója s a nemzetek dicső Királya szentséges isteni Szívéből!

A Jézus Szíve-tisztelet gyümölcsei

Ezek alatt a gyümölcsök alatt értjük azokat a lelki előnyöket, hatásokat, melyek a Jézus Szíve-tiszteletből önként fakadnak, mint a fán a gyümölcs. A Jézus Szíve-tisztelet fája mélyen Krisztus szeretetébe bocsátja gyökereit. Törzse, a tisztelet gyakorlása maga, lényegben és elsősorban nem más, mint viszontszeretet Krisztus iránt. Azért gyümölcsei is a szeretet gyümölcsei. Joggal fűzhetjük tehát fejtegetéseinket Krisztus szavaihoz, melyeket az iránta való szeretet hatásairól, következményeiről, előnyeiről mondott, mikor távozóban volt erről a világról. Ezek az előnyök közvetlenül inkább az egyén lelki életére, de némi tekintetben az egész emberiségre, a társadalomra s annak egyes közösségeire is vonatkoznak.

A jézusi szeretet gyümölcsei

Krisztus búcsúbeszédében így szól tanítványaihoz: „Ha valaki szeret engem, az én beszédemet megtartja; és Atyám is szeretni fogja őt, és én is szeretni fogom, és kijelentem neki magamat, és hozzája megyünk és lakóhelyet szerzünk nála.” (Jn. 14, 21. 23.) Ezek a szavak gyönyörűen egybefoglalják mindazt, amit Krisztus szeretetének hatásairól és előnyeiről mondhatunk.

1. *„Ha valaki szeret engem, mondja, az én beszédemet megtartja.”* Ez a Jézus Szíve-tisztelet, a krisztusi szeretet első hatása és gyümölcse: Isten parancsainak megtartása, az istenes, a szent élet. Mikor Jézus Szíve követéséről szólottunk, mondtuk, hogy a szeretet első megnyilvánulása Isten akaratának teljesítése, a megegyezés Isten akaratával. Ez gyakorlatban a parancsok, és ha tökéletesek akarunk lenni, a tanácsok megtartásában, az erények gyakorlásában áll. A Jézus Szíve-tisztelet első gyümölcse tehát a szent élet, a súlyos

bűn kerülésétől kezdve fel a legmagasabb tökéletességig, az erények hősi gyakorlásáig, az életszentségig. Az igazi Jézus Szíve-tisztelet nem fér meg a bűnnel, sem a lanyhasággal: vagy megtéríti a bűnöst, buzgóvá teszi a lanyhát, szentté a buzgót — vagy elmarad s gyakorlásában megfogyatkozik. A Jézus Szíve-tisztelet szentté teszi a családot, a közösségeket is, melyekben buzgón gyakorolják, megszenteli a társadalmat, fellendíti a hitéletet s új tavaszt hoz a kietlen, sivár lelkekbe és közösségekbe. Ennek a hatásnak egészen megfelel az, amit az Úr Alacoque Szent Margit által ígért: a bűnösök megtérnek, a lanyhák buzgók lesznek, a buzgók hamar a tökéletesség magaslatára emelkednek.

Hány bűnös rendkívüli megtérése igazolja ezt a hatást. Lanyha közösségek, lanyha lelkek buzgókká lettek; példa rá maga a paray-i szerzetesközösség, melyet a Jézus Szíve-tisztelet tett buzgóvá és mintaszerűvé. S mit mondjunk a szentség gyümölcseiről, melyet a Jézus Szíve-tisztelet termelt? Maga Alacoque Szent Margit eleven bizonyítéka a tisztelet hatásai mellett. Colombière, Croiset, Hoyos, Pignatelli, Root-haan, Ramière megannyi példája a Jézus Szíve-tisztelet hatásának a lelkekre. Az újabb időkben: P. Matco, Tarin és Petit, nálunk Prohászka, P. Biró, hogy ne említsük az Egyház által újabban szentté avatottakat: Canisius Szent Pétert, Barat Szent Zsófiát, a régebbi időkből pedig: Szent Mechtildet és Gertrudot, Szent Bonaventurát, Sziénai Szent Katalint, Boldog Susót, Boldog Avilai Jánost, Szalézi Szent Ferencet és számos más nem szentté avatott szentéletű férfit és nőt. A Jézus Szíve-tisztelet már Alacoque Szent Margit előtt is az életszentség gyümölcseit termette.

Nem is lehet ez máskép. Az az áhítat, mely mindennap egy szeretettől lángoló, tövissel körülfont, tátongó sebből vérző szívet állít elénk, nemcsak a bűnt és lanyhaságot útaltatja meg velünk, hanem nyugalmat sem hagy lelkünknek, előre hajtja, mint a megsebzett szarvast a vízforrás felé, míglen a tökéletesség magaslatait el nem érte.

2. „*Atyám is szeretni fogja őt.*” Ez a Jézus Szíve-tiszteletnek második gyümölcse. Isten, a mennyei Atya különös szeretettel tekint le azokra, akik az ő Fiának Szívét tisztelik. Nem-

csak azért, mert ez a tisztelet az erény és szentség gyümölcseit termi meg bennünk, Isten pedig annál nagyobb szeretettel tekint a lélekre, minél nagyobb bőségben látja benne a kegyelmi életet; hanem azért is, mert ezek a lelkek különösen vonzódnak az ő szeretett Fia Szívéhez, melyben ő kedvét leli. (V. ö. Mt. 3, 17; 17, 5.) Ha minden szülő szereti azt, aki gyermekét dicséri, szereti, akkor a mennyei Atya még nagyobb szeretettel fordul azok felé, akik az ő „egyetlenét” különös szeretettel körülveszik. A buzgó Jézus Szíve-tisztelők a mennyei Atya kedvelt gyermekei, mondhatni kegyeltjei.

Mily bőséges, mily gazdag jutalom ez! Lehet-e ennél nagyobbat elképzelni, mint Isten szeretetét irántunk? Akit Isten szeret, az Isten egész gazdagságának birtokosa. De nem is Isten gazdagsága vonzza a lelket, hanem a szeretete maga. Mily boldog a gyermek, ha szülője szeretetének birtokában érzi magát! Mily boldog a jegyes, ha jegyesének szerető tekintetét érzi magán! De ezerszer boldogabb a lélek, mely biztos tudatában van, hogy Isten szereti őt! S ez a biztos tudat a buzgó Jézus Szíve-tisztelők boldog öröme; mert őket Jézus maga, az Isten Fia, aki Atyja szívének titkaiba beletekint, biztosítja: „Aki engem szeret, Atyám is szeretni fogja azt.” (Jn. 14, 21.)

3. „*És én is szeretni fogom.*” Még nincs vége a jutalomnak. Nemcsak az Atya, hanem a Fiú is szeret minket. A Jézus Szíve-tisztelő különös, meghitt barátságát élvezi Jézusnak. Senkinél sem valósulnak meg jobban a Krisztus-követés szavai, mint a buzgó Jézus Szíve-tisztelőnél: „Jézussal lenni boldog paradicsom.” És Szent Bernát szava:

Jézus! a rád emlékezés
Legédesebb örvendezés!
De bírní téged meghalad
Minden gyönyört az ég alatt.

Ha költők és írók, ha a Szentírás maga oly fenséges dolgokat mond az igazi barátságról, mely ember és ember közt fennáll, mit mondjunk akkor a barátságról Jézussal? Ez a barátság a Jézus Szíve-tisztelet gyümölcse. Erről ír oly megkapó színekben Jézusnak igazi „hű barátja”, akit ő maga így nevezett, Boldog Colombiére, mikor Szent Jánost mint Jézus barátját állítja elénk egyik beszédében.

Figyelemreméltó dolog, amit Alacoque Szent Margit mondott ugyancsak Boldog Colombière-ről: semmivel sem vonta magára életében jobban Isten tetszését, mint a tisztelettel, melylyel Jézus Szíve iránt viseltetett. De Saumaise anyának pedig írja: „Ha tudná, mekkora érdem és dicsőség tisztelni imádandó Jézusunk szeretetreméltó Szívét, mekkora lesz jutalma azoknak, akik, miután neki szentelték magukat, csupán arra törekednek, hogy őt tiszteljék! Igen, úgy látszik nekem, ez a szent szándék cselekedeteinkben érdemszerzőbb és kedvesebb Isten előtt, mint minden más, amit e felajánlás nélkül csak tenni is tudnánk.” (1684 augusztus 10.)“

4. „*És kijelentem neki magamat.*” A barátság együtt jár a titkok közlésével. Jézus maga mondja apostolainak: „Már nem mondalak benneteket szolgálknak; mert a szolga nem tudja, mit mivel ura, hanem barátainnak mondottalak titeket, mert mindent, amit hallottam Atyámtól, tudtul adtam nektek.” (Jn. 15, 15.) Ezeket a szavakat idézi az Egyház akkor, amikor fiait papokká szenteli. De ugyanezeket a szavakat minden igazi Jézus Szíve-tisztelőről is el lehet mondani. A Jézus Szíve-tisztelet bensőségénél fogva felvilágosodott szemet ad lelkünknek, hogy Jézus Szíve titkait mélyebben megismerjük, egész életét, minden tettét s szavát bensőségesebben megértsük.

Alacoque Szent Margit mint Jézus Szívének bizalmasa minduntalan a Szent Szív titkainak közlését emeli ki. „Kitárta előttem szeretetének csodáit, mondja, és szentséges Szívének megmagyarázhatatlan titkait.”

„Jézus Szívének áhítatos tisztelete — mondja Prohászka — szent stúdium. Aki belemélyed, az Úr lelkébe lát, mint magas hegyhátak utasa a fönséges völgyvidékre. Nem szemmel lát, hanem a magaslatok tisztult hangulatától teleénekelt, szárnyaló lélekkel... A Jézus Szíve-áhítat az evangélium Krisztusát hozza közel hozzánk. Úgy mutatja az Udvözítőt, amint az első keresztyények látták... Mintha istenségének minden titkát, emberré válását, keresztáldozatát, evangéliumát, életét, Egyházát alapjaiban fogná.”⁴⁴

Senki sem hatol oly mélyen bele az evangélium titkaiba, mint Jézus Szíve buzgó tisztelője. Hiszen maga ez a tisztelet arra ösztönöz, hogy a külső jelenségeken és eseményeken

keresztül az indító erőket magukat kutassa és az Istenember bensejébe, titkai mélységébe belehatoljon. Példa erre maga Szent Pál, aki mindent Jézus bensejéből értett meg s Jézus bensejére vezetett vissza. Ezért nem szándékozott mást tudni, mint a megfeszített Krisztust (1 Kor. 2, 2.), ezért volt neki a „kereszt botránya” égi bölcsesség (1 Kor. 1, 23—24; Gal. 5, 4.), ezért tartott mindent veszteségnek Krisztusért, az ő Urának „mindent felülmúló ismerete miatt”, akiért minden kárvallást elszenvedett és mindent szemétnek tekintett, csak hogy Krisztus legyen a nyeresége. (Fil. 3, 7—8.) Ezért hirdeti a pogányok közt Krisztus felfoghatatlan gazdagságát és világosít fel mindenkit, miként vált valóra a titok, amely öröktől fogva el volt rejtve a mindeneket teremtő Istenben... hogy megerősödjenek benső emberré az ő Lelke által, hogy Krisztus a hit által szívükben lakják, s a szeretetben meggyökerezve és megalapozva, fel tudják fogni, mi a szélesség és a hosszúság, a magasság és a mélység, és megismerhessék Krisztus szeretetét, mely meghaladja a megismerést, s beteljenek az Isten egész teljességével. (Ez. 3, 8—9; 16—19.) Ez az, amit Alacoque Szent Margit is mond, mikor Krisztus „tisztá szeretetének megmagyarázhatatlan csodáiról” beszél, melyeket neki az Úr feltárt. S mikor állandóan Jézus Szívét hordja ajkán, melyből minden tudását meríti, mi egyebet tesz, mint hogy Szent Pált utánozza, akinek ajkáról szüntelen e szó cseng: „Krisztus Jézusban”, aki számára „Isten ereje és bölcsesége”. (1 Kor. 2, 24.)

De nemcsak az Atyával és Fiúval, hanem a Szentlélekkel s az egész Szentháromsággal hoz minket kapcsolatba a Jézus Szíve-tisztelet. Azért mondja már Szent Pál, amint épp hallottuk, hogy Isten Lelke által kell benső emberré megerősödnünk, hogy Krisztus szívünkben lakják és beteljünk Isten egész teljességével. Azért következik Krisztus beszédében is, melyet fejtegetésünk alapjául választottunk:

5. „*És hozzája megyünk és lakóhelyet szerzünk nála.*” Ez a betetőzés: Isten lakozása bennünk; ez a Szent Szív-tisztelet legédesebb gyümölcse, akiben „az istenség egész teljessége lakozik”. (Kol. 2, 9.) Ő általa s őbenne találjuk meg létünk, boldogságunk örök forrását, mindennek végső célját, lelkünk marandó kikötőjét: az Istent, az örök Hármat, akiben megpihe-

nünk. Vonatkozik ez a túlvilági Isten-látásra, mely annál mélyebb lesz, minél jobban szerettük itt a földön Jézus Szívét s benne az örök Istent. De vonatkozik a földi élet Isten-tapasztalatára is, mellyel lelkünkben megérezzük az ott jelenlévő Hármát a hit felvilágosodott szeme, s ha ő akarja, a misztikus Isten-látás és Isten-közelség által.

Isten lakozása bennünk a megszentelő kegyelem által megy végbe. A kegyelem lelkünkben annál nagyobb, minél nagyobb a szeretet. A szeretet pedig Jézus Szívéből táplálkozik. Nincs áhítat, mely közelebb hozna minket Istenhez, mint a Jézus Szíve-tisztelet.

A kegyelem bősége azt eredményezi lelkünkben, hogy Istennek bennünk lakozását a hit által jobban s jobban megismerjük és megértjük. A bennünk lakó Három jelenlétében járunk. Ez a tudat előbb elszórtan és rövidebben, majd gyakrabban és hosszasabban, végre állandóan betölti lelkünket s azt eredményezi, amit Szent János mond levelében: „Aki a szeretetben marad, Istenben marad és az Isten őbenne.” (1 Jn. 4, 26.)

Olykor azonban ez a hitbeli tudat némileg tapasztalattá, látássá, ízleléssé lesz. Ez a misztikus Isten-ismeret. Feltűnő dolog, hogy a Jézus Szíve-tisztelet a keresztény misztikában látott először napvilágot a középkorban. A misztikusok lelkében született meg Jézus Szívének tisztelete s ment át az aszkézisbe, a nép áhítatába, s lett társadalmi tényező és a lelkek világát megmozgató erő, a társadalmat megújító hatalom. De viszont a bensőséges Jézus Szíve-tisztelet most is a hamisítatlan, az igazi misztika legjobb iskolája, előkészítője s szilárd alapja. Feltűnő az a szoros kapcsolat és hasonlóság, mely a Jézus Szíve-tisztelet és a lelkigyakorlatok aszkézise közt fennáll. Mindkettő Jézus tökéletes ismeretéből s követéséből, az áldozat és a kereszt szeretetéből meríti erejét és a tiszta, tetterős Isten-szeretetre vezérel. Amint Szent Ignác aszkéziséről joggal mondták, hogy az igazi misztika legszilárdabb alapja s előkészítője, úgy a Jézus Szíve-tiszteletről ugyanazt s ugyanazzal a joggal szintén elmondhatjuk.

„Hozzája megyünk és lakóhelyet szerzünk nála” — ez a Jézus Szíve-tisztelet legfenségesebb, legédesebb, legboldogítóbb hatása és gyümölcse. A 14. század egyik pergamentjén a követ-

kező ígéretekkel találkozunk a Jézus Szíve-tisztelettel kapcsolatban: „Aki szívesen lakik megsebzett Szívemben, az kedves lesz mennyei Atyám előtt. Aki szívesen lakik megsebzett Szívemben, az Istenbe megy be, akiből minden eredt.”⁴³ Ide, az Istenbe, az istenség teljességébe, Urunk örömébe visz bele minket az igazi Jézus Szíve-tisztelet.

„Fenséges dolog — mondja Vermeersch — a szeretet megnyilatkozása a kereszten és az Oltáriszentségben, de még fenségesebb dolog maga a szeretet, mely ezeket létrehozta. S ha ez a szeretet egyrészt emberi módon átértzett, másrészt a személy által, aki bensejében ennek a lángtengernek hordozója, megistenült szeretet, akkor Istennek ily magasztos emberi érzelmei oly ellenállhatatlan erővel vonzanak minket, hogy magához az Istenhez s az ő végtelen szeretetéhez emelnek fel bennünket. Jézus Szíve Isten örök szeretetének záloga.”⁴⁴

Egyéb gyümölcsök és hatások; ígéretek

Ezek a hatásokon és gyümölcsökön kívül, melyeket Jézus szavai alapján magából a Jézus Szíve-tisztelet főgyakorlatából, a Krisztus iránti szeretetből mint gyökérből vezettünk le, nem ellentétben ezekkel, hanem kiegészítésként és más oldalról tekintve azokat, a következőkben foglalhatjuk össze a Szent Szív-tisztelet további hatásait és gyümölcseit.

1. Magából a bensőségből folyik az erő, mely Jézus Szíve tisztelőit cselekvésükben jellemzi, az az erő, mellyel Szent Margit szavai szerint még a legkeményebb szíveket is megindítják s minden vállalkozásukban sikert aratnak. Nem is csoda; hiszen Jézus Szíve alázatát, szelídségét, szeretetét sajátították el, s azért nekik szól az ígélet: „Boldogok a szelídek, mert ők lesznek birtokosai a földnek.” (Mt. 5, 4.) Szavuk hatalma, működésük ereje, megjelenésük méltósága csodálatos bájjal s vonzóerővel párosul, mely még a legszigorúbb önfegyelmeyést és vezeklést is kedvessé, a feddést is, mely talán ajkukról elhangzik, kívánatossá teszi az emberek előtt. Ezért hatásuk ellenállhatatlan. A szív ereje a legnagyobb hatalmasság.

2. De maguk is *vigaszt* és erőt merítenek a Szent Szívből minden bajban, fáradságban és szenvedésben, életben és halál-

ban. „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüdítlek titeket” (Mt. 11, 28.), mondotta Jézus. Szent Margit által pedig megígérte: Megvigasztalom őket minden bajukban.

A vigasztalásnak ezt az ígérését több más ígéletben részletezi; mert Szívének végtelen könyörülete megtalálja minden baj orvosságát, minden szenvedés enyhítő balzsamát. — A legnagyobb nyomorban él, akinek lelkét súlyos vétek terheli; íme, Jézus ígérte: A bűnösök Szívemben megtalálják az irgalom kimeríthetetlen tengerét. Vigasztalan a lanyhák élete is; egyedüli gyógyszer ellene az, hogy visszatérnek régi buzgóságukhoz; íme, Jézus ígérte: A lanyha lelkek buzgókká lesznek. Még a buzgókat is elcsüggeszti olykor sok hibájuk, gyarlóságuk szemlélete; a tökéletesség, a szentség hegye nagyon magasnak tűnik fel előttünk; íme, Jézus ígérte: A buzgó lelkek hamar a tökéletesség csúcsára emelkednek fel.

Visszariadunk kötelmeink teljesítésének nehézségeitől, nyögünk a ránk nehezedő felelősség terhe alatt; Jézus megígéri Szent Szíve tisztelőinek: Megadom nekik a hivatásuk betöltéséhez szükséges összes kegyelmeket, minden szükségükben segítségükre sietek. Aggaszt a jövő bizonytalansága, vállalkozásaink esetleges sikertelensége; Jézus megígéri: Minden dolgukat, vállalatukat megáldom. Családi bajok szomorítják szívünket; Jézus ígéri: A családoknak megadom a békét; megáldom a helyeket, ahol Szívem képét felfüggesztik és tisztelik. Aggódunk egy drága lélek megtérése, örök üdvössége miatt; íme, Jézus vigasztaló ígérte: Olyan erőt adok Szívem tisztelőinek, hogy a legmegrögzöttebb bűnösöket is megtérítik. Saját magunkat is aggaszt a halál gondolata s félünk az igazságos Isten ítélőszékétől; de újra megvigasztal Jézus szava: Életükben, de főleg haláluk óráján biztos menedékre találnak Szívemben. Nem engedem elveszni azokat, akik magukat Szent Szívemnek szentelték. Szívembe vésem azok nevét, akik ezt az ájtatosságot terjesztik, s ki nem törölöm abból soha. Mily vigasztaló dolog meghalni, — mondja Alacoque Szent Margit — ha életünkben annak Szívét tiszteltük, aki egykoron a mi bíránk lesz!

3. Jézus Szíve tisztelete a lelki életet egységesíti és össz-

pontosítja. Még jámbor és buzgó lelkeknél is sokszor sajnálattal tapasztaljuk az erkölcsi erők szétforgácsolódását. Sokba kezdenek és keveset végeznek az egységet megteremtő elvnek híján. Szívünk egyedüli középpontja Jézus Szíve. Ha benne összpontosítjuk minden törekvésünket és működésünket, akkor lelkünk nyugvópontra talál s erre támaszkodva minden ténykedése egységének birtokában rendíthetetlen erővel s kitartással küzdhet meg a legádázabb ellenségekkel és teremtheti meg a legnagyobb dolgokat is Isten dicsőségére.

4. Egységet teremt nemcsak a lélekben, hanem az emberekkel is a *felebaráti szeretet* követelése által. A Jézus Szívetisztelet a felebaráti szeretet s egység forrása. Szívéből fakadt a parancs: „Szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket.” (Jn. 13, 34.) Szívéből fakadt az imádság: „Hogy egyek legyenek, amint mi egyek vagyunk.” (Jn. 17, 22.) A Jézus Szívetisztelet egyik főgyümölcse az egység és a szeretet. Jézus Szíve országa a szeretet birodalma, s Jézus Szíve országának eljöveteletét kérni annyi, mint a szeretet országának, a lelkek és népek, az osztályok és fajok, a családok és államok nagy egységének eljöveteleért könyörögni. Minél jobban közeledünk Jézus Szíve országa felé, annál jobban közeledünk az egység és a szeretet birodalma felé. Jézus Szíve megtanít minket még ellenségünket is szeretni. Mert Szent Tamás szerint az igazi mély barátság azt eredményezi, hogy barátunk hozzátartozóit még akkor is szeressük, ha ezek személyesen rosszakaróink volnának. Minden lélek Jézushoz tartozik. Azért nincs ember a világon, ha mégoly idegen is, ha mégoly ellenszenves is, mégha talán ellenségünk is, akit Jézusért és Jézusban ne kelljen és ne lehessen szeretnünk. Jézus Szíve országa a szeretet birodalma. Jézus Szíve az az egységesítő eszmény, melynek hiányát korunkban már Eucken felpanaszolta, s mely egyedül képes egységbe fűzni az egész világot.

„Ennek a nagy, fönséges organizmusnak vérkeringése a Szentlélek-járás, — írja ismét Prohászka — szíve pedig az a krisztusi szív, mely ezen a földön végigdobogott egy emberéletet, hogy azután örök időkg minden lüktetésével a szentségek áramát küldözze határtalan lélek-közösségének minden izületébe. A mi lelkünk is e fönséges, ismeretlen lélekáramlá-

soknak átvonuló helye; lehet őket passzíve, egyszerű engedés formájában fogadni, de lehet rájuk tevékenyen, egyéni forró lendülettel válaszolni s erre csak akkor leszünk képesek, ha öntudatunk és öntudatlanságunk minden szálával, eszmélésünk és eszméletlenségünk minden izületével belefogódzunk a mindenek életárasztó középpontjába, a szentséges isteni Szívbe. A Jézus Szíve áhítat-kultusza tehát öntudatossá tesz bennünket a szentek közösségébe való tartozásunkról, kiemel egyéni létünk szűkös köreiből, korlátos értékei közül, titkos és hatékony erőkkkel járat meg bennünket, kitágít, átad, s egészen a nagy együttesbe olvaszt, melyben minél jobban elveszünk, annál fölségesebben mintázódik az örök értékek szempontjából egyetlen és megismételhetetlen egyéni létünk.”“

5. Ezt a vigasztaló, erősítő és egységesítő hatást többi kiváltságos gyümölcseivel együtt a Jézus Szíve-tisztelet főleg onnét veszi, hogy lelkünket a kegyelmek és vigasztalások kútfejéhez, az egység és erő forrásához, az *Oltáriszentséghez* vezeti.

Az Oltáriszentség a keresztény élet gyújtópontja. Jézus kegyelmeinek legjavát az Oltáriszentségben és az Oltáriszentség által osztogatja. De az Oltáriszentség, amint láttuk, a Jézus Szíve-tiszteletnek is középpontjában áll. Hiszen az Oltáriszentségben elrejtett és ugyanabban a szeretet szentségében megbánott és meggyalázott Isten megkérlelése, megengesztelése és megkövetése a Jézus Szíve-tisztelet egyik főcélja, a gyakori engesztelő áldozás pedig ennek az elégtételnek legjelesebb módja. Azért üljük is meg Jézus Szíve ünnepét az Úrnap nyolcada után a kitett Oltáriszentség előtt megkérleléssel és engesztelő szentáldozással. És épp erre a gyakori szentáldozásra, ha azt kilenc hónapon át a hó első péntekén megszokítás nélkül folytatjuk, vonatkozik az a „nagyígéret”, mely szerint azok, akik Jézus Szívének ezt a szeretetszolgálatot megtették, nem múlnak ki ebből az életből Isten haragjának súlya alatt.

6. Ott a mennyei hazában találjuk meg végre a Jézus Szíve-tiszteletnek legszebb gyümölcseit: *Isten örök szeretetét*. Nem azt a szeretetet, mellyel Isten szeret és megvigasztal minket, hanem azt, mellyel mi magunk szeretjük az Istent; mert Jézus

szava szerint: „Nagyobb boldogság adni, mint kapni.” (Csel. 20, 35.)

Ezt a szeretetet tartották a szentek is minden fáradozásuk legédesebb jutalmának, mint Loyolai Szent Ignác, aki mondotta: „Istenem, az legyen szeretetem jutalma, hogy téged naponként jobban szeresselek!” Ez az isteni szeretet, mint ősi forrásából, a Jézus Szíve-tiszteletből fakad.

A Jézus Szíve-tisztelet áldásait s kegyelmeit sehol jobban összefoglalva nem találjuk, mint Szent Margit egyik levelében, melyet gyóntatójának írt. Így ír: „Az áldás és kegyelem-kincsek, melyeket ez a Szent Szív magában foglal, végtelenek. A lelki életben egyetlen ájtatossági gyakorlatot sem ismerek, mely annyira alkalmas volna, hogy rövid idő alatt a lelket a legmagasabb tökéletességre emelje és megízleltesse vele az igazi édességet, melyet Jézus Krisztus szolgálatában találunk. Igen, egészen bizonyosan állítom, ha tudnák az emberek, mennyire tetszik ez az ájtatosság Jézus Krisztusnak, nem volna keresztény, aki tüstént ne gyakorolná azt, bármily kevésbé szereti is amúgy a szeretetreméltó Megváltót. Ezért azon legyen, hogy mindenekelőtt a szerzetesek karolják azt fel. Annyi segítséget találnak benne, hogy semmi más eszközre sem lesz szükségük eredeti buzgóságuk visszaszerzésére. A legkevésbé fegyelmezett szerzetesközösségekben is visszaállíthatják így a legpontosabb szabálytartást. Azokat pedig, akik pontos szabálytartásban élnek, felvezetik a tökéletesség csúcspontjára.

Ami a világiakat illeti, ők e szeretetreméltó ájtatosságban megtalálják mindazt a segítséget, amelyre állapotuk szerint szükségük van, így a békét családjukban, a támogatást munkájukban, az Ég áldását minden vállalatukban s vigasztalást bajaikban. És ugyancsak a Szent Szívben találnak menedékhelyet egész életükben és főképen haláluk óráján. Ó, mily édes meghalni, ha gyengéden és állhatatosan tiszteltük Jézus Krisztus Szent Szívét!

Isteni Mesterem tudatta velem, hogy azok, akik a lelkek üdvén fáradoznak, sikerrel fognak dolgozni. Értetni fogják a módját annak, hogy a legkeményebb szíveket is megindítsák, ha gyengéden tisztelik Szent Szívét és azon iparkodnak, hogy tiszteletét mindenütt ajánlják és megalapítsák.

Végre egészen nyilvánvaló, senki sincs a világon, aki ne részesülne az Ég mindenféle segítségével, ha igazán hálásan szereti Jézus Krisztust. Ilyen szeretetet tanúsít iránta az, aki tiszteli Szent Szívét.⁴⁶ „Ha a kölcsönös szeretet elég ok volt arra, mondja Bover,⁴⁷ hogy a filippieknek részük volt Szent Pál kegyelmeiben és apostoli munkáiban, akkor számunkra az a szeretet, mely minket Jézus Szívével egyesít, sokkal nyomósabb ok és hatásosabb cím, hogy munkáiban s kegyelmeiben részesüljünk, kereshetjük s javainak közösségéhez eljussunk.”

A nagy ígéret

Külön figyelmet és tárgyalást kíván az ú. n. „nagy ígéret”.⁴⁸ Ezt az ígéretet sokáig rejtegették, titkolták, nem merték hirdetni. Félték, hogy a Jézus Szíve-tisztelet ellenzői érvet kovácsolnak majd belőle a tisztelet ellen, vagy hogy maguk a hívek félreértik s így haszon helyett kár származik belőle a lelkek számára. Amióta azonban nyilvánosságra került s hirdetni kezdték, meghódította a lelkeket s ezeket vonzott az áldozópadhoz, a szentségi Krisztushoz, Jézus legszentebb Szívéhez. Talán semilyen más ígéret vagy áhítatgyakorlat nem szolgált jobban a Szent Szív-tisztelet terjedésének, mint épp a nagy ígéret. A rossz hatások pedig, melyektől félték, teljesen elmaradtak. Az Egyház maga is hozzájárult a terjesztéshez azáltal, hogy a nagy ígéret hirdetését nem tiltotta meg, nem ellenezte, nem kifogásolta. Mindez egymagában is elegendő, hogy a nagy ígérettel szemben ne legyünk elfogultak s benne is Jézus Szíve végtelen irgalmát lássuk s higgyük, mint a többi megnyilatkozásában, melyekben könyörületének kiapadhatatlan bőségét s gazdagságát a gyengeségben és bűnben senyvedő világra kiönti.

Az biztos, hogy a nagy ígéret egyedülálló valami.

Az ígéret tartalma

Mit is tartalmaz? Halljuk Alacoque Szent Margit szavait, melyeket 1688 májusában De Saumaise anyához intézett: „Egy pénteki napon, írja, a szentáldozás alatt ezeket a szavakat intézte (az Úr) méltatlan rabszolgájához, ha nem téved: „Szívem

határtalan irgalmasságában megígérem neked, hogy Szívem mindenható szeretete megadja a végső töredelem kegyelmét mindazoknak, akik kilenc egymásutáni hónap első péntekén megáldoznak. Nem halnak meg kegyelmem nélkül, sem a nekik szükséges szentségek vétele nélkül. Isteni Szívem biztos menedékük lesz az utolsó pillanatban."

Lássuk először ennek az ígéretnek hitelességét s történetét, iparkodjunk azután tartalmát és feltételeit megismerni, végre védjük meg az ellene felhozott kifogások és támadások ellen.

Az ígéret már Szent Margit kortársai feljegyzésében szerepel, szövege lényegében az összes másolatokban egyező, a levél kelte azonban bizonytalan, a Szent műveinek kiadója 1688 májusára teszi. Viszont Croiset-nél s Galliffet-nél, a Szent Szív-tisztelet első nagy terjesztőinél s védelmezőinél hiába keressük. Ez azonban nem szól a szöveg hitelessége ellen, mely a kortársak feljegyzései s Szent Margit levelei különféle kiadásai alapján kétségtelen. Egyébként sem található meg Croiset-ben és Galliffet-ben minden, amit Szent Margit mondott vagy feljegyzett. Továbbá az előbbieken az okot is ismertettük, mely miatt az első időben, mikor a Jézus Szíve-tiszteletnek oly sok ellenséggel kellett megküzdenie, s még Croiset könyve is indexre került, nem volt tanácsos a nagy ígérettel előhozakodni.

Mi az ígéret tartalma? Röviden szólva: a halál a kegyelem állapotában. Nem ígéri tehát az Udvözítő, hogy aki a kilenc első-pénteket elvégezte, élete végéig ment lesz a súlyos büntől. Azt sem ígéri, legalább is nem feltétlenül, hogy az ilyen Jézus Szíve-tisztelő a szentségekkel ellátva fog meghalni. De egyet megígér, éspedig feltétlenül, — így a szöveg szerint — hogy nem hal meg súlyos bűn állapotában. Ha arra, hogy a kegyelmi állapotot visszaszerezze, a szentségek felvétele szükséges, ezt a kegyelmet is megkapja.

Hogy az ígéret nem tartalmazza feltétlenül a haldoklók szentségeiben való részesülést, azt a szövegből magából úgy szokták indokolni, hogy rámutatnak a francia eredetiben olvasható „leurs” szócskára, melyet magyarul így fordítanak: a nekik szükséges szentségek nélkül. Ha azonban a francia szó-

vegnek egyik variánsát nézzük, azt olvassuk, hogy „*et sans recevoir leurs sacraments*” helyett ez áll: „*ni sans recevoir leurs sacraments*”. Ez utóbbit nemcsak úgy lehet fordítani, amint azt az előbb idézett fordításban hallottuk: „sem a nekik szükséges szentségek vétele nélkül”, hanem így is: „nem halnak meg kegyelem nélkül, *még*ha a szentségek vétele nélkül halnának is meg”.⁴⁹ Ha az ígélet szavainak ez utóbbi jelentést tulajdonítjuk, akkor minden nehézség a szentségek felvétele körül magától eltűnik.

A mondottak alapján az ígélet oly értelemben feltétlen, hogy a kilenc első-péntek jó elvégzése után annak teljesülése semmi más feltételtől vagy körülménytől sem függ. Vagyis értelme az, hogy Jézus Szívének végtelen irgalma azoknál, akik a kilenc első-pénteket jól elvégezték, vagy megakadályozza a bűnökbe való visszaesést, vagy ha visszaesnének, alkalmat és hathatós kegyelmet ad nekik a megtérésre, akár még az életben, akár közvetlenül haláluk előtt, s utóbbit vagy a szentségek felvétele vagy a tökéletes bánat kegyelme által, esetleg még akkor is, ha látszólag már elvesztették eszméletüket. Hiszen senki sem tudja, mi megy végbe a lélekben a testtől való elválás pillanatában. Azért senkiről, még arról sem, aki látszólag töredelem nélkül halt meg vagy öngyilkos lett, biztosan nem tudjuk, hogy elkárhozott.

Az természetes dolog, hogy az Úr Jézus által szabott feltételnek csak jó, vagyis gyümölcsöző, a kegyelem állapotában végzett szentáldozással teszünk eleget. A szentségtörő áldozás sohasem lehet alap arra, hogy Jézus Szíve nagy ígéletében részesedjünk. De szentségtörő volna az az áldozás, melyet valaki azzal a lelkülettel végezne, hogy utána majd szabadon s félelem nélkül átadhatja magát a bűnös életnek.

A szentáldozásnak továbbá általános felfogás szerint engesztelő jellegűnek, Jézus Szíve tiszteletére végzettnek kell lennie, bár az ígélet erről kifejezetten nem szól. Az elsőpénteki áldozást ugyanis az Úr Alacoque Szent Margittól mint engesztelő áldozást kívánta s a Szent azt mint ilyent terjesztette. Feltételezhető tehát, hogy Jézus a nagy ígéletnél is az engesztelő jellegű szentáldozáshoz, az általa a hó első péntekén megkívánt szentáldozáshoz kötötte kegyelmének nagy ajándékát.

Ennek a feltételnek teljesítése azonban benne rejlik az általános szándékban, hogy Jézus Szíve óhajának eleget akarunk tenni. Mindemellett igen jó hangsúlyozni, hogy a hívek ne elsősorban a nagy kegyelem elnyeréséért, hanem Jézus Szíve iránt engesztelő szeretetből járuljanak szentáldozáshoz a hó első péntekén. Minél nagyobb ugyanis bennük az önfeledt, tiszta szeretet a Szent Szív iránt, annál biztosabban részesülnek kegyelmében. Egyébként a nagy ígélet inkább a bűnösöket, mint a buzgókat tartja szem előtt, bár viszont az is igaz, hogy senki sem tudja, nem lesz-e egyszer szüksége rá, hogy a nagy ígélet kegyelme rajta teljesedésbe menjen. — Megjegyezzük továbbá, hogy az elsőpénteki szentáldozást az engesztelően kívül más szándékokra is fel lehet ajánlani.

Végre hangsúlyoznunk kell, hogy a kilenc szentáldozásnak egymásután következő kilenc első pénteken megszakítás nélkül kell történnie. Aki tehát bármely okból, akár saját hibáján kívül is, közben kihagy egy hónapot, már nem számíthat erre a kegyelemre, legalább is az ígélet szavai alapján nem. A vasárnap sem pótolhatja a pénteket. Ha azonban a hó első pénteke valamely évben nagypéntekre esik, akkor ez a hónap egyszerűen nem számít, mert az Úr Jézus csak olyan egymásutáni elsőpénteken kívánhatta a szentáldozást, melyen az Egyház előírása szerint áldozni lehet. Nem kell tehát az ily esetben az elsőpénteki áldozást vasárnap, vagy talán a hó második péntekén pótolni, vagy újból kezdeni a kilenc elsőpénteki ájtatosságot.

Ellenvetések

A nagy ígélet ellen főleg a következő ellenvetéseket hozák fel a megindokoltság látszatával.

Némelyek úgy vélik, hogy az ígélet feltétlensége ellentétben áll a trienti zsinat határozatával, mely szerint senki sem lehet feltétlenül biztos abban, hogy üdvözülni. Márpedig úgy látszik, hogy a nagy ígélet a kilenc elsőpéntek jó elvégzése után az üdvözülés feltétlen bizonyosságát adja meg. De erre azt válaszoljuk, hogy a trienti zsinat csak a hitbeli bizonyosságot tagadja, nem az erkölcsi bizonyosságot. Hitbeli bizonyos-

sága, külön kinyilatkoztatás nélkül, senkinek sem lehet arra nézve, hogy Isten kegyelmében van, vagy hogy üdvözülni fog. Erkölcsi bizonyossága azonban mindezekre nézve lehet. A nagy ígéret viszont nem ad többet erkölcsi bizonyosságnál, mert senki sem tudja hitbeli bizonyossággal, vajjon a kegyelem állapotában és jól végezte-e a kilenc elsőpénteki szentáldozást, továbbá maga az ígéret sem ad hitbeli, legfőljebb erkölcsi bizonyosságot arra nézve, hogy valóban Istentől van.

Szembeszegezik továbbá a nagy ígérettel az ellenvetést, hogy tápot nyújt a vakmerő bizakodás számára. Ha valaki ugyanis elvégezte a kilenc elsőpénteket, mégha előbb nem is gondolt erre, utána élhet úgy, amint akar, s üdvözülni fog. Erre azt válaszoljuk, hogy általában lélektanilag sem valószínű, hogy egy ember, aki komolyan végezte ezt az ájtatosságot, később ily elvetemült gondolkodásra adja magát. Mindenesetre, ha ez kivételes esetben meg is történhetnék, nem lehet ok arra, hogy az Úr Jézus a lelkek nagy sokaságától megvonja ezt a nagyon is vigasztaló ígéretet. Továbbá annak is, aki ily elvetemült módon gondolkodnék, kellene, hogy ebből a gondolkodásából az ígéret szerint *szabadakarattal* megtérjen, s akkor már nem pusztán külső ok alapján, hanem igazi belső megtérés után nyerné el az üdvösséget. Hogy pedig az Úr Jézus ily nagy kegyelmet adhat, arra Szívének végtelen irgalma elég magyarázat.

Már az a tény egyedül, hogy az Egyház a nagy ígéret hirdetését megengedi, bizonyíték arra, hogy ez az ígéret a hittételekkel s hirdetése az okossággal nem ellenkezik.

Az Egyház továbbá Alacoque Margitot iratai tüzetes vizsgálata után a szentek sorába iktatta. Bár ez a tény nem bizonyítja, hogy írásaiban minden szó okvetlenül igaz, mégis épp őnála, akinek élete a Jézus Szíve-tisztelettel s annak minden módjával, ígéreteivel mondhatni egy, nagyon nagy súlyt ad szavainak s tekintélyt a kinyilatkoztatásoknak, melyekben ezzel a tisztelettel kapcsolatban részesült.

Azt is felhozzák, hogy a kilenc első-péntek végzése aránylag csekély dolog, s nem áll arányban az ígéret nagyságával. De ez csak Jézus irgalmának nagyságát bizonyítja. S nem csekély dolog-e az a kis gyónás és penitencia is, mely nekünk a bün-

bánat szentségében a mennyországot megnyitja? Jól mondja Bainvel: „Valóban megbotrántoztató ez az ígélet annak számára, aki nem hisz a szeretetben.” (La Dévotion au Sacré-Coeur de Jésus, Paris, 1921. p. 86.)

De nézzük csak, oly könnyű-e az ígélet által megkövetelt feltételeknek eleget tenni? Miért végzik akkor mégis az emberek, a keresztények sokaságához mérten aránylag oly kevesen az elsőpénteket? Nem követel-e állhatatosságot, áldozatot, hogy minden időjárás mellett, hidegben-melegben, utat, fáradságot, rosszulletet nem tekintve, kilenc hónapon át kitartsunk az elsőpéntek végzésében? Hányan teszik meg? Hányan hagyják abba vagy szakítják meg? Az elsőpéntek elvégzése tehát nem minden körülmény közt oly nagyon könnyű.

De miért épp *kilenc* péntek? Nem babona ez? — Lehetne éppúgy tíz vagy tizenöt is. De a kilences szám az Egyházban megvan szentelve a Szentlelket váró apostolok és tanítványok kilencnapi előkészülete által. S ezt a számot választotta az Úr Jézus is, mert valamilyen számot kellett választania. Nem épp a kilences számtól, hanem az Úr Jézus akaratától, rendelésétől függ a kegyelem elnyerése.

Alacoque Szent Margit sem volt az ígélet bizonyosságáról meggyőződve, mondják; mert hozzátette: „ha nem tévedek”. — De ő ezt csak gyóntatója tanácsára tette s nemcsak ennél az ígéretnél, hanem más kijelentéseknél is. Ez csak szerénységet, nem kételkedését bizonyítja.

A legsúlyosabb ellenvetés azonban a nagy ígérettel szemben a tény, hogy voltak esetek, amikor valaki a kilenc elsőpénteket látszólag jól elvégezte, s utána mégis szentségek nélkül, külső látszat szerint bűn állapotában, töredelem nélkül halt meg. Ez másokban, hozzátartozóikban a hitet is megrendítette, amint némelyek állítják. Ezért káros, mondják, a nagy ígéretet ily feltétlen alakban hirdetni. Elég, ha csak kiemeljük, hogy a Szent Szív a kilenc elsőpéntek végzőinek haláluk óráján rendkívüli kegyelmeket ad, de ne hangoztassuk, hogy feltétlenül üdvözülnek.⁵⁰

A tény tagadhatatlan, hogy nem minden Jézus Szívetisztelő, aki a kilenc elsőpénteket elvégezte, részesül a végső

szentségekben. De ez egymagában véve még nem szólna a nagy ígéret ellen; hiszen láttuk, hogy az Úr Jézus nem a végső szentségekben való részesülést, hanem a jó halál kegyelmét ígérte meg. Olykor a hirtelen halál nagyobb kegyelem, mint a halálnak egyéb módja.

De tagadhatatlan az a tény is, hogy olyanok, akik külső látszat szerint jól, buzgón végezték a kilenc első-pénteket, később mégis bűnbe estek, még hitüket is megtagadták s látszólag töredelem nélkül haltak meg. Vannak, akik öngyilkossággal fejezték be életüket.

Mit szólunk ezekhez az esetekhez?

Elsősorban biztosaknak kellene lennünk, hogy a kilenc első-pénteket igazán jól végezték. Hány szentségtörő áldozásról, elhallgatott bűnről tanúskodik majd egyszer az utolsó ítélet s a lelkiismeretek felfedése. De hagyjuk ezt a feltevést! Fogadjuk el, hogy jól végezték az ájtatosságot. Ki bizonyítja, hogy a lélek elválása pillanatában nem tértek meg, még ha ennek külsőleg nem is adták látszatát? Mikor már a külső érzékek elhalnak, a száj már megnémult, a szem megtört, hogy mi játszódik le akkor még az átköltöző lélekben, azt csak Isten tudja egyedül. S hogy bennünk mégis komoly gondolatokat kelt fel az ilyen eset, az csak jó dolog, mert arra int, hogy a nagy ígéret ellenére se bízzuk el magunkat s fokozott buzgósággal törekedjünk jól végezni az első-péntekeket, utána pedig működjünk buzgón közre a nyert kegyelmekkel. Olyan esetben, amikor buzgó lélekről van szó, aki példának okáért elhomályosult elmével öngyilkosságot követett el, eltekintve attól, hogy itt halálos bűnről alig lehet szó, a nagy ígéret csak vigaszul fog szolgálni, hogy a szeretett lélek, melynek vesztét siratjuk, mégsem vesztett el végkép. Hiszen ismerünk privát kinyilatkoztatásokat, melyek olyan lelkek megmeneküléséről szólnak, akiknek üdvösségén mondhatni mindenki kétségbe esett vagy legalább is nagyon kételkedett.

Nincs tehát senkinek sem oka a nagy ígéret miatt hitében megrendülni. Azoknak pedig, akik mesterkéltság magyarázatokkal kiforgatják Krisztus szavait igazi értelmükből, Bainvel-lel mondjuk: „Nincs helye annak, hogy az ígéret értelmét elsekélyesítsük, mint azt némely hittudós megtette. Ezek a helyett,

hogy az ígéretet megmagyarázták volna, inkább értelméből kivetköztették.”⁵¹

A Jézus Szíve-tisztelet jelentősége az emberek egyes csoportjaira nézve⁵²

Jézus Szíve és a pap

A Jézus Szíve-tisztelet központi természete nemcsak abban nyilvánul meg, hogy lelki életünket a maga egészében betölti s hogy a társadalmi élet minden mozzanatára kiterjed, hanem abban is, hogy minden nemnek, kornak és állásnak megfelel s sajátos lelki, társadalmi igényeit kielégíti.

Ezt akarjuk a következőkben kimutatni.

Első helyen a Jézus Szíve-tisztelet jelentőségét a pap életében akarjuk tárgyalni.

Ki a pap? A pap legbensőbb mivoltából következik viszonya a Szent Szívhez s a Szent Szív tiszteletének jelentősége életében.

Közvetítés

A pap elsősorban közvetítő Isten és ember közt. A pap a hivatalos kapocs, mely az eget a földdel összefűzi. A pap az égi kegyelmek csatornája a világ számára. Ő a hivatalos istentisztelet vezetője, az áldozat bemutatója, a lelkek megszentelője. Ezzel függ össze tanítói, vezetői, apostoli hivatala is.

Azért kell, hogy a papot benső összeköttetés Istennel, szentség, tisztaság, bensőség, áldozatos lelkület, buzgalom jellemesse. Továbbá embertársai iránt gyengéd együttérzés, megértés, szájalom, irgalmasság, szeretet, törhetetlen buzgóság lelki javukért. Mindezt honnét meríti? A Szent Szívből.

Mivel Krisztus az első főpap, egészen magától értetődő dolog, hogy a papnak örök példaképéhez hasonlítania, vele benső összeköttetésben kell lennie, hiszen ő eszköze, helyettesítője, megismerésközvetítője az örök Főpapnak, Krisztusnak, sőt némileg egy vele. Azért szól neki elsősorban Szent Pál szava:

„Ugyanazt az érzést ápoljátok magatokban, mely Krisztus Jézusban is megvolt.” (Fil. 2, 5.)

Áldozatos lelkület

De mi teszi Krisztust leginkább pappá, s papi erényeinek, szentségének forrását, székhelyét hol találjuk? Az ő Szívében. Áldozatos lelkülete teszi őt bensőleg pappá, ebből veszi eredetét önmagának, szent testének s vérének külső áldozata is a kereszten és az Oltáriszentségben, Szíve által lesz ő igazán pap. Papságának legmélyebb gyökere ugyan a személyes egység Isten Igéjével, de ez az egység okvetlenül megköveteli benne a papi lelkületet, ez pedig Szívében honol. Erényeinek székhelye is szentséges Szíve, amint azt már kifejtettük. A papnak is tehát elsősorban Krisztus Szívéből kell merítenie a papi lelkületet, a papi erényeket, a szentséget, a tisztaságot, a bensőséget, a szeretetet, a könyörületességet, a buzgalmat. Mi által lehetne ő bensőbben, szorosabban egy Krisztussal, mint Szívének tisztelete, Szívével való egyesülése, annak követése által?

Jézus barátja

A pap igazán barátja Jézusnak. De mi egyéb a barátság, mint a szívek összefűződése? „Már nem mondalak benneteket szolgálknak, hanem barátainknak mondottalak titeket” (Jn. 15, 15.), ezeket a szavakat mondja a püspök az újonnan felszentelt papoknak Krisztus nevében. Igen, Krisztus az ő Szívének legbensőbb titkait, sőt önmagát bízza rá papjaira, magával egészen egynek tekinti őket. Lehet-e ennél bensőbb barátságot elgondolni? Mi természetesebb tehát, magától értetődőbb dolog, mint hogy a pap Jézus Szívének buzgó tisztelője, hogy ez a tisztelet igazi szívigénye, szükséglete? Mi is fűzhetné mind szorosabban a barátság szent kötelékeit közte és Krisztus közt, mint épp Jézus Szívének szeretete, mely ennek a barátságnak mondhatni benső mivolta?

Vigasz és erő

Honnét merítse továbbá a pap az erőt, a vigaszt hivatása teljesítésében, ha nem szintén isteni példaképe, az örök Főpap Szívéből? A Jézussal való barátság bensőségét, olykor lényegét is nem egyszer a világ részéről veszély fenyegeti. Honnét veszi a pap az erőt, hogy ezeknek a kísértéseknek bátor lélekkel ellenálljon? Barátja Szívéből, minden erő és szentség forrásából. Máskor ellentmondással kell megküzdenie, sikertelenség szomorítja, hálátlanság, félreismerés, megaláztatás éri. Hol talál vigaszt, hogy mindezt örvendező lélekkel, meg nem törve viselje? Jézus Szívében. Kinek panaszolja el a lelkek körüli aggodalmait, kinek ajánlja a bűnösöket, betegeket, az ártatlan gyermekeket, ha nem isteni Barátja Szívének? Ki pótolja számára a családot, ha nem az Oltáriszentségben élő Krisztus?

Eucharisztikus lelkület

A papnak mindenekelőtt eucharisztikus lelkületűnek kell lennie. Mi vezeti őt legközvetlenebbül az Eucharisziához? Jézus Szívének szeretete. S viszont az Eucharisztia szeretete okvetlenül annak forrásához, magában az Eucharisziában dobogó főpapi Krisztus-szívhez fogja vezetni a papot.

Jézus Szíve s a pap közt tehát a legbensőbb kapcsolat van a dolog természeténél fogva. De ezt a kapcsolatot a papnak tudatossá kell tennie lelkében. Erre nézve szívlelje meg Richstätter intelmét: „A Szent Szív személyes tisztelete mint belső élmény minden bizonnyal nem lesz osztályrésze egy tudásában büszkélkedő, jámborságtól idegenkedő szellemnek éppoly kevésbé, mint annak, aki a világ szeretetében elmerül.”¹⁵⁶

Lelkipásztor

A papnak nemcsak benső életében, hanem lelkipásztori működésében, apostoli tevékenységében is Jézus Szívéhez kell kapcsolódnia. Nem talál hatalmasabb eszközt, hogy a szívekhez férjen s lelkipásztori, apostoli munkáját eredményessé tegye, mint a Jézus Szíve-tiszteletet. Reméljük, hogy maga ez a könyv is még jobban meggyőzi az Egyház papjait szavunk igazságáról. Olvassák, amit a Jézus Szíve-tisztelet nagy apos-

tola, P. Biró írt három füzetében a Szent Szív-tisztelet jelentőségéről főleg korunkban és a lelkipásztorkodásban.” Szíveljék meg Alacoque Szent Margit szavát, mellyel kijelentette, hogy szentéletű vezetője, Boldog Colombière Kolos ezzel az eszközzel éri majd el legnagyobb sikereit a lelkek megmentésében s ennek a tiszteletnek terjesztésével többet tesz Isten dicsőségére, mint bármi egyéb cselekedetével. „Isteni Mesterem tudatta velem, — írja egész általánosságban, hogy azok, akik a lelkek üdvén fáradoznak, sikerrel fognak dolgozni. Érteni fogják a módját annak, hogy a legkeményebb szíveket is megindítsák, ha gyengéden tisztelik Szent Szívét, és azon iparkodnak, hogy tiszteletét mindenütt ajánlják és megalapítsák.” Nézzük P. Mateo, P. Tarin és sok más Jézus Szíve-apostol sikereit, hogy minket is hasonló eredmények kilátása ösztönözzön a fokozottabb Jézus Szíve-tiszteletre. Tudnunk kell azonban, hogy a lelki siker nem mindig külsőleg látható, kézzelfogható, s az ellenkezéstől s nehézségektől sem szabad visszariadnunk, amint magának a Jézus Szíve-tisztelet megalapításának és terjedésének is voltak nehézségei.

A pap szerepe a tisztelet terjesztésében

Legyünk végre mi papok tudatában annak, hogy a Jézus Szíve-tisztelet elterjedése a világon legnagyobbbrészt tőlünk, papoktól függ. Necsak azért terjesszük ezt a tiszteletet, mert lelkipásztori munkánkban segít s eredményessé teszi vállalkozásainkat, működésünket, hanem azért is és elsősorban azért, mert Jézus Szíve diadalát kívánjuk a világban. Ennek a diadalnak előkészítői, úttörői hivatásunknál fogva mi papok vagyunk. Hogy a Jézus Szíve-tisztelet nagy hódításai ellenére sem terjedt még el eléggé a világon s nem hatolt még bele oly mélyen a lelkekbe, annak egyik főoka az, hogy nem hódította még meg minden pap szívét, hogy még nem minden papban él elevenen a meggyőződés ennek a tiszteletnek fontosságáról és központi jelentőségéről. Ezt a tudatot kell már a kispapok lelkében felkelteni a szemináriumban s minden lelkigyakorlattal megerősíteni a papokban. Erre nevelik a papokat a nagy papi egyesületek: az *Unio apostolica*, a *Foedus*

pro sanctitate sacerdotali, az *Associatio perserverantiae sacerdotalis*. Legyünk mindnyájan tagjai az egyik vagy másik papi egyesületnek, hogy Jézus Szíve-tiszteletünket intézményesen biztosítsuk. Olvassuk P. Polgár rövid, de nagyon tartalmas, olaszból fordított füzetét: Jézus Szíve és a pap.⁵⁶ Vessük szívünkbe, hogy elsősorban nekünk szól az Alacoque Szent Margit által adott ígélet: „Azok nevei, akik ezt az áhítatot terjesztik, Szívembe vannak beleírva, s nem engedem, hogy onnét valaha is kitöröltsenek.”

Jézus Szíve és a szerzetesközösségek

A szerzetes intézményeknek van közös és van sajátos vonásuk. Minden szerzetes intézmény közös vonása a keresztény tökéletességre való hivatásszerű törekvés. Ezáltal egészen egyedülálló vonatkozásba lép Jézus Szívével s annak tisztelésével.

Jézus Szíve s a lelki tökéletesség

Az Úr Jézus ugyanis minden tökéletesség eszményképe. A tökéletességre való törekvés lényegesen Krisztus követésében áll. A tökéletesség minden emberben, tehát az Istenemberben is az ő bensejében, erkölcsi mivoltában rejlik. Ez az erkölcsi benső az, amit szívnek nevezünk. Bárki tehát, aki lelki tökéletességre törekszik, szükségképp Jézus bensejére, szívére kell hogy irányítsa tekintetét, belőle kell kiolvasnia a tökéletesség eszményét, őt kell követnie. Így minden tökéletességre törekvő lélek szükségképp Jézus Szíve-tisztelő lesz abban az értelemben, hogy Jézus erkölcsi bensejét, szentsége, legszentebb indulatai, erényei forrását és székhelyét tiszteli.

Ilyenek voltak az összes szentek, kezdve Szent Páltól, aki tekintetét mélyen az Úr Jézus bensejébe merítette bele, amikor azt saját maga s hívei számára mint példaképet állítja oda: „Ugyanazt az érzést ápoljátok magatokban, amely Krisztus Jézusban is megvolt” (Fil. 2, 5.), „Krisztus lakjék a hit által szívetekben, legyetek meggyökerezve s megalapozva a szeretetben s fogjátok fel az összes szentekkel együtt, mi a szélesség és hosszúság, a magasság és a mélység, és ismerjétek meg

Krisztusnak szeretetét, mely meghaladja a megismerést, s tel-
jetek be Isten egész teljességével.” (V. ö. Ef. 3, 17—19.) Krisz-
tus benső követése ekként önkénytelenül is Jézus Szívéhez
vezet.

De ez nem a Jézus Szíve-tisztelet a mi felfogásunk szerint,
mondja valaki, ez csak Jézus benseje, legfeljebb lelki szíve,
de hiányzik itt a testi szív, hiányzik a Jézus Szíve-ájtatosság,
külön sajátos gyakorlataival. — Erre azt válaszoljuk, amit már
könyvünk más helyén részletesebben kifejtettünk, hogy a Jézus
Szíve-tisztelet tárgya az egész istenemberi szív, magában fog-
lalva a testi szívet s az Istenember egész benső világát. Az
egész tárgy nagy egységet alkot, melynél majd a testi, majd
a lelki szívre tekintünk, de főleg utóbbira; a testi szív pedig
ennek jelképe, mely folyton Jézus benseje felé irányítja
tekintetünket s azt képzeletünk előtt megfoghatóvá teszi.

A Jézus Szíve-tisztelet kifejezetten mai alakjában, a testi
szív tiszteletével egybekapcsolva, nem lényeges eszköz ugyan,
hogy a benső életre, a tökéletességre törekedjünk; de viszont
mindenki, aki tökéletességre s benső életre törekszik, szükség-
kép arra irányítja tekintetét Krisztusban, amit mi szívnek, lelki
szívnek nevezünk, s aminek a testi szív természetes jelképe.
A szív kifejezett tisztelete pedig épp azért, mivel természetes
jelképe az ember bensejének, legalkalmasabb eszköz arra,
hogy tekintetünket állandóan Krisztus bensejére irányítsuk.
Krisztus benseje a szív szimboluma nélkül valamikép elmosó-
dott, megfoghatatlan, nem ragad meg annyira, nem köti le
képzeletünket s érzelmünket. Hozzájárul még a külön áldás és
kegyelem, melyet az Úr ehhez a tisztelethez kötött, s melyet
csak úgy nyerhetünk el, ha bensejét, szeretetét testi szíve jel-
képében tiszteljük. Ez hozza közel a Jézus Szíve-tiszteletet
mindazokhoz, akik lelki tökéletességre, Krisztus tökéletes
követésére törekcsenek, s így elsősorban a szerzetesekhez.

Külön célok

A szerzetek, az egyes intézmények és közösségek sajátos
külön célja szerint, szemlélődő, tevékeny, apostoli szerzetekre
oszlának. A szemlélődő szerzeteket főleg a benső imaélet

ápolása jellemzi. A tevékeny szerzetek a felebaráti szeretet területén munkálkodnak, tanítanak, betegeket ápolnak, szegényeket gondoznak. Az apostoli szerzetek a lelkek megmentésén s tökéletesítésén fáradoznak. Azonkívül minden szerzetben kell, hogy legyenek tagok, akik a házimunkákat végzik. Mindezek a Szent Szívben találják meg tökéletességük, szentségük utolérhetetlen, de mindig követhető s vonzó példaképét.

Hiszen a bensőség s az imaélet igazi székhelye a szív, az apostoli ajkakat a szív szeretete hevíti, a tanító szája szíve kincseiből merít, az igazi nevelő saját szíve nemességét ülteti neveltje szívébe, az irgalmasság cselekedetei a szív jóságából sarjadnak. A szívek örök mintaképe pedig az Istenember nagy Szíve, mely minden erény mélysége és forrása. Akik végre a közönséges házimunkákat végzik, ugyancsak Jézus Szívéből merítik a lelküket munkájuk megszentelésére. Hiszen alig van megkapóbb mozzanat Jézus életében, mint harminc éves názáreti visszavonult élete, melyet Szívének oly szent szándékaival s indulataival szentelt meg.

Szépen ír erről P. Bíró: „Ez az élet az emberiség legdrágább kincse, ez az ő főiskolája, legnagyobb példája, legédebb vigasztalása, legerősebb lendítő kereke... Nem használt volna nekünk az Úr 3 éves nyilvános élete, tanítása, ha 30 éven át magasztos némaságával, de megható és megrendítő példájával belénk nem verte volna, hogy hogyan kell az ő tanítását a hétköznapi egyszerű, szürke életben gyakorlativá tenni, valóságra váltani... Ime, az egyszerű, feltűnés nélküli, szürke, hétköznapi, egyhangú élet nagy és szent, sőt a legnagyobb és legszentebb élet is lehet! Nem kell semmi szenzáció, semmi rendkívüliség, semmi csodálatos az igazi szent élethez.” S fejtegetéseinek végén ezt a kérdést veti fel: „Ugyan miért nem bányászunk ennek a boldogságos életnek tárnáiból mindig többet és többet, miért nem öntjük ezeket az isteni kincseket embertársaink lelkébe át?” S meg is adja rá a választ: „Talán éppen azért nem, mert még nem hatoltunk eléggé be az Úr Szívének belső, csodálatos világába.”⁵⁶

Evangéliumi tanácsok

A szerzetesi élet főeszköze a tökéletesség elérésében az evangéliumi tanácsok megtartása: önkéntes szegénység, tisztaság, engedelmisség. Ez a három evangéliumi tanács is a legszorosabban fűződik Jézus Szívéhez, abból ered. Hiszen ha Jézus minden tanítása Szívéből fakad, akkor leginkább az is, mely a krisztusi élet tökéletességének rúgóit tárja fel előttünk.

De nemcsak az evangéliumi tanácsok tanítása fakadt Szívéből, hanem a példa is, melyet e tekintetben követőinek adott. Mily gyönyörűen tükrözi vissza Jézus Szíve lelkületét a szó, melyet az az apostol írt le Jézus szegénységéről, akiről Arany-szájú Szent János mondja: Pál szíve Krisztus Szíve! „Bár gazdag volt, — írja — értetek szegény lett, hogy az ő szegénysége által ti gazdagok legyetek.” (2 Kor. 8, 9.) A lélek szegénysége a szívből, az önzetlen, a magáról megfeledkező s másokat meg-gazdagító szívből fakad.

A szüzességről, az önkéntes nőtlenségről írja ugyanaz az apostol: „Akinak nincs felesége, arra gondol, ami az Úré, hogyan tessék Istennek... Mind a férjetlen asszony, mind a szűz arra gondol, ami az Úré, hogy testben és lélekben szent legyen.” (1 Kor. 7, 32. 34.) Soha szív nem volt annyira az Úré, Istené, mint Jézus Szíve. A szüzesség a tökéletes Isten-átadottságnak egy virága, a szeretet egyik legszebb sarjadéka. Gyökere a szívbe nyúl s a szívből táplálkozik.

Jézus engedelmisségéről ugyancsak Szent Pál írja: „Ugyanazt az érzést ápoljátok magatokban, amely Krisztus Jézusban is megvolt, aki... kimerítette önmagát... megalázta magát, engedelmes lett a halálig, és pedig a halálig a keresztfán.” (Fil. 2, 5—8.) Krisztus engedelmsége tehát Szívének „érzéséből” fakadt.

Igy mind a három evangéliumi tanács Jézus Szíve gyümölcse, s aki Jézus Szívét tiszteli, élvezi ezeknek a gyümölcsöknek édességét s táplálja, felüdíti azokkal lelkét. Ezért való a Szent Szív-tisztelet mindenkinek, aki Jézusért az evangéliumi tanácsok életét vállalta.

Minden, amit a Jézus Szíve-tisztelet központi természetéről és általában előnyeiről, jelentőségéről a lelki életben írtunk,

az mind közel hozza ezt a tiszteletet a szerzetes-személyekhez, akik hivatásuknál fogva s állapotszerűen ápolják a lelki életet s törekszenek annak tökéletességére. Nekik üzeni a Szent Szív Alacoque Szent Margit által: „Annyi segítséget találnak benne, hogy semmi más eszközre sem lesz szükségük eredeti buzgóságuk visszaszerzésére. A legkevésbé fegyelmezett szerzetesközösségekben is visszaállíthatják így a legpontosabb szabálytartást. Azokat pedig, akik pontos szabálytartásban élnek, felvezetik a tökéletesség csúcspontjára.”

Hivatott Jézus Szíve-tisztelők

A szerzetesek és szerzetesnők a Jézus Szíve-tisztelet leg-hivatottabb gyakorlói, terjesztői és apostolai — szószéken, iskolában, gyóntatószékben, magukban a szerzetesközösségekben, szóval s tollal egyaránt. A Jézus Szíve-tisztelet a zárdákból eredt és a zárdákban nőtt nagygyá. Ezekből indult ki a keresztény középkorban s terjedt el messze a nép között. Ciszterciek, ferencesek, domonkosok, ágostonrendiek, karthauziak, jezsuiták voltak hordozói, terjesztői már Alacoque Szent Margit előtt. A paray-i zárdából indult ki azután az újkori Jézus Szíve-tisztelet hódító útjára az egész világon, s ismét a zárdák és kolostorok, a rendházak lettek a tisztelet legszebben virágzó kertjei, de egyúttal terjedésének forrásai, hódításának eszközei is. Ezekben élnek ma is a Jézus Szíve-tisztelet legbuzgóbb ápolói s terjesztői. Vigasztalásukra s örömeikre ide iktatjuk Szent Margit szavait: „Forró szeretetének édes kenetét árasztja mindazokra a közösségekre, amelyek tisztelik őt, és különös oltalma alá helyezik magukat. Elhárítja róluk az isteni igazságosság minden csapását és kegyelmébe fogadja őket, hogyha a bűn által elszakadtak tőle. Egybekapcsol minden szívet, hogy egyek legyenek vele.” (Levelek Greyfié és De Saumaise anyához és P. Croiset-hez.)⁸⁷

Joggal alkalmazhatjuk a szerzetesekre különösebben Prohászka szép szavát: „A szív teremti az apostolt, a vértanút, a szív segít a legmélyebb, legteljesebb ismeretre és ott áll az emberiség nagy törekvései, hatalmas küzdelmei és diadalai mögött.”⁸⁸

Jézus Szíve és a férfivilág

A Jézus Szíve-tisztelet egyik sarkalatos kérdése épp ez: meg tudja-e hódítani a férfivilágot? Voltak s vannak hangok, melyek a Jézus Szíve-tiszteletet kevésbé alkalmasnak tartják, hogy a férfilelket magával ragadja, bizonyos lágyságot, szentimentalizmust vagy legalább is „ájtatosság”-szerű valamit tulajdonítanak neki, mely nem felel meg a férfi lelkületének, nem elégíti ki, idegen előtte.

Jézus Szíve s a férfilelek

Hogy mennyire igaztalan ez a vád, azt ez a könyv a maga egészében bizonyítja. Csak a Jézus Szíve-tisztelet meg nem értéséből, helytelen beállításából vagy a bensőség hiányából származhat az ilyen felfogás. Mi sem méltóbb a férfilelekhez, mint az a végtelenül fennkölt, magasztos, emberileg is nagyszabású férfijellem, mely Krisztus bensejéből felénk sugárik s melynek hordozója épp az ő Szíve. Férfiszív ez, királyi szív, bátor szív, nagylelkű és igazságos szív, áldozatos férfiszerezzettel szerető szív, atyai, baráti szív: mindmegannyi tulajdonság, mely a férfijellemet naggyá és vonzóvá teszi. Minden attól függ, hogyan állítjuk be a Jézus Szíve-tiszteletet. Itt is biztos dolog, hogy alkalmazkodni kell a személyekhez. Más a férfilelek igénye, más a női léleké, más a gyermeké és az ifjúé. Jézus Szíve kell, hogy mindenkinek mindene legyen.

Hogy a helyesen beállított Jézus Szíve-tisztelet mennyire megfelel a férfiszívnek, a férfilelkületnek, mutatja De Sonis, a hősllekű francia tábornoknak, mutatja Garcia Morenónak, a legnagyobb Jézus Szíve-tisztelők egyikének példája. Mutatja az a sok férfiszent, aki ennek az áhítatnak szárnyán emelkedett fel a szentség magaslatára. Mutatja az a sokezer férfi, aki havonként megjelenik az Úr asztalánál, hogy Jézus Szívét engesztelje. Ezt bizonyítja Richstätter szava is, mely egyúttal ennek a tiszteletnek egyik lényeges feltételét is kiemeli: „Az alázatos lelkületben találjuk meg mélyebb okát annak, hogy a katolikus nép széles rétegei, nevezetesen istenfélő, jólelkű férfiak, akadémikusok és gyárimunkások egyaránt, egészen könnyű szer-

rel eljutnak az Udvözítő Szívének ismeretéhez és tiszteletét mint magától értetődő dolgot szeretettel felkarolják.¹⁴⁶⁹

Helyes beállítás

Jézus Szíve milyen beállítása felel meg legjobban a férfi-világnak? — A férfi vallásossága inkább *gyakorlati, tettekben megnyilvánuló*, mint *érzelmes*. Inkább a rövid, de *magvas áhitatgyakorlatokat*, imádságokat kedveli, mint a hosszúakat és érzelemmel telítetteket. A férfi lelke fogékony a *nagy eszmék* iránt, ami magasztos és fenséges, ami tettekre szólít fel a nyilvános életben. Fogékony az igazi, őszinte *barátság* iránt. A jótettért kijáró *hála* s az Istennek kijáró *imádás* megragadja egyenes lelkét, igazságérzetét s lekötelezi. Ezeket a szempontokat kell tekintetbe vennünk és értékesítenünk, amikor a Jézus Szíve-tiszteletet férfiak elé állítjuk.

Nagyon megfelelő azért a *Krisztus Király-gondolat* összekapcsolása Jézus Szívével. Ez a beállítás legjobban felel meg a Katolikus Akció Jézus Szíve-tiszteletének is. A Jézus Szíve-felajánlás, kapcsolatban a keresztségi fogadalom megújításával, szintén megragadja a férfi lelkét. Szent Ignác lelkigyakorlataiban élénk állított Krisztus-kép szépen egészíthető ki a Jézus Szíve-gondolattal úgy, hogy a maga férfias, hódító erővel felépő alakjában megmarad előttünk.

Szépen lehet a Jézus Szíve-eszmét a férfiléleknek hozzáférhetővé tenni, ha az *evangéliumi férfialakokat* kapcsolatba hozzuk Jézus Szívével: Szent Pétert, Lázárt, a kafarnaumi századost, Natánaelt, az apostolok meghívását és követését, a százados vallomását a keresztt alatt, a lándzsadöfést.

Némely férfikörben a *lovagias* eszmébe beállított Jézus Szíve-tisztelet is vonz. Általában a Jézus Szíve-tisztelet *társadalmi jelentősége* és kihatása, Jézus Szíve szociális királysága, az Imaapostolság nagy hódító eszméje, az erkölcsi rend helyreállításába beállított engesztelési gondolat, az anyag s a világ megszentelése, a profán élet természetfölöttivé alakítása által nyújtott elégtétel gondolata nyeri meg, ragadja magával és tartja fogva a férfi lelkét. Ezeket a mozzanatokat, szóval a

Jézus Szíve-tiszteletnek világot hódító elhivatottságát kell ki-
domborítani a férfiak előtt.

Személyes szolgálat

Ez egyedül azonban nem volna elegendő. Meg kell értetni velük Szent Ignác Krisztus Király-elmélgedése alapján, hogy csak akkor lehetünk Jézus Szíve országának igazi harcosai és terjesztői, ha előbb saját lelkünket alávetjük neki. Ennek az alávetésnek nem a kényszer, hanem a szeretet jegyében kell történnie. S ki érdemli meg jobban szeretetünket, mint Krisztus? Kinek van irántunk őszintébb baráti szíve, mint neki? Mennyire becsüljük az igazi barátságot! Krisztus a mi legigazibb barátunk. Mennyire méltó dolog tehát, hogy szívünket neki alávessük, hogy szívünk az övével szent barátságban egyesüljön! Mily kitüntetés számunkra ez a barátság! Ebben áll a mi személyes Jézus Szíve-tiszteletünk. Így válunk azután alkalmas harcosainak az ő országának, eszméinek felkészült terjesztőivé, apostolaivá.

Ezek a gondolatok ragadják meg, ez a beállítás tartja fogva a férfi lelkét s nyeri őt meg a személyes Jézus Szíve-tiszteletnek. Általában mondhatjuk, hogy nem kell túl gyakran a „szív” szót használnunk, ha férfiak előtt szólunk Jézus Szíve tiszteletéről. Állítsuk oda Krisztust, bensejét, jellemét, jótéteményeit, szeretetét s mutassuk meg, hogy mindez Szívében összpontosul, mintegy a Szív gyújtópontjából világosítsuk meg az egész Krisztust, de ne hordjuk minduntalan ajkunkon a „szív” szót, mert ez könnyen visszatetszővé válhat. Boldog Colombière is így tett beszédeiben. Így tesz XIII. Leo is a világot felajánló gyönyörű imádságában. Így tesz az egyházi liturgia is. Állítsuk mindig oda a személyt, melynek kisugárzása a szív. Ez igazán férfias Jézus Szíve-tisztelet, mely alázatos, bensőséges, Istent szerető férfiszívben mindig csak visszhangra fog találni.

Nagyon fontos a Jézus Szíve-tisztelet világra szóló hivatása szempontjából, hogy a férfivilágot meghódítsa. Amint általában a férfi vallásossága az Egyház szempontjából oly fontos, úgy a Jézus Szíve-tisztelet szempontjából szintén egyedülállóan fontos, hogy a férfiakat megnyerjük Jézus Szívének. Csak ők

lehetnek a nyilvános életben a Jézus Szíve-tisztelet úttörői, Jézus Szíve társadalmi királyságát a közéletben csak az ő kezük építheti fel.

Jézus Szíve és a női lélek

A szeretetre senki sem reagál érzelmileg oly erősen, mint a női lélek. Együttérzés, részvét, szájalom, odaadás, hála, viszonszeretet sehol sem talál melegebb, meghittebb otthonra, mint a női szívben. Ezek a tulajdonságok rendelkeznek a nőt arra, hogy mélyen megértse és odaadóan gyakorolja a Jézus Szíve-tiszteletet. Hiszen ennek a tiszteletnek benső mivolta, lényege a viszonszeretet, a hála, az engesztelő részvét, a bizalomteljes odaadás.

A női lélek előnye

Prohászka említi egyik beszédében, hogy a nők előnye, hogy természetadta képességüket az odaadásra átvihetik magára Istenre, a vallásos életre. Ennek az odaadásnak szebb, nemesebb, magasztosabb tárgya nem lehet, mint Jézus Szíve. A nő eleme másnak élni, más számára dolgozni, más számára magát feláldozni. Ugyanannyi momentum ez, mely a Jézus Szíve-tiszteletben s általában a vallásos odaadásban is érvényesül.

Ezeket a tulajdonságokat tekintetbe véve majdnem azt mondhatjuk, hogy a Jézus Szíve-tisztelet első nagy kinyilatkoztatásait egy női léleknek, Alacoque Szent Margitnak kellett kapnia. De már előtte is Szent Gertrudtól kezdve a női lelkek egész serege lépett legbensőbb érintkezésbe, mintegy lélek-cserébe Jézus Szívével. Ebben ők mindnyájan Szűz Mária követői, akinek szívénel mélyebb megértője, hívebb és bensőségesebb követője nem akadt a Szent Szívnek. Követői az evangéliumi nőknek, Mária Magdolnának, a Jeruzsálem kapujánál a kereszttűn siránczó asszonyoknak, a keresztt alatt álló és a sirt kora hajnalban felkereső szent női lelkeknek.

Különbségek

A férfi, mint láttuk, s amint a történelem is bizonyítja, nagy és mély tisztelője lehet a Szent Szívnek, de ez a tisztelet

valamikép más természetű, mint a nőé. A férfinak Isten a nagyvilágot adta, a nőnek a lélek világát. A férfi elsősorban apostol, a nő látó. Azért kellett Szent Margitnak Jézus Szíve kinyilatkoztatásait kapnia, de ennek a tiszteletnek apostolává Boldog Kolost választotta az Isten. Ugyanígy volt az, amint már említettük, Krisztus feltámadásánál is. Nőknek jelent meg először az Udvözítő, de férfiak vitték ki ezt az örömhírt a nagyvilágba. Ez a látó és az apostoli lélek kölcsönös szerepe. Egymást segítik, egymást kiegészítik.

A Jézus Szíve-művek, de más apostoli művek rejtett buzgólkodói, terjesztői is sok esetben női lelkek. A férfi kiváltsága, hogy az eszmét a nagyvilág előtt hirdesse. Ezért nem lehet a nő segítségét semmiféle apostoli munkában, így a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésében sem nélkülözni. Az emberi természet félreismerné az, aki a női lélek szolgálatát e területen egészen mellőzni vagy kikapcsolni akarná. A nő észrevétlenül belelopja, hogy így mondjam, a férfi által hirdetett eszmét a szívekbe. Belelopja Jézus Szíve szeretetét is a családba, a férfi szívébe, a gyermekekébe. Ki által dolgozott P. Mateo is oly eredményesen a családok felajánlásának művében? Női buzgólkodói által.

A női lélek alkalmasságáról a Jézus Szíve-tisztelet megértésére és csendes, észrevétlen terjesztésére nem is kell sok szót mondanunk. Ez közismert dolog azoknál, akik valamikép a női pszichével foglalkoztak. De ez teszi a női lelket gyakran alkalmassá arra is, hogy a Jézus Szíve-tisztelet rendkívüli hatásaiban, misztikus kegyelmekben is részesüljön.

Misztikus kegyelmek

A misztikus kegyelmek szintén különböznek a férfi- és női lélek számára. Isten a természethez alkalmazkodik. A Jézus Szíve-tisztelet történetében nem egyszer találkozunk a szívek cseréjével, misztikus eljegyzéssel, titokzatos gyűrű-átadással. Habár bizonyos szív-csere, eljegyzés a misztikus élet lényegéhez tartozik, mégis annak némely formája maga a földi hasonlat analógiája közelebb hozza ezeket a dolgokat a női lélekhez. Ez az oka, hogy ezekkel inkább találkozunk nőknél, mint férfiaknál. A férfiaknak más természetű kegyelmeket tartott fenn

Isten jósága. De ez nem jelenti azt, hogy a férfilélek nem képes a misztika mélységeibe behatolni; tanú erre a történelem, maga a Jézus Szíve-tisztelet története is, kezdve Szent Páltól és Szent Jánostól Ágostonon, Bernáton, Bonaventurán és a középkori nagy misztikusokon át Eudes Szent Jánosig, Colombière-ig, Hoyos Bernátig, Jaegenig.

A lelki jegyesség olykor misztikus kegyelmek nélkül is közel hozza a Jézus Szíve-tiszteletet a női lélekhez, főleg szerzetekben s a világban élő, egészen Istennek szentelt lelkeknél.

Értse meg a nő az ő nagy hivatását a Jézus Szíve-tisztelet terén és használja fel azokat a lelki adományokat, melyeket neki e tekintetben Isten a természet és a kegyelem rendjében adott. Akkor ő is nagy, feltűnő mértékben részese lesz Jézus Szíve ígéretének: Szívembe írom azok nevét, akik ezt a tiszteletet terjesztik, s nem engedem, hogy abból valaha is kitöröltessenek.

Jézus Szíve és az ifjúság

Az Úr Jézus viszonyát az ifjú lelkekhez legszebben világítja meg a gazdag ifjú esete az evangéliumban. Ez az esemény betekintést nyújt Jézus, de az ifjú szívébe is.

Jézus Szíve s az ifjú lélek

Azt mondja Szent Márk, hogy az ifjú odafutott Jézushoz és térdre esett előtte. Az ifjúkor lelkesülése cseng felénk az ifjúnak ebből a viselkedéséből. Nem elég neki a közeledés, valami mágneses erő vonzza őt Jézus felé és siettetni lépteit, futva jön. Megragadja őt az eszmény, melyet Jézusban megtestesülve lát. Térdre esik előtte. Látjuk, hogy Jézus meg tudja ragadni lelkével az ifjúság lelkét. Nem elvont eszmény, nem vértelen gondolat, vonzás nélküli erkölcsi kódex ő az ifjú számára, hanem élő eszménykép, vezér, király, királyi barát, akiben bízunk, akinek magát teljesen átadja, akinek szolgálatába állítja minden képességét, akinek kezébe teszi le sorsát, jövőjét. Nincs szüksége az ifjúságnak más vezérre, mint Jézusra, nincs szüksége más eszményre, mint amelyet Szívében megtestesülve lát.

Az ifjú szív lelkesedik nagy jellemekért. Jézusban szem-

léli a legnagyobb, a legeszményibb jellemet. Ez a jellem Szívében lép eléje. Azért felel meg a Jézus Szíve-tisztelet az ifjú lelkének. Jézust mint eszményt, mint jellemet, s Szívét mint ennek hordozóját kell eléje állítani. Nem szükséges neki sem szüntelen a „szív”-et említeni, hanem fessük le előtte Jézus jellemét, nagyságát, eszményiségét s azután utaljunk rá, hogy mindezt Szívében találjuk összpontosítva, ez az istenemberi jellem forrása, az erkölcsi eszmény gyújtópontja s élő hordozója. Ezt megérti minden ifjú s közelebb érzi magát a Megváltó Szívéhez.

De nézzük meg a gazdag ifjú esetében a szeretetet is, mely Jézus Szívében az ifjú iránt él. Mikor ez bevallja, hogy a parancsokat mind megtartotta ifjúsága óta, Jézus rátekintett s megkedvelte őt. Ime, mily meleg szeretet árad Szívéből az ifjúság felé. Így szeret az Udvözítő minden ifjút, aki megőrzi ártatlanságát. Ezért választja Szent Jánost is kedvelt tanítványául. Az ifjúság hajlamos a barátságra, eszményi szépségében fogja azt fel. Mennyire megneimesül ez a természetes hajlam benne, ha magát Jézus barátságára méltóvá akarja tenni s Jézus barátságát keresi!

A naimi ifjú esete is megragadja figyelmünket. Jézus szanalomból az ifjú s édesanyja iránt odalép a koporsóhoz és feltámasztja az ifjút. Sokan ezt a csodát történeti jelentőségén túl szimbolikusan is értelmezik. Ekkor az ifjú lelki feltámasztását látják benne jelképezve a bűn halálából.

Hány ifjú számára jelentette Jézus az új életet! Hány ifjú találta meg Jézus Szíve irgalmában az utat vissza az elvesztett ártatlansághoz és boldogsághoz!

De Jézus vonzó mágnes is, mely magához ragadja a tökéletességre törekvő nagylelkű ifjú szíveket! A Xavéri Ferencek, a Brittók, a Szaniszlók és Alajosok is ifjak voltak. Az apostolok között is egyik-másik még ifjú lehetett. Mily vonzást gyakorolt rájuk Jézus szeretete! Prohászka a középkorban valóságos lelki ragályról, epidémiáról szól, mely ezreket megragadott, hogy életüket fogoly testvéreikért felajánlják. Mi ez, ha nem a szeretet, mely Jézus Szívéből felénk áradt?

A szeretet az, mely a századokon át a legnemesebb szíveket, elméket megigézte és Jézushoz láncolta. De ez a szeretet

az ő Szívében honol és nagylelkűségre számít. Csak rá kell mutatni Jézus Szívére, s minden ifjú megérti, mit jelent ez a Szív számára: érti a halálig menő odaadást, legnemesebb eszményeinek eleven valóságát, minden fiatal lelkesedésének el nem hervadó reménnyel kecsegtető, biztató tárgyát, az örökkévalóságba nyúló vágyainak legszentebb beteljesedését.

Mindazt, amit a férfilelekről Jézus Szívével kapcsolatban mondtunk, az a férfiifjúságra nézve is áll azzal a színezeti különbséggel, hogy a férfinál a megállapodottság, a reális gondolkodás lép előtérbe, az ifjúnál a lelkesedés és a jövő vágya és idealizmusa.

Mindezeket a lelki mozzanatokot értékesíti a Jézus Szíve Testőrgárda, mely a fiúifjúságot iparkodik a Szent Szív-tiszteletnek és apostolságnak megnyerni.

Testőr-mozgalom

A Testőr-mozgalom lényegét a következőkép foglalja össze röviden a vezérkönyv:

„A Szívtestőrség . . . lényegében nem más, mint a Szívgárdából kinőtt fiúk csoportosulása a középiskolákban. Tagjai középiskolás fiúk 10—15 éves korig, akik testületileg belépnek a hatalmas világszervezetbe, a Jézus Szíve Szövetségbe.

A mozgalom hivatalos neve: *Szívtestőrség*.

Köszöntésünk: *Bátran!* — Felelet: *Erőnk a Szív!*

Jelvényünk: Pajzson kereszt és a kereszten Jézus Szíve (lánggal, kereszttel, töviskoszorúval és sebbel).

A Szívtestőrség célja, hogy az elemi iskolából a középiskolába került szívgárdistákat a Szívgárda szellemében tovább képezze és más középiskolás fiúkat is magába szervezve, valamennyit öntudatos katolikussá nevelje, akik nyíltan merik gyakorolni vallásukat és az Egyház hűséges katonái, védelmezői lesznek. Ezt a vallásos nevelést a legszorosabban összekapcsolja a hazafias neveléssel: tagjait gerinces magyar fiúkká, jó hazafiakká akarja nevelni.

A Szívtestőrség nevelési központjában a Jézus Szíve-tisztelet áll. Jézus az ő szerető Szívével a Szívtestőrség királya, a mozgalom tagjai pedig az ő testőrei. A szívtestőr nemcsak

együtt érez vele, hanem hűségesen engedelmeskedik neki és szent ügyeit mindenütt megvédi. Azonfölül a Jézus Szíve-tiszteletet terjeszti és minden alkalmat megragad az apostolkodásra. A nagy Király viszont bőséges kegyelmekkel halmozza el testőreit.”⁶⁰

„Amennyire kevés időm engedi, — írja az ifjúság jó ismerője, P. Donászy Szabó Ernő — igyekszem csak úgy, ahogy eszembe jut, papírra vetni néhány gondolatot a gyermekek és az ifjúság Jézus Szíve-tiszteletére vonatkozóan.

1. A napi felajánló ima *tudatos* bekapcsolása a gyermekek és ifjak lelki életébe, nagy jelentőségű. Lényeges, hogy tudatos legyen! Tudja azt, hogy mindent, amit tesz, minden öröm, ami éri, minden bánat, szenvedés, minden munka nagyobb értéket kap, mert már reggel mindezt előre *felajánlotta* az Úr Jézus Szívének (engesztelésül vétkeinkért... az Úr Jézus nagy szándékaira... ezeknek a szándékoknak tudatos beállítása... miért?... nagyon fontos!). Kell hogy valami figyelmeztesse erre minden reggel. Pl. ágya mellett vagy felett Jézus Szíve-kép, szobor... — Legjobb volna, ha minden havi szándékot szép kép kíséretében kapna meg és ezt keretbe tenné mindíg.

2. A második, amit meglepetésszerűen tapasztaltam a fiúk között, hogy hihetetlen *bizalommal* tudnak lenni az Úr Jézus Szívével szemben, ha egyszer átélték azt: hogyha benne bíznak, megsegíti őket. — Pl. rozsnyói táborunkban sok nehézséggel kellett megküzdenünk; többször kifejezésre juttattam, hogy jel-szavunk: „Bátran! Erőnk a Szív!” — különösen igaz ebben a táborban, mert annyi nehézség között megsegített már bennünket. — Egy ilyen esetben maguk a fiúk mondogatták, hogy már megint megsegített bennünket a Szent Szív. — A testőrök vezetőinél tapasztaltam, hogy ezt a Jézus Szívében bízó lelkületet magukkal vitték, és ez adott nekik erőt, hogy igen sok nehézség ellenére is kitartsanak az Úr Jézus mellett. — A kisebbekre mindig nagy hatással volt, hogy ha a náluk csak 6—8 évvel idősebb fiúvezetőktől hallottak ilyen kijelentéseket: Újból megsegített bennünket a Szent Szív.

3. A harmadik, amit fontosnak tartok, hogy nevelésünkben érvényesüljön: abban a korban, amikor még a gyermek lelke nagyon nemes és érzékeny, legyenek tudatában annak, hogy a

bűnnel milyen nagy szomorúságot okoznak az Úr Jézusnak. Mintegy az a *jóságmotívum* alakuljon ki bennük: Nem vétkezem, mert nagyon sajnálnám, ha megszorítanám a Szent Szívet, aki pedig engem annyira szeret.

Ezeket a gondolatokat összefoglalva röviden, lényegesnek tartom, hogy az Úr Jézus Szívének jósága iránti *bizalomra*, *viszontszeretetre* neveljük a ránk bízott gyermekeket, és *ajánlják neki* minden tettüket, örömeiket, bánatukat.

Hogyan lehet beléjük nevelni ezt a hármat? Erre a kérdésre nem lehet röviden felelni. Éppen úgy fel kell dolgozni ezt a kérdést, mint ahogyan feldolgoztam Tavaszwáros c. könyvemben a kegyelmi életre való nevelést. Tehát egy egészen konkrét, lélektanilag átgondolt könyvet kell írni erről, ami terveink között szerepel is. A kicsiknél a Szívgárda módszere megfelel ennek a feladatnak. A 10—15 éveseknél szerintem össze kell kapcsolni a Nagyasszony-kultusszal úgy, mint az ezévi Jövő Frontja számokban megtettük. (Alapgondolat: A Nagyasszony rábízta a testőrökre, a kiskongreganistákra az Úr Jézus Szívét, hogy legyenek őrei és annak szeretetét vigyék szét a magyar életbe. Ezt szintén feldolgozom a gimnázium III. osztálya, 13 évesek nevelési programjaként.) A nagyoknál már tudatosan kell megismertetni az evangéliumokon keresztül az Úr Jézus egész alakját, hogy az ő szent egyénisége ragadja meg a fiúk lelkét. Mikor előttük áll már Krisztus alakja, akkor rá lehet mutatni a mélyre: a Szívre, mint ahol ennek az egyéniségnek a legmélyebb titka van rejtve, és dogmatikus alapon kellene őket továbbnevelni a Jézus Szíve-tiszteletre.”

Leányifjúság

A leányifjúságra nézve ezeket a kérdéseket veti fel P. Gausz, a leánylélek kitűnő ismerője, s megadja rájuk a választ:

„I. Hogyan lehet a Jézus Szíve-tiszteletet a leánylélekhez közel vinni?

A szereteten át és annak kimutatása által, hogy az Úr Jézus Szívében élő szeretet:

1. önmagában is boldoggá teszi a leányt;

2. ha szívébe befogadja, olyan boldog lesz, mint az Úr;
3. ezzel a szeretettel meghódít magának mindenkit, szeretni fogják;

4. ezzel tud legjobban segíteni másoknak: a szeretet, az áldozat által.

II. Miért megfelelő a Jézus Szíve-tisztelet a leányoknak?

Mert a leányoknak két legnagyobb erényét erősíti, nemesíti, jézusivá teszi:

1. a szeretetet,
2. az altruizmust, a részvétet, a segítő jóságot.

Bevezetőül ki lehetne mutatni, hogy azért szenved és boldogtalan oly sok leány, mert nem találják meg önmagukat, s a boldogság keresésében a világ tévutakra vezeti őket. A nő és leány igazi boldogsága a szeretetben s az önfeláldozó jóságban van. A Jézus Szíve-tisztelet pedig épp azért oly megfelelő a leányléleknek, mert ezt a kettőt erősíti, táplálja.

III. Mit tehetnek a leányok a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésében?

Az apostolkodást illetőleg a család a legmegfelelőbb terület. Oda vigye bele a leány a Jézus Szíve-tiszteletet; mert ezáltal:

1. mindjárt többeket nyer meg;
2. egyik tökéletesebb formáját biztosítja;
3. modern igényt elégít ki;
4. legjobban felkészül általános hivatására: hogy jövődőtűzhelyén is a férfit vallásossá tegye s a gyermeket Jézushoz emelje."

Jézus Szíve és a gyermekek

Örökké emlékezetes marad az a jelenet, amikor Jézus a gyermekeket magához hívta e szavakkal: „Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni, és ne akadályozzátok őket, mert ilyeneké az Isten országa.” (Mk. 10, 14.) Az evangélista hozzáfűzi, hogy Jézus karjaiba vette és megáldotta őket. Karjaiba vette s Szívéhez ölelte. Helyük tehát Jézus Szívén van. Ki tudná azért őket onnét elszakítani?

Jézus és a gyermekvilág

A gyermek ártatlansága miatt Jézus különös szeretetét élvezi. Féltő gondjával kíséri: „Aki megbotránkoztat egyet e kicsinyek közül, kik énbenem hisznek, jobb volna annak, ha malomkövet kötnének nyakára és a tengerbe vetnék.” (Mk. 9, 41.) Szíve egész melegét rájuk árasztja, mert a világ nem rontotta még meg szívük bájos egyenességét és kedvességét. Igazán Isten gyermekei. Azért ők is oly jól megértik Jézus szeretetét. S ha Szívére figyelmessé teszi őket valaki, minden elméleti tudás nélkül is megérik, hogy a Szív szimboluma alatt Jézus szeretete rejlik. Senki sem fogékonyabb természet szerint a szeretet iránt, mint a gyermek. Azért oly alkalmas és fogékony a lelke a Jézus Szíve-tisztelet iránt is. Csak értelmi képességéhez mérten kell neki megmagyarázni. Nála a szentvédély, az önzés még nem képez akadályt, hogy tudjon önzetlenül és tisztán szeretni.

Azért állítja oda Jézus a gyermeket mintaként az Isten országát keresők elé: „Mondom nektek, aki nem fogadja Isten országát, mint a kisdéd, nem megyen be abba.” (Mk. 9, 15.) Mikor az evangélium titkairól szól, akkor is mondja: „Hálát adok neked, Atyám! hogy elrejtetted ezeket a bölcsektől és okosaktól és kinyilatkoztattad a kisdedeknek.” (Mt. 1, 25.) Az a lelkület tehát, mellyel Jézus Szívét legjobban megtaláljuk, a gyermeki lelkület, melynek bennünk felnőttekben is meg kell lennie. A gyermekek számára pedig, akikben úgyis megvan, egyenes út Jézushoz.

A gyermek azonban nemcsak ápolója a Jézus Szíve-tiszteletnek, hanem hirdetője, apostola is.

Mondhatni jóvendölésszerű az az esemény, mikor Jézus bevonulásakor Jeruzsálembe a gyermekek a templomban kiáltottak: Hozsanna Dávid fiának! A farizeusok bosszankodására Jézus csak azt válaszolta: „Sohasem olvastátok-e, hogy a kisdédék és csecsemők szájából készítettél dicséretet?” (Mt. 21, 16.) A századokon át hányszor vitték gyermekek a családba Jézust! Az ő ajkukról tanulták meg a szülők szeretni Istent, tisztelni a vallást. Így van ez Jézus Szíve szeretetével és tiszteletével is.

A gyakori szentáldozás apostolai nem egyszer gyermekek voltak. Egy fiú karácsonyi ajándékként kikönyörgi szüleitől első szentáldozását. Falusi kislányok kérik hitoktatójukat, hogy gyakran áldozhassanak. „Hányszor is mentetek eddig?” — kérdi a hitoktató. „Minden héten” — válaszolják. „Hát nem elég ez?” — volt a hitoktató további kérdése. „Nem, — válaszolták — mert a Szentatya azt mondta, hogy mindennap vegyük magunkhoz az Úr Jézust.” Voltak kisiúok, akik naponként egy-órai utat megtettek, hogy a szentáldozás kegyelmében részesüljenek. Egyik községben gyermekek voltak az elsőpénteki szentáldozás bevezetői és apostolai. Hány családba viszik bele Jézus Szívét a kis gárdisták a Szív-újság terjesztésével! „A Szív” hatalmas elterjedésének eszközlő országunkban nagy-részt a Szívgárdák.

Azért kell a gyermekeket korán Jézus Szívéhez vezetni, nekik Jézus Szíve képét s azon Jézus szeretetét megmagyarázni. De nemcsak a képre festett, hanem a valóságos Úr Jézus szent Szívéhez kell őket korán elvezetni: a templomba, az Oltáriszentséghez, a korai szentáldozáshoz. Itt ismerik meg legjobban Jézus Szívét.

Oly sajnálatraméltó dolog, hogy a gyermekek korai szentáldozásának jelentőségét és kötelességét még mindig sok szülő és lelkipásztor minden pápai rendelet és kódex ellenére sem akarja megérteni. Pedig eucharisztikus ifjúságot, eucharisztikus és Jézus Szívét tisztelő gyermekeket kell nevelnünk, hogy Jézus Szíve országa igazán meghódítsa a világot. Itt is áll: akié a gyermek, akié az ifjúság, azé a jövő.

Ezt a gondolatot teszi működésének központjává az Unum-kongregáció, mikor még a legelhagyatottabb telepeken is eucharisztikus gyermekotthonok létesítésével a gyermeklelkeket a korai szentáldozásra előkészíti s így Jézus Szívéhez vezeti, hogy általuk a családokat is Jézus Szívének megnyerje.

Ezt teszik országszerte a Szívgárdák is, melyeknek működése felbecsülhetetlen értékű nemcsak a gyermekek vallásos nevelésében, hanem a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésében is.

Szívgárdák

Blaskó Mária, a gyermeklélek nagy ismerője s a Jézus Szíve-tisztelet nagy gyermekapostola, a következőkben foglalja össze a Szent Szív-tisztelet jelentőségét a gyermekvilágra nézve s a tisztelet gyakorlásának módját a gyermekek közt.

„I. Beállítás.

1. Kötelesnél jobban szeretni Jézust és Jézusért az embereket. Tehát *több* szeretet.

2. *Engesztelni* magunk és mások bűneiért, mint a jó gyermek kedveskedik a rossz gyermek miatt síró mamának.

3. *Küzdeni* Jézusért mint a katona: apostolkodni.

Ezt fejezi ki a *Szívgárda*. „Szív” a több szeretetet, gyengéd engesztelést. „Gárda” a katonát, aki küzd Királyáért. Lányoknál főként az elsőt, fiúknál főként a másodikat domborítjuk ki, de azért mindkettőt mindkettőnél is. Szimbolum mindkettőre: tövist kihúzni Jézuska Szívéből — karddal Jézuska elé állni s nem engedni őt bántani.

II. Gyakorlat.

Nem túlsokat, mert a gyermek megunja. A köteles vallás-gyakorlatokon felül ezt:

1. Legalább is havi (elsőpénteki) *szentáldozás*.

2. Kötelesnél *több szeretet* szülő, testvér, pajtás iránt. (Örömszerzés, engedékenység, áldozatosság stb.)

3. *Engesztelő* szentséglátogatás, csak pár perc, ahányszor a templom előtt elmegy. Röpmás engesztelés, ha bűnt lát, hall. (Hétköznapi mise.)

4. *Apostolkodás*: a) Szülőket, felnőtteket rábeszélni elsőpéntekre vagy legalább is nagy ünnepek alkalmából szentgyónás-áldozásra; — b) a családfelajánlást terjesztani, otthon kérni; — c) a Szív-ujtságot terjesztani.

5. *Működés*: a) Belépni a Gárdába, ahol a mondottakon kívül a rövid napi felajánló imát kell elmondani és lehetőség szerint (de soha a családi élet rovására) a Gárda-összejöveteleken résztvenni; — b) minden más helyi vallásos dologban (missziós ünnepély stb.) segíteni, résztvenni. (Bővebbet lásd a Gárda-vezérkönyvben.)

Megjegyzés. 1. E tág kereten belül a többre törekvőknél

a gyakori (napi) szentáldozásra buzdítsunk. — 2. A Szent Szűz tisztelete ne maradjon el a Szent Szív tisztelete mellett. Így állítjuk be: Szűz Mária a legszentebb Szív Asszonya. Azt jelenti, hogy a Szent Szívet ő ismerte legjobban, az ő Szíve felett dobogott, ő örült és szenvedett együtt legjobban szent Fiával. Ő tehát szeretetben, engesztelésben a példánk, ő a legelső és legfőbb Jézus Szíve-tisztelő. — 3. Megismertetjük Szent Margitot (a látomás története) és Colombière-t mint: „a szent apáca gyóntatója és segítője, szentéletű pap bácsi”.

III. Módszer.

1. *Semmit sem erőszakolni*, ami nem kötelező. Szeretetből tegye meg a gyermek és ne kényszerből.

2. Amit a Szent Szívért tesz, azért *földi jutalmat nem* adunk. Tehát: rangot, képet, csillagot nem kap a lelki dolgokért. Tanulja meg: „Csak Jézusért”. Amit a Szent Szívnek tesz, azért emberi jutalmat ne várjon. Éppígy *büntetést se* kapjon, ha valamit nem tesz, ami nem kötelező. Tehát büntetni nem szabad, ha elmulasztja például az első-pénteket, a szentséglátogatást, „A Szív” eladását stb.

3. *Lelkesíteni*. Leányoknál: „Jézuska a ti vigaszotokra vár!” Fiúknál: „Jézuska az ő kis hősiek katonáira vár!” — Leányoknál: „Legyetek nagyon gyengédek!” Fiúknál: „Legyetek nagy hősök!” (De azért megfordítva is.)

A Jézus Szíve-tisztelet a jövő reménye

Mi hiányzik még?

Ha a Jézus Szíve-tisztelet történetén végigtekintünk, csodálatos eredetét szemléljük, megfontoljuk a nehézségeket, melyekkel keletkezésében s elterjedésében meg kellett küzdenie, ha a benne rejlő erőt szemléljük, mellyel a katolikus világot meghódította s kiterjesztette üdvös hatásait a keresztény nép minden állására, rétegére: akkor csak áldani tudjuk az isteni Gondviselést, mely nekünk ezt a nagy kincset adta s megengedte, hogy mi, jelenleg élők, ennek a kincsnek már birtokosai, élvezői lehessünk.

Minden örömünk mellett sem szabad azért az elért eredményekben megpihennünk s bizonyos meglegedett tétlenségnek átadnunk magunkat. A Jézus Szíve-tisztelet messze elterjedt, de azért még mindig nem az, aminek Krisztus Urunk azt szánta, mikor Szent Szívét a világnak kinyilatkoztatta. Még nem érte el azokat a sikereket, még nem fejtette ki azokat a hatásokat, még nem áll azon a helyen, melyet az Udvözítő szándéka szerint el kell foglalnia, melyeket ki kell fejtenie s el kell érnie."

Mi hiányzik még? Mi még a teendő?

1. Ismertetés

A Jézus Szíve-tisztelet minden elterjedtsége mellett is még *sokak előtt teljesen ismeretlen* vagy nagyon kevésbé ismert dolog. Egyszer valaki hitbuzgalmi egyesület keretében ismertette a Jézus Szíve-tiszteletet s annak tárgyát, lényeges gyakorlatait fejtegette. Előadása végén az a benyomása volt, hogy bizony eléggé ismert dolgokat mondott hallgatóinak. Mennyire meglepődött, mikor utána azzal üdvözölte valaki a hallgatóság közül, hogy egészen új dolgokat ismertetett meg velük előadásában.

Igen, sokan ismerik a Szent Szívet, hallottak róla, van valamiféle homályos fogalmuk tiszteletéről, de igazában nem ismerik, csak mintegy nevét tudják. Sok ilyen van a jámbor hívek között is. Ne féljünk tehát gyakran beszélni Jézus Szívéről s a tisztelet közönséges gyakorlatait ismertetni. Mennyire járatlanok a hívek még a katekizmusi igazságok ismeretében is! Akkor ne csodálkozzunk, ha Jézus Szívét is még kevésbé ismerik. De nem is szabad belenyugodnunk testvéreink tudatlanságába, hanem azon kell lennünk, hogy Isten, Krisztus ismeretével együtt a Megváltó szent Szívének ismerete is minél mélyebben behatoljon a hívek lelkébe.

De hányan vannak az említett jámborabb híveken kívül, akik Jézus Szívéről is azt mondhatják, amit az efesusi tanítványok mondtak Szent Pálnak a Szentlélekről: „De még azt sem hallottuk, hogy van-e Szentlélek.” (Csel. 19, 2.) Hányan vannak a tanyákon, de gazdag palotákban is, akik talán még

Jézust sem ismerik, annál kevésbbé szentséges Szívét! Közömbös lehet-e előttünk ezeknek tudatlansága? S mekkora még az elszakadtak, az Egyháztól távol állók, a pogányok és hitetlenek száma! Ezeket mind Jézus aklába kell vezetnünk, hogy Jézus az ő Szívéhez ölelhesse őket. Ezért kell imádkoznunk, ezért kell cselekednünk, az apostolság minden eszközével tevékenykednünk: szóval, írással, a sajtó terjesztésével, képpel, filmmel, rádióval, minden rendelkezésünkre álló eszközzel.

A Jézus Szíve-tisztelet megismertetése nemcsak azt követeli tőlünk, hogy magát a tiszteletet terjesszük, hanem hogy ennek a tiszteletnek előfeltételeit is megteremtsük. Ide tartozik a misszió, a pogányok, hitetlenek, elszakadtak és bűnösök megtérítése, — azzal a céllal, hogy mindnyájukat Jézus szerető Szívéhez vezessük.

2. Mélyítés

Még egy másik hiány is észlelhető: a Jézus Szíve-tisztelet azokban is, akik ismerik és gyakorolják, *nem elég mély*, csak felszínes és nem hatol bele a lélek bensejébe.

Egy könyv, mely az utolsó években megjelent, a Jézus Szíve-tisztelettel szemben a Krisztus titokzatos teste tanának ismertetését ajánlotta; mert, mint mondja, a Jézus Szíve-tisztelet felszínes. Erről a vádról már más helyen szólottunk és megcáfoltuk. De azért már ott is említettük, hogy bár nem a Jézus Szíve-tisztelet a maga mivoltában, de gyakorlásának módjában sok keresztény hívőnél valóban felszínes. Maga a Jézus Szíve-tisztelet a mélység és bensőség maga, s a titokzatos test mélye is csak a Szívhez vezet; de ahogy sokan ezt a tiszteletet gyakorolják, az méltán következtetni enged, hogy a tisztelet nem hódította meg s nem tölti be lelkük bensejét s mélyét.

Majdnem minden keresztény házbán, lakásban — legalább a népnél — találunk Jézus Szíve-képet. De vajjon tisztelik-e, vajjon nem függ-e csak a falon, s a család szeme sohasem, vagy csak alig pihen meg rajta? Annál kevésbbé eleven ez a kép a lelkükben. Hányan vannak, akiknek Jézus Szíve-tisztelete csak pár imádság elmondásában merül ki, vagy külső-

ségesen végzett elsőpénteki áldozásban, mely után talán hamar ismét a lanyhaság és a bűn útjára térnek vissza. Mily kevesen vannak még szerzetesközösségekben is, akiknek lelkében a Jézus Szíve-tisztelet központi helyet foglal el s valódi lelki élmény, mely egész lelki életüket betölti, mozgatja, irányítja!

Mindezekben még sok a teendő. Egyik főfeladatunk e területen a Jézus Szíve-tisztelet mélyítése a lelkekben. Ezt a hivatást érezte magában az isteni Szívről nevezett szentéletű Droste-Vischering Mária nővér. Alacoque Szent Margitnak feladata volt, mondotta, a Jézus Szíve-tiszteletet az egész világra kiterjeszteni, az én hivatásom azt a lelkekben elmélyíteni. Nemcsak az ő, hanem valamennyiünk, minden Jézus Szíve-tisztelő hivatása és feladata ez ma: a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésével együtt annak elmélyítésén is dolgozni.

3. Nyilvános ünneplés

Egy harmadik feladat vár még szintén megoldásra, ez a *Jézus Szíve-ünnep nyilvánossá tétele*. Erről már más fejezetben szóltunk. Itt csak megismételjük, hogy ezen a téren sem teljesítettük még az Úr Jézus szándékát a maga egészében. A Jézus Szíve-ünnep elsőrangú kiváltságolt ünnep ugyan, de még nem nyilvános és kötelező ünnep. Ennek a szent ügynek előmozdítási lehetőségeit és módját szintén már fentebb megvitattuk. Ha Alacoque Szent Margit a Jézus Szíve-kép első elkészítőjének Jézus nevében megígéri, hogy „egészen különös kegyelmet ad az életszentségre és üdvösségre annak, aki a szentkép elkészíttetésével először örvendezteti meg,⁸² akkor az Úr azok számára is hasonló kegyelmeket tart fenn, akik a Jézus Szíve-ünnep nyilvánossá tételén fáradoznak. Hiszen ez az értelme annak az ígéretnek is, melyet Krisztus Urunk adott, mikor elsőízben nyilvánította ki óhaját, hogy Szívének külön ünnepet szenteljenek: „Megígérem neked, mondotta, hogy Szívem isteni szeretetének áldásait bőségesen árasztja ki mindazokra, akik e tiszteletet megadják neki, és azon iparkodnak, hogy azt mások is megadják.”⁸³

4. Társadalmi kiépítés

Végre még egy hiány mutatkozik Jézus Szíve-tiszteletünkben. A tisztelet *társadalmi jelentőségét* még nem domborítottuk ki eléggé, Jézus Szíve még nem tényező a közéletben. Ha általában Krisztust a nyilvános életből kiszorították, ha liberalizmus, szocializmus és fajimádás Krisztust csak a sekrestye királyaként szeretné látni, vagy egyáltalán a világból, de főleg a közéletből el szeretné űzni, akkor ez még hatványozottan áll Jézus Szívéről. Növeli a bajt, hogy Jézus Szívét még a katolikusok közt sem tekintik sokan társadalmi tényezőnek s azért nem is törekednek tiszteletének a társadalmi életben a neki megfelelő helyet kivívni.

Vannak társadalmi téren hatalmas mozgalmaink, de nem állítjuk azokat a Szent Szív zászlaja alá. A mozgalom képviselői jelvényt viselnek, de nem látjuk rajta Jézus Szíve képét. Abban a véleményben vannak, hogy ez a kép túl jámbor s nem vonzza a tömegeket. Itt is minden a beállítástól függ. Meg vagyunk győződve róla, hogy ha ugyanazt a leleményeséget fordítanánk a Szent Szív-kultusz propagálására a társadalmi megmozdulásokban, mint amelyet ráfordítunk más természetes erőforrások és eszközök kiaknázására, nehézség nélkül találnánk módot arra, hogy az Úr kívánságának eleget tegyünk, aki Szíve által uralkodni akar nemcsak a lelkeken és családokban, hanem a nyilvános életben és a társadalom fölött is.

A XVII. század viszonyait tartva szem előtt, írja Szent Margit: „Unnepélyes pompával óhajt a fejedelmek és királyok házába bevonulni, hogy ott annyira megtiszteljék, amennyire meggyalázták, megvetették és megalázták szenvedésében, és akkora örömét találja abban, hogy a föld hatalmasait maga előtt látja leborulva és megalázkodva, amennyi keserűséget érzett, mikor lábaik alá tiporva látta magát.”¹⁴ A mai kor nyelve s felfogása szerint ez azt jelenti, hogy Jézus Szíve ott akar lenni a minisztériumokban, a parlamentben, a tudomány és művészet csarnokaiban, a börzéken, az élet forgatagában, mindenütt; mert ő a mindenség és minden teremtetten dolog s az emberi társadalom királya, ő a központ, mely körül kell

forognia az egész világnak. Jézus társadalmi királyságát kell kiharcolnunk a világban.

Ez szorosan kapcsolatos a Krisztus Király-eszmével, de mint láttuk s amint maga XI. Pius is a Krisztus Király ünnepén előírt Jézus Szíve-felajánlással megmutatta, a Krisztus Király-eszme csak a Jézus Szíve-tiszteletben éri el teljes kifejlődését. Mert Krisztus csakis Szíve által lesz a lelkek és a társadalom királya, s királysága nemcsak jogi viszonyt, hanem benső lelki kapcsolódást is jelent, s ezt egyedül a Szíve iránti hódolatban találjuk meg.

A Szent Szív-tisztelet ellenzői és akadályai

Bainvel mondja nagy Jézus Szíve-művének vége felé: „Akik világosan látnak, azt mondják, hogy a Szent Szívé a jövő.”⁶⁵

Bizonyos, hogy a Szent Szív-tisztelet ajánlása az Egyház részéről az utolsó két században mind határozottabb, mind általánosabb formában lép elénk. A Szent Szív-tisztelet az Egyházban folyton haladó, folyton erősödő irányt mutat fel. Mily óriás lépések az első Jézus Szíve-mise engedélyezésétől, mely nem is volt még kifejezetten Jézus Szíve-mise, hanem csak a mise Krisztus szenvedéséről, — egészen föl XIII. Leó világfelajánlásáig, föl XI. Pius Krisztus Király-ünnepéig s a Jézus Szíve-ünnepnek elsőrendű, kiváltságolt nyolcados ünnep rangjára való emeléséig!

A nép közt is mind jobban terjed a Jézus Szíve-tisztelet. Ez a tisztelet a benne rejlő életerővel mind jobban törekszik a hívek, a közösségek, az egész katolikus világ szívében azt a helyet elfoglalni, mely őt természetszerűleg megilleti. Jól írja Vermeersch, hogy a katolikus Egyházban az Úr Jézus tisztelete mindjobban a Szent Szív-tisztelet alakjában jelenik meg.⁶⁶ Már XIII. Leó úgy nyilatkozott, hogy a Jézus Szíve-tisztelet az igaz Egyháznak, de épp ezért az igazi katolikus érzésnek és gondolkodásnak is megkülönböztető jele.

Épp ezért az Egyház összes ellenségei, a janzenistáktól és protestánsoktól kezdve a szabadgondolkodó, hideg szívű, külsőséges vagy bűnös szenvedélyeiknek hódoló katolikusokig mind egyúttal ellenségei a Szent Szív-tiszteletnek is. A közöm-

bösség ezzel a tisztelettel szemben vagy az idegenkedés tőle a legtöbb esetben biztos jele a ferde, nem teljesen egyházas gondolkodásnak vagy legalább is a buzgóság és szeretet fogyatékosságának. Az Egyház ellenségei ösztönszerűleg megéreztek és megérik, hogy ez a tisztelet halálos csapást mér az eretnokség és szabadgondolkodás minden ármánykodására. Ösztönszerűleg megérik a benne rejlő erőt s korszerűséget. Azért üldözték, rágalmazták, lemosolyogták, túlzónak minősítették kezdettől fogva s ugyanezt teszik a mai napig.

Ebben a megvilágításban, ezen a háttéren ismerhetjük fel jól a Jézus Szíve-tisztelet gátlásait s akadályait akár magában az egyénben, akár a társadalom részéről.

Lelki akadályok

Már Croiset híres könyvében a Jézus Szíve-tiszteletről megnevezi annak a feltételeit és akadályait az emberben.⁶⁷ Nagy gyűlölet a bűnnel szemben, eleven hit, nagy vágy Jézus szeretete után, benső összeszedettség azok a feltételek, melyek a Szent Szív bensőséges tiszteletének útját előkészítik a lélekben. Természetes és magától értetődő dolog, hogy a Szent Szív tiszteletében is vannak fokozatok. De a bűn útálata nélkül igazi Jézus Szíve-tiszteletről szó sem lehet; eleven hit s vágyódás az Úrnak tetszeni pedig bizonyos fokban szintén elengedhetetlen feltételei a tiszteletnek. Aki egészen szétszórt, a külső dolgokban teljesen elmerülő életet él, az nehezen fogja a Szent Szív tiszteletét megérteni, s tisztelete maga is inkább csak külsőséges lesz.⁶⁸ Ezekben találjuk meg tehát az okát annak, miért idegenkednek sokan a Jézus Szíve-tisztelettől, miért hangoztatják, hogy elég a hit alapigazságait megismertetni a néppel, — hiszen, mint mondják, még ezeket sem ismerik — minek ily „misztikus” dolgokra kitérni, aminő a „szív” tisztelete.

P. Croiset az akadályokat részletesen is kifejti, melyekkel a Szent Szív-tisztelet az emberek lelkében találkozik. Négyet nevez meg: a lanyhaságot, az önszeretetet, a titkos kevélységet s a rosszul legyőzött szenvedélyt. Mennyire igazak megállapításai! Hiszen a szeretet és bensőség hiánya okozza, hogy

még manapság is sokan értelmetlenül állanak a Szent Szív-tisztelettel szemben. Találóa n mondotta már 1330-ban Boldog Suso Henrik: „Hideg szív éppoly kevésbé képes szeretettől izzó beszédet megérteni, amint a német sem képes megérteni az olaszt.”⁶⁹

Találóa n írja P. Biró: „Az emberiség a *pusillus grex*-et, az evangéliumi kis nyáját leszámítva, a XVIII. század vége óta elhanyagolta mind jobban és jobban a *belső* ember, az *erkölcsi* ember, az *akarat*, a *szeretet*, a *szív* megnevelését. Külső technikai kultúrát teremtett, s abban csak *kifelé* élt, *befelé* semmi-képen sem. Nem is érték el semmi mást, mint csakis ami külső jó, érzékelhető, ami anyagi, ideiglenes jó. Nem is szeret mást. Világfelfogása teljesen materialista, anyagi. Ebben a kultúr-irányban hitét is elvesztette nemcsak Istenben és a túlvilág-ban, hanem minden eszmei, szellemi értékben is.”⁷⁰

Világos dolog, hogy ez a lelki beállítottság egyénben, társadalomban egyaránt nem alkalmas talaj a Jézus Szíve-tisztelet fejlődésére, még ha hígított minőségben jelentkezik is a lélekben.”⁷¹

Richstätter szavát már idéztük, mellyel az alázatos lel-kület hiányát jelöli meg, mint főakadályát a Jézus Szíve-tisztelet megfogamzásának a lélekben.” Ugyanaz az akadály a elterjedésének is a világon.

A tisztelet hamis felfogása

De nem kisebb akadály a tisztelet hamis felfogása és be-állítása is. Igen sokan nem is tudják, hogy mi voltaké p a Jézus Szíve-tisztelet. A XVIII. századtól napjainkig ismétlődnek a vádak, hogy ez a tisztelet szétszakítja Krisztust s testének egy részét különváltan tiszteli. Ezzel é pp ellentétben mások puszt a metafora, elvont eszmény tiszteletét látják a Szent Szív-kultuszban. Ismét mások lágysággal, é rzelgősséggel, túlzott miszticizmussal vádolják azt.

Mindezekre az ellenvetésekre s kifogásokra már válaszol-tunk, amikor a Szent Szív-tisztelet tárgyáról, központi termé-szetéről s gyakorlásáról szó ltunk. Most csak azért említettük, hogy a tisztelet akadályait összefoglalva szemlélhessük.

Némelyek abban is gáncsot találnak a Jézus Szíve-tisztelet ellen, hogy az engesztelést állítja a tisztelet középpontjába, ez pedig lágy érzelmességet és erőtlén vigasztalásházhátszást jelent csak számukra. Ezzel szemben már kifejtettük, hogy az engesztelés nem merőben érzelem és gyengéd szájalom, mely nem illenék a „Deus fortis”-hoz, az erős Istenhez, hanem egyrészt valóságos lelki megrendülés a megbántott, minket oly fenségesen és áldozatosan szerető s minden szeretetre s áldozatra méltó Isten szemléleténél, másrészt becsületes és férfias, az igazságosság és hála érzelmein nyugvó elégtétel, mely a megsértett s Isten által képviselt erkölcsi rendet, a szeretet helyes rendjét vissza akarja állítani.

Viszont nem szabad feledni azt sem, hogy ez a fenséges Isten, akiben maga az erkölcsi világrend meg van személyesítve, értünk, emberekért „féreg” lett (Zsolt. 21, 7.), s hogy a leggyengédebb atyai s baráti vonzalommal van irántunk, s épp ezért — mint Szent Ignác lelkigyakorlatos könyvében mondja — nekünk is úgy kell vele társalognunk, „ahogyan a barát beszél barátjához”, s ahogyan „egyik barát a másikat szokta vigasztalni”. Ez valóban nincs a helyesen értett férfiaság és erő rovására.

Az engesztelés tehát nem gyengeség, nem erőtlenség, hanem egyrészt igazi fenség, másrészt hamisítatlan baráti szeretet, együttérzés és áldozatosság. Azért itt sem szabad szem elől téveszteni, hogy más a férfi- s más a női lélek szájalma s együttérzése; s ami az egyikhez illik s neki megfelel, az nem minden esetben illik s való a másinak is.

A tisztelet helyes felfogását s értelmezését óhajtja épp a jelen könyv is elősegíteni. Épp azért kell a tisztelet mivoltát fokozottabban, mint eddig a hívekkel megismertetni. Ne tételezzünk fel túl sokat. Ne gondoljuk, hogy a tiszteletet már úgyis jól ismerik. De hogy ezt megtehessük, magunknak is át kell hatva lennünk a Szent Szív szeretetétől s a buzgalomtól érdekeiért.

Hivatott személyek közömbössége

„Oly fájó látni, írja egy missziós nővér a tengerentúli országokból, hogy oly kevesen tisztelik valóban az isteni Szívet. Egyesek az Oltáriszentséget hangsúlyozzák. De nem a Szentséges Szív adta-e nekünk önmagát az Oltáriszentségben? Ki szeresse őt, ha mi itt a misszióban nem szeretjük őt úgy, ahogy lehetne.” — Ez a szeretettől sugallt pár sor sok papnak és szerzetesszemélynek is szól. A bensőség és a tökéletességre való komoly törekvés fogyatékosága vagy pedig a Szent Szív-tiszteletnek nem kellő ismerete okozza az Istennek szentelt személyeknél is, hogy a Jézus Szíve-tisztelet még nem foglalja el lelkükben azt a helyet, melyet benső kiváltságánál, értékénél s hasznánál s Krisztus kívánságánál fogva el kellene foglalnia. Még a szerzetesközösségeket is fenyegeti a mai kor veszélye: a külsőbe való elmerülés s a benső élet ápolásának nem kellő szorgalmazása.

Nem egy esetben előszeretettel tesznek előljárókká olyanokat, akik talán kitűnő tanulmányi tekintélyek, nagy külső befolyásnak örvendenek, jól tudnak érintkezni az emberekkel, kiváló gazdászok, de a belső élettel kevésbé törődnek. Mintha olykor a magasabb előljárók is ezeket értékelnék jobban, mintha ezeknek volna nagyobb szavuk a tanácsban, míg a lelkiebbek szerényen félreállnak a benső élet nem csekély kárára a szerzetben. Ebben rejlik a Jézus Szíve-tiszteletnek is egyik főbb akadálya.

El kell tehát távolítanunk a lelkekből az akadályokat, melyek a helyesen felfogott Jézus Szíve-tisztelettel szemben gátlólag fellépnek, s meg kell teremtenünk a feltételeket, melyek a Szent Szív szeretetének a lelkekbe való áradását lehetővé teszik s elősegítik. Ezeket az akadályokat elsősorban saját szívünkben kell legyőznünk s ezeket a feltételeket elsősorban saját lelkünkben kell megteremtenünk. Csak úgy lehetünk Jézus Szívének nemcsak buzgó tisztelői, hanem apostolai is. Csak így számíthatunk arra, hogy a Szent Szív-kultusz hódító útján tovább fog haladni a világban s rövid időn belül elérni azt az uralmat a lelkek fölött, melyről Jézus maga mondotta: Fel akarom állítani szeretetem országát az emberek szívében.

Hogyan vigyük diadalra a Szent Szív ügyét?

Ezt tudni s megtenni minden fejtegetésünk végső célja.

Láttuk a Jézus Szíve-tisztelet tárgyát, szépségét, fenségét, fontosságát, szükségességét, előnyeit. Minden azon múlik tehát, hogyan vihetjük győzelemre, diadalra ennek a Szent Szívnek ügyét, mely minden imádásunkat, szeretetünket, hálánkat s hódolatunkat megérdemli, s melyben egyedül rejlik szentségünk és üdvösségünk s az emberiség földi és túlvilági boldogsága.

1. Fontosság és korszerűség

Legelső dolog az, hogy eleven legyen lelkünkben a *meggyőződés a Szent Szív-tisztelet fontosságáról s korszerűségéről*. Ezt a meggyőződést kell ápolni magunkban és terjeszteni a világon. E nélkül nem érhetünk el eredményt. Annak a hadseregnek, melynek nem él tudatában a cél fontossága, szükségessége, melyért küzd, annak nincs s nem is lehet átülő ereje. Ha Jézus Szíve tiszteletét csak holmi szép és jó „ájtatosság”-nak tartjuk, mint ezer mást, akkor hiányzik számunkra az a dinamikus erő, mely egész lelkünket, akaratunkat megfeszíti, hogy a Szent Szív ügyét az egész világon diadalra juttassuk. Akkor nem érezzük azt az ellenállhatatlan belső ösztönzést, hogy akadályokon, nehézségeken keresztültörve, lekicsinylés, félreértés s leszólás ellenére is kitartóan és lelkesen küzdjünk a tisztelet elterjedéséért a társadalom minden rétegében és az egész világon.

Példák erre a buzgalomra a Szent Szív-tisztelet első apostolai, élükön Alacoque Szent Margit és Boldog Colombière, továbbá Croiset, Galliffet, akik minden nehézség s megaláztatás ellenére is kitartottak felismert hivatásukban. Példák rá a Jézus Szíve-tisztelet későbbi lelkes terjesztői az egyes országokban: Hoyos Bernát, Spanyolország Jézus Szíve-apostola, a Jézus Szíve-tisztelet francia vértanúi, Ketteler mainzi püspök, a nagy szociális apostol, Hofbauer Szent Kelemen Bécsben, a német származású, isteni Szívről nevezett Droste-Vischering Mária nővér Portugáliában, akinek ösztönzésére ajánlotta fel

XIII. Leó pápa az egész világot Jézus Szívének, Ecuador nagy elnöke, Garcia Moreno, a szentség hírében elhunyt nagy spanyol népmiszionárius, P. Tarin, hazánkban Zádori kanonok, Tóth Mike, a Jézus Szíve-tisztelet tulajdonképeni újkori megalapítója Magyarországon, és főleg P. Biró Ferenc, akinél átfogóbban, lelkesebben, gyakorlatiasabban csak kevesen tisztelték Jézus Szívét s mozdították elő tiszteletének terjedését.

A meggyőződés a Szent Szív-tisztelet fontosságáról abban a tudatban gyökerezik, hogy Alacoque Szent Margit szerint ez az áhítat az Udvözítő szeretetének „mintegy utolsó erőfeszítése, mellyel a megváltás utolsó századaiban az emberek segítségére akar sietni, hogy a sátán uralma alól felszabadítsa őket“, „az utolsó gyógyszer bajaink ellen“. Ebben rejlik a Szent Szív-tisztelet korszerűsége és szükségessége. Mert a végső, az egyedüli eszközt mindenkinek nemcsak kötelessége, hanem létérdeke is megragadni s minden erővel s elszántsággal használni. A hajótöröttnek a feléje lőkött deszkába kell kapaszkodnia, hogy el ne merüljön. Ez számára a végső mentőeszköz.

Ha igaz, hogy Jézus Szíve az a mentődeszka a világ hajótöröttjei számára, Noé bárkája a mai emberiség részére, az „új jel“, amint azt XIII. Leó pápa nevezi, mely századunk egén felragyog, akkor csak lelkes odaadással állhatunk a Szent Szív zászlaja alá, hogy ügyét diadalra vigyük, akkor ebbe a mentőcsónakba, ebbe az új Noé-bárkájába kell törekednünk belevinni az összes embereket s az egész világot, hogy földi és örök boldogságukat biztosítsuk.

Valóban ily nagy jelentőségű-e Jézus Szíve? — A jelen könyv iparkodott erről meggyőzni minket. A pápák szava e mellett szól, e mellett szól a paray-i nagy kinyilatkoztatás, e mellett szól, amint kifejtettük, a Jézus Szíve-tisztelet benső természete maga. Részletesen és alapos megokolással fejti ki ezt az igazságot P. Biró kis könyvében: „E jelben győzni fogsz!“ Olvassuk és alkalmazzuk!

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a Jézus Szíve-tisztelet mellett nincsenek más eszközök is a világ megmentésére; de igenis, hogy a Jézus Szíve-tiszteletet Isten különös módon, mint orvosságot adta az utolsó századok nagy lelki és társadalmi bajai

ellen. Boldog Grignon Lajos valami hasonlót állít a tökéletes Mária-tiszteletről is. De ez a két dolog nem áll egymással ellentétben, mert Jézus Szíve országa csak Szűz Mária tökéletes tisztelete által valósulhat meg teljességében a világon. Amint Jézus elsőízben csak Szűz Mária által jött a világra, úgy másodízben is csak általa alapítja meg országát közöttünk. Erről más könyvben szándékozunk még írni. Azért Jézus Szíve-tiszteletét sohasem szabad elválasztani vagy ellentétbe hoznunk a mélységes Mária-tisztelettel. Amint Jézus és Mária egymástól elválaszthatatlanok, úgy tiszteletük sem különíthető el egymástól soha.

Ennek a meggyőződésnek a Jézus Szíve-tisztelet korszerűségéről és szükséges voltáról elsősorban bennünk, papokban kell élnie.⁷⁸ Jézus Szíve ügye nem juthat diadalra papjai nélkül. A feltámadt Üdvözítő Mária Magdolnát küldte az apostolokhoz, hogy feltámadásának hírét elvigye hozzájuk; de annak hirdetését a nemzetek közt nem rá, hanem apostolaira bízta. A Jézus Szíve-tisztelet világgraszoló kinyilatkoztatását az Üdvözítő egy szerény zárdaszűzzel, Szent Margittal közölte a paray-i kápolna magányában; de ennek a kinyilatkoztatásnak hirdetését szerte a nagyvilágon papjaira bízta, az ő segítségükkel akar uralkodni a szívek és az egész világ fölött.

Értsük meg, mi papok, Jézus Szívének akaratát, vágyát! Ne csalódjon hűségünkben, buzgóságunkban, áldozatkészségünkben! Ne rajtunk múljon, ha Szívének országa nem terjed el az egész világon s nem hatol bele a társadalom minden legkisebb rétegébe! Vigyük őt a szegények, de vigyük a gazdagok és hatalmasok közé is! Vigyük bele a családokba, de vigyük bele a közéletbe is! A gazdasági és a kulturális életbe, az iskolákba és kórházakba, a tanácstermekbe és az élet forgatagába! Uralkodjék mindenütt Jézus Szíve az ő papjai segítségével! Legyünk a Szent Szív-tisztelet igazi kovása, mely áthatja az egész társadalmat!

2. A papság feladata

Tehát elsősorban *a papságot kell megnyernünk a Jézus Szíve-tiszteletnek. Elsősorban nekik kell ebben a tiszteletben*

a kor igazi orvosságát felismerniök, jobban mint bármely más eszközben: sajtóban, propagandában, szociális munkában, egyesületekben, szervezkedésben. Mindez feltétlenül hasznos, sőt szükséges. Maga a Jézus Szíve-tisztelet is ily eszközökre szorul, hogy elterjedhessen. De a természetfölötti lélek és erő mindezekbe az eszközökbe csak Jézus Szívéből árad, s viszont ezeknek az eszközöknek maguknak is Jézus Szívéhez kell vezetniök.

Hogy a papság a Jézus Szíve-tisztelet jelentőségét kellőképp megértse, s minden pap egy-egy Jézus Szíve-apostol legyen, arra már a szemináriumokban rá kell nevelni a növendékeket. Beléjük kell oltani a mély, a tetterős, a lelkesedő, a férfias Jézus Szíve-tiszteletet. Itt ismét minden a lelkivezetőtől függ, mennyire hatja őt át a Jézus Szíve-tisztelet s jelentőségének tudata.

A szemináriumokban és a papság részére előadásokat s főleg lelkigyakorlatokat kell tartani Jézus Szívéről s az ő szellemében. Lehet ezt a rendes lelkigyakorlatos elmélkedések kapcsán megtenni. Egyszer-másszor azonban jó, ha kifejezetten *Jézus Szíve-lelkigyakorlatot* tartunk, melyben nem könyvekből, hanem a gyakorlat által ismerjük meg és sajátítjuk el a bensőséges, mindent átható, központi jellegű Jézus Szíve-tiszteletet.”

A Jézus Szíve-tisztelet központi helyét a pap lelkében legjobban biztosítja az *Unio apostolica* papi egyesület, melynek kívánatos volna, hogy minden pap tagja legyen.

3. Imaapostolság

A hívek közt legjobban terjeszti a Jézus Szíve-tiszteletet a jól megszervezett és vezetett *Imaapostolság* (Jézus Szíve Szövetség). Amint már ismertettük, apostoli és nagyvonalú célkitűzése megmutatja a Szent Szív világuralmának jelentőségét és aktuális igényeit, követeléseit. Azért nem szabad az Imaapostolságot elsekélyesíteni és kicsinyes egyesületesdivé tenni, főleg nem csak ájtatoskodó öregek számára. Az Imaapostolságnak a Jézus Szíve-tisztelet előharcosi gárdájának kell lennie a maga felnőtt, férfi- és női, ifjúsági és gyermek-

szervezetével. Lelke és szelleme: a buzgalom Jézus Szíve országáért. Sajtója az egyes országok Hirnökei, melyek a betű szárnyain szétviszik a tiszteletet és beleárasztják azok lelkébe is, akiket az eleven szó el nem ér. Hazánkban ezt a célt szolgálja: „A Szív”.

Az Imaapostolság keretében valósítható meg legjobban az a *sejttrendszer*, melynek ellenségeink sok tekintetben köszönik sikereiket: az embertől emberhez szóló apostolkodás. Ezt minden községben, minden városban be kell vezetni s a Jézus Szíve-, a Krisztus Király-gondolat eszmekörébe beleállítani.

4. Katolikus Akció

Nagyfontosságú dolog a Jézus Szíve-tisztelet diadalra juttatásában, hogy a *Katolikus Akció Jézus Szíve jegyében* működjék. A Katolikus Akció Krisztus Király országának szolgálatában áll. Ugyanaz a XI. Pius pápa mindkettőnek: a Katolikus Akciónak és a Krisztus Király-ünnepnek megalapítója. De ne feledjük, hogy a Krisztus Király-ünnep is a paray-i nyilvánlatkoztatások forrásából eredt s a Jézus Szíve-gondolat eszmekörében született meg. Maga XI. Pius is ebbe állította bele, mikor — mint már megjegyeztük — erre az ünnepre rendelte el a világ felajánlása évenkénti megújítását Jézus Szívének.

5. Családok felajánlása. — Társadalmi mozgalmak

A családba, még hitetlenek családjába is, Jézus Szívét legjobban a *családok felajánlása* által lehet belevinni. Ezt a művet azért minden erőnkkel fel kell karolnunk. Felér egy szociális kurzussal. Pasztorális szempontból felbecsülhetetlen. De a hatást biztosítani, szilárdná kell tenni a családokkal való folytatólagos érintkezéssel, a velük való foglalkozással, szövetségbe való tömörítésükkel. A családok felajánlását is legjobban a Jézus Szíve-sejtek által lehet elősegíteni és terjeszteni.

Állítsuk bele *katolikus társadalmi mozgalmainkat* is a Jézus Szíve-gondolat körbe. Ez is a Katolikus Akció egyik feladata. Ne keressünk más jelvényt, mint Jézus Szíve jelvé-

nyét. Itt is áll Szent Péter szava: „Nem adatott más név az embereknek az ég alatt, melyben üdvözlünk kellene.” (Csel. 4, 12.) Itt is áll, amit Constantin császár olvasott az égen: „E jelben győzni fogsz!” Ne mondjuk a „szív” jelvényével szemben, „hogy a lelki megújhodásnak jelvényét már a kereszten bírjuk. A kereszten mindenekelőtt a hit jelvénye. Nagy dolog már, ha a hit szelleme hatja át a közéletet. De a hit nem elegendő szeretet nélkül, mert: „Legyen bár oly teljes hitem, hogy a hegyeket áthelyezzem: ha szeretetem nincsen, semmi sem vagyok.” (1 Kor. 13, 2.) A szeretet jelvénye pedig a szív, mely felett ott ragyog a kereszten is, mert a hit és szeretet egybekapcsolása hozza meg az egész lelki megújhodást.”¹⁸ Ne féljünk Jézus Szívét társadalmi mozgalmainkban is megvallani. Nagyobb lesz így a siker és bőségesebb az áldás. Mert itt is áll: Jézus Szíve korunk orvossága.

A Jézus Szíve-tisztelet elterjedésének egyik nagy eszköze továbbra is az *elsőpénteki áldozás* marad a vele kapcsolatos nagy ígérettel. Szorgalmazzuk és terjesszük!

De szorgalmazzuk a családok felajánlása mellett s ezek megkoronázásaként a *községek, városok, közületek, intézmények, országok felajánlását* is. Az ilyen ünnepélyes felajánlások nagyban hozzájárulnak, hogy Jézus Szíve jobban a köztudatba lépjen és társadalmi, közéleti tényezővé legyen. De ezeket a felajánlásokat kellőleg elő kell készíteni s hatásukban maradandókká tenni. Így egyengetjük az utat Jézus Szíve-ünnepének nyilvánossá tétele felé.

6. Bűnösök

Ne feledjük, hogy a Jézus Szíve-tisztelet nemcsak az igazakért, hanem a *bűnösökért* is van. Vigyük tehát bele a Jézus Szíve-tiszteletet a bűnösök és hitetlenek közé is. A hatás nem fog elmaradni. Itt is segít az Imaapostolság sejtrendszer, s ha a Krisztustól távol állóknak csak egyik ujját sikerült is megragadnunk e tisztelet által, nemsokára egész kezük, karjuk és mindenük a miénk lesz, hogy azután Krisztusnak adhassuk. „Nincs mélyebb szeretetforrás, — írja Prohászka — mint a bűnbocsánat alázatos, megtört szívű tudata. A lélek, mely át-

éli, hogy örök gyötrelmekben kellene égnie, mikor a megbocsátó Isten karjaiban pihen, meg tudja mérni az Úr szeretetét és megsemmisülten viszonzza azt. Oh, a bűnbánat mély és áhítatos dallamokat fon a dicséret fölséges harmóniai közé, engesztelésre, áldozatra szomjas, forró melódiákat, melyek a szentség diadalát éneklik az Úr lábainál. A bűnt a megbocsátás isteni kegyelme erényforrássá teszi, Magdolnák, Pálok, Ágostonok születnek belőle s az isteni irgalom győzedelmes hatalomként állítja a bűnt a szentség szolgálatába. Mert Isten abban leli dicsőségét, hogy szívek, melyekben egykor a bűn metsző disszonanciái uralkodtak, most feléje fordulnak, most alázatosan térdelnek oltárainál, most áldozatosan várnak szentélyeinél és fönséges, tiszta hangon éneklik az Úr dicséretét.¹⁰

Nem hiába figyelmeztet azonban Szent Margit, hogy mindezeket az eszközöket *nem erőszakosan* kell alkalmazni; mert Jézus Szíve szeretete csendesesen, békésen, mint az olaj, akar beleszűrődni a lelkekbe. Hiszen az ő igája édes és az ő terhe könnyű. (V. ö.: Mt. 11, 30.) Mindenkit „szeretete uralmának édes szabadságába akar helyezni”.

7. Ima és áldozat

Legvégén pedig nagyon szívünkbe kell vésnünk, hogy Jézus Szíve uralmának elterjedését a földön elsősorban az *imádság és áldozatok* fogják eszközölni és biztosítani. Amint Krisztus országának terjesztésében általánosságban, úgy Szent Szíve uralmának terjesztésében is a főszerep az imádság és az áldozat apostolságának jut. Ezt valamennyien kivétel nélkül gyakorolhatjuk. Lássunk tehát hozzá, hogy ne a mi lanyhaságunkon és közönyösségünkön múljon, hogy Jézus Szíve nem jut diadalra a szívekben s a nagyvilág fölött. Segítsük őt, mert „szüksége van ránk” (v. ö.: Mt. 21, 3.), hogy beteljesedjen a jövőndőlés:

Tied lesz az uralom,
Hatalmadnak napján,
A szentek fényességében.

109. zsolt.

„Uralkodni fogók ellenségeim minden agyarkodása ellenére is” — mondotta szent tanítványának. Siettessük, hogy

szava minél hamarabb valósággá váljék az egész világon. Akkor beteljesedik majd az Apostol szava: „Midőn pedig minden alá lesz vetve neki, akkor a Fiú maga is aláveti magát annak, aki mindent alávetett neki, hogy az Isten legyen minden mindenkben.” (1 Kor. 15, 28.) Akkor ragyog majd a Szent Szív a lángtrónuson, melyen azt Alacoque Szent Margit látta, de már nem a szenvedés, hanem a dicsőség jelvényeivel felékesítve. Ebben a Szívben benne van az, aki mint ember a mindenség nevében hódol az Atyának, de benne van az is, akinek mint Istennek az egész mindenség hódol. És elhangzik majd a szó minden teremtmény ajkáról, mely az égben van és a földön és a föld alatt, és amely a tengeren és abban van: „A trónon Ülőnek és a Báránynak áldás és tisztelet és dicsőség és hatalom örökkön-örökké!” (Jel. 5, 13.)

Világtávlatok

A világegyetem: látható és láthatatlan teremtmények, mind egy közös nagy célt szolgálnak, és ez a cél: A Teremtő dicsősége. A hittudósok azonban azt állítják, hogy a megtestesülés isteni határozata után az egész mindenség közvetlenül az emberré lett Istenért van és az ő dicsőítését szolgálja. Általa, vele és benne dicsőíti végcélját, az Atyát, aki mindenekfölött van. Az egész világmindenség tehát közvetlenül az emberré lett Istenért van teremtvé és őt dicsőíti.

Nemcsak külsőleg van minden lény az emberré lett Istenhez, az Istenemberhez rendelve, hanem benne, az ő emberségében mintegy összefoglalatlanban meg is találjuk az egész mindenséget: anyagi és szellemi világ itt egyesülnek és személyes egységbe lépnek Isten Igéjével.

Az emberré lett Isten legbensőbb szentélye azonban Szíve. Itt találkozik Isten és ember a legbensőségesebb meghittségben, itt fogják át legszorosabban az isteni karok az emberi jegyest, itt, ebben a legbensőbb személyes érintkezésben találja meg legtökéletesebben a teremtmény a Teremtőt, itt zeng neki egészen hozzá méltó dicsőítő és hálaéneket, itt van az áldozati oltár, melyen az ember Istennek a legtökéletesebb engesztelő és esdő áldozatot mutatja be. Itt valósul meg

egyedül és teljesen az egész mindenség célja és rendeltetése: Isten dicsősége. Ez az „Emberfia” Szívének helye a világ-mindenségben.

Az emberré lett Isten azonban nem elvont eszmény, hanem történeti személyiség: „Megjelent Udvözítő Istenünk jósága s emberszeretete.” (Tit. 3, 4.) Így lett az Emberfia az ő Szíve által a világ és az emberiség legnagyobb pedagógusa, a szentek nevelője. Ő nemcsak mint Isten az örök eszmény, melynek képére az Atya a mindenséget megalkotta, hanem mint ember is az örök példakép, melyhez hasonlónak kell lennie mindenkinek, aki az Atyához el akar jutni. (V. ö.: Róm. 8, 29.) Az emberré lett Ige a világ nagy nevelőmestere, aki századokon át nevelte az emberiség legnagyobbjait, nevelte a nemzeteket. Tanítását Szívéből merítette, „mert a szív bőségéből szól a száj”. (Lk. 6, 45.)

Így lép be az Istenember az ő szerető Szívével a világtörténelem sodrába, s mint a szikla körül a hullámok, hajlanak meg szelíd igája alatt a nemzetek, s ő lesz a világtörténelem középpontja, hogy az értelemmel felruházott embert egyénenként és történelmet alkotó közösségben is végcéljához, Istenhez vezesse. Az Isten dicsőítése az ő Szívén át megy végbe, mert csak a szívek, az akaratok lantja zengheti a teremtet „én”-nek a teremtető „Te” iránti magasztaló himnuszát. Csak a szívben, a szabadakaratban van valami, ami igazán mint „más” dicsőíti a teremtető Istent, akinek akaratán csüng az egész mindenség, de akinek akaratát csak a szív mélyén rejlő akarat foghatja át szabadon és szeretettel.

A szívek, az akaratok nevelője és központja az istenemberi Szív és akarat. Csak ennek a Szívnek kapuján át jut el az ember és az emberiség örök rendeltetéséhez: hogy „az Atyát dicsőítse a Fiú Szívével és a Szentlélek szeretetével”. Ez a Jézus Szíve-tisztelet világtörténeti hivatása.

Jézus Szíve, jöjjön el a te országod!

Jegyzetek

¹ A Szent Szív-tisztelet előnyeiről és korszerűségéről lásd: *Vermeersch*, *Pratique et Doctrine* II. S. 123—131. (Német ford.) — *Lercher Institutiones theologiae dogmaticae* III. 1934 p. 148 s. — *Baumann* S. 1. f.

² A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete, Budapest, 1933.
3. l.

³ *Élő vizek forrása*, 165. l.

⁴ Lásd: *Biró*, Isten terve az Eucharisztikus Világkongresszusokkal. (Utunk, 1937 november 1.)

⁵ *Csávossy*, Tülvilági valóságok és szociális problémák, Budapest, 1938. 197. l.

⁶ Nagyon helyesen fejti ezt ki *Gianone Egon* a *Theologia* folyóiratban közölt cikkében: „A Jézus Szíve-tisztelet új utakon.” (1941. 3. sz.) „A Jézus Szíve-tiszteletet nem kell féltенünk. A modern ember megtalálja hozzá az érintkező pontot”, mondja. Jól emeli ki, hogy a mai embert főleg a „misztikus Szív”, a Szent Szív, „mint a titokzatos Krisztus-test organizmusának kegyelmet árasztó középpontja” ragadja meg. Csak jobban szeretnők kiemelve látni, hogy a Jézus Szíve-tisztelet, *amint* azt Alacoque Szent Margit vezette be az Egyházba, s ennek a tiszteletnek sajátos gyakorlatai ma is megfelelnek. A tisztelet és a gyakorlatok lényege ma is ugyanaz, csak a színezetben lehet változás. Maga a *Miserentissimus Redemptor* is az Alacoque-féle Jézus Szíve-tiszteletnek szócsöve. Az új Jézus Szíve-mise és officium nem kevésbé. A bennük előforduló himnuszok pedig, melyeket szerző is idéz, a régiek.

⁷ *Richstätter*, *Die Herz-Jesu-Verehrung*, S. 16.

⁸ *Élő vizek forrása*, 13. l.

⁹ *Das Herz des Welterlösers*, S. 106.

¹⁰ Vagyis olyanok, akik Krisztus igazi emberi mivoltát tagadják.

¹¹ *Brou—Rousselot*, *Krisztus*. Idézi: *Vermeersch*, *Pratique et Doctrine*, II. S. 124. f. (Német ford.)

¹² *Élő vizek forrása*, 1. l. — V. ö.: *Bover*: S. 47.: „das Starkwerden unseres Herzens.”

¹³ Lásd: *Plus*, *Krisztus Jézusban*, 1934.

¹⁴ V. ö.: *Lercher*, *Institutiones theologiae dogmaticae*, III. 1934. p. 140.

¹⁵ Ez nem más, mint amit Szent Ignác mond a Szentgyakorlatok második hetében: Krisztus benső ismerete, nagyobb szeretete és hússágesebb követése.

¹⁶ *Vie et Oeuvres* II. p. 623.

¹⁷ *Richstätter*, *Die Herz-Jesu-Verehrung* S. 22 f.

¹⁸ *Bover* S. 14 f. 17 ff.

¹⁹ *Vie et Oeuvres* u. o.

²⁰ *Bainvel* p. 192.

²¹ *Bainvel* u. o.

²² *Bainvel* p. 189. ss.

²³ Sok idevágó gondolatot találunk *P. Plus* művében: *Krisztus Jézusban* — bár a könyv nem szól kifejezetten a Jézus Szíve-tiszteletéről, hanem Krisztusba való bekebelezésünkről.

²⁴ Lásd: *Nilles* t. I. P. 146. 20. — *Baumann* S. 15 f.

²⁵ *Biró Ferenc*, *A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete*, Budapest, 1933. 10—11. l.

- ²⁶ Richstätter, Das Herz des Welterlösers S. 81—86.
- ²⁷ Vermeersch, Pratique et Doctrine II. S. 122. V. ö.: Bainvel p. 188. — Hamon, Histoire de la dévotion au Sacré Coeur II. 1924. p. V. ss. — Jézus Szíve és az Oltáriszentség: lásd Biró, A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete 6. l. k. — Utunk 1937 nov. 1.: Isten terve az Eucharisztikus Világkongresszusokkal.
- ²⁸ Prohászka, Élő vizek forrása 13. l. — V. ö. Biró, A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete 23. l.
- ²⁹ Annum sacrum 1899 május 25.
- ³⁰ Vie et Oeuvres I. p. 566.
- ³¹ U. o. p. 69.
- ³² Uriarte, P. Hoyos élete.
- ³³ Tomcsányi, Korunk és a Szent Szív 1926. 38. kk.
- ³⁴ V. ö.: Baumann S. 41.
- ³⁵ Borbély István, A meg nem tépett köntös. A. C. kiadása, 1940.
- ³⁶ Lásd: Biró, Isten terve az Eucharisztikus Világkongresszusokkal. (Utunk, 1937 november 1.)
- ³⁷ A kultúra maga is elsősorban a szív kultúrája kell hogy legyen. Ennek ősforrása pedig az isteni Szív. Ez a jelentősége a Szent Szív-kultusznak a kultúra területén. Nem hiába mondja a litánia Szent Pál nyomán, hogy ebben a Szívben „a bölcsesség és tudomány összes kincsei megvannak”. (Kol. 2, 3.)
- ³⁸ Bougaud, Histoire de la B. Marguerite-Marie, ch. XIV. p. 331.
- ³⁹ Bainvel p. 336. ss.
- ⁴⁰ V. ö.: Gianone Egon, Theologia folyóirat, 1941. 3. sz.
- ⁴¹ Vie et Oeuvres II. p. 277.
- ⁴² Élő vizek forrása 8. 110—111. l.
- ⁴³ Richstätter, Die Herz-Jesu-Verehrung des deutschen Mittelalters S. 125 f.
- ⁴⁴ Vermeersch, Pratique et Doctrine II. S. 117. (Német ford.) — V. ö.: Baumann S. 9.
- ⁴⁵ Prohászka, Élő vizek forrása 7. l.
- ⁴⁶ Vie et Oeuvres II. p. 623.
- ⁴⁷ Paulus und das heiligste Herz Jesu S. 54.
- ⁴⁸ Erről részletesen tárgyal Vermeersch, Pratique et Doctrine című műve második kötetében.
- ⁴⁹ Lásd: Linzer Quartalschrift 1940.
- ⁵⁰ Richstätter, Das Herz des Welterlösers, Freiburg i. B. 1932. S. 93. f.
- ⁵¹ Bainvel, La dévotion au Sacré-Coeur de Jesu, Paris, 1921. p. 88.
- ⁵² V. ö. Baumann S. 47. fent.
- ⁵³ Richstätter, Das Herz des Welterlösers S. 105.
- ⁵⁴ Biró, A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete. E jelben győzni fogsz! A kommunizmus és Jézus Szíve.
- ⁵⁵ Lásd még: Dander, Das Erlöserherz, als Urbild für den Geist der hl. Kirche. Korrespondenz des Priestergebetsvereines im theol. Konvikte zu Innsbruck, Juli 1929. — L. Dehon—Uhl, Jézus papi Szíve (magyar ford.).
- ⁵⁶ Biró Ferenc S. J., A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete 12. és 16. l.
- ⁵⁷ Vie et Oeuvres II. p. 296, 299, 528, 623.
- ⁵⁸ Élő vizek forrása 6. l.
- ⁵⁹ Richstätter, Das Herz des Welterlösers S. 106.
- ⁶⁰ Jézus Szíve Testőrsége, Budapest, 1936. 7. és 9. l.
- ⁶¹ V. ö. Biró, A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete 4. l.

- ⁶³ *Vie et Oeuvres* II. p. 296.
- ⁶⁴ *Vie et Oeuvres* II. p. 102.
- ⁶⁵ *Vie et Oeuvres* II. p. 436.
- ⁶⁶ Bainvel p. 564.
- ⁶⁷ *Vermeersch* S. 122.
- ⁶⁸ *Croiset*, La dévotion au Sacré Cœur, II. p. ch. 1—2.
- ⁶⁹ *Noldin* már idézett művében a Jézus Szíve-tisztelet feltételeként említi: a szív tisztaságát, a világ megvetését és a keresztszereztetét. Ezt szépen fejti ki Alacoque Szent Margit példáján. (*Die Andacht zum heiligsten Herzens Jesu* S. 42—79.)
- ⁷⁰ Lásd: *Richstätter*, Die Herz-Jesu-Verehrung S. 12.
- ⁷¹ *Biró*, E jelben győzni fogsz! 34. l. k.
- ⁷² Németországgra nézve lásd: *Richstätter*, Die Herz-Jesu-Verehrung S. 257. (Jegyzet.)
- ⁷³ *Richstätter*, Das Herz des Welterlösers S. 105. f.
- ⁷⁴ V. ö.: *Richstätter*, Das Herz des Welterlösers S. 103.
- ⁷⁵ Erre többek közt alkalmas: *Csávossy*, „Együtt a Mesterrel” című Jézus Szíve lelkigyakorlatos könyve.
- ⁷⁶ *Csávossy*, Tülvilági valóságok és szociális problémák, 208—209. l.
- ⁷⁷ *Prohászka*, Élő vizek forrása, 49. l. V. ö.: 81. és 82. l. k.
- ⁷⁸ *Bover* S. 50.

Források

- XIII. Leó, *Annum sacrum*, 1899 május 25.
 XI. Pius, *Miserentissimus Redemptor*, 1928 május 8.
 Alacoque Szent Margit, *Vie et Oeuvres de la b. Marguerite Marie Alacoque* tome I—III. 1915.
 Bainvel, *La dévotion au Sacré-Coeur de Jésus*, 1921.
 Biró, A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete, 1933.
 Biró, E jelben győzni fogsz! 1934.
 Biró, A kommunizmus és Jézus Szíve, 1937.
 Biró, Magyarország felajánlása Jézus szent Szívének, 1925.
 Bover, *Paulus und das heiligste Herz Jesu* (német ford.), 1933.
 Colombière, *Retraite spirituelle*.
 Croiset, *La dévotion au Sacré-Coeur de N. S. J.* — Ch.
 Dander, *Herz-Jesu-Verehrung*, 1939.
 Galliffet, *De cultu Sacrosancti Cordis Dei*.
 Hamon, *Histoire de la dévotion au Sacré-Coeur*, 1924.
 Nilles, *De rationibus festorum Sacratissimi Cordis Jesu et Purissimi Cordis Mariae* tom. I—II. 1885.
 Noldin, *Die Andacht zum heiligsten Herzen Jesu*, 1923.
 Pörtzgen, *Das Herz des Gottmenschen im Weltenplane*, 1927.
 Prohászka, *Élő vizek forrása*, 1927.
 Richstätter, *Das Herz des Welterlösers*, 1932.
 Richstätter, *Die Herz-Jesu-Verehrung des deutschen Mittelalters*, 1924.
 Tomcsányi, *Korunk és a Szent Szív*, 1926.
 Vermeersch, *Die Verehrung des hlst. Herzens Jesu* (német ford.), I—II. 1925.
 Wolkenberg, T. *Colombière Kolos élete és lelki naplója*, 1929.
 Zádori, A Jézus Szíve ájtatosságának története, mivolta, hit-tani alapja, 1878.

JÉZUS SZÍVE-IRODALOM

I.

Lelki olvasmányok

- P. Biró Ferenc S. J.: A Jézus Szíve-tisztelet központi természete. Jézus Szíve Szövetség. Budapest, 1934. . . . —.24
 P. Biró Ferenc S. J.: Jézus Szíve tisztelete és a szociális szeretet. Jézus Szíve Szövetség. Budapest, 1934. . . . —.10
 P. Biró Ferenc S. J.: E jelben győzni fogsz. A Jézus Szíve-

tisztelet korszerűségét bizonyítja meggyőzően. Korda R. T. kiadása, 1936.	—30
Csávossy Elemér S. J.: Az idők nagy jele. A Jézus Szívetisztelet korszerűségéről. Korda R. T. kiadása, 1936. —40	
Csávossy Elemér S. J.: A századok nagy jele.	
Alcaniz S. J.—Csávossy S. J.: A boldogság útja. Korda R. T. kiadása, 1936. Fordítás.	—26
Alcaniz S. J.—Csávossy S. J.: Ünnepek ünnepe. Néhány szó a Jézus Szíve ünnepéről. Jézus Szíve Szövetség kiadása. Budapest, 1938.	—14
B. Colombière Kolos—Laczika Ferenc S. J.: Gyöngyszemek. Istenes életre vezérlő gondolatok. Jézus Szíve Népplányai Társasága kiadása, 1929.	—20
Deér Akos dr.: Életforrás. Jézus Szíve Szövetség, 1938.	2.50
Endrődy László S. J.: Szeretet-szózat. A szeretetnek ellenállhatatlan isteni ereje sugárzik ebből a könyvből, melyben a magánkinyilatkoztatások mindenegyes sora az olvasó szívébe hatol. Korda R. T. kiadása, 1939. Kartonkötésben 3.— P, vászonkötésben	4.50
M. Mateo: Jézus, a szeretet Királya. Szalézi Művek. Rákospalota, 1938.	3.60
S. J.: A szent Szív tüzeiben. B. Colombière elvei és tanácsai. Jézus Szíve Szövetség, 1939.	—40
Szabadka Medárd: Mindent Jézus Szívével. Szerző kiadása. Gödöllő, 1937.	—20
Tomcsányi S. J.: Korunk és a Szent Szív. Szív kiadóhivatala. Budapest, 1926.	—20
Blaskó: Szeretet útja. Jézus Szíve-novellák. Szív-kiadás. 1930 körül jelenhetett meg. Füzve	3.—

Jézus Szíve ájtatosságát buzdító füzetek

Bangha Béla S. J.: Jézus Szívének nagy ígérete. IX. kiadás. Az első-pénteket tárgyalja. Mária Kongregáció kiadása, 1926. Ára	—20
Csávossy Elemér S. J.: Isten Fiának arcképe. Jézus Szíve képének magyarázata. Korda R. T. kiadása, 1939.	—04
Csávossy Elemér S. J.: Rövid hiteles oktatás Jézus Szíve ájtatosságáról. Mária Kongregáció kiadása.	—10
Fiedler Lipót S. J.: Jézus Szívének ígérete. Szív kiadása, Budapest, 1925.	—30
Laczika Ferenc S. J.: A családfelajánlás Jézus szent Szívének. Szív kiadása, 1928.	—20
Müller Lajos S. J.: Családfelajánlás Jézus szent Szívének. Korda R. T. kiadása, 1931.	—06
Müller Lajos S. J.: Nagyígéret. Korda R. T. kiadása, 1931. —06	
Polgár András S. J.: Családfelajánlás Jézus Szívének. Korda R. T. kiadása, 1934.	—06

Polgár András S. J.: Nagyígéret. Korda R. T. kiad. 1934. —.	06
Endrődy László S. J.: Jézus szentséges Szívével. Kivonat a „Szeretet-szózat” című könyvéből.	—06
Endrődy László S. J.: „Hallja meg a világ és olvassa.”	—16
Endrődy László S. J.: Szózat a lelkekhez.	—14
Endrődy László S. J.: Engesztelés.	—14

Jézus Szívével kapcsolatos életrajzok

Fiedler Lipót S. J.: Alacoque Szent Margit élete. Jézustársasági rendház kiadása, Budapest	—10
Wolkenberg Alajos dr.: Colombière Kolos élete és naplója. Jézus Szíve Népleányai Társasága kiadása. Bp., 1928. Ára kartonkötésben	1.90
Laczika Ferenc S. J.: Alacoque Szent Margit, P. de la Colombière Kolos S. J. és a Jézus Szíve tisztelete és eredete. Szív kiadása. Budapest, 1925.	2.—

II.

Lelki olvasmányok

Virágh Andor S. J.: A Szentséges Szív titkai. Korda R. T. kiadása, 1938.	—90
Virágh Andor S. J.: A nagy Király Szíve. A Jézus Szíve-tisztelet gyakorlati feldolgozása a pápai körlevelek alapján. Zsámár S. J.: Ime a Szív. Alacoque Szent Margit mondásait tartalmazza. Korda R. T. kiadása, 1940.	—40
Jézus szentséges Szívének hónapja. 30 lelki olvasmány. Lazaristák. Budapest, 1932. Kölve	1.—

Elmélkedések Jézus Szívéről

Biró Ferenc S. J.: Hasonló akarok lenni Hozzá! Kis zsebalakú füzetben hét bensőséges elmélkedés Jézus Szívéről. Háromnapos triduumra kitűnő anyag. Korda R. T. kiadása, 1936. Ára	—40
Czékus Géza: Novéna és elmélkedések Jézus szent Szívéhez. Korda R. T. Budapest, 1922.	—28
Csávossy Elemér S. J.: Együtt a Mesterrel. Jézus Szíve lelkigyakorlatos elmélkedések. Korda R. T. kiadása. Budapest, 1935. Kartonkötésben 3.— P, vászonkötésben	4.30
Csávossy Elemér S. J.: Jézus Szíve-elmélkedések. A kilenc szeretetszolgálatot dolgozza fel. Korda R. T. kiadása. Budapest, 1934. Kartonkötésben 1.40 P, vászonkötésben	2.80
Csávossy Elemér S. J.: Kis elmélkedések Jézus Szívéről. Korda R. T. kiadása, 1937.	—24
László Ferenc S. J.: Jézus Szívének iskolájában. 31 elmélkedés Jézus Szívéről, ugyanannyi erénygyakorlat. II. kiadás. Korda R. T. Budapest, 1922. Kartonkötésben	—70

St. Omer, Liguori Szent Alfonz után: Jézus Szíve-elmélkedések. Imakönyvalak. Imarészt is tartalmaz. Farkas Gézáné. Budapest	4.—
Prohászka: Élő vizek forrása. Liturgia. Budapest, 1932. Füzve 3.— P, kötve	4.—
L. Dehon: Jézus papi Szíve. Elmélkedés papok számára. Franciaából átdolgozta Uhl Antal. Budapest, 1941. Korda R. T. kiadása.	2.60

Jézus Szíve Társulatot ismertető művek és zsolozsmák

Jézus Szíve Tiszteletőrsége. Szent Szív Zárda kiadása, 1926. Ára kötve	2.—
Jézus Szíve Szövetség kézikönyve. Jézus Szíve Szövetség kiadása, 1935. Kötve 1.— P, füzve	—50
Jézus Szíve Szövetség ismertetése. Jézus Szíve Szövetség kiadása. Ára	—04
Jézus Szíve Szövetség kis kézikönyve. Jézus Szíve Szövetség kiadása. Ára	—10
Jézus Szíve kis zsolozsmája. Szív kiadása. Budapest, 1933. Kötve 1.— P, füzve	—50
Kis zsolozsma és szent keresztút. Mária Kongregáció kiadása, 1925. Ára	—20
Jézus szentséges Szívének kis breviáriuma. Szent István Társulat kiadása, 1921. Füzve 1.40 P, kötve	2.—

Jézus Szíve-imakönyvek

P. Antal: Jézus Szíve, a szeretet lángtengere. Imakönyv. Kármelita Rendház kiadása. Budapest, 1927. Egészvásznonkötésben 2.— P, bőrkötésben	4.—
Hübner: Jézus Szíve imakönyv. Hirnök kiadása. Kalocsa, 1921. Ára	2.—
Jandik: Jézus Szíve imakönyv. Athenaeum kiadása, 1925 .—80	
Szentiványi: Novéna és imák Jézus szent Szívéhez. Egyházmegyei könyvnyomda kiadása. Veszprém, 1931.	1.20
Tárkányi: Jézus szent Szívének imádása. Szent István Társulat kiadása, 1938.	—60
Trefán: Első-péntek Jézus legszentebb Szívének engesztelő imáadására. Imakönyv egészvásznonkötésben. Szent Bonaventura Nyomda. Kolozsvár, 1931.	5.—
Újlaki: Jézus szentséges Szívének országa. Győr, 1927.	4.—
Elsőpénteki imakönyvem. Szalézi-kiadás, 1929. Kötve 1.—	
Szívünk napja, imakönyv. Jézus Szíve Népleányai Társasága kiadása. Budapest, 1930.	1.30
Krisztus Király Szíve. Kolozsvár, 1938.	1.—
Szívünk reménye. Kolozsvár, 1938.	1.—

Imalapok

A nagyígéret	—04
Kegyelemkilenced Jézus Szívéhez	—04
Litánia Jézus Szívéről	—04
Elsőpénteki nagykilenced	—05
Imádkozunk a kommunisták megtérítéséért!	—06
Jézus Szíve-novéna — dr. Czékus Gézától	—28
Jézus Szíve megengesztelése	—04
Felajánlás Jézus Szívéhez az arsi plébánostól	—04
Az emberi nem felajánlása Jézus Szívének	—03
Önmagunk felajánlása Jézus Szívének	—03
Teljes önmegtagadás imája	—03
Igéretek — magyarul és németül	—03
Emlékezzél meg, ó Jézus édes Szíve	—03
Bizalom kilencede	—03
Bizalom Jézus Szívében — Colombière atyától	—03
Miért és hogyan ajánlja magát a keresztény család Jézus szent Szívének	—04
A nagykilenced	—04
Családfelajánlás Jézus szent Szívének	—04
Katolikus családok felajánlása Jézus szentséges Szívének	—04
Felajánló ima Jézus szentséges Szívéhez	—04
Búcsúfohások Jézus Szívéhez	—04
A Jézus Szíve Szövetség napi felajánló imája	—02
Engesztelő imádság	—03
Jézus Szívének nagyígérete. Fohászima Jézus Szívéhez	—04
Teljes önátadás imája (Fenelon imája)	—03
Jézus Szíve, Te tudsz mindent	—05
Ima az Úr Jézus Szívéhez az Oltáriszentségben	—06
Imafüzet Jézus szent Szívéhez	—06
Emlék a Jézus Szíve nagykilenced elvégzéséről	—02
Jézus szentséges Szívével	—06

TARTALOM

Előszó	5
------------------	---

I. RÉSZ.

A tisztelet tárgya.

A Szív önmagában	9
A tárgy meghatározásának jelentősége	9
A nagy kinyilatkoztatások	10
Az első kinyilatkoztatás	11
A szeretet kiáradása	12
A második kinyilatkoztatás	14
A harmadik kinyilatkoztatás	15
A testi szív	16
A lélek hangszere	17
A lelki szív	18
A szeretet	20
Szenvedő szeretet	22
Félreismert szeretet	23
Egyéb kinyilatkoztatások. — Colombière és tanítványai	23
Alacoque Szent Margit	24
Colombière	24
Croiset, Galliffet	27
Eucharisztikus vonás	27
Jézus Szíve a litániában	30
A „szív” a Szentírásban	32
Jézus Szíve a liturgiában	34
Az ünnepi oratio	34
Invitatorium és prefáció	35
Evangélium. — A szent oldal megnyitásának jelentősége	36
Szentlecke	37
A Jézus Szíve-mise többi részei	38
A Jézus Szíve-vecsernye	40
Matutinum	42
Laudes és második vecsernye	45
A Szív az egyházi nyilatkozatokban	45
Etikai szív és szimbolikus szív	45
Testi szív és kép	48
Szív és szeretet	50
Szeretet irántunk — szeretet az Atya iránt	53
Isteni szeretet — emberi szeretet	55
Összefoglalás	58

A Szív a személyiség tükrében	60
Szív és személyiség	60
Főpapi szív	62
Prófétai szív	65
Királyi szív	66
Jézus Szívének szentsége	70
Jézus Szívének tudása	72
Jézus Szíve a prófétáknál	73
1. Zsoltárok és jóvendölések	73
2. Előképek	74
3. A Bölcsesség könyvei	76
Jézus Szíve az evangéliumban	78
Összefoglalás: Az „Emberfiának” Szíve	81
A teremtett világ koronája	81
Legszentebb szív	83
Legszeretőbb szív	84
Legfélreismertebb szív	86

II. RÉSZ.

A tisztelet célja és gyakorlása.

A Jézus Szíve-tisztelet célja	93
Engesztelő viszonzószertet — a lelkek üdvözítése	93
Követés, szent megpihenés Jézus Szívében	97
A társadalom megújítása	98
Belső gyakorlatok	100
A Jézus Szíve-tisztelet benső gyakorlatai általában	100
A szeretet tulajdonságai	101
Lényeges vonásai	104
Engesztelés	108
Miért kell engesztelnünk?	110
Mi az engesztelés igazi mivolta?	113
Hogyan kell engesztelnünk?	114
A Jézus Szíve-tisztelet három módja	117
1. Követés	118
2. Egyesülés	119
3. Terjesztés	120
Fokozatok	120
Miért módok?	121
Jézus Szíve követése	122
Krisztus követése és Jézus Szíve követése	125
Ki nekünk Krisztus?	128
Miben kövessük Jézus Szívét?	132
A mennyei Atya	132
A felebarát	135
„Szelíd vagyok és alázatos szívű”	136
„Aki nem hordozza keresztjét...”	138
Buzgalom	140
Eucharisztikus követés	140

Egyesülés Jézus Szívével	141
Rendkívüli és rendes egyesülés	141
Háromféle egyesülés	143
A régi és a mai Jézus Szíve-tisztelet	144
Külső gyakorlatok	146
Jézus Szíve tanulmányozása	146
Az egyesülés szent határai	147
A Szent Szív-tisztelet terjesztése	148
A terjesztés és az áhítat benső gyakorlatai közötti összefüggés	149
A terjesztés területei	150
A felebaráti szeretet szerepe a Jézus Szíve-tiszteletben	153
A felebaráti szeretet és a Jézus Szíve-tisztelet három módja	154
Legnagyobb ajándék	155
A Jézussal való egyesülés kiváló módja	157
A szeretet szerepe az apostolságban	158
Külső gyakorlatok	163
A Jézus Szíve-tisztelet külső gyakorlatai általában	163
Jézus Szíve-ünnep	164
A Jézus Szíve-ünnep jelentősége és bevezetése az Egyházba	165
Nyilvános ünnep	166
Megvalósítás	168
Példák	170
Indítékok	173
Engesztelő áldozás. Első-péntek	174
Az áldozás szerepe a Jézus Szíve-tiszteletben	175
A szentáldozás, mint engesztelő cselekedet	176
Szentmise a Jézus Szíve-tiszteletben	178
A szentmise az Atya dicsőítése Jézus Szíve által	179
A szentmise Jézus Szívének titokzatos szenvedése	180
Megkérlelés, szentóra, engesztelő szentségimádás	182
Megkérlelés	182
Szentóra	183
Engesztelő szentségimádás	185
Jézus Szíve képének tisztelete	186
A kép magyarázata	188
A kép tiszteletének módjai	190
Jézus Szíve-litánia	191
Felajánlás	193
Egyéni felajánlás	193
A felajánlás mibenléte	194
A felajánlás indítékai	197
Mi a felajánlás tárgya?	201
Keresztségi fogadalom és Jézus Szíve-felajánlás	203
A keresztségi fogadalom jelentősége	203
Viszonya a Jézus Szíve-felajánláshoz	204
Krisztus Király eszméje	205

Családok felajánlása	206
Mi indokolja ezt a felajánlást?	207
Miben áll a családok felajánlása?	210
Mily kötelességekkel jár a felajánlás a családokra nézve?	211
Kik ajánlhatják fel magukat?	213
A hatás biztosítása	215
Közösségek felajánlása. Kilenc szeretetszolgálat	217
Városok és intézmények felajánlása	220
A kalocsai Stefáneum-intézet felajánlása	221
Szeged felajánlása	223
Kalocsa	228
Kassa felajánlása	231
Ország-felajánlás	237
Tirol	237
Ecuador	240
Ausztria-Magyarország	243
A világ felajánlása Jézus Szívének	246
Megokolás	247
A felajánlás sajátos természete	248
Jézus Szíve érdekei	251
Imaapostolság	251
Mi az apostolság maga?	251
Mi az imaapostolság?	253
Az Imaapostolság mint szervezet (Jézus Szíve-Szövetség)	255
Az Imaapostolság mint szervezet (Jézus Szíve-Áldozatos lelkek	261
In cruce salus!	261
Kik a Jézus Szívét engesztelő áldozatos lelkek?	265
Mi az áldozatos lelkek feladata?	266
Mi által igyekeznek az áldozatos lelkek feladatukat teljesíteni?	267
Ki lehet áldozatos lélek?	269
Mi indítson arra, hogy áldozatos lelkek legyünk?	271
1. Egy pillantás az Üdvözítőre	271
2. Egy pillantás embertársainkra	271
3. Egy pillantás saját magunkra	271
Mit kell tennünk, hogy áldozatos lelkek legyünk?	272
Jézus Szíve egyes érdekei	273
Jézus Szíve-művek	274
Szerzetek	275
A modern apostolkodás követelményei	276
Propagandaeszközök	277
Szociális kérdés. — Világi apostolok	278
Eucharisztia	278
Jézus Szíve végrendelete	278
„Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”	279
„Szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket”	280

III. RÉSZ.

A tisztelet jelentősége, hatásai és gyümölcsei.

A Jézus Szíve-tisztelet jelentősége önmagában	289
A tisztelet hódító ereje	289
1. Külső hódító ereje	290
2. Belső hódító ereje	292
A Jézus Szíve-tisztelet jelentősége benső életünkben . . .	294
Mi nekünk Jézus?	296
Miért a szív?	298
A Jézus Szíve-tisztelet központi természete	299
Életünk minden mozzanatában	300
Az ő életének minden mozzanatában	301
A társadalmi élet minden mozzanatában	301
Az Egyház életének minden mozzanatában	302
A Szent Szív-tisztelet társadalmi jelentősége	304
Krisztusi ígéretek	304
A pápák szava	305
A tisztelet természete	307
1. Az Egyház egysége	307
2. Oltáriszentség	309
3. Társadalmi egység	310
4. Erkölcsi megújulás	313
5. Család	315
6. Faji s nemzeti ellentétek	315
7. Egység és elmélyülés	316
8. Profanáció és emancipáció	317
9. Új közvetítő — új megváltás	318
Krisztus Király és Jézus Szíve	319
A Krisztus Király-eszme	320
Kapcsolata Jézus Szívével	320
A Jézus Szíve-tisztelet gyümölcsei	323
A jézusi szeretet gyümölcsei	323
Egyéb gyümölcsök és hatások; ígéretek	329
A nagy ígélet	334
Az ígélet tartalma	334
Ellenvetések	337
A Jézus Szíve-tisztelet jelentősége az emberek egyes csoportjaira nézve	341
Jézus Szíve és a pap	341
Közvetítés	341
Áldozatos lelkület	342
Jézus barátja	342
Vigasz és erő	343
Eucharisztikus lelkület	343

Lelkipásztor	343
A pap szerepe a tisztelet terjesztésében	344
Jézus Szíve és a szerzetesközösségek	345
Jézus Szíve és a lelki tökéletesség	345
Külön célok	346
Evangeliumi tanácsok	348
Hivatott Jézus Szíve-tisztelők	349
Jézus Szíve és a férfivilág	350
Jézus Szíve s a férfilélek	350
Helyes beállítás	351
Személyes szolgálat	352
Jézus Szíve és a női lélek	353
A női lélek előnye	353
Különbségek	353
Misztikus kegyelmek	354
Jézus Szíve és az ifjúság	355
Jézus Szíve és az ifjú lélek	355
Testőr-mozgalom	357
Leányifjúság	359
Jézus Szíve és a gyermekek	360
Jézus és a gyermekvilág	361
Szívgyárdák	363
<i>A Jézus Szíve-tisztelet a jövő reménye</i>	<i>364</i>
Mi hiányzik még?	364
1. Ismertetés	365
2. Mélyítés	366
3. Nyilvános ünneplés	367
4. Társadalmi kiépítés	368
A Szent Szív-tisztelet ellenzői és akadályai	369
Lelki akadályok	370
A tisztelet hamis felfogása	371
Hivatott személyek közömbössége	373
Hogyan vigyük diadalra a Szent Szív ügyét?	374
1. Fontosság és korszerűség	374
2. A papság feladata	376
3. Imaapostolság	377
4. Katolikus Akció	378
5. Családok felajánlása. — Társadalmi mozgalmak	378
6. Bűnösök	379
7. Ima és áldozat	380
Világtávlatok	381
Források	386
Jézus Szíve-irodalom	386

